ጉንጉን

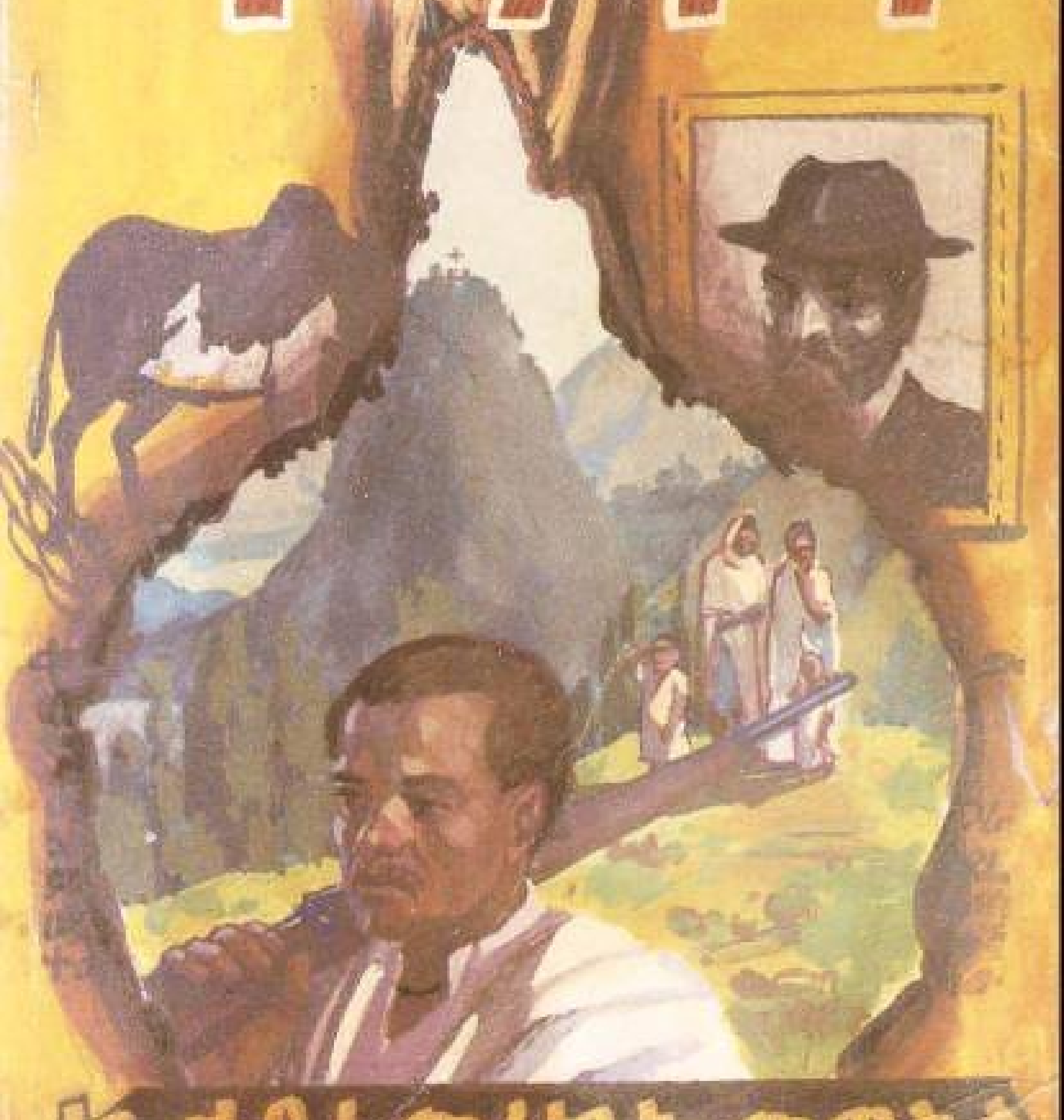

ከ-ኃይለመለኮት መዋዕል

ጉ ን ጉ ን

ልቦለድ

ከኃይለ መለኮት መዋዕል

ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት
[illegible]

ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት
Kuraz Publishing Agency

ስልክ / Tel. 11 27 19

ፖስታ ሣ. ቁ. / P. O. Box [illegible]

አዲስ አበባ
ኢትዮጵያ

ADDIS ABABA
Ethiopia

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው ።
All Rights Reserved

የሽፋን ሥዕል — መስፍን ሀብተ ማርያም ግዘው

በሀሌ ማተሚያ ቤት ታተመ

ለእህቴ
ለበለጡ ስሜነህ ዓለሙ
እና
ለወንድሞቼ
ለደምመላሽ ስሜነህ ዓለሙ
ለአፈወርቁ መዋዕል መሐሪ

ምዕራፍ አንድ

ካታ እንግዳው ሁሉ እንደ ተሸኘ፣ ቀኛዝማች በላይነህና ወይዘሮ
አልፍ ይክንዱ እልፍኝ ውስጥ ራት ይበላሉ። ቤተኛውን ሁሉ ሆን ብለው
ያባረሩት ይመስል ከሁለቱ በቀር ማንም አልነበረም። ሴትየዋ ልይ
ለመዱ ያህል ቀረስ እያደረጉ የሚጐርሱት ከንጀታቸው ጠብ አላ
ለም። አፋቸው እህል እያላመጠ ሆዳቸው ነገር ይሰልቃል። ባልየ
ውም የቤትየዋ ቅሬታ ገብቷቸዋል። ሁለቱም የካብ እባብ ናቸው።
ይተያያሉ። "ይቺ ቤትዮ ዛሬ አላግረችኝም፣ እንዲህ ያበጠችው ለነ
ገር ነው" አሉ ቀኛዝማች ካንገት በላይ እየሣቁ። የናቁት ሥጋት
ግን ከንቱ ሆኖ አልቀረም። ነፍስ ዘርቶና አካል አበጅቶ ከፊት ለፊታ
ቸው ተገተረ። የቤትየዋ ጠይም መጣጣ ፊት ጎሚያ ቃሪያ መሰሉ
ሁለመናቸው ነደደ። በአደስ ለውሰው ጸጉራቸው ውስጥ የወሸቁት
ቅቤ እየቀለጠና አሁንም አሁንም በሻሻቸው ሥር፣ በግራ —ቀኝ
ቅንጥና ማጅራታቸው በኩል እየወረደ አስቸግሯቸዋል። ትከሻቸው
ላይ ጣ—ል ባደረጉት አንገት ልብስ የኩልልታውን ፈለግ እየተከ
ተሉ ያብሳሉ። አላስችል አላቸው። የተብላላው ሐሳብና ስለ ማወገታ
ቸው የሰሙት ነገር ገንፍሎ ሊወጣ ደረሰ። አቁነጠነጣቸው። እንዴት
ብለው እንደሚጀምሩ ግራ ቢገባቸውም፣ "አንተስ ይኸው በዚህም
በዚያም ብለሁ ቁርጥሁን ልታቁ ነው፣ የኔስ ነገር እንዴት ነውና" አሉ
ትኩር ብለው እያዩ።

"ምን ?" አሉ ባልየው ያልገባቸው መስለው።

"እንዴት ምንን ትሉኛለሁ፣ አሁን ማ ይሙት አጥተሁት ነው
ምን እምትሉኝ ?"

"ታዲያ ምን ልበል ? ግልጥ አርገሽ አልተናገርሽ ?"

"እፁፁፁ ምነው ስንተዋወእ ! እኔ እኮ ያምናና የካች እምና
አይደለሁም ?"

"እኔም አልወጣኝ፣ ይኸን አያቀውም ብለሽ ኖሯል እንዴ?"

"ቢሆን ነውዴ! ብታውቁማ ኖሮ መች እንዲህ! ስለ እሱ ግድ
የለም ይቆየን፣ ያደርሰናል፣ የት ይሔድብናል ? አሁን እኔ እምልሁ
ዋናው ነገር፣ እኔም አብሬሁ ሒያጅ ነኝ — —ወይስ ?"

“እዩ! ‘ያህያ ሥጋ አልጋ ቢሉት ዐመድ’ አሉ ። አንቺ ደግሞ ወዴት ትሔጅ እግረሽ!”

“ሌላው ወዴት እየሔደ ነው ልጄ ! የማልሰማው ጉዳይ ያለ አይምስልህ! ይልቅዬ እንደሚሆን እንደሚሆን እናውጋ ፣ የቀልዶው ቀልድ ነው ።”

“እንዴት ፣ እንዴት ነው ይኸ ነገር ፣ ፍር—ፍር በዛሳ ? ቤት——ንብረቴን ለማን ጥለሽው ትሔጂ እግረሽ ? እኔስ ከተሳካልኝ የንጉሥ ትእዛዝ ሆኖብኝ ነው———”

“ድንቄም እቴ! ይኸን ያህል ሞኝ አረኩኝ ? አውራ ጣቴን እኮ አልጠባም ! ጨውና በርበሬ መብላቴ ለምን ነው ?”

“እንዲህ ነችና በላይነህ! በያ! በይ ስለፋበት የኖርኩትን ንብረቴን የትም በትኚው !”

“እኔ ይበተን አላልኩም! ለዚያውስ ቢሆን እኔን ማ ከሰው ቆጥሮኝ ፣ ከጉዳይ ብጣፍ አዶል ! ባለቤትማ ብሆን መች የማጀቴ ጋለሞታ የማንም . . . !”

“በይ በቃሽ ! አፍ ሲያመልጥ ብዙ ያናግራል ፣ አንቺ ተናገርሽና . . ”

“እሱስ እውነትሽን ነው ። ከመናገር አልፌ ምን እንዳላረግ”

“አገር በመረጠኝና ፣ የንጉሥ ትዕዛዝ ልፈጥም ባልኩ ፣ ይኸ ሁሉ” አሉ ነገር ለማዞር ።

“ታዲያ ንጉሡ ሚስቶቻችሁን ትታችሁ ኑ ብለዋል እንዴ?”

“የቅዱስ ሚካኤል ያለህ! ይኸው ነበር የቀረሽ ! ደሞ ብለሽ ብለሽ ንጉሡን እንዲህ ካለው እንቶ ፈንቶ ተራ ?! አንቺ ምን ቸገረሽ ባንቺ ጥፋት እምጠየቀው እኔ ! ባቅም ነው መንጠራራት!”

“እኔ አልወጣኝም አንቱ ሰውዬ ! እያ—ሀይ ድረስ አታነካኩኝ ። እኛ እምናወጋው እየሁ ።እኔ እምለው ፣ እኔም አብሬሁ ብሔድ የሚከለክል ነገር አለወይ ነው ? እስቲ በምን ምክኛት ዝም እባላለሁ ። ልጆቹም ቢሆኑ ካራ ቆሬ ካክስታቸው ጋ ተማሪ ቤት ናቸው ። እዚህ አለ ለሚባለው ንብረትም አላፊና ወኪል ተደርጎለታል ። ሁሉም ሥርፋ—ሥርፋውን ይዟል ። ያልገባኝ አይምሰልሁ ። ልቅም አርጌ ዐውቄዋለሁ ። ‘ወንድና ቢላ ጮማ ይወዳል’ አሉ እቴዋ አበራሽ ። አንቱማ ምን ታረጉ ! ባሕሪ አይገፈፍ ፣ ከጢት የወረደ ነው” ብለው ራሳቸውን ነቀነቁ ።

“እሆሆይይይ! ይኸስ የጤናም አይመስለኝ ። ያዲሳባ ኑሮ እንዲህ እንደ ማር አምባ ይቀና መስሎሻል ! አለማወቅሽ ነው ።እስኪ አንቺው ራስሽ አስቢው ። ከዚህ እንደ ተሔደ ሰተት ተብሎ እሚገባበት ቤት የለንም ። ሔጄ እስተምረጋጋ እዚህ ብትቆዩስ ምን ቅር ያሰኝሻል ! ደግሞም እኮ——”

“ገበርኩ ጌታዬ ! ቤቱ እሚታጣው ለኔ— ለኔ ሲሆን ነው ። አሁን እኮ የሚያለፋፋን ነገር የለም ። እኔ እንደሁ እምጦረው አባት ፣ እምመራው እያት የለኝ ! ለምኔ ብዬ ነው ?”

“እእ! ይኸው ነበር የቀረሽ ! እንዴት ነው እምጦረው የለኝ ፣ እምመራው ብሎ ነገር ?”

“አዬዬዬ! እስቲ ተዉኝ ወንድሜ ! አንቱም አዲሳባሁ ሒዱ ፣ እኔም ላንድ ራሴ መሆን አያቅተኝ ። እንኳን እኔና የማንም እንዛራጭ ጎተራ አከላብታለች —በገዛ አገሬ” አሉ ጣውንታቸው ወይዘሮ ደጅይጥኑ በዐይነ—ሕሊና እየታዩዋቸው ።

“ገባኝ እኮ”አሉ ሰውዬው ነገር ለማብረድ ።

“ከገባሁማ ደግ! እኔስ እንዲገባሁ ብዬ አደል መናገሬ አንቱግን መች እሚ——”

“በቃሽ ! !አበዛሽው! እኔ ካገር የተለየ ምን በድየሻለሁ? እንዲህ ስንከሳሬን እምታበገርው ! እኔ ዐውቄ ይሁን ካላልኩ— —እስቲ ማ አባቱ እንደሚያስገድደኝ አያለሁ?” ብለው ብድግ ሲሉ ፣ አረጋሽ መዓዱን ልታነሣ ፣ ሸዋርካብሽ የጣት ውሃ ልታቀርብ ድንገት ተከታትለው ሲገቡ “እንዲህ ፍርጥ አርጎ መናገር ጥሩ ነው ። እዝጌሐሩም ቢሆን አይሰማ — እውነት ሠሪ ምን ዘመድ አለው ?”አሉ ሴትዮዋ ።

ቀኛዝማችና ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ከመጋባታቸው በፊት አንዳንድ አግብተው ፈተዋል ። ከመጀመሪያው ጋብቻቸው አልወለዱም ።

አረጋሽና ሸዋርካብሽ ፣ ገበታና ቆሪውን አስቀምጠው አዳራሽ ውስጥ ሲያወሩ “አላልኩሽም! እኔ እኮ ቆይቻለሁ ከሰማኋቸው ፤ ድንገት ብቅ ያለችብኝ እንደሁ ምን ታረጊ ነበር ብላ ታስፈጥጠኛለች ብዬ ፈርቼ ነውዬ” አለች ሸዋርካብሽ ። አጠር ያለች ሞንዳላ ነች ። ደመ—ግቡ ንቅሳታም ። ጸጉሯ ጥቁር ዞማ ፤ ዐይኖቿ ጎላ—ጎላ ያሉ ። ሁለቱ የላይ ፊት ጥርሶቿ ከሌሎቹ ቀጠን—ረዘም ብለው በመካከላቸው ስንደዶ የሚያሳልፍ ፍንጭት አለ ። ወደ ቅላቱ የሚያመዝነው ፊቷ አጠር—ጠበብ ብሎ አፍና አፍንጫዋ ፤ ጥርስና ከናፍሯ ፣ ዐይንና ማንባሯ ተጣበው የተቀመጡ ይመስላሉ ። ቢሆንም የደስ ደስ አላት ።

የወ/ሮ አልፍ ይከንዱ የቅርብ ዘመድ ነች ። አንዳንድ ቀን ሲናደዱ "ቆይ አንቺ ጭብጦ ራት" ይሏታል ። አትቀየምም ። ሴትዮዋም እሷን የሚነኩባቸው ሰው አይወዱም ። ደህና ወሬ ያመጣችና ደስ ያላቸው ዕለት "አይ የኔ ኮረሪማ" ሲሏት ደስ ይላታል ።

"አንቺ ልጂ ያዳል ጠጠር ባይ ይመስል ቶሎ ታውቂባቸዋለሽ ፤ እኔ ገና ሴትየዋ ቆጣ — ቆጣ ሲሉ ፤ ጠርጥሬ ነበር" አለች አረጋሽ እሸቱ የቀኛዝማች በላይነህ ታላቅ ወንድም ልጅ ።

"ኧረ እዚያው እንደ ፍጥርጥራቸው ፤ እኛ ምን ዶለን እቴ? እነሱ ይተዋወሉ ፤ እኛ ምን ቤት ነን !?" አለች 'ሸዋርካብሽ ካንቺ ጋር ወሬ አይበጅም' በሚል ስሜት ።

"እንዲያው ነገሩን አልኩሺ ፤ እኔና አንቺማ እዳር ቀሪ ነን ።"

ሁለቱም ለማን እንደሚያደሉ ይተዋወቃሉ ። ባልና ሚስቱን በሚመለከት የሚያወሩት ላይ—ላዩን ነው ።

ምዕራፍ ሁለት

ሊኪለሽና ምንዳዬ እጎጆዋቸው ሰብሰብ ተቀምጠው ስለ ግር— እምባ ኑሮአቸው ሲያወሩ አመሹ ። የሊኪለሽ ቀልብ አላረፈም ። ዋናው ጥያቄም አልተመለሰም ። ትልቁ ቤት ውስጥ ትናንትና ጥርጣሬ ፤ ጥላቻና ደባ ሲራኮቱ ፤ ትንሿ ጎጆ ውስጥ ሁለት የሚዋደዱ ልቦች የተደቀነባቸውን ችግር እያውጠነጠኑ ነበር ።

"እንገባም ወይ ሊኪ ? ተባረደ እኮ" አላት ሲንከራተት ከቆየው ሐሳቡ እንደ ተመለሰ ።

"እውነትክን ነው ፤ እንግባ ፤ እኔማ ቢነጋልን ብዬ ነበር ። ጋደም ስል ትዝታ እያስተኛኝም ። ዕምሬዬ ሰባትን ዶር ይመኛል ። ትዝታ ያስፈራኛል "እለችው ጣቶቿን ትከሻው ላይ አጥትራ ።

"አይዞሽ አትፍሪ! ከፈሩማ ሁሉም ነገር ያስፈራል ። አንቺ ለምን በማይረባው ሁሉ ትጨነቂያለሽ ?" አላት እጆቿን እየዳበሰ ።

"ይኸን ታልክ ታዲያ ለምን ጥለኸኝ ትሔዳለህ? ተዚህ ወዲያ እሚያስፈራ ምን አለ ?"

"አይ ያንቺ ነገር ! ምን ላርግ ብለሽ ነው ሊኪ ?! ወሬቱ ታጋ ደለብኝ እኮ ቆዬ ፤ ቢለሉንማ ኖር መች ካገራችን እንወጣ ነበር ፤ ባይለሉን ነዉ" ብሎ ትክዝ አለና ፤ "ታቂው የለ ሊኪ ? አንቺ እግ ታኢው ምን ነገር አለ ! ዛሬም ቢሆን ያንገበገበኛል ። አጥሩን እለ ነቀንኩለት ፤ ወሰን አልፈ አላረስኩለት ፤ የጥጋቡና የትዕቢቱ ብዛት አገር ምድሩ የሚያዉቀዉን የርስታችንን ወሰን አልፎ ካላረስኩ አለ ። ትልልቅ ሰዎች ሊኪ ተው ፤ ተወኝ አንተ ሰውዬ አሉት ። እንደፍሬ ያት ቆጠረብኝ ። 'ጊዮርጊን የተግመኘች በግ ላቷን እደይ አላረረች' እሚሉት ቢጤ ። በመኻሉ ደም ዘመዱ ቱጃም ጊዜ ይኸ ወገን የለሽ ምናባቱ ያረገኛል ብሎ ፤ ጨለማ ለብሶ የጤፍ ክምሬን እያጠለው ። እንጅቱ እያረረ ፤ ተው ፤ ተወኝ ሆዶ ብዬ ለጊዜውም ዝም ብል ፤ የፈሪው መስለው መሰል ፤ በነገር ይተነኳኩሰኝ ገባ ። እሱስ ታጋም ቢል ብዬ ቢቋቋቁሙኝ በውርስ አጥሬ ሾፍ ከሰሰኩት ። ዳኞቹም ያው ያንጓ— ወዳጅ ናቸው ። ወዲያ ብል ፤ ወዲህ ብል ሰሚ እጣው ። እሱ እንደሁ ቀጠ—ከዳሽ ወገን አለው ። ታዲያ በሀያም በሲያም ቲያጠቃኝ ፤ ምነው አይከፉኝ — አይከረፉኝ ?! ቤቱ ተፈትቶ ፤ ንብረቱ ተዘርፎ

ቅርቶም አልነበር ! ጥይት ነው የገላገለኝ ። አለያማ እንዲሁ ጥሬ—
ኦሩን እንዳራብኝ ይኖር ነበር ። እልሄን ተወጥቻለሁ ፣ ያፈቀደው
ይሁን” ብሎ ዝም አለና ፣ “ታዲያ ያ ሁሉ ተሆነ በኋላ ያነዪ መምሬ
ተህለጎርጊስ ይዘውኝ እንደመጡ ‘ግድ የለም ይምጣ ፣ እኔ ጋ ተሆነ
ማ አባቱ ይነኻዋል ገበውል ለሆነ ነገር መጨነእ አያስፈልግም’ ብለ
ዋል ብለው በነገሩኝ በሳምንቱ ባያስጠጉኝ ኖሮ ፣ እኔም እንዲህ ቶሎ
ሰው አልሆን ነበር ። ሚስቲዮዋም ቢሆን በጣውንታቸው ሰበብ ጠም
ደውኝ ያው የኋላ—ኋላ ፊታቸው አልፈታም አለዪ ባለውለታዪ
ናቸው ። አንቺንም ከዞን —አምባ ያመጣሁሽ የቀኛማችን ፊት አይቼና
በሳቸው አይዞህ ባይነት ነው ። ታዲያ ይኸን ሁሉ አወጣ አወርድና ውለ
ታቸው ይከብደኛል ። ሽማግሌ ልከውስ የለፉልኝ ልፋት ቀላል መሰ
ለሽ?’ አላት የመሔዱ ነገር በይበልጥ እንዲገባት ።

ፍርሃት ልቧን ቦረቦረው ። መጪው ጊዜ እንደ ቤቷ ጥቀርሻ
ጠቁሮ ታያት ። ዝም እንደ ተባባሉ ገቡ ። እጅግም የማትገጥመዋንና
ስንጥቅጥቋ በእበት የተደፈነውን የዋንዛ በር በመሸጎሪያና በተዋጋ
ዘጋቻት ። ኩራዟ እክሯ እናት ላይ ጥላሸቷን ተሸክማ ትጨናበሳለች ።
ልኬለሽ ገላግላት አልጋ ላይ ወጣች ። አካላቸው ተጋድሞ አእምሯ
ቸው ይባዝናል ።

ልጆቹ እሮጌ ቀሚሷን ደርበውና ከቀኛዝማች ቤት የመጣ እሮጌ
ቁርበት ተነጥፎላቸው መደቡ ላይ ተኝተዋል ። ቁርበቱ እየታጠፈ
ቀን—ቀን መቀመጫ ይሆናል ። ትልቁ ልጅ አሻጋሪ የቀኛዝማችን
ጥጆችና ግልገሎች ፣ እንዲሁም የቤተ ሰቡን ፍየሎች ሲያግድ ውሎ
ከወንድሙ ጋ ተቃቅፎ ተኝቷል ።

“ምንዳ?” አለችው ቀጠን ባለች ድምፅ ። ፈጠን ብሎ አቀፋት ።

“የመሔድህ ነገር ቁርጥ ተሆነ ፣ ማሳችን እንዴት ይሆናል ? መል
ሰው ይወስዱታል— — ወይስ እንዴት ነው ነገሩ?” አለች ኑሮ እያ
ስጨነቃት ።

“የለም ፣ አይነሁብንም ፣ ለዚህ ለዚህማ ምን አለፋፋኝ ። አንቺን
ተዚች ተጎጆሽ እሚነቀንእሽ የለም ” ብሎ ቀስ እያለ ደባበሳት ።
አካላቸው እንደ ተሟሟቀም የጠፍር አልጋቸው ተንጫጫች ።

ልኬለሽ በማለዳ ተነሥታ ጠላዋን እንደ ሞላች ፀሐይ ፈነጠ
ቀች ። ሦስተኛውን እንስራ ቀድታ ስትመለስ ምንዳዪ ለባብሶ እደጅ
ቆሟል ። አየሩ ገና ቀዝቃዛ ነበር ።

“ቆይ አፍህ — አርገህ ነው እምኬደው ። ና ግባ! ልብህ አይ
ቁም ።”

ጥቂት ከጎራረሰ በኋላ ፣ ቀኛዝማች ቅምጣቸው ዘንድ ልከውት
ስለነበር ብረቱን ይዞ መንገድ ገባ ። ከፊቷ እስኪሰወር ድረስ
ካጥር ውጪ ቆማ ባይኗ ሸኘችው ። ጎራውን ከዞረ በኋላም በሐሳቧ
ተከተለችው ። ሆዷ ባብቶ ዐይኗ እንባ ቋጠረ ። “ክፉ እሳቢ
ህን ትያዝልህ ፣ እጅ እግሩን ቈጠማ ታርግልህ” ብላ ዱር ዞን እምባ
ሳለች አሻግራ ስታያት ለኖረችው ለጅብ — እስራ ኪዳን—ምሕረት
ትሳለችለት ። ክፉ ጂኒ አነጋጋሪ ደብተራ አላቸው እየተባለ ሲወራ
ስለምትሰማ ፣ በቀኛዝማች ላይ ያሰበችውን እየነደዳት ዋጠችው ።
እብሶ ሚካኤልንማ አታምነውም ። “እንዲያው ይኸ ፈጣሪ አምላህ እነ
ሱን ብቻ ይሆን እንዴ እሚሰማው ? እሱ እንኳ ባያዳላ ምን ችግ
ረው ? አበስ ገበርኩ !” ብላ ወደ ቤት ስትገባ ልጆቿ ምድጃው ዳር
ራቁታቸውን ተቀምጠው እሳት ይሞቃሉ ።

* * *

ወ/ሮ ደጆ ይጥኑ ፣ ማጀቴ አቦ ጠበል ተነክረው እንደወጡ ፣
በውሃ ፍንጥቅጣቂ የራሰ ውስጥ ልብሳቸውን ለብሰው ጠበሉ
መውረጃ ላይ ካሉት ጥቋቁር ድንጋዮች አንዱ ላይ ዐረፍ አሉ ።
እግራቸውን ዝግ እያለ እሚወርደው ውሃ ውስጥ ነክረው ተረከዝና
ባታቸውን ሲታጠቡ ፣ ገላቸው ከንጹሑ ጥቁር ጠጠርና ድንጋይ ጋር
ሲነጻጸር ያልተሟሸ የሸክላ ዕቃ ይመስላል ። የአቦ ጠበል በሙዝና
በብረት አሸንዳ እየወረደ የሚፈጥረው የዱዱታ ድምፅና ፍንጥቅጥቅ
አረፋ የተለያየ መልክ ካላቸው ጠጠሮች ጋር እጅግ ያስደስታል ።
ጠበሉን እያመለኩ ይወዱታል ። ችግርና ምኞታቸውን እየታጠቡ
ይነግሩታል ። ከትልቁ ተራራ ከርስ ፈልቆ በሰፊ የብረት አሸንዳና
በየእለቱ ሥር የሚንዶለዶለውን ውሃ ይመለከቱና ፣ “አይ የሱ ሥራ ፣
ከቶ ለሱ ምን ይሳነዋል ። አንደዪ ለብ — አንደዪ ቀዝቀዝ ያደርገዋል ።
ከጥራቱ የጥፍጥናው ” ይላሉ ።

ከጠበሉ ራስጌ የተንሠራፋውን የሾላ ዛፍ አንጋጠው ሲያዩ ፣
ራሳቸው አቡዬ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ረዢም ጢማቸውን እንዘር
ፈው ፣ በስውር የሚያዩ ስለሚመስላቸው ፣ ወፋፍራም ቅርንጫፎቹን
እየተመለከቱ የልባቸውን ያዋዩታል ።

ከአቦ ጠበል በስተቀኝ አፋፍ ላይ ቆሞ ወደ ምሥራቅ ሲታይ ፣
ከጃራ ወንዝ ዳርቻ የበቀለው የሙዝና የቡና ፣ የዋንዛና የብሳና ዛፍ
ሸምበቆና ሰንሰል ውሃውን እያጠቀሰ ደፋ — ቀና ሲል እንቅስቃሴው
ይማርካል ።

የጃራ ወንዝ ከወደ ደጋው የሚያግበሰብሰውን አሸዋና ድንጋይ ፣
ግንድና ጉቶ እያጎረ የሚያስጣጣው ከአቦ ጠበል በታች ባለው ሰፈ

—ልኬው ነው ። በሥሙ የሚቀለበውን የድንጋይ ብዛት ሲመለከቱት ትልቅ ከተማ ለመቀርቀር የተጋዘ ይመስላል ።

ጃራ የሐምሌና … ነሐሴ ድንፋታውን አይቶ ኩራት ተሰማውና እባቡን አብረን ማገበር እንጠጣ ቢለው እሱ 1 አባይ ፣ "እስኪ ለማ ገኘውም መበከረም ይሞባና ጥቅም ላይ እንወያየን" ብሎ መለሰለት ይባላል ። የጃራ ጉልበት ከምስት ወራት አያልፍም ።

አዋ ጠበል እቶፍ ተቀምጠ ዙሪያውን ለተመለከተ የኩብሮይ ግርጌም ተራራ አረንጓዴ ከፈይ ያጠለቀ ግዙፍ መሰበ — ወርቅ ትመስላለች ። ከበስተቀኟ ያለው ጋጅብም ክረቢታማ አገር በመራጃ [illegible] ጃንጀሯ ይመስላል ። ማጀቴ ግን ፣ ከትልቁ ተራራ ግርጌ በሁለት ወንዞች መካል የምትገኝ ለምለም ደሴት ትመስላለች ።

ወ/ሮ ደጆ ይጥኑ ጸጉራቸውን አጅራርቀው ቀሚሳቸውን አጣ ለቁ ። ምንጊዜም ተቀምጠው ሲነሡ ቀሚሳቸውን አስተካክለው ቂጣቸውን መደባበስ ይወዳሉ ። ረጋ ብለው ሲራመዱ እንደ በሬ ሸኛ እየተንቀጠቀጡ ፣ ፈጠን ሲሉ ደግሞ በየተራ ሲርገፈገፍ ፊታቸው ፈገግ ይላል ። የባታቸው ትርዕ ከቁርጭምጭሚታቸው ጀምር እየም ጥና እየተሰተካከለ የቀጭን ፈትል ልታቂት መስሏል ።

ከጠበል መልስ መድኃኔ — ዓለም ቤተክርስቲያን ግርጌ ሲደርሱ "እማዬ! ያባንተ ማን አለኝ ፣ ረዳቴና ወገኔ አንተው ነህ ፣ አስሁሽ በሰማ" ይሉታል ። ሆድ ሲብሳቸውና ያዩኝ አጣዩኝ ወዳጆቻቸው ጄጅ ሲያጥር የሚያማክሩትና "ምንሆ" የሚሉት እሱኑ ነው ። የጠየቁትን ፈጥና ያስፈጸመ ዕለት ዕጣንና ጧፍ ይዘው ደጋግመው ያመሰግኑታል ። እግረ — መንገዳቸውን በሸሁ መሐመድ ቀብር በኩል ስለሚያልፉ ፣ ሸሁ ቁርዓንና መቁጠሪያቸውን ይዘው ዱአ ሲያደርጉ በፀይን — ሐሲና ይታዩዋቸዋል ። የመቃብሩን አካባቢ ጢሻ ሲመለከቱ "ነይ አንቺም ጉራ በይ" ይባሉ ይመስል ከእግራቸው ነጠቅ ነጠቅ ይላሉ" "ባንቱ ክራማ ፣ ባንተው መጀን አባቴ ፣ የኔ አድባር ፣ የለት ጉርሴን ፣ ያመት ልብሴን አትንፈጉኝ" ይሉና ቅጥልጥል ወፍራም የግመል አን ገት የሚመስለውን ግዙፍ ዋርካ 'አደልሀን' በሚል ስሜት ይማፀኑታል ። እያለቁቸው የሚሔዱትንና ሽቅብ የሚወጡትን ሰዎች 'ደህና አላደራችሁ ?' እያሉ ማጀቴ መካል ትልቁን ዋርካ አልፈው ወደ ቀኝ በመታጠፍ ከግቢያቸው ሲገቡ ፣ ምንዳዬ ምንሽሩን እቅፉ ላይ አጋድሞ በበሩ ላይ ተቀምጦ ነበር ። ብድግ ብሎ ተቀበላቸው ። እናቶቹም እንደ ቅናዝማች ይወዱታል ።

"እንደምነህ ደህና ከነበክ ወይምግዳ ፣ ደህና ናችሁ ወይ ፣ ምነው ድምጣችሁ ጠፋ ልጄ ?"

"ደህና ነን ፣ አንቱስ በሰላ ሰነበቱ ወይ ?"

"ዛሬ ምስጋና ደህና ነኝ ። አንተስ ደህና ሰንብተሃል እሳቸውስ ደህና ናቸው ገበን ሰንብተዋል ?"

"ደህና ናቸው ። እንግዳው መሄወሻ አሳጥቷቸዋል — — —"

"ምን የሰጡው ነገር ፣ ገና ታሁኑ ይሄን አርጉልኝ ፣ ይሄን ፈጥሙልኝ የሚሉቸው በዝቷል እሉ ። እነግ ድምጥህ [illegible] ሰው ልልበብህ አስበ [illegible] እንግዳ [illegible] መቀመጥህ ልጄ ፣ ስወም የለ እንደ ፀቤቱ ?"

"እየሁ ጣይ ልሙእ ብዬ ነው ።"

እሳቸው ቀድም ፣ እሱ ከተል ብለው ግዶ ለግዶ ድንክ አልጋና መደብ ላይ ተቀመጡ ።

ቤቱ ባሞራ ከንፍ ቅርፅ የተሠራ መጠነኛ ቆርቆር ቤት ነው ። የመኝታው ክፍል በቂ ብርሃን ስለማይገባው ፣ ከወደ እዚያው እንጂ ከወደ ውጪ ማየት ያስቸግራል ። ምንዳዬ ሳት ብሎት እንኳ ድንክቹ ላይ ተቀምጦ አያውቅም ። እሳቸውም አይወዱ ፣ እሱም ልቡ አይደዳ ።

ላቀች ለሳቸውና ለምንዳዬ በተለያየ ገበታ ቁርስ አቀረበችላቸው ።

"ምነው ፣ ባንድ ላይ ብታቀርቢልን ኖር ልጄ ?"

"ይቸኩል እንደሁ ብዬ ነው" አለች 'ወጣ ሲል ያቺን ንዝን ዝኩን ልታመጣ' እያለች በልቧ ።

"ያው እኮ ነው ። ምን ልዩነት አለው ብለሁ ነው ? እህሉም መባ ያውም አንድ ነው ።"

"ቢሆንም — — ቢሆንስ ? ይቺ ሰላ— ገደደ የት ታቃለች ። አጠይኢኝም ኖሯል ? ይኸንየ ለየትርኪሰኩሱ ቢሆን ዐሥራዬ ልቧን ታወልቂው ነበር ። አሁን እሱ ባዳ መሆኑ ነው ? በይ እስኪ ደሞ ከዚያ ከቅራሪ አየት አርጊለት ። እህል — እህል ባይልም ቶባዶ ውሃ ይሻለዋል" አሉ በዝግታ እያላመጡ ።

"እሳቸውስ ደህና ሰንብተዋል ?"

"ደህና ናቸው ።"

"ታዲያ ምነው ብቅ ያለማለታቸው ልጄ ?"

"የሰው ጣጣስ ፣ ምን መተናረሻ አለ ። ይኸን በየሀ እርጉት ቴሉ" ብሎ ያቶን እቡቲውጥ ዝም እሰና ፣ "በፆ ላይ ደም ጭቅጭቁ — — —"

"ደም የምን ጭቅጭቅ ልጄ?"

"ነገር ይጠፋል ብለሁ ነው ፣ ይነዘንዟቸው ይዘዋል ።"

"——" አሉ የጥርጣሬአቸው ቀስት ወደ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ እየተወዘወዘ ።

"ሌላማ ማ? ከሚስትዬይቱ ጋ ነው ።"

"ደሞ ምን ልሁን አለች? እይ የሳቸው ነገር ፣ ሰውዬው እኮ ናቸው ።"

"ሰውዬው ምን ያርጉ? አይፍረድ ነው ።"

"ከቶም ልጄ! ከቶም — ከቶም! አንተም እንደሌላው ።እሳቸው ምን ያርጉ ትላለህ? ፊት እያሳዩ ፣ ፊት እየሰጡ ነዋ! ደሞ ይኸን ያክል! እዩ ጉድ እቴ! — ሴት ተገኘና! እበስ ገበርኩ !"

"ተዋለዱ ፣ ሰው መቼስ ከተዋለደ ወዲያ "አለ ሳያስበው ።

"አዬ! ለካ አንተም ከሳቸው አትሻልና ፣ ለያውስ ምን ታረግ ፣ የሚሉትን እየሰማህ" ብለው በመጠኑ ፊታቸውን ነቱ ።

'ምነው ባላወራኋቸው' አለ በሐሳቡ ። ሴትዮዋ ከቀኛዝማች ለመ ውለድ ያልተሳሉት ስለትና ያልለመኑት ታቦት ፣ ያልተጋቱት እመ ትና ያላነገቱት ክታብ ፣ አደራሁን ያላሉት የአካባቢ ሸህ አልነበረም ። "ይኸው ይቀምሰው ፣ ይልሰው ላጣው ለጦም አዳሪው ሁሉ ባመት —ባመቱ ይሰጠዋል ። እኔስ ለልሁ ብዬ ነውዬ ፣ ይበሉኛል" ይላሉ ንዴቱ እያሳረራቸው ። ከቀድሞ ባለቤታቸው የወለዷቸው ሁለት ሴቶች ልጆቻቸው ተድረዋል ።

"ነገር ወዲያ — ወዲህ ሆኖብኝ ነውዬ ፣ እኔስ መች አጣሁት" አለ ምንዳዬ ።

"እኔም ታጣዋለህ አልልም ።አፍ ያለመዱ እንደሁ ብለህ ይሆናል ።"

"አሁን ገና አገኘሁኝ ፣ እውጪ የለመደ አፍ ፣አንድ ቀን ቢያ ድጥ — —"አለ ፣ የተዋለዱ ሰዎች መፋታት የለባቸውም ያለ እንዳይ መስልበት ።

ላቀች ቅራሪውን ለሁለቱም ቀድታ ራቅ ብላ ተቀመጠች ።

"አሁን እንግዲህ ለመቼ እያሰቡ ነው? "

"ቀኑን በውል ለይቼ አላወኩትም ፣ ጓዛቸው ሁላ ተሰነዳድቷል ። የቀረ ነገር የለም ።"

"ያንተስ ነገር እንዴት ነው?"

"እኔንማ ትሔዳለህ ብለውኛል ።"

"ጎሽ! ጎሽ! ደግ አርገዋል ። አንዳንደዬ ነገር ያበላሻሉዬ ፣ ሰው እኮ ያአሉ ፣ የዋዛ ሰው አይምሰሉህ ።እኔ እምጠላባቸው ያዝ ለቀቃቸ ውን ብቻ ነው ። ሌላስ ልጄ ?" አሉ ስለ ራሳቸው ለመስማት ቸኩ ለው ።

"እንግዲህ አንቱም ተዘገጃጁ ፣ የዛሬው አመጣጤ ይኸንኑ ልነ ግርሁ ነው ። "

"እኔማ ምን ችግር አለብኝ ። እሚያለእስ ማቲ ፣ እሚሰበስብ አዝመራ የለኝ ። ለቤቷም እንደሁ እንዴት ያለ ጠባኢ ዘመድ አግኝ ቻለሁ ። ተነሚስቱ ፣ ተነልጆቹ ። ተነሽ ያሉ ለት ብድግ ነው ። ይልቅዬ እንኳን አንተ ያልቀረህ — —"

"እኔማ እንዴት ብዬ እቀራለሁ! እንኳን እንሒድ ብለውኝ ባይ ሉኝስ" ብሎ ሽክናውን አንሥቶ አንድዬ ሽመጠጠላትና በሁለተኛ ትንፋሹ ጨለጣት ። የሽክናይቱ የቅል ማቶት አብሮ ተሰፍቷል ። ከሆዷ ሰፋ ፣ ካፏ ጠብብ ያለችው ሽልም ሽክና የወይራ ፍልጥ ትመስላለች። የሴትዮዋ ስም ወልገድገድ ብሎ ተጽፎባታል ።

"ውይ! ምንድነው እቴ! እስቲ ተነሽ ቅጂለት ፣ ምንድነው አፍን ከፍቶ ወሬ ማዳመጥ ። ነይ ደሞ ለጣቴ ውሃ ስጪኝና — — — አሁን እንዲህ ኮነሽ ነው አዲሳባ እምከጂው ።እነሱ ለራሳቸው በሆነ— ባል ሆነው ሰው ማሽሟጠጥ ይወዳሉ ። አበስገበርኩ እቴ!"

ወዲያው ሞላችለት ። "በይ ደሞ ከወጡም አርጊለት" አሉና ፣ "ለመሆኑ ሴትዮዋ ምን — ምን እያለይ ነው ?"

"ውስጥ ውስጡን መቋሰል ይዘዋል ። ቀኛማይ ቤት ንብረቱን ለማ ጥለሸው ቲሉ ፣ ሴትዮዋ ደሞ አብሬ ታልሔድኩ ነዋ !"

"ድንቄም እቴ! አሁን የሷ ቢጤው ነው አዲሳባ እሚገባው ? እዚህም አልሆነላት — —"

"ቀኛማችም እኮ "ብሎ ሊቀጥል ሲል ፣

"የባቸውን ነገር ተወኝ መዋረድ አምሯቸው ይሆናል ። በስ ማም ወልዴ እቴ! ሊያረጋግጧቸ ፡ እዚህ ይዘውጧ ከተማ ተገቡ መጣ ቲያ መሆን ነው" ብለው ወደ ጓዳ ገቡ ።

"ወይ ዘንድሮ! እንዲያው ጉድ አይቼ ብቻ ። እንሆኖዋም ልሒድ ፡ እናኛውም ልሒድ ፡ የኔስ ይሁን በጇ እዳው ቁብስ ነው ፡ እሳቸው ሁለት ቤት ይዘው እስው አገር እንዴት ይሆንታል" አሉ በሐሳቡ የሁለቱም መሔድ የሚያስከትለውን መዘዝ እየገመቱ ። እጁን ገቢታው እግርና ጠርዝ ላይ ሞዝቆ — ሞዝቆ አድርጎ ጠራረገና ጠላውን ጨለጣት ። ላቀች ገቢታውን እንሥታ እጁን ካስታጠበችው በኋላ ሽክናውን ሞላችለት ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ፡ አዲስ አበባም ሔደው ውሽግና ቅምጥ እንዲባሉ አይፈልጉም ። ለመሔድ የጓጉትም ከቀኛዝማች ጋር አብሮ ለመኖር እንጂ ፡ እንደ ማጀቴው አኗኗራቸው ባመቸ — ባመቸ ጊዜ ብቻ 'እንዴነሽ?' እንዲሚባሉ አይደለም ። በራሳቸው ግምት ለቀኛዝማች እቻ የሚሆንና እስው ፊት ቢቀርቡ የሚያኮሩ እሳቸው ብቻ ናቸው ። እንባላቸውን ሞቀውና አገራቸውን በጥቁር ጭንቅ አስረው ላመል ታህል ሽቶ ብን ያረጉ ዕለት ልብሱም ፡ አልቦውም ፡ አምባሩም እንደሳቸው የሚያምርባት ቤት ያለች አይመስላቸውም ። በተለይ ወይዘሮ እልፍ ይከንዱንጣ ፡ "እምኔም አደርስ ፡ ይቺ ሲቀብሯት ያማልጠች እምትመስል" በማለት ራሳቸውን ያኩራራሉ ።

ዐይናቸው ጎላ — ጎላ ብሎ ቅንድ ወፍሞ ደስ ይላል ። ሰልካካው አፍንጫቸው ቀጭኑ ጠበብ ብሎ ከወደ ጫፉ ቆልቆል ደፋ ወደ ማለት ይቃጣዋል ። ከግንባራቸው ወደ አገጫቸው እየጠበበ የሚወርደው ደማም ገጽታቸው ፡ ቀይ ብሎ ልብን ከሚሠረሥረው አስተያየታቸው ጋር ቁንጅናቸውን ያጎላዋል ። ከጅርባ ይልቅ ጎፈሬ ያዘወትራሉ ። ሁለት ጆሮአቸውን እያጣቀሰ ባገጫቸው ወርዶ እስከ ደረታቸው መካል ብጥቅ ብጥቅ የወረደው ንቅሳታቸው ፡ በተለይ ቀና ብለው ፊት ለፊት ሲቀመጡ መልክ—መልካምነታቸውን ከፍ ያደርገዋል ። የወተት አረፋ የሚመስል ክርክም ጥርሳቸውን ፡ በልክ ሣቅ ብለው ፈልቀቅ ሲያደርጉት እንኳን የሚወዳቸውን ሌላውንም ይማርካል ።

ሙላት ያለው እኳኋቸውና ወለላ ግር እንደያዘ ስልቻ የሚሞላ ለው ትልቅ መቀመጫቸው እጥር ቢያስመስላቸውም ፡ ቁመታቸው መካከለኛ ነው ። ቀኛዝማችን የሚያንገበግቡቸውና ሌላውንም ልድ ብቅ ሽሚያ የሚያሯሩጣቸው የቤትየዋ የእልጋ ላይ ችሎታና ባዘቶ ነታቸው የሚለጠው እርካታ ነው ። እሳቸውም ይቺን ሁሉ አጣምረው

ያውቃሉ ። ከቀኛዝማች በቀር ሌላው በሹልክታ ገቢ ሁሉ ፡ በንጉሴት ቀን—ቀጠሮ መጥቶ በተባለው ሰዓት ይወጣል ።

"ይቺ ሴትዮ ወንዱን ሁሉ ያላል በግ አረገቻው አደል ፡ ዐመጠኛው ሁሉ እዚጋ ቲደርስ ድምጡ ጥፍት ይላል ፡ እንዳይ ታኽ ምሳቸዋለች መሰል" ይላሉ ተቀናቃኞቻቸው ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ከጓዳ ሲመለሱ ምንዳዬ "ኖር" ብሎ ተቀበላቸው ። ቃልባቸው ግር እምባ ተናገር ከወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ጋር ንትርክ በመያዙ በእግዚሮም ሳይሉት ፡

"እቦም አይቀጡ ኪዳነምረት ፡
ደጁ ተረግመጅ አይቼው ልሙት" ተብሎ በተገጠመለት ቂጣቸው ዘርፈጥ አሉ ።

ምንዳዬ መልዕክቱን እጠቃሎ እንዳልነገራቸው ያውቃሉ ። እንዳንድ ቀን 'በሉ ደህና ዋሉ' ብሎ ይወጣና እጥሩ ጥግ ቆም ብሎ ይነግራቸዋል ። ይቺን ፀመሉን በጣም ይወዷታል ።

ወደ ላቀች እያዩ አገጓታቸውን ጠምዘዝ ፡ እየጫቸውን ወደ ቀኝ መታ አደረጉና 'ውጪ' ባይ ምልክት አሳዩዋት ። ቀስ ብላ መስስ አለች ። እሱም ነገሩ ገባውና ፡ "ታንዳንደዬስ ያበዙታል ፡ አሁን እዚ የማታኸው ምን ነገር አለኝ ነው ድብቅ — ድብቁ ፡ 'ምከር ፡ ባኤላን ልደብቅህ አለችው አሉ' ብሎ አድራጎታቸውን ናቀው ። እንዲያው ደስ ይበላቸው በማለት ፡ "እኒግ ቆየት ብዬ እንነግርኋለሁ ብዬ ነበር ። የወሬና የጉርፍ መሐሸው አይታወቅም ።"

"እውነትክን ነው ። የሰውን ነገር መቼ አጣሽውና"

"ቅድም እንዳጫወቱክህ ፡ ባልና ሚስቱ ይቸኩሻኩ ይዘዋል ! ሰውዬው ታዳያ እንደ ዱሯቸውም አደሉ ። ትግሥተኛ ሆነዋል ። አለ ያግ ጉድ ያፈሉ ነበር ። አሁን እሳቸው የፈሩት ሴትየዋን ታይሆን የሰዉን አፍ ነው ። አብረው ሔዱ ተሚባል ፡ አንቺ ቀደም ፡ እኔ ከተል ብል ይሻላል ፡ ከወዲሆም ጓዜ በዝቷል ። እዚያው አዲሳባ እንገናኝ ። እኔም እንደሚሆን እንደሚሆን አደራርጌ እመጣለሁ ብለዋል" እልና ቅራሪውን ጨለጠ ።

"ምንድን ነው ደጋ ፡ እንደሚሆን — እንደሚሆን ብሎ ነገር ።"

"ምነው ሴትየዋ የመጣው ይመጣል ፡ መሔዴ አይቀርም ብለው ጉድ እፍልተዋል ብየሁ — —" ብሎ ሊቀጥል ሲል ፡

"ትሔድና እንደ ገዘፍ ድንጋይ ትገልት ሰትላቸው" አሉ ። ሁለት — ምስቱዬ "ወይ ነዶ" ብለው ካጉረመረሙ በኋላ "ያው

እንደ ፣ ተባባልነው ይሁን ፣ እስተዛሬም የቆየሁት ያንቱን አፍ ስጠባ በእ ነው ብላለች በላቸው” አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

ጥቂት ካወራሩ በኋላ ፣ “በሉ እንግዲህ ጣዩ ታይጠበርርብኝ ልሻገር”ብሎ ተነሣ ።

ያለልማዳቸው ካጥር ውጪ ሸኝተውት ተመለሱ ።

ምንዳዬ ወደ ማጀቴ ሲመጣና ሲመለስ አጥብቆ ይጠነቀቃል ። የደቡብ ድንበሩ የጃራ ወንዝ ነው ።ወንዙን ከተሻገረ ደሙ ደመ—ከልብ ይሆናልና !

* * *

ሁሉም ጋ ነበር ።በሸዋ ጠቅላይ ግዛት በይፋትና ጥሙጋ አውራጃ ፣ በተለይም በማጀቴ ከተማ አካባቢና በገምዛ ውስጥ በየገበሬና በየመሸታው ቤት ፣ በየደጁ— ሰላሙና በማንኛውም አመቺ ቦታ ሁሉ ተለጥፏል ። ሕዝቡ የተቋጥሮ ዝምድናና ያለፈ ውለታውን እያሰላሰለ ፣ ሽልሙን ጌጠኛ ወረቀት ፣ በአጋምና በግራር ፣ በእጣጥና በከሽም እሾህ በየቤቱ ግድግዳ ላይ ለጥፎታል ። ከተለጠፉት ባለ ልዩ ልዩ ዓርማ ወረቀቶች መካከል ፣ የበሬ ፣ የማሽላ እሸትና የስንዴ ዘለላ የመወዳደሪያ ምልክት ያለበት ወረቀት በብዛት ይታያል ።

በወረዳው ከሚገኙት አብያተ ክርስቲያናት መካከል የሣር አምባ ጊዮርጊስና ደብረ —ወርቅ ማርያም ፣ ካብ ሥላሴና ማጀቴ መድኃኔ—ዓለም በቀሳውስቱ ሲላከላቸው ፣ የእንቃሩ ውቢት ሚካኤል ግን በተለይ የጉዳዩ ዋና አጋፋሪና ባለአደራ በመሆኑ ፣ ከገዛ ዐፀዱ የአጋም እሾህ ቆርጠው የመወዳደሪያቸውን ወረቀት የለጠፉት ራሳቸው ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ናቸው ።

* * *

የገጠር ከተሞች ልብ በፍጥነት የሚንደቀደቀውና ዐይናቸው ቦግ ብሎ ፊታቸው የሚያወለውለው በደራ የገበያ ቀን ነው ። የቀናው ተንቀባሮ ፣ የከሰረ አንጀቱ አርሮ የሚለያዩት ያን ዕለት ነው ። የትም እንደዚያ ሲሆን ፣ ማጀቴም እንዲሁ ነው ። ማጀቴ በየሳምንቱ ቅዳሜ እንደ እሳት ሞቃና እንደ ብርሃን ደምቃ በልዩ ልዩ ሲሳይ ትንበሸበሻለች ። እህል በያይነቱ ፣ ጌሾና በርበሬ ፣ ማርና ቅቤ ፣ ሙክትና ወጠጤ የጋማና የዳልጋ ከብት ፣ ሙዝና ትርንጎ ፣ ልዩ ልዩ ሸቀጣ ሸቀጥ ፣ ቅመማ — ቅመምና ቡና — — — እየተጫነና እየተነዳ ከያቅጣጫው ወደ ማጀቴ ይጎርፋል ። ከደጋ እነ አዝብጤና ጎንጤ ፣ ከቆላ

እነእርገጤና ዳምጤ ፣ እነዘቢደርና ጂምልጃሽ ፣ እነ ሲራጅና የሱፍ ፣ እነ ዘይነባና ጦይባ የሚገናኙት ማጀቴ ገበያ ነው ። ቅዳሜ ቅዳሜ ገበያዋ የአገር ቀዳ ትመስላለች—ከያቅጣጫው በሚመጣው የገበያተኛ የልብስ ዓይነት ።

ከየመንደሩ የሚመጡ እንስሳት በያጥሩ ጥግ ታስረውና በየተራቸው ቆመው ሲሻተቱ ፣ ምስጢር የሚካፈሉና አፍ—ላፍ ገጥመው “ስለ ኑሮአቸው” የሚወያዩ የሚመስሉት ያን ዕለት ነው ። የወዳጅና የተዋሻሚዎች መገኛና መገናኛው ፣ የሽቶ ፣ የእምባርና የእልቦ ፣ የድምብልና የቁርበት — ሃሊም ማስገዣው ፣ የጠላ ፣ የብርዝና የጠጅ መገባበዣው ፣ በዱላ የመናረቻው ፣ በጥይት የመቋጫ ያውና ፣ ሽር ብሎ የመታያው ቀን በተለይ ማጀቴና ቅዳሜ ናቸው ። ሁለቱ ነፍስና ሥጋ ናቸው ።

‘የሣር አምባው’ ምንዳዬ ቦጋለና የቀኛዝማች አጨብጫቢዎች ፣ አንድ እንግት ወረቀት ተሸክመው በእሾህ እየለጠፉ የማጀቴን ከተማ ቤቶች ካዳረሱ በኋላ ፣ ወ/ሮ ብርቅነሽ ጀማነህ ጠጅ ቤት ተቀምጠው ጠጃቸውን ይጠጣሉ ።

ከፊት ለፊቱ ተቀምጦ የሚዘፍነውን አዝማሪ ካለፉት ሦስት ዓመታት ጀምሮ በያመቱ ኅዳር ሚካኤል ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ቤት ስለሚመጣ ምንዳዬ ያውቀዋል ።

ግጥም ለመስጠት ተራ ሲጠብቅ ቆየና ፣ “እንዲህ በል አንተ” አለ ሁለተኛዋን ብርሌ ጠጅ ጨልጦ ሦስተኛዋን ለማስቀዳት ብርሌዋን ዋንዛው አግዳሚ እንጨት ላይ እየገጨ ። አዝማሪው የምንዳዬን ግጥም ለመቀበል ወደ እሱ ሲመለከት ፣

“ማንም ይለጥፋል መለጠፉንማ

በላይነህ ታፈሰ ይገባል ባርላማ” በል አለው ።

አሳምሮ አለለት ።

“ለካ! እንዴታ!”አሉ አጫፋሪዎቹ ። የምንዳዬ ልብ በደስታ ስትለጠጥ ያዝማሪው መሰንቆም ወገቧን ሰበቀች ።አንድ ብር ግንባሩ ላይ ለጠፈለትና እንደገና በመቅኒ የተወለወለች አጭር ምንሽሩን እያየ ፣

“ምልክቱ በሬ ማሽላና ስንዴ
በላይነህ ታፈሰ የሰላ ጎራዴ ።
ሁሉም በያለበት ምነው መርበትበቱ
ካሁኑ ለይቶ የበላይ ሹመቱ”በል አለው ።

ለዘግ ባለ ድምፅ አለለት ። ብዙ ሰዎች ሲያጨበጭቡ ፣ አንዳንዶቹ ዝም አሉ ። ያልሰ ተወዳዳሪ ደጋፊዎች ቲናደዱ ። እሌህ ተናነቃቸው ። ዱለውን በዱላ ፣ ጥይቱን በጥይት እንደሚመልሱት ያውቃሉ ። ደንዳን ዶቹ አንጀት ጨሰ ።

"እንካ ግጥም ተቀበለኝ" አለ አንድ ዱቤት ታጥቆ ጉንጮ ዲሞ ትፈር የያዘ ሶታ ጎረምሳ ። አዝማሪው መሃል እንደ ገባች ጥንቸል ዐይኑ ቃበዘ ። ነገሩ ገባው ።

"አፍ በቀባጠረ ፣ ያሻውን ባወራ ፣

መች ሹመት ይገኛል ፣ በመሸታ ጉራ" በለው ብሎ ሁሉንም ገረመማቸው ። ምንዳዬና መላሹ ተፋጠጡ ። ደማቸው ፈላ ።

ኮማሪዋ ወ/ሮ ብርቅነሽ እየተርበተበቱ እቤቱ መኻል ቆሙና ፣ "ምናልኳችሁ ? እረ ምናልኳችሁ ? በኪብሮዋ ማርያም ይዣችኋለሁ! በማር—እምባው ጊዮርጊስ ብያችኋለሁ! በናት ባባታችሁ ውቃቢ! —— በል አንተ — ምንዳዬ በማንጠግቦሽ አጥንት ይዤሃለሁ" አሉ ብትር ሳይንኳኳና ጥይት ሳይንጣጣ ነገሩን ለመቅጨት ። ምንዳዬ የናቱ ስም ሲነሣ አይሆንለትም ። ይቺን አሳምረው ያውቃሉ ። በዚያ ላይ ከትውልድ መንደሩ ከዞን እምባ የወጣው በደም ነው ።

ምንዳዬ ቦታውን አሰላስሎ ፣ "ወይኔ ምንዳ! ምነው ዛሬ እሌላ ጠይ ቤት በሆንና ወንድና ሴቱ በለየ! ወይ ነዶ!" ብሎ እራሱን እየነ ቀነቀና ከንፈሩን እየነከሰ ከነጓደኞቹ እየተጎማለለ ወጣ ።

ድንገት ሊቀጣጠል የነበረው ፀብ ባካባቢው ከተለመደው አምባጓሮ ውጪ ወዲያው በመብረዱ የወ/ሮ ብርቅነሽ ጠጅ ቤትና የተቀበ ድጉ መሰንቆ ነፍሳቸው ገባ ። የቤትዮዋ ፊት እየፈገገ ፣ ያዝ ማሪው ቅኝት እያማረ ፣ የሁሉም ስሜት ተዝናና ።

ደገኛ ጥራጥሬውን ፣ ቆለኛ ጤፍና ማሽላውን ፣ ያለበ ቅቤውን ፣ ቀፎ የቆረጠ ወለላውን ፣ ያረባ ፍየል ወጠጤውን ፣ የሸመነ ኩታ ብል ኮውን ፣ ያነጠረ አምባርና አልቦውን — — —ይሸጥ ፣ ይገዛ ያጋዛና ፣ ጋብዞ ወይም ተጋብዞ ወይም አፈናጥሮ መሸታ ቤት ይገባል ። የተወ ለወለ ጠበንጃ ፣ ጥይት የተገጠገጠበት ሁለት ዙር ዝናር ፣ የተሳለ ዱቢት ፣ እህል—ውሃ የማያሰኝ ጅናም ዱላ — — በየሰዉ እጅና ወገብ ላይ ይታያል ። አብዛኛው ሰው ነገር—ነገር የሚሸተውና 'ጠብ ያለሽ በዳቦ' የሚል ይመስላል ። ከጠጣ በኋላ እንደዋዛ ይጣላና በቀላሉ አይ ላቀቅም ። ቂም በቀል የኑሮ ግዴታው ይመስላል ።

የጠጪዎቹ ስሜት እንደገና ተሟሟቀ ። አንዱ ጎረምሳ ያዝማሪ ውን ዜማ ተከትሎ ፣

"እርሳት እርሳት አሉኝ እኔ እንደምን ልርሳት ፣
ወተ እማያጠፋው ለኩሳብኝ እሳት"

አለና ሌላም ግጥም ጨምሮ ላዝማሪው ሁለት ብርሌ አዘ ዘለት ።

ሌላው ቀጠለና ፣ "እላሀን በደወይ ቅርብ ነው ይሉታል ፣
እግዜርን በሲራጅ ቅርብ ነው ይሉታል ፣
እኔን ተዘዶቹ ተልይ ያገናኘኝ የታል" አለው ።
አዜመለት ።

"እንደዬማ ወዲሀ" አለ አንድ የከፋው መሳይ ።
"የዛሬዋ ጀምበር ብትመሽም ግድ የለኝ ፣
ትላንት ጠሜን አደርኩ ዛሬም ራት የለኝ ፣
ነገም ተነግ ወዲያም ጠብ አይቀርምና ፣
ከሚወዱት ፈሪ የሚጠሉት ጀግና" ብሎ ጠጁን
አንደቅድቆ ፣

"በሬዩን አረዱት ደግ ተገባደደ ፣
መሬቱንም ቀሙኝ ደግ ተገባደደ ፣
ሚስቴንም ወሰዷት ደግ ተገባደደ ፣
እጁ ደም እይለምድም ሰው ታልተናደደ" ብሎ
ወለሉን በጠመንጃው ሰደፍ ደቅ—ደቅ አደረገው ።

ሌላው ቀጠል አድርጎ ፣ "ትከሻሽ ለጃኖ ከንፈርሽ ለጠጅ ፣
ያካላቱ ጨራሽ መገን አንቺ ልጅ ፣
በነሸህ ቦሸራ በነሺህ ግሕሙድ ፣
ከሌ ጦሌ ይዤ ሰገድና ልሒድ ፣
አገኝሽ እንደሆን በሲታላህ መንገድ"
ብሎ ሁሉንም አሣቀ ። ግጥሙ እየተገጠመና አዝማሪው እየተቀበለ ፣ ወንድና ሴቱ ፊት ለፊት እየቆሙ እሳእሹና ድልቂያው ቀጠለ ።

ቅዳሜና ማጀቴ ፣ ደስታ ፣ ጥጋብ ፣ ጥይትና ዱላ! — — —

ምንዳዬ ያሕናቱን የቀድሞ ባልንጀራ የኮማሪዋን ቃል አክብሮ እንደወጣ ነደደውና ፣ "ምን ያረጋል ! ነገር ወዲያ ወዲህ ሆነ ፣ ይኸ ነዜ ነበር የሱሪ መታያዋ" እስ ያገን በነገር የጎሸመጠውን ጎረምሳ በጥይት በሰስቶና ሬሣውን ተሸግሮ እንደገና መኮይ ሒዶ ከሽፍቶቹ ጋር ሲቀላቀል በፀይኑ—ሕሊናው እየታየው ። "እግለጊዎና እገላ ሸው ቢሆን እንዴት በነደደኝ ፣ ይቺ የቀኛማይ የባርላማ ጉዳይማ

ትለእ ፡ እንዲህ አፉን ቀዶብኝ አይቀር ። ጃርት የበላው ዱባ ባላስመሰለው እኔ ምንዳ አደለሁም ።አገር ተቀረረልኚ ፡ ወንድነቱ አልተቀረረ" እያለ ቀኛዝማችና ደጋፊዎቻቸው ወደሚመሳጠሩበት ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ግቢ ገባ ።

የወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ግቢ ዙሪያውን ሥር ሥሩን በጃራ ድንጋይ ካብ ፡ ላይ ላዩን በጨው ዋንዛና በአባሎ እንጨት ተገርግሮ ፡ በሎሚና በቀጨሞ እንጨት የተሸመጠጠ ሲሆን ፡ ከግቢው ውስጥ አምስት እግር የብርቱካን ፡አስር እግር የቡና ፡ ቧጥሩ ዙሪያ እያሌ የሙዝ ተክል ያለበት ግቡብኝ — ግቡብኝ የሚል ነው ። ምንዳዬ የአጥሩን የዋንዛ በር ከፍቶ ሲገባ ፡ ቀኛዝማችና ሰዎቻቸው ሰበሰቡ መደብ ላይ አጐዛ ተነጥፎላቸው ተቀምጠው ሲያወሩ ደረሰ ።

ለሦስተኛው የሕግ መምሪያ ምክር ቤት አማካሪዎች ምርጫ ውድድር ከጀመሩ አንሥቶ ዘመድ ማነፍነፍና ውለታ መዋል አብዝተዋል ።

"ያ አቶ እከሌ ደህና ነውን ያቺ ወይዘሮ እከሊት ደህና ነች ? የኔና የሷ ፡ የኔና የሱ አያትና ቅድም— አያት እኮ ካንድ እናትና አባት ይወለዳሉ" በማለት ዘር መቁጠር ከጀመሩ ውለው አድረዋል ። ዱሮ በንቀት ዐይን ሲመለከቱት የነበረውን ፡ "ምነው ይኸን ወራት አይቼህ አላቅ ? ደህናም አይደለህ ወይ ?"እያሉ በስብከት ይጠልፉታል ።

ቀኛዝማች ምንዳዬንና አብረውት የገቡትን በፈገግታ እየተመለከቱ፣

"እህ ምንዳ! ዛሬማ ማጀቴን አዳረሳችኋት አደል ? እናንተ ብቻ ትበቃላችሁ ያልኩህ እኮ ሆን ብዬ ነው ። ኮራ ማለት ጥሩ ነው ። ይኸ እንደ ወፍ ዘራሽ ከየትም መጥቶ የበቀለ ሁሉ ቀኛማች ባርላማ ለመግባት ኀጉቷል እንዳይል ብዬ ነው ። እኔ እጃንሆይ ግቢ መግባት አላቃተኝም ። አሁንም ለወግ ለማረጉ ያህል ብዬ ነውዬ መሸም መሸለሙን አጥቼበት አይደለም ። ጌታዬን እንዳላሳማ በማለት ነው" አሉ በሞቀ ጉራ ሁሉንም እያዩ ።

"እንዲትም ወረኤት አልቀረችን ፡ ሰዉ ከየጃችን ላይ ተናጠእው ፡ ደሞ እየቤቱ በር ላይ የማማሩ ነገር —— ሰዉ እንደ ጃራ ውሃ ይጕርፍ ይዟል ።

"አሁንማ እንደምሰማው የምርጫው ሣጥን ስለማይበቃ ፡ ሌላ እንጨምራለን ብለዋል አሉ" አሉ እየፈገጉ ።

"ኧረ ንሱ ሰዎች ! ደሞ ሣጥን ችግሬ እንዴ ? ያ ሁሉ ስርፉ ያስለቀቀ ሣጥን የት ሔደና ነው ሣጥን መቸገራችን ? አናመጣውም ወይ ? ሲል ሁሉም ሣቁ ።

* * *

የግድምና የገምዛው ባላባት ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ አጃቢና ጭፍሮቻቸውን አስከትለው በግልጽ ወጣ —ገባ በማለታቸው ፡ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ በተስፋና በአሸናፊነት ተቅበጥብጠዋል ።

"ቀኛዝማች ባድላማ ከተመረጡ አዲሳባ ይዘውኝ ይሔዳሉ ። ምንም ቢሆን ያቺን ጥፍራም ባላገር አስከትለው አይሔዱ ። እሷም እንዳቅሚ ሚስት ነኝ ትላለች ። እሷ እዚሁ አዛባዋን እያዛቀች እልፍኝ አዳራሺን ታቅፋ ትጃጃል" እያሉ ሐሳባቸው እንዲሳካ ለማጀቴው መድኃኒ — ዓለም በተደጋጋሚ ጃንጥላ ተስለዋል ።

ቀኛዝማች ሚካኤልን ፡ ባለቤታቸው ጊዮርጊስን ፡ እኝህኛዋ መድኃኒ — ዓለምን እየተማፀኑ ሁሉም ለየኑሯቸው መሳካት አቤት አቤት ይላሉ ።

ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ የቀኛዝማች በላይነህ ቅምጥ ናቸው ። ሰውዬው ማጀቴ በሔዱ ቁጥር ሰተት ብለው ገብተው የግብረ — ሥጋ አምሮታቸውን የሚያበርዱት እርሳቸው ዘንድ ነው ።

ከገበያ ቅቤና ሙክት ፡ ጎድን ከዳቢቱ ፡ ከሣር አምባ እህል በያይነቱ ይጫንላቸዋል ። ይኸ አገር — ምድሩ ያወቀው ተራ ነገር ሲሆን ከእንግዲህ ደግሞ ፡ ሚስትዮዋ ቀርተው ቅምጧ ወደ አዲስ አበባ መሔድ ይፈልጋሉ ።

ምዕራፍ ሦስት

የቀኛዝማች በላይነህ ታሪክ የመወዳደሪያ ግርማ ፣ በሬ ፣ ማሽላ እሸትና የስንዴ ዘለላ ሲሆን ፣ እሳቸውም አዲስ አበባ ሔደው እውቁ ልብስ ሰፊ ሙሴ ኔርሃርዲያን ቤት ያሰፉትን ኮት ለብሰውና በነጭ ሸሚዝ ላይ ረዘም ያለ ወርዳም ክራባት አስረው በተነሡት ጉርድ ፎቶ ግራፍ ያገራቸውን የኮምቦል ጉራን ቁልልታ መስለው ተኮፍሰዋል ።

ከፊት ለፊታቸው ቀንዶቹ አጠር ያሉ ሻኛም በሬ ፣ በማሽላና በስንዴው መኻል ቆሟል ። ከፎቶግራፋቸው ግርጌ በቋንጠኛ ሐረግ ተከቦ የሕይወት ታሪክና ዓላማቸው ተገጥግጧል ። ያንን ሲያነቡና ሲያስነብቡ ሁለመናቸው በደስታ ይፍነከነካል ።

አሽከርና እጃቢዎቻቸውን አስከትለው እየተዘዋወሩ በየቦታው የተለጠፉትን ፎቶግራፋቸውን ሲመለከቱ ፣ እሳቸውም እንደ ወረቀቱ የበዙ ይመስላቸዋል ።

ስለ እርሳቸው የሚወራውንና የሚባለውን ሁሉ ከማንም ይበልጥ ከምንዳዬ አፍ ሲሰሙት ደስ ይላቸዋል ። የሳቸውና የቅምጣቸው የምስጢር ከረጢትና መወርወሪያ ነው ። የምስጢሩ ክር አትበጠስም አትጎለጎልም ።

ምንዳዬ በርስት ድንበር ግጭት ምክንያት ሰው ገድሎ ካገሩ ከዞን—እምባ ወጥቶ ከሸፈተ በኋላ ፣ እርቅ ጠይቆና የደም ማድረቂያ ወጁ ከፍሎ ከደመኞቹ ጋር ሲታረቅ ፣ የጃራ ወንዝን እንዳይሻገር አገር ከተቀረረለት ወዲህ ፣ በቀኛዝማች የነፍስ አባት በመምሬ ተክለ—ጊዮርጊስ አማካይነት ለቀኛማች ሎሌነት አድሮ ደህና ደህና ጉልማ የተጎለመለት በታማኝነቱ ነበር ።

"የኔ ነገር ምን መላ አለው ? በየሀ ትብሩው ቢያ ይቀደዳል ። ድህነት እንደ በሬ ቀንድ እላዬ ላይ በቅሎ አልነቀልልህ ብሎኝ መልፋቴ ታያንስኝ ፣ አንድ ጠንቀኛ ገድዬ እዳር ገባሁ ። አገር—ላገር ትባዝን ኖሬ ዕድሜ ላንድ ሰው ፣ ይኸው እንደገና ሰው ለመሆን በቃሁ ። ለሳቸው ላይ—ታይ ያላልኩ ለማ እለዋለሁ ። እንዲህ አውድማ ለመለቅለቅና እሀል ለማፈስ የበቃሁት በቀኛማች ጥጋኔ ነው" ይላል ስለ ኑሮው እሰላበሎ ሲናገር ።

የቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ መኖሪያ ሣር አምባ ውስጥ ከደብረ ወርቅ ማርያም ቤተ ክርስቲያን ማዶ ሆኖ፣ ተዳፋው ቦታ ተደልድሎና ተስተካክሎ የተሠራ ሲሆን፣ ቅጥር ግቢው በሁለት ዙር ሽምጥ አጥር ታጥሯል። የውጪኛው ከውስጠኛው አጥር በከፍታ ይበልጣል።

በጥድ፣ በጥቁር እንጨትና ጠዬ ተገርግሮ በቀጨምና በወንዤ የተሸመጠጠው አጥር ችምችም በማለቱ ከውስጥም ከውጭም አያስጮልቅም። ቀኛዝማች “የሰው ነገር አይታወቅም፣ እኛው ራሳችን የጠላት ማድቢያ ማበጀት የለብንም” ስለሚሉ፣ በአጥሩና በቤቶቹ ዙሪያ ተክልም ይሁን ዛፍ የለም። ማንን እንደሚፈሩና እንደሚጠራጠሩ ግን አይታወቅም። ከግቢው ውስጥ በስተምዕራብ በኩል አንድ የሣር ክዳን እልፍኝና ቆርቆሮ ቤት ያለ ሲሆን፣ ከነዚህ ፊት—ለፊት ግራ ቀኙን ደግሞ ሁለት የሣር ክዳን ቤተ—ዐሥራ ስድስት ሁለት አዳራሾች አሉ። አዳራሾቹ ቅርፀ—ደወል ትላልቅ ጉልላት አላቸው። ከውስጥ ቀጥ ካለው ረጂም የወይራ ምሰሶ ጋር የተዋደደው ዋልታ ዙሪያውን በነጭ በሬ ቆዳ ተጨምጭሟል። ማገርና ወራጁ በእርጥብ ጠፍር ተታትቶ ከጊዜ ብዛት የተነሣ በጢስ በመጥቆሩ ጠፍርነቱ አይለይም። ከፊትና ከኋላ ከየበሮቹ ጉበን በላይ ከጥርብ እንጨት የተሠሩ ሁለት መጠነኛ መስኮቶች አሉ።

ከውስጥ በቤቱ ዙሪያ በሰው ቁመት ልክ ዐልፎ—ዐልፎ የተሠሩ የዕቃ ማስቀመጫ ፋካዎች አሉ። ከውጪ በአዳራሾቹ ዙሪያ ወጋግራ ተተክሎበታል። ከፊትና ከኋላ ያሉት ባለ ሁለት ተካፋች የዋንዛ ሣንቃ በሮች፣ ያንዱ ወርዱ ሰፋ፣ የሌላው ጠበብ ያለ ሲሆን በጥንቃቄ ተጠርበው ተዋደዋል። በአዳራሾቹ የውስጥ ዙሪያ ለመተኛና ለመቀመጫ የሚሆን መደብ አለ። በመደቡ ሥር ዐልፎ ዐልፎ የአነስተኛ ቅራቅንቦ ማኖሪያ ጎለቶች አሉ። በምሰሶው ዙሪያም ሰፋ ያለ ክብ መደብ ሲኖር በምሰሶውም ላይ፣ በየጊዜው የታረዱት የትላልቅ ሙክቶች ቀንድ ተሰቅሏል። በሁለቱም አዳራሾች ውስጥ አንዳንድ ቋሚና አነስተኛ እንክርት ምድጃዎች አሉ።

በሁለቱ አጥሮች መካከል ካዳራሾቹ ገለል ብላ ደግሞ ትንሿ የምንዳዬ ጎጆ ትገኛለች። አናቷ ላይ ቂጡ የወለቀ ገምቦ ተሞግሳባታለች። ቀኛዝማች ያቺን ጠቋራ የገምቦ ሞገስ ባዩ ቁጥር ሳቃቸው ይመጣና፣ “ከማን አንሼ እኮ መባሉ ነው” ይላሉ። ጎጆይቱ ከአዳራሾቹ ጋር ስትነጻጸር ከትልቅ መሶብ አጠገብ ያስቀመጧት እርጎ ሙዳይ ትመስላለች። ለዚያውም ቢሆን ተፃራሪ አላት።

ቀኛዝማች ምንዳዬን የወደዱበት ሌላ ምክንያት ከሠጋር በቅሏቸው እፊት—እፊት ጉንጮ ዲሞትፈሩን በንቃት አንግቶ ጭንቅላቱን እያወዛ

ወዘና አፈስፈ ቁምጣውን እያርገፈገፈ፣ ሲገሠግሥ ደስ ስለሚላቸው ነው። በዝና የሰሙትን ድፍረትና ተኳሽነቱንም አይተው በማረጋገጣቸው ያምኑበታል። ሲፎክርና ሲያቅራራም እንኳን የጎበዝ፣ የፈሪ ወኔ ይቀሰቅሳል።

* * *

አንድ ቀን አመሻሽ ላይ እልፍኛቸው ውስጥ ብቻቸውን ተቀምጠው ሳለ፣ ምንዳዬ መልዕክት ሊነግራቸው ይገባል።

“እኔ እኮ ከሥጋ ዘመዶቼ አስበልጬ የማምነው አንተን ነው፣ እነሱ ይዋሹኛል።”

“እኔስ ያላንቱና ያላንድዬ ማን አለኝ፣ ማንን አጠቅም ብዬ ልዋሽ”

“ይኸ እምታየው ወጣ—ገባ ባዩ ሁሉ፣ አሁን እንዲህ አለሁ አለሁ ቢል የምር አይምሰልህ፣ ይኸ ጉዳይ እንደማይሆን ሆኖ ቢበላሽ ምን እንደሚያወራ ዐውቃለሁ።”

“መች አጣሁት፣ ያገሬን ሰው ባሕሪ ልቅም ዐርጌ አቀዋለሁ”

“እዎ፣ እንዲያው ለጨዋታው ያክል አነሣሁቲ፣ ለመመረጡማ እኔ እያለሁ ማ ይመረጣል ብለህ ነው” አሉ በተለመደው የኩራት ስሜት።

“ምን አለ በሉኝ፣ ጆሮ የትም ቦታ አይደበቅም። ሰው ሁላ ቀኛ ማይ—ቀኛማይ እያለ ነው”

ዘወትር የሚሰሙት ጉዳይ ቢሆንም፣ እንዳዲስ ነገር ደስ አላቸውና ፈገጉ። እሱም ደስ አለው።

ሰውዬው አብዛኛውን ጊዜ በግል የሚያነጋግሩትና ከሱ ጋር የሚመሳጠሩት የቅምጣቸው ትርፍስፍስ ገላ፣ አካላቸው ውስጥ የትዝታ ረመጥ ሲጭር ነው። የሴትየዋ የሚገላበጥ ቂጥና የሚገማሸር ዳሌ ቀልባቸውን ይዘርፈዋል። ከእሱ ጋር ማውራት ከቅምጣቸው ጋር መዳራት ይመስላቸዋል።

“አሁን እንግዲህ መቼ መሆኑ ነው እንጉሡ ዘንዳ እምትቀርቡት፧”

“ያው ለጥቅምት ጊዮርጊስ መሆኑ ነዋ! እኔ ግን ቀደም ብዬ መድረስ አለብኝ” አሉ አሸናፊነት እየተሰማቸው።

“እሳቸውስ፧”

“ማ፣

"የዋሊሁን እናት — — እኛኛዋማ — —" ብሎ ሳይጨርስ ፣

"ኧ ! ይቺማ ቤት ንብረቷን ይዛ እዚሁ ቀሪ ነች ። ያሏሳዋን ኑሮ አታውቅበትም ። እንደ ነገሩም ቢሆን ያቼ— —" አሉ የሙሉ ይመዘል ድምፃቸውን ቀንሰው ።

"ለቤት ለንብረትማ ፣ ማ እንደ ሚስት ይሆናል ! በዚህ ደሞ እሰው እፍ መግባቱን — —"

"ሰውማ ይለው ያጣ መሰለህ ? እኔ ስለ ሰው ቁብም የለኝ ። አሁንም ቢሆን ለዚህ ለጉዳዩ ብዬ ነው ምናምንቴውን ሁሉ 'እብዬ እምዬ' ማለቴዬ ! አለያማ ታቀኝ የለ ? እኔ ጠቃሚዬን ዐቆዋለሁ ። ምንም ቢሆን ያቺ ከተማ ቀመስ ናት" አሉ እየጣቁ ።

"እሱስ እውነትሁን ነው ፣ ሰው እንኳንና ሰውን እዝጊሐርን ያማ የለ ? እኔ እንኳ የሌላ ሳይሆን ዘመዶቻቸው ቅር ይላቸውና የኋላ—ኋላ ቅያሜ — —" አለ ሐሳቡ እየዋለለ ።

"ኧረ እነሱ መች ሥራ አጡና ! ለዚያውም እንተዋወቃለን ። ምን እንዳያመጡ ብለህ ነው ። ሚስት አግብቷል የሚለኝ የለ ! ይኽ ደሞ በኔ አልተጀመረም ። እኔ የበጠበጠኝ ቅናቷ ።"

"እዬ ! — —እንቱ እዚያ ሀይ ድረስ ትሔዳለሁ ፣ በኔም ላይ ልባቸው ደፍሮቢል ።"

"እሄሄ — —አንተ ደሞ ምን አጠፋህና ?" አሉ በመገረም ።

"እ — —እ — —እኔንማ — —" ብሎ አመነታ ።

"ንገረኝ — ምን አስፈራህ ?"

"መፍራትኳ አልፈራሁም — እስቲ ለማንቻውም ዋል — አደር እንበልና — —" ብሎ ዝም አለ ።

ሥጋቱም ጥርጣሬውም አልገባቸውም ። ስለ አንድ ጉዳይ የመቧላቸውን ሁሉ ይናገሩና ፣ "ኤዲያ ! ደሞ ለዚህ ይኸን ያህል" በማለት እጃቸውን እያወናጩፉ ያቃልሉታል ።

"ያም አለ ፣ ያም አለ ፣ እኔ ባለቤቴን ትቼ ስሔድ ፣ አንተም ሚስትህን ትተህ መሔድህ አይቀርም" አሉ እንደ ቀልድ እየሣቁ ።

ከቶኛ ደነገጠ ። ድንገት ሐሳቡ ተንጠለጠለ ። ልኬለሽ አራቱ ድቅን አለች ።

"ምነው ? ቅር አለህ እንዴ ?" አሉት ትዝዝ ማለቱን አይተው ።

"ቅርስ—ቅር አላለኝም ፣ — —አብረን እንሒድ እምትሉ ከሆነ ይዣት ብሔድስ ?"

"አይ አንተ ! እኔስ ባለቤቴን ጠልቻት መሰለህ ፣ መጀመሪያ ራስን አመቻችቶ ነው ። ቁጢጥ ብለህ ደግ አይደለም ። የተደላደለ በቀላሉ አይፈነገልም ። ለማንኛውም እስኪ ጉዳዩ ይጠናቀቅና ያኑ እንደሚሆን ይሆናል" ብለው አሰናበቱት ።

ወደ ቤቱ ሲገባ ፣ ስሜቱም ልቡም ቀዘቅዟል ። ምስሶው ወገብ ማንቆቢት ላይ ተቀምጣ ጥቁር ጭቧን የምታንበለቡለው ኩራዝ ፣ እናቷ ላይ ካጠላው መከለያ ሥር የጢሷ ብናኝ ጥርቅም እንደ ጥቀርሻ ተንጠልጥሏል ። የበዙር ልጁ አሻጋሪ በጣባ የያዘውን የአደንጓሬ ንፍሮ እየቸቸገ ምድጃው ዳር ተቀምጦ እሳት እየሞቀ ያላምጣል ። የ4 ዓመት ልጅ ነው ። ታናሹ አጥላባቸው አሮጌ ቁርበት ተነጥፎለት የናቱን አሮጌ ቀሚስ ደርቦ መደቡ ላይ ተኝቷል ።

ምንዳዩ ከሚወዳት ባለቤቱ የመለየቱ ነገር እያሳሰበው በስሜቱ ከቀኛማች ሐሳብ ጋር ተፋጠጠ ። የዞን—አምባው ችግሯ ፣ የሽፍትነቱ ጊዜ ብቸኝነቷ ታየው ። ነፍሱ ተብረከረከች ።

"እሳቸው እንዳፈቀዳቸው ፣ እኔ ግን ልኬለሽን ትቼ አልሔድም ። ለዚያውም እኮ እሳቸው ወ/ሮ ደጅ ይጥኑን ይዘው ይሔዳሉ ። እኔ ምን አለኝና ለማን ጥያት እሔዳለሁ ። ያለኔ ማን አላት ? የማይሆን ጉዳይ ነው" በማለት ሲያወጣና ሲያወርድ አመሸ ።

ምዕራፍ አራት

‘የቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ የምርጫ ሳጥን በመሙላቱ ፣ ተጨማሪ ሳጥን እያስፈለገ ነው’ የሚል ወሬ እየተጋነነ በመወራቱ ደጋፊዎቻቸው ሁሉ ተደሰቱ ። እሳቸውም ዳመራን በችቦ ብርሃን እዩልኝ የማለት ያህል የሚሰሟትን ሁሉ እያጋነኑ ወሬ መንዛት አበዙ ። ወ/ሮ ደጅ ይጥኑም እንኮይ መሳይ ፊታቸውን እያፍለቀለቁና ድብኚት የሚያህል ቂጣቸውን እንደ አዳል በግ ላት እያወዛወዙ ጉራቸውን ይነፉሉ ።

ቀኛዝማች ረዘም—ደልዳል ባለ ቁመናቸው ላይ ጥቁር የሱፍ ኮትና ሱሪ ለብሰው ከወዲያ ወዲህ ሲሉና በምርጫው ጣቢያ አካባቢ ሲጎማለሉ ‘ያለኔ ማን አለ ፣ እስቲ ልናይ አደል’ የሚሉ ይመላሰሉ ። ረዘም ያለው ገጽታቸውና ቀይ ዳማ ፊታቸው ከገብስማ ጸጉራቸው ጋር ደስ የሚል ግርማና ተወዳጅነት አለው ። ከግራና ከቀኝ እንደ ወሸመጥ ገባ—ገባ ያለው የጸጉራቸው በራ ግንባራቸውን በመጠኑ ሰፋ አድርጎታል ። ስልክክ ያለ አፍንጫቸው መኻሉ ላይ እንደ ደጋን ጎበጥ ብሎ ከወደ ጫፉ የተንጠለጠለ ናዳ ይመስላል ።

ዘመድና ወዳጅ ነኝ ባዩ ሁሉ በስጡት ገንዘብ ጋብዞ እያስጋበዘ ተጨማሪ ሰው አጋበሰ ። እሳቸውም “እንደ ጤፍ የዘራሁትን ብር እጥፍ —በጥፍ አገኘዋለሁ” የሚሉት ፣ በዝምድና እየተሳበ ፣ እንዲሁም በስጦታና በመደለያ እየተንጋጋ የሚመጣውን ሕዝብ ጠባይ ስለሚያውቁት ነበር ።

ሌላው የአሸናፊነታቸው ምንጭና ብርታት አድርገው የሚመለከቱት ደግሞ የአንቃሩን ውቢት ሚካኤል ሲሆን ፣ ለእንዲህ ያለው ጊዜ አለሁልህ ካላላቸው ለሙቼም እንደማይሆናቸው በሳቸውም ፣ በነፍስ አባታቸው በመምሬ ተክለ ጊዮርጊስም ተነግሮታል ።ምንጊዜም እሱን ተተግነው ጠላቶቻቸውን እንደሚያሸንፉ ያምናሉ ። አንዳንድ ጊዜማ የሚፈሩትም ፣ የሚያከብሩትም ታማኝና ብርቱ ጓደኛቸው ይመስላቸዋል ። እንደዚያ ባለው ጊዜ “ቅሩበ የማንየ ሀሉ ወኢትቁም ርኁቀ” ይሉታል ።

እሱም ቢሆን ቆርቆሮ ቤት ውስጥ መግባት ይፈልጋል ። ከቀኛዝማች ጋር የተቀያየሙትና ለአጭር ጊዜም ቢሆን ችላ ያላቸው ፣

እሱ በሰንበሌጥ ቀጆ ተኮራምቶ ፣ እሳቸው ግን ቆርቆር ቤት አሠርተው በመግባታቸው ነበር ። በዚህም የተነሣ ሁለቱ ሆድና ጀርባ በሆኑበት ሰሞን የሳቸውን ጸሎትና ምኞት ለንጉሡ ሔዶ ሹክ ባለማለቱ ፣ መንዜው ቀኛማች ይሽበሩ ሽዋንዳኘውና ያንጸኪያው ቀኛዝማች ባንትያርጉ ይመር ደጃዝማች ሲባሉ ፣ እሳቸው ግን ከፍ ባለማለታቸው እየተቆጩ ይተክዛሉ ። የአንድ ዓመት የኅዳር ሚካኤል ድግስ ዋጋ የማታወጣው ቆርቆር ቤት ያመጣችባቸውን ጣጣ ተገንዝበውና ልባቸውን ሰብረው እንደገና በትሕትና ቀረቡት ።

“ዋ እትምን ያለማወቅ ፣ አንተ እንዳልክ ፣ አንተ እንደ መሰለህ አርገኝ ፣ እኔማ የሥጋዬ ነገር ብሶብኝ የዘላለም ቤቱን አጥቼ ነበር” ብለው በልባቸው የተሳሉትን ተስለው ካህናቱን ፣ ዲያቆናቱንና አገልጋዮቹን ደግሰው አበሉለት ። ይህ ከሆነ ሦስት ዓመት ቢያልፍም ፊቱን ቋጥርባቸውና ልመናቸውን ዘንግቶባቸው አያውቅም ።ስለዚህም ጽናታቸውን በእምነታቸው ፣ ኃይላቸውን በገንዘባቸው ላይ መሠረቱ ። እሱም እንግዲህ እንደ ዘመዶቻቸው ከጕናቸው ነው ። ይህን በሕልማቸውም አረጋግጠላቸዋል ።

የገንዘባቸው ምንጭ ነጥፋ አታውቅም ። መሬትና ገበሬ ይታለባሉ ። “እመር አህያ ያስጠራል” እያሉ የሚመኩበት ርስታቸው የሚገኘው ገምዛ ወረዳ ክልል ነው ።

ባራቱ ማዕዘን የሚኀርፈው የቅቤ ፣ የማር ፣ የሙከት ፣ የእርበና የሲሶ አራሽ ፣ የሞፈር አጋዳሚ ፣ የምልጃና የእጅ መንሻ ገቢ ሁሉ ይንዠቀዠቃል ። ብራቸው ፣ በምርጫው ጣቢያ ካሉት ሰዎች መካከል ፣ ካንደበቱ የላላውንና ለሆዱ ያደረውን ፣ በተስፋ የሚናውዘውንና ፣ አንዳች የሱስ ዐመል ያለበትን ሁሉ እየጠለፈ ያመጣላቸዋል ።

የቀኛዝማች የብርና የጥቅም ወጥመድ ማጀቱ ላይ አንድ ተፈላጊ ሰው አጠመደ ፣ የምርጫ አስፈጻሚና ተቆጣጣሪውን ። የወ/ሮ ዶጅ ይጥኑ ዓሳም እንደልብ ለመወያየና ለመዋዋያ ተመረጠች ።የዶሮ ወጥና ፍትፍት መዋጡ ፣ ጮማ እየቆረጡ ቅልጥም መገሽለጡ ፣ ጠጅ ማንደቅደቁ አመቻ ። ሁሉም አፉን ከፈተ ። አንዱ ባንዱ ላይ የሚንጣጠለው ፣ እንዲሁም ፣ ረግጦም ይሁን ደፍጥጦ የሚሸገረው ፣ ከሌላው ሁሉ የተሻለ ኑሮ ለመኖር ነው ።

“እንዴት ይመስለሃል የሰዉ አዝማሚያ ? ልቡ ወደማን እያደላ ነው ?” አሉት ፣ የምርጫውን ኃላፊ ለኪሱም ለሆዱም የሚሰጡትን ሰጥተው ። ሹም ነው ብለው በሚያምኑበት ሰው ፊት ስለ ፃዛ ጉዳያቸው በሚነጋገሩበት ወቅት ፣ ጉራቸውን ገታ ፣ ፊታቸውን ፈታ ያደርጋሉ ።

“ያው እርስዎም እንደሚያውቁት ሥራው የሚሠራው በጥንቃቄና በምስጢር ነው ። ይህን አድርጉ ፣ እከሌን ምረጡ ማለት ደግሞ በጥብቅ የተከለከለ ነው ።”

“እንዴታ ዐውቃለሁ ። እሱንማ መች አጣሁት ፣ ቢሆንም — —” ብለው ሲጀምሩ ፣

“መራጮች ሁኔታው ግር እንዳይላቸውና ሥራችን ያለ እንከን እንዲጠናቀቅ በማለት በምንገልጽበት ጊዜ ፣ ሁኔታውን እያየሁና አካባቢውን እየገመትኩ በልዩ ልዩ መላ ጠቀም ማድረጌ አልቀረም ። ይህን አንዳንድ የሚታመኑ ሰዎች ነግሮዎት ይሆናል ።”

“እንዴታ ! ሰምቻለሁ ። እኔስ ከሰው መኻል ሰው መርጬ ጠጋ ማለቴ ለዚሁ አይደል !”

“ሕዝቡ የተሰጠውን መብት በአግባቡ ከተጠቀመበት በሚመርጣቸው እንደራሴዎቹ በኩል ችግሮቹ እየቀረቡ በየጊዜው እንደሚቃለሉለት የታወቀ ነው ። በዚህ አካባቢ የቀረባችሁት ዕጩ ተወዳዳሪዎች ደግሞ ከሌሎቹ የተሻላችሁ ናችሁ” ብሎ አረቄውን ጨለጠ ። ‘የተሻላችሁ ናችሁ’ ብሎ በመናገሩ ከፋቸው ። ሁሉንም በእኩልነት የሚያሳይ በመሆኑ ቅር አላቸው ። ቅሬታቸውን ግን ዋጧት ።

“ሕዝቡን ቀስ እያሉ በዘዴ ካልነገሩትና ምልክቱንም ደጋግመው ካላሳዩት ይሳሳታል ። ካልወቀሩት አይገባውም ። በዚያ ላይ በቀላሉ ይደለላል ። ዛሬ ያንተ ነኝ የሚልህ ሁሉ ፣ ነገ ደግሞ ሌላው ሲያበላና ሲያጠጣው ግልብጥ ብሎ ፊቱን ያዞራል ። አይጣል ነው ። አብሮ ሲደልቅና ሲጨፍር ያመሸና ዘወር ይላል ። ሆዱ አይገኝም ። ደሃን ቶሎ ቶሎ ካልደለሉትና ዐሥረዬ አይዞህ ፣ አይዞህ እያሉ ተስፋ ካልሰጡት ትቶህ ዘወር ነው ። እኔ ለሌላው ሳይሆን ለንጉሡ በጣም አዘንኩላቸው ። የስንቱን ጠባይ ችለውታል ። ጸሎታቸውና መለኛ መሆናቸው በጃቸውዬ ፣ የዋዛ ሕዝብ አይምሰልህ” አሉና ራሳቸውን በአድናቆት ነቀነቁ ።

“እንዲህ እንደ ርስዎ ያሉ አስተዋይና ደህና—ደህና ሰዎች ባይኖሩማ ምን አርገው ብቻቸውን ይችሉታል ። የጥሩ—ጥሩ እንደራሴዎችም አስፈላጊነት ለዚህ ነው ።”

“እሱስ ርግጥ ነው ። ታሁን ቀደም ሔጄ ባላየውም አንዳንዶቹ ተመራጮች ሥር የለሾችና ጊዜ ያነሣቸው ናቸው ማለትን ስሰማ ይከነክነኛል ። ለዛፍ እንኳ ሥርና ግንድ አለው ። ጊዜ ያነሣው ሰውና እምቧጮ አንድ ናቸው ። አሁን እምቧጮ ምን ቢያ

ምርና ቢወፍር ፣ ሞፈር አይሆን ድግር ። አየህ ፣ አሁን ለምሳሌ የማንም የገበሬ ልጅ ምንም ያክል ቢያውቅና — ቢማር ፣ ከየትም ብድግ አርገህ አማካሪ ወይም አገረ ገዢ እንዲሆን ብትሾመው ፣ ስንትና ስንት ነገር ያበላሻል ። እንዲያው ምንም ቢሆን ያላባቱ አይሆንም ። በትምርት የሚገኝ ሌላ—ሌላው ነው ።”

“አሁንም እኮ ጌታዬ” አለ ሰውዬው ደርበብ ባለ ፈገግታ ፣ “ማንኛውም ሰው በዘፈቀደ እንዳይገባና በስመ—መብት የሀገር ልማድና ወግ እንዳይፋለስ የተለየ ክትትልና ጥንቃቄ ይደረጋል ። በጽሑፍ ላይ የተጠቀሱትን ግዴታዎች ቢያሟላም ፣ ማንነቱና ምንነቱ ሁሉ ተጣርቶ ካልሆነ በቀር ዋጋ የለውም ። አለበለዚያማ ማንም ገብቶ ከታጎረ ነገር ተበላሸ ። ይኸ በየትም ያለ ነው ።”

ቀኛዝማች ሐሳባቸውን ለወጡና ፣ “ሰው ጠቃሚውን አያጣውም ፣ የሚያርሰውን መሬት ሰጥተን ፣ ይበላው ሲቸገር አለቅተን ፣ የዘንድሮን ቢያጣ እስከ ከርሞ አቆይተን ፣ ከባሰበትም ይቅር — ተወው ብለን ፣ ስንቱን ችለን ነው ። የምር አይምሰልህ ። እንግዲህ አንተም ሥር—ሥሩን አደራህን ። እኔም እንኳንና ይኸን ያክል ደግ ለሚውልልኝና ለትንሿ ነገርም እንቅልፍ የለኝ ።”

ቀኛዝማች ፣ እንደ ልማዳቸው ያመሰገኑትን እየነቀፉና የሰደቡትን እያመሰገኑ የገዛ ሐሳባቸውን ካምታቱ በኋላ ነገራቸውን አጠቃለሉ ።

“በኔ በኩል ግድ የለም ። ከብዙ አደራ መተማመን ይበልጣል” ብሎ የሞቀ ተስፋ ሰጣቸው ።

የምርጫው አስፈጻሚና ተቆጣጣሪ ማጀቴ ከገባ ጀምሮ ላይን—ያዝ ሲያደርግ በጓሮ በር በኩል ወደ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ቤት ዘው ይላል ። እሱም ቢሆን የራሱን ጉዳይ ያጠነጥናል ። በመጀመሪያ ሴትየዋ ላይ እንዣብቦ የነበረ ቀልቡ ክንፉን ከሰበሰበ ወዲህ ከዚያው ከቤት ሳይወጣ ያተር ፍልፍል በመሰለች ሸጋ ልጅ ውበት በመማረኩ ፣ የምርጫው ጊዜ ቢራዘምና የድምፅ ቆጠራው ቀን ቢጓተት ደስታው ነበር ። ወ/ሮ ደጅ ይጥኑም ይቺኑ ዐውቀው ፣ የጓሮ በራቸውን ከፍተው ፣ ከዚህም ከዚያም በርቱ ይላሉ ። እንኳን ይቺን ታህል አግኝተው ። አብራቸው የምትኖረው ላቀች ተገኜ ድረ— ገብ በመሆኗና ከቃላቸው እንደማትወጣ ስለሚያውቁ ፣ ነገሩ ለራሳቸውና ለቀኛዝማች የሚያስገኘውን ጥቅም በመመልከት ፣ አጥበውና አጥነው ቁርበት ከተነጠፈበት የጠፍር አልጋ ጋር ጀባ ይሉታል ።

ነጋ ጠባ ግብዣ ሆነ ። ሰውዬውም በመጣ ቁጥር ምናምን ኮልኮል ማድረግ ጀመረ ። ዓለማቸውን አዩ ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ የዶሮውን ቅልጥም በእንጀራ ጠራርጎ ቀረብ ፣ በስንደዶ ተጠቅጥቆ ቅቤ የነሰረውን እንቁላል ፈርከስ ፣ እያደረጉ ማጉረስን ፣ ማወራረጃውን ባናት—ባናቱ መሙላትን ሥራዬ ብለው ተያያዙት ።

“ጠግቤአለሁ እኮ እሜትዬ ፣ በጣም ብዙ በላሁ” ይላል ሰውዬው ፣ የሴትዮዋን ማራኪ ዐይንና የብራ በረዶ የመሰለ ጥርስ ፣ እርስ—በርሱ በጥፊ የሚማታ ቂጥና ባዝቶ ገላ በጓጓ ዐይን እየተመለከተ ። ባይኑ ካመነዘረ ውሎ አድሯል ።

“በሞቴ ፣ አፈር ስሆን ፣ በኬብሮዋ ማርያም ! ይቺን ብቻ ፣ አልመለስብህም ፣ ምነው ? አዲሳባ ስትመጣ ታስቸግረኛለች ብለህ ነው” ይላሉ የመሔዱ ነገር እየታያቸው ።

“ኧረ በሆነና እንግድነትዎ ባስቸገረኝ — —”

“ቀኛማይ ከሔዱ አብሬ መሔዴ አይቀርም”

“እርግጠኛ ነኝ ! ይኸ ነገር እንደሚሳካ አይጠራጠሩ” ሲል ጉዳዩ ወዲያው ከፍጻሜ የደረሰ ስለሚመስላቸው ፣ ፊታቸውን ወደ ማጀቴ መድኃኔ — ዓለም ያዞሩና ፣ በርከክ ካሉ በኋላ ፣ መሬቱን ሲስሙ ቂጣቸው ቀሚስ የለበሰ ጋን መስሎ ይከመራል ። ይኸው ቂጥ ቀኛዝማችን አናውዟል ። ሰውዬውንም አማሏል ። በላቀች ላይ የነበረው ፍላጎት ባይቀንስም ሴትዬዋንም ተመኘቸው ።

ምዕራፍ አምስት

ጊዜ እንደ ነገሩ አኳኋን የሚፈጥንና የሚዘገይ ፣ የሚያጥርና የሚረዝም እስከሚመስል ድረስ የሁሉንም አእምሮ ፋታ ነሣው ። ሥጋት ፣ ፍርሃት ፣ ጥርጣሬ ፣ የጎሪጥ መተያየት ፣ መጠቃቀስ ፣ መመሳጠርና የሆነ ያልሆነውን ማውራትና ማስወራት እየተባበሰ ሔደ ። ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰም ፣ ቁርጡ እስኪለይ ሌሎችን የዳበሰው ስሜት ቶሉ ዳብሷቸዋል ። የሚተማመኑባቸውን ነገሮች አሰላስለው ሲደረድሩ ደግሞ ፣ ነፍሳቸው እፎይ ትላለች ። ቀኛዝማች ሰውዬውን በወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ላይ ባይጠረጥሩትም ፣ እንደዋዛ ገብቶ ላገኘት ለላቀች ሲል ደግሞ ታማኝነቱን እንደሚያጠብቅ ታያቸውና ተስፋቸው ፋፋ ። ቶሎ ቶሎ መመላለሱን ግን እምብዛም አልወደዱለት ።

የቀኑን መቃረብ አይተው ፣ "ይኸው እንዳየኸው ያገራችን ሰው አልተማረም ። ያልተማረ ሰው ምን መላ አለው ። ሁሉም ደንቆሮ ነው ። እንስሳ ፣ ከብት ነው ። እጁን ይዘህ ካልሳብከው መከተል አያውቅም ። አለበለዚያ እነሱን አስቀድመህ ካልነዳኻቸው በጄ አሚሉ አይደሉም ። ምልክቱን በሬ ማድረጌ ሆን ብዬ ነው ። ሳይቀድሙኝ መቅደሜ በጀኝ ፣ ቢሆንም እየት —እየት ፣ ቃኘት—ቃኘት አድርግልኝ" አሉት ራት በልተው ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ አትክልት ውስጥ ሲመሳጠሩ ።

ቀኑ እየተቃረበ ሲመጣ እንቅልፍ ማጣትና መሯሯጥ በዛ ። የቀኛዝማች ሐሳብና ምኞት አለት ላይ እንደ ተከሰከሰ የሸክላ ዕቃ ብትንትኑ ይወጣና ዓላማቸው ሁሉ ተበላሽቶ መሣቂያ መሣለቂያ ሲሆኑ ሲታያቸው ፣ "ወይ ጉድ ፣ ሰው በራሱ ላይ እንዲህ ያለውን ያስባል" ይላሉ ። በሌላ ጊዜ ደግሞ የምርጫው ውጤት ተሳክቶላቸው ሲፈነጥዙና ፣ ተፎካካሪዎቻቸውን ሁሉ አሸንፈው ፣ በገጠር ትንሹ ንጉሥ በከተማ የሕግ መምሪያ ምክር ቤት እንደራሴ ሆነው ፣ከሕዝቡ በላይ ከፍ ፣ ከንጉሡ ዙፋን ዝቅ ብለው ቁልቁል ሲመለከቱ ይታያቸውና በደስታ ይከንፋሉ ።

ሕዝቡ ከሳቸው ዝቅ ብሎ ስለሚታያቸው ፣ ቁልቁል ወርዶ ከማንም ጋር ዘላቂ ወዳጅነት ከመመሥረት ይልቅ ፣ አስፈላጊ ሲሆን —ሲሆን ብቻ ላንዳንድ ጉዳይ መቀዋልን ይመርጣሉ ። አብሮ አደግ

ጓደኞቻቸውን ሳይቀር ችላ የማለትና እንደዋዛ የመመልከት ጠባይ
ስላለባቸው ፣ እነሱም ቢሆን እጅ ካላጠራቸው በቀር እምብዛም አይጠ
ጓቸው ። ስለዚህም የተለየ ወዳጅ ወይም ምስጢራቸውን የሚያካፍሉት
ልዩ ባልንጀራ የላቸውም ። "እኔ ማንንም አልጠላ ፣ ማንንም አላቀ
ርብ ። በልኩ ሲሆን ነው ጥሩ" ይላሉ ስለ ወዳጅነት ጉዳይ ሲነሣ።

አኗኗራቸው ሁሉ ከአካባቢው ሕዝብ ጋር በአያሌ የግንኙነት
ቋጢት የተያያዘ ሆኖ ሳለ ፣ ከውስጣዊ ትምክህታቸው የተነሣ ምንም
ነገር ከማንም የማይሹ ይመስላቸዋል ።

አንዳንድ ሰዎች "የዘንድሮ ባርላማ ምርጫ ጉድ አሳየን ፣ ለእን
ዴት ዋላችሁ ይጀነኑብን የነበረ ፣ ዛሬ ደሞ እምን ላስቀምጣችሁ መጣ"
ብለው ያሚቸውም ለዚህ ነበር ።

ያ—አያሌ ዘመድ የተረባረበበት ፣ ስጦታና ጉቦ የፈሰሰበት ፣
ምድረ ተጋኝ ገበሬ በሥጋትና በፍርሃት ፣ ያለው ቀንሶ ፣ የሌለው
በብድር አልቅሶ የተሳተፈበት የምርጫ ጉዳይ ለየለት ። ከሕዝቡ በተ
ገኘው ሀብት ራሱን ሕዝቡን ሸንግለው ፣ አብልተውና አጠጥተው ፣
ከአዝብጤ የነጠቁትን ለጎንጤ አጉርሰው ኑሮአቸውን ገነቡ ። ከሞት
ወዲያ ማዶ ይኖራል ስለሚሉት ሕይወት ደግሞ ሚካኤልን ወከሉ ።
ቀኛማች በላይነህ ታፈሰ በከፍተኛ የድምፅ ብልጫ ተመረጡ ።

* * *

ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ፣ በከፍተኛ የድምፅ ብልጫ ማሸነፋ
ቸው ተረጋግጦ ሣር — አምባ ሲገቡ ፣ ሣር ቅጠሉ በደስታ ተቀበላ
ቸው ። ያን ዕለት ማታ የተመኙትን ሕልም አዩ ። የአንቃሩ ውቢት
ሚካኤል እልፍ አዕላፍ መላዕክት አስከትሎ 'እንኳን ደስ ያለህ' ያላ
ቸው ማታውኑ እንደተኙ ነበር ። ምንዳዬ መሬት አልበቃህ እስከሚ
ለው ፈነደቀ ። የነፍስ አባታቸው መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ጸሎታ
ቸው በመሰማቱ ተደስተው ፣ የሚሰፋላቸውን የልብስ ዓይነት ፣
የሚገዛላቸውን የብር መስቀልና ያማረ መጠምጠሚያ በዐይነ—
ሕሊና እየገመቱ ከካህናቱ ጋር ወረቡ ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱም አዲስ
ልብስ እንደ ተገዛለት ልጅ እየፈነደቁ ከነጎረቤቶቻቸው ተደሰቱ ። ያን
ዕለት ሳሚያቸውና "እንኳንም ደስ ያለሁ እምዬ ፣ ደኅ—እርጥቧ"
ባያቸው በዝቶ ዋለ ።

ቀኛዝማች ደግሞ የሚታያቸው የንጉሡን ጫማ ስመውና እጃ
ቸውን ጨብጠው ፡ "አይዞህ የዘነጋንህ አይምሰልህ ፣ ለሌላ ማዕረግ
አስበንህ ስለነበር ነው" ሲባሉ ነበር ።

አንዳንድ ሰዎች ፣ 'እኔ ቀድሞውንም ተናግሬአለሁ' 'ወይ ጉድ
እኔ መች አጣሁት' ፣ 'ተየህ ቀደምስ አልፈልግም ብለው ነወዱ
ንጉሡ መይ ከለከሏቸው ፣ ከማንም ቅራሞ ጋር አንድ ላይ ታጅሌ
አልውልም ፣ እየሁ ያለው አዱንያ ይበአኛል ብለው ነው' በማለት
ሰውዬዉን እንደገና ከፍ—ከፍ አደረጓቸው ። የረቱ ዕለት አምቧቻሪ ፣
ዘምበል ያለ ዕለት ምሶ ቀባሪ አይታጣም ።

ቀኛዝማች በምርጫው ውድድር አሸንፈው ወደ ቤታቸው የገቡ
ዕለት የደስታው ማብሠሪያ ተኩስ መጠን አልነበረውም ። በውድድሩ
ወቅት ሌት—ተቀን ተሯሩጠው የረዱዋቸውን ለማስደሰት ድል ያለ
ድግስ ደግሰው ከጋበዙ በኋላ በተስፋ ቃላት አሳረጉ ።

የፓርላማ ሥራቸውን ከመጀመራቸው በፊት አዲስ አበባ
ሔደው ፣ ደስታቸውን ለዘመዶቻቸው ለመንገር ሲሰናዱ የወ/ሮ ደጅ
ይጥኑም ልብ አብሮ ተነሣ ። ምንዳዬ ግን ፣ በመሔድና በመቅረት መካ
ከል ተንሰዋለለ ።

"ምንዳዬ!" አሉ ቀኛዝማች ፣ አዲስ ግላስ ከለበሰች በቅሎአ
ቸው ላይ ተቀምጠው ፣

"አቤት" አለ አንጋጦ እያየ ።

"ላንድ ሳምንት ዕድሜ አዲስ አበባ ደርሼ እመጣለሁ ። ያው
እንግዲህ እንደምታውቀው ነው" አሉ አሽቆልቁለው በፈገግታ
እያዩ ። የነገሩን ምስጢር ያውቀዋል ።

"እሺ" አለ እጅ እየነሣ ። ቀደም ሲል ንብረትን ብቻ ሳይሆን
ዘመድ መስሎ ቤት የሚቦጠቡጠውንም በዐይነ—ቁራኛ እንዲጠ
ብቅ የሰጡትን አደራ እያሰላሰለ ። "ባልተቤቲቱ እያሉ እኔ የምን
ቤት ነኝ" ይላል ዘወትር በሐሳቡ ።

"ተመልሼ እንደ መጣሁ አንተም መሔድህ ስለማይቀር ፣ ተዘጋጅ
ተህ ቆየኝ ፣ ለማንኛውም እዚያም ብቅ እያልክ" አሉት ።

* * *

ሰውዬው ከሔዱ ጀምሮ ከራሱ ጋር እንካ ስላንቲያ እየገጠመ ፣
ቢባለቤቱ በልኬለሽ ከተማና በማያውቀው በአዲስ አበባ መካከል ቆሞ
ይዋልላል ። ላንድ እፍታ የማያውቃት አዲስ አበባ ልታሸንፍ ትልና ፣
እንደገና ደግሞ የመጀመሪያ ጎጆዋቸው ፣ ዞን —አምባ ፣ ደግበረሊላ ፣
ሳባዐይኔ— — ከመጋባታቸው በፊት ውሃ ወርዳ ስትመለስ ፣ ከብቶች
እየነዳች ሲታሻቅብ እሷን ይጠባበቅበት የነበረው የቾሬ ጉር ጉብታ

ትዝ ሲሉት ልቡ ይሸበራል ። ልኬለሽና አዲስ አበባ ይራኮታሉ ። ልኬ
ለሽ እንደ ዞን—አምባ ምንጭ ፣ እንደ በለስ ሜዳ ልምላሜ ፣ እምራ
ትታየዋለች ። የማያውቁት አገር አይናፍቅም ።

ከመጋባታቸው በፊት የቧ ቤት ከሱ ቤት በስተግራ ማዶ እዚ
ያው ዞን—አምባ ሳባዐይኔ አፋፉ ላይ ሲሆን ፣ የሱ ደልዳላው ቦታ
ደግበረሲላ ነበር ።

የአቡነ—ተክለ ሃይማኖትን ቤተ ክርስቲያን ለመሳለም ወይም
ወደ መንደር ተልካ ስትሔድ ማለፊያ ማግደሚያዋ በምንዳዬ መላጆች
ቤት በኩል ስለነበር ፣ "አንቺ ያብዬ ከተማ ልጅ ፣ ነይማ ልንገርሽ ?"
እያለ የሚጠራትና የልጅነታቸው ጊዜ ዘወትር ትዝ ይለዋል ።

ከጥቂት ዓመታት በፊት የልኬለሽ ዘመድ ልታገባ የጋገራው
ለት ማታ ምንዳዬ ከጓደኞቹ ጋር ሲጨፍር ከልኬለሽ ጋር ይተያያሉ ።
አዲብ ሥር አድፍጦና ጢሻ ውስጥ አድብቶ እየጠበቀ እጅዋን እንዳ
ልያዘ ፣ መስቀልና ድንብሏን እየጎተተ የግድ እንዳላስወተወታት ሁሉ
ከኩዮቿ ጋር ስትዘፍን ስላያት ልቡ እንደገና ወከክ አለ ። እሷም
ነገሩ ገባት ። በዘፈኑ መኻል ሳልኝ ገጠሙና ፣

"እስቲ በሳልኝሽ እንደዜ ልግባበት ፣
እለቅልሻለሁ መቼም አላቅበት" አላት ።

"አላቅበትሚ ባወኩበትማ ፣
ደሞ ለሳልኙ አለወይ ጉልማ" ብላ መለሰችለት ።

"ፍቅር እኔን ነወይ እምታኸው ግዛት ፣
በልቧ ላይ ገብተሀ እሷንም ነዝንዛት" ቀጠለ ።

"ወዲሀ ማዶ ኢየሱስ ወዲያ ማዶ ኬብሮይ ፣
ከቸሬ ጉር በታች አንገናኝም ወይ" ትመልስለታለች ።

"ባለገረገራ ባላጥር ነው ቤትሽ ፣
እንግዲህ አንቺ ልጅ እንደ ሃይማኖትሽ"

"አንተን አንተን ብዬ ያጣሁህ እንደሆን ፣
ደወይ እወርዳለሁ ግመል እረኛ እሆን"

"አሁን ምን ቸገረሽ አብረን ብንቸገር ፣
ማግኘትና ማጣት የተከልዬ ነበር" ይመልስላታል ። ይህን በተባ
ባሉ ባመቱ የልባቸው ደረሰ ።

ምንዳዬ ከሐሳቡ ሲነቃ ፣ ልቡ በልኬለሽ ፍቅር ተተብትቦ ፣
እንደ እርጥብ ቆዳ እዚያው ተገድግዷል ። እሷም 'ምንዳዬ ከቀኛዝ

ማች ጋር አዲስአባ ሊሔድ ነው' የሚል ወሬ ከሰማች ወዲህ ፣ ዐይኗ
እንዳነባ ፣ ልቧ እንደ ተከዘ ነው ።

አንድ ቀን ማታ ከራት በኋላ ፣ "ከቀኛማይ ጋ አዲስአባ ልት
ሔድ ነው እንዴ ምንዳ ?" አለችው ። ዝም አለ ።

"አንተ አዲሳአባ ተሔድክ ፣ እንዴት እሆናለሁ ? ምነው ተንግዲህ
ወዲያ አንለያይም ብለኸኝም አልነበር እንዴ?" አለችና ትክ ብላ አየችው።

"ደርሼ እመለሳለሁዬ እዚያው አልቀር ፣ — —ለማን ትቼሽ ?"

"እኔ ምናቃለሁ ፣ አሁን ሌላ ሰው አጡና ነው ፣ አንተን እንሒድ
እሚሉህ ? ለማጀቴውም ለሣር — እምባውም ምንዳ! ይኸ ሁሉ አብሮ
ሲያረተርት የሚውለው አለላቸው እማደል ወይ ? እዛ የሆኑ ሰውዬ"

"አይ ያንቺ ነገር ፣ 'ቤት በመለስ ጓዳ በጎረሰ አደራህን' ያሉኝ
ሰው አጥተው መሰለሽ ? እንዲያው ውቃቢ—እምላኻቸው ቢወደኝና
ከፊን አይተው ነውዪ — —"

እንደገና የመለያየት ሥጋት ገባት ። እንባዋን መግታትና ትዝታ
ዋን መዋጥ ተሳናት ።

"ታፍ ይልቅ ልቦና አይደል እሚያኸው ። አንተን ይዘው አዲስ
አባ ከገቡ በኋላ እስቲደላደሉና አገር እስቲለምዱ እዚያው ቆይ
ማለታቸው አይቀር ። እምቢ — አትላቸው ፣ እምቢ አይባሉ ። ብቻ
ምን መላ አለው ! እሳቸውስ መች ያለ መላ ፣ 'ምንዳዬን ቢያስቀድ
ሙትም ቢያስከትሉትም ያኮራል ይሉ መሰለህ' ለዘዴአቸው ነው" ብላ
አቀረቀረች ።

"እንዴ ? እንዴት እንዴት ነው ይኸ አነጋገርሽ ? ባለዚያ ሁሉ
ውለታ ምን ይሁኑ ? የቅዱስ ሚኻል ያለህ! ተይ እያስላሰሉ ይሻላል ።
እሳቸው እኮ እኩያ የላቸውም ። ያለሳቸውማ ወዴትና ወዴት! ማ ማስፈ
ራሪያና ጥግ ሆነን ብለሽ ነው ?"

ሁለቱም ሲጩነቁ ሰነበቱ ።

* * *

ቀኛዝማች እመለሳለሁ ባሉበት ዕለት አልተመለሱም ። በማግ
ሥቱ ፣ በማግሥት ማግሥቴውም ቢጠበቁ ቀሩ ። በተጠበቁ በአምስተ
ኛው ቀን ማጀቴ ሲገቡ ብዙ ሰው ተቀበላቸው ። ዘመድና ወዳጅ
ነኝ ባዩ ሁሉ ፣ ግንባሩን አስወጋ ።

አንዳንዱ ‘እንጉሡ ዘንዳ ደርሰው መጡ አሉ’ ይላል ። ሌላው ‘አንተ እዚያው ሆነህ አገርህን ጠብቅ ብለው ሾሟቸው አሉ’ ሲል ፣ ሌላው የከተማ ሰው ነኝ ባይ ደግሞ ‘አዲሳአባ ላሉት ዘመዶቻቸው መመረጣቸውን ሊነግሩ ነበር የሔዱት’ይላል ።

ለቅምጣቸው ከሻሹም ከሽቶውም ይዘው ሲመለሱ‘ እሷ እኮ ምላሷ ነው፡ ሆዷ ገር ነው’ ለሚሏቸው ለባለቤታቸው ግን ፣ በገጠር ተወዳጅና ብርቅ ነው የሚባለውን ልሙጥ ባለ አበባ ቀሚስ በተጨማሪ ገዝተዋል ። ምንዳዬ ካኪ ኮትና ቁምጣ ሱሪ ደረሰው ።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ታመነ ፣ ለጣውንታቸው የሚደረገውን ነገር ሁሉ አንድ ባንድ ያውቃሉ ። ቀኛዝማች ምንጊዜ ገብተው እንደወጡ ፣ ምን አሸክመውና አስነድተው እንደሔዱ ፣ ማን ተልኮ እንደሔደና እንደመጣ አሳምረው ያውቃሉ ። ብሶትና ችግራቸውን ፊት ለፊት ተጋፍጦ ከማቃለል ይልቅ ‘አህያውን ፈርቶ ዳውላውን’ በሆነ ዘዴ ገበሬና ሎሌ ፣ ገረድና የቤት ልጅ በሆነው ላይ ምላሳቸውን ይመዛሉ ። ድፍን አገር የሰማውን የጣውንታቸውን ጉዳይ ፣ እንኳን ባዕድና የሩቅ ሰው ፣ የገዛ ወገኖቻቸውም እንዲጠይቋቸው አይፈልጉም ። ዘመዶቻቸውም ‘እሷ ወዳና ጥሟት ዝም ያለችውን እኛ ምንዶለን’ ካሉ ከአራት—ካምስት ዓመት በላይ አልፏል ። ሴትዮዋም የባለቤታቸው ጠባይ የተጋባባቸው ይመስል ፣ ካንዳንድ አሉባልታ ከሚያመጡላቸው ወሬ አቀባባይ ሴቶች በስተቀር አንድም ወ/ሮ እከሌ የሚባሉ ምስጢረኛ የሏቸውም ። አንዳች ወሬ የሰሙ ዕለት ታዲያ በቅዝምዝም እንደ ተመታች ሚዳቋ ይዘሉ — ይፈርጡና ፣ “ምን ሰው አለኝና፣ እግዜሩም ዐይን የለው ። የሰው እጦቴ ነው ። ወገን የፈራ እንደሁ ገላጋይ ይሆናል አሉ ። የገዛ ዘመዶቼ ብሰዋል ። ሁሉም የሳቸው አደግዳጊ ሆነዋል ። ወይኔ ልጂት” ይላሉ አንጀታቸው እየተከነ ። አስቸግሮኛል የሚሉትን ማንኛውንም ሰው ለማጥቃት ሲነሡም ፣ አውጥተውና አውርደው ብቻቸውን ወይም አንድ ተጨማሪ ሰው ያዘጋጃሉ ። “ከዚህ በላይማ እዩልኝ ስሙልኝ ብሎ እማኝ የማስቀመጥ ያክል ነው” ይላሉ ።

ምንዳዬ አዲሱን ልብስ ለብሶ የቀኛዝማችን ጉልበት ሳመ ። ደስ አላቸው ። ከፊት ለፊታቸው ገለል ብሎ እንደ ቆመም ፣ “ይኸን ከተማ ይዘውት ቢገቡ አያሳፍርም ፣ አቋቋሙም አረማመዱም ቀልጣፋ ነው” አሉ ፣ ጠቅላላ አቋሙን እየገመገሙ ።

ከተመረጡ ወዲህ አብሯቸው በሚዘዋወርበት ወቅት ከቀድሞ የበለጠ ኩራት ይሰማው ጀመር ። አዲስ አበባ ሔዶ ሲመለስም ፣ እሱም እንደሳቸው ቀጭን ጌታ ሲሆን ይታየዋል ።

* * *

ሰውዬው ከጥቅምት 15 ቀን 1958 በፊት አዲስ አበባ መድረስ ስለ ነበረባቸው ለሣር—አምባ ጊዮርጊስና ለማጀቴ መድኃኔ —ዓለም ጥላቸውን ፣ ለኬብሮይና ለደብረ—ወርቅ ማርያም መጐናጸፊያቸውን ፣ ለካብ ሥላሴ ምንጣፋቸውን አደረሱ ። ሃጃ—ፊጅ ለሚገኙት ሁለት ሸሆች ደግሞ ከሙክቶቻቸው መኻል መርጠው ላኩ ። ስለ አንቃሩ ውቢት ሚካኤል ግን ፣ “የሱ እንዲህ በቀላሉ አይደለም ፣ ትልቅ ነገር ነው የተሳሉት”እያሉ ካህናትና ዲያቆናቱ ማስወራት ከጀመሩ ሰንበተዋል ። ቀኛዝማች ወደ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን ሔደው እንደ ተለመደው “ምቀኛና ጠላቶቼን አጥፋልኝ”ብለው ሲጸልዩ ፊት ለፊታቸው ቆሞ በፈገግታ የሚያያቸው ይመስላቸዋል ።

“ሊቀ መላኩ በደስታ ከሸኘኝ ንጉሡም በፈገግታ ይቀበሉኛል” ብለውም ፣ “ጌታዬ እኔ በድየህና አስቀይሜህ ይሆናል ። ሰው ነኝ ፣ ለራሴ አደላለሁ ። ሥጋ ያሳሳል ፣ ሁሉንም አይቼና ሰምቼ ይቅር ብየሃለሁ በለኝ ። አሳቤን ሁሉ ፈጽመህልኛል ። እኔም ቤትክን እሠራለሁ” ብለው ስለታቸውን አደሱ ። ከቤተ ክርስቲያን ወጥተው ሲሔዱ ሚካኤል እንደ ንስር እያንዣበበ የሚሸኛቸው መሰላቸው ።

ምዕራፍ ስድስት

የቀኛማች በላይነህ ዘመዶችና ርስት ጠባቂዎች ከያለበት ተሰብ ስበዋል ። እያንዳንዱ አደራ የሚባለውን ለመስማትና የሚሰጠውን ትዕዛዝም ይሁን ማስጠንቀቂያ ለመቀበል በተስፋና በሥጋት ይጠባበቃል ። እሳቸው ግን ፣ ሁሉንም ነገር ቀደም ሲል በመወሰናቸው ፣ ነገር ሳያንዛዙና ጊዜ ሳያባክኑ እንደሚያውቁት አድርገው አደላደሉ ።

'ዘንድሮ ፊታቸውን አዙረውብኛል' ባዩ ውስጥ — ውስጡን ሲከፋ ፣ ከቀድሞው ስንዝር ታህል ኃላፊነት የተጨመረለት ደግሞ "ለከርሞ ደህና ነገር ቢያስቡልኝ ነው" እያለ ሁሉም የየግሉን ግምት ሰጠ ። ቀኛዝማች የታወቁ ርስት ጠባቂዎቻቸውንና ወኪሎቻቸውን ፣ አልቀየሩም ። የድርቆሽ ሣር አሳጯጅና አጥር አሳጣሪውን ፣ ቀዬ ጠባቂና ጌሾ አስቀርጣፊውን ፣ የቆላ በረት አስጠባቂውን — — ግን "አንተን አምና ሥራ አብዝቼብህ ከርሜአለሁ ፣ ዘንድሮ ተንፈስ በል" በሚል ብልሃት በሌሎች ተኳቸው ።

ምንም አደራ ያልተሰጠው ምንዳዬ ብቻ ነበር ።ልኬለሽም ቁርጧን ዐውቃለች ። የማይነቀነቅ ምሰሶና የማይዘረጠጥ እግር ሆናባት እንጂ በቀኛዝማች ላይ ያላሰበችው መጥፎ ሐሳብና ያልተመኘችው ክፉ ምኞት አልነበረም ። የዚህ ሁሉ ችግርዋ መነሾ የሆነውንና ካገሯ ከዞን—አምባ ያስወጣትን የርስት ድንበር ግጭት ስታስታውስ እሀል የሚዘራበትን ማሳ ብቻ ሳይሆን የቆመችበትንም አፈር ትጠላዋለች ። አንዳንድ ጊዜ ቀኛዝማች ያን መጥፎ ሐሳቧን የሚያውቁባት እየመሰላት ፣ ገና ከሩቁ ስታያቸው ትደነግጥና ፣ "ደሞ በምን አጋጠሙኝ እቴ ! አንከላፋ የሆኑ ሰውዬ" ትልና መንገድ እንደሚለቅ ሰው ሸረር ትላለች ። ልብ ብለዋትም አያውቁ ።

* * *

ምንዳዬ የተላከበትን ጉዳይ ለቀኛዝማች እንደ ነገራቸው ሁለቱ ብቻ ወደ እልፍኝ ገቡና ፣

"እንግዲህ አንተም ተዘጋጅ ፣ ልብህ ቀረት ሲል አይቼ ነገሩን ሁሉ አበጃጅቼዋለሁ ። መምሬ ተክለ ጊዮርጊስንና ተገኔ ደረጀን

እደራ ብያቸዋለሁ ።” ተገኔ ደረጀ የታላቅ እህታቸው ልጅ ሲሆን ፣ ‘ልኩን አያውቅም ፣ እኩል ልሁን እያለ ይንጠራራል ፣ ልጁስ ፍሬ ልጅ ነበር’ ይላሉ ስለሱ ሲናገሩ ። “እና እንዲህ እንዳንተ ነቃ—ቀልጠፍ ያለ ሰው ከተል ሲል ትከሻ አይጠረጥርም ። እኔ አንተ ትሻለኛለህ ፣ በማለቴ ነወዪ ተዚያው ታዲሳባም ፣ ተዚሁ ከኛው ማጀቴም የከተማ ሰው አጥቼ ሳይሆን ፣ ካንጀት የሚያምኑትና ያውልህ ቤቴ ብለው አምነው የሚተውለት ሰው ያስፈልጋል በማለት ነው ።”

እሱም እትውልድ መንደሩ ዞን—አምባ ላይደርስ ፣ መሬቷን ላይረግጥና ውሃዋን ላይጠጣ ፣ በእርቅ ገደብ በመቀየዱ ፣ “እዚህ ተቀምጬ አገሬን እሻግሬ እያየሁ አንጀቴን ከማሳርር ፣ ራቅ ወዳለ አገር ሔጄ ይለይልኝ” ብሎ ከልኬለሽ እንባ ጀርባ ከወሰን ጥቂት ቀናት አልፈዋል ። የሱም ልብ ተቀስቅሷል ።

“ብቻዬን ነው ፣ ወይስ ልኬለሽንም ይዤ?” አለ ምንዳዬ ዳግመኛ መጠየቁን ሳያጤን ።

“ምነው ነግሬህ ፣ የሚስትህ ነገር አልሆነልህም መሰል ፣ እሁንስ ሚካም ያየ ሰው አልመስል አልከኝ ። ሴትዮ እንክንክ ሲሏት አትድም ። ለማንኛውም አንተ ከሔድክ በኋላ የሷን እንደሚሆን—እንደሚሆን እናደርጋለን ፣ እስከዚያው ግን እደራ ብዬልሃለሁ” ብለው እንዲዘጋጅ ነግረው አሰናበቱት ።

ምንዳዬ የሚያስጭነው ጓዝ ፣ የሚያንጠለጥለው ቅራቅንቦ የለውም ። ከልኬለሽ ጉዳይ በስተቀር ሌላው ያንዳፍታ ጣጣ ነው ። እሷ ባለቀሰች ቁጥር ሐሳቡ በመሔድና በመቅረት መካከል ይንጠለጠላል ።

ማታ ክንዱን ተንተርሳ ጋደም እንዳሉ ቀኛዝማች የነገሩትንና የሰጡትን ተስፋ አሳምሮና አጣፍጦ ነገራት ። ንግግሩ ጨለመባት እንጂ አላስደሰታትም ። ሁለቱም ዝም ሲሉ ጸጥታው የጨመረ መሰለ ።

“እንዲህ ቁርጡን ሳውቀው እርፍ እለው የለ ! እኔ እኮ እንዲያው ነው እፌን ያጠፋሁት” ብላ በግንባሯ ድፍት አለች ። እንባዋ በክንዱ ላይ ተንኳሎ ቁርበቱ ላይ ተንጠባጠበ ። በሌሊት ልብሳቸው ላይ ተደርቦ የነበረውን ቀሚሷን ትከሻዋ ላይ ጣል አደረገችና “ያው እንደዬ እሺ ብያቸዋለሁና ፣ አሁን እንደገና እምቢ አልላቸውም ማለትህ ነው ። እዬዬ! — እኔ መች አጣሁት ፣ —የታበተ እብት አለ ። ወሬው እንደሁ መሰማቱ አይቀር ፣ እኔ እነዚያ ባላጋሮችህ ደስ እንዳይላቸው ብዬ ነወዪ ፣ ልጆቼን ማሳደግ እንደሁ አያቅተኝ ፣ አንተ ይበጀኛል ካልክ እኔ ምን አገኘኝ” ብላ በጨለማው ውስጥ እሻ

ግራ ስትመለከት ረመጥ ውስጥ ወሽቃ ያዳፈነችው ጉቶ ዙሪያው ፍም እየጤሰ የምድጃውን አካባቢ ወገግ አድርጎታል ። አጠገቧ ግን ጨልሟል ።

* * *

ልኬለሽ ምጣድ ጥዳ ፣ ባቄላ—ባቄላ የሚያካክል ዳቦ ቆሎ ትቆላለች ። እንቅብ ላይ ዐሥራ አምስት ያህል ጥቢኛ እንዲቀዘቅዝ ተደርድሯል ።

“በደህና ደርሰህ መጣህ ወይ ? እኔስ ይኸን ሥጋት ምን ባደርገው ይሻለኛል ? አለችው ከማጀቱ እንደ ተመለሰ ።

“ምነው ? ለምን ትሠጊያለሽ ?” ምን እሚያሠጋ ነገር መጣ?” ብሎ ዐረፍ አለ ።

“ሰው እሚሠጋበት ያጣል ? እየሁ አፍና—አፍንጫ ሆነን ስንት ነገር እሰማለሁ ፣ አንተማ ወንድ ነህ ፣ ጢት ወጥተህ ማታ ትገባለህ ፣ በነገር ሲጠብሱኝ አንተ የት ታያለህ ?” ብላ ዳቦ ቆሎ በቃጤ አቀረበችለት ።

“የሰማሽው ነገር አለ እንዴ ?”

“እንዲያው የኗህ የሴትዮ ነገር ፣ እዚያው የገዛ ባላቸውን በቄስ በመነኩሴው ማስመከራቸውን ትተው ፣ እሰው ላይ ይንጠለጠላሉ ። ይኸን ወራት ምን እንደ ነካቸው እንጃ ፣ ነገር—ነገር ሸቷቸዋል”አለች ዳቦ ቆሎዋን እየጋፈች ።

“ኧረ ተዪኝ ፣ የባቸውን ታያነሱ ነው ማውጋት ። አብሶ ማጀቴ የዋልንለት ”

“ከተማ ይሙት” አለች ልኬለሽ በመረረ ስሜት ። ‘አሁንስ ደሃ ባየሁበት ዐይኔን ቆረቆረኝ’ ማለት አበዙ ። ሰውዬው እንደሁ ኩቲ ናቸው ። አንተ አታእሚ ማ ይኾራቸዋል ። መጥኔ እቴ! — — ሴትዮዋ ታዲያ የተፈቀፈቀ እንጩት መሰሉልሃ ? በያ ላይ ምን ስትለፋ ብቱል ፣ ፊታቸው አይፈታም ። አሁን ጎሽ ማንን ገደለ ። እኔ እንደሁ አኳኋናቸውን አይቼ ነገሩ ታላማረኝ ልጆቼን ይዤ እብስ ነው ።”

“ወየት ልከጂ ! — ዞን አምባ ?”

“የምን ዞን አምባ ልጄ !! — እናቴ አገር አንጦኪያዬ” ብላ ማገዶ ለማምጣት ወጣች ።

ግራ ገባው ። የሚተማመንበት ተስፋና የሚያረጋጋው ሐሳብ አጥቶ ሕሊናው ተሸበረ ። "ወይኔ ምንዳ ! ይነጋ ይሆን ?" አለና አድ ሮና ውሎ የወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ነገር ችግር እንደሚያስከትልበት ፣ ሰው ዬውም ቢሆን አሳባቸው ሲፈጸምና ፓርላማ ገብተው ባለሥልጣን ሲሆኑ ፣ ወይም ከሁለቱ ሴቶች አንዷን ሲጠቀልሉ ለምንም እንደማ ይፈልጉት በመጠራጠር ሐሳብ ገባው ።

ሰው ስለ ኑሮው ተጨንቆ ውስጡ በሐሳብ ሲታመስ ፣ አእምሮውን አንቀሳቅሶ ብልሃት መሻት ፣ አለበለዚያም አወዳደቁን አሜን ብሎ መቀበልን ይመርጣል ። ምንዳዬ ሁለቱንም ቀምሶታል ። ግራ አጋቢ ሐሳብ ሲያገኘው እስቲ ቆይ ብሎ ማመንታትን ፣ ቁርጠኛ ጉዳይ ሲመጣ ይለይለት ብሎ መጋተርን ያውቅበታል ።

ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ስለ ምንዳዬ "ሥጋዬ ሥጋዬ ይመስለኛል ፣ የሱን ነገር ታስበው አንጀቴ ይላወሳል ፣ ቀኛማይም አይዞህ —አይዞህ ሲሉትና ጉልማ ሲጎልሙለት ፣ የደመኛ ነገር አይታወእምና እዚሁ እግቢ ገብተህ ጎጃ ቢጤ ቀልስ ቲሉት እንዴት ደስ አለኝ! በያ ላይ ደሞ የትትናው" ብለው ያመሰግኑና የወደዱትን ያክል ፣ የኋላ — ኋላ የተገላቢጦሽ ፣ "የሰውዬውና የጣውንትሁ ዋና ምስጢረኛ ማ ሆነና ?" ብለው ከነገሯቸው ጀምሮ ዐይንህን ላፈር ብለው ከጣውንታቸው ይበልጥ ጠሉት ። በጉዳዩ ገፍተው ከቤትና ከማቢያቸው ለማስወጣት ግን አቅምና ሥልጣን ስላጡ ፣ "አሁን አንድ መላ ፈልጊ ፣ ና — ሒድ ተቤቴ ውጣ ብለው ፣ ደም የለመደ ሰው መጥፎ ነው ፣ ከነልጆቼ አንድ ነገር ቢያረገኝ የማን ያለህ ይባላል" በማለት ይፈራሉ ። መምሬ ተክለ—ጊዮርጊስ ምንዳዬን ያመጡት ዕለት ፣ አደራ ያኳቸው ትዝ ይላቸውና ፣ "እስቲ ቆይ ይኸን ሰው አስዋሉኝ እላቸዋለሁ" ይሉና እንደገና ደግሞ ፣ "ዋንዬው ካልተመከሩ የእሱ ብቻ ምን መላ አለው" በማለት ያፈርሱታል ። የጥቃት ዲላማቸውን በማን ላይ እንደሚያነጣጥሩ ሕሊናቸው ቢዋልልም እንዱን ለመበቀል ቆርጠው ተነሡ ። ምስጢር የማያዝረከርክ ሁነኛ ዘመድም ማነፍነፍ ጀመሩ ።

* * *

ምንዳዬ አገሩን ዞን አምባን ለቆ እንደወጣ ሰተት ብሎ የገባው ከቄሱ ቤት ሲሆን ፣ "እኔው ልኬ እስታስጠራህ መኮይ ሒድ" ብለው ከሰው ጋር የሸኙትም እሳቸው ነበሩ ። በመጨረሻም ከባላጋሮቹ ጋር በወጀ ታርቆ አገር እንዲቆረርለት የተሯሯጡለትና እግራቸውን ያቀጠኑለት እሳቸው ናቸው ። በዚህ ሁሉ ምክንያት 'ተው' የሚሉ

ትን ሁሉ የሚተው ቢሆንም ፣ ነገሩ ከቀኛዝማች ጋር የተያያዘ በመሆኑ ችግሩ ውል አጣ ።

ምንዳዬ ያ ቀውጢ ወቅት ትዝ ይለዋል ።

"ምንዳ!" አሉት መምሬ ፣ ከባላጋሮቹ ጋር በገደብ ታፎቆና የደም ማድረቂያ ወጀ ከፍሎ እሳቸው ቤት በተቀመጠ በሁለተኛው ሳምንት ።

"አቤት!"

"ቤት የፈቀደችው ነገር ጥሩ ነው ። የቀኛዝማችን ነግሬሃለሁ ፣ ሚስትዮዋን ደሞ አነጋግሬ ጨርሻለሁ ።ምንም ዝምድናው ራቅ ቢል እሷም ባባቴ በኩል እቴ ነች ። በቅድመ አያታችን ዱልት ሚካኤል የታላቅና የታናሽ ልጆች ነን ። ከሳቸውም ጋ ለዚህ ያበቃኋት እኔ ነኝ ። የተባረኸይ ናት ። ለቸገረው ዘማና ፣ ለራበው አብልታ ነው ። በሎሌነት ገብተህ ታገለግላለህ ። አገር — ምድሩ የነሱ ነው ። በሥራ—በሥራ ቀን እርሻህን ፣ ና ተከተለኝ ሲሉህም ትከተላቸዋለህ " ብለው ከካብ ሥላሴ ወደ ማር — አምባ ይዘውት ሔዱ ። ለጊዜው ሌላ ምርጫ ያልነበረው ምንዳዬ ደስ አለው ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ አዳራሹ ውስጥ ግርንቡድ ላይ ተቀምጠው ምስር ይለቅሙ ነበር ። ቄሱ ሰተት ብለው ወደ ቤት ሲገቡ ምንዳዬ የሰበሰቡን ወጋግራ ተደግፎ እደጅ ቆመ ።

ቄሱ "እንዴት አረፈዳችሁ ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ" ብለው ወደ መኻል ዘለቁ ።

ሴትዮዋ ሰፌዱን ጣል አርገው ተነሡና "እንዴት አረፈዱ ? በደህና አደሩ አባቴ ?" አሉ ለዘብ ባለ የአክብሮት ድምፅ ።

"እግዚአብሔር ይመስገን ፣ በደህና ሰነበታችሁ ?" ብለው ከጋቢያቸው ሥር ከጆ—ጠባባቸው የደረት ኪስ የእንጨት መስቀል አውጥተው አሳለሟቸው ። መስቀሉና የሰውዬው እጅ ዕጣን ዕጣን ይሸታሉ ። ሴትዮዋ ይህ መዐዛ ሲሸታቸው ፣ ልባቸው በተስፋ ይሞላል ።

"እዚች ላይ ዐረፍ በሉ" አሉ መደቡ ላይ የነበረውን አጎዛ እያስተካከሉ ።

መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ወዲያ ወዲህ ቢያዩ ምንዳዬን አጡት ።

"ወዴት ቀረ !" አሉ ወደ በሩ እየተመለከቱ ።

"ማነ ሰው ተከትሎሁ ኖሯል እንዴ ?" አሉ ወደ በሩ እያዩ ።

"አዎ! እኔ እኮ የገባ መስሎኛል ? እይ የሱ ነገር!"

"እብሮ ከመጣ የት ይሔዳል — እስቲ ቆይ" አሉና ፊታቸውን ወደ ጓሮ በር አዙረው ፣ "ማነሽ አንቺ — ሽዋርካብ" አሉ በረጅሙ ። እበሩ ላይ ተለጥፋ የቆየች ይመስል "እመት!" አለች ቀጠን ባለች ድምፅ ።

"እኔ እምለውኮ ደይ—ለደይ ምን ታረጋላችሁ ልጄ ፣ እኔስ ምን ይሻለኛል ፣ ቆይ ግድ የለም ፣ ነይ እስኪ እደይ የቆመ ሰው አለ ፣ ግባበይው" አሏት ወደ በሩ እያዩ ። በዚያው በጓሮ ዞራ በዋናው በር ይዛው ገባች ። እጅ ነሥቶ ከበሩ ገለል ብሎ ቆመ ።

"ምነው እደይ መቅረትህ? እኔ ደሞ ተከትለኽኛል ብዬ ።

ይኸውልሽ ያ በያሰሞን ያጫውትኩሽ ይኸ ነው ። ለነፍስሽ ቅልቅል ነው ።"

"አንተ ነህ እምዬ ! እኔ እኮ ትልእ ሰው መስሎኝ ነበር ! ገና ልይ ነውና ለካ ?" ብለው ትኩር ብለው አዩትና ፣ "እስቲ ና ሳመኝ ፣ አይዞህ አትፍራ ፣ እኔም እትህ ነኝ — ና" አሉት ርኅራኄን በሚገልጽ ቃና ።

"ትሕትናው እንዲህ አይምሰልሽ ፣ ሰው ቀና ብሎ አያይም ። አጉል ሰይጣን አሳሳተውና ይኸው ቤት — ንብረቱ ፈርሶ አበሳውን ሲያይ ከረመ ። ክፉ ቀን አይታወቅ" አሉና ሁለቱንም በየተራ አዩዋቸው ።

ምንዳዬ ፈጠን ባለ ርምጃ ሔዶ የቤትዮዋን ጉልበት ሊስም ጎንበስ ሲል አገጩን ይዘው ሳሙት ። ግር ብሎት አንገቱን ሰብሮ ቆመ ።

"ና በል እዚህ ዐረፍ በል" አሉት ቄሱ ቤተኝነትን በሚገልጽ አኳኋን ። የጓልዮሽ አይሉት የጎንዮሽ አካሔድ ሔዶ መደቡ ላይ ተቀመጠ ።

"ያው ሳንተም ቢሆን ነግሬሃለሁ ፣ ተንግዲህ ወዲያ ይኸ ነው ይኸ ነው እሚባል ነገር የለም ። ከቀኛማች ጋ የሚካኤል ለት ተገናኝተን 'ባመቸሁ ቀን ይዘሁት ኑ' ብለውኝ ነበር ። እንግዲህ ሳንተም ቢሆን ቤትህ ነው ።"

"አዎ ! — አዎ !" አሉ ቤትዬዋ ከምስሩ ላይ አሽክትና ሱፋጯ እያነሣሡ ። "አይዞህ ግድየለህም ። እንኳንና አንተ ተዚህ ተእርቡ የመጣኸውና ፣ ስንቱን አገር ቆርጠው መጥተው ደልቷቸው ይኖራሉ ። ሰውን የመሰለ ነገር የለም ። በርትተህ መታረቅህ ደግ አርገሃል ። ተንግዲህ

ዐርፈህ ሥራ — ሥራህን ነው ማየት ። ነገር ቢከታተሉት ፋይዳ የለውም ። እሳቸውም አሁን ለጥኢት ነው ወጣ ያሉት ። መስንበቻውን አንድ ነቃ ያለ ሰው ከየት አባቴ ባገኘሁ ሲሉ ነበር ። እዚህ እሚንጋጋውና የታፈገው ሁሉ ከርፋፋ — ከርፋፋው ነው ። ያቺኑ እርሻቸውን ነውዬ ተፍ — ተፍ አይሉም ። በሥራ — በሥራው ቀን ከገበሮቹ ጋር እዱር እየዋልክ ፣ በባላት በባላት ቀን የሳቸው ጣጣ ማለኢያም የለው ፣ ወጣ — ወጣ ሲሉ ትከተላቸዋለህ ። እንዲያው ታነሣሁት ብዬ ነውዬ ፣ አንተም አታጣው ።"

"አይ አንቺ ! ሰው ያደገበትን እንዴት ያጣዋል ? በግብርናውም በነቃ— ነቃውም ቢሆን ያውቅበታል ። ሱሪዬቱም ጠባዬቱም አለች ። እግዚአብሔር ነው መኖሪያውን ያዘጋጀለት ። እኛ ችኩሎች እየሆንበት ነውዬ እሱ እኮ አይረሳንም ። አሁን የዛሬዋ ጀንበር እንዴት እንደምትጠልቅ ያለሱ ማን ያውቃል" አሉ ቤትዮዋን እየተመለከቱ ።

"ሰው ስለ ራሱ እኔ እንዲህ ነኝ ፣ እኔ እንዲያ ነኝ ቢል ምን ጥእም አለው ። ለማንቻውም እያደር ያዩኛል ፣ ሙያ በልብ አደል!" አለ ምንዳዬ እንዳቀረቀረ ።

* * *

ልኬለሽ የማገዶ እንጨት ይዛ ስትገባ ከሐሳቡ ባነነ ።

ማገዶውን እምድጃው ዳር አስቀምጣ ምንዳዬ ጐን ዐረፍ አለችና ያሰበችውንና የሰማችውን ነገር እንዴት ብላ እንደምትነግረው ግራ ገባት ። ልቧ ተንቀጠቀጠች ። ጥርጣሬዋ እየገዘፈ ፣ ሥጋት ልቧን ባዘተው ። ደጋግማ ከንፈሯን ነከሰች ። ሁለት ሴቶችና አንድ ወንድ በሐሳቧ ታዩዋት ። 'ያለነሱ ምን ጠላት አለኝ ፣ እነሱ ናቸው ጠላቶቼ' አለችና ፣

"ምንዳ ?" አለችው ወደ ጎን እያየች ። ዞር አለ ሙሉ—በሙሉ ፣ ዳቦ ቆሎውን እየቆረጠመ ። "ዋ ! አንተ ሰውዬ ! ዋ አንተ ሰውዬ ! እኔ ተናግሪያለሁ ኋላ እን ! ምናለበት ታንዳንደዜንኳ እ — ሀ ብለህ ነገሬን ብትሰማ ። እ—ሀ ማለት ማንን ገደለ ? እረ ተው የሴት ነገር ነው እያልክ አናቀኝ ። እኔም ስንትና ስንት ነገር እእለሁ ፣ ዋ ! ተው የኔ ምክር ይበጅሃል ። የኋላንም የፊትንም እያዩ ነው መራመድ ። ዛሬስ እኔ እንጃልህ ፣ ነገራቸውም አላማረኝ ። ቤትዬዋ 'ወንድና ሴቱ ይለያል ፣ እንዲህ አንጀቴ እንዳረረማ አዳሜን ሳላሳርራት ብእር እኔ አደለሁም' እያሉ እጥሩ ጥግ ተከልለው ካንድ ሰውዬ ጋር

ይመሳጠራሉ ። ይመጡብኝ እንደሁ ብዬ ፈርቼ ነውዴ ልጥፍ ብዬ ልሰማ ነበር” አለችው ውስጧ በፍርሃት እየተናጠ ። ለጊዜው ዝም አለና ፤

“እኔ ታዲያ ምን ላርግ ?”

“እንዴት ነው እኔ ታዲያ ፣ ምን ላርግ ብሎ ነገር ? ! አሁን ነገሩን አጣኸው እና ነው እምታወጫብረኝ ። እኔን አሳብ ላይ ታልጣልክ አይሆንልህ” አለች በቁጣ ።

“እኔ ታዲያ ጣውንታቸው አይደለሁ ? — — ወይ ሰውዬውን አሻቅቤ አልቆጣ ።”

“ኧረ ተው ይኸ መልስም አደል ! እንዲህ አደለም ነገሩ ። ‘ሚስቱን ገደለና እማቱ ቤት ተሸሸገ’ አሉ ። እጣውንታቸው ጋ እየዋልክ እማደል እንዴ እገዛ ቤታቸው እምትገባው ፣ ኧረ ንሱ ሰዎች !” ብላ ተነሥታ ቆመች ። ደሟ ፈላ ። ‘ንከሺው—ንከሺው’ የሚል ስሜት ያዛት። ላንዳፍታ እሱንና ቀኛዝማችን የመደብደብ ፍላጐት ታያት ።

“እንግዲህ ይለይላቸውዴ ምን አረጋለሁ ! ሰውዬውን እንቢ አልል ነገር እንዴት ብዬ ! ያ አብዬ መርጊያ ፣

‘ብነግድ አንድ ጨው

ባገባት አንድ ዐይና

ባርሳት አንድ ቁና

እንግዲህ ምን ልበል ዕድሌ ሆነና’ ይል ነበር ። የዕድሌ ነገር ሆኖ እኔ አንድ ነገር ሳደርግና ሲቸግረኝ ደህናው ነገር ይጣመማል ። ይቺም ኑሮ ሆና አበሳዬን እየሁ ። ሎሌ ጌታውን አልታዘዝ አይል ? ያሉኝን መፈጠሚ በነሱ መኸል ምን ዶለኝ ። ሴትዬዋስ የሰውዮውን ይላሉዴ እሳቸውስ ቢሆኑ መቸ—” ብሎ ንግግሩን በእንጥልጥል ተወው።

“አሁን እንዲህ ያሉት አራኳች ሰውዬ እዚያ እሚሔዱበትስ አገር ሔደው ምን ይሠሩ ብለህ ነው? የሾሟቸው ሰዎች ባያኡዋቸው ነውዴ ፣ እኝህስ ተማጀቴም ማለፍ የለባቸው ! ምነው የሾሟቸው ሰውዬ እኔን ባገኙና በጠየኡይ ! የርቢ ፍየል ይመስል ሴት ቢያበዙት ምን ያረጋል ። ምን ያርጉ ! እያርሱ አይቆጠቁጡ ፣ ያፈቀዷቸውን እያስመጡ ይውጣሉ” ብላ እሳቱን ቆስቁሳ ተመለሰችና ፣ “እኔ እኮ እምለው ምንዳ ! መግቢያ እንደሌለው ሰው እሳቸው ጋ ተለጥፈህ አስቸገርከኚ ፣ እኔ እንኳ ሴቷ የዚህን ብልሃት አላጣውም ። አዞሩብህ ልበል ? ሚስትዮይቱም ሔዱ ፣ ውሽምዬይቱ ያው ዞሮ—ዞሮ ሳንተው እዛ ናቸው ። ተዚህ ሁላ ይልቅ ለምን ቁርጥ—አርገህ ነግረኻቸው ሌላ

ሰው ይዘው አይሔዱም ። አንተ ላይ ምን አዩብህ ? ሎሌው እንደሁ ሞልቷል ። ይኸ ጌታ ታንዳንደዬም ———” ብላ በማታየው እግዚአብሔር ላይ አንጋጣ አፈጠጠች ።

“በይ እስኪ የተላኩበትን ጉዳይ ነግሬ ልምጣ” ብሎ ወጣ ።

‘ዶጋኅቹ መጀን ፣ እሳትና ጭድ ያርጋችሁ’ አለች በሐሳቧ እንዳች እንከን ተፈጥሮ ምንዳዬ ከሚሔድበት አገር ቀርቶ ወደ አንጾኪያ እንዲሔድ እየተሳለች ።

* * *

ምንዳዬ ሁለተኛውን የአጥር በር ዐልፎ በሱ ጎጆ በኩል ባለው አዳራሽና ባጥሩ መካከል ጥግ——ጥጉን ወደ እልፍኝ ሲሔድ ፣ ድንገት ሳያስበው ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱና አንድ አዳፋ ነጠላ የተከናነበ ሰው አጥሩን ደገፍ ብለው አፍ—ላፍ ገጥመው ያወራሉ ። ደንገጥ አለ ። ‘ልመለስ ይሆን’ አለና ፣ ‘ከተመለስኩ ደሞ የሌላ ያስመስልብኛል’ብሎ በዝግታ አጠገባቸው ሲደርስ ፣ “ደህና ዋላችሁ” ሲል ሰውዬው አቀረቀረ ። አልመለሱለትም ። ዐለፍ ከማለቱ “እሂ ሂሂ ! ሙቻታለኋ ! ይቺን መቀነቴን አልታጠኳትም! እስተዛሬም ያከበርኩትን አክብሬ ነው ። እውነት ሠሪ ዘመድ የለውም” አሉ ሴትዮዋ ቀስ ብለው ። አብሯቸው የቆመው ሰውዬ ምንዳዬን ከበስተጀርባው አየው ። ጀርባቸውን ላዳራሹ ሰጥተው አደግድገው ከቆሙት አራት ሰዎችና በጠፍር ወንበር ላይ በኩራት ከተቀመጡት ቀኛዝማች በላይነህ ፊት ደረሰ ። አካባቢው በጨፈቃ ተጠርጎ ጸድቷል ። ሰዎቹ በጥንቃቄና በትሕትና ቆመዋል ። አንዱ ፈንጠር ብሎ የቆመው ፣ ዐልፎ ዐልፎ የሱ ቢጤ በቅሎ ሳቢ ነው ። ያላየውን አየሁ ያልሰማውን ሰማሁ እያለ ለቀኛዝማች ስለሚሽረከት ፣ ምንዳዬ እንደ ቀልድ በነገር ጎንተል እያደረገ “እህ አባ ወንፊት!” እያለ ይቀልድበታል ። ሰውዬው ችላ ካሉት ሰንብቷል ። የወይዘሮ ደጅ ይጥኑን ቅምጥነትም ካገር በፊት ለሚስተዬዋ ሹክ ያለው እሱው ነበር ።

እነ ምንዳዬ አልፎ — አልፎ እስበሳቸው ሲቃለዱ ፣ “በል እንግዲህ ፣ እየታዛው ሥር ተወሽቀህ ፣ ከፍርፋሪው ከልቅላቂው ባገኘሁ እያልክ ተንቃቃ” ይላል አንዱ ምንዳዬን እያዬ ።

“ጉርሻውና ገበታው ለማባከ ሊሆን? ሽክናውን ማባክ ጨብጦት! ይልቅዬ አንተ ፋንድያህን እያሸተትክ የበቅሎ ልሐጭ ጥረግ ደሞ ስታንቀላፋ ብረከን እንዳታስወስድና ጉድከን የሣር—አምባጣይ እንዳይሞቀው” ይመልሳል ምንዳዬ ።

"እጀባ! ሆዬ! እደይ ተኽምጦ ታሁን—አሁን ላሁልኝ ፣ ታሁን —ታሁን ላሁልኝ ፣ ታሁን —አሁን ጣሉልኝ እያሉ ዐሥረዬ ምራእን ተመዋጥ ፣ እዚህ በክብርት መቀመጥ ይሻላል ።" ይከላከላል ሌላው ።

"እንዲህ ፣ እንዲህ እያልክ ዐሥረዬ ራስክን አጥናናዪ ፣ ኋላማ ምን ታረግ ኮቸሮ አፌ ፣ — — ያንተ ቢጤው እኮ ነው አንድ ጅብ አሉ ፣ በላ ብሎ ባጥር ሾልኮ ይገባና ተወዲያ ተወዲህ ቲያይ ጊዜ አንዲት አህያ ቆማ ያያል ። ደስ ብሎት ሲቋምጥና ቲያዛጋ ፣ ታህያዋ ትንሽ ራቅ ብለው ሰዎች ያያል ። አይጠጋ ነገር እንዴት ፣ የጅብ ነገር ። ጥሎ አይወጣ ነገር አህያን ያክል ሲሳይ ልትቀርበት ኮነ ። ንድድ ሲለው ጊዜ ፣ ደሞ ለዚች ለጅማታሟ ነው ይህን ያክል መጨነኤ" አለ አሉ ።

"ይቺ ይቺን ተረቷንማ ታእባታለህ ! ይልቅዬ ሒድ በከዘራ እንዳ ይለምጡህ !" ይባባላሉ ።

ምንዳዬ ቀኛዝማችን እጅ ነሥቶ በዚያው በመጣበት አካባቢ ላንዳንድ ነገር ሽብ ማድረጊያ ተብሎ የተተከለውን ባላባልቾ እንጩት ተደግፎ ቆመ ። አደግድገው የቆሙትንም ሌሎች አራት ሰዎች አሳምሮ ያውቃቸዋል ። ርስት ጠባቂዎችና ወኪሎች ናቸው ። አንዱን ፣ ተጋዦችና ገባሮች ሁሉ ከስሙ ይልቅ እነሱው በድብቅ ባወጡለት ስም "እርም አይቀሬ" ይሉታል ። እሱም ያውቃል ። እረኞች ተደብቀውና ጢሻ ገብተው ፣

"እህያ መጣች ተጭና ጥሬ
አውድማ አስላሹ ፣ አያ እርም አይቀሬ" ይሉታል ። አዝመራ በደረሰ ቁጥር ክምሩን ከንድቶና ገበሬውን ተቆጥቶ ፣ "ለከርሞ ይቺን ማሳ አታርሳትም" ብሎ ዝቶ ከሔደ ፣ እሱ ሳይገኝ ፣ ወይም ምትክ ሳያስቀምጥ እህሉ ከተወቃ ጉድ ይፈላል ።

"ዐፈር—ብሉ ! ዐፈር ያስበላችሁ ! መናጢ! የመናጢ ዘር ሁሉ ! እንኳን የደበቃችኋትን ፣ የበላችኋትን አስተፋችኋለሁ ! እኔ ታልመጣ ማባከ አውድማ ለእልእ አለህ ? ይኸነዬ ሥር—ሥሩን እንደ ፍልፈል ቦጥቡጣችሁታል ። እንተዋወአለን ! አንተዋወእ መስሏችኋል ! ተሰኔ ሚካል ወዲያ ፣ ትበሉት አጣችሁ ልቆ ታልገባችሁ ፣ እጃችሁ ተልከስክሷል ማለት ነው" እያለ ሲሶ ሠፋሪዎቹን ሁሉ ያሸቀጠቁጣቸዋል ። መልስ ከመስጠት ይልቅ እውነተኝነታቸውን በዐይኖቻቸውና በአኳኋናቸው ሊያረጋግጡለት ይሞክራሉ ። የሱ እውነት ግን ምንጊዜም 'እጃችሁ ከምን' ነው ።

የገበሬ እጅ ለራሱ ከመብላቱ በፊት ለሰው አፍ ያጎርሳል ። ትልቁ የቀኛዝማች አፍ ከመከፈቱና ዘራፊ እጃቸው ከመዘርጋቱ በፊት ፣ የእርም አይቀሬ ጥርስ አግጦ ፣ እጁ ሊቀበል ይዘረጋል ። ፊቱ እሳት ፣ እጁ ረመጥ ነው ። በገበሬዎች ላይ የተጣበቀ የቀኛዝማች መኸገር ነው ። "የሳቸውስ የለየለት ነው ፣ ይኸ እኮ ሥር ሥሩን እንዳሞሌ ልሶ ጨረሰን" ይላሉ ገበሬዎቹ ።

ቀኛዝማች ፣ በልማድ ውልና ባዘዙ ፣ እርም አይቀሬ በዛተና ባስፈራራ መጠን ይዘርፋሉ ።

እርም አይቀሬ ፣ መምጫው የታወቀ ዕለት ገበሬው አይገቡ ገብቶና የነበረችውን አሟጦ ፣ አንጀቱ እያረረ ሥቆ ያስተናግደዋል። ወጠጤ ሽጦና እህል አቅንቶ ትንሽ ብር የቋጠረው ደግሞ ፣ "ምን የኛ ነገር አይሞላልን ፣ እንዲሁ ምንገድ አስመታሁሁ ፣ እስቲ ይቺን እጅሁ አርጓት" ብሎ ሦስትም—አራትም ብር ወሸቅ ያደርጋል ።

"እንዲያው መቼም የመሔጃ እጦት ነውዪ ፣ ከዚህ ከርም አይቀሬ ተሚሉ ከይሲ ሰውዬስ የጃራ ሴጣን ይሻላል ። ከገደለም ግልግል ነው ። ከማረም ምን ጣጣ አለ ። ይኸ ነውዪ ክፉ እጣቆ ፣ የድሃ መኸገር ፣ አውድማ አስላሽ" ይለዋል ገበሬው በየቤቱ ። እንደ ቤተኛና ታማኝ ሎሌ ከመታየቱ በፊት ምንዳዬንም በነገር እየወጋጋ አስደግድጎታል ። ከእርም አይቀሬ ጋር አብረው የቆሙትም የሱ ቢጤ መንጋጋ ናቸው ።

ከቆሙት ሁለቱ ቁምጣ ታጥቀውና አዳፋ ኮት ደርበው አዳፋ ነጠላ ሸው አድርገዋል ። ሌላው ጠባብ አረንጓዴ ሱሪ ታጥቆ እም ሳያውን ኮት ደርቧል ። የእግራቸው ንቃቃትና በእንቅፋት የተመነገለው ጥፍራቸው ከተለያዩ ጠማማና ጠፍጣፋ ቅርፅ ጋር እግር ሳይሆን ከረግረግ የመዘዙት የእንጨት ጉማጅ ይመስላል ። ከገበሬው ከፍ የሚሉት ላመል ታህል ነው ። ልብ የምታሳብጥ ሥልጣናቸውን አውልቆ ላስተዋላቸው ግን ፣ ገበሬው በቅሎ ፣ እነሱ ፣ እርካብ ፣ ኮርቻ ፣ አለንጋና ልጓም ናቸው ።

ገበሬውም ቢሆን ስም እያጣላቸውም ። አንዳንዶቹ ፣ "የቀኛማይ መጆች መጡ ፣ እነሱ ሲገረድፉላቸው ነው እሳቸው እሚሰልቁት ። እነሱንስ በሌላም አልነበር ፣ የገዛ ቀብራቸውን እያስማሱ ነበር ፣ እዚያው ዐፈር ማልበስ" እያሉ ከንፈራቸውን ይነክሳሉ ።

ቀደም ሲል ከነበሩት ርስት ጠባቂዎች መካከል ፣ ሁለቱ ተገድለው ሬሣቸው ፈፋ ውስጥ ተገኝቷል ። ያንዱ ገዳይ ይሙት በቃ ተፈ

ርዶበት ደብረ—ሲና ከተማ በስቅላት ሲቀጣ ፣ ሌላው ግን ዕድሚ ይፍታሕ ተፈርዶበት አዲስ አበባ ወህኒ ፣ ዓለም በቃኝ ገብቷል ።

*   *   *

“ይኸው እንግዲህ በእግዚአብሔር ፈቃድና በናንተ በናንተ ብር ታት ለታላቅ ቁም ነገር በቅቼ ወደ አዲስ አበባ መሔዴ ነው ። ሁላች ሁም በያላችሁበት ተሯሩጣችሁልኛል ። እኔም የሰው ውለታ የምረሳ ሰው አይደለሁም” አሉ ቀኛዝማች ወደ ኋላ ለጠዋ ብለው ።

እኩል ባይደሰቱም ፣ እያንዳንዳቸው አንዳንድ ጥማድ የሚያውል ማሳና በየውክልናቸው ከሚያስፍሩት እርቦና ሲሶ ላይ በያመቱ ሁለት —ሁለት ዳውላ ማሽላ እንዲወስዱ ተፈቀደላቸው ።

“እኛ ምን ያረግንልሁ ነገር አለ ? የገዛ እጅሁ ነው ፣ መይ ቀን ደርቆ ያአል? በዚያ ላይ አጥንትሁ ነው ፣ ማ ያለ አረጉ ይመዛል ? ማ ያለ ቤቱ ይገባል ? ሣር—ቅጠሉ ነው ያረገደልሁ ። ውሃ አዘሉ ጌታ ከፉሁን ይያዝልሁዪ ፣ እንዲያው አሁን አንዳይ ነገር ቢመጣ ፣ ያገሬው ሰው እኔ ልቅደም ነው እሚለው ፣—— አሁን በያ ሰሞን አንድ ናደው እሚባል ገበሬ አረም እያራረመ ፣

“ለላይ ቤት ሚኻኤል ፣ ጠዲቅ ለቀረሰ

ለምድርም ዶልዱሌ በላይነህ ታፈሰ” እያለ ሲያንጐራጕር ሰማ ሁት” አለ እርም አይቀሬ ።

“ታዲያ ዝም አልከውን” አሉ ዐይንና ጥርሳቸው በደስታ እየተ ፍለቀለቀ ።

“በምን አስችሎኝ ጌታዬ! የርስዎ እጅ ፣ እንኳን ላንድ ድሃና እንደ እዝጊሐር ላገር ምድሩ ይተርፋል ።”

“ክብሩ ይስፋ ፣ ምንጊዜም ጐተራዬ ተሟጦ ፣ ጉርጓዴ አፉን ከፍቶ አያውቅም ። እና ምን አረከለት ?” አሉ ተደስተው ።

“ብንዳም ልንዳ ብዬ ጨከኜ ፣ ያቺን የዚያን ሰሞኗን ሰጠሁታ” አለ ሎክ ብሎ ።

“ምኒቱን ?”

“ከነመምሬ ምንውየለት ርስት በታች የሰጠሁኝን ትንሿን ቀጣና ነዋ ጌታዬ” አለ እውነተኛ ለመምሰል ረጋ ብሎ ።

“አርገኸው ከሆነ አበጀህ” አሉት ፣ ይተካልሃል ከሚል ገጽታ ጋር ።

“ሚኻል ምስክሬ ነው” አለ ፊቱን ወደ ውቢት ሚካኤል መለስ አድርጎ ።

“ጎሽ! እኔ እተካልሃለሁ ። ያንድ ገበሬ አፍ ቀላል አይምሰልህ ። ይኸነዬ አልሰማችሁትሚ እረኛ ተቀብሎታል ። ካገር—አገር ይዳረ ሳል ። ‘ካሥር ቆዳ ፋቂ አንድ ነገር ዐዋቂ’ ይባላል ። ምነው ባመጣኸው ኖሮ”አሉ እየሣቁ ።

“እስኪ አምጣው ቢሉኝ ምን እላለሁ?” ብሎ ከገዛ ሐሰቱ ጋር ተፋጠጠ ። ብዙ ጊዜ እያስመሰለና እየፈጣጠረ ካቀረባቸው ውሸቶች ሁሉ ይቺ ከፉኛ ከበደችው ። ለሌላ ሰው የተገጠመውን ግጥም ለርሳ ቸው አስመስሎ በመናገሩ ‘ያንዳንድ ቀን አፍ እኮ ሲያድጥ’ ብሎ አይ ደግመው ይመስል በሆዱ ምሎ ተጸጸተ ።

“እስዎ እንኳ ልብ አይሉትም ፣ አንድ ኮስማና ቢጤ ነው” አለ ለመሸፈን ።

“ይኸ ኮስማናም አይባል ። ከስከ ዛሬው ነገርህ ሁሉ ይቺ ጥማ ኛለች ። ቀኛዝማች ናቸው የሸለሙህ ብለህ አንድ ጥሩ ቁምጣ ሸልምልኝ” ሲሉ ፣ እርም አይቀሬ ቅጣቱ እንደ ቀረለት ቀጣፊ እፎይ አለና ፣

“እስተዛሬም እጅ አጥሮኝ ነውዪ ፣ እኔም አስቤ ነበር” ብሎ እንደገና ዋሸ ። ዋሽቶና ሸንግሎ መኖር የኑሮው እኩሌታ ነው ። የስው ዬውን ስም በዚህም በዚያም ብሎ ካላደነቀና ካላሞገሰ ፣ ያልተመሰ ገኑትን ተመስገኑ ብሎ ቀርጠ ካልቀጠለ የሚኖር አይመስለውም ። እሳቸውም በምስጋና ታውረው ፣ በጥሩ ሰውነት ተጀንነው በሐሰት ስለተቀተቱ ፣ ቢሳሳቱ መታረም ፣ ቢያጠፉ ማመንና መቀበል አይ ሆን ላቸውም ።

ሰዎቹ ከቀኛዝማች ፊት ገለል ብለው ቆም አሉ ። አራቱም ሰዎች በተለያዩ ጊዜ አድብተው እየገቡ አንዱ የሌላውን ሥራ በማጥላላት የየራሱ? ቅንነትና ታማኝነት ይዘረዝራል ። ሰውዬ ውም ይህን ዓይነቱን የርስ በርስ ሽኩቻ ይወዱታል ። አንዱን በሌላው አበጥረው ያውቁታል ። ይህንኑ ሁኔታ ለማባባስ አንዱን ለብቻው ጠርቶ ማነጋገርና ፣ “እስኪ ይኸን ሰሞን አትራቀኝ” ብሎ ካንዱ አምባ አንዱ አምባ አስከትሎ መዞር ዋናዋ የመከፋፈያ ብልሃታ ቸው ናት ።

የዛሬው ውድድር ካለፈው ጊዜ ሁሉ የከረረ ነው ። ሰውዬው ሙሉ በሙሉ በሌሉበት አድራጊ ፈጣሪ መሆንን የመሰለ ነገር የለም ።

ቀኛዝማች ፥ "ለሁላችሁም በያላችሁበት ነግሬአችሁ ነበር የማታውቁት ነገር የለም ። የሰጠኋችሁን ሥራና አደራ አትዘነጉትም ። እኔ አሁን ለዚህ ሁሉ ክብርና ማርግ የበቃሁት በመልካም ሥራዬ ነው ። 'ከሰው መርጦ ለሹመት ፥ ከእንጨት መርጦ ለታቦት' ተብሎ የለ ! ሕዝቡም የመረጠኝ ዐውቆ ነው ። እንዲያው የትስ አገር የትስ ቢኬድ እሚሆንህን ሰው መርጠህ ተዳደር እሚል የታለ ? እኔም ከንጉሡ ፊት ቁልራቅ ፥ ከመኳንንቱ ጋር ልዋል ፥ ያደባባይ ሰው ልሁን ብዬ ነውዬ ፥ ለሹመትና ለንብረት ጓጉቼ አይምሰላችሁ ። ምንም የምጨምረው ነገር የለም ። ደሞዝ እሚሉትንም ቢሆን ሰምቸዋለሁ ። ካንድ መኸር ቀጠጠና ዘንጋዳ አያልፍም ። ትልቁ ነገር ስም ነው ። እስተዛሬም ተበድያለሁ ። እህ ? እየሰማችሁኝ ነው ?"

ሁሉም እንዳጋጣሚ ባንድ ቃል "እዎ" አሉ ።

"እና ሰውን እንዳመል እንዳመሉ ያዙት ። እሳቸው ባይኖሩ ነው እንዳታስብሉብኝ ። ለፈጣሪ እንዳያለቅሱብኝ ። እናንተም ቢሆን ከልኩ አትለፉ ። የማልሰማና የማላውቅ እንዳይመስላችሁ ። እጤፍ—ቁረን የታማችው አትቀረኝም ። ግፍ መሥራት ደግሞ ጥሩ አይደለም። ይውል—ያድር እንደሁዬ ቁናው አይቀርም ። እናንተ ግፍ ብትሠሩ ዞሮ ዞሮ መከራው ለኔ ነው ። እንዲያው ምናልባት ችግር ካላችሁ ፥ ጓዳችሁን እያያችሁ ንገሩኝ ። እኔ አለሁ ። በናንተ መኻል የበላይና የበታች የለባችሁም ። ለኔ ሁላችሁም እኩል ናችሁ ። አሁን አምላክ አሽቆልቁሎ ሲያይ በማንም ላይ ዓይኑን አይጨፍን ። አደራ እምለው ሰው አጥቼ አይምሰላችሁ" ብለው ሲንጠራሩ ፥

"እኛ ሰውም አናበሳጭ ፥ ከዚህ ከርስዎ ቃልም ዝንፍ አንል ። አንዳንድ ጥጋበኛ አስቸግራለሁ ቢልም እናእበታለን — ይብላኝ ለሱዪ" አለ አንዱ ።

"አዎ ይጠፋችኋል ማለቴስ አይደለም ። አሁን አንተ እንዳልከው አንዳንድ እብሪተኛ የኔን መሔድ አይቶ ነገር ፍለጋ ቢመጣ ምኑን እነግራችኋለሁ ፤ ታቁበታላችሁ ። እንዲች ብላችሁ አታመንቱ" ብለው ተነሥተው ቆሙ ። "በሉ እንግዲህ ፥ ስልክባችሁ ትሸኙኛላችሁ። አሁን ወዳዳራሽ ግቡ" ብለው ወደ እልፍኝ ሲያመሩ ሁሉም ለጥ ብለው እጅ ነሡ ።

* * *

ቀኛዝማች እልፍኛቸው ውስጥ ከስፊ ድንክ አልጋ ላይ በጐናቸው ጋደም ብለው ፥ ምንዳዬን 'እህ ! በጄ!' ሲሉ ፥ እሱም ግርንቡዱ ላይ ተቀምጦና በሩን ከለል ብሎ የወይዘሮ ደጅ ይጥኑን ጨዋታና መልዕክት ሲያሻው ጨመር ፥ ካላሰኘው አጠር እያደረገ በዘዴ ያወራል ። በወሬው መኻል ሲያቁነጠንጣቸው ያይ እና ፥ 'የምላላቸው ሰውዬ' ይላል በሆዱ ። አካላቸው በሩካቤ ሥጋ አምሮት እየተወጣጠረ ያንጠራራቸዋል ። ከወደ ወገብና መቀመጫቸው ወደ ፊትም—ወደ ኋላም ለበቅ—ሰበቅ የሚያሰኝ ስሜት ይሰማቸዋል ። በሐሳብ ከንፈው ማጀቱ ይገቡና ከቅምጣቸው ጋር ይላፉሉ ። የቆየውንም ፥ የዕለቱንም ወሬ ያኮመኩሚቸዋል ። ሐሳባቸው ከሴትዬዋ ጓዳ ወጥቶ ፥ ቀልባቸው ወደ ማር አምባ ሲመለስ "በጄ" ይሉታል ። እሱም ፈገግታውን እየቀጠበ፥ "'ምነው ምን በድያቸው ነው ፥ እንዲህ ጥልት ያረጉኝ' እያሉ ተማረው ነው የነገሩኝ ። ሰው መቼም እሚወደውን ቲያጣ — — —"

"አንተ ታዲያ ምን አልክልኝ ፥ ደህናም ሰበብ አልሰጠህልኝ?"

"እሳምሬ! አለያማ ምኑን ሔድኩት !"

"እስኪ በል ፥ ንገረኝ ? እንዴት ፥ እንዴት አልካት ?"

"መሰንበቻውን ብቅ ያላልኩት ፥ የሌላ ታይሆን ፡ እንኳን ደስ ያለህ ባዩና 'ተመሔድሁ በፊት አንድ ብልሃት እርጉልኝ የሚለው ሰው መላወሻ ስላሳጣኝ ነውዬ መምጣቱን ጠልቼው አይደለም' ብለዋል ብዬ አሳምሬ ነግሬአቸዋለሁ ።"

"ጥሩ ብለህልኛል" አሉ ደስ ብሏቸው ጣራ—ጣራውን እያዩ ፥ እንደገና በሐሳብ ወደ ማጀቱ ነጎዱ ።

እሳት እንደ ተቆሰቆሰበት ብረት ምጣድ የጭናቸው አካባቢ ነደደ ። ዐይናቸው ቦዘ ።

"አሁን እኮ የማታ ማታ አገር ጉድ ይላል ፥ ዘመድ ይፈርድብኛል ብለሁ አፍንጫሽን ላሽ ማለትሁ አይቀርም ። ዞረሁ ፥ ዞረሁ እያቹ እሚስትሁ ጋ" ይሏቸዋል ።

"አይይይ! አንቺ ደሞ ታስቢው ፥ ታሰላስዪው አታጪም" አሉ እየተናጡ ።

"ኋላ ምን ልበል ብለሁ ነው ፥ ገና ታሁኑ ልብን በቅጡ ይሻላል ብዬ ነዋ!"

“ምነው በማምነው ወዳጄ በሚካኤል ምየልሽ ፣ ነገር ቢበዛ ምን ያረጋል ፣ ይኸን ፈሊጥ አገኘሁ ብለሽ አታውሪ” ብለው ሳብ አር ገው ይገፈትሯቸዋል ።

ሴትዮዋ አልጋው ላይ ሲዘረፈጡ እግራቸው ተንጠለጠለ ። ያንን ትርፍስፍስ ጭንና ባት አልጋው ላይ አውጥተው እሳቸውም ሊከተሉት ጠርዙ ላይ ዐረፍ ሲሉ ፣ አንድ ጥራጥሬ እየለቃቀመ ወደ እልፍኝ የተጠጋ ዐውራ—ዶሮ ድንገት ክንፉን አራግፎ ሲኮክል ከዚያ ከውን ዓለም የጣመ ደስታ ባነኑ ።

ቀስ ብለው ‘በስመ አብ ወልደ መንፈስ ቅዱስ’ አሉና በሐሳብ ያዩትን ተመኙት ።

“አዬ ምንዳ ! አንጀቴን አርሰኸው ! ስለ መሔዱስ ምን አለችህ ?” አሉ ያወሩት ሁሉ ጠፍቷቸው ።

“እሔዳለሁ ብለዋል ።”

“ለምን አብረን አንሔድም አላለችም—መቼም የሷ ነገር ——”

“እዚህ ያለውን ፍጅት እኮ ሰምተዋል!”

“ተምርህ ነው እንዴ ?—ማ ነገራት ? እንዴት ሰማች ?”

“የዛሬ ወሬ ፣ ቢውል አያድር ፣ ወሬው እንደሰው ቆሞ እሚ ሔድ ይመስላል ።”

“እንዲያው ለነገሩ ቅርም አላላት ?”

“እረ ተየቱ!” አለ በሴትዬዋ ሳይሆን በራሱ ስሜት ። ለጥቂት ዝም አለና ፣

“የኔስ ነገር እንዴት ነው ቀኛማች?” አለ አቀርቅሮ ።

“የኔስ ነገር እንዴት ነው ?” አሉት የሱኑ ጥያቄ መልሰው ። “ያንተንማ ጨርሰናል ።”

“ይኸ የመሔድ ነገር ተተነሣ ወዲህ አንድም ቀን ልቤ ዐርፎ አያቅ ። እንዲሁ እንሰዋለለዋለሁ ። አወጣ—አወርድ ፣ አወጣ አወርድና እኔ እየሁ ሆኜ ቤትና ንብረት እየጠበኩ ልጆቼን ባሳድግ ይሻላል እልና ፣ መልሼ ደሞ ያ ሁሉ ውለታሁ ዝክር ቲለኝ ምንም ቢሆን ተሳቸው ቃል አልወጣም እላለሁ ። ታንዳንደዬ ደሞ ግራ — ግብት እሚለኝ ፣ እማላኧው እሰው አገር ሔጄ ——”

“አዪዪዪ ! ‘ልፉ ያለው በሕልሙ ዳውላ ይሸከማል’ አሉ ። አታስብ” አሉት አቋርጠው ።

“ባንቱ በኩልማ ምን አሳብ አለብኝ ። እስተዛሬም የኖርኩት ያንቱን ፊት አይቼ ነው ። ይኸን ወራት ግን በክፉ ዓይኑ የሚያየኝ እየበዛ ደስም አላለኝ ። ወንድነቱ ታያንሰኝ ቀኑ እየጎደለብኝ — — የላይኛው ጌታ ያአሊ ፣ አሁንስ ዘሐሎዬ በዝቷል” አለ እንዳቀረቀረ ።

“አይዞህ ብየሃለሁ ። በክፉ ዐይኑ እሚያይህ ማን ነው? አዳሜ ቢያንቋቅቅ አንተ ምን ቸገረህ ፣ ቆርሶ እሚያበላህ ቀዶ እሚያለብ ስህ የለ ! የምን ፍራት ነው? አትፍራ ።”

“እረ እኔ የፍራቻም አዶል ፣ እኔ ቤት እሚጠጣው ውሃ የወፈረ እየመሰላቸው ምቀኝነታቸው በዛብኚ ፣ ፍርያትስ አያኧኝም ።” ሁለ ቱም ጸጥ አሉ ።

ሰውዬው ቀና ብለው ተቀመጡና “አሁን እሱን ተወው ። ተዚህ ቀደም እንዳልኩህ ተኔ ጋ ትሔዳለህ ። ነቃ ያለ ሰው ጥሩ ነው ። እኔጋ ባትቀመጥ እሷ ጋ ትቀመጣለህ ። እንዲያውም እምትጠቀመው እሷ ጋ ነው ። ይቺን እንደ ምንም ብዬ ካስቀረሁ — —” ብለው ሳይ ጨርሱ ፣

“አይ ቀኛማች ! የኔ ነገር ስንጥቅ አበሬ ሆኗል ፣ አይቋጥር እያ ፈስ” ብሎ ጀመረ ሐሳቡ እየተምታታበት ። “ተዚህ ሔጄ ከሴትዮዋ ጋ እንደምቀመጥ እኔ ገና እዚያ ታልደርስ ይሰማሉ ። እኔ ማ እንደሚ ነግራቸው አላእም ። ከዚያ በኋላ ምን ያወጋጋል — — እረ እንዲያው የኔ ነገር——” ብሎ ትክ ብሎ አያቸው ።

“ታዲያ እንዴት ይሁን ነው እምትለው ?” አሉ ለጊዜው ግር ብሏቸው ። “ግድ የለህም አታስብ” አሉት ፣ እንደገና ዝምታውን አይ ተው ። “እኔ አደራ ብዬ እምተወውን ሰው ማ አባቱ ነው ዝንቡን እሽ እሚለው ። እንዲያው አትተኛ ብሎህ ነው ። እንዲች ብለህ ስለሚ ስትህ አታስብ——ዐውቄብሃለሁ ፣ ችግር ይሉ ነገር አይነካትም ። እርሲ — ኩርሲውን ሁሉ እያሰብክ አትሥጋ ።”

“ሰው ላጥቃ ብሎ ተተነሣ ማጥቂያ አያጣም ብዬ ነው! እኔን ብላ መጥታ . . .”

“እንዲህ ነችና በላይነህ ! አሁንስ አበዛኸው! አይዞህ ብየሃ ለሁ! አይዞህ! እምቢ ማለትህ ከሆነ ቁርጡን ንገረኝ ። ምንድን ነው እንዲህ ያለ ነገር!” አሉ በተግሣፅና በኔ ይሁንብህ ትምክሕት ።

እልፍኟ በሁለት ሐሳቦች ተከፈለች ። ጥቂት ዝም ተባብለው ከቆዩ በኋላ ካንገት በላይ እንደተኳረፉ ጓደኞች እንደገና በቀላሉ ወሬ ጀመሩ ። የሱ ስሜት እንደ ተሸበረ ፥ የሳቸው እንደተዝናና ። ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ የቀኛዝማች ሐሳብ ወደ ማጀቴ ኮበለለ ። ምንዳዬ እጅ ነሥቶ ሲወጣ ፥ እንደ ደመና ጥላ ውልብ ሲል አይተውታል ።

ምዕራፍ ሰባት

እንደኛው አዳራሽ ውስጥ እነ እርም — አይቀሬ ምሳቸውን በል ተው ጠላቸውን ሲጠጡ ፤ እሌላው አዳራሽ ውስጥ ደግሞ ወይዘሮ እልፍ— ይከንዱና የቀጠሩት ነፍሰገዳይ ደባቸውን ይጎነጉናሉ ። ሁሉም የየራሱን ኑሮ ለማቃናት ፥ አንዱ የሌላውን ሕይወት ዘርጥጦ የመጣልና ምሶ የመቅበር ግዴታ ያለበት ይመስል በየቦታው ይራኮ ታል ።

"ዛሬ መቼም አፉን ከፍቶ ወሬውን ሲቅም አይተኸዋል እን ዲህ አንጀቴን እንዳደበነው ካላደበንክልኝማ ከሞቱት እኩል ነኝ" አሉ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፥ ምኞታቸው ሲሳካ እየታያቸው ።

አዳራሹ ውስጥ ማንም ልብ በማይለው ሁኔታና ፥ ይኸ ሰው ማነው በማያሰኝ መስተንግዶ ሽፍታ ይጋብዛሉ ። ተጨማሪ ጭካኔ ቢሰጡት ደስ ባላቸው ነበር ።

"ለየሀ አትሰቡ ፥ እንዲያው ምንስ ቢሆን ለዚህ ለቀላል ጉዳይ ታልሆንሁ እቀራለሁ ? ቀደም ብለሁ ልከሁብኝማ ቢሆን . . .ወይ ነዶ !"

"ደሞ ይኸን ያክል ሙያ! እዚሁ መቃጠል መንደዱ ይኸን መሳ ዩን ብልጠት ከየት አባቱ ዐውቄበት ! ኧረ ለዚሁም በአፈሣ ብርታት ነው ። በዛሬው ጊዜ እንዲህ ያለውን ብርቱ ጉዳይ ማንን አምነው ያዋዩታል ። እሱ አፈራራጁ የላይኛው ጌታ እስቲፈርድና ያረገውን እስቲያረግ ሆድ ይፍጀው ነውዬ" አሉ ለባለቤታቸው ከተሠራው ወጥ በነጭ ጤፍ እንጀራ እየጋበዙ ።

"እሱስ እውነትኩን ነው ። ለማንም እሚነገር አዶል ። ከዘመድም እኮ ዓይነት ዓይነት አለው" አለ አሽበልብሎ እየጎረሰ ።

"እኔስ ስንትና ስንት ሰው እያለኝ አዶል ፥አንተን የሁለት ቀን ውሎ መንገድ ማልፋቴ ፥ አንዳንደዬ እኮ የገዛ ዘመድም ቢሆን ምቀኛ ነው ። አንዱን ትተን አንዱን ሆነዬ ዛሬ ማምሻውን አለያም ነገ በሌሊት መሔዱ አይቀርም" አሉ ሁኔታውን ለማጠንከር ።

"ምነው ነግሬሁ ፥ እከልሁ እከሌ ነው ፥ የትም ቢሆን አያመል ጠኝ ብየሁ ።"

"አይ ያላወቀ ፣ — የዋዛ ሰው መስሎሃል ፣ ክፉ ወረንጦ ነው ፣ ጥንቁእ ነው ፣ እንኳን እማያቀውን ፣ የገዛ ጥላውንም ይጠረጥራል ። ገልመጥ — ገልመጥ ማለት ያበዛል ። የሰው ነፍስ አልፎበት የለ ፣ ሁለዬ እንደባነነ ነው"

"እሱም ተንግዲህ ዐሥረዬ አይባንን ፣ አንቱም አንጀትሁ እንዳረረ አይቀር ፣ እኔ እገላግላችኋለሁ ።"

"እዬዬዬ! ይሆናል ብለህ ነው ። እሚሆን እሚሆንም አይመስለኝ ። ሀ! ዘመድ ያስደርሳል የኔ ነገር ፣ እውነት የሱን ነገር ካሳየኸኝማ — —" አሉ እየሣቁ ።

"ባንተዋወእ ነው እሜቴ ፣ —'ጉንፋን ቢያኮሩት ወረርሽኝ ይሆናል' አሉ ። ደሞ በንዲህ ያለው ክፉ ሰው ኩነኔም የለ ! ባንዲት ጥይት ጅብ የቦተረፋት አህያ አስመስልልኋለሁ ።"

"እስቲ እንግዲህ ጎርጊስ ያውቃል! ደሞ እኮ እያደር ታስበው ፣ እነዚያው ባላጋሮቹ ነድመው ገደሉቲ ሌላ ምንም አይባል ። እንዲህ ተቋስለን እስተመቼ ?"

"ኋላስ?! እኔስ ደስ ያለኝ ምኑ መሰለሁ ። በሁለት ጥይት መስቀሉ ላይ ብሎ በዚያው ሸርተት ነው ።"

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ገበታውን ገለል አደረጉና ፣

"እንግዲህ የሆነው እስቲሆን ውሎህ እዚያው ገንዳ—ውሃ መሆኑ ነው ፣ ለማንቻውም ጠንቀቅ እያልክ ፣ ምኑን እነግርሃለሁ ያው ታቀዋለህ" አሉ ድምፃቸው እየሰለለ ።

"ግድ — የለሁም ብዬኋለሁ ፣ አደራ ቲበዛ ደግም አዶል" ብሎ ጠላውን ሲጨልጥ ቶሎ ሞሉለት ። አዳፋው ጨርቁና የቦታው ጨለም ማለት የሰውዬውን መልክና ሁኔታ ከሩቁ መለየት ያስቸግራል ።

"በሉ እንግዲህ በያቹ በመጣሁባት በኩል ልሒድ እሜቴ! —— ከዛ ከተባባልነውም ላይ ጥኢት እየት ታረጉልኛለሁ ፣ የኸረውን ደሞ የልብሁ ቲፈጠም——"

"አይ የኔ ነገር ፣ ምን ያህል ብሎ እንደ ነገረኝም ረስቼዋለሁ ፣ ምን ቀልብ ነበረኝ መክረሚያውን ።"

"ያንቱ ነገር ሁኖብኝ ነውዪ ፣ በእንዲህ ያለው እሚሠራም ሥራ አዶል! አፈሣ ያን ያክል አገር ቆርጦ ስለመጣ ፣ የሱ ድካም ታይቶኝ ነውዪ ፣ እግሬንም አላነሣ ነበር ። ባይሆን ደሞ እጅሁ የረጠበ ዕለት ትክሱኛለሁ — አሁን ገሚሱን ሐያውን ስጡኝ ። ለዚያውም አንቱ ሁነሁብኝ ነው" አለ ኮራ ብሎ ።

"ይሁን ! ኧረ ይሁን ምናባቱ ! — —አሁን ለጊዜው በጇ ላይ አልያዝኩሚ ፣ እህልም አፈሣጋ ከትቻለሁ ፣ ፍየሎይም አሉኝ ፣ ይሁን!" አሉ ምሬቱ በከበደ ስሜት ።

የሚከፍሉት ምን ያህል እንደሆነ ዐውቀው በቅድሚያ ያዘጋጁ ቢሆንም ፣ ገንዘብ የሚያመጡ ለመምሰል በኋላ በር ወጥተው ሔዱ ። እግረ — መንገዳቸውን አካባቢውንም ቃኝተው በዋናው በር ተመለሱና ገንዘቡን ሲሰጡት ፣ የልባቸው ምት ጨምሮ ሁለመናቸው ተንቀጠቀጠ ።

ሰውዬውን ማንም ነገሬ ሳይለው ፣ ወጥቶ ሔደ ። ብዙ ጊዜ ዘር የቸገረው ገበሬ ፣ ቀኛማችን ያስቆጣ ወይም ያስቀየመ ተጋዥ ፣ እነ እርም አይቀሬ የበደሉት አቤት ባይ ፣ ወይም አበድሩኝ ሊል የሚመጣ ዘመድ ፣ ሴትዮዋን ብቻ አነጋግሮ በዚያው ስለሚሔድ ፣ ካንዳንዱ በስተቀር አብዛኛው እንደ ዘበት ገብቶ ልብ ሳይባል ይወጣል ። አረጋሽና ሽዋርካብሽም የሴትዮዋን ፊትና ሁኔታ አይቶ መራቅና መቅረቡን ያውቁበታል ። ጉዳዩ ተራ ወሬ ከሆነ እንደልብ ወጣ — ገባ ቢሉ የሚቆጣቸው የለም ። ነገር ግን ምስጢር ያለበት ከመሰላቸው ፣ "እንግዲህ እኮ እናንተ ሰው አታስወሩም ! ቤቴን ጥዬ ወዴት አባቴ ልሒድላችሁ — ምንድነው ይህን ያክል ተወዲያ ተወዲህ ማደዝደዝ እቴ" ስለሚባሉ ሴቶቹ የሚታዘዙትን ታዘው ካከባቢው ይርቃሉ ። ጉዳዩ ከቀኛዝማች የሚደበቅ ከሆነም ፣ ወሬው እንዳይሰማና ሁኔታው እንዳይታይ አረጋሽን ባንዳች ሰበብ ራቅ ወዳለ ቦታ ይልኳታል ፣ ወይም ወደ ቤት የማያስገባ ሥራ ያዟታል ።

ወይዘሮ እልፍ —ይከንዱ ፣ የሽፍታውን ቁርጠኝነት እንዳረጋገጡና የጉዳዩን መወጠን እንደ ተረዱ ወደ ጓሮ ዞረው የከላይ ተራራን እያዩ " አይ አንተ የሣር—አምባው ጎርጊስ እውነትም የለህማ ፣ እውነትም ጠበል ጠዲክን አርጌ ጥዋህን አልጨበጥኩማ" አሉ መላ መንፈሳቸው በቤተ ክርስቲያኑ ዙሪያ እያንዣበበ ። ወደ ቆርቆሮው ቤት ሲገቡም ፣ ቀኛዝማች ከአዲስ አበባ ያመጡላቸውን የቅዱስ ጊዮርጊስ ምስል እንባ ባንቆረዘዘ ዐይን እያዩ ፣ "ይቺን አንዲት ፍሬዋን ልጅ ማዳንህ እውነት አለህ ፣ በምን ኃጢያቷ ፣ ምን በበደለች ! ይኸኛው ግን ካዲያን ነው" ብለው የሚያስገድልላቸውን ሰው በዐይነ—ሕሊናቸው አዩት ። ጥላቻቸው ገነፈለ ። ምናልባት ሕይወቱ ሊቆይ የሚችለው ሁለት ፣ ቢበዛ ሦስት ቀን ያህል መሆኑን ሲያሰላስሉ ደግሞ ደስ አላቸው ። እግቢያቸው ውስጥ ልኬለሽ መርዶዋን ፣ እሳቸው ግን የምሥራቹን ሰምተው ፣ የሷ ፀሐይ ጠልቃ የሳቸው ስትወጣ ይታያቸውና ልባቸው በተስፋ ይረካል ።

ምዕራፍ ስምንት

ምንዳዬ ከትንሹ ልጁ ጋር ካጥር ውጪ ተቀምጦ የአካባቢውን አገር ምድር አሻግሮና አሽቆልቁሎ ይመለከት ነበር ። ረባዳው ሜዳና ዠንተረራማው ኮረብታ በጥቅምት አዝመራና ልምላሜ ተውቧል ። ዕፅዋቱን ከያቅጣጫው እየተፈራረቀ የሚመጣው ነፋስ በተለዋዋጭ ፍጥነት ሲያምሳቸው ፥ ጎንበስ ቀና ፥ ዘለስ — ቀለስ ሲሉ ነፋስ—ፈጠር የየብስ ማዕበል ይታያል ።

ሰማዩ ላይ ፥ ዐልፎ — ዐልፎ የሚያንዣብቡት የደሃ ገበሬ ክምር የሚያካክሉ ትናንሽ ነጫጭ ደመናዎች ፀሐይዋን በመጋረድ በአዝመራው ላይ ሲያጠሉበት ፥ ኃመልማላዊ ውበቱ ፥ በልኩ የፈገገች ቀይ ዳማ ወጣት ይመስላል ።

ምንዳዬ እንዲህ ብቻውን ሲሆን ያቺ ዙሪያዋን በተራሮች ተከባ ተዳፋታማ ቦታ ላይ ውሃዋን የምታንቦለቡለው የትውልድ መንደሩ ዞን እምባ ትናፍቀዋለች ።

አንቃር ውቢት ሚካኤል ሲሔድና ወደ ማጀቴ ሲላክ የመንደሯን ዙሪያ ትላልቅ ተራሮችና ተረተራማ ኮረብቶች ያያቸዋል ። ትዝታዋ ገዝፎ ትርዒቷ ይናፍቀዋል ።

ጭኑ ላይ ያስቀመጠው ልጁም ሆነ ፥ የአካባቢው የተፈጥሮ ውበት በውስጡ ያለውን ውጣ—ውረድ ሲያቃልሉለት አልቻሉም ። ሕይወቱ በመከራ ባዝናለች ። እንደ መጫኛ ለፍቶ እንደ መጅ የደደረው እጅና እግሩ የአኗኗሩ ማስረጃ ነው ። ጤፍ አምርቶ ማሽላ ፥ ሙክት አሰብቶ ዶኬ መብላት የእሱና የቢጤዎቹ ድርሻ ሆኗል ።

ምድረ—አፈር አይነካሽ በሉ የላብ ውጤት ልብስ እያማረጡ ፥ ሐር ሲጎናጸፉ ፥ እሱ ግን ከጉልበቱ ዝቅ የማትል ሽክሽክ ካኪ ደለብ ሳል ። ሚስቱም የቀን ልብሷን ለሌሊት ድራቢያቸው እያደረገች ከሱ የባሰ ኑሮ ትገፋለች ። የእነ ቀኛዝማች ቢጤዎቹ ከሥር ከጀመሩ እሷን ፥ ከላይ ከወረዱ እሱን እየረገጡና እየደፈጠጡ ሽቅብ ቁልቁል ሲሉ ፥ የኑሮ እንቅፋትና ክብደት በተቀራራቢ ሁኔታ ይገዘግዛቸዋል ። እንደ ነዚህ ዓይነቶቹ ሕይወቶች እንዲጋጡ መፋፋት ፥ እንዲጠቅሙ መንገላታት ስላለባቸው ፥ የነቀኛዝማችን ኑሮ እያረሰረሱ ለማቆየት ፥ ከራሳቸው

ፅድሜ ላይ እየቆነጠሩ ይሰጣሉ ። ኃይልና ሕሊናቸውም ይሟሽሻል ። የሟሸሸ ሕሊና ደግሞ ቶሎ አይቶ ቶሎ አይገነዘብም ።

ፀሐይ እንደ ዝንታለም ዐመሏ የቀዘቀዘች መስላ ስታሽቆለቁል ፥ የደመናው ብዛትና መጠን እየጨመረ ፥ ቅርፅና መልኩ በፍጥነት ሲለዋወጥ የገጸ — ምድሩም ውበት ይለዋወጣል ። ምንዳዬ ከተለያየ ሐሳብ ጋር ግብግብ በመግጠሙ ፥ ይህን ለውጥም ይሁን በአካባቢው የሚንጫጩትን አዕዋፍ ልብም አላላቸው ።

ወደ ቤት ልግባ ብሎ ሳያስብ ፥ እንዲያው በዘልማድ ልጁን ይዞ ወደ ቤት ገባ ። ልኬለሽ ድስት ጥዳለች ። ገና ቁጭ ከማለቱ የባቄላ እሹቅ በጣባ አቀረበችለትና ፥

"የት ኖረሃል ልጄ !

"ምነው? — እየሀ ሥሬ —"

"እስቲ ሙች በለኝ ! ፈልገን አጣነው እሚሉት ፥ እየሁ እቅርቡ እያለህ ነው ?

"ማነው የፈለገኝ ?"

"ሌላማ ማ ይፈልግሃል ? እሳቸው አስፈልገውህ ነበር"

"ፈልጌ አጣሁት ባው ማነው ልጄ ?"

'አይ ያንተ ነገር ፥ ቀላማጅ ይጠፋ መሰለህ ?"

"ብቅ ብለው ምንዳ ቢሉ እሰማቸው ነበር ። ምንም ያክል አልራኩ እኮ —— ዲቧ ናት የከለለችኝ ።"

"የምቀኝነት ብለውት ነው — —የሌላ መሰለህ ?" እያለች ንግግሯን ሳትጨርስ ፥ አሻጋሪ ቀጠን ያለች የክትክታ ዱላውን እያወዛወዘ፥

"እንዴት ዋልሽ እማምይ" ብሎ ገባ ።

"እንዴት ዋልክ ደህና ዋልክ ሽታዬ ?!" ብላ በዳለቻው ጭስ ውስጥ ፈገግ አለች ።

ወደ አባቱ ጢጋ አለና ፥ "ትገባኮ አላየሁህም ነበር አባብዬ" ብሎ ተቀመጠ ። ካሹቁ ዘግኖ ሰጠውና ጣባውን አስጠጋለት ።

"እስኪ ደርሺ ልምጣ ልኬ ? ለፋይዳ የለሹ ሁሉ ዋሾው በዛ !" ብሎ ወጣ ።

"እማምይ ?"

"ሽታዬ"

"ያቺን በሸደም የነገርሽኝን ተረት ዛሬም ትነግሪኛለሽ ?" ሲላት ፥ ልኬለሽ ድምፅ በመስማቷ ብቅ አለች ።

ከበሩ ገለል ብለው ፥ "ባልሽ የለም እንዴ ?" አሏት ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ።

"ሲያስፈልጉህ ነበር ብዬው እኮ ወደ እልፍኝ ሔዷል ፥ አላዩትም እንዴ ?"

"እኔ እቴ ! አላየሁትም ! በጓሮ በኩል ሔዶ ይሆናል ፥ ቤቶቹ ያለኔ አይሆንላቸው ፥ ወጣ ያልኩንደሁ ማድፋፋት ነው ፥ — አሁንስ ነፈርኩ — እኔማ ስለ ነገ ውሎው ነግሮሽ እንደሁ ብዬ ነው ?"

"እሱ እቴ ! አልነገረኝም ። እሱስ ቢሆን መች ያሸዋል — —"

"እንዲያው ምናልባት ማጀቴ ብቅ ይል እንደሁ ብዬ ነበር ።"

"ለምን አጠይኡትም ፥ እያው እናንተ ጋ እኮ ነው" አለች እጅዋን ወደ ኋላ አጣፍታ ።

"እዚያማ ተሆን እጠይኸዋለሁ ። ገና ያልገባ መስሎኝ ነበር ። አንቺስ እንዴነሽ ? እኛ ሥራው ሊገለን ነው ። ያውም ያ ሁሉ ሴት እየተጋፋ ። ተወዲያ ተወዲህ ያረጠርጣሉዩ አይሠሩ ፥ — —አንቺስ ስንቁን አዘጋጀሽለት ? እሰው አገር እኮ ፥ እንካ እስቲ ይችን አፍህ አርግ እሚል የለም" አሏት በአሽሟጣጭ ሁኔታ ።

"የቱን ስንቅ ?" አለች ቀልቧ በርግጎና ሐሳቧ ተማቶ ።

አሻጋሪ ከናቱ ጀርባ መዝጊያው ላይ ተለጥፎ ያዳምጣል ። ሴትዮዋ ስለሚቆጡት አይወዳቸውም ።

"ምነው ስታምሺና ስትግፊ ነበር አላሉም እንዴ ? — — ለምኑ ነው ድብእብቁ ፥ ያልሰማሁ መስሎሽ ነው ?"

"እእ ! እሚሆን ፥ እሚሆንም አልመሰልሽ እያለኝ ፥ ለሰው መናገሩንም ጠላሁቲ ለነገሩማ ድንገት ተነሥ ያሉት እንደሁ ብዬ —"

"ታዲያ ምን አሳበለሽ !? አሁን እኔ እማላኸውና እማልሰማው ምን ነገር አለና ነው — አዬ ጉድ እቴ ! ብዙ ነው ጉዱ !"

ልኬለሽ አቀርቅራ ዝም አለች ። ሕሊናዋ ኩምትር ብሎ ሐሳቧ ሁሉ ተበተነ ።

"ምን ታረጉ ! ምን ታረጉ ! ሣር—አምባ ምሳውን ፣ ማጀቴ እራቁን እያለ ያረጥርጢ ! እኔ ነኝ እጄን ሰቤ ለዚህ ሁሉ ያበቃሁት ! — እኔማ ሰውም አይወጣልኝ ! አንዲት ጥብቆ ቢጤ ጥለውለታል መሰል ጣጣችንን አየን ። 'የዝንጀሮ ጎፈሬ ያንበሳ ጎፈር አይሆንም' አሉ ደብተራ ዘነበ ። ማሰላሰል ነው ደጉ ። ትላንትትንም አየት ነውዬ ። እንዲያው አፍንጫ ሰቅለው ቢኮፈኑት ምን ፋይዳ አለው !"

ልኬለሽ ዝም አለች ። በጣም ተገረመች ። 'ዛሬስ ለየላቸው ። ያበጠው ይፈንዳ ብለው ነው መሰል ፣ ደሞ ከመቼ ወዲህ ነው እሱን ማጀቴ ልላክ እሚሉት ። ይቺኑ በሰበቡ ልናገር ብለው ነውዬ' አለች በሆዷ ። እዚያው እንደቆመች ጥለዋት ሔዱ ።

አካሔዳቸው ምንዳዬ መቼ ወደ ማጀቴ እንደሚሔድ ዐውቀው ለነፍስ ገዳያቸው መልዕክት ለመላክ ነበር ።

ረዘም ላለ ጊዜ እዚያው ቆመች ። ላይን ባይዝም ውር—ውር አለ ። ወደ ቤት ስትገባ እሳቱ ጠፍቶ ፣ የረመጡ ውጋጋን የምድጃውን ዙሪያ የንጋት አድማስ አስመስሎታል ። ላምባዋ ሊያልቅ የተቃረበውን ኩራዝ ለራት መብሊያ እትዬ ጭራሮዋን አያያዘች ።

"እማምዬ ?" አላት እሻጋሪ በተለዋዋጭ የእሳት ብርሃን እያያት ።

"ሽታዬ !"

"ተመልሰው ይመጣሉ እንዴ እማማ ?" አላት በፍርሃት ።

"መምጫቸው ይሰበር ! አይመጡም ! — ሰምተሃቸዋል እንዴ ?"

"ሁሉንም አልሰማኋቸውም ። ኑ ሒዱ ነው እንዴ እሚሉን ?" አለ መንፈሱ ተረብሾ ። ልኬለሽ ከፍና ዝቅ ፣ ደመቅ ደብዘዝ በሚለው ትንሽ ነበልባል ላይ አፈጠጠች ።

"እያቴ አገር እንጠኪያ እንሔዳለን አላልሽም ነበር ? እንሒድ ።"

አልመለሰችለትም ። ትንሹ ልጅዋ አሮጌ ቀሚሷን ደርቦ እመደቡ ላይ ተኝቷል ።

ምዕራፍ ዘጠኝ

ቀኛዝማች ፣ በርስት ጠባቂና ሰባቂዎቻቸው በኩል ከየአሚተኛው አፍ ተቃርሞ የመጣላቸውን አሉባልታና ወሬ ሥራዬ ብለው ከሰሙ በኋላ ፣ ሁሉንም እንደ ሁኔታው ለመወሰንና ለመገሠፅ ወደ ሣፍራና ደጉቼ ፣ ከሔዱ ውለው አድረዋል ። የሰውዬው ድንገት ተነሥቶ መሔድ በወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ዕቅድ ላይ ደንቃራ ከመፍጠሩም በላይ መንፈሳቸውን በብስጭት አናጋው ። በተለይም የምንዳዬ አብሮ መሔድ ሕሊናቸውን አመሰው ። ፈጥነው ቢመለሱ ወይም ባይሔዱ ኖሮ ገንዳ ውሃ ጢሻ ውስጥ ያጠመዱት ወጥመድና ያነጣጠሩት ጥይት የተመኙትን አከናውኖ አንጀታቸውን ያርሰው ነበር ።

"ወይ ነዶ !" አሉ እልፍኛቸው ውስጥ እየተንቆራጠጡ ። "እስካሁን ደህና ቁርጡ ለይቶ ፣ ይኸነዬ እኔ እሻሼ ሥር እንክብክብ ቅቤዬን ለጉጂ ፣ ያቺ መናጢ ዐመጸም ሚስቱ ደግሞ ጠጉሯን ነኢታ ማቋን ታጥቃ ነበር ። አፈር እገባታለሁዬ ያሰብኳት እንደሁ አትቀር ። እንዲህ እንደ ዕውር ቁንጢጥ የቋጩንግ ካላሰረርኩት ሰውም አደለሁ" ብለው ለዚያው ለሣር—አምባው ጊዮርጊስ ተጨማሪ ስለት ተሳሉ ።

ቀኛዝማች ፣ ከሔዱበት እንደ ተመለሱ ውስጥ—ውስጡን በተስፋ ተቅበጥብጠው የፈነደቁት ሚስትዮዋ ነበሩ ።

ምንዳዬን ልኬልሽና ልጆቼ ፣ "አንተ ከሔድክ ማን አለን" በሚል ልባዊ ፍቅር ወደ ትንሿ ጎጆ ሲጎትቱት ፣ ቀኛዝማችም እንደ ሎሌነቱ ሳይሆን እንደ ምስጢረኛ ጓደኛ ወደ ራሳቸው አቅጣጫ ይስቡታል ። የወይዘሮ እልፍ—ይከንዱና የጣውንታቸው ግብግብም ባንድ በኩል ከርሮ ፣ ቅናት በሚሰነዝረው ሰይፍ ሕይወቱ አደጋ አፋፍ ላይ ደርሳለች ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ መልከዐ—ማርያማቸውን ደግመውና ጸሎታቸውን አድርሰው ገና ዐረፍ ከማለታቸው ፣ መምሬ ተክለ—ጊዮርጊስ በሰውዬው በኩል ሳይታሰቡ ፣ በወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ በኩል በጉጉት ሲጠበቁ ማልደው ደረሱ ። መስቀል ካሳለሟቸው በኋላ ከፊት ለፊታቸው መደብ ላይ ዐረፍ አሉ ። የቄሱ ጥምጥም ለፀሐይ ሐሩር መከላከያ

ዞር—ዞር የተደረገች የቆለኛ ጨርቅ እንጂ፣ እንደ ሞላላቸው ቀሳውስት ከላይ ጠፍጠፍ ከሥር ጠበብ ብላ በልቃቂት ዓይነት ቅርፅ የተስተካከለች አይደለችም ። እንደ አብዛኛዎቹ የአካባቢው ቀሳውስት፣ ኑሯቸው ከእጅ—ወዳፍ፣ የከት ልብስና የእርሻ በሬአቸው አንድ ወይም ጥንድ፣ ጥቂት ፍየሎች ያላቸው ሲሆን፣ በቅሎ ኖሯቸው አያውቅም ። ከንሰሐ ልጆቻቸው የሚያገኙት አንዳንድ ስጦታም ፋይዳ ሞልቶ ላንድ ወር እንኳ አያጋድድም ። የእርሻ መሬት ተርፏቸው ጉልማና መጋዞ ባይሰጡም፣ በርትቶ ለሚሠራስ በቂ መሬት ነበራቸው ። እሳቸው ግን በበዓላት ምክንያት በየቤተ ክርስቲያኑ ስለሚዞሩ እርሻቸው በሚገባ ስለማይታረስ፣ ጎተራቸው በወጉ ሞልቶ አያውቅም ። "ጌታ ራሱ ጸጋ— በረከቱን እየጨመረበት ነውቄ፣ አሁን በኔ አሠራር ይኸ ሁሉ ምርት ይመረታል" ይላሉ በያመቱ ። እንደ ቀኛዝማች ያሉት ሦስትና—አራት የንሰሐ ልጆቻቸው ዐልፎ ዐልፎ ለአባትነታቸው ክብር ሲሉ በየዓመቱ በዛ ብሎ ከተመረተው የማሽላ ዓይነት አንድና—ሁለት ስልቻ ይልኩላቸዋል ። በስጦታ በኩል ቀኛዝማች ይበልጣሉ ።

ሁለቱ አብሮ አደግና የእኩያ ያህል ከመሆናቸውም በላይ፣ አባቶቻቸውም እንደነሱው የንሰሐ አባትና ልጅ ነበሩ ። ቄሱ ቅን፣ የዋህና ብዙ የማይናገሩ፣ በሃይማኖታዊ ተግሣፅና ቁጣም፣ እጅግም ሰው የማይሜኑ፣ በተለይም ቀኛዝማችን እምብዛም የማይዳፈሩ ናቸው ። በተጨማሪም የሰውዬው ውለታ ሃይማኖታዊ ሥልጣናቸውን እየተጋፋ አንደበታቸውን ያላላዋል ። ቢሆንም ቀኛዝማች በጣም ያከብሯቸዋል ። 'ስንትና ስንት የተራቀቁ ሊቃውንትና ካህናት እያሉ የገዛ ጸሎታቸውን እንኳ በወጉ እማያደርሱ የንስሐ—አባት ምን ሊያደርጉላቸው ነው?' የሚለውን አሚታ የሰሙለት እንኳ፣ "እኔ እኮ ትምህርቱም መጻሕፍቱም አለኝ ። ለሥርዐቱ ያህል ይበቁኛል ። ይኸ ያባቶቻችንም አደራ ጭምር ነው ። ዕውቀቱም ቢሆን ይበቃቸዋል ። ጽድቅም ሆነ ኩነኔ ባልም ላይ እያሉ በተሠራ በጎ ሥራ እንጂ፣ በንስሐ—አባት ዓይነት አይደለም ። ሌሎቹም እኮ የመንግሥተ ሰማይን በር እስከፍተው አያስገቡም" በማለት መልሰዋል ።

የመምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ገብስማ ካኪ ሱሪ ባታቸውን እንቅ አድርጎ ቁርጭምጭሚታቸው ድረስ ይወርድና ከጉልበታቸው ጀምሮ ወደላይ ሰፋቱ እያደር ስለሚጨምር መቀመጫቸው አካባቢ የተነፈሰ ወናፍ ይመስላል ። ሲራመዱም ከወዲያ—ወዲህ ይወናዘላል ። ዘመድ ከአዲስ አበባ የላከላቸው ባለ ዘለበት ሰፊ ቀበቶ ነባር ቀለሙ ጠፍቶ፣ ጢስ የጠገበ የመጫኛ ቁራጭ መስሏል ። በዘለበቱ መጥለፊያ እጥፋት ውስጥ ተባይ አይጠፋም ። አብዛኛውን ጊዜ የሚሔዱት ባዶ

እግራቸውን ሲሆን፣ ራቅ ያለ ጉዞ ካልሆነ በስተቀር የጎማ ጫማ እንኳ አያደርጉም ። ለዚያውም "ለእሾህና ለእንቅፋት እንዲህ አይምሰላችሁ" በማለት ።

"ምነው ዛሬ በማለዳ መጡ? ደህናም አይደሉ እንዴ?" አሉ ቀኛዝማች ።

"እይ ደህናስ ደህና ነኝ ።"

"የደህና ከሆነስ ጥሩ ———" ብለው ዝም አሉ ።

"እርስዎስ፣ ነገሩ ሁሉ እየተጠናቀቀልዎ ነው? ይበረታሉ?" አሉ የመጡበትን ጉዳይ ለመጀመር ።

"ክብሩ ይስፋ! ሁሉም ነገር ተሳክቷል ። ዕድሜ ለወገን፣ ዕድሜ ለዘመድ ።"

"አዎ ሰው ጥሩ ነው፣ ቢሆንም፣ ይኸ የማንም አይደል፣ የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው ። ሰው ስለረዳና ስለተሯሯጠ አይምሰልዎ ። ሿሚም ሻሪም አምላክ ብቻ ነው ። ሰው እኮ የፈቃዱ ማስፈጸሚያ ምክንያት ነው፣ ሌላ አይደለም" ። ቄሱ፣ በምርጫው ውድድር መስቀል ባሳለሙና ለጠበል — ጠዲቅ በተጠሩ ቁጥር ሲያመቻቸው በገሃድ አለበለዚያም በሹክታና በገለልታ አደራ ያላሉት አልነበረም ።

"ዋናውማ እሱ ነው ። ካለሱማ ምን አለን?" አሉ ቀኛዝማች ። "ቢሆንም ካለ ሰው እሚሆን ነገር የለም ። ለማንኛውም ጉዳይ ሰው ያስፈልጋል ። ብዙ ተባዙ ብቻ አይደለም ያለን፣ እርዱ ተረዳዱም ብሏል ። ምሰሶ ብቻውን ቤት አይሆንም ። ሰው ተደጋግፎ ነው እሚኖረው ። ላዳም እንኳ ሔዋን የተፈጠረችለት ለሰው ሰው ስለሚያስፈልገው ነው"አሉና 'አጠፋሁ ይሆን' በሚል የአክብሮት ስሜት አዩአቸው ።

ቄሱ ጉዳዩን ስላላጤኑት ዝም አሉ ። "ወይሜሕሮሙ ፍትሐ ለየዋሃን፣ ወይኤምሮሙ ፍኖተ ለልቡባን" ተብሏል አሉና፣ "ቢሆንም የገዛ ገንዘብዎና ጥረትዎም ጭምር ነው ። አገሬውም ቢሆን ሆዱ እስከ ቻለለት በልቶ፣ እምብርቱ እስኪገለበጥ ጠጥቶ ነው ። እስቲ ተርስዎ እጅ ያልበላ ማን አለ? በመጠቃቀም ነው ። በዚህ ብረዳቸው በሌላ ይጠግኑኛል እያለ ነው" በማለት አንዱን ሐሳብ አጠቃለሉና፣ "እንግዲህ ለመቼ እያሰቡ ነው?" አሉ ወደ መጡበት ጉዳይ ለመግባት።

"ለማንኛውም ቀደም ብዬ መድረስ አለብኝ፣ ከንግዲህ የቀረኝ ነገር የለም ።"

"እካሔድዎ ታዲያ እንዴት — እንዴት ነው ?" አሉ ጣራ—ጣራ
ውን እያዩ ።

"እንዴት ሲሉኝ — ምኑ ?" አሉ ነገሩ ግር ብሏቸው ።

ቄሱ አጠር ያለች ጢማቸውን እያሻሹ ፣ "መቼም በዚህ በዓለማዊ
ውም ሆነ በመንፈሳዊው ጉዳይ በጣም ብዙ — ብዙ ነገር ያውቃሉ ።
ያጡታል እምለው ነገር የለኝም ። ቢሆንም ካንድ ፈጣሪ ኩሉ—
ዓለም በቀር ሥጋ ለባሽ የሆነ የአዳም ልጅ መሳቱና መሳሳቱ አይቀ
ርም ። ደግሞ —ደጋግሞ ይሳሳታል ። ፈጣሪያችን ግን ደግሞ ደጋግሞ
ይቅር ባይ በመሆኑ ፣ ስንርቀው ቀርቦ ፣ ስንሸሸው ተከትሎ ይጠራ
ናል ። 'እንዘ ብዙኀ ሣህልከ' ብሏል ። ታዲያ ታማሡ ታማሡና አይቶ
አይቶ ፣ አልመከር ፣ አልመለስ ስንል ደግሞ ያምላክነቱን ኃይል ያሳ
የናል ። ቶሎ መለስ ካልን በሩን ከፍቶና እጁን ዘርግቶ ይቀበለ
ናል ። እምቢ ካልንም በጥፋታችን መጠን ይቀጣናል ። ይኽን ሁሉ
መናገሬ ፣ ያጡታል ብዬ አይደለም ። አንዳንድ ጊዜ እኮ በሚያውቁ
ሰዎች ይብሳል ። እርስዎም ስንትና ስንት ነገር እያወቁና ስንት ሕዝብ
እያስተዳደሩ ፣ ቀላሉና የማይረባው ነገር እንቅፋት ይሆንብዎታል ።
'ዝሆንንም ያንቅፈዋል' ይባል የለ ። እስቲ እንዲያው ለነገሩ ያክል ፣
አሁን እልፍኙ ውስጥ አዳልጦት የወደቀና እገቢያ መኻል የወደቀ
ሰው አንድ ነው ?" አሉ ቀኛዝማችን በትሕትና እየተመለከቱ ።

"እንዴት ?" አሉ ባልተለመደው የቄሱ ንግግር ተደንቀው ።

"እንዴት ማለትማ ጥሩ! አንድ ሰው እንዝ እልፍኙ ውስጥ ቢወ
ድቅ ከቤተ ሰቦቹ ሌላ ማንም አያየው ። እገቢያ መኻል የወደቀ እን
ደሁ ግን ፣ ወጪ—ወራጁ ፣ ገበያተኛው ያየዋል ። ቢሥቁበት ምን ሊያ
ደርጋቸው ይችላል ? 'በባዳ ቢቆጡ በጨለማ ቢያፈጡ' ነው ። እቤት የተ
ሠራ ነውር እቤት ይቀራል ፣ ቤትና ቤተሰብ ገመና ይከታል ፣ ደይ—
ለደይ የተፈጸመውን በምን ይከልሉታል ? 'ተገሐስ እም እኩይ ወግ
በር ሠናይ" አሉ ከጉዳዩ ጋር የማይገጥመውን ካንዱ ጋ ጠቅሰው ።
ታዲያ የዚህ ቢጤ ስሕተት ብንፈጽምና ጥፋታችን እዚያው እቤታ
ችን የቀረ እንደሆነ ፣ ገበናችንን የውጭ ሰው አይሰማብንም ። መሣቂያ
መሣለቂያ አንሆንም ። አሁን ይኸን ሁሉ ነገር ያናገረኝ ፣ ሌላ ጉዳይ
እንዳይመስልሁ ። የዚሁ የናንተው ቤት ሁኔታ ነው ። ወይዘሮ
እልፍ —ይከንዱ እያለች ፣ ሌላ ቤት መመኘት ፣ ይህን የመሰለ ግርማ
—ሞገሱ ያማረ ቤት እያለ ፣ አይወርዱ ወረዳ ወርዶ እንዲህ በስተኋላ
መበላሸት ፣ እንኳን ለርስዎ ለማንም ተራ ሰው አሚገባ አይደለም ።
ሁሉም ባግባብ—ባግባቡ ሲሆን ያምራል ። ደስ ያሰኛል ። አሁን

እርስዎ ከሊቀ—መላኩና ከሳጥናኤል የቱን ይመርጣሉ ? ከማን ጋ
ደስ ይለዎታል ? ቢባሉ ምን መልስ ይሰጣሉ ?"

"ምነው —ምነው!! ምነው ምን አልኩዎ!! እንዴት እንዲህ
ብለው ይጠይቁኛል!" አሉ በመገረም ። የቀድሞው መምሬ ተክለ
ጊዮርጊስ አልመስል አሏቸው ።

"ጎሽ!" አሉ ልባቸው እየረካና ሕሊናቸው ባልለመደው ረቺ
ነት እየፈነደቀ ፣ "መልካም ብለዋል ፣ ይኽን ያጡታል ብዬ አይደለም ።
ምንም ቢሆን ሎሚ እያለ እምቧይ አይመጠጥም ፣ ንጹሕ እያለ እን
ፎርሻ አይጠጣም ። እንዲህ እንደ እርስዎ ያለ ያገር ዐውራ ስመ—
ሰባራ ሲሆን ጥሩ አይደለም ። የተሰበረ ስምን ምን ያረጉታል ። የውልዓ
ትና የስብራት እንጂ የሰባራ ስም ወጌሻ የለውም ። ይኽ ሁሉ ደስታ የተ
ገኘው በርስዎ ብርታት ብቻ አይምሰልዎ! በሷም ወገኖች ጭምር ነው ።
አዙሮ ማየት ነውዪ ። አለያማ አፈርጥ ብላ አሳበጠች ያሉት ቢጤ
ይሆናል ። እሠራለሁ ፣ አሳምራለሁ ሲሉ ፣ የገዛ ቤትና ንብረትዎን
ማፈራረስዎ ነው ። ይኽ ዛሬ እሚያረተርተው ሁሉ ፣ ነገ እንዲህ ሆኑ
ቢባል ብቅና — ዝቅ አድርጎ ማየቱ የማይቀር ነው ። እሷም እግዚአ
ብሔር ይባርካት ፣ ስንትና ስንት ሰው ሞልቶላት እሌላ ጋ አልሔደ
ችም ። አንዳንዷ ብትሆን አገር — ይያዝልኝ ነበር እምትለው ። ለሁለ
ታችሁ ከኔ ወዲያ ማንም አይመጣ ። ከንቱ ነገር ነው ። እኔ ቀደም ብዬ
ነገሩን ዐውቄዋለሁ ። ሰምቶ እንዳልሰማ ዝም ያልኩት ከዛሬ ከነገ
ይተውታል ፣ ይመለሳሉ ፣ ቃለ እግዚአብሔርን ይፈራሉ ፣ ያከብራሉ
በማለት ነበር ። በድሎ ንስሐ መግባት የተገባ ነው ። ሰው የገዛ ላሙን
ትቶ የሚካ ክርክሮ አይነዳም ። እንዲህ አብራችሁ እንደ ኖራችሁ ፣
እንዲቹ ተያይዛችሁ ሒዱ ። ድፍን ገምዛ ቢሰማ ፣ ድፍን ማር —እም
ባና ማጀቴ ቢሥቅ ምንድነው ጥቅሙ ? እንዲህ ተባባሉ ነው ትርፉ ።
በማጀቷዋ ሴትዮ የተነሣ ከሚስታቸው ጋ ተበጣበጡ መባሉስ የምን
ዮሽ ይባላል ? 'ሲያረጁ አምባር ዋጁ' መሆኑ እኮ ነው ። ይኽን ጉዳይ
ሰው እንዲሰማው አያስፈልግም" በማለት አገር—ምድሩ ያወቀውን ፣
አሚተኛና አሉባልተኛ አኝኮና አላምጦ የተፋውን ኮረብታ የሚያህል
ግብግብ ባንድ ማለዳ ምክርና ተግሣፅ ለማቃለል ተነሡ ። ልባቸው
ግን ተሸበረ ። ቀኛዝማች በሰውዬው ድፍረት ተገርመው ፣ 'የዛሬውስ
ተአምር ነው' አሉ በልባቸው ።

"እኮ ምን አጠፋሁ ?"

"ጥፋቱን የሚያውቅ ሰው ምን አጠፋሁ አይልም ።"

"ታዲያ ምን ልበል ? ጥፋቴን እኮ አላወኩትም ?"

"እሄሄሄ ! ይቺ ለምንድነው መታሰሯ ?" አሉ ማተባቸውን እየጎተቱ ። "ሃይማኖት ነች ፣ —— እምነት ነች መች አጡትና ።"

ቀኛዝማች አደፈጡ ።

"የልጆችዎ እናት ፣ ከፋና ደጉን አብራ ያሳለፈች እያለች ፣ አዲሳባ ድረስ ሌላ ሴት ይዞ መሔድ ተገቢ ሥራ ነውይ ?—አይደለም!—አይደለም ! ጉዳዩን እያወቁት ባያታክቱኝ ምናለ ? 'ኢትዘሙ' መባሉስ ለምን ሆነና !? ምስጢሩን እንደሁ ከኔ ይበልጥ ያውቂታል ።"

ቀኛዝማች ፣ ተንኰሉ እንደ ተጋለጠበት ሰው ደነገጡ ። ምስጢራቸው በየት በኩል እንደሚያፈተልክ ግራ ገባቸው ። ባንዳፍታ ብዙ አሰቡ ፣ ብዙ ጠረጠሩ ። ወዲያው መለስ አሉና ፣ "ይኸን ያሉባልታውንና ያሚተኞችን ወሬ ይተውትና ፣— ቤትና ንብረቱስ ?" አሉ ኮስተር ባለ ስሜት ።

"የቱ ቤትና ንብረት ?"

"የቱን ትቼ የቱን ልንገርዎት ? ለርስዎ ምኑን እነግርዎታለሁ ። ምን የማያውቁት ነገር አለ ?"

"ኧረ ወዴትና ወዴት ?! ከተናገሩ አይቀር ከልብ ነው ። የምን ድብብቆሽ ነው ። ዛሬስ እኔንም አፍ አስወጡኝ ። ለሁሉም ዐላፊ—ዐላፊ ተደርጐለታል ሰምቻለሁ ፣ ያልሰማሁ እንዳይመስልዎ ። ጥንቱንም ቢሆን ነበረው ። በኛ በሰዎች ፊት እንጂ ፣ ባምላክ ፊትኮ አይዋሽም ። ዐውቆ ላጥፋ ያለ ሰው እኮ አይጣል ነው ። አይገባም !" ብለው ራሳቸውን ነቀነቁ ።

"የትለፋበት ሁሉ መና ይቅር ፣ ማንም እንዳሻው ይጫወትበት ማለትዎ ነው ? እንኳን ሔደንላቸው እዚህ እያለንም አልተቻሉ" አሉ ቆጣ ብለው ።

"አይሆንም ! አይሆንም ! እኔ ለንዲህ ያለው ጆሮም የለኝ ! ሰው ማለት የሚመከሩትን መልካም ነገር የሚሰማ ሰው ነው ። ዕውቀትም ቢሆን ልክ አለው ። ቤት ንብረታችሁ ጠባቂ አላጣም ። ምን ጠፍቶ ! ሊቀ—መላኩንም ማስቀየም አይገባም ። ሰው ፣ ከምድርና ከሰማይ ወዳጁ ጋር በፍሬ — ከርስኪ ነገር መጣላት የለበትም ። እሷም'ኮ አልቅሳ ከነገረችው ምንድን ነው ነገሩ ማለቱ አይቀርም ። ፍርድ ከጠየቁት አያደላም ። ጠበል—ጠዲቁም ሆነ ድግሱ የሁለታችሁም ነው ። ተቀይሞ ፊቱን ያዞረ ለት ወዴት ይገባል ! ደህና ሰው እንኳ ካኮረፈ ይጎዳል ። እኔም በሱ ተማምኜ ነው የመጣሁት" ብለው ሰውዬውን

ከሚካኤል ጋ አጋፍጠው ብድግ አሉ ። ቀኛዝማችም ሳያስቡት ድንገት ቆሙ ።

"እኔንም በአምላክ ፊት ተከሳሽና ተወቃሽ አድርገውኛል ። ቀላቢ ማስቀመጥ ዛሬ በሳቸው የተጀመረ አይደለም እያልኩ ሰምቼ እንዳልሰማሁ ነገሩን ችላ አልኩቲ ዝም ማለቴ የሚገባ አልነበረም ። እስቲ እርስዎም ያስቡት ፣ የጃራ ወንዝ ሙላትና የውጪ ሴት እኩ አንድ ናቸው ። አሁን የቢሻኖ ወንዝ እጥግቦ የዘነበ ለት ፣ ካፍ —እስተ ገደፉ ቲፍ ብሎ ይሞላል ። ሁለት —ሦስት ቀን ጣዩ ክርር ብሎ የዋለ ለት ደግሞ ድንጋዩ ፍጥጥ ይላል ። የውጪ ሴትም አለሁ አለሁ የምትለው ሲኖርና እጅ ሲሞላ ነው ። የቤቷ የሆነች እንደሁ የማጀቴ እቦ ጠበል ማለት ናት ። ያቦጠበል ይኸው ዝንታለሙን እንደ ተንፎለፎለ ይኖራል ። አብራ የኖረችና የወለደች ሚስት አገኙም አጡ ያውናት ። ይኸን ይኸን እያወቁ ዝም ማለት የሚገባ አይደለም" አሉ ጢማቸውን እያሻሹ ።

"በሉ እንግዲህ ለማንኛውም ነገር ነገና ከነገ ወዲያ መልሱን እልክብዎታለሁ" አሉ የይቀመጡ ምልክት በጃቸው እያሳዩ ።

"የለም ! የለም ! አልቀመጥም ! ዳግመኛስ እንዲህ ያለውን ጉዳይ ለምን አንሥቼው ፣ አላነሣውም ። ይኸ የዛሬው እኔን ሳይሆን ሊቀ—መላኩን የማስቆጣት ያህል ይብቃው ። ከዋልና ካደረማ ጉዳዩ ተባብሶ ሽማግሌ ይገባበትና የግዱን ይለይለታል ። እኔ የጠላሁት ያንን ነው" ብለው በስጨት አሉ ።

"እስቲ እንዲህ ይሁን" አሉ ቀኛዝማች ፋታ ለማግኘት ፣ "በመጀመሪያ እኔ ደርሼ ልመለስ ። ግርማዊ ጃንሆይ የዘሩፉን ንግግር አድርገው ባርላማውን ሲከፍቱ መገኘት ይኖርብኛል ። ይኸ የማይቀር ጉዳይ ነው ። ከዚያ ስመለስ ረጋ ብለን እንደ ልባችን እንነጋገራለን ። አሁን የተናገሩት ሁሉ ገብቶኛል ። እስከዚያው በዚሁ ብንቆይስ ።"

"የለም ! የለም ! እንነጋገራለን ብሎ ነገር አይጥመኝም ። ካዲሳባ እንደ ተመለስኩ አብረን እንሔዳለን ብለው ቁርጥ ያለውን ቢናገሩ ይሻላል ።"

ቀኛዝማች የቄሱን አያያዝ እንደ ተረዱ ወዲያው አግጣጫ ለወጡ ።

"እኔ መች አይሆንም አልኩና ፣ እኔ እምለው — —"

"እንዲያ ነውዬ ! ሊቀ መላኩ ያክብርዎት !" አሉ ቄሱ ካፋቸው ላስ አደረጉና ፣ "ያ ሌላ ሌላውማ ቀላል ነው" ብለው መስቀላቸውን

አውጥተው አሳለሟቸው ። የአሸናፊነት ስሜት ስለ ተሰማቸውም ተደሰቱ ።

የቀኛዝማች ሐሳብ ግን መንታ ሆነ ። 'ኑ ነገሩ ተጠናቋል' ተብለው የተጠሩ ይመስል ፣ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ የጣት ውሃና ቁርስ አስይዘው ገቡ ። ቄሱ በፈገግታ አዩዋቸው ። የባልዮው ፊት ጸጥ ብሏል ። ባያስታውቅባቸውም ልባቸው ደንግጧል ። ሴትዮዋ የቄሱን ፊት እንዳዩ የነገሩን አዝማሚያ ስላወቁት ልባቸው ዘና ፊታቸው ፈገግ አለ ።

መምሬ ተክለ—ጊዮርጊስ ወስፋታቸው ተከፍቶና ልባቸው ተደስቶ ፣ ያሰኛቸውን ወሬ እያወሩ ቁርስ ሲያደርጉ ፣

ምንዳዬ "እንዴት አደራችሁ ?" ብሎ ብቅ አለ ።

ሳያስበው መዓድ ላይ በመድረሱ ደጃፉ ላይ ቆም ብሎ እጅ ነሣ ። ቀኛዝማች ከሁሉም ቀድመው ፣

"እንዴት አደርክ ?" ሲሉት ፣

"ደህና አደርክ ወይ ? በጎ አደርክ ወይ ?" አሉት ቄሱ ።

'የናት አባቴ አምላክ ይድፋህ !' አሉ ሴትዬዋ በሆዳቸው ።

"ግባ እንጂ !! — ና ግባ !" አሉት ቀኛዝማች ።

ምንዳዬ መሬት መሬቱን እያዬ ፣ "ቆየት ብዬ እመጣለሁ" አለ ለመመለስ እያመነታ ።

'እንዳደበንከኝማ ሳላደብንህ ብቀር ሰው አደለሁም' አሉ ሴትዮዋ በሐሳባቸው ።

"ወዴት ትመለሳለህ ? ና — !" አሉ ሰውዬው ።

"እሺ እገባለሁ ፣ እቤት ደረስ ብዬ ልምጣ" ብሎ እጅ ነሥቶ ተመለሰ ። ሁለቱ በንግግር ብቻ ሳይሆን ባይንና በሁኔታም ይግባባሉ ።

* * *

እቤቱ ገብቶ ከሚስቱ ጋር በወገሬ እንጀራና በሽሐሬ ወጥ ቁርሱን ሲበላ ፣ በወሬ ጣልቃ ስለ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ተነሣና ፣

"እዬ እሳቸው ሰውዬ ! ዱሮ እወዳቸው ነበር ። አሁን ግን እያደር ጠላኋቸው" አለች ልኬ ።

"ምን አረጉ ?"

"እንዲያው ነገረ ሥራቸው ሁሉ ይገርመኛል ፣ ሴትዮዋን ሲያዩ ችላ— ችላ ይሉኛል ።"

"እንዳይቀየሟቸው ይሆናል ! የሰው ሆዱ አይታወቅም ። ሴትዮዋ እንደሁ ጌታ ጥሉባቸው ሥር — ሥሯን ጭድና በሬ ያጣላሉ ፣ ወይ ተናግረው አይወጣላቸው ።"

"ባሕሪያቸው ቢሆን ነውዬ ፣ እንዴት አደራችሁና እንዴት ዋላችሁ አትበሉ አይሏቸው ። ለዚያውስ በምን ምክኛት ። እኔማ ትዝብ ያልኳቸውና አንጀቴ ቁልፍ ያለው ፣ ከመስቀል ዐቅምʼንኳ ሰው ይመርጡብታል ። ያንተን አላእሚ ፣ ለኒ — ለኒ ጊዜማ መስቀልም አያወጡ ። ባዶ እጃቸውን ያስሙኛል ። ያነዬ ታዲያ እየፈራሁ ነዬ ፣ ንከሻቸው —ንከሻቸው ይለኛል ። እዚች እኛ ጎጆ እግር ጥሏቸው የገቡ እንደሁማ ተርብ እንዳባረረው ውሻ ነው መጭ እሚሉት ። ተውሃ እቅም እንኳ ረጭተው አያኡም ። እትልኡ ቤት የገቡ እንደሁ ግን ፣ ገና ቂጣቸው መሬት ሳይነኻ 'እስቲ ውሃ አምጡ' ይሉና እሙን — እሙን ቲሉ ያረፍዳሉ ። እኔ ታዲያ 'ቢጋን ሙሉ ባቀረቡላቸውና እዚያው ተገትረው በዋሉ እላለሁ" ብላ ማቆም መቀጠሏ ሳይለይ ፣

"ከኔና ካንቺ ምን ይገኛል ፣ እዚያ ገባ ባሉ ቁጥር መብል መጠጡ እንደ ልብ ነው ፣ ብያ ላይ ደህና — ደህና ወሬ አለ ። እኛ ጋ ምን አለ ? ለዚያውም እሳቸው ሆነው ነው ። እኛ ውሲታቸውና ሥግንታቸው ይበቃናል ።"

"እንዲያው ጨዋታውንና ነገሩን እልኩኒ — — እሱስ እውነክን ነው ቄስ ከሞት አያድን ።"

* * *

እኑ ቀኛዝማች ፣ ቁርሳቸውን በልተው እንዳበቁ ጠላ እየጠጡ ወሬ ይዘዋል ። የቆየ ጉዳይ አንሥተው በብዛት የሚያወሩት ሴትዮዋና ቄሱ ሲሆኑ ፣ ሰውዬውም ዐልፎ ዐልፎ ጣልቃ ይገቡና ፣ በመኻሉ በሐሳብ ፈረስ ይለያሉ ። አዲስ አበባ ወይዘሮ ደጅ —ይጥኑ የሚኖሩበትን ግቢ ፣ በከተማ ወንድ ተታለው ልባቸው እንዳይሸፍት ፣ እሳቸው እንደልብ መለስ — ቀለስ እያሉ የሚከታተሉበትን አካባቢ ያስላስላሉ ።

ወደ ቄሱ እመጣጥ መለስ ሲሉ ደግሞ ፣ እንኳንና ተራ የእምነት ቃል ያልሰጡበትን ተሰፋና ፣ ቃለ ግዝትም ቢሆን እንዴት እንደሚከላከሉ ያውቁበታል ። ሚካኤልንም እንዳስፈሪ ጌታ ሳይሆን እንደሚ

ገሥፅ ታላቅ ወንድም ስለሚመለከቱት ፡ ጥፋታቸውን ተናዘው ይቅርታ ለመጠየቅ ጸሎትና ምልጃ ይበቃዋል ። ባንዳች አስቸጋሪ ግዴታ ካል ተያዙ በስተቀር ፡ ቢረቱም ማመን አይሆንላቸውም ። በሐሳባቸው የሚ ፈጥሩት ንዝንዝ አዲስ አበባ ድረስ ይዘልቅና ወይዘሮ ደጅ— ይጥኑ 'እዚያስ ይሁን ግድየለም ፡ የሰውን አፍ ፈርቼ ዝም ብዬ ኖርኩ ፡ እዚህ ደሞ ለምኔ ብዬ ነው መንቃቃቴ ፡ ኧረ ከማን አንሰና ነው ባጣ ቆዪኝ መሆኔ — ኧረ — ንሺ ! የቀረው ይቀራሊ ፡ ዛሬስ ቁርጡን ንገሩኝ ፡ አለያ — — " እያሉ ሲያስቸግሯቸው ይታያቸዋል ። በሌላ በኩል ደግሞ ባለቤታቸው "የኔ ነገር እንዲህ ሆኖ ሊኸር ! — አሄሄ ! እከተማም እንዲህ ሆኜ ልኖር ! ተንግዲህስ መጫወቻሁን ፈልጉ—" — —እያሉ በገቡና በወጡ ቁጥር ሲነዘንዟቸው ይታያቸዋል ። ይህን ጉዳይ እንደ ተራ ነገር ችላ ይሉና ምኞታቸው ከፍ ሲል ደግሞ ፡ ከልዩ ልዩ እንደራሴዎች ጋር በመሰብሰብ ፡ እሳቸውም ስለ መጡበት አካባቢ አስረድተው ሲደነቁ ፡ ዝናቸውም በባለ— ሥልጣኖች ታውቆ ጉዳዩን ንጉሡ ሰምተው ሲያስጠሯቸው ይታያቸውና ልባቸው በደ ስታ ይንደቀደቃል ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱም ፡ በበኩላቸው ወደ አዲስ አበባ ሔደው እሳቸው የአዲሱ ተሿሚ የቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ሚስት እየተ ባሉ ፡ ባለ ጉዳዮች 'አማላጅ ሁኑኝ ፡ ተየሀ ተጉድ አውጡኝ ፡ ያላንቱ ማን አለኝ' እያሉ ደጅ — ሲጠኗቸው ይታያቸዋል ።

መምሬ ተክለ—ጊዮርጊስም የሚላክላቸውን ልብስና ስጦታ እንዲ ሁም እዚያው ድረስ ተጠርተው ፡ የቀኛዝማች ንስሐ —አባት መሆ ናቸው እየተነገረ ከወዳጆቻቸው ጋር ሲያስተዋውቋቸው ይታያቸውና በተስፋ ፈገግ ይላሉ ።

"እንደ ነገና ተነገ ወዲያ ሊነሡ ሲሉ ፡ እንዲህ እንደ ዛሬ ይላ ኩብኝ ፡ ሌላው ቢቀር ማጀቱ ድረስ እሸኝዎታለሁ" አሉ ቄሱ ።

"እንዴት ! ምን በወጣዎት ! እዚያ ድረስ ለምን ይደክማሉ ?"

"ለርስዎ ብዬ ሳይሆን ፡ እኔን ደስ ይበለኝ ብዬ ነው ። መጽሐ ፉም ሸኙ ይላል ።"

"ቢልም? — — —"

"እኔ እልክብኋላሁ ! እውነኩን ነው ። የሹም ምልክቱ ያጃቢው ብዛቱ ይባል የለ ?" አሉ ሴትዮዋ ።

"ታዲያ እሳቸውን አጃቢ ማድረግሽ ነው? ወዮ — —ጉድ!"

"ኧረ እኔ አልወጣኝም ! — አሁን ይኸን አጣሁትና ነው? አይ ያንቱ ነገር!?"

"ኧረ ይኸ ቀላል ነው! ብሸኝስ ምን ነውር አለበት ?! ሰው እን ኳንና የራሱን ፡ የሰው አገር ሹም ያጅብ የለ!" አሉ ለማግባባት ።

"ለምን ይንገላቱብኛል ብዬ ነውዬ ፡ ክብርና ማዕረጉማ ለኔው ነው ። እንዳለችው የሰው ብዛት ክብር ነው ። ታቦትስ ግርማ— ሞገስ የሚያገኘውና የሚያስፈራው ሕዝቡ ፡ ትልቅ — ትንሹ ሲያጅ በው አይደል ! " አሉ እየሣቁ ።

ቄሱ ተሰናብተው ሲወጡ ፡ ሴትዮዋ ተከትለዋቸው መሰስ አሉ ።

"እዬ ጉድ! እእ! ከገዛ ልቤ ጋር መክሬ ይሁን ካላልኩ የሚያስ ገድዱኝ መስሏታል" አሉ ሁለቱንም ከበስተጀርባቸው በንቀት እያዩ ።

ቄሱ በምንዳዬ ቤት አጠገብ ሲያልፉ ፡ ዘወርም አላሉ ። ካጥር ውጪ ገለል ብለው ከቀኛዝማች ጋር የተነጋገሩትን ነገር አንድ ባንድ ገለጹላቸው ። ሴትዮዋ ቀኛዝማችን በመጠራጠር በጣም ቅር ቢላቸ ውም ፡ ለጊዜው ሰው ከማሰልቸት ብለው ዝም አሉ ።

የቃጡትን ሌላውን የቂም በትር ግን አላነሡትም ። ስለ ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ መሔድና አለመሔድም ምን ተባለ ብለው አልጠየቁም ። ቄሱም በተንዛዛ ንግግራቸው ውስጥ የማጀቴዋን ቅምጥ ጉዳይ ከማጥ ላላት አልፈው እልባት አላስገኙለትም ። ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ንጉተው የጠበቁት የዚህን መልስ እንጂ ፡ ስለራሳቸው መሔድና አለ መሔድ አልነበረም ። ሆኖም የመሔዳቸው ጉዳይ በቀጠሮ ቢቆይም ይኸው ከፊል ድል አስደሰታቸውና ፡

"እስኪ ያቺን ትንሺን ልጅሁን ዘርትሁንን እንድልካት ፡ ቲመ ችሽ ብቅ በይ ብለውሻል በሉልኝ ። እሜቴንም በጎ ሰንብተኋል ወይ ? እንደምን ሰንብተኋል ብላለች ይበሉልኝ" አሉ ኮራ ባለ አነጋገር ።

ቄሱ ልጃቸው የምትጠራበትን ምክንያት ስለሚያውቁ ፊታ ቸው ፈካ ። የሚላክላቸው እህል ታያቸውና ፡ "እሺ እልካታለሁ" ብለው ሔዱ ። ሴትዬዋ ወደ ቤት ሲመለሱ የምንዳዬን ጎጆ አዩና የጨፋ—ሮቢቷ ጠንቋይ የነገረቻቸው ሁሉ ትዝ አላቸው ። 'የመጣው ይመጣሊ ፡ ያሰብኳት አትቀር' ብለው ጎጆዪቱን ክፉኛ ገላምጠዋት ወደ ቤታቸው ገብተው አዳራሹ ውስጥ እንደ ተቀመጡ ፡ የቆየ የቅናት ትዝታ ይዟቸው ከነፈ ። ከጥቂት ዓመታት በፊት ባልዮው ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን እንደ ወሸሙ ሰሞን ፡ እንዴት ልባቸው ተቃጥሎ አንጀ ታቸው እንዳረረ አስታወሱ ። ነገሩ እውነትና ሐሰት እየተቀየጠበት

ትንሹ እየተለቀና ጥቂቱ እየበዛ ፣ በእሚታና በአሉባልታ ስለሚነ
ግሯቸው ፣ የእልሃቸው መጠን እየተባባሰ ጠባያቸውን ግልጽ ቅናት
ወረሰው ። በቤት ውስጥ በሆነና ባልሆነው ፣ በሚረባና በማይረባው
ሁሉ ፣ ዘወትር ንዝንዝና ማጉረምረም አበዙ ።

ነገሩ እየተባበሰ በመሔዱ ፣ አንድ የራሳቸው የቅርብ ዘመድና
ከቀኛዝማች ጋር ይግባባሉ የሚባሉ ሰው እንደ መካሪ ተቆጥረው
ሰውዬውን በማነጋገር ፣ 'ባንተም ተው ፣ ባንቺም ተይ' ዘዴ ያገም
ጠቀም እርቅ አደረጉላቸው ። ሰውዬውም ራሳቸው ያልታወቀባቸው
ባለ ሥውር ቅምጥ ስለነበሩ ፣ ድርጊቱን እንደ በደል አልተመለከቱትም ።

ወይዘሮ እልፍ — ይክንዱም ጥቃትን እንደ ምስጢር ማመቅ
እንጂ ለዘመድ መንገር ፣ መዋረድና ራስን ማቅለል መስሎ ስለሚታ
ያቸው ፣ 'ሙያ በልብ ነው' ብለው ካንጀት ሳይሆን ካንገት ችላ አሉ ።
በመካከላቸው የነበረው ጽኑ የባልና ሚስትነት መተሳሰብ ፣ ፍቅርና
ስሜት እያደር ቀዘቀዘ ፣ ልባቸውም ተራራቀ ።

የሴትዬዋ ቅናት እንደ ረመጥ ይዳፈንና ባንዳች ተራ ሰበብ
ሲጫር ይቀጣጠላል ። በሰውዬው ልብ ውስጥ የሌላ ሴት መውደድ ገብቶ
ይጨፍራል ። እውነትም ቀስ በቀስ ከሚስትነት ወደ ንብረት ጠባቂ
ነት ዝቅ አሉ ። የባልዮውን ልብ ለመመለስና ከግር — እምባ ማጀቱ
የሚገዘውን ንብረታቸውን ለመከላከል ፣ በስለት ፣ በደብተራ ጽሑፍ ፣
በቅጠል—በግሸና በሥር ማሽ ፣ በሸሆች ዱአ — —ሞክሩት ። አንዳንድ
ጊዜ ባንዳንድ አጋጣሚና ሰበብ በጠንቋይና በደብተራ የተነገረው ነገር
የተፈጸመ እየመሰላቸው ልባቸው ፋታ ፣ ስሜታቸው እርካታ ያገኝ ነበር ።
ከሁሉም የፈሩና የጠሉት ግን ፣ ይኸን በቡና ፣ ያኛውን በጠላ አጠጫ
ቸው እያሉ የሚሰጧቸውን ልዩ ልዩ የተቀመመ ዕፅዋት ነበር ። "ሃል
ጀቿን አባት መዳኒት አጠጥታ ገደለች እያለ አዳሜ መግቢያ መውጫ
ሊያሳጣኝ ። በገዛ እጄስ እንዲች ብዬ አልነካትም ። ብለው ብልው
ቲቢታቸው ይመለሱ የለ!" በማለት ይተውት ነበር ። አንድን ነገር በግላ
ቸው አቅደው ለብቻቸው ማድረግ ይፈራሉ ። ከሶኛ የቀኑ ዕለት
'ሁነኛ ሰው አይገኝሚ እንዲህ ያለውን ነገር በውጪ ሰው ፣ ማንም
ታያቅና ታይስማ ነውዴ ፣ እዚሁ በዚሁማ ጣጣው ይበዛል' ይላሉ
በልባቸው ።

ልባቸው ባለመተኛቱ የትም ሔደው ፣ ያባይ ጠንቋይ ወሬ ፣
ሲሰሙ የቅናታቸው ስሜት ይንተከተካል ። የበቀል ፍላጐታቸው እን
ደገና ይፈራገጣል ። ባሥራ—አምስት ቀንም ይሁን በወር ፣ ማጀቱ
ገበያ ሲወርዱ ፀልፎ—ፀልፎ ባጋጣሚ ጣውንታቸውን አሻግረው ካዩ
በጦር እንደ ተወጋ የዱር—ዐውሬ ያቅበጠብጣቸዋል ።

ብዙ ጊዜ ጨፋ—ሮቢት ስለምትኖር አንዲት ጠንቋይ ይሰሙ
ነበር ።"በምን አሳብቤ ልሒድ" ማለት ከጀመሩ እያሌ ወራት አልፈ
ዋል ።

አጋጣሚው እንዲመጣ የተቀጠረ ይመስል ቀኛዝማች የሚሔዱ
በትን አገር አስታውቀው ለሁለት ቀን ይሔዳሉ ። ወይዘሮ እልፍ—
ይከንዱ የያዟትን ይዘው "እንዲህ ወደ አግላ ዘመድ ጠይቄ እመጣ
ለሁ" ብለው ቤት ለቤት አስወሩና ፣ ሸዋርካብሽን አስከትለው ወፍ
ሲንጫጫ ወደ ጨፋ—ሮቢት ገሠገሡ ። የሔዱበትን ቤት በቀላሉ አገ
ኙት ። ገና ገባ ከማለታቸው ፣ ካዳሚዋ ከየት እንደመጡ ጠይቃ ማን
ነታቸውን እንደ ተረዳች ፣ የወሰዱትን ጀባታ አይታ ደህና አድርጋ
አስተናገደቻቸው ። የማያውቁት ጉዳይ ያጋጠማቸው ይመስል ልባቸው
ደለቀ ። ተጨነቁ ። ተራቸው ደርሶ ሁለት መጋረጃ አልፈው ወደ
ዋናው ክፍል ሲገቡ ፣ ቤቱ በዕጣንና በብክቡካ ጢስ ፣ በሽቶና በሰንደል
እንጨት ሽታ ታፍኗል ። መጋረጃዎቹ የውጪኛው የቀይና የነጭ
ዝንጉርጉር ሲሆን ውስጠኛው ግን ደም የተነከረ ይመስላል ።

ነጭ አጎዛ ላይ ክርክም ብለው ተቀመጡ ። ከሳቸው ቀደም ብላ
የገባችው ሴት ቡና የጠጣችበትን ስኒ ለጠንቋዩዋ ሰጥታ ከቡናው
አተላ ጥንፋፊ ላይ የሚታዩትን ስብጥርጥር መስመሮች እያስነበበች
በትንቢትና በራዕይ መልክ የሚነገራትን በጥሞና ትሰማለች ።
ሴትዮዋ ስለሚነገራት ጉዳይ ራሷን እያንቃነቀች ስታረጋግጥ ፣
ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱም ሳይታወቃቸው አብረው እየነቀነቁ ከንፈራ
ቸውን ይመጣሉ ። የቤቱ ወለል ፊላና ቄጠማ ተነስንሶበታል ። ከጠ
ንቋይዋ በስተግራ ሲል በገንፎ ቢጤ ቅርፅ እተሠራ መደብ ላይ
ውፍረት ፣ መጠንና ርዝማኔያቸው የተለያዩ የንጨት ከዘራዎችና ባላ
ዎች ዙሪያውን ተተክለው መኻሉ ላይ ያለውን ትልቅ ጋቻ (ጊርጊራ)
ከበውታል ። የዕጣኑ ጢስ ያለማቋረጥ ይንቦለቦላል ። ጠንቋዩዋ
ረዥም ዝንጉርጉር ልብስ ለብሰው ቀይ ጥለት የበዛበት ትልቅ እን
ገት ልብስ ተከናንበዋል ። ክንብንቡ ግንባራቸውን ፣ ግራ ቀኝ ጉንጫ
ቸውን ስለ ሸፈነው ፣ ፊታቸው ብቅ ለማለት የምትታገል ትመስላ
ለች ። ሁለቱም እጃቸው ላይ ቀለምና መጠኑ የተለያየ መቁጠሪያ
ተጠምጥሟል ። በየደቂቃው የልዩ ልዩ አድባሮች ፣ ቆሌዎችና አው
ሊያዎች በተለያዩ የድምፅ ቃና እየተጠሩ ፣ "በናንተ መጀን" ይባ
ላሉ ። ከወ/ሮ እልፍ —ይከንዱ በፊት የነበረችው ሴትዮ የሚነገረው
ተነግሯት ትዕዛዝ ተቀብላ ወጣች ። አዲስ የሚቆላው የቡናና ያለማቋ
ረጥ የሚንቦለቦለው የዕጣን ጢስ ተደባልቀው ቤቱን የጭጋግ አፈና
አስመስለው ቅይጥ ሽታ ሰጥተውታል ። ያስጠነቀለችው ሴትዮ ወ/ሮ
እልፍ—ይክንዱ ጐን ተቀምጣ ነገር እያሰላሰለች መሬት—መሬቱን ታያ

ለች ። ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ ካዳሚዋ ትላልቅና የተለያየ ቀለማት ያላቸው ስኒዎች በዋንዛ ጥርብ እንጨት ረከቦት ላይ ደርድራ ወደ ውስጠኛው መጋረጃ ገባች ። ጀበናውም ያቦል ቡና እንፋሎቱን እያትጎለጎለ ከረከቦቱ ኋላ ካንገቱ ጎንበስ ፣ ከኋላው ፈንደድ ብሎ መስከን ይዟል ። ጊርጊራው ላይ አዲስ ፍምና ዕጣን ተጨምሮ ቤቱ እንኩቶ የተነኮተበት መሰለ ።

ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ከወሰዱት ልዩ ልዩ ቁጥርጣሪ ከፊሉ ቀርቦ “ጀባ” ተባለ ። በተጨማሪም በጆሮ ሹክ ተባለላቸው ። በካዳሚዋ የእጅ ምልክት ወደፊት ጠጋ ብለው ተቀመጡ ። ከዚያ ቀደም በተደጋጋሚ የሚያውቁት ነገር ስለነበር ፣ ለእንግድነት ያህል ፈርቶ የቆየው ሰውነታቸው አካባቢውን በመላመዱ ፣ አካላቸው ዘና ፣ ልባቸው ረጋ አለ ።

“ቀሃ ጀባ! አቦል ጀባ” አለች ካዳሚዋ ። ጠንቋዩዋ መቁጠሪያቸውን እያንሻሹ ፣ እጃቸውን እያሻሹና እየዘረጉ ፊታቸውን እያባበሱ መረቁ ። ቡናው በርጋታ ተቀድቶ ከሌሎቹ ስኒዎች በተለየ ቀይ ስኒ ለጠንቋዩዋ ተሰጠ ። ከዚያም ሌሎቹ በየተራ ያዙ ። በወ/ሮ እልፍ— ይከንዱ ትዕዛዝ ፣ ከቤት ውጪ የተቀመጠችው ሸዋርካብሽ ግን ፣ ምላሱን እያወጣ የላይ ከንፈሩን እንደሚልስ ሕፃን የበሩን ባጥ እየዳሰሰ በየቀዳዳው ከሚወጣው የዕጣን ጢስና የቡና ሽታ በቀር ያየችውም የሰማችውም ነገር አልነበረም ። ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ያሰቡና የጀመሩት ነገር ካላቃታቸው በቀር ለግል ጥቅማቸው የሚሠሩት ነገር ሁሉ እንዲታይና እንዲሰማባቸው አይፈልጉም ። አቦልና ቶና በዝምታ ተጠጡ ። በረካው ከመቀዳቱ በፊት የተወቀጠ ዕጣንና ጠጅ — ማር ፣ አዲስ ቡክቡካና ወይባ ማጨሻው ላይ ሲደረግ ዘንጎቹና ባላዎቹ በጉም ውስጥ የቆሙ አርጩሜዎች መሰሉ ።

ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ የጠጡበትን ስኒ ፣ የቡና አተላ ቀስ በቀስ እያጋደሉ ካጠነፈፉት በኋላ ፣ ቀሪው አተላ ረግቶ የራሱን የመፋሰሻ ሽንተረራማ ሥዕል መሥራቱን እንዳዩ ከራሳቸው ተስፋና ፍላጐት ጋር ለካዳሚዋ አቀበሏት ። ስጠችላቸው ። ልባቸው እንደገና ተንደቀደቀች ። ምኞታቸው ተጠቃሎ ስኒው ሆድ ውስጥ ገባ ። ጠላቶቹ ናቸው የሚሏቸው ሰዎች ውድቀት ከስኒው ከርስ ውስጥ ሲወጣ ታያቸው ።

የጠንቋዩዋ ዐይን ስኒው ላይ ተተከለ ።

“አጀብኮ ነው እናንተ ሆዬ! እስቲ አሁን በሰው እርዚቅ እንዲህ ባይሆኑ ምን አለበት ? — — ከየት አገር ነው የመጣሽው?” አሉ ጠንቋዩዋ በክንብንባቸው ጠርዝ እያዩ ።

“ከማር — እምባ ።”

“ምነው በክፉ እሚያይሽ በዛ ? ምነው ምሰሶሽን ነእናኢው ግርግዳሽን ሰርሳሪው በዛ ? — —አጀብኮ ነው ! ዙሪያውን አሰፍስፈው ከበውሻል ? አንቺም ፣ ዝም ዝም ታበዣለሽ ? — —ለምንድነው ችላ ችላ እምትዪው!?”

“ምናባቴ ላርግ!? ቢቸግረኝ አደል ፣ ባንቱው መጀን ብዬ መምጣቴ” አሉ እንባቸው እየመጣና ድምፃቸው እየሰለለ ።

“አይዞሽ! አዛሽን ሁሉ እንጠራርግልሻለን ! እንደ ጤዛ እናረግፍልሻለን! ወፈር ያለች መልከ — መልካም ሴት ፣ ከሩቅ ቆማ በክፉ ዐይኗ ታይሻለይ !?”

ነገሩ ገባቸው ። መልከ —መልካም የሚለውን ቃል ግን ጠሉት ።

“ተጠንቀቂያት ! መርዛ ይዛሻለች ! የቤትሽን ዋልታ ትነኽንኸው ጀምራለች! አይዞሽ አታስቢ ! እጅ — እግሯን እኒዝልሻለን ! እህል — ውሃዋን እናደርቀዋለን! — —እዚያው እቤትሽ ጥግ የቆመ ሰው ይታየኛል ። ትልእ ዛፍ እበላው አለ ። ግንዱን ጥርቅም አርጎ ይዟል ። አጭርም — ረዥምም አይሉት ፣ እጅግም ላይን አይሞላ !ተወዲያ ወዲህ ይራወጣል! አይበጅሽም! ትልኡን ዛፍ አትንኪው ፣ ያገር አድባር ነው ! ዛፉን ሙጥኝ ማለቱ ለምን ብሎ ነው ? ወዲያ መንጭኤሽ ጣይው! አብሽሪ ! እሱን ተስሩ እንነእልልሻለን ! ሩህያው ተስነበተች አጥፊሽ ነው! አይዞሽ በልብሽ ያለውን ፈጥሚው ፣ አብረንሽ ነን ! አብሽሪ!” ብለው አስተማማኝነትን በሚገልጽ አኳኋን በጎርናና ድምፅ ተናገሩ ።

ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ፣ ጎንበስ ብለው መሬቱን ከሳሙ በኋላ መጀመሪያ ወደ ነበሩበት ተመለሱ ።

ሁለቱ ሴቶች እጅ—ነሥተውና ተሰለው ሲወጡ ፣ ሁለት ወንዶች ተራቸውን ይጠብቁ ነበር ።

ሴትዬዋ ወደ ማር—እምባ ሲመለሱ ፣ ሌላ—ሌላ ወሬ ከማውራት በቀር ሳት ብሏቸው እንኳ ከጠንቋዩዋ የሰሙትን ነገር ለሸዋርካብሽ አላጫወቷትም ። እሷም ምን ተባሉ ብላ አልጠየቀች ።ልኳን ታውቃለች ።

* * *

ወ/ሮ ደጅ — ይጥኑም በበኩላቸው ጨፋ—ሮቢትዋ ጠንቋይ ዘንድ ሔደው የሚባሉትን ተብለው ፣ ደስ ብሏቸው ነበር ። ሰው ሁሉ በየተራ

ጠንቋይ ቢጠይቅ ፣ አንዱ የሌላው ጠላት ፣ ሁሉም የሁሉም ጠላት ይሆን ይሆናል ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ የጨፋ—ሮቢትዋን ጠንቋይ ገለጻና የነበራቸውን እኩይ ምኞት አዋሕደው በምንዳዩ ላይ አነጣጠሩ ። 'አይበጅሽም ! ወዲያ መንጭኧሽ ጣዪው' የሚለው አባባል ፋታ ነሣቸው ። ቀኛዝማችን 'ይኸን ሰው ተዚህ ተቤት አስወጡልኝ ወዲያ ወደሚሔድበት ይሒድ' ብሎ ከመጠየቅና ከሳቸው እምቢታና ቁጣ ጋር ከመፋጠጥ ይልቅ ፣ ሌላ ስውር ብልሃት ፈልጎ ምንዳዩን እስከ መጨረሻው ማስወገዱ የተሻለ ሆኖ ታያቸው ። ምኞታቸው ውሎ ቢያድርም ከሌላ አቅጣጫ ከተነጣጠረ ደባ ጋር ተቀናጅቶ ፣ ምስጢራዊ ሴራቸው ፈር ያዘ ።

ምዕራፍ ዐሥር

ማር — እምባ ውስጥ ዝምድናው ገና ከቅድመ አያት ያልዘለቀና የወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ዋና ተቀርቋሪ መሳይ ምስጢረኛ ፣ አፈማ ማንያዘዋል ነው ። የቤትዮዋን ፍየሎች በድብቅ ከፍየሎቹ ጋር ቀላቅሎ ያረባላቸዋል ። ከገዛ ቤታቸው እየሠረቁ የሚያወጡትን ልዩ ልዩ እህል ያስቀምጥላቸዋል ። በቀኛዝማች ዐይንና ግምት ቀና ዘመድ መስሎ ስለሚታይ ፣ እሳቸውን ተጠግቶ በሚኖር ቤተኛ ወይም ሎሌ ላይ መሠሪ ነገር አውጠንጥኖ ጥፋት ይሸርባል ተብሎ አይጠረጠርም ። በቤትዮዋ ግፊትና የሥጋ ዝምድናውን በመመልከት ሁለት ጥማድ የሚያውል ጉልማ ተሰጥቶታል ።

ለመሠሪነቱ መሰወሪያ በሆነው አቀራረቡና በጉብ—ቂጥ ባሕሪው የተነሣ ፣ የዋህ ፣ ሰው የማይነካ ሰው ይመስላል ። ውስታ መላሽና ዝምድና አጥባቂ መስሎ ለመታየትም ፣ በጥቅምት ማርና እሸቱን ፣ ጊዜ ጠብቆ ሙክቱን ሲሰጥ ፣ ዐልፎ—ዐልፎም በእርሻና ባረሙ ፣ በውቂያና ባጥር አጠራው ይረዳል ። ስውዩው ወደ ማጀቱም ሆነ ወደ ሌላ ቦታ ሲሔዱና ሲመጡ ቢጋጣሚ ካገኛቸው ሥራዩ ብሎ ያጅባል ። ከወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ጉን የቆመው ለግል ጥቅሙና ተጨማሪ የእርሻ መሬት ለማግኘት በነበረው ምኞት እንጂ ፣ ዝምድናውን ለማጥበቅና የጥቃታቸው ልባዊ ተቆርቋሪ በመሆን አልነበረም ።

አፈማ በጣም ተራና ቀላል ጉዳዮችን በመፈጸምና በማስፈጸም ወ/ሮ እልፍ ይከንዱን የሚረዳ ቢሆን ፣ እህል ደብቆ መሸጥን ፣ ከፍየሎቻቸው መርጦ ላዘዙት ጉዳይ ማዋልን ፣ ከማጀቴ ወሬና አሉባልታ ለቃቅሞ ማቀበልን ፣ ቢያውቅም ባያውቅም ደብተራ ፈልጎ በተለያዩ የፍየል ቆዳዎች ማጻፍን ፣ ሲያከናውን ኖሯል ። ቤትዮዋ በጥብቅ ከጎተጎቱት ነገር ሁሉ አንድ ጉዳይ ብቻ ዳገት ቧጠጣ ሆኖበታል ። ይኸውም እንደ ምንም ብሎ ወ/ሮ ደጅ — ይጥኑን አጥቅቶ እርሳቸውን የማስደሰቱ ጉዳይ ነበር ።

ቀኛዝማች ፣ ለቅምጣቸው የቱን ያህል እንደሚያስቡላቸውና ሴትዮዋንም የሚተናኮስ ሰው ቢያጋጥማቸው እገባበት ገብተው እንደሚበቀሉ ያውቃል ። ስለዚህም ከቀኛዝማች ጋር መቃቃርም ሆነ መጋጨት የሚያስከትለውን ችግር ገና ከሩቁ ያውቀዋል ። በዚህም የተነሣ የገዛ ዘመዱን ፣

"ላሜኹ ላጨንባኹ መኖዶድ ምንድን ነው? ከስውም አትቁጠሪያት፣ እምትበላውና ነጠላዋን አንጥፋ እምትለምነው ያንቺኑ ጎተራ ነው፣ ከልጅ ይሉ ልጅ አልወለደች፣ ከንብረት ይሉ ሥር ያለው ንብረት አላበጀች። እኮ ለምኑ ነው? ስም ራት አይሆን! እቴዋ፣ ሙያ በልብ ነው" እያለ ይደልላቸዋል። ብዙ ጊዜ ንግግሩ ምክር መስሎ ቢታያቸውም፣ ዐልፎ — ዐልፎ ግን፣ ፈሪነቱን ያውቁበታል። በመጨረሻ የቀረበለት ጥያቄ ግን፣ ከዚያ ቀደም ካጋጠሙት ጥያቄዎች ሁሉ የከበደ፣ ድፍረትና ወኔ የሚጠይቅ በመሆኑ ከፉኛ ሠጋ። የቀኑ ሐሳብ ሌሊትም እንቅልፍ ነሣው። ይኸኛው ጥያቄ በሰበብ አስባብ የማይታለፍ፣ "ደሞ እሱን ከሰው ቆጥረሽው ነው?" ተብሎ የማይተው የወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ቁርጥ ያለ ውሳኔ ነበር። ምንም ነገር ሳይደብቁ ትንትን አድርገው አዋይተውታል። ፊቱን አዙሮ ጀርባውን የሚሰጥበት ሁኔታ አልነበረም። ጉዳዩ ከተሳካም የሚያስገኘው ጥቅም ቀላል ባለመሆኑ መንፈሱ ተናጠ። በመጨረሻም ሐሳቡ ተጠቃሎ የቤትዮዋን ፍላጐት ለመፈጸም ቁርጠ ተነሣ። የፈለገውን አላጣውም። አይገቡ ገብቶ አመጣ።

ምንዳዬን ለማስገደል ሽፍታ በድብቅ አምጥቶ የማድፈጫውን ቦታ በአሳቻ ወስዶ ያሳየው አፈሣ ነበር። ሰውዬው ቀን — ቀን ከአፈሣ ጋር ምንዳዬን ሲጠባበቅ ይውልና ማታ ማታ ጨለማ ለብሶ ከአፈሣ ጋር በድብቅ ያድራል።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ፣ የምንዳዬን መገደል እንደ ችግራቸው ማስወገጃ አድርገው ይመለከቱታል። "ካላጠፋሽው አጥፊሽ ነው" ያለቻቸው የጠንቋዩዋ አነጋገር ጥብቅ ትዕዛዝ ሆኖ ይሰማቸዋል። ምን ጊዜም ሲገቡና ሲወጡ፣ ሲበሉና ሲጠጡ የሚያሰላስሉት የምንዳዬን ሞትና የጣውንታቸውን ከማጀቴ መነቀል ነበር።

"የሰው አገር ሰው ጢሻ ውስጥ አስተኝቼ ካሁን—አሁን ሰው ያየው ይሆን?" እያሉ በመሸበር፣ ካስበርጋጊ ሐሳብ ጋር ንትርክ እንደ ገጠመ ሰው ፊታቸው በየቅፅበቱ ይለዋወጣል። ስሜታቸው ይንገላታል። አካባቢውን አየት — አየት አድርገው ከአፈሣ ጋር እልፍኝ ገብተው ሲያወጉና አዳራሽ ተቀምጠው ሲወያዩ በተስፋ ይሽከራሉ። ነጋ ጠባ ሥራዬ ብለው የሚከታተሉት የምንዳዬን እግር ሲሆን፣ ተጠርቶ እልፍኝ በገባ ቁጥር እንደ ጥላው ይከተሉታል። ከግቢ ወጣ ካለም ያላዩ መስለው እንደዋዛ በጥንቃቄ ያዩታል። አጋጣሚው ግን የዘገየ መሰላቸው።

* * *

አፈሣና ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ፣ አዳራሹ ውስጥ አፍ—ላፍ ገጥመው ሲዶልቱ በቤቱ ውስጥ ወዲያ — ወዲህ እያሉ የሚሠሩት ሴቶች ተጨማሪ ሥራ ተሰጥቷቸው ሥራ — ሥራቸውን ብቻ ስለሚያዩ፣ ስለ ምን እንደሚወራ 'ንኳ ለመስማት ፋታ አልነበራቸውም። ሆኖም ደባ የጠነሰሰና ክሐቅ የሸሸ ሕሊና በመጀመሪያ ራሱን ስለሚፈራና ስለሚጠረጥር ማንኛውም ነገር ያስበረግገዋል።

"እንዲያው ለመሆኑ ምን ይላል ልጁ? አንገላታችሁኝም አላለህ?"

"ምን ኮነና?! ምኑ ጎሎበት? እጅሽ መች አጠረና!? ጢትና ማታ አገልግሉ ጥስቅ ብሎ ይሔድለታል። ማታ ማታም ገበታው እየተንቀጠቀጠ ይነሣል። ኧረንሱ ሰዎች! ላንድ ነጥቆ አዳሪ መች አነሰው! የመሞሸር ያክል ነው። [illegible]ሩም ውሎውም እንደ ድኩላ ዱር ለዱር እኮ ነው!"

"ቢሆንም፣ ያንዬ ለገዛ ጉዳዉ ነው፣ አሁን ለኛ ብሎ ነው።"

"እኔኮ ለምን እያሃይ ድረስ ይሔዳል ብዬሽ ነበር። እየሁ እቅርቡ ደፈጥ ብሎ ሊያዳፍንበት ይችል ነበር፣ አዬ ፍርያትሽ!?"

"ኧረግ — ኧረግ! እሳት ይዞ እጭድ ክምር! ይኸማ አይሆንም። ምነው ነግሬህ! ታስፈጀን! እየሁ በየሁማ ስንዝርም አያራምዱት። የሣር — አምባ ማቲ ተሯሩጦ ይያዝላቸው ብለህ ነው? በየት በኩል ያመልጣል። ሆነም ቀረም እዚያው ይሻላል፣ ባይሆን የተንገላታበትን እጨምራለሁ፣ እየሁ — በየሁስ እማይሆን ነው።"

"አንቺ አይሆንም፣ አይሆንም እያልሽ ብታከላክዪኝ ነውዴ፣ ቀድሞውንም እኔ እበቃዋለሁ ብዬሽ ነበር።"

"እሱንማ ምነው ነግሬህ። አደርገዋለሁ ብትልስ እኔ መች በጄ እልሃለሁ። አይጣሊ እሱን አነጣጥሬ እገላለሁ ስትል አንጉል ብጨርፈውና ቢሳት፣ መዘዙ የትየለሌ ነው። እንዲህ አሁን አንገቱን ደፋ ቢያደርግ የምር አይምሰልህ፣ እሱም እኮ ሽፍቶ ነበር። ሰውዬውስ መቼም ወዶ የገባበት ነው፣ እንደ ፍጥርጥሩ፣ በለስ ቀንቶት መለስ ብሎ ቢያዳፍንብህስ — አበስ ገበርኩ! አንተን ያክል ወንድም ከማጣቴ፣ ያው ለሷ ቲል ነው እየተባለ — — በስማም ወልዴ።"

"እኔን ተኩሶ ይስታል ብለሽ ነው? የሱንም አተኳኮስ አይቸዋለሁ፣ ተማ ይበልጣል?"

"ኧረ ተወኝ ወንድሜ! እሱ ለራሱ እሚታከለኝም የለ፣ የፈረስ ጭራ እበጥሳለሁ ይላል፤ አንተ ደሞ ሲስት አየሁት ልትለኝ ነው?

እሳቸውስ የወደዱት በምን መሰለህ? ደፍር ነው፤ ተኳሽ ነው! ብለው እኮ ነው ። ለዚያውስ አንተ ምን በወጣህ ልጄ ። ይልቅዬ እንዲህ እንዳሁንህ በርታልኝ፤ አይዞህ — አይዞህ እያልክ፤ ምሬቱንም ምኒቱንም ስጥልኝ ። መንገድ ይመታችኋሊ መራሉንም ቢሆን አትጥላው፤ ደምጥን አጥፍቶ በያው ቀልቀል ነውዴ — —”

“በዚህስ አሳብ አይግባሽ እቴዋ! ለያውስ ምን ያክል ቆየን ብለሽ ነው ።”

“አሄሄሄ! ፍርያቱን ባየሽው፤ ታሁን አሁን ሰው ያያቸው ይሆን እያልኩ ።”

“ማ ልብ ይላል ብለሽ ነው! ሁሉም ወደየትካሩ ደፋ —ደፋቷል ነው እሚውለው ። ክፉ ሥራ ያለበት ብቻ ነው እሚገላመጥ፤ ለዚያውስ ውድማው በየት አሳይቶ ።”

“ቦታው ደም የለመደ ነው ብዬ ነዋ! እዚያ ቲደርስ ሁሉም ይገነግናል፤ አንተ ግን እምብዛም አትጠጋው ። ፈንጠር ብለህ ነው መቀመጥ ። ጥይት ከጮኸ የኛ አገር ሰው ምንድን ነው ነገሩ ብሎ መሯሯጡ አይቀርም ። አንተ ታዲያ ከሰው ሁሉ ቀድመህ እዚያ ከታየህ፤ ተምነዬው ከተፍ አለ መባሉ አይቀርም ። መጠርጠርም ቢሆን ጥሩ አይደለም፤ ቢሆን ሆነ ባይሆን ምናባቱ — — —” አሉ ካንገት በላይ ።

“ኧረ ይታባቱ! —ከነመረኡዋ ነው እሚጋታት!”

“እይይይ! ካላሳየኝማ የለም! አያይማ! አይሰማም! ” አሉ አንጋጠው ።

“እንዲያ ጢትና ማታ እሚመላለሰው ሰውዬ፤ አሁን ደርሶ መቅረቱ አይገርምም?”

“እንደ ስሎማ ውሻቸው ይዘውት ይዞራሉ ። ና —ሒድ ማጀቴ ታላሉትና ታላኩት አይሔድ፤ ዛሬ ግን ያስጠራሁህ ወሬ ሽው ብሎኝ ነው ። ነገ መሔዱ አይቀርም ። ሰውዬውን ጠንቀቅ በል በለው ። እንዲያው ለምናልባቹ ከሰው ጋር ተሔደ አጉል ነው — — የሰው ሰው ይገልና — —” ብለው ሳይጨርሱ፤—

“እይ እቴዋ! ያንቺ ነገር ደሞ ይገርመኛል ። በማያሠጋው ትሠጊያለሽ ልበል? በሆነና የመጣው በመጣ! ምንዳዬ ካንድ ሰውዬ ጋ ሞቶ ተገኘ ነውዴ ሌላ ምን ይባል መሰለሽ? አለያም አብሮት ያለው ሰውዬ ብቻ ከሞተ፤ ምንዳዬ ሰው ገደለ ነው እሚባለው ። ይኸ ደሞ ጥሩ ነው ። ካገር ብን ብሎ ይጠፋልሻል! በሆነና አንጀቴ በራስ ።”

“እይ ያንተ ነገር፤ አሁን እሱ ነው ሰው ገለሃል ይሉኛል ብሎ እሚጠፋው፤ እውነትም አታኧውምና ። የያዘ ይዞት ነውዴ ቀኛማችንም አይፈራ ። ባላጋሮቹ እሱን ፍለጋ መጥተው ሌላ ሰው ገድለው ተመለሱ ነው እሚባለው ። ይኸን የቂል ፈሊጥህን ተወኝ፤ ይልቅየስ እንደዚያቹ እንደ ተባባልናት ትሁን ። ”

“እውነሽን ነው” አለ አብሮ አደግ ፍርሃቱ አገርሽቶበት ።

“ለማንቻውም ሒድ ብለውት ከተነሣ ብር ብዬ መጥቼ እነግርሃለሁ ።”

“ምን አመጣጣሽ————ላኪብኝ!”

“እይ አንተ! እንዲያው ምን ቢያረጉህ ይሻላል፤ ይኸኮ ለማም —ለማም እሚነገር አደል!”

“እውነሽን ነው” ብሎ ጠላውን ጨልጦ ሲነሣ፤ ሴትዮዋም የምስጢራቸውን ክረጢትና የበቀላቸውን ተመላላሽ ከንድ ለመሸኘት እስከ ውጪኛው በር ሔዱ ።

የአፈሣ ጎጆ ከቀኛዝማች ግቢ በስተምሥራቅ ወረድ ብላ ትገኛለች ። ግቢዋ ሰፋ — ብሎ ጌሾ በስተጓሮዋ በብዛት ተተክሏል ። የኑሮ መደጎሚያ ነው ። ከአባቱ የወረሰው መሬት ስለማይበቃው የመጋዞ መሬት ያርሳል ። የወጣለት ገበሬ ነው ።

* * *

የወይዘሮ እልፍ —ይከንዱ ልብ የበቀል ምኞቱን እያቦካና እየጋገረ፤ በምንዳዬ ሬሣ ቃሬዛ ዙሪያ የደስታ አታሞውን እየመታ፤ ከአፈሣ በቀር ማንም በማያውቀው ምስጢራዊ ፍጻሜ እየረካ፤ ቀኑ መሽቶ ይነጋለታል ። በምንዳዬ ሞት እርግጠኝነት ይሰማቸውና በለቀስተኞች መካከል እየተመላለሱ “የኔ ጎዳዳ! የኔ ጎዳዳ! የኔ ሰው አክባሪ! የኔ ሰው አክባሪ! የኔ አንገተ ሰባራ! የኔ አንገት ሰባራ! የኔ ክልታማ! የኔ ክልታማ!” ሲሉ ይታያቸዋል ። በተቃራኒው ደግሞ ምኞታቸውን የሥጋት ወጥመድ ይይዛትና፤ የታቀደው ሁሉ ፍርክስክሱ ሲወጣ እየታያቸው ይሟሽሻሉ ። እንዲያውም የተገላቢጦሽ ምንዳዬ ተሳክቶለት ሲፈነድቅ እየታያቸው ልባቸው ይኮማተራል ። ቀጥሎም ራሱን በራሱ እያስፈራራና እያደፋፈረ በሚለዋወጥ ሐሳብ ይንገላቱና ሁለመናቸው ይንዘፈዘፋል ። ከዚህ ሁሉ ግብግብ በኋላ በዝምታ ይለጎማሉ ።

አፈሣ እንደ ምንም በርትቶና ተሟሙቶ ምንዳዬን ለማስገደል ከበቃ ከወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ የሚያገኘውን ስጦታና የሚዋልለትን ውለታ ሲያስብ የምንዳዬ መሞቻ ሰዓት በጣም ትርቅበታለች ።

እፊሣ ውስጡ በፍርሃት ዝገት ተበልቶ ላዩ የተወለወለ ዕቃ ነው ። ወሬ ማነቦል ይወዳል ። ጭብጦ እምታህል ድንጋይ አቀብሎ የቤቱን መሠረት ገነባሁት ፣ አንዲት ፈር አውጥቶ ማሳውን እኔ አረ ስኩት! ብሎ የሚያወራ ቀዳዳ በመሆኑ ፣ የሚያውቁት ሁሉ 'አባ—ንፋው' ይሉታል ። አንዳች ችግር ሲፈጠር ከሩቁ ማጉብጉብና ነገር ሲዳቀቅለት እፊት—ፊት ማፋደስ ልማዱ ነው ። አጠር ካለው ኮስታራ ፊቱና ወንዳወንድ መልኩ ጋር ቆፍጣና ይመስላል ። ክርክም ያለው ነጭ ጥርሱ ፣ ሣቅ ባለ ቁጥር የደስ—ደስ አለው ። ቁመትና አካላቱ ልከኛ ነው ። ጠቅላላ አቋሙም ሲታይ ዳተኛና ሰነፍ ሰው ይመስላል ።

ቀኛዝማች በተደጋጋሚ ቀስፋታነቱን ስለ ተረዱ ፣ ካንገት በላይ አክብሮት በቀር ከቁም —ነገር ተራ ስለማይጨምሩት ፣ አለሁ አለ ሁና ጠጋ — ጠጋ ባይነቱን አይወዱለትም ። ብዚህም የተነሣ ከሳ ቸው እየራቀ የሴትዮዋ ታማኝ ምስጢረኛ ለመሆን በቃ ። በርግጥም ቅትርት እምታህል ነገር እያከናወነ እርፍ የሚያህል ውለታ ሲያገኝ ኖሯል ። ከእንግዲህም በከፍተኛ ጉጉት የሚጠብቀው አንድ ትልቅ ጉዳይ አለ ። ይኸውም ከሽፍታው ጋር አድፍጦ ፣ ከሆነለት እሱ ራሱ ተኩሶ አለበለዚያም ያኛው በሚፈጽመው ግድያ እኔ ነኝ የገደልኩት ብሎ ፣ በሴትዮዋ ዘንድ ይበልጥ ለመወደድና ተጨማሪ የምስጢረኛነት ውለታ ለማግኘት ነው ።

ምዕራፍ ዐሥራ አንድ

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ የወተት ዐረፋ የመሰለ የጤፍ ዱቄት ፣ ልቁጥ በርበሬና ንጥር ቅቤ ፣ የሁለት ሙክት ቋንጣና ዳቦ ቆሎ አዘጋ ጅተው ተነሥተዋል ። ለቤታቸው ጥበቃም ሰው ወክለዋል ።

ከትንሿ የማጀቴ ከተማ ሰዎች መካከልም 'ምቀኞቼ' በሚሏቸው ፊት ተዘባነው ፣ በወዳጆቻቸው ፊት ተፍነክንከው እየሔዱም እየመጡ ላቸውም ተሰናበቱ ።

በሙዝ ፣ በልዩ ልዩ ዕፅዋት ልምላሜና በትልቅ የሾላ ዛፍ ከተዋ በው አካባቢ የአቦ ጠበል ከግዙፉ ተራራ ግርጌ ይንፎለፎላል ።

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ በጥቁር አለት ላይ ተቀምጠው ፣ በኩል መሳዩ ውሃ ታጥበው ፣ ትናንሽ ውብ ፈርጥ መሳይ ጠጠሮቹን ረግጠው ጠበሉን የተሰናበቱት ክስለት ጋር ሲሆን ፣ መድኃኔ —ዓለምንም ደፍና መቃኑን ተሳልመው ፣ ሥነ— ስቅለቱን እያዩ አደራህን ብለው ታል ። እንደ ተለመደውም ለተቸነከረ እጅና እግሩ ፣ ለተወጋ ጐኑም ተንሰቅሰቀዋል ። "አቡዬም ሰው ነበሩ አሉ ፣ እሱም እንደ—ሰው መከራ ቀምሷልና ፣ አዛኝና ሰሚ ነው" ይላሉ ፣ ሲሰበክ የሰሙትን እያሰላሰሉ ። ገና ማጀቴን ለቀው ሳይወጡ ፣ ሐሳባቸው ጓዙን ጠቅሎ መንገድ ገብቷል ።

ጐረቤቶቻቸው ወጣ—ገባ ይላሉ ። ሰዉ እንደያቅሙ ሙዝና ትር ንጎውን ኮልኩሎ ፣ ጠላውን በገንቦ ተሸክሞ ይመጣል ። አንዳንዱ አዲስ አበባ ለዘመዱ የሚያደርሱለትን ደብዳቤና አደራ ይዞ ከተፍ ይላል ። ሁሉንም በደስታ ያስተናግዳሉ ። ሰዎች አንድ ነገር ሸጉጠው በገቡ ቁጥር ፣ "እስቲ ምን አረኩላችሁና ነው ? ምን ውየላችሁ ነው ይኸ ሁሉ ? አቤት እኔ ! አቤት እኔ!" ይሉና ይንከተከታሉ ።

"አይ ያንቱ ነገር ፣ አሁን ይኸ ትልእ ነገር ሆንና ነው እንዲህ ማለትሁ ? ላንቱ ብለን እማዶል ፣ እኛን ደስ እንዲለን ብለን ነውዴ" ብለው ሲመልሱላቸው ፣ ይበልጥ ይደሰቱና ይንኩተከታሉ ። ያቅበጠ ብጣቸዋል ። ወጣ — ገባ ፣ ሔድ መለስ ባሉ ቁጥር ፣ ቂጣቸው እርስ — —በርሱ በጥፊ እየተማታና በቀሚሳቸው ውስጥ እየተናጠ ሲርገፈገፍ የቻለ በእንስራ ፣ የሌለው በገንቦ ጠላ እያስያዙ የገቡት ድብቅ ውሽሞ ቻቸው ፣ 'ይኸ ነገር እኮ አመለጠ ፣ ወይ ነዶ!' እያሉ ሁሉም የልባቸውን

ሲያደርሱ ይታያቸዋል ። ማታም የመጨረሻዎቹ የቅርብ ጐረቤቶቻቸው ፣ "እንግዲህ ገና ሳይፈግ ነው እምትነሡት ፣ እንሸኝኋለን እምዬዋ" እያሉ ሔዱ ።

የሰውን ጋብ ማለት እንዳዩ ድንክ አልጋቸው ላይ ፊንደስ ብለ አብራቸው ወደ አዲስ አበባ የምትሔደውን ላቀችን ፣

"እንግዲህ ነቃ — ነቃ በይ! ካካሔድሽም ካረጋገጥሽም ሠልጠን በይ ፣ ይኸን መሬት እየደቁ መሔድ ተወት አርጊው ። እነዚህስ ነከርት ባላገሮች ናቸው እንዳይሉን ። ሰዉንም ፣ ልብሱንም ፣ ምኑንም ምኑንም ስታዪ ዐይንሽ እዚያው ስኩት አይበል ። አፍሽንም ገጠም አርጊው ። ይኸን የመሰለ መልክና ቁመና ይዘሽ ቂል መስለሽ አትታዪ ። ይቺ መልክና ቁመናሽ ገና እብዙ ደረጃ ታደርስሻለች ። አንቺ ታዲያ ኮስተር ሰብሰብ ነው ። ለማንም ማሽካካትና መገልፈጥ አይገባም ። ሰው እያዩና እየለዩ ነው ጥርስን ማሳየት ። ለማንቻውም እኔ አለሁ ። የከተማ ሰዎች በኛ አገር ንግግር ስለሚኸልዱ ካፍሽ ቆጠብ ነው ። ወሬ እንዳታበገኚ ፣ የከተማ ሰው ደሞ ጥዳት ይወዳል ። ትጥብጥብ ፣ ጥድትድት ማለትን የመሰለ የለም ። የኧረ — የኧረውን እዚያው እያየሁ እያየሁ እነግርሻለሁ" እያሉ ስለ ከተማ ሰውና አኗኗር ያዩትንና የሰሙትን ያህል ነገሯት ።

* * *

ላቀች ተገኔ ፣ ቀጠን ብላ መለል ያለች ፣ እሷም ራሷ ለምን በጅምር እንደቀረ የማታስታውሰው ሁለት ዙር ንቅሳት ያላት ፣ ፊቷ በመጠኑ ጠበብ ብሎ ረዘም ያለ ሰልካካ የቀይ ዳማ ቆንጆ ስትሆን ፣ ረዝርም ጥቁር ጸጉሯን ዘወትር ሹርባ የምትሠራ ዐይነ —አፋር ወጣት ነች ። አጎጠጎጤዋ የትንሽ ልጅ ቡጢ ያህላል ። ሸንቃጣ ቁመናዋና መሙላት የጀመረው ዳሌዋ ከባቷ አወራረድ ቅርፅ ጋር ተቀናጅቶ ሲሞናደል ፣ ከረምረም ብላ ፣ እሷ እንደ ዶሮ ወጥ የበላይ ወ/ሮ ደጅይጥኑ እንደ ሽሮ ወጥ የበታች እንደሚሆኑ ካሁኑ ዐውቀውታል ። ያ ሁኔታ ግን ፣ ገና ብዙ ጊዜ ይቆያል ብለው ስለሚገምቱና የዝምድናቸውም ቅርበት ሌላ ጥርጣሬ ስለማያሳድርባቸው እጅግም አይሠጉ ። እንዲያውም በትሕትናዋና በአገንተ — ሰባራነቷ እየተጠቀሙ በዝምድና ስም ይገዟታል ። አንዳንድ ቀን ቀኛዝማች ለብ ያላቸው ለትትክ ብለው ስለሚያዩዋት ፣ "አሁን እኮ እጅሬ ሰው እሌለበት ብቻዋን ቢያገኟት ፣ ይቆነድዷታል" ይሉና የማትረባ ቅናት ቢጤ ዳበስ ታደርጋቸዋለች ።

በዐሥራ አራት ዓመቷ የመጀመሪያ ባሏን አግብታ ፣ በሁለተኛው ዓመት ላይ በባልየው ቅናትና ንዝንዝ የተነሣ በዘመዶቿ ብርታት ከተፋታች ወዲህ ፣ በቀጥታና በጐረቤት ሰዎች ቦጉል ለትዳርና ለውሽማ የጠየቋትን ወንዶች ጥያቄና ማባበያ ተቋቁማ ሁለት ዓመት ያህል ቆየች ። በመጨረሻም ሚስቱ የሞተችበትን የሁለት ሕፃናት አባት ላለማግባት ፣ ከወላጆቿ ኮብልላ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ዘንድ መጥታ የሙጥኝ ያህል ተቀመጠች ። እሳቸውም "ብታምነኝና ሥጋዬ ነች ብላ እኮ ነው ሰተት ብላ መምጣቷ" ብለው በደስታ ተቀበሏት ። ድብቅ ወዶጆቻቸውን አንድ ባንድ ታውቃለች ። መቼ እንደሚመችና እንደማይመቻቸው ዐውቃ ፣ 'እያሉ የሉም፣ እንግዳ ሳይኖር ከሰው ጋ ናቸው' እስከ ማለት ትደርሳለች ። "ጎሽ! አሁን የማ ባዳ እንዲህ ያደርጋል ፣ ማሰብና መቅርቀሯ ብቻ ይበቃል !" እያሉ ያመሰግኗታል ። እያም ቢሆን እያደር የወደዳቻቸው "የሳቸውን ዝምድና የሚፈልግ ፍሬ—ሰው አይጠፉም ፣ እንዲህ ሰብስብ ብዬ ከተኸመጥኩ ፣ ደህና ባል አላጣም" በማለት ነበር ።

ቀኛዝማች ፣ ሞቅ ብሏቸው ዐይናቸው ሲቀነዝር ለገዛ ፍላጐታቸው ይመኟታል ። ሁለመናቸው በረድ ሲል ደግሞ ምነው ደህና ባል በመጣና በዳርናት በማለት ለባለ ውለታቸውም ያስቧታል ።

* * *

"ኧረ እኔ ካንቱ ቃልም አልወጣ" አለች ላቀች ። "የምትሉኝን ፣ ብቻ እፈጥማለሁ ። እንዲያው ምንም ቢሆን አዲስአባ ከሔዱት ጓደኞቼ ፣ ከነተዋበይ ፣ ከነአሰለፍ ፣ ከነይመናሹ ፣ አላንስ ፣ እኔ ልጅሁ አላሳፍርሁም ። በዚህስ ቅር እንዳይልሁ" ብላ ሱፍ የመሰለ ክርክር ጥርሷን ፈለቀቀችው ። በውበቷ የቀኑ ሳይመስላቸው ፣ "ትንሽም በድሜ ልጅ መሆኗ ነውዩ ፣ በቁንጅናስ አትበልጠኝም ። እኔ እሷን አክል በነበረበት ጊዜ ፣ 'ካይን ያውጣሽ' እባል ነበር ። እንደ ሙዝ ነበር እምገመጠው ። አሁንም ቢሆን — —" ይሉና ሁኔታቸውን ያዩታል ። ግን ወዲያው እውነቱን ይረዱታል ።

የተደበለለው ሰንቃቸው ፣ የጃራ ወንዝ ያንከባለለው ትልቅ ቋጥኝ አህሎ ከበሩ ጥግ ተቀምጧል ። ቀኛዝማች ወሽመዋቸው እንደ ተዋደዱ ሰሞንና እንደ ዛሬዋ ሌሊት ፣ ሌሊቱ ረዝሞ አቅበጥብጧቸው አያውቅም ። እንደሚጠበስ ባርማሽላ እንደ ተገላበጡ እንቅልፍ ባይናቸው ሳይዞር ዶሮ ጮኸ ።

ትናንት ቀኑን ሙሉ እንግዳ ሲቀበሉና ሲያስተናግዱ ፣ ለጉራና ለዝና ካንዱ ቤት አንዱ ቤት ሲሉ ሁሉ ፣ በአእምሯቸው ውስጥ አንድ ትልቅ ጉዳይ ሲጉላላ ውሏል ። ነገሩ ጭንቀት እየፈጠረባቸው በመሔዱ ፣

"እልከብሻለሁ ወይም እኔው እመጣለሁ ካሉኝ በኋላ እንዴት እንዲህ ዝም ይሉኛል ? ያፈለገው ይሆናሊ እንዲህ ጓዜ ተሰናድቶና ድፍን ማጀቴን ደህና ዋሉ ብዬ — — —" ይሉና በረዢሙ ይተነፍሳሉ ። ከወደ ማር — አምባ ይመጣል ብለው በርግጠኝነት የጠበቁት ሰው የውሃ ሽታ ሆኗል ።

የመነሻቸው ሰዓት እንደ ተቃረበ ፣ ቀደም ብለው ተነሥተው ተጣጠቡ ። የረሱት ዕቃ እንደሌለም አረጋገጡ ።

ባለቀይ ጥለት ኩታና ቀሚሳቸውን ለብሰውና ጥቁር ሻሻቸውን አስረው አዲስ ሰማያዊ ሸራ ጫማ አድርገዋል ።ላቀችም ቱር ብላ የታጠበች ቀሚሷን ለብሳ ጠንበለል መስላለች ። መጫሚያ ባይኖራትም አልቦዋና የሞቀችው እንሶስላ ዐይን ይስባል ። ባለ አራት ዓይነቱ ጥለት ረዢም መቀነቷ ሦስት ዙር ዞሮ ፊት ለፊት ተወዲያ ወዲህ ሲል ሽንጥና ዳሌዋን ለማሳየት የቀረበ አስተናጋጅ ይመስላል ።

ሸኚዎቹ የሴትዮዋን ጓዝ ተከፋፍለው ከቤት ሲወጡ ፣ ላቀች ጥቁሩን ጥላቸውንና የራሷን ጨርቆች በእምብርቢጣዋ ይዛ ከሴትዮዋ ኋላ ተከተለች ።

ወደ አዲስ አበባ በሚሔደው አውቶቡስ ዙሪያ ብዙ ሰው ተሰብስቦ የመንገደኞቹ ዕቃ ይጫናል ። የወ/ሮ ደጅ — ይጥኑም ዕቃ ተጫነ። ሸኚዎቻቸውን አንድ ባንድ ስመው ከተሰናበቱ በኋላ ፣ በፊት በር በኩል ፣ እበሩ ላይ የተለጠፈውን ብረት ጨብጠው ወደ ውስጥ ሲገቡ ፣ ቂጣቸው ከመቼውም ጊዜ ይበልጥ ወደኋላ ተቀልሎና እንድ ሁለቴ ተርገፍግፎ ሸኚዎቹን ሁሉ ተሰናብቷቸው ገባ ።

ተከትላ ገብታ የቆመችውን ላቀችን ፣ "እንዲያ ወደ ኋላ ቦታ አለልሽ ፣ ሒጂና ተቀመጪ" አሏት ። ጐረቤቶቻቸው ከውጪ "በቸር ያግባሁ ፣ በደህና ያግባሁ" እያሉ እንባቸውን በሸማቸው እያባበሱ አንጋጠው ሲያዩዋቸው ፣ እሳቸውም በተከፈተው መስኮት በኩል ብቅ ብለው ሲሰናበቱ ፣ አንድ መንገደኛ መጥቶ እጐናቸው ተቀመጠ ።

መለስ ብለው አዩት ። ትውውቅ ባይኖራቸውም የማር — አምባ ሰው መሆኑን ያውቃሉ ።

አውቶቡሱ ኮረኮንቻማውን ጥርጊያ እየረመጠጠና ወፍራም የአቧራ ጅራቱን እያቦለለ ሲንደረደር ፣ ከበስተኋላው የማጀቷ ከተማ ከትልቅ ቋጥኝ ሥር የወደቀች ቆርኪ መሰለች ። መኪናው ኮረኮንቻማውን መንገድ ጨርሶ ፣ የኑግ ልጥልጥ ከመሰለ ጎዳና ገባ ። ወ/ሮ ደጅ — ይጥኑ "ይህን የማር — አምባ ሰው ልጠይቀው ይሆን?" እያሉ ሲያቅማሙ መኪናው ካራቆሬ ደረሰ ።

ምዕራፍ ዐሥራ ሁለት

የቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ግቢ ታምቧል ። የጎረቤትና የአካባቢው ሰዎች ካጥር ውጪ ፣ በምንዳዬ ጎጆና በአዳራሾቹ ሰበሰብ ዙሪያ ተቀምጠዋል ።

ልኬለሽ ወገቧን በነጠላዋ ጥርቅም አርጋ ታጥቃ ደረቷን እየመታች ልብ በሚነካ አሳዛኝ ድምፅ ታለቅሳለች ።

ቀኛዝማች ፣ ውጥንቅጡ በወጣ ስሜትና ፣ ምክንያት ፍለጋ በሚባዝን ሐሳብ ተወጥረው እየተቅበጠበጡ ፣ "እኔ በላይነህ አይደለሁም! እንኳን ምልክቱ ብቻ ተገኘ ፣ የዚህ የደሃ ደም በከንቱ ፈሰሶ አይቀርም" እያሉ በንዴት ከስለው አልፍኞቻቸው ውስጥ ይንቆራጠጣሉ ። ብስጭታቸው ናር ሲል ደግሞ ምንዳዬ ቤት ደርሰው ይመለሳሉ ።

ወይዘሮ አልፍ — ይከንዱ ፣ ካንጀት ጠብ በማይል አጉል ደስታ ውስጥ ውስጡን ይቦርቁና ፣ ምንዳዬ ቤት ሲገቡ ደግሞ ሐዘን እንዳንገበገበው ሰው ያባይ እንባ ያነባሉ ። መለስ ብለው ቆርቆሮው ቤት ውስጥ ይገቡና ዐይኖቻቸውን ወደ ላይ ሻጥ ፣ እጆቻቸውን በፊታቸው አኳያ ሽቅብ ዘርጋ ያደርጉና ፣ "አይ አንተ ጌታ ! ፈጥረኸኛላ ! አለሃ !" እያሉ ያመሰግናሉ ።

የምንዳዬ ልጆች እቤታቸው ደጃፍ ተቀምጠው ፣ ትልቁ እንባው ፣ ልሃጩና ንፍጡ እየተዝረበረበ ፣ ትንሹ የእናቱንና የወንድሙን ልቅሶ እያየ ሆዱ ባብቶ እየፈራ ያለቅሳሉ ። አካባቢውን የሐዘንና የብስጭት ጥላ ጥሉበታል ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ ከቅምጣቸው ጋር ከተገናኙ ከሳምንት በላይ ሆኗቸዋል ። ምኞታቸው በእግረ — ሕሊና ማጀቴ ተሻግሮ የልቡን ሲያደርስ ፣ አካላቸው ግን በዛሬ — ነገ እንደጓጓ ቀረ ። በዚያ ላይ በሴትዮዋ መልክና ዳሙጠ ገላ ከተማረኩ ጀምሮ ፣ ከገዛ ባለቤታቸው ጋር እያወሩ ወይም ጋደም ብለው በመደባበስ ላይ እያሉ እንኳ ፣ ሴሰኛ ነፍሳቸው ማጀቴ ትገባና ከቅምጣቸው ጋር ይላፋሉ ። በእንዲህ

ያለው ወቅት የላይ ገላቸው ይሞቅና መላ አካላቸው ይሰጠጣል ። ሰው በአንድ ጊዜ ሁለት ቦታ ላይ ሊገኝ የሚችል ቢሆን ምንኛ ደስ ባላቸውና ባንድ ጊዜ ማር — አምባና ማጀቴ በተገኙ ነበር ። ሚካኤል እንዲህ — እንዲህ ያለውን ነገር ለአምላክ እያቀረበ የሚያስፈጽም ቢሆን ፣ ለውለታው ምላሹ ሊቀ ሊቃውንት ቀጥረው አዲስ “ገድል ወይም — ተአምረ — ሚካኤል” ያጽፉለት ነበር ። ወይ ነዶ ! ሁለቱም ቀረባቸው! እሳቸው ግን ፣ አካላቸውን ሁለት ቦታ ላይ የሚከፍሉትና ምኞታቸውን የሚገልጹት በምንዳዬ ሰውነት እየሠረፁ ይመስላል ። እሱ በወይዘሮ ደጅ ይጥኑና በሳቸው መካከል አንድ እግሩ ማጀቴ ፣ ሌላው እግሩ ማር — አምባ የቆመ ቅርፀ ደጋን የሰው ተከል ነው ። የሁለቱ ሰዎች ሐሳብና ምስጢር ከወዲያ — ወዲህ የሚሸጋገረው በምንዳዬ እንደበት ነው ።

ቀኛዝማች ፣ ለመጨረሻ ጊዜ እነ — እርም — አይቀሬን አስከትለው ሚጨራና ሀገረ — ማርያም ያለውን ርስትና ይዞታውን ለመመልከት ሲሔዱ ፣ ምንዳዬ ግን ውጪኛውን አጥር የላላ — የላላውን እንዲያሳጥርና እንዲያጠባብቅ በመታዘዙ አብሮ አልሔደም ። የታዘዘውን ሠርቶና — አሠርቶ ዐረፍ ከማለቱ ቀኛዝማች አጃቢዎቻቸውን አስከትለው ፣ ገና ፀሐይ ሳታሽቆለቁል ስለገቡ ወደ እልፍኝ ተጠርቶ ሔደ ።

ሸዋርካብሽ ፣ የሰውዬውን እግር በገበቴ ውሃ ስታጥብ ከእርሱ ጋር የሚያወሩትን ሁሉ ጆሮዋን አቁማ ስትሰማ በማየቱ ፣ ከእግር — እስከ ራሱ ወረረው ።

“ደክሞሃል እንዴ?” አሉት ፣ በመጨረሻ ቢደክመውም ደክመኝ እንደማይላቸው እያወቁ ።

“ምን ሠራሁና ፣ እየሁ ደይ — ለደይ እኮ ነው የዋልኩት” አለ ድካሙን ደብቆ ።

“እንግዲያውማ አንዳፍታ ማጀቴ ደረስ ብለህ ብትመጣ ፣ እንዳሳቤማ ትላንትና በጊዜ እገባለሁ ብዬ ነበር ። አንተን'ንኳ ያላስከተልኩህ ለውሎ — ገብ መንገድ ብዬ ነበር ። ሰዉ አላላውስ አለኝ ። ገብቼ አድሬ ቢሆን ኖሮ ረፋዱ ላይ ትመለስ ነበር ። አሁንም ቢሆን ገና ነው ፣ ባንተ አረማመድ ፣ አንዳፍታ ትንደረደራታለህ ። ከመሸብህም ጧት ትመለሳለህ” ብለው እንደ ጨረሱ ሸዋርካብሽ ገበቴዋን ይዛ ወጣች ።

“ያው እንግዲህ ነገ መሔዱ ነው ። ለምን አልሸኘኝም ብላ እንዳታኮርፍ ወረድ ብለህ እዚህ አለማደሬን ንገራት ። እኔማ ብቅ ብዬ

እሸኛታለሁ ብዬ ነበር ። ሰው አሰበበት አይውል ። ሒጂ — ሒጂ ብሎ አጉል አረገኝ እንዳትል” ብለው ተንጠራሩና ፣

“ያልኩህን ሁሉ ልብ ብለህ ይዘኸው የለ ?”

“እም !”

“ትስተዋለህ ብዬ ሳይሆን ፣ ነገር ያበዛሁብህ መሰሎኝ ነው ። አዎ ንገራት ፣ መቼም የሷ ነገር ፣ እዚህ ያለው ጣጣ ሁሉ ጣጣ አይመስላት ።”

“የከፋት ታይሆን ፣ ባያኡት ነው ። ምን ሴቶቹ — — —” ብሎ ሳይጨርስ ፣

“የከፋትስ አይደለም ፣ እንዲያው ብቻ የራስ የራሷን ስታይ —”

“ምን እሳቸው ብቻ ፣ ሁሉም የራስ የራሱን ነው እሚያየው” አለ አፍ አድጦት ።

“ነው ብለህ ነው ? ኧረ ስንት አንገት ያለው ሰው አለ ፣ ብቻ እንደ የሰዉ ቆዳ ነው ።”

እዚያው እልፍኝ እንደ ቆመ ሸዋርካብሽ የእጅ ውሃ አምጥታ ከማስታጠቧ አረጋሽ ገበታ ይዛ ገባች ። ምንዳዬ ለመሔድ ቢያስብም ገበታ ሲቀርብ አይቶ ቢወጣ ደስ እንደማይላቸው ስለሚያውቅ ፣ ፈንጠር ብሎ እበሩ ጥግ ተቀመጠ ።

ቀኛዝማች ፣ ለወጉ ያህል ጉራርሰው መዓዱ እንደ ተነሣ ፣ አረጋሽ የነካ የነካውን በሌላ ገበታ ላይ አድርጋ አቀረበችለትና በቅራሪ እያወራረደ በልቶ ፣ እጅ ነሥቶ ወጣ ።

ወይዘሮ እልፍ — ይከንዱና ሸዋርካብሽ ካጥር ውጪ ሠዋራ ቦታ ላይ ቆመው ገልመጥመጥ እያሉ አፍ — ላፍ ገጥመው ይወያያሉ ። እንደ ተለመደው ስለ ባላቸው ጠባይ የምታውቀውን አንዳንድ ሁኔታ ከነገረቻቸው በኋላ ፣ ምንዳዬ ወደ ማጀቴ ሲሔዱ ለሴትዮዋ ይዞላቸው የሚሔደውን ነገር እንዲያዩና እንዲከታተሉ ነገረቻቸው ።

“መቼ ነው እንዲህ ያሉት ? አሁን ነው… ?”

“ገና ገባ እንዳሉ ፣ እግራቸውን እያጠብኳቸው …”

“ታዲያ እንዴት እንዴት አሉት ? ይኸነዬ በወጉ አልሰማሽም ይሆናል ?”

“ጣዩ በረድ ቲልልህ ፣ ሒድ ብለውታል ።”

“ከማ ጋ ሁነህ ሒድ አሉት ?”

“ከማም ጋ አላሉት ።”

"ብቻውንማ ከሆን ፡ እህልም ይዘህላት ሒድ አይሉት ፤ እንዲያው ነውዷ ጐተራው ያለው በየቦታው በያው ደይ — ደጁን ቢልኹላት ማ ያያችዋል ።"

የተበሳጩ ለመምሰል ጣታቸውን እያጮሁ ከንፈራቸውን ነከሱ ። በሐሳብ ሽፍታው አድፍጦ ወደሚጠብቅበት ቦታ ሒደው 'ያ ከወጣዋ እየመጣልህ ነው ፤ ዛሬማ አንጀቴን ካላራስከው — — 'አሉት ኮስተር ብለው ። "የሱንም የሳቸውንም ነገር የሣር — አምባው ጎርጊስ ካላሳየኝማ ፤ እንዲህ እንዳነፈሩኝማ ካላነፈርክልኝ — — — " ብለው ንግግሩ አልያያዝ ፤ ሐሳቡ አልመጣ ስላላቸው ዝም አሉና ቆሙ ።

ከአፈሳ ጋር የተሸረበውን ሴራ እንዳትጠረጥር በማለት ፤ "የሳቸው ነገር ምን ማለቂያ አለው ፤ ነጋ— ጠባ ቢያወሩትም አያልቅ ፤ ፈጣሪ እንዳለልኝ እሆናለሁ ። አሁን የሳቼውን እንተወውና አፈሳ አደራሽን ብሎኝ ሔዷል ። ያቺ ሚስቱም የለች መሰል ፤ በይ አሁን ቶሎ ቶሎ በይና ለሳቸው ካሰናዳነው እንጀራና ወጥ በደህናው አገልግል ቋጥሪልኝ ፤ ጐሽ ፈጠን በይ ታዲያ! ገና ቅድም ነበር የነገረኝ ፤ ስትጨርሺ ቀስ ብለሽ ጠቀስ አርጊኝ ። እስተዚያው እልፍኝ ነኝ" ብለው ወደ ቤት ተመለሱ ።

ሸዋርካብሽ የታዘዘችውን አገልግል ስታዘገጃጅ አረጋሽ ድንገት ከተፍ አለችባት ። ሁለቱም በየፊናቸው የሰሙና ያልሰሙትን ጨማምረው የሚናገሩት የተለየ ጥቅም ለማግኘት ሳይሆን ፤ የየራሳቸውን ዘመድ የጠቀሙና ያስደሰቱ እየመሰላቸው ነበር ።

"እ! ደሞ የምን አገልግል ትቋጥሪያለሽ ልጄ ? አለቻት አሽቆልቁላ እያየች ።

"እያየሽው ምኑን ትጠይቂኛለሽ! አገልግል ነዋ!"

"ለማን! ይኸነዬ እኮ በዚህኛው አገልግል አላሉሽ ይሆናል" አለቻት እንደ ዘበት ።

"እኔ ደሞ የት አባቴ ዐውቄ ! ለዘመድ ይሆናላ ! — — እቴዋናት" አለች ሳታስበው ።

"ደሞ ከመቼ ወዲህ ነው ፤ ከዚህ ከድስት አጥቅሺ የተባልሽው ? ይኸነዬ እኮ አላሉሽም" አለች ወዘ ፍልቅልቁን ድስት እየተመለከተች ።

"እኔ ምን አእልቫለሁ ፤ ምን አርጊ ነው እምትዪኝ፤ ከየትኛው ድስት ነበር ያዘዝሻት ብለሽ ጠይቂያት ።"

"እንግዲህ ነገርሽን አትጐንጉኚ ፤ ደሞ ደህና ሰንብቼ ነበር ።"

"ታዲያ እንዲህ ያለውን ምን አጠያየቀሽ!"

"ኧረ ለቀቅ አርጊኝ እቴ! — —ሆ! እኔ ድስቱንስ አብረሽ ብትቋጥሪው ምን ቸገረኝ" ብላ አገልግሉን ትኩር ብላ አይታው ወጣች ።

"ኩቲ የሰው ኩቲ! ይኸነዬ እኮ ትንሽ የወሬ ጫፍ ብታገኝ ይዛ ለመሮጥ ነው " ብላ አገልግሏን ለጉማ ዘለንጋው ላይ አስቀመጠችው ።

* * *

ምንዳዬ ወደ ቤቱ ሊገባ ሲል ፤ ልኬለሽ ከቤት ውጪ ከበሩ ፀሰተቀኝ እተተከለው ወፍጮ ላይ የአተር ክክ አቁታ ሽሮ ትሰልቃለች ። አንገቷ ላይ በጥቁርና በማያዊ ወፍራም ጃድ ማተቦች የተንጠለጠሉት መስቀልና ድንብሷ ፤ እጅዋ ከመጁ ጋር ወደ ፊትና ወደ ኋላ ሲመላለስ ፤ ደረቷን እየደቁ እንሹሉ ይላሉ ። ቹርባዋ ባንገትና ትከሻዋ ግራ — ቀኝ ተነስንሶ ከእንቅስቃሴዋ ጋር አብሮ ብትን ጥቅልል ይላል ። በሦስትዮሽ በመጐንጐኑም ቀጠን ያለ የጥቁር ሐር ትት ይመስላል ። የሽሮው ብናኝ አልበሉበሻና ከንዷ ላይ ረፏል ። ምንዳዬ አጠገቧ ሲደርስ ፤

የባቄላ አበባ በመሰለ ጥርስ ፤ ብስል እንኮይ በመሰለ ደም — ግባታም ፊት ሣቅ ብላ ተቀበለችው ። እሱም በበኩሉ ፈገግ ብሎ እያትና የንጋት ብርሃን መሳይ ፈገግታዋን ተቀብሎ ወደ መላ አካሉ ናኘው ። እንዲህ ነው ዘወትር ወደ መንፈሱ የምትሠርፀው ። በዚህ ጸዳለ — ገጽታዋ ነው ድካሙ ሁሉ ተገፍፎ ብስጭቱ ሁሉ የሚረገፈው ። የብርታቱ ምንጭና የኑሮሉ ቀንዲል ነች ።

ኑጅዎቸው በመተሳሰብ ተዋቅሬ ፤ በመተማመን ተማግሬ ፤ በጽኑ ፍቅር ተመርጋ ተለስናለች ። የአንድነታቸውን ጥናት የመከፉ ውጣ — ውረድ ቢወዘውዛትም ፤ ሁሉንም ተቋቁማ ከሆን — አምባ — ሣር — አምባ — — —አልወደቀችም ።

"ልኬ !" አላት ፤ መጅዋን ለቃ ቀና እንዳለች ።

"አቤት" አለችው ፈገግታዋ እየደመቀ ።

"ልከውኝ መሔዴ ነው ።"

"ወዴት ልጄ ?" አለች ፤ ድንገት የፈገግታዋ ሙቀት እየቀዘቀዘ ።

"እዚያው ማጀቴ ነዋ!"

"እንዲህ መከራህን ስታይ ውለህ አሁን ደሞ ማጀቴ?" አለችው ልብን ጠቅ በሚያደርግ አሳዛኝ ድምፅ ። ሳጭር እፍታ ያህል ቅዝዝ እለና ፤

"እሳቸው ታዲያ ስልል ቲያጡ ፣ እኔ ምን ሳርግ ልኬ ፣ እስኪያ ልፍ ያለፋ የለ? — —"

"አንተ እኮ ታዲያ እስኪያልፍ ያለፋል እያልክ መሞትህ ነው ። አንተ እንዲያው መስሎህ ይወዱኛል እያልክ ልብህን ታወልቃለሂ የሚወድ ሰው እንዲህ ነው እንዴ? ከወደዱህና ታሰቡልህ እንዲህ ስትንገላታ መዋልክን እያወኡ ሌላ ሰው አይልሁም ኖሯል? ሰባሂ ናቸውዪ — —የወደደ ሰው እንዲህም አደል!" ብላ ግድግዳውን ተደግፋ ዝም አለች ።

"እንዴት ብዬ ልንገርሽ? እማታኢው ነገር የለ ። ጌታ ሎሌውን ወደድኩህ እያለ ነው እሚገለው አሉ ። በየህ ላይ ደሞ መታመንን የመሰለ ጥሩና መጥፎ ነገር የለም ። ወይ ከነምስጢርሽ ትሞቻለሽ ፣ አለያም ለምስጢርሽ ሲሉ ይገሉሻል ። ያመነሽን ሰው የከዳሽና ሸተት ያልሽ ለት ደሞ በጥርሱም አይለቅሽ" ብሎ እሱም አንገቱን ደፍቶ ዝም አለ ።

ልኬለሽ በሐሳብ ገሥግሣ ቀኛዝማች እልፍኝ ስትገባ ድንክ አልጋቸው ላይ ጋደም ብለዋል ። "ዋ ነዶ ሴት መሆኔ" ብላ ዙሪያውን መልከትከት ስትል ደኅና ጅናም ዱላ ከበሩ ሥር ታገኛለች ። ደስ ይላታል ። ጥርቅም አርጋ ይዛ መኻል እናታቸውን ስትላቸው ደግቸው ቲሊል ይላል ። ፎከረው ይነሡና ሊነጥቋት ሲሉ ሮጣ ስታመልጥ ከሐሳቧ ትባንናለች ። ከዚህ ቅፅበታዊ የሐሳብ ጉዞዋ በኋላ ፣ "ምነው የምር በሆነና የመጣው በመጣ" አለች ። ወኒያም ናት ። ምንዳዬ ሰው ገድሎ የጠፋለት እንኳ ከልቅሶዋ በፊት ፣ "አበጀ! እንኳንም የነየተበትን አልተወ! ተንግዲህ የትም ሔዶ አውሬ ይብላው" ብላ ነበር ።

"አሁኑኑ ሒድ አሉህ እንዴ?" አለችው ቀና ብላ ።

"ጣው በረድ ሲል እሔዳለሁ ።"

"ተሔድክ አሁኑኑ ነው መሔድ — አጉል ይመሽብህና . . ."

"አይ ልኬ ፣ ለሌላ መሰለሽ ፣ እዚያው አድረህ ሽኛት ብለውኛሊ — "

"እኛኑ ሴትዮአቸውን! አይ መታደል ፣ እሳቸው አዲሳባ ሊሔዱ..." አለች እየሣቀች ።

"እሳቸው ያልሔዱ ማ ይሔድ! እንግዲህ ሁለቱንም ወስደው ያተራምሱ ።"

"ከነሱ ኑሮስ የኔና ያንተ ድህነት በስንት ጣሙ እቴ! ዓለም አደል እንዴ! አበስ ገበርኩ እቴ! በተስኪያን መሳሙ ለምኑ ነው? ሁለት — ሦስት ሚስት እያገቡ? ቄሶቹም ዋና አድር ብዪ ናቸው ። ይኸነዬ እኛ — እኛ እደሆቹ ላይ ቢሆን ይበረቱ ነበር ። ያረበርባሉዪቁም — ነገርም የላቸው ። ጨከን ብለው ገሥጥ ቢያረጓቸው ከትት ይሉ ነበር" አለችና ዘወር ብላ እጅዋን በቀሚሷ ጠርዝ ጠራረገችው ። "እምኬደው አዳርክን ተሆነማ ጣዩ በረድ ይበልልህ ። እኔም ትንሽ ወጥ ቱክ — ሳርግና በልተህ ትሔዳለህ" ብላው ሽሮውን ከመጅና ከወፍጮው ላይ በሙርዬ ጠራርጋ ፣ ከቋቱም አነስ ባለች ቁልቢጥ ሽሮ ይዛ ወደ ቤት ገቡ እሱ አልጋው ላይ ጋዶም ሲል እሷ ወደ ምድጃዋ ሔደች ።

* * *

ምንዳዬ ፣ ቀኛዝማችን ተከትሎ አዲስ አበባ በመሔዱ ረገድ ከራሱ ጋር በሁለት ምክንያት መክሮ ጨርሷል ። ልኬለሽን እንደራሱ ቢወዳትም የመሔጃውን ምክንያት አንጠርጥሮ ያልነገራት ብስጭቷን ስለሚፈራው ነበር ። ቁጣዋም ሆነ ብስጭቷ ለሱ በማሰብ በመሆኑ ፣ ምንም ያህል ብትቆጣው ፣ ቁጣዋ ሁሉ እንደ ወለደው ልጁ ቁንጢጥ ደስ ይለዋል እንጂ አይከፋውም ። ከባላንጦቹ ጋር በመሐላ ፣ በወጀና በመቆረር ተስማምቶ ቢዋዋልም ፣ በላካቸው ሽማግሌዎች ጫናና ብርታት ማጀቴ ድረስ እንዲሔድና እንዲገበይ በመደረጉ 'ጃራንና የገሌ ወንዝን አለመሻገሩ ነውዪ ዞን — እምባ ሊገባ ምን ያክል ሲቀረው ነው' እያሉ መጸጸታቸውንና በተደረገው ውል ማዘናቸውን ሰምቷል ። ስለዚህም ጊዜ ጠብቀውና ሰበብ ፈልገው ሊበቀሉት እንደሚፈልጉ ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ከርስቱና ከትውልድ መንደሩ ተነቅሎ ከነቤተሰቡ በሰው ቤት ሎሌነት የሚኖረው ኑሮ ከድህነት እንደማያላቅቀው በመገንዘቡ 'እልፍ ሲሉ እልፍ ይገኛል' እንደሚባለው አብሮ ለመሔድ ልቡ ቆርጧል ።

የልኬለሽ ድስት ትንተከተካለች ። የእሳቱ ላንቃ ዙሪያውን ይገርፋታል ። እሷ ግን ፣ በጭራሮ ስንጥር ዐመዱ ላይ ምስቅልቅል መስመር እየሠራች ስታፈርስ ፣ ስሜቷን ለዐመዱ የምታዋይ ትመስል ነበር ። ወደ ፊት ስትጠጋ እሳትና ረመጥ ፣ ወደ ውስጧ ስትገባ ንዴትና ብስጭት ፣ ከውጭ ረመጥ ፣ ከውስጥ ረመጥ ፣ የልኬለሽ ሕይወት ።

* * *

ወይዘሮ እልፍ — ይከንዱ ፣ የምንዳዩን ወደ ማጀቴ መላክ ፈጥነው ለመናገር ፣ የት እንደሚያዩና ምን እንደሚረግጡ ሳያስተውሉ ፣ ወደ አፈሟ ቤት ሲገሠግሡ ቤቱ ከቀድሞው የራቀ መሰላቸው ። የእጥሩን በር ገፋ አድርገው ሲገቡ ፣ እግሩን ዘርግቶ ድግር ይጠርብ ነበር ። ገና ብቅ እንዳሉ ምሣሩን አስቀምጦ ጥርብራቢውን ከቁምጣው ላይ እያራገፈ ተነሥቶ ተቀበላቸው ።

"እኔስ ያላገኘሁህ እንደሁ ብዬ — —" አሉ ትንፋሻቸው እየተከታለበ ።

"እኔ ዛሬ እየቼ ነው የዋልኩት — —ቀደምሽኝ መምጣቴ ነበር ።"

"እንኳንም የዋልክ ፣ እኔው መጥቼልሃለሁ ፣ ይልቅዬ አሁን ቶሎ በል ፣ ሆነም ቀረም ዛሬ ነው" አሉ ዐይናቸው ከወዲያ — ወዲህ እየቃበዘ ።

"ምነው ? ደኅናም አደለሽ እንዴ?" አለ በንቃት ቆሞ ።

"ያ መዘዘኛ ፣ ማጀቴ ሊሔድልህ ነው" አሉ ወደ ጆሮው ተጠግተው ።

"መቼ? አሁን?"

"እዎ አሁን ፣ አዳሩን ታይሆንም አይቀር ። ዛሬ ነው መበርታት ። እንግዲህ ሁሩ ይኸንዬ ነው — ቶሎ በል! እሱ እንደሁ ግድየለውም ። ቢመሽም ቢጨልምም ቁብ የለው ። ዋናው ነገር ቀድሞ መገኘትና ቶሎ የልብን ሠርቶ ዘወር ነው ። የዘንድሮ ወሬ እንደሁ በዚህ ሲታፈን ፣ በዚያ ያፈተልካል ፣ እንዲች ብለህ ትንፍሽ እንዳትል ። እንጀራም ባገልግል አስቋጥሬልሃለሁ ፣ በል አሁንኑ ተነሥ" አሉ ቸኩለው ።

"የምን አገልግል ?"

"እይ ያንተ ነገር ፣ አሁን ባታስጮኸኝ ምናሻህ ልጄ? ለማ ብሉ መሰለህ ጢሻ ለጢሻ ፣ ጊዜ ያለ ጊዜ መባዘኑ? ለኔው ብሉ እኮ ነው!"

"እሱስ እውነሽን ነው ፣ በዚሁ ይዘሽው አትመጪም ኖሯል —"

"ሸዋርካብሽ ወና ድረስ ሔዳ ትጠብቅሃለች ። ቶሎ ቀድመህ ጠብቃት ። ደሞ እፍህ ዘረጥ ብሉ ይኸን ወሬ እንዳታወራት ፣ ሚስቱ የለችም አገልግል ቋጥሬለት ብዬ አወነባብጃታለሁ ። ቃላችን አንድ

ይሁን ብዬ ነው ። በል እንግዲህ" ብለው የጉዳዩን አጣዳፊነት ለማሳወቅ ሁለቱን ድግር እንሥተው እቤቱ ደጃፍ አስቀመጡለት ። እሱ ወደ ቤት ሲገባ ፣ እሳቸው ቸኩለው ሲመለሱ ፣ ሚስቱ ሊጢን ሳትለቃለቅ ብቅ አለችና ፣

"እንዴ? እቴሜቴ!! ምነው አለመግባትሁ? ቡሃቃኮ ገብቼ ነው ።"

"ቸኩዬ ነው ግድየለሽም ፣ መግባቱን አጥቼው መሰለሽ ፣ ግቢ!" ብለዋት በጥድፊያ ወጥተው ሔዱ ።

"ምን ሰሙብኝ ጌታዬ ሆዬ ! ደሞ ተመቼ ወዲህ እንዲህ ያለ ጠባይ አመጡ?" ብላ ተመለሰች ።

አፈሟ ወዴትና ለምን እንደሚሔድ እንዳይታወቅበት ፣ ረጋ ባለ ሁኔታ እደፍደፍ ያለ ነጠላውን ለብሶና እንደ ዘበት ጠበንጃውን ይዞ ከቤት ሲወጣ ፣ ከባለቤቱ ጋር ዐይን—ለዐይን ግጥምጥም አሉ ።

"ወዴት ትሔድ ነው ልጄ?" አለችው ጠበንጃውን እያየች ።

"እቴዋ ና ሰው ሸኝተህልኝ ትመለሰላህ ብላኝ ነው ፣ እየሁ እቅርቡ ነው ፣ እርቁም አልሔድ" ብሏት ወጣ ። ሥጋትና ፍርሃት ስለ ተሰማው ዋናውን መንገድ ለቆ ባሳቻ — ባሳቻው ጉዞ ቀጠለ ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ውስጥ — ውስጡን ሥጋትና ተስፋ እያሯሯጣቸው ወደ ቤት ሲገቡ ፣ ሸዋርካብሽ ውሃ አርከፍክፋ ቤት ስትጠርግ ደረሱ ።

"እይ ጉደኛ ! ይኸነዬ ያን ያልኩሽን አላዘጋጀሽም ይሆናል ፣ ያንቺ ነገር እኮ" አሉ አካባቢውን ሳይመለከቱ ። የልባቸው ምት ጨምሮ ሰውነታቸው ተጣድፏል ።

"የመቼሽን ነው እቴዋ?" አለች ቅጠሉ ያልደረቀ መጥረጊያ ይዛ ።

"በያ ቶሎ በይ ! እንግዲህ ያንቺ ነገር — — እርሜን ዛሬ ብለ ምናት ታስብዪብኛለሽ ። እያ ሃች ወና ቀድሞ ይጠብቅሻል ፣ ይኸነዬ ደርሶ ይሆናል ። ደሞ በዚያው እልም በይ አሉ ። አሳብ የለሽ ! አቀብለሽው ቶሎ ነይ ። ነግሬሻለሁ ። ገና ስንትና ስንት ሥራ አለብን" ብለው ወደ እልፍኝ አመሩ ።

የጅዋን ላይ የአቧራ ብናኝ በጭብጨባና በእፍታ ቀንሳ ፣ የቀረውን በቀሚሷ አባበሰችው ። አገልግሏን አዝላና አሮጌ ነጠላዋን ለብሳ

በጓሮው የእጥር በር በኩል ስትወጣ ፣ አረጋሽ ደግሞ በዚያው በር ወደ ግቢ ስትገባ ፊት —ለፊት ተገናኙ ። ሽዋርካብሽ ዝም ብላ ስትሔድ አረጋሽ ቆም ብላ አየቻት ።

"ይኽ ደሞ ለማ ይሆን? እሚያቀብሉት እያጡ? መሔድ ቢሳናቸው ጊዜ ፣ እየፈተፈቱ ይልኩ ጀመር ። አበስኩ ገበርኩ እቴ ! 'ቤት እንዳልጠላ እናቴ አለች' አለ ያ ጋሼ መከታ ። ማባሽ ሒጂ አለሽ ብለው ያስፈጥጡኛል ፣ ተከትሎ ነበር ማየት ፣ እንዲያው ዛሬ ቆይ —" ብላ በሌላ በር ወጥታ ተከትላ ለማየት ወደ እዳራሹ ገባች ።

ሽዋርካብሽም ተናዳ ፣ "የት እባቷ ቆይታ ነው በዚህ ብቅ ያለችው ። ከውካዋ ጥላ ቢስ ። እንግዲህማ ቤቱን አዝላው ሔደች እያለች ስታወራ መክረሟ ነው ። ልፊ ብሏት ነውዴ እስተዛሬም ያደረሰችላቸው ወሬ በቂያቸው ነበር" ብላ ገሠገሠች ።

እፊማ ከመንገድ ውጪ ጉብታ ላይ ተቀምጦ አሻግር አይቷታል ። እቧ ፈጥና ለማድረስ ፣ እሱ ቶሎ ተቀብሎ የሚድሔበትን ሳያሳውቅ ለመሔድ በየበኩላቸው ቸኩለዋል ።

ወደ መንገዱ ገባ ብሎ በርጋታ ተቀበላት ።

"የቴዋን ነገር ታኢዋለሽ ፣ እምንገድም የቆየሽ አይመስላት ፣ ቢያ ላዩን በብሳናው ጋ እጳርጠሽ ሒጂ" ብሎ ካካባቢው እስከትርቅ አይዞሽ እንደሚል ሰው ቆሞ ፣ ባይኑ ሸኛት ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ እልፍኝ ገብተው ነጭ እጉዛ እተነጠፈበት ድንክ እልጋ ላይ እንደ ተቀመጡ በውጥናቸው መሳካትና እለመሳካት እየተርበተበቱ መላ አካላቸው ይንዘረዘራል ። ተስፋና ሥጋታቸው ግብግብ ገጠሙ ። ሐሳባቸው ሁሉ ፣ ዐውሎ ነፋስ እንዳነሣው ትቢያ ይበተንባቸዋል ።

ቀኛዝማች እዚያው እልፍኝ ውስጥ በግድግዳ እተከለለው ክፍል እንቅልፋቸውን ይለጥጣሉ ።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ "ይኽ ጠንቀኛ እንዳመሉ መንገድ ቀይሮ በሌላ ጋ ይሔድና ያጡት ይሆን ? ወይ ደሞ እጉል ይስቁ ይጨርቁትና ጉዴ ይንተከተክ ይሆን? ቢሳትስ ማ ተኩሶ እንደ ሳተው ይታወእል ?" በማለት በሐሳብ ይባዝኑና ፣ "የኔ ጎርጊስ የት ሔዶ ? የዛሬንማ የልቤን አድርሶ ካላወጣኝ — —" በማለት ይሳላሉ ። እንደገና ደግሞ ውስጣቸው የብትንትን ሐሳብ ሜዳ ይሆንና ፣ "እስቲ እማ ልሳሳተዋ ሴትዮ እንዲህ ልሳሳት ፣ ያንዳንድ ቀን ፍርጃኮ እቤት አይውልም" በማለት ከንፈራቸውን እየነከሱና በሥጋት ማዕበል እየታመሱ

ተከዙ ። ባለፈው ጊዜ አገልግሎቹን በድብቅ ያቀበሉት እሳቸው ራሳቸው ነበሩ ። ዛሬ ግን ፣ በሽዋርካብሽ በመላካቸው ተጨነቁ ። ጥርጣሬእቸውም ነፍስ ዘርተና አካል ገንብቶ ከፊታቸው ተገተረ ። "እንዲያው እኮ ነው መሥጋቴ ፣ እንዲህ አለ ስርፋ ሒደህ አገልግሉን ስጥልኝ ብላ ሃለች በይ አላልኳት ። ይኽነዩ በቧ ቤት ቆላ መውረዱ ይመስላታል ። ምኑን ተምኑ አያይዛ ትጠረጥራለች ። 'ፈስ ያለበት ዝላይ አይችልም' የሚሉት ቢጤ ሆና ነውዴ" በማለት አንዱን ሥጋት በሌላ ምክንያት እየሻሩና ፣ አንዱን ጥርጣሬ በሌላ ሰበብ እያስወገዱ የሐሳብ ድሪቶ ሲደርቱ ነፍሳቸው ተንገላታች ።

* * *

ምንዳዩ የቀረበለትን እንጀራ ሲበላ ፣ ልኬለሽ ከፊት ለፊቱ ተቀምጣ ዐልፎ ፣ ዐልፎ ወደ አፏ ትላለች ። መብላቷ ሳይሆን ማባላቷ ነበር ።

"በወጉ ቆረስ እያደረግሽ አትበይም ወይ? የምን ለኮፍ —ለኮፍ ነው ።"

"እኔ ያለሁት እገዛ ቤቴ ፣ ይልቅዬ አንተ እሰው ቤት እምኬደው ደህና እርገህ ብላ ።"

"እኔ በቃኝ ታላልኳቸውስ ፣ ለሞተ እህል አይነፍጉኝም ፣ ለዚህስ — —"

"ቢሆንም ስንቅን ይዞ ነው መግደርደር — ብላ ብየሃለሁ" ብላ ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ በደህናው ቀን በሰጧት ውጪ — ሰማያዊ ፣ ውስጠ — ነጭ መጨበጫ የለሽ ጭልፋ ወጥ አወጣች ።

"እዚያም ቀኛማይ ጋ ትንሽ ወራውሬእለሁ ልኬ ።"

"የሳቸውን ተወው ። ያን ዐሥረዬ እየተሰቀክ እምበላውን ነው ? ያን መብል አበለው ።"

"እሱንማ መች እጣሁት ! — —አሁን ግን ጠግቤእለሁ ልኬ" አላት ።

"እስኪ ሙች በለኝ ?" አለችው እየማቀች ።

"እኔ ልሙት !"

ጠቀም ያለ ጉርሻ ጠቅልላ ብድግ አለችና ፣

“እንካ በል ይቺን!”

“ልኬ ሙች ጠግቤአለሁ ፣ ለማ ብዬ ነው በገዛ ቤቱ” አላት አሻቅቦ እያየ ።

ማላውን ለማፍረስ ከጉርሻው ላይ በጥቃ በልታ ፣ “በል ይኸው ለማላው ያክል ቀምሻለሁ” ብላ አፉ ላይ ደቀነችለት ። ጎረሰ ። ያን አላምጦ ከመዋጡ ደገመችው ። ገበታውን አንሥታ ካስታጠበችው በኋላ ዝናሩን ታጥቆና ጠበንጃውን ይዞ ተነሣ ።

እጅዋን ያዝ አድርጎ ፣ “በይ እንግዲህ ልሒድ ፣ ትፈራላችሁ እንዴ?” አላት ብዙ ጊዜ ተለይቷት ያልሔደ ይመስል ።

“ደሞ የምን ፍርሃት አመጣህ? እንኳንና ዛሬ ያንዬም አልፈራሁ” አለችው በልበ ሙሉነት ። በአድናቆት ትኩር ብሎ አይቷት ወጣ።

የበሯን መቃን ተደግፋ አየችው ። የፈገግታዋ ብርሃን ፣ የውሃ ፍንጣቂ እንዳረፈበት ጢፍ ተጭለመለመች ። እጇን ስታስታጥበው የያዘቻት ሸክና አፏ ቁልቁል ተደፍቶ ውሃዋ ተንጠፈጠፈ ። አንገቷ ሰበር ሲል እንባዋ ዱብ —ዱብ አለ ። ከመቼው ዐርፌ እያለ ሲጓዝ እንደ ገና መንገድ መግባቱ አበሳጫትና ፣ “ዋ! ኑሮ ሆዬ!” ብላ ቀና ስትል ፣ የአጥሩን በር ከፍቶ ሲወጣ በእንባዋ ግርዶሽ አየችው ።

* * *

አፈሣ ፣ ከሣር —እምባ በስተደቡብ አመሪት ግራርን ዐልፎ አግድም አሽቆልቁሎ ከወረደ በኋላ ሸፍታው ካደፈጠበት ቦታ ገንዳ—ውሃ ደረሰ ። ሁለቱ የሚተዋወቁባትን ሦስት ጠጠር ወደ ጢሻው ወርውሮ የመምጣቱን ምልክት አሳወቀው ። በተጨማሪም የሚያወዛውዛትን የአባሎ መለሎ ዛፍ ከነቀነቀ በኋላ ፣ ጉበጥ ጉበጥ እያለ ተጠጋ ። እንደ ደረሰም ጉዳዩ እንደ ተሳካለትና ሐሳቡ እንደ ሠመረለት ሰው ዐቅፎ ሳመው ።

“እህ ! ምን ነገር ተገኘ ?” አለ ሰውዬው ግራ ገብቶት ።

“እንደ ቦይ ውሃ ሰተት ብሎ መጣልሃ !” አለ በዝግታ እየሣቀ ።

“ከሆነ አይቀር እንዲህ ነው ። ከማን ጋ ነው ፣ ብቻውን ነው ?” አሉ ከወደ አንገቱ መዘዝ ከወደ ትከሻው ሰግደድ ብሎ በደስታ ።

“ብቻውን ነው ጥይት እንዳበረረው ድኩላ ! አገልግሉን ፍታና አንድ ሁለቱዬ ጉረስ—ጉረስ አርግ ፣ እስተዚያ እኔ እጠባበቃለሁ ።”

“አሁን የመብሉን ነገር ተወውና ፣ ፊትና ኋላ ነበራችሁ እንዴ?”

“እኔ ቀደም ብዬ ነው የተነሣሁት ፣ ከኔ በኋላ ብዙ ሳይቆይ አይቀርም ፣ አጉል ደሞ ያየኝና ይገነግናል ብዬ ነው ሰሮጥ መምጣቴ” ብሎ ውሽቁንም ቀደደው ።

አገልግሉን ፈትቶ ለቅምሻ ያህል ሁለቱዬ ጉርሶ አቀረበለት ። ሰውዬው በችሎታው የሚተማመንና ባነጣጣሪነቱ የሚመካ ስለነበር ሙላ አካሉ በንቀት ተዝናንቷል ። “ያውም እንዲህ አድፍጨና የተመቻቸ ቦታ ይዤ — አይይ ! ሰው ያየህ እንደሁ ነገሩ ይበላሸብኛል ባይሉኝ ኖሮ ፣ እኔ እእ ነበር” ብሎት ነበር አፈሣን ።

የማድፈጫው ቦታ በሰውዬው ቁመት መጠን እንደ መደብ ተደልድሎ ፣ ቅጠላ ቅጠል ተጐዝጉዞበታል ። ዙሪያው ፣ በቀንጠፋ ፣ በአጣጥ ፣ በመዛዝኝና ቀጋ ተቸምችሟል ። ከወደ መንገዱ ሆኖ ለሚመለከት ፣ ጢሻው ውስጥ ምን እንዳለና ምን እንደሚደረግ ፈጽሞ አይታይም ። ማድፈጫው ከመንገድ በታች ስለነበር ፣ የልብን ሠርቶ ቁልቁል ለማምለጥና ሌላ ውድማ ውስጥ ለመሽንጥ አመቺነት አለው ። ሰውዬው በተረጋጋ ሁኔታ እየጐረሰ አሻግሮ ሲመለከት ፣ አፈሣ በሆዱ ተኝቶና እግሩን አንፈራጦ እያነጣጠረ ጥበቃውን ቀጠለ ። በአፈ—ሰፊ ቁምጣ ሱሪው ውስጥ ብቅ ያለው ጠምዛዛ ታፋው እተጋደመ ሙቀጫ አፍ ውስጥ የገባ ዘነዘና ይመስላል ። እንደ ትላልቅ አሎሎ ቁጭ — ቁጭ ያለው ባቱም በጉልህ በሚታይ የደም ሥርና ጅማት ተወጣጥሮ ተከቧል ። ሽቅብ ያንጋጠጠው የተረከዙ ንቃቃት የተሰነጣጠቀ የእንጨት ቅርፊት መስሏል ።

“እስታሁን የት እሚደርስ ይመስልሃል ?” አለ ሰውዬው እያላመጠ ።

“እንዲህ አሳብ ያለው ሰው መስሎሃል! —ታልመሰለው ፣ ሲቆነን ባየኸው!”

“ለነገሩስ ባለ ዶቃ ኖራለች” አለ ንቀትን በሚገልጽ አኳኋን ።

“አሁን ነው የወደቀ ዛቢያ የመሰለው ፣ ላመት ይሁን ለመንፈእ ያክል ያንተ ቢጤ እኮ ነበረ ።”

“ኧረ ወዲያ ! ወንድ አይመዘን ! ዋ ልብ ሆዬ ! ይኸን መግቢያ ቀዳዳ እያጣ ሙጥኝ እያለ የመጣውን ሁላ እኩል አርገዋ ! አለማወቅ እኮ ጣጣ ነው ።”

“እየህ ላይስ እውነት አለህ ። ስንቱ እንቶጭ እወንዶች መኻል እየገባ ወንድ መስሏል” አለ ምንዳዬን ለማናናቅ ።

"እንዲህም ብልህ ፣ ጫካ የቀመሰና ጨለማ ለብሶ ያደረ ሰው ፣
የዋዛ ሰው እንዳይመስልህ ። ምንም ቢሆን ልቡ ቶሎ አይበረግግም"
አለ በሰበቡም ራሱን ከፍ አድርጎ ለማሳየት ።

አፈሣ የሚመልሰው አጥቶ ጸጥ አለ ። ሰውዬው የቻለውን ያህል
በላና ፊቱን ወደ ምሥራቅ አዙሮ ተቀመጠ ።በትዕቢት ያበጠው ልቡ
ምንዳዩን ከመጤፍ አልቆጠረውም ። አፈሣ ከሆነለት ብቻውን አለ
በለዚያም ተደርቦ በመተኮስ 'የገደልኩት እኔ ነኝ' ለማለት ያውጠ
ነጠው ሐሳብ አብሮት አድፍጧል ። ቢሆንም ፣ ሰውዬው ፣ 'ጫካ የቀመ
ሰና ጨለማ ለብሶ ያደረ ሰው የዋዛ እንዳይመስልህ' ብሎ የተናገራት ነገር
ደግሞ ፣ በሐሳብ እየታየች ስላስፈራራችው ፣ ሐሞቱ በሥጋት ተበርዛ
ያቺው ወኔው በረገገች ። ምንዳዬ ከሰው ጋር ተጣልቶ ሲደባደብ ፣
የዱላ አሰነዛዘርና ድፍረቱን ፣ ከሱም ጋ አብረው ቆላ ወርደው ሳለ ፣
ድኩላውን ባንድ ጥይት ሲያስቀረው ተመልክቷል ። ይኸ ሁሉ ታየ
ውና ውስጡ በረዶ ሆነ ።

"ና በል እንግዲህ ቦታዬን ልኢእልኝ ፣ አንተ ገበሬ ነህ አዝመ
ራውን አሽቀልቁለህ እይ ። እኔ ደሞ ቃታዬን ጨብጬ ልጠባበቅ ።"

"ኧረ ተው አትናኤኝ ፣ እኔም የዋዛ ሰው አልምሰልህ ።"

"ደሞ ምኑን አመጣህብኝ ፣ እኔ የንኤትም አዶል! ሰው እንዳዋ
ዋሉ ነው ብዬ ነው ። አሁን ለማናቸውም ቅንጭላከን ደፈቅ አርግ"
አለ ሰውዬው በትዝብት ።

"አሁን አጕንህ ለጠፍ ብልስ ? ይበአናል እኮ" ብሎ ቦታውን
ለቀቀለት ።

"እኔ እንዲህ ያለ ነገር አልወድም ። ደሞ ላንድ ልጉኒ ይህን
ያክል ክብርት" አለው ቆጣ ብሎ ።

ሰውዬው ተመቻችቶ ደፈጣውን ሲቀጥል ፣ አፈሣ እጅ እግሩን
ሰብስቦ ምንዳዬ ወደሚመጣበት አቅጣጫ መመልከት ጀመረ ። ዋናው
ሥጋታቸው ግን ፣ 'ምናልባት ከሌሎች መንገደኞች ጋር ይመጣ ይሆን?'
የሚል ነበር ።

*   *   *

ቀኛዝማች ከእንቅልፋቸው እንደነቁ ፣ አእምሯቸው በሐሳብ
ተዋከበ ። አንዱ ተግ ሲል ሌላው ይተካል ። አብዛኛው ጫካ እንደ
ሚያተራምስ ኃይለኛ ዱደን ስሜታቸውን ያናውጥና የሐሳብ ግርድ

እንኳ ሳይተው ለዘለዓለም ይጠፋል ። የመጨረሻዋ ሐሳብ ግን የዋዛ
አልነበረችም ። እያሯሯጠችና እያዳፋች በእግረ ሕሊና ግጀቴ ይዛ
ቸው ገባች ። ቀስ ብላ አስልታ አመጣጧም ያለ ነገር አልነበረም ።
ለካስ ከነባሮቹ አንዷ ኖራለች ። እንደሚዋደድ ባልንጀራ ተያይዘው
ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ግቢ ዘው አሉ ። ሐሳብና ቀኛዝማች አንድ
አካል ፣ አንድ አምሳል ሆኑ ። ሁለት ፣ አንድ ፣ ሁለት ። መላ አካላቸው
ተንቀሳቀሰ ። የሚላወሰው ተላውሶ ፣ የሚንጠራራው ተንጠራራ ።የስ
ስና ስሜታቸው ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ አመልማሎ ገላ ላይ አንዣበበ ።
ስተት ብለው ጓዳ ገቡ ። ሴትየዋ በውስጥ ልብስ ላይ ነጠላ ጣል አድ
ርገው ጣራ — ጣራውን እያዩ ተንጋለዋል ። ቀኛዝማች ቀስ ብለው
ነጠላውን ሲገፏቸው ፣ "ውይ! ምንድነው እቴ እንዲህ መሆን"
ብለው ግልብጥ ሲሉ ፣ ጠበብ ባለው ነጭ የውስጥ ልብስ ውስጥ ቂጣ
ቸው መንታ የግመል ሻኛ መስሎ ተከመረ ። እንደ ልማዳቸው እጃ
ቸውን ሰነዘሩ ። የተኙበት ያልጋ ዘንግ ሲመታቸው ባነኑ ። ሁለመና
ቸው ነደደ ። ላምሮታቸው ሲሉ አዲስ ውሳኔ ወሰኑ ። አያስችላቸውም ።

"አልሸኘሽኝም ከምትል ሒጂ ብሸኛትስ 'ዓመት ከመነዛነዝ
አንድ ቀን መደባበስ ።' ለምን ቀደም ብዬ ምንዳዬን እንደ ላኩባትም
እነግራታለሁ ። ካሥር መላከተኛ ፣ አንድ ዋና ይበልጣል" አሉና ተነሥ
ተው ሲንጠራሩ በውሳኔአቸው ተደሰቱ ። ፈገግ ብለው ተንጎራደዱ ።
ወጣ ብለው በቅሎ እንዲጫንላቸውም አዘዙ ።

ቸርነትና መታፈሪያ በቅሎ ጭነውና ከእልፍኝ ጠበንጃ አውጥ
ተው ካጥር ውጪ ሲጠባበቁ ፣ ሰውዬው የክት ገበርዲናቸውን ለብሰ
ውና ሽጉጣቸውን ታጥቀው ወጡ ። ወዲያው የሚመለሱ ለማስመሰል
የሚሔዱበትን ቦታ አልተናገሩም ። ሚስትየዋ ግን ጠርጥረዋል ። እን
ደዋዛ ብቅ ብለው የሚሔዱበትን አቅጣጫ ተመለከቱ ። ሁለመናቸው
በንዴት ጨሶ ልባቸው ነደደ ።"እንግዲህ የኔ ነገር ምን መላ አለው ?
ምነው ሞቼ ባረፍኩት "ብለው አቀረቀሩ ።

*   *   *

ምንዳዬ ፣ ነጠላውን አጣጥፎ ግራ ትከሻው ላይ ጣል አድርጓ
ታል ። ሰደፉን ወደኋላ አዙሮ የጠመንጃውን ማንገቻና አፈ ሙዝ
በግራ እጁ ጨብጦ በእርጋታ ይጓዛል ። በሰማዩ ላይ ደመና ፣ በአካባቢው
አየር ውስጥ ጭጋግ አልነበረም ። ሁሉም ነገር ወለል ብሎ ይታያል ።
ቀዝቀዝ ብሎ በመጠነኛ ፍጥነት የሚነፍሰው ነፋስ ቁጥቋጦውን ሲያም
ሰው ይቆይና ከወደ ተራራው አናት ቁልቁል የሚወዛገዘገው ተባራጅ
ነፋስ ደግሞ ጠንከር ካለ ኃይልና ፍጥነት ጋር እንደ ደራሽ ውሃ ሲከለበስ
በት ጫካውን አንኩሮት ይነጉዳል ።

አፈሣ የቁም ሕልሙን ያያል ። በጉራ የተሞላው ሕሊናውና ለመዋሸት የተፈጠረው አንደበቱ ዛሬም እንዴት ተጋግዘው የሐሰት ካብ እንደሚከቡ ይዶልታሉ ። እንዲያውም ፣ እንዴት አድርጎ ምንዳዬን እንደ ገደላቸው ለሴትዮዋ በሐሳብ መሸርከት ጀምሯል ። እገላ ብጠው ስመው ፣ አመስግነው ሲሸልሙት ይታየዋል ። ከሐሳቡ ሲነቃ ግን ፣ ከውኑ ዓለምና ከፊት ለፊቱ ጢሻ ጋር ይፋጠጣል ። ሐሳብና ድርጊት እንደ ጨለማና ብርሃን ቢጸረሩበትም ምኞቱ እያየለበት ሲገድል እንጂ ሲሞት አይታየውም ።

አጠገቡ በደረቱ ተኝቶ የሚጠባበቀው ሰውዬ ግን ፣ ምንጊዜ ምንዳዬ ብቅ ብሎለት ፣ ወይ ጭንቅላቱን ፣ ወይ ደረቱን ብሎ ብረቱን ለመግፈፍ ፣ ትኩር ብሎ እያየ በጉጉት አነጣጥሯል ።

ጀምበር ከመጥለቋ በፊት የምንዳዬ ሕይወት መጥለቅ አለባት ። እስከ ዛሬም ውላ በማደሯ ተናዷል ። የወይዘሮ እልፍ ይከንዱ እምቢታና ሥጋት እንደ ግምብ እጥር ተደንቅሮ ባያስቸግረውማ ኖሮ እዚያው ሣር እምባ ከቤቱ በታች ደንገዝገዝ ሲልለት ፣ የልቡን ሠርቶ ዘወር ለማለት አስቦ ነበር ። "ኤዲያ ! ላንድ ለማይረባ ሰው ይህን ያክል ሽብ—ረብ ፣ እዚያው እገዛ እጥራቸው ሥር ጅብ የዘነጠለው አህያ አስመስዬው እምሔደውን አጉል አጉላሉኝ" ብሏል በተደጋጋሚ ።

ነፋሱ ቀስ — በቀስ ተግ ፣ አካባቢውም ጸጥ አለ ።ፀሐይ የተራራ አናት እየላሰ የሚያልፍ ጨረሯን ወደ ቅርፀ —ቆሬው ሚዳማ ቀላ አሻግራው ፣ የገንዳ ውሃ ሸለቆን የከላይ ተራራ ጥላ ጥሎበታል ።ሁሉም ነገር ይታያል ።

ሽፍታው ድንገት አካላቱን ነዘረው ። ንቃቱም የልብ ምቱም ጨመረ ። እንደ መሸበርም ፣ መርበትበትም ቃጣው ። ግንባሩን ከስክሶ ትኩር ብሎ ተመለከተና ፤

"እስኪ ና ! እስኪ ና !" ሲል አፈሣ ከሐሳቡ ባነነ ።

"ምነው? መጣ እንዴ ?" አለ ፣ ራሱ ማየት ሲችል ወዲያው ሐሞቱ ፈሰሶ ።

"እስቲ እሱ መሆን አለመሆኑን አረጋግጥልኝ"አለ እንዳነጣጠረ ።

አፈሣ በጭላንጭሉ ውስጥ አሾልቆ ተመለከተና ፣

"ነው! እሱ ነው!" አለ እሱም ጠመንጃውን ይዞ እየተጠጋ ።

"በቃ ተወው! አንተ ገለል በል!" አለውና አካላቱን ነቅንቆ ፣ ጠበንጃውን ተከልክሎ ፣ አንድ ዐይኑን ገደል ፣ እግሩን ፈርከክ አድርጎ ተመቻቸ ።

ምንዳዬ ወደ ተነጣጠረበት አፈ ሙዝ አቅጣጫ ጉዞውን ቀጠለ ።

ምዕራፍ ዐሥራ ሦስት

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ከገንዳ ውሃ ሸለቆ የሚመጣላቸውን መልስ በጉጉት እየጠበቁ ፣ ሳይታወቃቸው ከላይ ቤት ታች ቤት ያደዘድዛሉ ። እእምሯቸው በጭንቀት ተወጥሮ ሊተረተር ፣ ልባቸው በተለዋዋጭ ምት ልትፈነዳ የተቃረበች መሰለች። የምንዳዬና የባለቤታቸው በቅደም ተከተል ፣ ያውም ባንድ አቅጣጫ መሔድ ተምጦ የማይወለድ የብስጭትና የሥጋት ፅንስ ሆነባቸው ። የሚያማክሩት ሰውና የሚጽናኑበት ሐሳብ አጡ ። ወለሴ ሆነ ። የመቃብራቸው ጉድጓድ አፉን ከፍቶ ታያቸው ። ይደርሳል ብለው ያላሰቡት አሥጊ አጋጣሚ ዙሪያውን አጠራቸው ። አንዳች ድምፅ ከሰሙ ፣ ወይም ከሁለቱ የአጥር በሮች አንዱ ከተከፈተ ነፍሳቸው ተብረክርካ ጆሯቸው ይቆማል ። ገቢ ወጪውን እያሳቀሉ ይራገማሉ ። ሥጋታቸው እየጨመረ ፣ ተስፋቸው መነመነች ። ያችኑ ያዩዋታል ። በመኻሉ ደግሞ በሥውር የሸረቡት ትብትብ ተጋልጠ "እሂሂ! እኛ በሰው ነገር ምን ዶለን ብለን ነውዬ ፣ ሥራይቱንማ ማ እንዳሠራት መይ አጣናትና ? አሁንማ ምን መላ አለው ! እሱ ቀን የጎደለበት ፣ አገሩን ጥሎ ፣ ቁርበቱን ጠቅሎ የወጣለት" እያለ ሣር ቅጠሉ የሚያጋልጣቸው መሰላቸው ።

"ምነው በቀረብኝ እቴ ፣ እስቲ ሞልቶ ከተረፈ ትዳሬ ላይ ምን ጐደለብኝ? እቤት ያለው ፣ እጹር የበቀለው ሁሉ የኔ — — ለማንም ድብኝት ቂጥ ጋለሞታ እንዲህ መሆኔ ለማ ብዬ ነው ። ለምን እበእሏቸው ላይ አፈናጠዋት እገር — ላገር አይዞሩም ! የዋህነቴና ተይባይ እጥቼ ነው ። እሱም ቢሆን በሎሌነቱ ያው እሳቸው አርግ ያሉትን ያረጋሊ ፣ እምቢ አይላቸው" በማለት ይጸጸታሉ ። መውጫ ማምለጫ እንዳጣ የዱር ዐውሬ ባጥሩ ዙሪያ እየዞሩ "እህህ!" ይላሉ ። ቀደም ሲል ተወልዶ ለአካለ መጠን የደረሰው ሐሳባቸው ራሱን ችሎ ገንዳ ውሃ ከሰዎች ጋር አድፍጧል ። አሁን ያንን ውጥን ማሰናከልና ያንን ጥይት ማምከን አይቻልም ። የተሰማ ነጐድጓድ ፣ የተለቀቀ ናዳ ሆኗል ።

እልፍኝ ገብተው ዐረፍ ሲሉ ደግሞ ፍርሃትና ጸጸቱ ፣ የማሰላሰያ ዘዴውም ደብዛው ይጠፋና እንደ ቂል በዘፈቀደ ሲያስቡ ፣ "ኧረ ይታባቱ! እንዳተከነኝማ ካላተከንኩት ሙቻለሁ! እኔ ነበርኩ ስንቱን ቀባጥሬና ይሁን ይሁን ብዬ ለዚህ ሁሉ ወግ ያበቃሁት ። ካፍ —ካፉ

ከሳቸው ፣ ከሆድ ከሆዱ ከኔ ጋ ቢሆን አይቀዉኝም ነበር ። እየሁ በየሁ ሆነን ፣ ቲመቸው ቲመቸው ደበቅ እያለ ነገረ ሥራቸውን ቢነግረኝ ኖሮ ፣ ለዚህ ሁሉ አንዳረስም ነበር ። ኧረ ይታባቱ ይኸ መናጢ!” ይሉና ከንፈራቸውን ይነክሳሉ ።

ከምንዳዩ ጋር የጀመሩትን ግላዊ ግብግብ በራሳቸው አሸናፊነት ሲደመድሙ ደግሞ ፣ ቀኖ ያለ ዳገት ወጥቶ እንደሚያርፍ ሰው በረጁሙ ይተነፍሳሉ ። ተለዋዋጩ ስሜታቸው ወሰድ — መለስ እንደሚያደርገው ሰው አቅበጠበጣቸውና ሳያስቡት ወደ ምንዳዩ ቤት አመሩ ። ከበሩ ትንሽ ራቅ ብለው ፣ “ልኬለሽ! አንቺ ልኬለሽ!”አሉ በነኮትኳታ ድምፅ ። መልስ አላገኙም ። እንደገና ሲጠሩ ልኬለሽ ብቅ አለች ።

“ውይ! አለሽ እንዴ? ምነው ይህን ያክል ስጣራ ዝም ማለትሽ ልጄ?” አሉ በኩራት ቢጤ ።

“አልሰማሁሁም ነበር ። ልጆቹ ናቸው እማማ ይጣራሉ ያሉኝ” አለች እበሯ ላይ ቆማ ።

“ምነው ዛሬ ወደኛ ቤት ብቅ አለማለትሽ ልጄ ? ለእንዴት ዋላችሁንኳ?” አሉ ጠጋ እያሉ ።

“መጥቼኮ ነበር ፣ አላየሁኝ እንደሁዊ — —” አለች አንገቷን ሰብራ ።

“ነው? ልብ ባልልሽ ነው ። የቴዴ ባልሽ ? ምነው አላየሁት?” አሉ ትኩር ብለው እያዩዋት ።

‘እኝህ ሴትዮ እያደር መለተቱ ልበል ፣ እዚያው አጠገባቸው ቲመላለስ ውሎ ምነው አላየሁት እሚሉ ነገርን ምን አመጣው’ አለችና በውስጧ ፣

“እሳቸው — — ” ከማለቷ ።

“ላኩት እንዴ ?” አሏት ካፏ ልፈው ።

“አሁን መጣሁ ብሎኝ ነው ወጣ ያለው ፣ ቢልኩት ነውዴ ወዴት ይሔዳል?” አለች የባለቤቷ አጣብቂኝ መግባት ልቧን ክፉኛ እየጨመቀው ።

አእምሯቸው ምላሳቸውን መቆጣጠር ያተወ መሰለ ።

“ቆዩ እንዴ ተወጣ?”

ነገሩ ካልጣማት ልቧ የሳቸውን ያህል ክፉት ሊጠንስስ ቢችልም ፣ አትተናኮልም ።

“ዋኢት ቆየት ብሏል” አለች ፣ ‘ደሞ ተመቼ ወዲህ ነው ይኸ ሁሉ ጠጋ — ጠጋ’ ብላ በልቧ ።

“እሰው ጋ አልከዋለሁ ብዬ ነበር — —አሁንማ መሸ — — ባይሆን ነገ” አሉና ዝም ብለው ቆሙ ። የቤትዬዋ ዝም ብሎ መቆም ልኬለሽን አስጨነቃት ።

ከሚያዋከባቸው ጥርጣሬና ሥጋት መካከል አንዱን እንኳ በዘዴ ለመገላገል ፈልገዋል። ረመጡን በገለባ እያዳፈኑ ፣ ሽንቁሩን ጋን በአሸዋ ቢመርጉት የሚሆን ይመስላቸዋል ። ነፍሰ — ሥጋቸው ተባዘተች ።

“አንቺ ልኬለሽ?” አሏት ቤተሰባዊ ስሜት ባለው ቃና ።

“እመት!” አለች ፣ ‘የዛሬውስ የጉድ ነው’ እያለች በሆዷ ።

“ከዛሬ — ነገ እነግርሻለሁ ስል ፣ እርስት አረገዋለሁ — — የዘንድሮ ልብ ልጄ . . .”

“ምኑን?” አለች ነቃ ብላ ።

“እንግዲህ እኮ እሰው አገር መሔዴ ነው ።”

“ወዴት?” አለች ዐውቃ ።

“አዲሳባ ነዋ! ባርላማ መሾማቸውን መቼም አቀሻል ፣ እሳቸው ቲሔዱ እኔ እንዴት ብዬ እቀራለሁ ። አልሔድም እንዳልል ነውር ነው ። ሰዉስ ምን ይለኛል ! ለኔማ እየሁ እሞቀ ቤቴ ይሻለኝ ነበር ። እና ይኸውልሽ ደህና ባለሙያ ጥፍፍ ያለች ሰው ባወጣ — ባወርድ ፣ ባወጣ — ባወርድ — —ስንቱን አስቤ ፣ ስንቱን ተመኘሁት መሰለሽ — — ቀልቤ ታዲያ ዞሮ ዞሮ ያረፈው አንቺ ላይ ነው ። ከማይረባ አጉል ዘመድ ደህና ባዳ ይሻላል ። እንዲያው ነው ፣ ዘመድ ፣ ዘመድ እምንለው ፣ ሞኝነታችን” አሉና ትኩር ብለው እዩዋት ። ለይስሙላ የፈገጉት ፈገግታ ግን የቁም ሞቱን ሞተ ።

“አ — ይ! እኔ ታዲያ ወዴትና — ወዴት ፣ ምንና ምኑን ዐውቄው ! እኔ ለራሴ ማጀቴ እንኳ ትሔድ መላ — ቅጡ ይጠፋብኛል ፣ እዚያማ ሔጄ መሣኢያ ለመሆን ነውዴ ምን አጠምኋለሁ ። ለዚያውስ ማቲዎቼስ ?” አለች የምትመልሰው ጠፍቷት ።

“እኔማ እዚህ ብቻሽን ከምትንገላቺ እዚያው ከባልሽ ጋ ይሻልሽ እንደሁ ብዬ ነዋ ! ሰውማ መች አጣሁ ፣ ጫማዬን ስመው ባይለ

ምኑኝ ነው ። እኔም ያለ ባልሽ ሌላ ሰው ይዘሁ አቴዱም ብዬ ማለቴ ላንቺ ብዬ ነበር” እሷት ገራገር ልቧን ለማግለል ። በልቧ ሣቀችባቸው ፤ ‘የዚሁ አነሳቸውና ፤ ከነባሌ እሰው አገር ወስደው ሊያንገበግቡኝ ፤ የሱም ሆድ—ሆዴን እየበላኝ ነው ። መላው ጠፍቶኝ’ ነው እያለች።

ዝምታዋን አይተው ፤ “እንግዲህ ተሱ ጋ ተማኽሩበት ፤ በኔ በኩል የውዴታዬ ወጥቶልኛል” ብለዋት እንደዋዛ ተመለሱ ። እሷም አትነግረው ፤ እሳቸውም እንደማትነግረው ያውቃሉ ።

*   *   *

ምንዳዬ ረጋና ነቃ ባለ ስሜት በወጣ ገባው ጠመዝማዛ መንገድ ጉንበስ ቀና ፤ ዘንበል ጋደል እያለ ሲጓዝ ፤ ድንገት ያጋጠመውን ውሃ የሸረሸረው መሬት ለቆ ወደ ሌላ ወገን ለመሻገር እመር ሲል ግራ ክንዱ ላይ በጥይት ተመታ ። “ዘራፍ ምንዳ ገላግሌ !” ብሎ መለስ እላለሁ ሲል ተደገመ ። ምድርና ሰማይ ዞሮበት ወድቆ ተንከባለለ ። በቦታው ተፈጥሯዊ ዘቅዛቃነት ታግዞ የሞት — ሞቱን ተንሸራቶ ከመንገድ በታች ትንሽ ቦይ መሳይ ፈፋ ውስጥ እግሩን ቁልቁል ዘርግቶ ተወሸቀ ። ደንግጧል ። ፈርቷልም ። የሕይወት ጉዳይ ሆንና ከመሬቱ ጋር በደረቱ ልስቅ ብሎ እደፈጠ ። ከየት እንደ ተተኮሰና እምኑ ላይ እንደ ተመታ’ንኳ አላወቀም ። ደሙ ብብትና ግራ ጐኑን እያራሰ መንቆርቆር ጀምሯል ። እንደምንም ድንጋጤውን ውጦና ባወጣ—ያውጣኝ ብሎ ይሔድ ወደ ነበረበት አቅጣጫ አነጣጠረ።ሽፍታው ቃታውን ጨብጦ ጐንበስ ጐንበስ እያለ ከጐዘጐዘበት ጢሻ መሰስ ሲል ፤ “ወይ ነዶ! ጥኢት ጠጋ ቢልልኝ ጥሩ ነበር” አለ ዞሮ እስከሚሔድ የነበረው አንድ መቶ እርምጃ ያህል ርቆበት ። ሽፍታው ጠበንጃውን ለመጋፈፍ አካባቢውን እየተንቀዠቀዠ ሲመለከት ፤ ምንዳዬ ካደፈጠበት ሆኖ አንድ ጠበንጃውን ደግኖ እያሰላ የሚመጣ ሰው አየ ። ማንን እንደሚፈልግ ገብቶታል ። አቅሙ እየደከመ ጡንቻው ቢዝልም ፤ ወኔው በቁጣ ነደደ ። ዐይኑ ተጎለጎለ ። አነጣጥሮ በደረቱ ለቀቀበት ። “ዘራፍ አባመንጥር!” ብሎ ወደ ፊት ጐንበስ ሲል ምንዳዬ ሁለተኛዋን ጥይት በርግብግቢቱ ለቀቀበት ። ጠበንጃው ተሽቀንጥሮ ባፍጢሙ ተደፋ ። እዚህም እዚያም ጸዐር ሆነ ። የምንዳዬ አቅም ተጠነፈፈ ።

“ወይኔ ምንዳ! ጠላቴን ሳላውቀው መሞቴ ነው” ብሎ ጠበንጃውን ከሞት በኋላም ይገለገልበት ይመስል ከንፈሩን ነክሶ ብረቱ ላይ ተደፋ ።

እፈግ በርከክ ብሎ በጭላንጭል አየ ። ነገሩ ተበላሽቷል ። ልቡ በፍርሃት ቀዘነ ። እንጀቱ ተንጫረረ ። “ምን ይብጀኝ ! ምን ልሁነው !

እንጀለቱ ይኽ ነገር” አለ መላ አካላቱ እየራደና ከቶኛ እየሠጋ ። ውስጥ—ውስጡን ሲሸረከት የዋለው እንደበቱ ፤ ደፍሮ ለመፈጸም ከራሱ ጋር የገባውን ቃል —ኪዳን የፍርሃት ውኃ በላው ። ዙሪያው ገደል ሆነበት ። ‘ብትጠየቅ እንኳ እኔም ተኩሼ ነበር ትላለህ’ብለው ሹክ ያሉት ይመስል እና ፤ በተጨማሪም በአካባቢው ‘ሌሎችም ሰዎች አሉ’ ብሎ ምንዳዬ ይፈራ ዘንድ ፤ አንድ ጥይት ወደ ሰማይ ተኮሰና ጠበንጃውን አንጠልጥሎ ቁልቁል ፈፋ — ለፈፋ ሽሽቱን ተያያዘው ።

አካባቢው ጸጥ አለ ። ሩብ ሰዓት ያህል እንዳለፈ ከወደ ማጀቱ የመጡ ሦስት ሰዎች ተኩስ ከተሰማበት ገንዳ ውሃ አካባቢ እንደ ደረሱ ፤ አንዱ ባለ ብረት ጥይቱን አቀባብሎ ፤ ሁለቱ ዱላቸውን በጥንቃቄ ጨብጠው ዙሪያ ገባውን እየቃኙ መንገድ ቀጠሉ ።

“ይኽ ደም የለመደ ቦታ'ኮ አይታመንም”አለ አንዱ ዙሪያውን እየተመለከተ ።

“ምናባቱ ቢለምድ! ሞት የሸተተው ከመጣም ያው ነው” አለ ሎክ ብሎ ሌላው ለማደፋፈር ። እንዲህ እንዲህ እያሉ ሲሔዱ ፤ አንድ ሰው እግሩ ተንጨፍሮ ፤ ባፍጢሙ ተደፍቶ ደሙ እባብኛ ሲፈስ ተመለከቱ። ፊታቸውን ከስክሰው ግራ ቀኛቸውን እየቃኙ ተከታትለው ተጠጉት ።

“እምኑ ላይ ጣለን ወንድሜ” አለ አንዱ ፤ ወደ ወደቀው ሰው እያየ ።

“ገዳዮቹ ሳይሸሹም አይቀሩ” አለ የመጀመሪያው ።

“በኋላ ላይ የሰማናት ጥይት የመሔጃ ሳኮንም አቀር” አለ ሌላው ።

“ምን አገናኝቷቸው ይሆን ? መገን የኛ አገር ሰው —— በሚረባ በማይረባው ሁሉ . . .”

“እንዲያው ማ ይሆን! የኛ አገር ሰው ይሆን ይሆን!” አለ ሦስተኛው ።

“እንዴት እንወኽው ፤ ባፍጢሙ ነው የተደፋው?” አለ መላሹ።

ምንዳዬ እንደ ምንም ከራሱ ቀና ብሎ ሰዎቹን ሲመለከት ፤ የሚያውቀው የሣር — እምባ ሰው በማየቱ ፤ “አቶ ጀማነህ”ብሎ በተዳከመ ድምፅ ተጣራ ። አቶ ጀማነህ ደንገጥ አለና ፤ “ማን ነህ ?” ብሎ ጥሪውን ወደ ሰማበት አቅጣጫ ትኩር ብሎ በጥርጣሬ ተመለከተ ።

“ምንዳዬ ነኝ” አለ በታፈነ መሳይ ድምፅ ።

"የማ ምንዳዬ?" አለ አቶ ጀማነህ ግር ብሎት ።

ትንፋሽ አጥሮት ዝም አለና ፣ "የማር — አምባው ፣ የቀኛማይ በላይነህ ።"

"የኛ ምንዳዬ !?" ብሎ አቶ ጀማነህ ወደዚያው ተራመደ ።

"አዎድ" አለው ፣ አግድም አሻቅቦ እያየ ።

አቶ ጀማነህ ወደ ምንዳዬ ሲጠጋ ፣ ሌሎቹ ከልብ ሆነው ተከተሉ ።

"ወይኔ ወንድሜን! ወይኔ ወንድሜን! ለካ የገዛ መከራችን ኖሯል!" ብሎ የጠመንጃውን አፈሙዝ ተመርኩዞ ጐንበስ አለና፣ "ምን ተርፏል ! ተበላሽቶ! ወይ ጉድ !" ብሎ ተጠጋ ።

"ወደላይ አውጡኝ ፣ መውጣት አልቶኝ ነው ።"

ተረዳድተው አወጡና ከወገቡ ቀና አድርገው አስደግፈው አስቀመጡት ።

"ምንድነው ነገሩ ?" አለው አቶ ጀማነህ ከፊት ለፊቱ ቁጢጥ ብሎ ።

"ምናውቄ ብለሽኝ ፣ ውድማ ለብሶ እንዲህ ተጫወተብኚ ፣ እንኳን አንዱን እንዲህ የሪቅ ድጋፍ አስመሰልኩቲ ብሞትም አይቆጨኝ" ብሎ ዐይኑ ተንገረበበ ።

"አንተ ማነህ ከተማ" አለ አቶ ጀማነህ አንጋጦ እያየ ። "በል አንተ እንግዲህ ገሥግሥ ፣ እኛ እየሁ እየጠበእን እንቆያለን ፣ ቶሎ ሒደህ—ለቀኛማይ ንገር" ። ከሦስቱ ልጅ እግሩ እሱ ነበር ። 'እኔንም ይተናኮሉኝ ይሆን' እያለ መንገድ ገባ ።

ሰዎቹ ከምንዳዬ ግራና ቀኝ ትንሽ ፈንጠር ብለው በንቃት ተቀመጡ ። ምንዳዬ "አ!" ብሎ አቃስቶ ዐይኑን በመጠኑ ገለጠና "አቶ ጀማነህ!" አለ በደከመ ድምፅ ። "አቤት" ብሎ በፍጥነት አጠገቡ ቆም እንዳለ ፣ "እስቲ እንዲያው ደስ ብሎኝ እንኳ ብሞት ፣ የዚያን የቡከን ጠመንጃ ወዲህ በልልኝ፣ ሌላው ቢቀር አይቼው ልሙት" አለ ዐይኑ እየቦዘ ። አቶ ጀማነህ ከወደቀው ሰውዬ ፊት አንሥቶ አጠገቡ አጋደመለት ። ፈገግ ባይልም በልቡ ደስ አለው ። 'አይቆጨኝም ፣ እንዲህ አናቱን ነድዬ ሬሳውን ማየት በቂዬ ነው ። የቅንነት አምላኽ ነውዬ ፣ ይኸን ማንም አይፈጥመው' አለ በሆዱ ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ ከሩቁ የተተኮሰውን ጥይት እንደሰሙ ፣ "እንግዲህ ደሞ ጠገቡ! ልባቸው አበጠ! አዝመራው ሳይደርስ በቅጠሉ ይጠግባሉ ፣ ሲያጡ መከራ ሲያገኙ መከራ!" አሉ ሽጉጣቸውን እያመቻቹና የበቅሏቸውን ፍጥነት እየቀነሱ ።

ወደ ማር አምባ የሚገሠግሠው መልእክተኛ ከቀኛዝማች በቅሎ እፊት —እፊት ዘክ—ዘክ ከሚለው ከመታፈሪያ ጋር ፊት—ለፊት ተያየ ። መታፈሪያ በሰማው ተኩስ ምክንያት አካባቢውን በጥርጣሬ እየቃኘ ይጓዝ ስለነበር ፣ ከፊት ለፊት እየገሠገሠ ወደ'ሱ የሚሒደው ጐረምሳ አፈጣጠን ስላላማረው ፣ "ቁም ሰውዬ ! ምን ያሮጥሃል!" ብሎ ጮኸበት ።

ወጣቱ ረጋ አለና ፣ "ወይ ያገጣጠሚ ነገር!አትልፉ ቲለኝ እኮ ነው ፣ ምን እግር ጣላችሁና መጣችሁልኝ ፣ የኔም ሩጫ እሳቸው ጋ ነበር" አለ ሰውዬውም እንዲሰሙለት ጮክ ብሎ ። ከመንገዱ ገለል ብሎ እንደ ቆመ አጠገቡ ደረሱና ፣

"እማጋ!" አሉ ፣ ቀኛዝማች ይፈልገኛል ብለው በማይገምቱት ሰው በመፈለጋቸው ተገርመው ።

ወጣቱ ከመንገድ በታች ቆሞ አንጋጦ እያየ ፣ "ጋሼ ጀማነህ አንቱ ጋ ልኮኝ ነው እመጣጤ ፣ ምንገድ ሳይመታኝ እየሁ ተገናኘኚ —— እኔማ ምን ብዬ አስቤው ።"

"የማነው ጀማነህ ? ምንድነው ጉዳው ?"

"ሦስት ሆነን ተወደ ማጀቱ ትንመጣ ፣ እምንገድ ላይ ተኩስ ሰማንና ምንድነው ነገሩ እያልን ስንጠጋ እያሃች ገንዳ ውሃ ፣ ምንዳዬ በጥይት ተመቶ ጢሻ ውስጥ ቲያቃስት አገኘነውና ፣ 'ቶሎ ብለህ ሒደህ ንገራቸው' ብሎኝ ወዳንቱ ቤት ነበር አሯሯጤ" ብሎ አንገቱን ሰበር አደረገ ።

"ምንድነው እምትለው? አላወከኸም እንዴ?"አሉ የተሳሳተ መስሏቸው ።

"እንዴ? እኔ መች አጣሁሁ!—ሺ ብሳሳትስ አንቱን አጣኋለሁ እንዴ?"

"እኮ ታዲያ ምንድነው እምትለው? ነገርህ እኮ!"

"እያሃይ ገንዳ ውሃ ምንዳ በጥይት ተመቷል እኮ ነው እምልሁ ።"

"የኔ ምንዳ !!? ማ አባቱ ?!" አሉ ቱግ ብለው ።

“ማ አይቷቸው! ማ እንደሆነ አላወእንም!”

“እናንተ የት ኖራችኋል?”

“ምነው ተወደ ማጀቴ ትንመጣ ነው ብየሁ!”

“እ—እ! ይቺማ ጥንስስ አላት —— ቆልት ነች! —— በጀ!” አሉ ቀጥል ለማለት ።

“አንዱ ሰውዬ ግን እዚያው ሙቷል!”

“አንተ ለመሆኑ የማ ልጅ መሆንህ ነው?” አሉት እየጠረጠሩ።

“ያሰግድ ስጤሺ ነ”

“እ—እ! ነህ እንዴ !”

ከቀኛዝማች በቅሎ ኋላ የቆመው ቸርነት በንዴት ብው ብሎ ይቅበጠበጣል ። ‘ንዛዣም የሆኑ ሰውዬ! ምን ያናዝዛቸዋል ፣ ምናለ ቶሎ ብንሔድበት!’ አለ በሆዱ ።

“እሄሄ! እኔ መች አጣኋት! ይቺ ለኔ የመጣች ፣ ለኔ የታሰበችነች! ‘እህያውን ፈርቶ ዳውላውን’ አሉ ። የምቀኝነት ናት ! ለኔ ያሰቧትን ታይሆን አይቀርም!” አሉ ፊታቸው ፍም መስሎ ።

ቀኛዝማች ገሥግሠው ጎንዳ ውሃ እንደ ደረሱ ፣

“ምንድነው ነገሩ ጎበዝ?” አሉ ገና ከበቅሎ ሳይወርዱ ።

“ኧረ እኛም ገራ ገብቶናል —— የምን ጉድ ነው እያልን ተጸምጠናል! ቀኛግይ” አለ ጀግነህ በትሕትና እሻቅቦ እያየ ። ሰውየው ከበቅሏቸው ወርደው ምንዳዬን አሽቀልቅለው አዩት ። ሁለመናቸው በንዴት ተንቀጠቀጠ ።

“እናንተ ምንቱ ኖሯል የደረሳችሁት?”

“እኛ ገና እያነጋገርን ሆነን ነው ተኩስ የተሰማው ፣ ወዲያው ብን ደርሰማ ኖሮ . . .”

“የሸሸም ታይኖር አይቀር” አለ ሌላው ።

“እንዴት ?” አሉ በምን ፀወቅህ በሚል አስተሳሰብ ።

“አንዱ ጥይት እንዲህ ተወደታይ የተሰማች መስሎኛል” አለ ነገር ሳያዞር ።

ቸርነት እንደ ተለመደው ከሰውየው ኋላ ሳይሆን ከፊት ለፊታቸው ቆሞ በደም የራሰውን ጓደኛውን ባዘኔታ አየና ፣ ባፍጢሙ የተደፋውን ሰውዬ በንዴት ተመለከተው ።

“እስኪ ገልበጥ አርገው እንየው” አሉ ቀኛዝማች ። ሁለት ሰዎች ፈጠን ብለው የሞተውን ሰውዬ በጀርባው ገለበጡት ። “ኧኸኸ! ደህና ዋጋውን አግኝቷልና በል! ታዲያ ከምነዬው ፊቱ አበጠ ?”

ምንዳዬ ፣ እነ ቀኛዝማች ከደረሱ ጀምሮ ዐይኑን በመጠኑ ገለጥ አድርጎ ሁሉም ምን ያህል እንዳዘኑና እንደ ተናደዱ አይቷል ። ሟቹ በመዘቅዘቁና ፊቱም በረጋ ደም በመጨማለቁ ፣ ማንነቱን ለመለየት አልቻሉም ። ሁሉም አፍና አፍንጫቸውን በእጃቸው አፍነው ቆሙ ።

“አበጀህ!” አሉት ወደ ምንዳዬ መለስ ብለው ። “ሱሪ ማለት ይቺ ነች! ሌላ—ሌላውን ተዉት ። የዋዛ ሰው መስለኸው ነው አል ሰ ሜ! ወን ! ገድሎ ሊፎክር ነበር አመጣጡማ! ታቀዋለህ እንዴ ምንዳ?” አሉት ትኩር ብለው እያዩ ።

ትንፋሽ ለመሰብሰብ ዝም ብሎ ቆየና ፣ “ቀድሞ ነገር መች ልብ ብዬ አየሁትና !”

“ለመሆኑ ፊት — ለፊት ነው ፣ ሸምቆ ?” አሉ በደም የራሰ ልብሱን እያዩ ።

“ተደብቆ ነውዬ ! ለጥኢት ነው ሚኻል የዋለልኝ ! እንደሱማ አሳብ ቢሆን —”

“አንተ ታዲያ እንዴት አርገህ አገኘኸው ?”

“እኔማ አገር—አማን ነው ብዬ እንደ ልማዴ ተዝናንቼ ትሔድ ፣ እሱ እጢሻ ውስጥ አሾትሎ ሲጠባበቀኝ ነበር መሰል ፣ ሁለቴዬ ተኩሶ እንደ መታኝ ነፍሴን ስቼ ተንከባለልኩና እንዳጋጣሚ እየች ውሃ እቦረቦራት መሬት ውስጥ ተንሸራትቼ ውሸቅ አልኩ ። እንዲያው ፈጣሪ አምላኬ ትረፍ ቢለኝ ነውዬ ፣ በኔ ብርታትም አደል” ብሎ ዝም አለና ፣ “መሞቴን ሊያይ ይሁን ፣ ይቺኑ ጠበንጃዬን ለመውሰድ እንጃ ባቱ ፣ እኔኑ ፍለጋ ጐንበስ — ጐንበስ እያለ ቲመጣ አነጣጥሬ ጠበስኩታ ——”

“አጠናቅቃለሁ ሲል ተጠናቀቀና ዐረፋዋ !” አሉ በኩራትና በደስታ እየሣቁ ።

“ብቻውን አልመሰለኝም ፣ እሱ ተወደቀ ወዲያም ሲተኮስ ሰምቻለሁ ። የዚህኛውን መውደእ ቲያዩ ሸሽተው ይሆናሊ” ብሎ ካንገቱ ዝልስ አለ ።

"ይኸ እዚህ ከወደቀ በኋላ ተኩስ ሰምተህ ከሆነማ ነገር አለ ።
እስቲ እንደዬ ገባ በሉና አስሉ ጉበዝ ! አሁንስ አድብተው እንደሁ
ማን ዐወቀ ?" ብለው አካባቢውን በጥርጣሬ እያዩ ሽጉጣቸውን
መዘዙ ። ባያስታውቅባቸውም ውስጥ — ውስጡን ሠግተው ነበር ።
እዚያው እመንገዱ ዳር ጠፍጠፍ ያለ ድንጋይ አየት አርገው አረፍ
አሉ ። መታፈሪያ በቅሎውን እተንዘረፈፈ ቅርንጫፍ ላይ ሸብ አድ
ርጎ በጥንቃቄ ቆመ ።

ሦስቱ ሰዎችና ቸርነት በተለያየ አቅጣጫ ሁለት ሁለት እየሆኑ
ወደ ጫካው ገቡ ። የሁሉም ልብ ተሰቀለ ። ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ
አቶ ጀማነህና አብሮት የነበረው ሰውዬ አፈሣና ሚቹ አድፍጠው
በት የነበረውን ቦታ አገኙት ።

"አጅሬ ስንቁንም ይዞ ኖሯል በል!" አለ አቶ ጀማነህ ተደስ
ቶም ተገርሞም ። በሚገባ ያልታሰረውን አገልግል ከፍቶ ተመለከ
ተና ሌላ ተጨማሪ ነገር ያለመኖሩን እንዳረጋገጠ አገልግሉን ይዞ
ከጢሻው ሲወጣ ከነቸርነት ጋር ተገናኙና ወደእነቀኛዝማች ዘንድ
አመሩ ።

የቀኛዝማችና የሎሌዎቻቸው ዐይን አገልግሉ ላይ ተተክሎ ፥
'አንተን ደሞ እዚህ ምን አመጣህ' እያሉ የሚጠይቁ መሰሉ ። ግራ
ገባቸው ። በሦስቱም አእምሮ ውስጥ አንዳች ጥርጣሬ ተላወሰ ።

ከጐራ ጐራ ያስተጋባው የአምስቱ ጥይቶች ድምፅ ዘወትር ከሚሰ
ማው ተኩስ የተለየ ስሜት ፈጥሮ ከያቅጣጫው ወደየቤቱ ያዘግም
የነበረውን ያመረት — ግራር ፥ የሣሊማኖና ኮበኮብ እረኛና ገበሬ
ወደ ገንዳ ውሃ አላስኬደውም ። የተኩስ ድምፅ መስማትና እነ
እከሌ ተጋደሉ ማለት ተራ የዘወትር ነገር ነው ። በዕለቱም ገንዳ
ውሃ ተኩስ ተሰምቷል ብሎ ከማጀቴ ሽቅብ የወጣ ፥ ወይም ከእካ
ባቢው መንደሮችና ቤቶች አደጋው ወደ ደረሰበት ቦታ ቸኩሎ የሔደ
አልነበረም ። ይልቅስ ከዕለቱ ሥራና ጉዳያቸው በዚያው በኩል
ወደየቤታቸው የሚያዘግሙ ገበሬና መንገደኞች አንዳንድ እያሉ በመ
ድረሳቸው ቁጥራቸው በረከተ ። አብዛኛዎቹ ግን ፥ ማጀቴ የዋሉ የሣር
አምባና ያካባቢው ሰዎች ነበሩ ። ሁሉም ደንገጥ እያሉ ተቀላቀሉ ።

"በሉ እንጂ ጎበዝ!" አሉ ቀኛዝማች ፥ በብስጭት የነደደ ዐይና
ቸው እየተንቀዠቀዠ ። "እንዳፍታ ወረድ በሉና ለቃሬዛ እሚሆን
እንጨት ቁረጡ" አሉ ትዕዛዝም ፥ እርዳንም በተቀላቀለበት ሁናቴ ።

ሦስት አራት ሰዎች አብሯቸው የዋለውን ምሳር እንደያዙ ወደ
ጫካው ገቡ ።

"ከነዚያ ከባላጋሮቹ መኻል ይሆን ይሆን እንዴ ይኸ ሰውዬ?"
አለ ጀማነህ ቀኛዝማች ተቀምጠው እሱ ቆሞ ሬሣውን እያዩ ።

"እኔ ምን ዐውቄ አቶ ጀማነህ ፥ ባይሞትማ ኖሮ እንዴት ጥሩ
ነበር —— ትንሽ ፍንጭ ይሰጥ ነበር ።"

"ያገር ልማድ አፍርሰውና ውል ጥሰውማ እንዲህ ታደረጉ
የጉድ ነው" አለ በማጋነን ።

"አያረጉትም! አያረጉትም! ካረጉትም ጠባቸው ከማ መሰለህ?
'ባለቤቱን ታልናቁ አጥሩን አይነቀንቁ' ይባላል ። እነሱ ተሆኑ እንኳኳ
ራትም! ባለጌና ፈሪ ውል አያውቅም ። ይኸ ሰው የዞን — አምባ
ሰው መሆኑ ተታወቀ ጉድ ይፈላል" አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

ተጨማሪ መንገደኞች እየደረሱና እጅ እየነሡ ተቀላቀሉ ። ወደ
ጫካው የገቡት ሰዎች ወፈር ፥ መለል — መለል ያለ እንጨት ቆር
ጠው ተመለሱ ። ወዲያው ከየገበሬው በተገኘው ገመድና የመጫኛ
ቁራጭ ፥ እንዲሁም መዘው ባመጡት ሐረግ ፥ ቀኛዝማች ፥ ሁለት ቃሬዛ
ሲሠራ አይተው ፤

"ሁለት ቃሬዛ ለምናችሁ ነው?"አሉ ።

"ሁለትኮ ናቸው ቀኛማይ" አለ ከቃሬዛ ሠሪዎቹ አንዱ ።

"የማንንም ሽፍታ! ነፍሰ ገዳይ ሬሣ ተሸክመን ልንሔድ!? አይ
ደረግም! የማንም ጥንብ አንሺ ነን እንዴ ? እሱ እኮ አልቀናውሚ ፥
ቢቀናውኮ ለጅብ ነበር ጥሎት እሚሔደው ።"

"እሱስ እውነትኩን ነው ። እኛ ግን ዐይናችን እያዬ እንዴት ለጅብ
ጥለነው እንሒድ? — ነግ በኔኮ ነው ቀኛሚይ — ለሱ ብለን ታይሆን
ላምላክ ነው" አለ ሌላው ።

"ቢሆንስ! ቢሆንስ! እናንተ ያሁኑን ነው እምታዩት ፥ እሱ እኮ
አመጣጡ ፥ ገሎ ለመወርወሪ ለሌላም አልነበር —— ያው ባዝነን
እጅ—እግሩን ነበር እምናገኘው ። ኧረ ይታአባቱ !" አሉ ደማቸው
ፈልቶ ።

"አዬ ቀኛማች! አሁን ለሱ በጅብ መበላትና አለመበላት አስበ
ንለት መሰለሁ? እዝጊሐርን አንድ አምላክን እንዳናስቀይም ነውዬ!
በፆ ላይ ደሞ ማ መሆኑን እንወእ ብለን ነው ። ወይ ምንዳዬ ወይ
ሌላ ሰው ያኽውና እንገላገላለን ። ባንድ ወገንምኮ የግዳይ ያክል
ነው ። ምንዳዬም ቢሆን ደስ ይለዋል ። የጠላትን ሬሣ አስከትሎ

መማባትም እኮ ጀግንነት ነው” አለ ፣ አቶ ጀግነህ ስሜታቸውን በሚ
ነካ አነጋገር ።

ምንዳዬን ቅጠላ—ቅጠል እተጐዘጐዘበት ቃሬዛ ላይ በጥንቃቄ
አጋድመው ሁሉም በጸጥታ ቆሙ ። የሰዎቹ ጥያቄና ሐሳብ የቀኛዝማ
ችን ልብ አላላው ። በነገሩ ባይደሰቱም ፣ “በሉ እስኪ እንዳላችሁ
ይሁን ፣ ሆን ብለው ለዱር ዐውሬ ጥለውት ገቡ ከምንባልና አንጉል
ስማችን ከሚጎድፍ ይዘነው እንሒድ” አሉ ። የሰውዬውንም ሬሣ ቃሬዛ
ላይ አጋድመው ፣ ያገኙትን ቅጠላ —ቅጠል ዘነጣጥፈው ጣሉበት ።
ምንዳዬ የቸርነትና የመታፈሪያ አደፍደፍ ያሉ ነጠላዎች ተደርበው
ለት ፣ ቀኛዝማች በቅሏቸው ላይ ወጥተው ከፊት እየመሩ ፣ ቃሬዛ
ተሸካሚዎቹ እየተጋገዙ ወደ ሣር—አምባ መልስ ሆነ ።

የቀኛዝማች ልብ የወይዘሮ ደጅ ይጥኑን ገላና መውደድ እን
ደቋመጠ ፣ ቤትዮዋ ካሁን አሁን ይመጡና አብረን ስንጫወት አድረን
ነገ ጧት ይሸኙኛል እንዳሉ ፣ ምንዳዬ ያሰበው ሁሉ ቀርቶ ፣ ፈጽሞ
ያልጠበቀው አደጋ ገጥሞት ፣ ፀሐይ ጠለቀች ። ሰዎቹ እየተጋገዙና
እያረፉ ፣ ተጨማሪ ሰውም እየተገኘ ፣ ከቤቱ የራቀውም ወደ ኋላ
እየተመለሰ ፣ ዳገት ቁልቁለቱን ዘልቀው ከቀኛዝማች ግቢ ግርጌ እንደ
ደረሱ ፣ ወሬው በየት በኩል እንደ ቀደመ ሳይታወቅ ኡኡታው ቀለጠ።

ልኬለሽ ደረቷን እየጠፈጠፈች ፣ ደም እንዳሰከረው ሰው ሮጣ
ካጥር ውጪ ካሳረፉት ከምንዳዬ ቃሬዛ ላይ ዘፍ አለች ። ተሯሩጠው
አነሷት ። ዳግመኛ ወደ ቃሬዛው እንዳትጠጋ ስለ ከለከሏት ሽቅብ
ሽቅብ እየዘለለችና ደረቷን እየጠፈረች እዬዬዋን ለቀቀችው ፤ የአካባ
ቢው ሰው ከየቤቱ መጥቶ ፣ ያዘን እያለቀሰ ፣ ሌላው እየተከዘ ተሰባ
ሰበ ።

ቀኛዝማች ፣ በምንዳዬ መቁሰል ክብርና ዝናቸው የተቀነሰና
የተነካ ስለ መሰላቸው አንጀታቸው አሯል ። ‘ጉዞዬን ለማደናቀፍ ሆን
ተብሎ የተደረገ ተንኮል ነው’ አሉ በልባቸው ። በአንድ ጉዳይ ግን
መንፈሳቸው ረክቷል ። ምንዳዬ ገድሎ በመዳኑ ፣ እንደ ልብ ጓደኛው
በጣም ደስ ብሏቸዋል ። ከልኬለሽ ሌላ ፣ ከቀኛዝማች ይበልጥ እጅግ
ደስ ያለው ግን ቸርነት ብቻ ነበር ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ወገባቸውን በነጠላ ጠፍንገው ደረታ
ቸውን እየመቱ ከምንዳዬ ቃሬዛ አጠገብ ቆመው እንባቸውን እንደ
ለዶሉት ። ቀኛዝማች ከጥቂት ሰዎች ጋር ቆመው በትካዜ ያስተው
ላሉ ። ነገሩ ከጠበቁት በላይ ተጋንኖ የልኬለሽም ኡኡታ ከቀኛዝ
ማች ግምትና ፍላጐት ውጪ ሰዉን ሁሉ በማንጋጋቱ በጣም ተና
ደዱ ። እፏን ቢያፍኑት ደስታቸው ነበር ።

“ምን መሆኗ ነው ይቺ ሰው! ለምን ተረፈልኝ ፣ ለምን ዳነልኝ
ብለሽ ነው” አላት ጀግነህ ።

“ሃይ በሷት ደግም አዶል! እሱንስ ቢሆን ለምን ታስጨንቀዋ
ለች ፣ ነውር እማደል እንዴ ! ምንድነው እንዲህ ያለ ነገር” አለ
ሌላው ቀበል ብሎ ።

“የሞት መስሏት ይሆን እንዴ? አላወቀች እንደሁ” አለ ኩተስ
ሰበሰቡት መኻል ።

“ጨናም የለው እንዴ ሰዉ?! ለምን ብለን ነው ሞተ የምንላ
ላት?” ብሎ መለሰ ሌላው ።

“ያለሱ ማን አላት ? ለሷኮ የሞት ያክል ነው——እንዲያው
ብቻ እያድርስ ነው !”

“አሁን እሷ ሙሽችና ምን ትጠእመዋለች ። ቆሰለዪ አልሞተ ፣
ይህን ያክል አገር ማመስ ምንድነው ?” አለ አንድ ባለ ወፍራም
ድምፅ ።

“ድንጋጤ ከፉ ነው ። ቲደርስብን ብቻ ነው እምናኸው ፣ ልጇ
መበስ እስቲልላት ነውዬ ፣ ዝም ግስቷግ መች ይኾራል ፣ እንዲያው
ልጊዜው ከፈል ያለልን እየመሰለን ነው ። እሱማ እንኳን ለቆሰለና
ለሞተስ ምን ይኮናል——ተሆነ ወዲያ” አሉ አንድ ሽማግሌ ።

ቀኛዝማች ፣ ቅዝዝ ብለው ሰዉን ሁሉ ተመለከቱና ፣ “በሉ እንግ
ዲህ ገበዝ! ይኸን የኔን ወደ ቤቱ ውሰዱልኝ ። አገር ይየው ብየ ነው
እንዳፍታ አሳርፉት ያልኳችሁ ። ያገን ግን ሰው ሁሉ ይየውና ፣ የሚ
ያቀው ሰው ከተገኘ የየት አገር ሰው እንደሆነ እንስማና እንደሆነ
ይሆናል” ብለው ሰዉን ለመቀነስና እሳቸውም ገለል ለማለት ወደ
ቤት ሲገቡ ቸርነትን ጠርተው ልብቻው ሹክ አሉት ።

እሳቸውን እምናና ተጠግቶ በሚኖር ሰው ላይ ፣ የዚህ ዓይነቱ
አደጋ በመድረሱ ፣ እገሬው ፣ ‘ለካ እሳቸውም ይደፈራሉና’ እያለ የጠላ
መጠጫ ፣ የቅራሪ መጨለጫ አድርጎቸው እንደሚለፍለት እያለሰለሱ
ወደ እልፍኛቸው ገቡ ።

ምንዳዬን ወደ ቤት ካስገቡት ሰዎች መካከል ፣ “ልቅሶ ቲሰማ
ደግሞ አደል ፣ እሱም ቢሆን ይጨንቀዋል ፣ ድምፃችሁን ቲሰማ ይባ
ባል” ብለው ልኬለሽንና ልጆቿን ዝም እንዲሉ በማስደፈራቸው ልቅሷ
ቸውን በለቅሶቅታ ቀጠሉ ። ከቤት ውጪ ደግሞ ጠያቂዎችና አጽና
ኞች ስለ ዕለቱ አደጋ የተለያየ ወሬ ያወራሉ ። ከፊሉ ቀኛዝማች

ወጣ ገባ ሲሉ መቃጣቱን እንዲያዩለት ከንብንቡን አውርዶ በቀላሉ ከሚታይበት ቦታ ላይ ተቀምጧል ።

ልኬለሽ ንዴትና ብስጭት ሲገፋፋና ሲያዳፋት ፣ "ጉድ አረጉኝ! ጉድ አረጉኝ! ተው ስልህ! — ተው ስልህ! ተው ይቅርብን! — ተው እንሒድ ስልህ! አንት ውለታ ገዳዩ !—— እንዴት ልሁንልህ! እንዴት አባቴ ላርግህ!" እያለች ትንሰቀሰቃለች ። "ጤናም አደለች እንዴ ይቺ ሴት?! ምነው ዝም ብትል" ሲሏት ደግሞ ጸጥ ትላለች ።

ወይዘሮ አልፍ — ይከንዱ ፣ በተራቸው ወደ ምንዳዬ ጐጆ ገባ ይሉና "ወይ ልጄን! — ወይ ልጄን! እስቲ ምን ባረከና ምን በበደ ልክ ነው ይኸ ሁሉ!" ይሉና የገዛ ድርጊታቸው ሕሊናቸውን እንደ ጋሬጣ እየወጋና እንደ አለብላቢት እየለበለበ ስላሠቃያቸው ፣ ፊታቸው ፃዕረ — ሞት የሚተናነቀው በሽተኛ መሰለ ።

የምንዳዬ መዳን የተናካሽ አውሬ ያህል እያስፈራራ የሰውዬው መሞት ፣ የሥጋት ጉጠቱን ይዞ አፈጠጠባቸው ።

ምናልባት ምስጢሩ ካፈተለከ ደግሞ ፣ የሚያስከትለው አደገኛ ፍጻሜ እየታያቸው በቁማቸው ተብረከረኩ ። በውስጣቸው የሚፈራገጠውን ፍርሃት አድበስብሰው ፣ ስሜታቸውን የሚደብቁበት ጥንካሬ ስላጡ ዙሪያው ገደል ሆነባቸው ። የሚያዩት ሁሉ ሊያስደነግጣቸው ነፍሳቸው ከፋኝ ተሠቃየች ።

* * *

አፈሣ ፣ አሞቱ ፈሰሶና ደይዘው ይልቀው ጠፍቶት ፣ ጢሻ — ለጢሻ ፣ ፈፋ ለፈፋ እየወደቀ — እየተነሣ ከሸሸ በኋላ የማታ — ማታ ላይን ያዝ እንዳደረገ ወደ ቤቱ ገብቶ ልብሱን ቀየረ ።ቀላ ውሎ የገባ በመምሰል ራሱን እየነቀነቀና እያዘነ ከሰው ጋር ተቀላቀለ ። ወ/ሮ አልፍ — ይከንዱን ማግኘትም ሆነ ማየት አልፈለገም ። ሁለመናው ተብረከረከ በቁሙ ቀዝፏል ። እጁድቅ ባይ አርጌ ሸማ ያለበሰውን አስከሬን እንኳ ትኩር ብሎ ማየት አልቻለም ። የሕሊናው ሸብር አዳዲስ ተከታታይ ሥጋትና ጥርጣሬ እየፈጠረ ውስጥ—ውስጡን ያስበረግገዋል ። ሐሳቡ ይበታተንና ብዙ ነገር ይታየዋል ። የማይሆነው ሁሉ ። "በል ተነሥ! አንተም አብረህ ነበርክ አሉ" የሚሉት እየመሰለው ገልመጥመጥ አበዛ ። በመኻሉ ደግሞ የዕለቱ ውሎው መነሻና መድረሻው ይጠፋውና ነገሩ ሁሉ ቅዠት ይመስለዋል ። የገንዳ — ወሃ ነገር በጣልቃ ብቅ ሲልበት ደግሞ ፣ ነፍስ — ሥጋው ኩምሽሽ ይላል ። "እስኪ ሰው መስሎኝ ከማይረባ ሰው ጋር ወቶ እንዲህ ልዋረድ — ወይ —ነዶ! እንዲህ ሞቱ ላይቀርለት — እኔው ተኩሼ ልበለው ስለው እምቢ ብሎ ጉድ — ሆነ! የማያኤውን ሁሉ እያወራ እኔንም ፈርቶ አስፈራኝ" ይላል ። በመኻሉ ሬሣውን አየት ያደርግና ዘወር ይላል። እውስጡ የሚራወጠው ሥጋት — ፈጠር ፍርሃቱ ግን ፣ አንገቱን ጠምዞና የፈረጠጠ ቀልቡን ጨምድዶ ከሬሣው ጋር በሐሳብ ያስወራዋል ።

"አንተ እኮ ነህ ለዚህ ያበቃኸኝ ፣ የመከርናትን ሁሉ ዝርክርኳን ባላወጣት እኔ አይደለሁም— እውነትም ሙቻታለኋ!" የሚል ይመስለውና ፣ "አይ አሁን ሰው ባይኖርና ብቻውን ባገኘሁት ፣ የልቤን እሠራ ነበር" ይላል ፣ በንክ ቢጤ አስተሳሰብ ። ሰው ሁሉ የጠረጠረውና እሱን—እሱን ብቻ የሚመለከት መሰለው ።

ምናልባት ደባው ቢጋለጥ ፣ የሚያውቀውን ሁሉ ተናዞ ከጣጣው ለመገላገልና ነገሩን ሁሉ በወ/ሮ አልፍ—ይከንዱ ላይ ለመለደፍ ወሰነ ። ሴትዮዋንም ጭንቀት እያዳፋ ካጥር—ውጪ ያስወጣቸውና ወደ ሬሳ ጠባቂዎቹ ብቅ ሲሉ አከላቱ ይረግዳል ።

* * *

ምንዳዬ ቤት ውስጥ ከነበሩት ጥቂት ጠያቂዎች መካከል ፣ አንዲት ባልቴት ልኬለሽን ከበሩ ሥር ጎትተው ባለቤቷ ወደ ተኛበት አልጋ ወሰዱና ፣ "እስኪ በይ እይው ፣ ለምን ተረፈ ነው? ለምን ከነነብሱ መጣልኝ ነው? እንኳንና በጥይት ያክል ነገርና ፣ በዱላ እንኳ የተመታ እንዴት—እንዴት ነው እሚሆነው ፣ ኤጅ—ኤዲያ! አሁን ይህን አጣሽውና ነው ፣ ደግም አደል የጌታን ዐይን አታውጪ ፣ ተፍቶ ልሻል ። በይ ጠጋ ብለሽ አነጋግሪው ፣ ቀስ ብሎ ጥሩልኝ ብሎኝ ነው፣ ደሞ አልቅሽበት አሉ! ነፈረቅ! የሰው ነፈረቅ!" ብለው ወደ አልጋው ግርጌ ገለል አሉ ።

ደካማዋ ኩራዝ የክር ጥላሸቷን ተሸክማ ለወጉ ያህል በምሰሶው ዙሪያ እያበራች ጥንፋፊ ላምባዋን ሽቅብ ታልባለች ። ምድጃው ላይ የሚነደው የእንጨት እሳትም ፣ ቦግ እልም እያለ ይጭለመለማል ። የቤተሰቡ ኑሮ ምስክር ነው ። በወጉ አይበራ—በወጉ አይጠፋ—የብርሃንና የጨለማ ቅይጥ— ድንግዝግዝ ።

ልኬለሽ የአልጋውን ወራጅ ዘንግ በሁለት እጆቿ ተደግፋ ፣ "ምንዳዬ ? ምንዳዬ? ነብስህ አለ?" ብላ ልታየው ጐንበስ ስትል እንባዋ ተንጠባጠበ ። አቅም አንሶትና ትንፋሽ አጥሮት ዝም አለ እንጂ ወኔው አልተሸነፈም ። ዐይኑን እንደ ምንም ገልጦ "አይዞሽ ደህና ነኝ ፣

አታልቅሺ ፣ ተርፌያለሁ'' ብሎ ፈዘዝ ባለ ዐይን አያት ። ድምፁን እንደ ሰማች ነፍሷ ገባች ።

"እሺ'' አለችው ከንፈሯ ላይ የደረሰውን እንባዋን ከምራቋ ጋር አብራ ውጣ ። "እንኳን ደህና ሆንክልኝ ፣ እኔስ አላለእበም ። ልጆቹም ዝም ይላሉ ፣ አናለእስም ። አንተ ብቻ አለሁ በለን ፣ ድምጥህን አሰማን'' ብላ እንባ በከተረ ዐይን አየችው ። በንግግሩና በዐይኖቹ ተስፋ ተጽናናች ። በድንጋጤ ውርጅብኝ ተናውጾ የቆየው አእምሮዋ ፣ ጸጥ—ረጋ ማለት ሲጀምርም የፈገግታዋ ጎሕ ከትካዜዋ ጀርባ ብቅ ማለት ጀመረች ።

ምዕራፍ ዐሥራ አራት

ቀኛዝማች ፣ ባስቸኳይ እንዲመጡ የላኩባቸው ወጌሻ ከተለያዩ ዕፅዋትና ሥራ—ሥር ያዘጋጁትን ድቁስ መድኃኒት በትናንሽ ቅሎች ይዘውና ፣ የሰባራ መጠገኛ መቃቸውን አንጠልጥለው ሲገቡ ሁሉም ከሌጋው አካባቢ ገለል አለ ።

"ይኸ ሁሉ የሰው መንጋ አንድ ላይ ታጉሮ ምን ያረጋል፤ እንባ ምን ሲፈይድ አይታችኋል፤ ደም ሲያቆም ነው ፣ ቁስል ሲያጠግግ'' ብለው ከንተከታያቸው መደብ ላይ ዐረፍ አሉ ። የማር—አምባና የአካባቢው ሕዝብ 'እሳቸው እጃቸው መዳኒት ነው ፣ እንትፍ— እንትፍ ብለው ዳበስ ዳበስ ታደረጉ ፣ በኢ ነው' በማለት ያምንባቸዋል ።

አንድ እፍኝ ጨው የተጨመረበት ውሃ እንዲሞቅ ስላዘዙ ወዲያው ተጥዶ ማገዶ ተለቀቀበት ። ኩራዚቱም ከቀኛዝማች ቤት የመጣ ላምባ ተጨመረባት ።

"ይኸ ሴት—ቤቱ ምንም አያረግልኝ ——እስቲ ደህና ደህና ጉበዝ ከደይ ጥሩ'' ብለው እንዳዘዙ ፣ አራት ሰዎች ተከታትለው ገቡ ። ሌሎቹን ሰዎች ከቤት አስወጥተው ወደ ምንዳዬ እልጋ ከተመለሱ በኋላ ፣ እጃቸውን በዝግታ ካንገቱ ሥር በማሳለፍ ከትካሻው ቀና ሲያደርጉት ቸርነትና መታፈሪያ ፈጥነው ረዷቸው ። ከራሱም ከትከሻውም ከወገቡም ደጋግፈው ሲያስቀምጡት ፣ ልኬለሽ እበሩ ጋ ቆማ የሚያደርጉትን ታስተውላለች ። ልጆቹም አጠገቧ ቆመው ይመለከታሉ ። ደረታቸው ቅትት—ቅትት እያለ ይናኻሉ ። ምንዳዬን ደጋግፈው ስፌ ግርንቡድ ላይ ካስቀመጡት በኋላ ፣ የሚያኽ ደሙን ለማቆም የታሰረውን ጨርቅ በዝግታ ፈቱት ።

ወጌሻው ለብ አለው ውሃ ውስጥ ጥጥና ላባ እየነከሩ ግራ ክንዱን በዝግታ ካጸዳዱ በኋላ ፣ "ይኸውላችሁ ፣ ጥይቷ በየህ በኩል ገብታ በዚህ በኩል ነው የሾለከችው'' ብለው የግራ እጅ ጣቶቹን አንድ ባንድ ደጋግመው ሳቧቸው ። ሦስቱ ብቻ ቋ—ቧ— አሉላቸው ። የክንዱን አጥንት ቀስ ብለው በዘዴ ሲደባብሱ ፣ ከብብቱ ይጀምሩና እስከ ክርኑ መታጠፊያ ይወርዳሉ ።

"እረ እንደ ተወራውም አደል ፣ ሥጋ—ሥጋውን ነው ፣ አጥንቱን ላመል ታህል ነው እከክ ያደረገቻት ። ጌታ ውሎለታል ፣ ቁስሉ እን

ደሁ ነገ ጧት ይሽራል” ብለው የምንዳዬን እጅ በጥንቃቄ በቸርነት
ካስያዙ በኋላ፤ ከትናንሽ ጡሊዎቻቸው አረንጓዴና ግራጫ መሳይ ዱቄት
እያወጡ፤ ጥይት በገባበትና በወጣበት በኩል በጣታቸው ገፋ—እያ
ደረጉ ገና ደም በሚያዥው ትኩስ ቁስል ላይ መድኃኒት ደመደ
ሙበት ። ባመጡት አሮጌ የነጠላ ትልታይ ጨርቅ በክንዱና ባንገቱ
ዙሪያ እየጠለፉ አሰሩለት ። ከትከሻና ከሽንጡ ወደ ቀኝ ዘንበል
አድርገው የግራ ብብቱን የኋላ አካባቢ ደባበሱት ። የፈሰሰው ደም
ረግቶና ደርቆ ትናንሽ ቅርፊት ፈጥሯል ። ያንንም ለብ ባለው ውሃ
ውስጥ ጥጥ እየነከሩ የማጠብ ያክል ጠራረጉና አፏን ከፍታ ደም
የምታመነጨውን ሁለተኛዋን ቁስል አገኟት ። ረጋና ትኩር ብለው
የደሙን መፍለቂያ ካስተዋሉ በኋላ፤ ዙሪያዋን ነካ—ነካ፤ ጫን ጫን
እያደረጉ ቀጠን ብሎ የረጋውን ደም ሲያስወጡ ምንዳዬ፤ “እስስስ!
አ!” ብሎ የሥቃይ ድምፅ አሰማ ። የልኬለሽ ልብ ሥቃዩን በሰቀቀን
ትጋራ ። ፊቷ ቅጭም ብሎ ዐይኖቿ ፈጠጡ ።

“አይዞህ! አይዞህ በርታ! እንኳን የኔን የሽማግሌውን እጅ ጥይ
ቱን ችለኸዋል ። አንተ ደሞ አይቆጭህም፤ አንጀትህን አርሰሃል”
ብለው እንደገና ዙሪያውን እየጠራረጉ ካጸዱና የረጋውን ደም ካስ
ወገዱ በኋላ፤ ፈገግ ብለው ቀና አሉ ።

“እንዴት ያለ ልበ ንጡሕ ነው! በየህ በኩል የገባችውማ ምና
ምኒት አጥንት እሚሉ ነገር ሳትነካ ሥጋ—ለሥጋ ሾልካለች ። አዬ ዕድል
እናንተ ሆዬ! ጌታ ከወደደኮ ከፈላ—ውሃ ያወጣል! አሁን ያነዬ የዛሬ
ስንት ዓመት መሆኑ ነው፤ የንቅጥቅጡ ጊዜ እንዷ ዘመዴ የድንጋይ
ቤት ግንብ ተደርብቶባት ኡሉ ተባብለው ቲያወጧት፤ ለማላ ያክል
እንኳ ጫር አላረጋትም ። እስቲሽርልህ ድረስ እጅህን ማንቀሳኸሱ
ነው የሚቸግርሂ፤ ጡንቻህ መወጠሪያ ላይ ባለመሆኗ ደህና ነህ፤
የዛሬውን ቀን ባል—እንዳለው ባሉን ጠይኸህ ጠብለው፤ መሰንበቻ
ውን ደህና — ደህናይቱን ጉርስ — ጥጥት ካረከ ብድግ ትላለህ”
ብለው ወደ በሩ እያዩ፤ “ሌላ አሮጌ ነጠላ የለሽ ይሆን? ማ ሒዶ ያመ
ጣሊ እኔም ጋ ነበረ” አሉ ።

ልኬለሽ፤ ወደ ድብኝቷ ተንደርድራ ማጀቱ ገበያ ስትወጣና ቤተ
ክርስቲያን ስትሔድ የምትለብሳትን ነጠላዋን ሰጠቻቸው ።

“እንዴ፤ ይኸማ አይሆንም፤ ሌላ ነተብተብ ያለ እላሊ አልኩሺ
ይኸ—”

“ግዴለሁም—ሆን ብዬ ነው ። ለማባቱ ሊሆነኝ፤ እንዳፈቀደሁ
አርጉት ።”

“ተይ አይሆንም ኋላ ኸን” አሉ እንዳትጸጸቺ በሚል ስሜት ።

“በሉ ወዲህ በሉት እኔው ልጀምርልሁና” ብላ እጅዋን ስትዘረጋ
ወጌሻው የነጠላውን ጥለት በጥርሳቸው ነክሰው ቁልቁል ተለተሉት ።

“ና በል እንደ እድምህ ደህና አርገህ አብራልኝ” አሉት ባለ
ኩራዙን ። ከዚያም እንደ መጀመሪያው ሁሉ ከየቅሎቹ መድኃኒት
እያወጡ በመነስነስና ባውራ—ጣታቸው እየሰጎዱ ከሁለት አቅጣጫ
ደመደሙለት ። በነጠላውም ትልታይ በትከሻው አሻግረው ካንገቱ
በስተቀኝ በኩል ጠልፈው፤ በደረቱ በኩል በማሳለፍና በግራ ትከሻ
ውም በማዞር ካሰሩለት በኋላ በጥንቃቄ አስተኙት ።

“እንግዲህ እንደ ካካቴ አትንጫጪ ። ጥላ እንዳይሆንበት ሸማ
ቢጤ ጋርዱለት ። ሰው ቲንጋጋ ጥሩ አደለም ። ዛጎልም የብር ቀለ
በትም አበት አርጊለት ። መበርታት ተንግዲህ ነው ። የምትነጨዋንም
የምትጠጣዋንም መረኢ የሰጠሽው እንደሆነ መሰንበቻውን ይጠግለ
ታል ። ሰውዬው ግን በለስ ባይሰጠውና፤ የዚህም ቀኑ ባይደርስ ነውዬ
አተኳኮሱስ የዋዛ አልነበረም” ብለው እጃቸውን ከታጠቡ በኋላ፤ ቅላ
ቅልና መቃቸውን አንጠልጥለው ወደ ቀኛዝማች እልፍኝ ሔዱ ።

* * *

“እኔ ቅድሙንም ተናግሬያለሁ፤ ለዚህ ኖሯል እንዴ ስታንዘፋዝፉ
የመጣችሁት? እንዲች ብላችሁ እዚች እግቢዬ እንዳታገቡ ። ለሱ ብቻ
የመጣ መስሏችኋል፤ የተደገሰው ለኔ ነበር ። ባይገድለውም እኮ ገሎታል፤
የምንዳን ደም አፍሶ ነው የሱ ሬሣ እዚች እግቢ እሚገባው? ለካጥር
ውጪም ሰው ምን ይላል ብዬ እያንገበገበኝ ነው ። እኔ የሽፍታ
ሬሳ ማጎሪያ ነኝ እንዴ? ለኔ ብላችሁ እንደሁ ኮለሌ ጣሉት” ብለው
ካስጠነቀቁ በኋላ ቀኛዝማች ወደ ቤት ገቡ ።

አንዳንዶቹ እየተሾካሾኩ ሲያሙና ሲያወሩ፤ አንዳንዶቹ ደግሞ
እጅግም ጮክ ሳይሉ፤ “የኖረ አህያ እንኳ ለጅብ ቲጣል ያሳዝናል፤
ዐይናችን እያየ አውሬ ይብላው ማለት ጡር ነው፤ ደግም አደል ።
ነገና ተነገ ወዲያን ነውዬ ማየት፤ ለክፉም ለደጉም ሰው የጁን አያ
ጣም ። ባይሆን እንደ ፈረደብን እዚቹ እብርድ ላይ ስንጠብእ እናድ
ራታለኒ፤ ሰው ሆነን ከሰው ተፈጥረን ላውሬ አንሰጠውም” እያሉ
አንድ ሽማግሌ ጅምራቸውን ሳይጨርሱ “አገር ማስደቡስ ቀላል ነወይ፤
እንዲህ ያለው ሰባራ—ስም ኧስተ ልጅ—ልጅ ይሻገራል ። ሣር—አም
ቦች ሰው ገለው ለጅብ ጣሉ መባልስ ውርደት አማደል ወይ?” ብሎ
አቋረጣቸው አንዱ ።

“ገበርኩ ነው ጌታዬ! ምንም ይሁን ምን እገዛ አገሩ የሞተ ሰው በምን ጠደኸው ።”

“ሙት ወቃሽ መሆን ነውዬ ፣ ይኸነዬ የስንት ሰው አንባ ይኖርበት ይሆናል” አለ ሌላው ።

“ኸረ ተዉ እናንተ ሰዎች ጡር አትናገሩ ፣ እሱ እውነቱ አገር ሔዷል ፣ እኛ እዚህ በፈጣሪ ሥራ ገብተን ስንቱን እንዘላብዳለን ፣—— ያዝ ያረገን እንደሁ ሙስስ ልንል ።”

“ነግ በኔ ነው ጉበዝ! ከቤቱ አይወጣ —መከራ አያገኘው የለም፣ ስለ ሥራው እንደሁ ጌታ አምላኽ ይጠይኸው ። እኛ እንደ ጀመርን የዛሬን እንደር” አለ የመጀመሪያው ።

ሁሉም በየበኩሉ ነገሩን አሰላሰለው ። ማንም ከመካከላቸው በግላዊ ርኅራኄው ይሁን በድፍረት ‘በገዛ ቤቴ ማንም አያገባውም’ ብሎ ሬሣውን ወስዶ ሊያሳድር የሚችል አልነበረም ። ሁሉም ጥርስ መግባት አይፈልግም ። ከምንዳዬ ይልቅ የቀኛዝማችን ቂምና ጥላቻ ይፈራሉ ። ስለዚህም እዚያው ከቦ በማደር ተስማሙ ።

ወይዘሮ አልፍ—ይከንዱ ፣ በምንዳዬ መጎዳት ተቆርቋሪ መስለው ወጣ ገባ ቢሉም ፣ ሊገልጹት የማይቻላቸው ምስቅልቅል ስሜት ናጣቸው ። እያዳፉ የወሰዷቸው ይመስል ወደ ሰውዬው ሬሳ ሲሔዱ ደግሞ ከውጪኛው አጥራቸው በር ፊት ለፊት ይቆሙና ፣ “መገን እኔ ዘንድሮ! አይ ቀን ሲጎድል! ምነው በኸረብኝ” በማለት ሰዎቹንና ሬሣውን በእሳቱ ውጋገን በትካዜ ያዩዋቸዋል ። ቀኑ የድንጋጤና የግርግር ዕለት በመሆኑ ሁሉም በያለበት የየራሱን ወሬ ስለሚያወራ ፣ ማን ወዴት እንደ ሔደና ከየት እንደ መጣ የሚያይና የሚያጤን አልነበረም ። ቤትዮዋም ልኩ ያልታወቀ ጊዜያዊ ብስጭት ወለድ እብደት ዳበስ ያደረጋቸው መሰሉ ። ‘ይኸ ዘላባጅ አፈሣ ያጋልጠኝ ይሆን?’ በማለት የሚሠጉት ሥጋትም ልባቸውን እየሰረሰረ ሁለመናቸውን ጋጠው ። ስለዚህም ውስጣቸውም ፣ ውጪአቸውም ነሆለለ ።

ቀኛዝማች ፣ በበኩላቸው የምንዳዬ በጥይት መመታት በጣም አሳስቧቸዋል ። ከሣር—አምባ— እስከ ዞን—አምባ እያሉ ሰዎችን ጠረጠሩ ። አውጥተውና አውርደው ብዙዎቹን ከነገሩ ነጻ አደረጓቸው ። በጣም የከነከናቸውና በተለያዩ ጥያቄዎች ቀስፎ የያዛቸው ግን ገንዳ ውሃ ጢሻ ውስጥ የተገኘው አገልግል ነበር ። ያገልግሉ ጉዳይ በሐሳባቸው ውስጥ አንዣቦ—አንዣቦ እገዛ ቤታቸው ያኮበኩባል ። ይህን ሐሳብ ወዲያ ቢሉት ወዲህ አልላቀቅ አላቸው ።

ቸርነትም አገልግሉን አገላብጦ ካየ ወዲህ ፣ ከራሱ ግምትና ጥርጣሬ ጋር ሙግት ገጥሟል ። በግርግሩ መኻል ጠበንጃ እንደሚያስቀምጥ ሰው ፣ ወደ እልፍኝ ገብቶ አገልግሉን ደብቆ ሲያስቀምጥ ነገሬ ብሎ ያየው ሰው አልነበረም ።

ቀኛዝማች በላይነህ ፣ ቤቱ ጭር ማለቱንና ባለቤታቸውም ምንዳዬ ቤት መሆናቸውን ወጣ ብለው ካረጋገጡ በኋላ ቸርነትን አስጠርተው እልፍኝ ገቡ ።

“ያን አገልግል የት አረከው? ደህና ስፍራ ደብቀህ አስቀምጥ ብየህ ነበር ——”

“አስቀምጨዋለሁ ፣ ላምጣው እንዴ?” አለ ወዳስቀመጠበት አቅጣጫ እያየ ።

“እስኪ አምጣው ፣ ሰው እንሥቶት ከሆነም ካንተ ነው ጠቤ —”

“ቀድሞ ማ አየውና! —— ማንም አላየ ። እኔ ምኔ ሞኝ ነው” ብሎ ወዳስቀመጠበት ሔደ ።

ባይናቸው ተከተሉት ። ከሳቸው ባሻገር ከነበረው ድንክ አልጋሥር ጨለማው ውስጥ የደበቀውን አገልግል አውጥቶ አፊታቸው አስቀመጠላቸው ። ከፊታቸው ገለል ብሎ እንደ ቆመ ፣ እሳቸው እንደተቀመጡ ፣ ማንገቻውን ፣ ልጉሙን ፣ መቆለፊያውንና መጠኑን ጭምር አገላብጠው አዩት ። አገልግሉ የተለጐመበት ማህራረብና ዐልፎ—ዐልፎ እፊያው ላይ በጌጥ ማውጫ የመተኮሻ ብረት የተሠራው ሽልም ጌጥና አሜጭር ሐረግ ፣ እንዲሁም ያመጡበትን ቦታ አስታወሱት ። ግራ—ተጋቡ ።

‘የኛ ከሆነ በየት በኩል ሔዶ እዚያ ወድቆ ይገኛል ። ምንዳዬ ይዞት ሔዶ ነው እንዳይባል ደግሞ ፣ ከመቼ ወዲህ የዚህን ቤት አገልግል ይወስዳል ። ለዚያውም ይኸ ትልቅ ነው ። ቢወስድስ እዚያው አጠገቡ ወድቆ ይገኝ ነበሪ ፣ እዚያ ጢሻና ፈፋ ውስጥ ምን ወስዶ ይጥለዋል?’በማለት ሲያወጡና ሲያወርዱ ከቆዩ በኋላ ፣ ወደ በሩ ጠጋ ብሎ የቆመውን ቸርነትን “እስኪ ሒድና ያቺን አረጋሽን ጥራት ፣ አንተ በዚያው ምንዳዬ ጋ ሒድ ፣ ይቺ ነገር ብልጭ ብትል ዋልህ ፤ እኔ እንዲያው ለምናልባቱ ላጣራ ብዬ ነውዬ ፣ ይሆናል ብዬስ አይደለም ፣ ባምሳያም ሊሆን ይችላል ። አንተ ግን አፍህ ሸርተፍ እንዳይል ሳያጣሩ ወሬ ደግም አደል” እንዳሉት ውልቅ አለ ።

‘አወጫባሪ የሆኑ ሰውዬ! ስንበትበት ብለውማ የገዛ ቂምጣ ሱሪዩንም በወጉ ታቀዋለሁይ ታይሉኝም አይቀሩ ። ስንትና—ስንትኸን

እንዳህያ የተደበለልኩትን አገልግል አጣሁትና ፣ አምሳያው ይሆናል ሲሉኝ ቃጧ” እያለ አረጋሽን ጠራላቸው ።

ቀኛዝማች ፣ በአገልግሉ ሰበብ ክፉና ደጉን ሲያስላስሉ አረጋሽ ገብታ ቆመች ። “እ! መጣሽ? እስኪ ነይ ወዲህ ጠጋ በይ” አሉ እሷንም አገልግሉንም እያዩ ። እጅዋን የኋሊት አጣፍታ ጠጋ ብላ ቆመች ። እልፍኝ ውስጥ ብቻዋን ተጠርታ ከገባች በምስጢር የምትላከውና የሚነገራት ፣ ወይም የሚጠይቋት ነገር እንዳለ ታውቃለች ። የታላቅ ወንድም ልጅ በመሆኗና ፣ ያለሷም ታማኝ ምስጢረኛ ያለ ስለማይመስላት ፣ በዚህ ሁኔታ ተጠርታ በገባች ቁጥር ኩራት እየተሰማት ትደሰታለች ።

“እስኪ ይኸን አገልግል ደህና አርገሽ እይው” አሏት ። ወደ ፋኖሱ ብርሃን ተጠግታ አገላብጣ አየችው ። “ምን ይሆን ነገሩ ፣ ደሞ ምን ሊያመጣብኝ ይሆን ?” ብላ ዝም አለች ። ፋታ አልሰጧትም ።

“ምነው ዝም አልሽ? አየሽው አደል? የማን ነው?” አሏት ።

“አገልግሉማ የኛ ነው ። ዛሬ ምን መጣና የኖረ አገልግል አስመጥተህ ጠየከኝ ብዬ ነውዴ — —” ብላ ፣ ውስጥ ውስጡን ግን ፣ “አዬ ፈጣሪ አምላኬ! የዚህ ቤት ጉድ አያልቅ” አለች ።

“የኛ መሆኑን አረጋግጠሻል ?”

“እንዴ! እንኳን ይኸና ፣ የቤታችን ሰባራ ገልቦ ይጠፋኛል እንዴ?’

“ማለፊያ! ታዲያ ይኸን ሰሞን እቤት ኖሯል?”

“አዎድ! — — ኋላ ማ ይወስደዋል?”

“እኔማ የት ዐቃለሁ ፣ ይኸ ይኸ የናንተ ሥራ ነው ፣ ግን — —” ብለው ሳይጨርሱ ፣

“ዛሬ እንኳ አይቸዋለሁ ”።

“እንዴ? ተይ ክልብ ሆነሽ ተናገሪ ፣ ያላየሽውን አየሁ አትበይ ፣ እንደ ቀላማጅ ”።

“እኔ ያላየሁትን አየሁ አልልም ፣ ለማ ቢዬ ነው መዋሸቴ ፣ — — አይቸዋለሁ ”።

“ካልሽም ይሁንልሽ ። ያዋሳችሁት ሰው ኖሯል —ወይስ” — — — ብለው እንደ ጀመሩ ፣

“እቴዋ አውሰው እንደሁዴ — — እኔማ ምን ዶሎኝ — —”

“እንዴት ነው ምን ዶሎኝ ብሎ ነገር — — ወጪና ገቢውንም አታቂም ማለት ነው? እኔም ሞኝ ነኝ አንቺን አደራ ማለቴ ፣ የት እንደ ተገኘ ስትሰሚ ፣ ገና ጉድሽ ይፈላል ።”

“ኧረ እኔ ሙያየን ከቤትም አልወጣሁ ።”

“መልቲ! የሰው መልቲ ! ከቤት አልወጣሁም ካልሽማ ፣ ይኸ አገልግል በየት በኩል ወጥቶ ሔዶ እዱር ተገኘ? ሲወስዱም አላየሽ ማለት ነው ። ዋናው ነገር የኛ መሆኑን ማረጋገጥሽ ነው ። ነገር ቢመጣ ወለም—ዘለም እንዳትይ ።”

“ደሞ የምን ነገር ነው?” አለች ፍርሃት—ፍርሃት እያላት ።

“እየፈታፈታችሁ የምትልኩለት ሰው እንዳለ ብዬ ነዋ!”

“ውይ! አበስ ገበርኩ! አሁን እኔ ነኝ እንዲህ ያለውን ነገር እማ ደርገው? የነሱን አላእም — — በዚህ ተሆነስ ፣ ያሻህን አርገኝ — — ለምን ዐርባ አልገረፍም — — —”

“ሌላም ሰው አጠቃቅሶ ሲወጣ ዝም ብለሽ ካየሽ እኮ ያው ነው። ወይ እንደዋዛ ከተል ብሎ መሔጃውን ማየት — — ወይ ለማን እንደሚያቀብል — —”

“እሳቸው እንደሁ አያረጉትም ። በዚህ እንዳትኮንን ። ባይሆን ያቺ ጉደኛ ዘመዳቸው ‘አዩኝ— አላዩኝ’ እያለች እግራችንን ጠብአ ታረገው ይሆናሊ” አለች የምትገላገል መስሏት ። ቀን ያየችውን መናገር ፈርታ እንጂ አስታውሳለች ።

“ማ?” አሏት ቶሎ ካፏ ቀልበው ።

“ሌላማ ማን አለ ፣ ያቺው ሸዋርካብሽ — እሷ ናት እንካኪ — — አታርፍ!”

“ዛሬ አገልግል ስትቋጥር አይተሻት ኖሯል?”

“ለማን ነው ብዬ አላልኳትሚ — — እሱማ !”

“ታዲያ ይህን ያክል ምን ወዲያ — ወዲህ አሰኘሽ ? — ዛሬ አይተሻል ?”

“አዎድ ፣ ዛሬም አይቻታለሁ” አለች ድምፅዋ በፍርሃት እየደቀቀ ።

“በይ ሒጂ ፣ ይቺ አሁን ያወራናት ወሬ ብልጭ ብላ እሰው ጆሮ ትገባና ነግሬሻለሁ ። ዘልዝዬ ነው እምሰእልሽ ! ታቂኛለሽ ! በይ ደሞ ያቺን ሸዋርካብሽን ጥሪያት” ብለው ገላመጧት ።

ሟቹንና አገልግሉን እንዴትና በምን እንደሚያገናኙ ግራ ገባቸው ። ግልጽ የመጠራጠሪያ ምክንያት አጡ ።

"አንድ ያልታወቀ ነገር አለ ማለት ነው ። አለበለዚያ አገልግል አሞራ አይደል ። ምን አስቸኮለኝ ፣ ከቶ ሥራን ተራራ አይሸሽገው" አሉ ። ሐሳባቸው ቢያቅጣጫው ኳተነ ። ከእያንዳንዱ ተከታታይ ሐሳብ በኋላ ፣ "የሚገርም ነገር ነው ፣ መጨረሻውን ብቻ አይቼ" በማለት የግምትና የጥርጣሬአቸውን ጦር ወደ ተለያዩ ሰዎች ሰበቁት ።

ሽዋርካብሽ አዳራሹ ውስጥ ተቀምጣ ስታወራ ፣ አረጋሽ ጠጋ ብላ ቀኛዝማች እንደሚፈልጓት ስትነግራት ፣

"ምነው ፣ ለምን ፈለጉኝ ? ራት ይቅረብ ተባለ እንዴ?"አለች ብድግ ብላ ።

"እኔ ለምን እንደ ተፈለግሽ አላእም — — — ለራትም አልመሰለኝ — — " አለቻት በሚያሠጋ ሁናቴ ።

"ማን አለ! እቴሜቴ አለች እንዴ!" አለች ለምን እንደ ጠየቀች ሳይታወቃት ።

"እሳቸው ጋሼ ምንዳ ቤት ናቸው ። ይልእ ቶሎ በይ!"

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ በሉሉበት ተጠርታ ከገባች ላንድ ከበድ ያለ ጉዳይ ወይ ጥያቄ እንደሚሆን ታውቃለች ። "ምን አረግሽ ሊሉኝ ይሆን ጌታዬ ፣ ምነው ዕድሜዬ ባጠረ ዘንድሮ ሽን" እያለች ገብታ ገለል ብላ ቆመች ።

"የት ኖረሻል!" አሏት ከእግር እስከ ራሷ እያዩ ።

"እዚሁ እትልሉ ቤት ነበርኩ ።"

ሁኔታቸው ሁሉ አላማራትም ። ልቧ ተርበተበተ ። ሰረቅ አርጋ ሰውየውን ስታይ ዐይኗ አገልግሉም ላይ ሰላረፈ ፣ አካላቷ ተንዘፈዘፈ ። ዐይኗ እዚያው ተሰካ ።

"ይኸ አገልግል የማነው !" አሏት እሷንም ፣ ዕቃውንም ተራ በተራ እያዩ ።

"የቱ !" አለች አገልግሉን እያየችው ነፍሷ ተጨንቃ ።

"ስንት አገልግል ይታይሻል ! ይኸን ነዋ !" አሏት ባገጫቸው እያሳዩ ።

"ዛሬ አንድ ጉድ አለ ፣ ቤቱም ደጁም አላማረኝ" አለችና ጉንበስ

ብላ አየችው ። የምታስበውም ፣ የምትናገረውም ጠፍቷት ዝም ብላ ቆመች ።

"ምነው ዝም አልሽ? አንቺን እማይደልንዴ እምጠይቀው?" አሉ በስጨት ብለው ።

"እ !" አለች በስመመን ።

"በይ እሱን በር መለስ አርጊውና ነይ !"

መሬት ቁና ሆነችባት ። በሩን ዘግታ መለስ ስትል ፊቷ የፍርሃት ደም ተከለበሰበት ። "በይ ይኸን አገልግል አንሥተሽ እዩው !" አሏት በግራቸው እየገፉ ። እጅዋ እየተንቀጠቀጠ አገላብጣ አየችው ። ድንጋጤ ተናነቃት ።

"እህ! ———በያ ተናገሪ! የማን ይመስልሻል ?"

"እ?"

"አትናገሪም ወይ ? ምነው ምን ዘጋሽ ?!" አሉ በቁጣ ።

"የኛ ነው" አለች የሞት ሞቷን ።

"ልብ ብለሽ —እዪ!——እንዳትሳሳቺ" አሏት በሚያፋጥጥ ሁኔታ

"እዎ" አለች በሰላላ ድምፅ ።

"በምን ዐወቅሽው ?"

"የገዛ አገልግላችንን እንዴት አጣዋለሁ !"

"በምን ዐወቅሽው ነው ያልኩሽ ?" አሉ በቁጣ ።

"በማንጠልጠያው ነዋ ! ማንጠልጠያው ድፍን ነው ። በያ ላይ ደሞ የዚህ ዓይነት ሌላ አገልግል የለንም ። ይኸ የተለጐመው መማህር አረም ነው"

"እንዲህ እያፍታታሽ ተናገሪ ! ትላንትም ዛሬም እቤት ኖሯል!?"

"እዎ!"

"ዋ ! አይ ቀላማጅ ! ይኸ አጉል መቀላመድ ! ከዚህ ከቤትም አል ወጣ ?" ተጨንቃ ዝም አለች ። አገልግሉ ነፍስ ቢኖረው ሲጥ ፣ ዐመድ ቢሆን ብን ባረገችው ነበር ።

"እውነት —እውነቷን ብትናገሪ ይሻልሻል ! ያቺ እንደሁ የቀራት ነገር የለም ፣ ልቅም አርጋ አንድ ባንድ ነግራኛለች! ያልሰማሁ መሰሎሽ" አሉ በሚያፋጥጥ ቃና ።

ነገሩ ሁሉ ተማታባት ። "ያቺ ሙጢ—እፍ አገልግል ይዛ ስትወጣ አይቻታለሁ ካለቻቸውማ ጉዴ ፈጠጠ ። እኔ እነሱ ሊተዋወቁና ዞረው ሊላላሱ ምን አስዋሸኝ ፣ በምን አበሳዬ ልጠመድ ። እኔ የትም—የትም ዞሬ ቁራሽ እንጀራ አላጣ" ብላ ቀልቧን አረጋጋች ።

"እኔ ምን አስዋሸኝ— —እቴሜቴ ዛሬ አገልግል ቋጥሪ ብላኝ— —"

"ከዚያስ ፣ ?" አሏት በችኮላ ።

"ከዚያማ ፣ ላብዬ አፈሣ ወስጄ ሰጠሁት — —"

"የቱ አፈሣ?" አሉ ቅጭም ብለው ።

"እየሀ ስሬ ያለው የኛ አፈሣ!"

"እሱ ሚስቱ የት ሔዳ ነው ፣ አገልግል ተዚህ መወሰዱ?"

"እኔ ምን አአለሁ!" ብላ የፎይታ ያህል ተነፈሰች ።

"አሁንማ እኔ ምን ዐቃለሁ ማለት የለም ። ብላችሁ — ብላችሁ እየፈተፈታችሁ ታቀብሉ ጀመር ። ገና ብዙ ጉድ አለ ስትዝረኸረሁ ጉዳችሁ መውጣቱ ነው ፣ እዚህ ድረስ መጥቶ ነው የወሰደው? እንዴት ነው ነገሩ ? " አሏት በግልምጫ ።

"እኔ ነኝ እያ ሃይ ወና ድረስ ወስጄ የሰጠሁት" አለች እየተን ቀጠቀጠች ።

"ከዚያስ?" አሉ ተጣድፈው ።

"ተመልሼ መጣሁ ።"

"አንቺማ ተመልሰሻል ፣ እሱ ወዴት ሔደ?—በሥራቱ ተናገሪ ፣ ልቤን አታቃጥሉት ! ልብ አርጊ! ዛሬ ነው ማለትሽን! ይቺ ቃልሽ እንዳትለወጥ ።"

"አዎድ! ዛሬ ነው"

"አገልግሉንም አረጋግጠሻል!"

"አዎድ" ብላ አገልግሉን እንደ ተናካሽ አውሬ ፈራችውና እግሯ ሥር አስቀመጠችው ።

"ለመሆኑ ዛሬ ብቻ — — — ሌላ ጊዜም?" አሉ ጥርጣሬያቸው እየበዛ ።

"በዚህኛው ዛሬ ብቻ — —" ብላ ግራ—ተጋብታ ዝም አለች ።

"እህ!ደህና ሙያ ተይዞልኛላ ! ገና ብዙ መዘዝ አለ! እንኳን ብቻ ፍንጩ ተገኘ!"

በድን ሆና ቆማ ፣ አፈሣን እያሰላሰለች ሠጋች ።

ቀኛዝማች መጨረሻውን ለማወቅ ተጣደፉ ። ብዙ ነገር ታያቸው። "ነገሩ ያበቃ እንዳይመስልሽ ። ገና ምኑ ተይዞ! ገና ብዙ ምስጢር አለ ማለት ነው ፣ ዋ አባሽ! ይቺ ወሬ ትሰማና ! ነግሬሻለሁ! አንች ቀልማዳ ቅልምድምድ! በይ ሒጂ!" ብለው ባይናቸው ገረፏት ። ቅስሟ ነክቶና ልቧ ተርበትብቶ ሹክክ ብላ ስትወጣ ፣ "እኚህን ሰውዬ አላይበት እምን ጉድጓድ ልግባ" አለች በልቧ ።

አረጋሽን አዳራሽ ውስጥ እንዳገኘቻት እልሀ ተናነቃት ። ጉሮሮዋን ሲል አድርጋ እናቷን ብትላት ደስታዋ ነበር ። ዳሩ ምን ያረጋል ጉኗን አይታ ፈራች ።

"አይሰእሉኝ! አይዘለዝሉኝ! ሒጂና ጨማምረሽ ንገሪያቸው ደሞ" አለቻት ።

"ኧረ ንሺ አረጋሽ! ነገር ማወናወን እምችዪው አንቺ ! ወስፌ አፍ! " አለቻት አፍጣ ።

"ማ? እኔ ልጂት?! አይይይ! ምን ያረጋል — — እምነግርሽንስ ዐቀው ነበር!" አለችና ራሷን ነቀነቀች ።

"በያ—ንገሪኝ! ምን አስፈራሽ! ተናገሪና ይውጣልሽ! ምን አለ ባት ልትዪ ይሆን?"

"ያለብሽንማ አንቺው ታኢዋለሽ! ምን ይሆናል ፣ ጐንሽን አይተሽ ነው! እኔ ለራሴ ማን አለኝ?"

"ይኸን ታወእሽማ ፣ እጅ—እግርን ሰብስብ ፣ አፍን ክርክም ነው!" አለቻት በኩራት ።

"አይይይዋ ! አለማወእ! ያስመካ መስሎሻል ፣ አያስመካም! አንድ ድዬ እማይገባበት የለም!"

"እከከከከ! ለዚህም በትተሻል ለካ! በያ ግደይው! ይኸው ነው የቀራችሁ!?"

"እሞፈር—እቀምበር አትርገጪ ! አንካኪ! አላኳሽ! እኔ ማንዛረጥ አላእበትም!"

"ድንቄም! ያብዬን ለምዬ! በማ መሰለሽ እንዲህ እምትዘናበ

ጨው?———እገዛ ቤቱ ተኽምጠሽ ነገርሽን ትፈተፍቻለሽ! ሙሬ—አፍ! !የሰው ሙሬ አፍ!" ብላ ቱግ አለች ።

"ኤጭ ኤዲያ! ለማያእሽ ታጠኝ!" ብላ ስትወጣ "ይቺ የበረት ውልድ ተዘባነነች እኮ" አለች በቀስታ ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ምንዳዬ ቤት ቡና አስፈልተው ፣ እዚያው ከተቀመጡትና ወጣ—ገባ እያሉ ከሚያወሩት ጐረቤቶች ጋር እያወሩ ለይስሙላ ቡና ሲያካትሙ ፣ ሐሳባቸው የማይደርስበት ፣ ሥጋታቸው የማይገባበት ቦታ አልነበረም ።

ምንዳዬ እየቆየ—እየቆየ ሲያቃስት ፣ የልኬለሽ እንባ ሰልፉን ይዞ ያሽቆለቁላል ።

"እስቲ እንዲያው የዝኄሐርን ነገር እዩት" አሉ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ በአዘኔታ ስሜት ።

"የቱን?" አሉ አንዷት እርጅና የተጫናቸው ባልቴት ። "ይኸን የሱን ነገር ነዋ! እየሁ ሲንከላፈት ውሎ ፣ የማታ ማታ——" ከማለታቸው ፣

"ፍርጃ ነው እመየቴ! ፍርጃ! ሩህያችን በሱ እጅ ሆና ስንቱን እንመኘዋለን ፣ ዘወር ቷልብን ፣ የንጎቻ ጭብጦ ልናህል ። ይቺ የዛሬዋ ጀምበር በሱ እጅ ሆና ፣ እኛ የከርሞውን እናስባለን" አሉ ከወደ ጥግ የተቀመጡ ኮስማና ሽማግሌ ።

"ኳላስ! የኛ ነገር ይኸው አደል ። አንዲት ስኒ ቡና እስክንጠጣ ስንት አለ ። እኛ ደሞ እንዲህ ያለውን ውርጂብኝ በየት አስብነው—አይፍረድ ነው!" አሉ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ከምንዳዬ ቤት ጣራ ጥቀርሻ ግርጌ በገመድ የተንጠለጠለችውን የብቅል እንጀራ አሻቅበው እያዩ ። "አሁን በያ ሰሞን እንዲህ ወዳንጦኪያ ነው እሉ ፣ አባትና ልጅ እሰበሰብ ተቀምጠው ጣያቸውን እያሟሟኡ ፣ ልጅዬው ጠመንጃውን ፈትቶ ሲወለውል ይቆይና ግጥምጥም አርጎ አንድ ሁለት ሦስት ቱ ጥይት እየዶለ እያወጣ ቲፈታትሽ ፣ በመኻሉ አባትና ልጅ ወሬአቸውን እያወራሩ ቲጫወቱ የጠመንጃው አፈ—ሙዝ ወዳባትዮው ዞሮ ኖሮ ፣ ልጅዬው ወሬ—ወሬውን እያሰላሰለ ታይታወኸው ምላጩን ሳብ ማድረግ ፣ ለካስ ጥይት ዶሎበት ኖሮ ፣ የገዛ አባቱን ግድል አርጎት እርፍ! የገዛ አባቱን ነው ተብሎ ዝም አይባል ነገር ፣ ዳኞቹ በጄ አይሉ ፣ ልጅን እፍስፍስ አርጎ ወህኒ——" አሉ በወቅቱ የሚያወሩና ልባቸውን የሚያታልሉበት ሌላ ሐሳብ ስላጡ ።

"አባትዮው ሞቶ ልጅዬው ደሞ ወህኒ?" አሉ ሽማግሌው ተገርመው።

"እንዲያው የፍርጃን ነገር ማየት ነውዴ" አሉ ከገዛ ሐሳባቸው ጋር ሳይገናኙ ።

ቀደም ሲል ያሰላሰሉት ሐሳብ የምንዳዬን አደጋ በፍርጃ ገልጸው እንደዚያ ዐይነቱ አደጋ አጋጣሚ እንጂ ፣ ታስቦ የሚደረግ ያለመሆኑን ለማስረዳትና 'እውነኩን ነው እውነኩን' እንዲባሉ ነበር ። ነገር ግን ወሬውን ሰምቶ ያጋነነና የቀጠለበት አልነበረም ። በወሬ ፋታ ለማግኘት ተነሣሥታ የነበረችው ነፍሳቸው በስንጥር እንደ ነኳት የጥንቅሽ ትል ተኮማተረች ። እሳቸውም ዝም አሉ ።

ላይ—ላዩን ጸጥታ የሰፈነባቸው ቢመስሉም ፣ ውስጥ—ውስጡን ግን የሥጋትና የጭንቀት መንሽ እያገላበጠ በረበራቸው ። አዳዲስና እጅግ አስፈሪ ሐሳብ ያምጣሉ ። የሚወለደው ሐሳብ ግን እንደ ተናካሽ አውሬ ያስፈራራቸውና ፣ "እይ! ይኸስ የኔም አደል ፣ አበስ ገበርኩ!" ብለው ሐሳባቸውን ጥለውት ይሸሻሉ ። ይከተላቸዋል ። በመጨረሻ ግን ፣ ጭንቀታቸውን ሁሉ ለጊዮርጊስ እየነገሩ የሚላሉትን ተስለው ሳይጨርሱ ሽዋርካብሽ ደጅ—ለደጅ ተንቆራጣ—ተንቆራጣ ፣ ፍርሃትና ሥጋት ሲያናውዟት ቀይቶ ቀስ ብላ ምንዳዬ ቤት ገባች ።

በጭንቅላቷ ስትጠቅሳቸው ፣ በዝግታ ተነሥተው ተከተሏት ። እሷ እየመራች ፣ እሳቸው እንደ ለማዳ በግ እየተከተሉ ፣ በሱተግራ በኩል ካለው አዳራሽ ግራ ጥግ ጨለማ ውስጥ ገለል ብለው ቆሙ ።

"ምነው? ደህናም አደለሽ እንዴ?" አሏት ኩራት በሸፈነው ሥጋት።

"እዎ እቴሜቴ" አለች ፣ ራሷን እየነቀነቀችና ዐይኗን እያባበለች ።

"ምናባሽ ሆንሻል?—እስጠቂ! የሰው አስጠቂ! ግ ተናገሪሽ" አሏት በእኔ እያልሁ ቃና ።

"እይ እቴሜቴ! ይብላኝልሽ! እኔስ እንደ ዶሮ የትም ጭሬ አድራለሁ ።"

"ጤናም አደለሽ እንዴ? ምን ሆንሻል? ምንድነው ነገሩ?"

"የዛሬውንስ አታንሺው እቴሜቴ!"

"እኮ ምንድነው ነገሩ?——ዐፈር ብይ እቴ! ምን ግራ ታገባኛለች!?"

"ጓብዬ አፈግ የሰጡሁት——"

"ጓብዬ አፈግ የሰጠኸው ምን?" አሉ በክውታ ።

"የሰጡሁት አገልግል ነዋ—ምነው አፈር በበላሁት ዛሬ ኸን!"

"የቱ አገልግል?" አሉ ሰማይ—መሬቱ እየዞረባቸው ።

"ያንን ዛሬ ወስደሽ ስጪው ያልሽኝን ነዋ!"

"ታዲያ ምን አረገው? የሱ ነገር እኮ — — " አሉ ካንገታቸው ጠጋ ብለው ።

"እኔ ይት—አባቴ ዐውቄለት ፣ አገልግሉን ይዘው ቲያስቀዝኑኝ አመሹዪ ።"

"ማ?" አሉ ቢያውቁም በድንጋጤ ።

"ምኑን ማ ትይኛለሽ እቴሜቴ? እሳቸው ናቸዋ" አለች ፣ በሚያረጋግጥ ሁኔታ ።

"ጤናም አይደለሽ እንዴ?—ምን መሆንዋ ነው?"አሉ እየተንቀጠቀጡ ።

"አይ እቴሜቴ! ኧረ ሲሰሙትስ የምርም አይመስል ።"

"ታዲያ አንቺ ላፊሣ የሰጠሽውን አገልግል እሳቸው ከየት አገኙት?—ቅዠታም!"

"አይ ቅዠት እቴ! ቅዠትማ ቢሆንልኝ በየትኛው ዕድሌ!"

"ለሱ እማዶል ወይ ወስደሽ የሰጠሽው? ለማባሽ ኖሯል የሰጠሽው?"

"ቲያመጣው ይኸው ነው እቴሜቴ!—ምንስ ብሆን አብዬ አፈሣን አጣዋለሁ?"

"ታዲያ ምን ልበል ? ለሱ ሰጠሁት ታልሽ— እሳቸው ከምን ምድር አገኙት?"

"እኔ የታባቴ ዐውቄ!—ምነው ዛሬስ ድራሼ በጠፋ!" ብላ አለቀሰች ።

"እንዴት ነው ምን ዐውቄ ብሎ ነገር?! ኧረ ንሽ እልፍ ይከንዱ! ተይ ተልብሽ ሁኚ!?"

"ኧረ ተይ እቴሜቴ ቂል አታርጊኝ!—እኔ እንዲያው ቲፈጥረኝ አዛ አያጣኝም — — — "

"ይኸን ቀልድሽን ተዪኝ ብያለሁ! ጥላ ቢስ! የሰው ጥላ ቢስ!"

"ኧረ ተይ እቴሜቴ! ተመቹ ወዲህ ነው እምቃለድሽ !?"

"ይኸነዬኮ ላልተባልሽው አቀብለሽልኝ መጥተሽ ነው ፣ እኔ መች አጣሁት!!"

"ኧረ ተይ ጡር አትናገሪ—ደግም አደል!—እቴሜቴ!"

"እት ይንሳሽ በመንሻው! እኔ ያንቺን ሥራ አጣሁትና ነው? አ ሄ ሄ ሄ ሄ !"

"ኧረ ዐፈር ያርገኝ እቴሜቴ ፣ ለምን አሁን ጠርተሽ አጠይኢውም?"

"ሊ.ኧር!? አይኧርም! ይኧር መስሎሻል እንዴ ? ለመሆኑ የት አገኘሁት አሉ?"

"ደሞ ይህን ያክል ክብርት ። ጠርተውኝ ገባ ተማለቴ በጥያኤ ቲያፋጥጡኝ ጊዜ — —"

"ምን ምን እያሉ?" አሉ ልባቸው ያለመጠን እየመታና ጀርባቸው እየጋለ ።

"ይሽ አገልግል የማነው እያሉ ነዋ!"

"አንቺ ታዲያ ምን አልሻቸው?"

"እኔማ ምን እላለሁ — — — "

"እኮ ምን አልሻቸው? ዐቀዋለሁ አልሻቸው?"

"ሌላማ ምን አፍ አለኝ?!"

"ዐፈር ብይ! ዐፈር ያስበላሽ! አይ የኔ ዘመዶች! ሰላ—ገደደ የትታቃላችሁ! ገና ዛሬ ምሰሽ ቀብረሽኝ !! እኔ ደሞ ሰው አገኘሁ ብዬ! መች እንዲህ እጄን ይዘሽ ትሰጪኛለሽ ብዬ — — — "

"ምን አርጊ ትይኛለሽ እቴሜቴ? ያቺ ፍየል ምላስ ዘመዳቸው አምባር — ተቀለበት አርጋ ነግራቸዋለች! ምን እንዳለቻቸው የት ዐቃለሁ ፣ እኔ ለራሴ እገባበት ጠፍቶኝ — — — "

"ምነው ዛሬስ ሞቼ ባረፍኩት! ምነው ዐፈር በበላሁት! ምነው የናቴን ቀን በሰጠኝ!" ብለው ቁጭ አሉ ።

"ኧረ እማይበጅሽ ዐፈር ይብላ!—ለምኑ ብለሽ!?"

"እስኪ ተይኝ ልጄ! እስኪ ተይኝ! አሁን ለመሆኑ አገልግሉ እማጋ ነው ያለው?"

"እያው እሳቸው ጋ ።"

"ወይኔ ልጂት! እስቲ ስንትና—ስንት አገልግል አለ? አላኽውም አትዬም?"

"እኔ አላኽውም ብል እሳቸውስ ያኡት የለም እንዴ ?"

"በምኑ ያኡታል? ደሞ ተመቼ ወዲህ ነው ፣ አገልግል አዋኢ የሆኑት ?"

"ምንስ ቢጠፉቸው በማህር አረም የተለጐመው አገልግል ይጠፉ ቸዋል እንዴ?"

"ውይ!ውይ!ውይ! በሱ ኖሯል እንዴ የወሰድሽለት ?"

"አዎድ!"

"ተመቼ ወዲህ እሱ አገልግል ተቤት ወጥቶ ያቃል! ማ አዘዘሽ?!"

"ቶሎ በይ ስትይኝ ጊዜ ወረድ አርጌ ———"

"እንግዲህ የኔ ነገር ምን መላ አለው! —ምንም መላ የለው!" ብለው መሬቱን መቱ ።

"ኧረ ተይ እቴሜቴ! ኧረ ተይ! —— ያንቺን ስም አላነሡ !"

"ቀድሞውንም ፈርቻለሁ! 'ሃይ—ሃይ! ሃይ—ሃይ! 'ብሎ እዚህ ማጀ የዶለኝ እሱ ነው ። ያለሱ ምን ጥላት አለኝ ። 'ተው ታስገኘኛለህ ፣ ተው አይሆንም' ስለው ናኒጋ ከተተኝና ዐረፈ ። —የኔ ነገር ሞቷል! እውር በዳበሳ የሚያኽውን አገልግል ይዘው ———"

"ይቺን ከውካዋ መኻል አናቷን ብያት ልሒድ!"

"አይይይ! ኧረ ወዴትና ወዴት፣ እቧ በምን ኃጢያቷ ።"

ሽዋርካብሽ ግራ ገባት ። ምኑን ከምኑና ፣ ማንን ከማን ጋር እንደ ምታያይዘው ጠፋት ። ጨለማው ውስጥ እንደ ቆመች ውዕጪም ጨለ መባት ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ጉልበታቸውን ተመርኩዘው በዝግታ ተነሡና ፣ "በይ ግቢ — መጣሁ" ብለዋት በጓሮ በር በኩል ወጥ ተው ሔዱ ። ካዳራሾቹ በስተደቡብ ምዕራብ ሲል የሚገኙት ሁለት የእጥር በሮች ጥሩ ጥሩ መዝጊያዎች ያላቸው ሲሆን ፣ ሁለቱም የሚዘ ጉት በጉቶ ድጋፍና በወፍራም እንጨት ተዋጋ ነው ። በጣም ቤተኛ ከሆኑ ሰዎችና እንደ እነ ምንዳዬ ካሉ ታማኝ ሎሌ በቀር ሌላ ማንም ሰው በነዚያ በሮች በኩል አይወጣም—አይገባም ።

ሽዋርካብሽ የቤትየዋ አካሔድና አፈጣጠን ስላላማራት ፣ መለስ ያደረጉትን በር ቀስ ብላ ከፍታ በርቀት ተከተለቻቸው ። ሐሳባቸው በመበታተኑና ትከተለኝ ይሆናል ብለው ስላልገመቱ መለስ ብለ ውም አላዩ ። በጨለማው ውስጥ በየአጥሩና በየዛፉ ጥላ ብቅ ጥልቅ ሲሉ ፣ ከአቾኳኮላቸው ጋር በሕልሟ የምታያቸው መሰላት ። ወደ አፈሣ ቤት መሆኑ ግን ገብቷታል ።

" 'ለማን ሰጥተሽው መጣሽ ?' እያለች ከምትነዘንዘኝ ፣ እንዲህ እሷው ራሷ ሔዳ ስታጣራ እርፍ ትለዋለች—ምን በወጣኝ እቴ በማላ ኽው ነገር መንገብገቤ" አለችና ፣ "ይኽ ቀዳዳ ሰውዬ አልሰጠችኝም ብሎ ይሽመጥጥ ይሆን እንዴ ?" በማለትም ሠጋች ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ ስለ አገልግሉ መገኘትና ካጥር ውጪ ስላለው ሬሣ በተደጋጋሚ እያሰቡ ባልታወቀው ሰውዬ ሞት ምክንያት ሥር—ሥሩን ተደስተዋል ። አንዳንድ ጊዜ የምንዳዬን የጀብድ ሥራ በሐሳባቸው ይነጥቁና 'አሽከርዬው ቢገልም ፣ ጌትዬው ያደረገው ያክል ነው ፣ ሳቱና ጎበዝ መርጦ ማስቀደምና ቀልጣፋውን አይቶ ማስከተልም እኮ የባለ ሙያ ሥራ ነው ። እሱ በለስ ቀንቶት ቢገልም ፣ ገደሉ መባል ያለባ ቸው ቀኛማይ ናቸው' በማለት ዝናውን ነጥቀው ክብሩን ይጐናጸፋሉ ። ይህን የሳቸውን ሐሳብ ሰው ሁሉ የሚያስበው እየመሰላቸው ፣ ከውስጥ ልባቸው ሲንደቀደቅ ፣ ከላይ ፊታቸው ፈገግ ይላል ።

ምንዳዬን 'እንኳን አተረፈህ ፣ የነዚህ የጣናት ልጆችህ አምላክ ነው የጋረደልህ' እንዲባልና ፣ እሳቸውን ግን ፣ 'እንኳን ደስ አለዎ! እንደ ቀትር እባብ የሚናደፍ ትንታግ ጎበዝ የሚመርጥ እኮ ጀግና ሰው ነው' እንዲባሉ ይፈልጋሉ ።

እንደገና ደግሞ ፣ ከተንጠራራ ስሜትና ልጓሙን ከበጠሰ ምኞት ተላቀው የገዛ ራስን ለመመልከት ወደሚያስችል የሕሊና ክልል ሲመ ለሱ ፣ "የዚህ የሰወዬ አመጣጥ እኮ ለኔም ሊሆን ይችላል ። ካሁን አሁን ደረሰ እያለ ሲጠባበቅ ውሎ ፣ የሱን ብቻ መምጣት ሲመለከት ንድድ ብሎት ተኩሶበት ነው ። እኔ ግን ስንቱን ስመኝ ሳልም ፣ አጉል ሊያበለሻሽኝ ኖሯል? በዚቹ በመመረጡ ቀንቶው ነው ። ሌላማ ለምኑ? ምንዳዬ አንዳንድ ቀን እንደሚያደርገው መንገድ አሳብሮ በሌላ በኩል ቢሔድና ፣ እኔ አገር አማን ነው ብዬ ክች—ክች—ክች ስል ቢያገኘኝ ኖሮ ቃላሰበው ጠብ ነበር እሚያረገኝ ። ተተቀደሙ ወዲያ ምን መላ አለው? አሁን ማይሙት እኔ እንደሱ ተንከባልዬና

ተቀላጥፌ ልድን! የማይመስል ነገር'' በማለት አቅማቸውን ተረድተው
ያንኑ ሚካኤላቸውን ደጋግመው ያመሰግናሉ ።

ከዚህ ሁሉ የሐሳብ ትንቅንቅ በኋላ ስሜታቸው ሲሰክንና ያ
በውስጣቸው የሚጉማለለው የሐሳብ ጀግና ውሻ እንዳየች የበግ ግልገል
ጥሏቸው ሲፈረጥጥ የትራቸው ወናፍ ባዶ ይሆናል ። ከዚያ በኋላ ስሜ
ታቸው ኩም ፣ ልባቸው ቅዝቅዝ ይላል ።

* * *

ከመንደሩ በገዛ ፈቃዳቸው የተሰባሰቡት ሬሣ ጠባቂዎች ፣ እንጨ
ታቸውን እየማገዱ ፣ በየዕድሜያቸው መጠን ያዩትን ፣ ካባቶቻቸው የሰ
ሙትን ተራ በተራ ያወራሉ ። አቶ እከሌ ተብሎ ላልታወቀው ሰውዬም
አንዳንድ ሴቶች ደረት መተውለታል ። አንዳንዶቹም ፣ "ዐፈር ይብላኝ !
የየት አገር ሰው ይሆን ይሆን? ዋ! ያቺ እናቱ ይኸን ጉዱን አላየች ፣
ይኸን ጉዱን አልሰማች'' በማለት በነግ—በኔ ርኅራኄ ትንፋሽ ሳያ
ሰሙ አልቅሰው ፣ አንድ ሁለተዬ ተናፍጠውለታል ።

ቀኛዝማች ፣ እንዳይሰሙና ምንዳዬም እንዳይቀየም ተጠንቅቀዋል።
ሰው ሕይወቱ እንዳለፈ አንደኛው የሕልውና ምዕራፍ ይዘጋና ፣ አዲሱ
የሙት ሥያሜው, ሬሣ ይሆናል ። ሞት የሕይወት ደለል ነው ። ያም ሽፍታ
የሙታን የጋራ ስም ከተሰጠው ቆየ ። ወይራ ሳይነድ ወይራ ። ከነደደ
በኋላ ዐመድ ነው ። ባመዱ ለመኩራራትና ፣ ወይራነቱን ለማሳወቅ ፣
ላንድ አፍታ ብቻ የወይራ ዐመድ ቢባልም—ዐመድ ! —ያው ዐመድ
— — ዐመድ! — — ዐመድ !

በሕይወት ማክተሚያና በሬሣ መባል ጅማሬ መካከል ያለችው
የጊዜ ቅጽበት ያዲሱ ሥያሜ መብረቃዊ የጊዜ ድልድይ ናት ። ደሃ ሞቶ
ከቤቱ ፣ ባሕታዊ ከበዐቱ ፣ ነጋሲ ከቤተ መንግሥቱ እስከሬናቸው ሲወጣ
ማንኛውም ልዑልና — ትሑት ስማቸው ቀርቶ ሬሣ ይባላሉ ። ይስተ
ካከላሉ ።

ሬሣ ጠባቂዎች ፣ "አትንጫጩና— አትጩሁ ፣ ቀስ እያላችሁ
አውሩ'' የተባሉ ይመስል ፣ የሚያወሩት ረጋና—ቀስ ብለው ነበር።
አንዳንዱ ወደ ሬሣው ማየት ሲፈራ ፣ አንዳንዱ ደግሞ ሬሣውን ሲያይ
"ምነው እኔ ብቻ መሞቴ? በል አንተም ና'' ይለው ይመስል ቶሎ
ፊቱን ዘወር ያደርጋል ። የእሳቱ ብርሃንና የጨለማው ግብግብ በሚፈ
ጥሩት ግፊትና ሽሽት በቃሬዛው ዙሪያ ሞት ያደፈጠ ይመስላል ።

አብዛኛዎቹ ስለሚቴ የነበራቸውን ሐሳብ የሚረሱት ከመ
ካከላቸው በለዘኛ ወግና ተረታቸው የታወቁት ሽማግሌ አጠር—ወይም

ረዘም ያለ ወግና ጨዋታ ሲጀምሩ ነበር ። እኩለ—ሌሊት ገደማ እንደ
ሆነ ሁሉም በተንደረከከው ፍም ዙሪያ ተኮልኩሎ እሳት ሲሞቅ ፤

"አሁን ደሞ እንዴት ያለች አንድ ሸጋ ወግ አለችኝ ልንገራ
ችሁ ፣ እሳትኮ ደግም አደል ፣ እንቀላፋችሁ እንዴ ?'' አሉ ሁሉንም
ባይናቸው እያዳረሱ ።

"እረ ተየቱ! አልያዘንም'' አሉ በሁሉም ስም ሦስት አራቱ ።

"ሰውዬው አሉ ፣ ያንድ ቀን ውሎ ያስኬዳል አሉ ፣ ዘመዶቹ ሠርግ
ይጠሩትና ሚስቱን ይዞ ይሔዳል ። ተዚያ ላይን ያዝ እንደማረግ ሲል፣
ሰው ሁሉ ዳስ ውስጥ መደዳውን ሆጭ ብሎ ተኸምጦ ጠላውን ቲጠጣ
ይደርሳል ። እሱም ሚስቱን እጐኑ ቁጭ አርጎ ፣ አንደዬ ተቧ ፣ አንዳንደ
ዬም እጐኑ ተነበረው ሰውዬ ጋ እያወጋጋ ጠላውን ቲጠጣ አዳዩ አሁንም
አሁንም መለስ —ቀለስ እያለ'ምነው ጨብጣችሁት ቀራችሁሳ? እምን
ገድ የዋለ ሰው እንዲህ ነውንዴ አጠጣጡ?' እያለ ይሞላላቸዋል ። ያም
ምንገድ ቲያንገላታው ውሎ የለ ፣ እሱም እየጠጣ ፣ ሚስቱንም ጠጪ
ይላል ። ጠላ አዳዉ ገና ደረስኩ—ደረስኩ እሚል ሰታ ጉረምሳ ኖሮ ፣
ጠላ ሲሞላ በመጣ ቁጥር ፣ የሰውየውን ሚስት እግር በ'ግሩ
አው ራ—ጣት ረገጥ ወጋ ፣ ዳሱ ደሞ ጨለምለም ያለ ኖሯል ፣ እንደ
ሚኸዳ ሰው ጉንበስ ይልና ፣ ቀስ ብሎ አስልቶ ፣ ቆንጠጥ ፣ ረገጥ—
ምልዝግ እያደረጋት ይሔዳል ።

"ቆንገሮ ኖራለች?'' አለ አንዱ ።

"ቆንገሮ! ጀምበር ፍንጥቅ እስክትል እምትሳም'' አሉ ብልዛ
ቸውን በውጋጋኑ እያሳዩ ።

ሁሉም ሣቁ ። ሽማግሌውም አብረው ወፍራም ነኳታ ሣቅ ሣቁ ።

"ችላ—ችላ ቁንጢጡ ቲበዛባት ጊዜ ፣ የባሏን እግር ቀስ ብላ
ታነሣና እግሯ ላይ ውድር!''

"እ! ይተማመኑ ኖሯል!'' አለ አንዱ አቋርጦ ።

"ኋላስ! ቢተማመኑማ ነው ፣ የባሏን እግር እላዋ ላይ መዘርጋቷ ።''

"በጄ!'' አለ ሌላው ችኩል በረጇሙ ።

"ከዚያማ አዳይ ሆዬ እንደ ለመደ ጠላውን ሊሞላ ይመጣና ፣ በሰው
ሚስት ቁንዥና ነሁሎ የለ? የሴትዮዋን እግር ያገኘ መስሎት የባል
የውን እግር በቁንጢጥ ብድግ ያደርግለታል ።''

"የቅዱስ ሚሃል ያለህ ! ጉድ ፈላ!'' አለ አንዱ ተመሳጭ ።

"ባል ሆዬ ቁንጢጡን ቀምሶ ዝም" ብለው ሲቀጥሉ ፣

"ሙትቻ! የሰው ሙትቻ!" አለ አንዱ ።

"ዐፈር ይብላ! ዐፈር ያስበላው! አይመርግበትም ኖሯል! አይ ዘረጥራጩ!" ሌላው ።

"እያቸው እንግዲህ — —ማቴ ይመስል አያሰሙ!" አለ ሌላ ቁጡ።

"አሁንም እንደገና አዳይ ሆዬ ቆየትየት ይልና ፣ ጠጡዬ!" እያለ ከባልየው ፊንጠር ብሎ ይጀምርና ፣ እየሞላ እየሞላ ይሔድና ፣ እዛቹ እል ማዱ ጋ ቲደርስ ፣ አሁንም ያው የሷ እግር ይመስለውና በቁንጢጥ ብድግ ያረግለታል ፣ ይኸነዬ ባል ሆየ አዳዉን ይጠራና — —"ብለው እንደቀጠሉ ፣

"እንዴት ያለው ፣ በክት—የበከተ ኖሯል! ወይ ነዶ!"አለ አንዱ ጣቱን እያጮኸ ።

"ውይ!———ምነው ዝም ብትሉና ብንሰማበት?"

"ወንድሜ!!" ይለዋል በማለት ቀጠሉ ።

'አቤት'

" 'አሁንም ይኸው አጠገቤ ቁጭ ብላለች ፣ ኋላም አቅፌያት እተኛለሁ ፣ ነገም ዐይንህ እያየ አገሬ ይዣት እገባለሁ ፣ ኧረ ለመሆኑ የት አገኛት ብለህ ትለፋለህ' አለው" አሉ ።

"እንዲሁ ብሎ?" አለ አንዱ በመደነቅ ።

"ከዚያስ "አለ ሌላው ፣ ሌላ ፍጻሜ በመፈለግ ።

"ከዚያማ ምን ይበል ፣ ቅንጡን እንደ ተመታ ሌባ ፣ ጀሮውን ወትፎ እልም አላ!"

"ደህናውን ሰው አጋጥሞታሊ ፣ እኔ ብሆን አለቀውም ነበር ።"

"የምን መልቀቅ! እኔን ያየህ ተኧጣ እስቲል ማበራየት ነበረ" አለ አንዱ ተናዶ ።

"ዱላ ምንድነው? የባልየው ብልሃት ይበልጣሊ! ለዱላውማ ሁናቴውን አይቶ ይደርስበት የለ? መለስ ብሎ ናገር ቢለው ኖሮ—ያነዬ ነበር ወንድነቱን እሚያሳየው ፣ ያ እንደሁ ጥፋቱን አውቆ ሙስስ ብሎ ሸሸ ። ባልየው ነዊ ብልጡ" አለ ሌላ ጐልማሳ ።

ከዚያም እንደየስሜትና ግንዛቤአቸው ተመሳሳይና ተፃራሪ አስተያየታቸውን ሰጡ ። ረመጡ ከሥር — አድፍጦ ፣ ፍሙ ስንጥቅጥቅ ቀያይ መስመር ሠርቶና ቀሪው የዐመድ ሻሹን እንደ ለበሰ ዶሮ ጮኸ።

በእሳቱ ዙሪያ የተቀመጡት ሰዎች እንደ ልብ ሲጫወቱና ሲሣሣቁ፣ አንድ ሰው ብቻ አእምሮው በሥጋት ተሰልቦና ፊቱ በሐሳብ ጠውልጎ ተቀምጧል ። ዐልፎ ዐልፎ ከሐሳቡ ሲባንን ከሚሉቅ አንቆቢት ላይ ደብቆ የወሰዳትን ኩብሪት ከእጀ—ጠባቡ ደረት ኪስ ዳበስ ያረግና ከሐሳቡ ጋር ይወዛገባል ። በየወሬው መኻል ፣ በየተረቱ ጣልቃ፣ እንቅልፋን ለማብረር ፣ ወይም ለሽንት የሔደ በማስመሰል የምንዳዩን ጎጆ በየት በኩል እሳት እንደሚለቅባት ከሩቅ እያየ ይመለሳል ። የአእምሮው መሸበርና የወኔ ቢስነቱ ጉዳይ እንጂ ፣ የምንዳዩን ቤት ዙሪያና መላ አቀማመጧንስ የገዛ ቤቱን ያህል ያውቃታል ። ተንኮሉ ቢኖርም አሞትና ብልሃት ታጣ ።

ያን ለት ማታ ምንዳዩን በሚጠይቁ ሰዎች ወጣ—ገባ ማለትና ካጥር—ውጭ በነበሩት ሬሣ ጠባቂዎች ምክንያት የቀኛዝማች ግቢ በር አልተዘጋም ።

የምንዳዩ ጎጆ የባለቤቷን ወኔና ድፍረት ተጐናጽፋ ፣ የምትገላም ጠው መሰለው ። ቤት ሳይሆን ነፍስ ያለው አውሬ መስላ አስፈራራችው። አፈሣ ነፍሱን ቋጥሮ ከጎጆይቱ ጋር እንደ ተፋጠጠ ዶሮ ድጋሚ ጮኸ። እንደገና እሳቱ አጠገብ ይሔድና ፣ እሱን ከሚያህለው ፍርሃቱ ጋር ተዘርፍጦ ፣ ከሐሳቡ ጋር ይራኮታል ።

"አሁን ደሞ እንዴት ያለች ሸጋ ተረት አለችኝ ፣ ማንጊያ ትሆነናለች" አሉ ሽማግሌው ።

"አጥቢያም ወጣች ፣ ሳይታወኽን እኮ ነጋ" አለ አንዱ እየተንጠራራ ።

"በየት እንወኸው ብለህ ነው ፣ ይኸው እስታሁን ጥርሳችን ታይ ከደን ፣ ይልቅዬ ይኸ ሬሣ ቀረበት——" አለ ሌላው ፈዘኛ እየሣቀ ።

"እሱንማ ምንዳዬ ደህና አርጎ አጫውቶታል! አሁን ምን ያረግለታል?" አለው የሱ ቢጤ ።

"አይ ወሬ ማቀርፈድ ስቶዱ ፣ አሁን ቢያጫውቱን ምናኛችሁ ፣ ምን እሚሉ ፈሊጥ ነው ደሞ በሙት መኽለድ?!" አለ ሌላ ልዘዝ ባይ ። ሁሉም ነቃ ብሎ ሲያዳምጥ አፈሣ ብቻ እካሉ ተቀምጦ መንፈሱ ኮብልሏል ። ሁሉም ተንከትክቶ ሲሥቅ ከሐሳቡ ደንግጦ ባነነ ።

አእምሮው እንደ ተነካ ሰው ፣ የሚያደርገውን ትክክለኛ ነገር ማሰብና መወሰን ያቃተው መሰለ ። እንዳመሉ ቀስ ብሎ ተነሣና ክብሪቱን ይዞ እየተርበተበተ ትልቁን የግቢ በር ፀልፎ ገባ ። ከዚያም ጥግ—ጥጉን ያጥሩን ጥላ እየተከተለ በዝግታ ሲራመድ ፣

"እይ አፈሣ ፣ እንዲህ ያለውን ጉድህንስ ሰው አይስማው" አለ አንድ አሽሟጣጭ ተከልሎ ።

"እኔ ታዲያ እቧ መሆኗን የት አየሁላችሁ ? በያ ላይ ደሞ ባዶ እጇን" ።

"እባብ ነውዬ ዘንዶስ አልሸሽም ያለው ሰውዬ ቢጤ መጣ" አለው በድጋሚ ።

ልኬለሽ እየሣቀች ወደ ቤቷ ስትሔድ ሰዎቹም ወደ ነበሩበት ተመለሱ ። አፈሣ ግን ፣ ሲያውጠነጥነው የሰነበተው ደባ ከሽፎና ምስ ጢሩ የሚፈትለክ ያህል ካልጠበቀው ቦታ ደርሶ ፣ የእሱንና የወይዘሮ እልፍ ይከንዱን ሕይወት በማሥጋቱ ፣ ያደረበት ፍርሃትና ሥጋት የሚ ያደርገውን ስላሳጣውና ስላንቀዠቀዠው ፣ የሚያስበው ሐሳብና የሚ ወስነው ውሳኔ ሁሉ ወደ ጊዜያዊ ንክነት አደላ ። የደህናው ጊዜ አፈሣ መሆኑ ቀርቶ የውጪ—ነፍስ ግቢ ነፍስ መቀከቢያ ሆነ ። አመኻኝቶ ከቤቱ የወጣበት ፋይዳ ቢስ ዓላማው ምክንያት መክኖና ልቡ በኃፍ ረተ—ቅሌት ነክቶ እሱም እንደ ሰዎቹ እዚያው ተቀመጠ ።

ምዕራፍ ዐሥራ አምስት

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ የአፈሣን አጥር ጭራሮ በር ወደ ውስጥ ገፍተዋት ገቡ ። ሸዋርካብሽ ካጥር ውጪ ፣ አጥሩ ጥግ ተለጥፋ ቆመች ።

"ወይዘሮ አስካደች !" እያሉ ሁለት ሦስቴ የአፈሣን ባለቤት ጠሩዋት ። የወቅቱ የድንጋጤ ስሜት በፈጠረባቸው ሁኔታ እንጂ ወይዘሮ የሚለውን የአክብሮት ቃል ከዚያ ቀደም እሷን ለመጥሪያ ተጠ ቅመውበት አያውቁም ። "ሴቱ ሁሉ ወይዘሮ እየተባለ ከተጠራማ ጉድ ፈላ ። የደህና—ደህናው ሰው ሚስት በምን ሊለይ ?" ይላሉ ራሳ ቸውን ከፍ ሲያደርጉ ።

"እመት !" ብላ በሯን ከፍታ ከወጣች በኋላ ፣ "ማነሽ ?" አለች በድምፃቸው ስላላወቀቻቸው ።

"እኔ ነኝ" አሉ በቀስታ ። በጨለማው ውስጥ ሙቀሚ መስለው ቆመዋል ። ዐወቀቻቸው ።

"ደህናም አደለሁ እንዴ ? ምነው በጭለማ ?" ብላ ወደ ሴትዮዋ ተራመደች ።

"ደህና ነኝ ፣ የለም እንዴ ?" አሏት እሳቸውም ወደቧ እየሔዱ ።

"ገና አሁን ገባ ማለቱ ነው ፣ ራሴን አሞኛል ብሎ ጋደም ብሏል" ከማለቷ አልፈዋት ገቡ ።

እዚህም ምሰሶው ወገብ ላይ ላምባዋ ሊጠነፈፍ የተቃረበ ኩራዝ የጨለማ አፍ እስኪጉርሳት ታጣጥራለች ። አፈሣ ጋደም ብሎ በሐሳብ ይናውዛል ።

"ደህና አመሸህ ወይ?" አሉት እንደገቡ ።

የዋለበት ድንጋጤና ውስጥ—ውስጡን የሚበተብተው ሥጋት አቅም አሳጥቶት እንጂ ፣ መምጣታቸውንስ ያወቀው ገና ሚስቱን ሲጣሩ ነበር ። በዝግታ ቀና ብሎ ፣ "እንዴት አመሸሽ እቴዋ ? ደህናም አላመ ሸሽ ?" አለ ራሱን በግራ እጁ ደግፎ ።

አስካደች ምድጃው አጠገብ ቆማ የመጡበትን ጉዳይ በንቃት ታዳምጥ ጀመር ። "ታሁን አሁን ትመጣለህ ስል ቅርት እልክ ።

ምነው ደህናም አደለህ እንዴ ?" አሉ ራሱን አሞታል እንዳልተባሉና ፣ ጭንቀታቸውን ውጠው ምንም ያልሆኑ በመምሰል ።

"አይ እቴዋ ፣ የዛሬውንስ አታንሽው ፣ ያንዳንዱ ቀን ጀምበር ነገር አላት ። አያድርስ ነው ። ባንዱ ስታመልጭው ባንዱ ያሳድድሻል። ንዴቱ ነው መሰል ራስ ምታት በቅቶ ይዞኛል" ብሎ ካልጋው ላይ ወረደ ።

"እኮ ተው በቃህ እንግዲህ እኮ ያንተ ነገር ፣ ካልጕለጐልከው አይሆንልህ ፣ እስቲና አንደዬ ብቅ በል !" ብለው ወደ ደጅ ሲወጡ ወዲያው ተከትሏቸው ወጣ ።

እስካደች የበሩን መቃን ተደግፋ ቆመች ። እፈሣና ቤትዮዋ አጥ ሩን ተጠግተው ሲቆሙ ፣ ሽዋርካብሽ ባጋጣሚ ልክ በዚያው በሁለቱ አቅጣጫ ካጥር ውጪ ቆማ ነበር ። የሚያወሩትን ሁሉ ልቅም አድ ርጋ መስማት ትችላለች ።

"ይኸን ውርጂብኝ አየህ ?" አሉት አፋቸው እየተርበተበተ ።

"ምን ማየት ብቻ — — እያው ነበርኩ እቴዋ" አለ በደቃቃ ድምፅ ።

"ተምርህ ነው እንዴ?" አሉት ደንግጠው ።

"እስቲ ዝም በይኝ እቴዋ ፣ የጦሰኛ ፊስ ዐይን ያፈስ" አለ በሲቃ።

"አንተ ምንዬ መጣህ?"

"የመቼሽን? ያመጣጤንማ ነገር አታንሽው ።"

"ምነው ታዲያ ብቅ አለማለትህ ልጄ? ታስባለችም አትል? የኔንማ ድንጋጤ አታንሳው — — — ሞቴን ባቀረበው — —"ብለው ተከዙ ።

"ለማ ብለሽ? ማባቱ እንዳይነካሽ——ኧረ—ንሱ!"

"የኔ ነገር ምን መላ አለው ፣ ጉዴ ተንተክትኮ!—ሞትማ በማን ዕድሌ?"

"ጤናም አደለሽ እንዴ እቴዋ ፣ ለምኑ ነው መጨነእሽ ?!" አለ በይስሙላ ኩራት ።

"ተዚህ የባሰ ነገር ምን ይመጣ ብለህ ? ቤቱን ያምሱት ይዘዋል ።"

"ማ?" አለ ግር ብሎት ።

"ሴላማ ማ ፣ ያለሳቸው?"

"ቀኛማይ? ደሞ ምን ልሁን አሉ?"

"ከኔጋማ ገና አልተገናኘንም ፣ ያቺን ሽዋርካብሽን ሲያትረከርኳት አመሹዪ!" ።

"እሷን ደሞ ምን አርጊ ብለው? "

"ቲጠይሉዋት ነዋ— ያልሰሙት መከራ አያስጨንቅ ።"

"ምን አረግሽ ብለው?"

"ያገኙትን አግኝተው ነዋ—የያዙትን ይዘው..."

"ምን ተገኘባት?"

"እሷማ ምን ይገኝባታል ፣ የተገኘብንስ እኛ ።"

"እ!እኛ ደሞ ምን ይገኝብናል—ምን ተገኘ እቴዋ?"አለ ደንገጥ እያለ ።

"ሴላማ ምን ይገኝብናል!— ያ መዘዘኛ አገልግል— አነስ ብለህ ነው?"

"የምን አገልግል እቴዋ?" አለ ልቡ እየደወለ ።

"ሽዋርካብሽ ያቀበለችህ አገልግል ነዋ! አልሰጠችህም እንዴ?"

አገልግሉም ቦታውም ትዝ ስላለው ድንጋጤው በመላ—አካ ሉ ተሰራጨ ።

"እሷማ ሰጥታኛለች እሳቸው ታዲያ ተየት አገኙት?" አለ ሁለ መናው እየራደ ።

"አይ አንተ ፣ እኔማ የት አባቴ ዐውቄ! እኔስ ገና በተራዩ ሳልጠየእ እቀራለሁ ?"

አፈሣ በድንጋጤ አፉ ኩበተ ። ውስጡም እንደ ደጁ ጨለመበት ። የሱም ነፍስ እንዳገልግሉ ቀኛዝማች እጅ የገባች መሰለው ። አሞቱ ፈሰሰ ። ልቡ ቀዘነ ። ሽዋርካብሽ ካጥር ውጪ ቆማ አገልግሉን እንደ ተቀበላት ሲያምን በመስማቷ ጎንበስ ብላ መሬቱን ሳመች ። ዳግመኛ የተፈጠረች መሰላት ።

"እንኳን ከኔ ላይ የወረዱልኝ ፣ አልሰጠችኝም ቢል ምን ይውጠኝ ነበር ። አይ የናት አባቴ ውቃቢ ! ከጉድ አወጣኝ !! ይቺን አፉን

እሳቸውም ፊት ባይለውጥብኝ” ብላ በደስታ ተፍነከነከች ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱና አፈሣ ግን ፣ መሬት ጠባቸው ተፋጠጡ ።

“አንተ አገልግሉን ተሸብለህ ለማ ሰጠኸው ?”

“ለማ እሰጠዋለሁ እቴዋ ፣ ባደራ እሚሳከም እኮ አደል!”

“ወስደህ የት አረከለት ?”

“እንዴ!? ደህናም አደለሽ እንዴ እቴዋ ፣ እያው ገንዳ ውሃ ሔጄ ሰጠሁታ!”

“እዚያው አብረህ አልቆየህማ?” አሉት በትዝብት ።

“ምን አረግ እቆያለሁ?—አንድ ሁለቴዬ እንደ ጐራረሰ ተመለስኩ ።

“ይኸ ሁሉ ጉድ ቲፈጠም አልነበርከማ?—አላየህም ?”

“እያልኩሽ እቴዋ?—ሒድ ግድ የለም ሲለኝ ተመለስኩ ፣—እዚያማ ብኖር ኖሮ — —”

“ኧረ እንኳንም አልቆየህ ፣ ይኸ ጉደኛ ቢያይህ ኖሮ — — አበስ ገበርኩ! ቢያገኝህም አይምርህ ነበር ፣ ሮጠህ ብታመልጥም ጣጣ ነበር። የኔ ጊዮርጊስ የት ኬዶ — —”

አፈሣ አገልግሉን ትቶ መሸኹን ልቡ ካወቀ ጀምሮ የከህደት ብልሃት ማውጠንጠን ጀምሯል ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ እስከ ነገሩት ድረስ ግን ፣ ባለማወቁና መርሳቱም ትዝ ስላላለው ከደረሰው አደጋ ሌላ ፣ ጭንቀት ሳይፈጥርበት ቆይቷል ።

“አገልግሉን ያገኙት እዚያ መሆኑ ነዋ?” አሉ በመገረምና በማዘን ።

“ማ ይሰጣቸዋል እቴዋ? በየት በኩል ያገኙታል ?”

“የዋዛ ሰው መስለውሃል ፣ እሳቸውም ያልታወሉ ሽፍታ ናቸው ። እኔ መች አጣኋቸውና ያደባበትን ሲፈልጉ ይሆናል! ኋላማ አገልግሉን አንግቶ አይታኮስ?——”

“ጠርተው ከጠየኡሽ የኛ አደለም በያቸው!”

“ኡኡቴ! አይ ያንተ ነገር ፣ አገር ማገር ያየውን ነው የኛ አደለም እምላቸው? አሁን ወዲያ ቢሉት ወዲህ ቢሉት ምን መላ አለው ብለህ ነው? በየህ ላይ ያቺ አላኳሽ ዘመዳቸው ትክልክል አርጋ ነግራቸዋለይ ፣ አሁን ምን ይብጀኝ ነው እምልህ” አሉ ።

ሸዋርካብሽ ካጥር ውጪ ወደ ሰማይ አንጋጣ ፣

“አሁን እንደግዜር ማ ደግ አለ!?” ብላ ከንፈሯን መጠጠች ።

“ስንት ገቢና ወጪ አለ? ሰው ሲገፋ ነው እሚውለው ፣ ለምን እኔ ስንቱን የቤት ኩተት ዐቃለሁ ብለሽ አትከጂም! — አላየሁም አትያቸውም ! — — ”

“አንተ ደሞ ቲነግሩህም አይገባህ ልጄ! ምንስ ጠፋኝ ብውል የገዛ አገልግሌን አላኹውም ልበል? ምን ትሠሪያለሽ ቢሉኝስ ፣ አገልግሉን ሳንተ ማኸበሏን ዐውቀዋል እኮ ነው እምልህ ። አሁንማ አረረም መረረ ካንተና ከኔ ጀርባ አይወርዱም ። የኔ ጊዮርጊስ ብቻ በመያዣው ይያዝልኝ” ብለው ራሳቸውን ነቀነቁ ። ተስፋቸው ሁሉ በነነ ።

“ሸዋርካብሽን ጥፊ በያት!”

“አይይይ! ኤዲያልኝ ኤዲያ! ‘ቂል አይሙት እንዲያጫውት’ አሉ ወይዘሮ ይመናሹ ። እንኳንና ጠፉች ሞተች ቢባሉስ ምን ያረጋል። ተጠይአና ተናግራ በእቷታል” አሉ በልባቸው ከፉኛ እየጠሉት ። “ምነው አንተንም አጪሶህ በነበር!” አሉ በሆዳቸው ።

“አቤት እኔ! ብሳ—ብላ ሞቴን ተመኘችልኝ?! ምነው የዚችን አገልግል ጉድ ባወኳትና ልቅም አርጌ በነገርኳቸው ። አዳሜ ሥር—ሥሩን ነገር አላት” አለች ሸዋርካብሽ በለሆሳስ ። በጣም ተናደደች ። አገልግሉን ወስዶ ለማን እንደ ሰጠው ለማወቅ ባለመቻሏ ቆጫት ።

“እንግዲያው እንዲህ እናድርግ” አለ የሸሸው ሽሽት እየታየውና የሚለው እየጠፋው ።

“እንዴት?” አሉ ዘዴ የተገኘ መስሏቸው ።

“አገልግሉ የማነው ቢሉሽ የኛ ነው በይና ፣ ለኔ ታይናገሩ ስንትና ስንት ዕቃ ለመንደርተኛው ሁሉ ያውሳሉ ብለሽ የተገላቢጦሽ ቱግ በይባቸው ። የሰሙትን ሁላ ቲናገሩ ዝም ብለሽ እህ በዪና አስጨርሻቸው ። እንኳንም ቀድመሽ የሰማሽ ። ለካ የገዛ ዘመዶቼም አይተኙልኝና ፣ እየሁ እቤቴ ተኸምጣ ትዳሬን ልትበትንብኝ አፏን አጣፍጣ ፣ እቴሜቴ እቴሜቴ ትለኛለይ ፣ ደሞ ከኔ ዐልፋ —ተርፋ እድሃው ዘመዴ ላይ መንጠልጠሏ ብለሽ ዱር በይ ። አለቅጥ በቅተው ታስቸገሩሽ ደሞ ሀብቴን በቁር ጨታ አካፍሉኝ ፣ በሆነ ባልሆነው አትነዝንዙኝ በያቸው ። ምንድነው ይህን ያክል ! ‘እንክንክ ያሏት ሙጀሌ የቆላ ቁስል ትሆናለች’ አሉ” ብሎ መልካም ሐሳብ ያቀረበ ይመስል ተኩራራ ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ግን እንኳንስ ምክሩ ፣ አነጋገሩ ተናነቃቸው ። ስንኳንና አሁን እንዲህ የነገር ውስ ተጐልጉሎባቸውና

ቅስማቸው ደቆ ፣ የሚያስቡት ምክንያት ሁሉ እንደ ጢስ እየበነነ ባሰቸ ገራቸው ጊዜ ቀርቶ ፣ በደህናውም ሰዓት ቢሆን ከቀኛዝማች ጋር የነገር እንካ ስላንቲያ መግጠም አይወዱም ።

“ኧረ ወዲያልኝ ! ደሞ ሰው ነህ ብዬ መምጣቴዬ ! የሰው ወንድ ነት ይዘህ ባታሞኘኝ ፣ እማይባለውን ሁላ በዬ እምትለኝ — ዐውራ— ጣታቸውን አይጠቡ — —”

ሸዋርካብሽ ካጥር ውጪ “ሙቻታለኋ ! አሂሂሂ ! እናንተ ጉዳች ሁን ልደባብኡ ድሃዋ የኡም ስእሴን ላይላችሁ ! ደሞ ዕቃ ታውሳለች ተባለልኝ ! ወንድ ተሆነ ነይ በይ እንሒድ ብሎ አይነግራቸውም ? ሴት አውል የሰው ሴት አውል ! አጥር ሥር ተወትፎ ዐሥሩን ተመኽባጠር ይኸ ነዬ አይበረታላትም ? ይኸነዬ እንዲህ የተትረኸረኸው የሠራት ሥራ ብትኖር ነው ! ተደብአ አትቀር” አለች አፏ ሳይላወስ ።

“አሁን አጅሬን በዚህ ለማወጫበር ነው? እማይመስልነገር! ነገር ነው ሲያገላብጡ እሚውሉት ፣ እንዲያው ለምናልባቹ ጠርተው ተጠ የቁህ ፣ እንዳላወክና እንዳልሰማህ ሁንና ፣ እስካደይ የቤቶቿን ልጠይእ ሒዳ ፣ ቅርት ስትልብኝ ጊዜ አዳሬን ቆላ እወርዳለሁና ትንሽ እን ጀራ ባገልግል ቋጥሪልኝ ብዬ እቴዋን ነግሬያት በሌላ አገልግል ልካ ል ኛለቺ በዚህ አንቱ በምትሉት አገልግልም አደል በላቸው ። የታል አገልግሉ እንዳይሉህ ፣ አንድ ባዶ አገልግል እልክልሃለሁ ። ምንም ቢሉህ ቃልህ ይቺው ትሁን ። ተዚህ የበለጠ ሌላ ብላት አናገኝም— በል ግባ ያቺ ጊንጥ ዘመዳቸው ደግሞ ይኸነዬ አበጃጅታኛለች” ብለው ወደ አጥሩ በር ሲሔዱ ፣ ሸዋርካብሽ ሴትዮዋ የሔዱበትን ጉዳይ ጨር ሰው መመለሳቸው እንደሆነ ገባት ። ከመከተል ይልቅ ራቅ ብላ መቅ ደምን ስለ መረጠች ፣ ተረከዟን ወደ ላይ ከፍ አድርጋ በእግሯ ጣቶች እየረገጠች በጨለማው ውስጥ ገሠገሠች ።

ሴትዮዋ የተስፋ ከረጢታቸውን አራግፈውና የተሸበረ ልባቸውን አባብሰው ከአፈሣ ግቢ ሲወጡ ፣ ባዶ እጇን ተከተላቸው ።

ሸዋርካብሽ ዘወር ብላ እያየች ስትገሠግሥ ፣ የአካሉ አብዛኛው ክፍል መሬት ውስጥ ተቀብሮ ሰያፍ ጫፉ ያገጠጠ ድንጋይ ፣ አውራ ጣቷን መነገለው ። ነፍሷ ሱር አለች ። እንቅፋት ያነጎዳትን ጣቷን ጥርቅም አርጋ ይዛ ላፍታ ያህል እፍ አለቻት ። ካውራ ጣቷ ሕመም ይልቅ የልቧ ሽብር በማየሉ ‘በል አፍክን ያዝ’ተብሎ እንደ ተቀጣ ልጅ ሕመ ሟን አፍና ገሠገሠች ። በራቀች ቁጥር በመካከላቸው የነበረው የጨለማ ጥልቀት ደነደነ ።

አፈሣ ጥቂት እንደ ሽኛቸው “እቴዋ !” አለ ከበስተኋላቸው እንደ ጅራት ተለጥፎ ።

“ምነው ?” አሉት ፣ በልባቸው ግን ፣ “አንተንስ ያንሳህ ! አልጫ ! የሰው አልጫ ! ሙትቻ !. አሁን አንተም እንደ ወንዶቹ... አንጠልጥለህ ይሆናል ?! ወይኔ ልጂት!” እያሉ ።

“አገልግሉን ያ ጉደኛ አይቶት ይሆን እንዴ ?”

“ማነ?”

“ሌላማ ማነ ያ የሳቸው አቶክቷኪ ነዋ!” አለ አሁንም ምንዳዬን አልጋው ላይ ለመግደል በልቡ እየተመኘ ።

“ምንስ ቢያመው ፣ አገልግል ተገኘ ሲባል መስማቱ ይኸራል ብለህ ነው? ባይሰማስ የገዛ ባልንጀሮቹ ይነግሩት የለ?! አጀብ—እቴ! እኔ ያላንተ የበደለኝ የለ ። እቂጥ—እቂጡ ብትል ፣ ተሰውዬው ጋ ተለጥ ፈህ ጆሮ ጥላውን ብትለው ኖሮ ይኸነዬ እርፍ ግልግል ብዬ ነበር ። አንተ ታዲያ በየት ። እንደ ድውር አድራሽ ፣ አድርሰህ ከተፍ አልክ ልኛ!”

“አሁንስ ለምን ምናምን ፈትፈት አርገሽ አታጉርሺውም — —” ብሎ ሊቀጥል ሲል ፣

“በል ይኸን አፍክን ያዝልኝ! ነገርህ ሁሉ እሬት—እሬት አለ! እዱር አልሆንልህ ቲልህ እምድጃ ሥር ደሞ መጣህ!? አበስ ገበርኩ እቴ! ለዚህ ለዚህማ እኔ መቾ መከሪ አጣሁ ። ነገረ ሥራህም አላማ ረኝ” ብለው ፍጥነታቸውን ጨመሩ ።

የአፈሣ ስሜት ቀዘቀዘች ። አፉ የተወተፈ እግሩ የታሰረ መሰለው ። ጥቂት ርምጃዎች ሔዶ ቆመ ። ዕቃም የወደቃቸው አልመሰላቸው ። ይሳ ካል ብሎ ያመጣው መዘዝና የሚያስከትለው ጣጣ እንደ አዳል ግመል እየተጓተተ ተርታውን ሲመጣና ፣ ምንዳዬም ቢሆን ይኸን ሁሉ ነገር ካወቀ ከቶ ምንም ቢደረግ እንደማይለቀው ወለል ብሎ ታየው ። እዚያው ቆሞ ሲያወጣና ሲያወርድ የተለያዩ ሐሳቦች ድቅን አሉበት። ሲፈራ ሲቸር አንዱን ሐሳብ ጨምድዶ ትንቅንቅ ገጠመ ። በምንዳዬ ቤት ላይ ጥርሱን ነከሰ ።

ምዕራፍ ዐሥራ ስድስት

ሸዋርካብሽ ፡ በጓሮ በር ሹልክ ብላ ገብታ ዐውራ ጣቷ አዲስ ቁስል ላይ ዐመድ ነስንሳ ፡ ደም መጥጦ ያልተላከከውን እፍ እያለች ስታራግፍ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ገቡ ። ዐውራ ጣቷን በምድጃው ጥላ ከልላ ቆም አለችና ፡

“እቴሜቴ!”አለች እሳቸውን ሳይሆን ጥላቸውን እያየች ።

“ምነው? ደሞ ምን ቀረሽ?” አሏት በግልምጫ ።

“ቲፈልጉሽ ነበር” አለች በሰባራ ድምፅ ።

“ማ?”አሉ ፡ በማን እንደሚፈለጉ እየታወቃቸው ።

“እሳቸው ናቸው” አለች ‘ስማቸውን ቄስ ይጥራው’ እያለች በልቧ ።

“አሁን ነው ቆዩ?” ብለው ወጡ ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፡ ካዳራሹ ወጥተው በስተጓሮ እግቢው መኻል ቆም አሉና ፡ ጐራ ወደ ከለለው ሚካኤልና ፡ አሻቅበው ወደሚያዩት ሣር—አምባ ጊዮርጊስ አዩ ። ችግራቸውን ለማንኛው እንደሚነግሩ ሐሳባቸው ዋለለ ። ትዝ ሲላቸው ለካ ሚካኤል የቀኛዝማች ምስጢረኛ ኖሯል ። እየፈሩ ፊታቸውን አዞሩና ወደ ራሳቸው ሰማዕት ወደ ጎርጊስ መለስ አሉ ። “እስኪ ምኗ ካዲያን ነኝ እስተዛሬ ያለሱ አለሁሽ ያለኝ ማን አለ? እንዲያውም እሱ ሰው ነበር አሉ ። የሰው ችግር ይገባዋል ። የኔ ጎዮርጊስ አንተው ታእልኛለህ” አሉት በመዋለላቸው እየተጸጸቱ ። ማርያምንማ በሴትነቷ“ ምን አቅም ይኖራታል ፡ እሷም ቢሆን ገና ለምና ነው” በሚል ግምት ፡ ሥላሴዎችን “እነሱም ቢሆኑ ያው ለወንዶች ታያደሉም አይቀሩ ። ሽማግሌው ሁሉ እሚያዳላው ለወንዶች ነው ። በያ ላይ ደሞ ሦስት ናቸው ። ሁሉንም ከመለመን አንዱ ጎርጊስ ይሻላል” በሚል እምነት ብዙም አይማጠኗቸው ።

“አይይ! !” አሉ እንባቸው እየተንቆረዘዘ ። “እስኪ የኔ በደል ምንድነው? እስኪ አንተ ፍረድ! አንተው ፍረደኝ ፡ ምን አባቷ እንዳታረግ ብለው ፡ በላዬ ላይ ሴት ያዙ ፡ የለፋሁበትንና የደከምኩበትን እየወሰዱ ሲሰጡ ፡ ላንተው ነግሬ ዝም አልኩ ። ይባስ ብለው እኔን እንደ

ቀብር ዐፈር እያድፋፉና ችላ—ችላ እያሉ ያዳሚን ጋለሞታ ይገፍ ታል
ሔድኩ አሉ ። ላንተው ነግሬ ዝም አልኩ ። ምን አባቷ እንዳታረገኝ
ብለው የገዛ ሎሌዬን ነገር አመላላሻቸው አርገው በገዛ ቤቴ ያንገ
በግቡኝ ጀመር ። ተነገ—ዛሬ ልብ ያበጃሉ ፣ እትልእ ሥርፋ ሲውሉ
ነውና ይተዋሉ ብል ቲብስባቸው ጊዜ ፣ አንጀቴ ድብን ብሎ ይኸው
አይገቡ ጣጣ ገባሁ ። አንተ እማታኸው ምን ነገር አለ” ብለው ግዙፍ
የጨለማ ክብር የመሰለውን የሣር—አምባ ጊዮርጊስ ተራራ እንጋጠው
እያዩ አለቀሱና ፣ “ኧረ ተው! እውነቱን ፍረድ! ኧረ ተው አሳየኝ!
አሁን ተዚያ ተዘንዶ የኚህ ታይብስ ቀርቶ ነውገ ችላ ያልከኝ”ብለው
ከዚያ ቀደም ከተሳሉት ስለት የበለጠ ተስለው ወደ እልፍኝ አመሩ።

በየብስጭታቸው ጊዜ ሁሉ የተሳሉትን ስለት በልቦናቸው ይዘው
ማስታወስ ስለማይችሉ ፣ ተኝተው በቅዠታቸው የተለያ ዩ አራዊትና
እንስሳት ካዩና ካሯሯጧቸው ፣ “ደሞ የማንኛው ስለት ተረስቶ ይሆን?”
በማለት በየአምባው ያሉትን ታቦቶች በሐሳብ ያስሳሉ ። ጥርጣሬአ
ችው ወዳጋደለበት ታቦት ፣ ወይ ከዕጣኑ ፣ ወይ ከስንዴው ይልካሉ ።
ከማንኛውም ጉዳይ ይልቅ በወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ላይ የተሳሉት ስለት
ከሁሉም ይበልጣል ። የጣውንታቸውን ጉዳይ ረጋ ብለው ባስታወሱ
ቁጥር በጣም ላጭር ቅጽበት እንኳ ቢሆን የወላጅ እናታቸው ሥራ
ትዝ ይላቸዋል ።

ብዙ ጊዜ ወላጅ እናታቸውንና ጣውንታቸውን በተመሳሳይ ዐይን
ስለሚመለከቱ ፣ የገዛ እናታቸውንም በጥላቻ ትዝታና ስሜት ያስታውሷቸ
ዋል ። የወይዘሮ እልፍ ይከንዱ አባት በወረርሽኝ በሽታ የሞቱት እሳቸው
ገና የስምንት ዓመት ልጅ ሳሉ ነበር ። እናታቸው ጸጉራቸውን ተላጭ
ተው ፣ ማቅ አገልድመውና ፣ መሬት ላይ የበግ ለምድ አንጥፈው
እየተኙ ከሁለት ዓመት በላይ ተኮራምተው አዘኑ ። የባልና ሚስቱን
መዋደድ የሚያውቁ የባልየው ዘመዶች ‘ከዚህ በላይስ ይበቃታል’
ከሚሉበት ደረጃ ላይ ደረሱ ። በመጨረሻም ‘ተንግዲህስ ወዲያ ደግ
አደለም ፣ አጥንቱም አይወቅስሽ ፣ ነፍሱም አይከስሽ’ ብለው ሐዘ
ናቸውን እንዲተዉ ገፋፏቸው ። የገዛ ዘመዶቻቸውም ፣ “ምንድነው
እቴ ፣ አሁንስ በዛ! ማ ጎሽ ይለኛል ብለሽ ነውገ ተነሥቶ አያይልሽ
ነገር ፣ ሰው ሒዶ እንዲህ ያለች ውለተኛ ናት አይለው ነገር — — —”
ብለው ስለ ወቃቀሷቸውና ስለ ተቆጧቸው ፣ በሐዘን ተጨብጦ የነበር
ልባቸው ላልቶ ፣ የተጐሳቆለ ገላቸው እየሞላ ሔደ ። ብዙ ወንዶች በተ
ለያዩ አጋጣሚዎች ለትዳር ጠየቋቸው ። የወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ
እናት ግን ፣ ‘ከሟቹ ባሌ የማይስተካከል ከሆነ እንዲች ብዬ አላገ
ባም’ ብለው የመጡትን ሁሉ በሰበብ አስባቡ መለሱ ። ጠይቆ
የተመለሰው ወንድ ሁሉ ፣ ‘ይቺ ሴትዮ ምንድነው ብልሃቷ!? ቆብ

ታጠልቅ ከጀላት እንዴ?’ እስከ ማለት ደረሰ ። ‘እኔ ልጂት ከማ
ንም ሎግኒ ጋር አልነፋጠጥም ። ቢያስቀዝንም ጮማ’ ብለው እጅ—እግ
ራቸውን ሰብስበው እንደ ተቀመጡ ፣ ዝናቸውን የሰሙ አንድ የሳፍራ
ባላባት ደም— ግባታቸውንና ቁመናቸውን አይተው ስለ ወደዷቸው ፣
እምቢ የማይባል ዘመድ ባማጭነት ልከው ፣ በልጆቻቸው እናት
ላይ የወይዘሮ እልፍ ይከንዱን እናት በቅምጥነት አስቀመጧቸው ።
ባዘዙ ቁጥር እህል በያይነቱ ፣ ዓውደ—ዓመት በመጣ ቁጥር ሙክቱ ፣
ነጭ ከመያዣ እያቀረቡ በክብካቤ አኖሯቸው ። ሴትዮዋም ቢሆን በሙ
ያቸውና ባልጋ ላይ ችሎታቸው ተጠቅመው ፣ ሰውየውን እንደ ኩቲ
ጠርተው እንደ ላም አለቧቸው ። በመጨረሻም ከቆዩ ትዳራቸው አፈ
ናቅለውና አጣልተው ጠቀለሏቸው ። ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ያንን ሁሉ
የእናታቸውን ድርጊት አንድ ባንድ ያስታውሳሉ ። ሰውዬውን ለመጠቅ
ለል ሲሉ ያደረጉትን ጥረት ፣ የሠሩና ያሠሩትን ተንኮል ፣ የደረሱበትን
ጠንቋይና የገቡበትን ደብተራ ፣ ‘እህ’ ያሉትን የወሬ አመላላሽ ብዛት
ያውቃሉ ። ይህ ከሆነ አያሌ ዓመታት ቢያልፍም ትዝታው ግን
አልጠፋም ። የገዛ እናታቸውን ድርጊት እያሰቡም ጣውንታቸውን ፈርተ
ዋል ።

በቀኛዝማች የሚፈጸምባቸውን በደል ሁሉ ከእንጀራ አባታቸ
ቸው ከኃዲነት ጋር በማነጻጸር ፣ “አይ ልጅነት ፣ እኔ ደህና ሰው ይመ
ስሉኝ ነበር ። ለካስ ጉዳቸው ሁሉ አልገባኝም ኖሯል ። ዘልዛላ የሰው
ዘልዛላ! ያ መሳይ ቁመናቸው ቅሌት ብቻ ኖሯል” በማለት በወይ
ዘሮ ደጅ ይጥኑ ምክንያት በተናደዱ ቁጥር ከእንጀራ አባታቸው
ሚስት ጋር በዛሬው ሐሳባቸው በማበር ወላጅ እናታቸውን ያወግ
ዛሉ ። ዐልፎ ዐልፎም ፣ ‘የሷ ጡር ቀትን ጠብቆ በኔ ላይ ደረሰ’ በሚል
እምነት እናታቸውን ይራገማሉ ። በዚህም ምክንያት ከእንጀራ አባ
ታቸው ሚስት ዕጣ ለመዳን ሲሉ ፣ በጣውንታቸው በኩል ያለውን
ነገር ሁሉ በእልህና በበቀል ተያያዙት ። ወደ እልፍኝ የገቡትም
ከዚህ ትዝታ ቁንጣሪና ከተረበሸ አእምሮ ጋር ነበር ።

ምዕራፍ ዐሥራ ሰባት

ሣር አምባ የዋለ ሰው ወደ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ቤት ጐራ ብሎ የሰማውን ሁሉ ነግሯቸው ሳለ፣ ልብ ብሎ እንዳላዳመጠና በምን ግዴ እንደሰማ ሰው፣

"ማን ነው የሞተው?" አሉ እንደገና ከድንጋጤአቸው መለስ ብለው።

"የየት አገር ሰው እንደሁ አልታወኸም መሰል" አላቸው ሰውዬው።

"ይኸ የኛስ ተጐድቶ ይሆን" አሉ ረጋ ብለው።

"ታይጐዳም አይቀር።"

"እሚያሠጋው ይሆን እንዴ!" አሉ ትኩር ብለው እያዩ።

"የጌታን ነገር ማን ያኸዋል — እሱ እንዳለ ነው" አለ ወደላይ እያየ።

"ቀኛማችስ?"

"ምነው ነግሬሁ፣ እሳቸው ምንም አልሆኑ፣ ያው እሰ እፊት — እፊት ቲል ተጐዳዩ፣ የሱ መኖር ነው የበጃቸው፣ አለያማ የዛሬዋ ጥይት የሳቸው ነበረች።"

"እሳቸውም እሚወዱት ለዚህ ነው፣ እንኳን ጠላትን ደስ ያላ ለው። ሺ—አውል ከሚሞት ሺ—ይሙት ይባል የለ!" ብለው ብድግ ሲሉ ሰውዬውም ተሰናብቶ ወጣ። እሳቸውም የጎረቤት ሰው አስከ ትለው ወደ ሣር አምባ ገሠገሡ። የመንደሮቹ መቀራረብ ጠቀማቸው። እንደ ደረሱም የቤቱ አቀማመጥና የአደጋው መጠን በቅድሚያ እን ዲገቡ ወደሚያስገድዳቸው ወደ ምንዳዬ ቤት ገቡ። የነበሩትን ጥቂት ሰዎች መስቀል አሳልመው፣ ስለ ደረሰው አደጋ እንደገና ጠይቀው ተረዱ። በተደጋጋሚ ከንፈራቸውን እየመጠጡ ተቆርቋሪነታቸውን ከገ ለጹ በኋላ፣ አደጋም ሆነ ሞት በእግዚአብሔር ትእዛዝ የሚመጡ፣ ሰውም በጠላቱ ላይ ድል የሚቀዳጀው በሱው ፈቃድ መሆኑን ባጭሩ አብራርተውና አጽናንተው ወደ ቀኛዝዝማች እልፍኝ አመሩ።

እንኳን አተረፈሁ ከሚሉ ከሁለት ሽማግሌዎች በቀር ሌላ ሰው አልነበረም። እዚህም ከቀኛዝማች በመጀመር መስቀል አሳልመው፣

ከፍ ባለ አዛኝነትና የሃይማኖታዊ አባት ስሜት ቁጭታቸውን ገልጸው ፣ አምላክ የወዳጆቹን ጽናት ለማወቅ ዐልፎ ዐልፎ በዚህ ሁኔታ እንደሚፈትን መጠቃቀስ እንደ ጀመሩ ፣ ሁለቱ ሽማግሌዎች ፣ “በዚሁ ያሳልፈው ፣ የዛሬን ጥላ ከለላ ሁኖኋል ፣ ለወደፊትም ከክፉ ነገር ይከልልሁ ፣ እሱንም የውሻ ቁስል ያርግለት” ብለው ሔዱ ።

ቀኛዝማች ፣ ያን ብዙ ምስጢር አለበት የሚሉትን አገልግል ወደ ጎን ብለው ፣ ከዕለቱ ሁኔታዎች መካከል ገና የሚያጣሩትን ቸል እያሉና ፣ አልፎ አልፎ አንዳንድ ድርጊቶችን እየዘለሉ ፣ “ይኽ ነገር የታሰበው ለኔ ነበር” የሚለውን የግል ጥርጣሬአቸውን እያጎሉ ፣ የምንዳዬን ጉብዝና እንደ ራሳቸው ጀብዱ እያሰማመሩ አወሩላቸው ። ቀኛዝማችን እጅግም መቃወም የማይሆንላቸው ቄስም ፣ ጉራና ጥርጣሬውን ፣ እውነትና ውሸቱን ሁሉ ፣ ትክክለኛ ነገር እንደሰማ ሰው ራሳቸውን በአዎንታ እየነቀነቁ አዳመጡ ።

ቄሱ በዚያ በጨለማ ገስግሰው በመምጣታቸው በቀኛዝማች በኩል ምን ያህል እንደሚያስወድዳቸውና እንደ ታላቅ ውለታም እንደሚታይላቸው ልባቸው ያውቃል ። ቀኛዝማችም ያን ዕለት መጥቶ የጠየቃቸውንና ምንዳዬ ቤት እየደረሰ የሔደውን ሰው ልብ ብለው እያዩ ፣ ሌሎቹንም ማን እንደ መጣና ማን እንደቀረ ተመልክቱ ብለዋል ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ቅዱስ ጊዮርጊስን ተማፅነውና ‘አደራህን’ ብለው ወደ እልፍኝ ሲገቡ ዐይኖቻቸው ባለቤታቸው ላይ ተሰኩ ። በጭንቀት ማዕበል የተናወፀው አእምሯቸው ያይናቸውን ንቃት ቢቀንሰውም ፣ እዚያው ከቀኛዝማች አጠገብ ቄሱንም አዩዋቸው ። ሁሉም ነገር አስጠላቸው ። በተለይም ከቀኛዝማች እግር አጠገብ ያለውን አገልግል ሲመለከቱ ፣ ሲሰርቅና ሲዋሽ እንደ ተደረሰበት ሰው ዐይንና ቅስማቸው ተሰብሮ ደነገጡ ። ‘እንኳንም የመጣሽልኝ ! ኧረ በምን አበሳዬ ነው እንዲህ መንገላታቴ ! እነማን ሲቀባበሉኝ እንደዋሉ አንድ ባንድ እናገር የለ?!’ የሚል መሰላቸው ። የጭንቀት ሃዕር አነቃቸው ።

“ደህና አመሸሽ ወይ? ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ” አሉ ቄሱ በርጋታ።

“እዝጊሐር ምስጌን ፣ እንዴት አመሹ አባቴ? ምነዬ መጡ ?” አሉ ወደሳቸው እያመሩ ።

“ጥኢት ቆየት ብያለሁ ፣ ምንዳዬ ጋ ገባሁና ‘እንኳን እግዚአብሔር አተረፈህ’ ብዬ ፣ ዋናው ሥጋቴ ደሞ እዚህ በመሆኑ መጣሁ ። —— በጎ ሰነበሽ ወይ?” ብለው ከጀጠባባቸው ደረት ኪስ በቀይ ግምጃ እራፊ የተሸፈነች ፣ ቡናማ ላብ — ጠገብ የንጨት መስቀል አውጥተው ሲያሳልሟቸው ፣ እንደ ወትሮው ‘ይፍቱኝ’ እንኳ አላሉም።

ቀደም ብለው ከልፍኝ ውጪ ሁለመናቸውን ለዚያው ለጊዮርጊስ በማስረከባቸው ፣ በቄሱ መስቀልና አማላጅነት የሚተላለፍ መልዕክት አልነበራቸውም ።

“ምነው ታዲያ ተመሸ ፣ ነገም እኮ ትደርሱ ነበር” አሉ ከፊል ልባቸው ‘እንኳን መጡ’ እያለ ።

“እንዴት ብሎ ሊነጋልኝ? አሳቡም አያሳድረኝ ፣ ቲጨነቁ ተማደርስ ይኽ ይሻላል ። እናንተ እንኳ አትቀየሙኝም ። እሱ ግን ፣ አንደዬ ከተቀየመ ሆዱ በቀላል አይፈታም ። ላንድ አፍታ መንገድ ብዬ ከሚያዝንብኝ እንዲህ መምጣቴ ይሻለኛል ። ቀስ ብዬ መስቀል ሳሳልመው እንኳ ደስ ብሎት አየኝ” አሉ ደስ እያላቸው ።

“እሱስ እውነኩን ፣ ፣ ደግ አርገኋል” ብለው ፊንጠር ብለው ተቀመጡ ።

“—— ምን ነበር የጀመርነው ወሬ ፣ አልጨረሱልኝም እኮ?” አሉ ቀኛዝማች ።

“—— አዎ ፣ አልጨረስኩልዎም ፣ እንዴት አመሸሽ ልበላት ብዬ ነው ልጄን ።”

“ውይ! ዐፈር በበላሁት ! —— አይ የኔ ነገር! አቋረጥኳችሁ ?”

“ኧረ ጠላትሽ ዐፈር ይብላ ! ምን በወጣሽ ! እንዳይጠወልግ ነው እንይደርቅ ?” አሉ ቄሱ ። የወሬው መቀጠል በጠንቀኛው ዕቃ ምክንያት የሚጀመረውን ንትርክ የሚያዘገየው በመሆኑና ፣ በተጨማሪም በመካከሉ ራት ቀርቦ ሌላ አዳዲስ ጨዋታ ስለሚቀጥሉ ፣ እንዲያው በባዶ ሜዳ በመጠኑ ደስ አላቸው ። ገደብ የለሽ ምኞታቸው ፣ ከዚህ ዐልፎ ፣ ራት ሲበላና የተንተተ ወግ ሲወጋ በጣም ይመሽና ፣ ስላገልግሉ ሳይነሣ ያድራል ። በማግሥቱም የምንዳዬና የሚቼ ነገር ስለሚኖር በዚህም በዚያም በመዘግየት ፣ በችላ—ችላ መረሳቱ አይቀርም በማለት ፣ ልባቸው እንደገና ረጋ ፣ አእምሯቸው ባጉል ተስፋ ተንፈስ አለ ። ወዲያው ‘የተቋረጠው ወሬ ስለምን ይሆን’ በማለት ቢሡጉም ፣ ከጥቂት ድምጫ በኋላ ግን ፣ ዱሮ ደርሶ ስለነበር ተመሳሳይ አደጋ መሆኑን ስለተረዱ ቀለል አላቸው ። ያም ሆነ ይህ አሳቸውንም እንደ አፈሳ ወስድ—መለስ ያደርጋቸው ጀመር ።

ሌላ አዲስ ወሬ ከመጀመሩ በፊት ፣

“ጥሯት ብዬ ልኬብሽ ነበር ፣ አልነገሩሽም ኖሯል እንዴ ?” አሉ ቀኛዝማች ፣ በርጋታ ከያዛቸው የሐሳብ ሰመመን ነቁና ።

“ቢማሽልን ብለን ፡ እምንዳዬ ቤት ቡና ተፈላና ፡ ያቺ እቴዋ ስንዴ ይቁና ጋሼ አፍራሳ ወሬ ጀመሩልን ፡ አቋርጣብን ሔደች ይሉኛል ብዬ ሳልወድ የግዴን ቆየሁ ፡ እሱ ደሞ ወሬ ተጀመረ ፡ ከፉ አመል አለበት አውርቶ አያበራም ።”

“በሉ እንግዲህ እህል ውሃ በሉንና እንተኛበት — በጣም መሽ” አሉ ቀኛዝማች ። ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ወደ አዳራሽ ሔደው እረ ጋሽና ሸዋርካብሽ ራት እንዲያቀርቡ አዝዘው ተመለሱ ። ፍርሃትና ሥጋት ባጣደፈው ስሜት ጭምር ተፍ—ተፍ ብለው እጅ አስታጥበው ራት አቀረቡና ፡ ሲጠሩ ቶሎ‘አቤት! እመት!’ ለማለት እንዲ አዳራሹ፥ ሌላዋ እልፍኙ በር አጠገብ ሰጠፍ ብለው ቆሙ ።

ቀኛዝማች ፡ ከዕለቱ ሁኔታ ሌላ የተለያዩ ሐሳቦች ሲያወጡና —ሲያወርዱ ፡ ቤትዮዋ ከራት በኋላ ወይም በማግሥቱ ጧት የሚሰሙትን ያገልግል መዘዝ እያሰላሰሉ ፡ ቄሱ በራሳቸው የሐሳብ ጓዳ ሲንጎዳጎዱ ፡ እጅግም ተከታታይ ወሬ ሳይወራ ራት ተበልቶና ‘ስብሐት ለአብ’ ተብሎ መዓዱ ከፍ አለ ።

ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ ፡ ለቄሱ አዳራሽ ውስጥ በጥሩ ሁኔታ ተነጥፎላቸው ተኙ ።

ቀኛዝማችና ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ብቻ እልፍኝ ውስጥ እንደ ቀሩ ፡

“ይኸ አገልግል የማን ነው?” አሉ ቀኛዝማች ረጋ ባለ ሁኔታ አገልግሉን እንሥተው ። የቤትዮዋ ነፍስ ተሸብራ ልባቸው ተንዱዱች።

“የቱ?” አሉ ዐይናቸው ፈጦ እያየ ።

“ይኸን ነዋ ! — ምነው ? አይታይሽም እንዴ?” አሉ በማንገቻው እያሸከረከሩ ።

“እእ!—የኛ ነው ። ምን ያረግልሁ እዚህ አመጣሁት” አሉ አፋቸው እንዳመጣ ።

“በደንብ አየሽው?—እንዳትሳሳቺ ብዬ ነው ።”

“ኡኡ! የገዛ ንብረቴን እንዴት አጣዋለሁ ?!”

“እምሳያ እንዳይሆን ብዬ ነዋ! እንኳን የዕቃ የሰው መልክ ያሳስታል ።”

“እስቲ ወዲህ በሉት !?” ብለው አገላብጠው አዩት ።

አገልግሉን ሲያገላብጡ እሳቸውን ደግሞ ድንጋጤና ሥጋት አገላበጣቸው ።

‘የኛ እማይደል ብያቸው’ አለ አንዱ ደፋር ሐሳብ ፡

‘ቁርጥ የኛን አገልግል በይ’አለ ሌላው ቀላማጅ ሐሳብ ፡

‘ለሰውዬው እንደሁ እነ ሸዋርካብሽ አረጋግጠው ነግረዋቸዋል ፡ ይልቅዬ የኛ ነው ባልሽው ጥኚ’ አለ ሌላው አብሯቸው ያመሸ ሐሳብ ። ቤትዮዋ ከሐሳቦች ጋር ሲራኮቱ ፡

“ምነው ዝም አልሽ?—የኛ አይደለም እንዴ?”አሉ ቀኛዝማች።

“የኛማ—የኛ ነው ።”

“የኛ መሆኑን ብቻ ካረጋገጥሽ ይበቃል ። ለሌላው ግድ የለም” ብለው አገልግሉን እንደገና ለመቀበል እጃቸውን ዘረጉ ።

“ምን ያረግልሁ አስመጣሁት?” አሉ የነገርና የብልሃት አቅጣጫ ለመቀየር ።

“እኔማ ምን ያረግልኛል ፡ ከየት እንዳስመጣሁት ግን እነግርሻለሁ ። ‘እኔ ለሰው ሠርግ ሳንቀላፋ ያስረገዘኝ ጠፋ’ አለች አሉ ሴትዮዋ ። እኔ ከሰው እኩል እሆን ብዬ ጣጣ—መከራዬን አያለሁ ፡ እዚህ ደሞ ቤቴ ሥር—ሥሩን ይማሳል ። በሬ ካራጁ ይውላል አሉ ። በይ እዚሁ ደህና ቦታ ስቀይውና ጣጣውን ሲጨርስ እንደሆነ ይሆናል” ብለው ወደ መኝታቸው ሔዱ ። ቤትዮዋም አገልግሉን ወደ ድንኩ አልጋ ግርጌ ገፋ አድርገው ፡ አካላቸው እየተብረከረከ ወደ መኝታቸው አመሩ ።

ቀኛዝማች ጋደም እንዳሉ ነገሩን ለመጀመር ፡ ቤትዮዋ የሚቀርብላቸውን ጥያቄ ሁሉ በአሉታ ለመመለስ አቆበቆቡ ። ከትራስጌአቸው በላይ የሚበራው ፋኖስ ፡ መስተዋቱ ቆሽሾ ደብዘዝ ያለ ብርሃን ይሰጣል ።

“ቅድም እኮ ነገሩን ብቅ አርጌ ችላ ያልኩት በቅድሚያ ላጣራ ብዬ ነው”

“የቱን ነገር?”

“አገልግሉን ነዋ! ተምነዬ ረሳሽው?” አሉ በገረሜታ ድምፀት ።

“ደሞ ምን ቁም ነገር አለው ብዬ እሱን ላስታውስ?!” አሉ ለማም ታታት ።

"እእ! ኧረ እንዲህ ቀላል ነገርም አደል! —መዘዙ ሳያማዝዝም አይቀር!" አሉ ቆጣ ብለው ።

"የምን መዘዝ ልጄ? ባገልግል የሚመጣ መዘዝ!?" አሉና ደረቅ የስላቅ ሣቅ ሣቁ ።

"መዘዙንማ እያደር ታገኚዋለሽ! የዘንድሮ አገልግል እግር—አውጥቶ ዱር ለዱር እየሔደ ፥ እየጢሻው ውስጥ መገኘት ይዟል ። ያውም ሰው እየገደለ ———"

"አበስ ገበርኩ ጌታዬ! ምነው ባማን አሳድረን ብንልበት! ዛሬስ ደሞ ደጇም ቤቱም ነው እንዴ! ሰው በእንዲህ ያለው ቀን ተመስገን ብሎ ይተኛሊ — — —"

"የደጇም የቤቱም ያው ነው ፥ ሁሉስ ያንቺ ጉድ ሳይሆን ይቀራል ፥ አገልግልሽ ዱር ለዱር እየተገኘ ———" ብለው የፌዝ ሣቅ ሣቁ ።

"ኧረ ንሱ አባቴ ! እንግዲህ ደሞ ጀመረሁ ፥ ደሞ የምን አገል ግል ነው ዱር — ለዱር እሚገኝብኝ ?"

"ምነው ነገሩን ሁሉ እያየሽውና እያወቅሽው ባታደኸሚኝ?" አሉ ቆጣ ብለው ።

"ጎርጊስ አባቴ! ደሞ ምንድን ነው ያየሁትና ያወኩት?"

"የምንዳዬን መቁሰልና የሰውዬውን መሞት ነዋ ?" አሉ በቀልድ መልክ ።

"እኔ ታዲያ ምንድነኝ — የምን ቤት ነኝ ?" አሉ ኮስተር ብለው ።

"አሁን ገና ጥሩ ጠየቅሽ ! ያን ያየሽውን አገልግል የኛ ነው ካልሽ ፥ ሌላ ሌላውን ደግሞ ቀስ በቀስ እንተማመናለን ።"

"የዛሬውስ የጉድ ነው ! ተነሥቼ ልሒድልሁ እንዴ ? በሌላ ቢያእትሁ ደሞ በዚህ መጣሁብኝ ።"

"እኔማ ምን እመጣብሻለሁ—— — የጊዮርጊስን መገበሪያ የበላ ያስለፈልፈዋል አሉ — —"

"ምንድነው ብላትሁ አንተ ሰውዬ ? እንግዲህ ደሞ ቀኗ ደረሰች መሰል ! ያላወኩ አይምሰልሁ ።"

"እሂሂ ! ምኑን ከምን አገናኘሽው በይ ! ? እኔ በላይነህ ካስፈለገኝ ዐሥር ዐሥራምስቷን ብነዳት ማባቱ ይከለክለኝ መሰለሽ ? ይኸን ወግ ብለሽ አታውጊ ። ይልቅ ባገልግሉ ለማን ቋጥረሽበት ነበር ?" አሉ በስጨትጨት ባለ ሁኔታ ።

"ይኸው ነው የቀረሁ ?! 'ያብዬን እከክ ለምዬ' አሉ ። ብዬ ብዬ በስተርጅና ቅሌት ተራ ገባሁ ? አይ አንተ ጎርጊስ ! የለህማ ! የለ ህም! ወይ መቆየት ፥ ደሞ ብዬ ብዬ አገልግል አቀባይ ሆንኩና ዐረፍኩት ?! እኔ ደሞ ምን አረግሽው ሊሉኝ ነው ብያለሁ ? ለካስ ተደግሶልኝ ኖሯል ? ምንም ብትሉ ምን ፥ እኔ እንደሁ ሰበቡ ገብቶኛል ፥ 'ገር ልጅ እናቷ አትወዳትም' አሉ"

"ይኸ ሌላ ፥ ያ ሌላ ፥ አላሉ ሸማኔ ። አሁን ነገር ማዟዟሩን ተይና ፥ ፍሬ —ፍሬ ነገሩን እንነጋገር ። አንቺስ አልቋጠርኩበትም አልሽ — እሺ ይሁን በጄ ፥ ለሰውስ አላዋሽም ?" ብለው ቀና አሉ ።

"እኔ ለማንም አላዋስኩ" አሉ የሐሳባቸው ቋት ጠቦ ።

"እንዴት ያለ ነገር መጣ እባካችሁ ? አገልግል እንደ ሰው እግር አውጥቶ ይሔድ ጀመር እንዴ ?"

"እኔ ምን አቅልኳለሁ !?"

"ኋላ ምን ልበል ? ካላዋሽ ፥ ቋጥረሽ ካልሰጠሽ አገልግሉን ገንዳ ውሃ ምን ወሰደው ?"

"ማ ተወስዶ ነበር አለሁ?"

"ማ ይለኛል ? እኔው ራሴ አንጠልጥዬ ሳመጣው !"

"ማ? አንቱ ?"

"አዎ ! እኔው ራሴ ?"

"ምንዳዬ እቆሰለበት ሥርፋ ተገኘ ልትሉኝ ይሆን?"

"ጤናም አልያዛት እንዴ ይቺ ሴትዮ !? እንዴት ብዬ ልናገር — አዎ! እዚያው !"

"ምነው ብተዉኝ አንቱ ሰውዬ ! እልህ ቲይዝሁ ጊዜ በዚህ መጣሁብኝ ? ይኸስ ያንዳይ ነው ! ሰው ቢሰማስ ምን ይል ?" ብለው ትራስጌአቸው ሸጎጥ ያረጉትን ነጠላ አውጥተው ለበሱና ፊታቸውን ወደ ግድግዳው አዙረው ተቀመጡ ።

"እኔስ የገረመኝ ይኸው አደል ? እኔን ሆነሽ አንቺ እዚያ ብታገኚው ኖሮ ራስሽን ይዘሽ ነበር ኡኡ እምትዪው ።ይኸ እንዲህ በችላ ችላ እሚተው አይደለም" ብለው ጋደም አሉ ።

ሴትዮዋ በሥጋትና በፍርሃት እንደ ተጨነቁ ፣ ቀኛዝማች ፣ በኔ ላይ የተቃጣና ፣ እኔን ስላጡ በሎሌዬ ላይ የተፈጸመ ነው በሚል ግምት ነገሩ እየከነከናቸው ለመበቀል ሲያወጡና ሲያወርዱ እያሉ ደቂቃዎች አለፉ ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ በተንዛዛው ጥያቄና ንትርክ ፣ እንዲሁም ሰውዬው ቁርጠኛ መልስ ሳያገኙ ጋደም ባሉበት ወቅት ባጋጠማቸው ፋታ በመጠቀም የሁኔታውን አዝማሚያ አጢነው ስለ ተገነዘቡ ፣ ከዚህ አደገኛ ጣጣ ለማምለጥና ራሳቸውን እንደ ምንም ነጻ ለማውጣት ፣ ነገሩን ባንዱ ላይ ደፍድፈው ለመሸምጠጥ ቆርጠው ተነሡ ። ነገሩን እዚያው በዚያው ማጠላለፍና ከተቻለም ማድበስበስ ስለ ፈለጉ ፣ በሐሳብ መባዘኑን ትተው ፣ የማምለጫ ብልሃታቸውን ከቤታቸው በታች አጠመዱ ። አእምሯቸው ዝግጅቱን እንዳጠናቀቀም ፣ ሦስት — አራትዬ አጨበጨቡና ፣ "ተዉት ፣ ተዉት ፣ ተዉት ፣ ተዉት! ኧረግ! ኧረግ! ኧረግ!" አሉ በቁጭት ድምፅ ።

"ምነው ? ምን ሆንሽ?" አሉ ቀኛዝማች ከሐሳባቸው ባነው ።

"አሁን ገና ነገሩ ገባኝ ። ለካ ነገሩ እንዲህ ወዲህ ኖሯልና !"

"እንዴት ወዴት በይ?! — ምን ነገር ትዝ አለሽ ? እስኪ ጉዱን ንገሪኝ?"

"አንቱ ለመሆኑ ምን የሰማሁት ነገር አለ?" አሉ ከሩቁ ለመጀመር ።

"ነገር ቢደጋገም ምን ያረጋል ? የተገኘበትን ቦታ ነግሬሻለሁ ፣ አረጋሽና ሸዋርካብሽም የኛ ነው ብለዋል ። ሸዋርካብሽማ ለአፈሣ ወስዳ መስጠቷንም አምና ተናግራለች ።"

"ዐፈር ስሆን?! በምቶዱት ታቦት በሚኻል ይዠኋለሁ ፣ ለማን ሰጠሁት አለች 'ይቺ አነካኪ የሌት—እር !"

"ለዚያ ለጥላ — ቢስ ዘመድሽ ነዋ! ጠላት ከሩቅ አይመጣ ! ከዚሁ ከጉያሽ ሥር ነው እሚወጣው ።"

"አሁንማ ገባኝ እኮ ! እዚሁ አጠገቤ ተቀምጦ የገዛ ቀብሬን ቲምስልኝ ኖሯል!"

"እንዴት?"

"እኔ ነኝ ሞኟ! እቴዋ እያለ በማጅራቴ ቲያርደኝ ኖሯል?! እኔ ደሞ አንገቱን እየሰበረ ሲቅለሰለስ ደህና ሰው መስሎኛል ! እባብ ፣ የሰው እባብ !"

"እንዴ! ሥር የሰደደ ነገር አለበት እንዴ ? ምን አረገሽ?"

"ደሞ ምን ያላረገኝ! ኧረግ !ኧረግ! ኧረግ! በቁሜ ቲቀብረኝ ምን ይባላል ? በሉ እንግዲህ 'እህ' ብለሁ ስሙኝ ።"

"አሁን እሱ ምን አረገ ልትዪ ይሆን? በሌለበት አትደፍድፊበት" አሉ ካንገቴ በላይ ።

"አንቱ ደሞ ክፉ ዐመል አለብሁ ፣ የልብሁን ታደርሱ ትናገሩና ፣ ሽቶት ማለት ታበዛለሁ ።"

"አሁንስ እውነሽን ነው ፣ እኔማ ምን አሻኝ ፣ ሥግነቱ ላንቺ —"

"ከሱ ሥግነትስ የለየለት ባዳ ይሻላል ። ይልቅዬ ጉዱን ልንገርሁ ስሙኝ ፣ እንዲህ ላይ ፣ ላውን ቲታይ ቆዳው ሞኝ ይመስላል ። ዋዛ ፣ አረንዛ ሆድ! አይምሰልሁ ፣ እኔም ያቀረብኩትና አንቱም ስትወጡና ስትገቡ ዐሥሩን ታቦት እየጠራሁ ያስቸገርኩሁ በረበር መስሎኝ ነበር ። ክፉ ጊንጥ ነው ። በዚያ ላይ ምቀኝነቱ አይጣል ! ከውሃ አቅም እንኳ ምነው የእነከሌ ቤት ውሃ ይጥማል ብሎ ይመቀኛል ። እኔማ መቼስ ምን ልበል እያልኩ ዝም ብዬ እሰማለሁ ። አንዱን ትቼ አንዱን ሆነዬ ፣ አንድ ቀን ምን አረግ እንደሁ እንጃ ፣ እሱው ቤት ሔጄ ስናወጋ ፣ 'ይቺ የምንዳዬ ጎጆ ትልሉን ቤት ግርማ ሞገስ አሳጣችው ፣ ያያት ሰው ሁሉ ፣ ይቺ ቤት ማማሯ እያለ ያወራል' ብሎ የማይሆን የማይሆን ነገር ቲያወራኝ ጊዜ ታዝቤ ዝም አልኩ ። አንድ ቀን ለታ ደሞ ቅራሪ ቢጤ ጠጥቷል መሰል ፣ 'እኝህ ቀኛማይ ያን የመሰለ ለም መሬት ፣ ነገ ጥሎ ለሚሔድ ለማንም ባዳ ከሚሰጡ ፣ ምናለ ለኔ ቢጤ ደሃ ዘመዳቸው ቢሰጡኝና ደህና እየተመራረጽን ብንጠኣኤምበት ። አረረም መረረም የኋላ—ኋላኮ ቀሪዎቹ እኛ ነን' አለኝ ።"

"እኔ እኮ አውራ—ጣቴን አልጠባም ፣ እሚሆነኝን ሰው መች አጣዋለሁ ። ካሥር አፈሣ አንድ ምንዳዬ ይበልጣል! የሱ ቢጤ ቢግተለተል ምን ያረጋል ። ደሞ ምን አርገኝ ብሎ እሱ ላይ ተንጠለጠለ? ዋ ይቺን ነገር የሰማበት እንደሁ ——"

"እኮ ቆይ ልጨርስልሁ ፣ መይ ጨረስኩልሁና? አብሰማ እቤቱ ከሔድኩለት ይሠራውን ያሳጣዋል ። የምንዳዬን ጉልማ እንደ ሸማው ጠእሎ ቢነጥቀው እንዴት ደስ ባለው! ኧረ—ምኑ ቅጡ የሱ ነገር?!" አሉ በሚያጋንን ድምፅ ።

"አይ ያንቺ ነገር! እኔ ይኸን—ይኸን መች አጣሁት! ይኸን ውሃ ወቀጣውን ተይውና ፣ ያገልግሉን ብቻ ንገሪኝ ። አሁን ጉዱ ሁሉ ያለው አገልግሉ ላይ ——"

“አንቱ ደሞ! ላመጣልሁ አደል፣ ገና አሁን እኮ ነው ነገሩ ዝክር ያለኝ —— ልቤ ስንት ቦታ ረገጠ?!” አሉ ቀዝቀዝ ባለ ሁኔታ።

“ዳር—ዳሩን ስታንዣብቢ ምን ልበል — — ?”

“ያፈሳን ሚስት አገር ታኡት የለ እንዴ?”

“አሳምሬ፣ ለምን አላኧውም፣ መተር—ሆዴ አይደለም እንዴ?”

“ነው። ዞን—አምባና መተር—ሆዴ አፍና አፍንጫ ናቸው። እሷ ታዲያ የዋዛ ቤት አትምሰልሁ፣ የምንዳዬን ዘመዶችና ባላጋራዎቹን ልቅም አርጋ ታቃቸዋለች። እሱም የሆዱን እንጃዪ፣ ያገሬ ልጅ እያለ፣ መተር—ሆዴ ስቴጂ፣ አገሬን አሽቆልቁለሽ እዪልኝ ይላታል” አሉ ሥር—ሥሩን ትብተባቸው እየላላ።

“ምነው እቴ! ይኸን አማይመስል ወሬሽን ብተይኝ!? እኔ እንደሁ ነገርሽ ገብቶኛል —— ምን አለፋሽ? ተይው!” አሉ እየነደዳቸው።

“አይ ፍርጃ !አታስወሩ! — አንቱ የት ታቃለሁ! አንቱ እምታኡት ላይ—ላውን — —”

“እንዲያው ባፈለገሽ ሁኔታ እዪው፣ ባላጋሮቹ ጃራን ተሻግረው ይኸን ነገር አያረጉም።”

“በሉ ተዉት ወንድሜ! እኔም ቂል ሆኜ ነው ካንቱ ጋ መሟገቴ። እኔ ለምኔ፣ ነገ ጧት እውነቱን ትሰሙት የለ! አሁን የኛ አገር ሰው ነው ሆዱ እሚገኘው? እኔም እረዳሃለሁ፣ ቀስ ብለህ በድብእ ደመኛህን ዲብ አርገው ካሉት ይተዋል? አይተውም።”

“እስቲ በይ ቀጥይ ልስማሽ?—መቼም የሰው ነገር አይታወእ፣ ዛሬ ቢያምልጠኝ ነገ አያመልጠኝ፣ ይቺን ነገር እኔ አለሁላችሁ ብሎ ውሏት ከሆነ ——”

“አሁን ቢናደዱት ምን ያረጋል? ነገርን እያጣሩ ነው — ይልቅዬ ልንገርሁ፤ ታዲያ ይኸ የኔ ጉድ — — —”

“ማ?” አሉ ሳይታወቃቸው።

“አፈሣ” ብለው ቀጠሉና፤ “ለሱ ያለለትን ላያጣው የሰው አዱኛ እያየ ሲያከ ያድራል። ታዲያ ዛሬ ጀምበሯ ዘእዘቅ እንዳለች ይመጣና ‘ሚስቴ ወደ ሐጃ—ፈጅ ሔዳ ቆየችብኝ። እኔ ደሞ ወደ ኮለሌ እሚሔድ ሰው አግኝቼ፣ ቆላ አዝመራ ጥበቃ ለሚያድረው ልጅ ራት መላክ ፈልጌ ነበር’ ሲለኝ ጊዜ ሸዋርካብሽን ቋጥሬለት አልኳት። የሰው መሐጃው አይታወእ፣ ከምንዳዬ ባላጋሮች ጋር ውስጥ—ውስጡን መክሮ

አለያም ሰው ገዝቶ ሊያስገድለው ተኋሁኖስ እንደሁ ማን አወኤ? አገልግሉንስ ወስዶ ሰጥቶ እንደሁ ማ ተከትሎ አየው? የሰው ደም አይለቅ! እሱማ በየትኛው አሞቱ፣—አጀባ ሆዬ! ምን ሱሪ አለውና ይቺ ነገር ከዚህ ብታልፍ ጠጉር ተምላሴ!”

“እ! እንዲህ ኖሯል ነገሩ!? ‘ሚስቱን ገደለና አማቱ ቤት ተደበቀ’ አሉ!” አሉና በንዴት ቡግ ብለው ተነሡ።

“ኧረ ንሱ ሰዎች! አሁን ታዲያ ምን ልኮኑ ነው? ምን ታረጉ ከጀለሁ!”

“እማረገውንማ እኔ ዐቃለሁ! አስጠፈንገዋለኋ! አይዞህ ባይ እንዳለውስ ማን ያውቃል! አሁን ማ ይሙት እሱ ብቻውን ይቺን ሥራ ሊሠራት! ወግ ነው! የምንዳዬ መቅደሙን አትዪ፣ እኔንም ያስገደለኝ ያክል ቁጠሪው። ዛሬ እኮ አብሬ ያለመኖሬ ነዪ ሙቻለሁ” ብለው ጋቢ ለብሰው ወረዱና ሱሪያቸውን ታጠቁ። ሴትዮዋም ቀሚሳቸውን አጥልቀው እፊታቸው ቆሙ።

“ኧረ በምቶዱት ታቦት ይዤኋለሁ ወንድሜ! ኧረ አገር ጉድ ይላል! ኧረ የሰው መሳቂያ መሆን ነው? ምነው ይኸን ያክል? አይነጋልሁም እንዴ? ወዴት በሮ እንዳይጠፉ ነው? ነገ እንደ ሰሎግ ሰተት ብሎ ሲመጣልሁ ያደርስኋል። አሁንማ ነገር ማበላሸት ነው። ነገር ሲያውጣጡና ሲያጣሩ ቀስ ብሎ ነው። ከገነገነና ከሰማማ ምናቅላችኋለሁ ብሎ ይሸመጥጣል። እሱ ራሱ ከመጣም እሰየው! አለያም እዚቹ ጠርቶ ቀስ ብሎ ማስለፍለፍ ነው። እኔ በብላት ቢጠየቅ ይሻላል፣ ነው እምልሁ” ብለው የሚመልሱትን ለመስማት ዝም አሉ። ሁለቱም ከየራሳቸው ሐሳብ ጋር እየመከሩ አጠር ላለ ጊዜ ፊት ለፊት ተቀመጡ። ሰውዬው የጉዳዩን ሁኔታ ረጋ ብለው ለማሰላሰል ተመልሰው ጋደም ሲሉ፣ ሴትዮዋም ከተል አሉ።

“የሚገርም እኮ ነው” አሉ ውስጥ—ውስጡን በጀርባቸው ተኝተው ጣራ—ጣራውን እያዩ። “እስቲ የሰው አገር ሰው አደል፣ ባይልለትና መዘዘኛ ሰው ቢገጥመው ነውዪ፣ ላንድ ራሱና ለቤተሰቡ ያባቱ ርስት ይበቃው ነበር። አሁን ይኸ ነገር እውነት ሆኖ እሱ ገብቶበት ከተገኘና ምንዳዬ ካወቀ መተላለቃቸው ነው። እኔ ሒድ ብዬ ባላዘው ኖሮ ይኸ ሁሉ መከራ አይደርስበትም ነበር። እሱ ባልሰማና እኔ ብቻ አሳሩን ባስጨለኩት ——” አሉ በልባቸው። ይህንኑ እያሰላሰሉ እንቀላፉ።

ሴትዮዋም ነገሩ ተድበስብሶ የሚቀርበትን ብልሃት እህህ እንዳሉና የሚያመልጡበትን የሸር ምጥ እንዳማጡ ወፍ ተንጫጫ።

በማለዳ የሚሠራ ሥራ ያለባቸው በማስመሰል ቀስ ብለው ተነሥተው አፈማን ፍለጋ ወደ ቤቱ ገሠገሡ ። የአጥሩ በር በወልጋዳ ተዋጋ ተዘግ ታለች ። ሊከፍቱ ቢሞክሩ ተዋጋዋ ተቸከላ አስቸገረቻቸው ። ወደ ውስጥና ወደ ውጭ እየገፉና እየሳቡ አንገላቷት ። ሥጋት ባፈለቀው ጉልበት መከራዋን ያየችው በር የተዋጋዋ ጫፍ ነድሏት ወደ ውጭ ብቅ ስላለ ፣ ጫፏን በሁለት እጃቸው ቁልቁል ተጭነውና ስበው ከመሬት አላቀቁና በሪቱን በዝግታ ከፍተው ገቡ ።

ቁና ቁና እየተነፈሱ ዋናውን በር በጥፊ መታ—መታ አደረጉት ።

"ማነህ" አለች አስካደች ።

"እኔ ነኝ" አሉዋት አፋቸውን በሩ ላይ ለግተው በቀስታ ።

"እኔ ማ? "አለች ድምፅ ለመለየት ጆሮዋን አቁማ ።

"እኔ ነኝ አልኩሽ አንቺ ደሞ! አሁን አጣሽኝና ነው ?"

በወጉ ባይነጋም ፈጓል ። በሩን ከፍታ "ውይ! እቴዋ ጉረኋል እንዴ? ምነው ሳይነጋ መምጣትሁ? ደህናም አደለሁ እንዴ?"

"ደህና ነኝ ፣ በደህና አደራችሁ ወይ? እስቲ አፈማን ቶሎ ቀስ ቅሽልኝ ። ቶሎ በይ ጉሽ ! ድምጤን ቲሰማ ምነው አለመነሳቱ ? — በምን ታደለው ? አሳብ የለው ።"

"አይ እቴዋ! እዚህ ያለ መስሎሁ ነው እንዴ? እሱ እዚህ የት አለልሁ?"

"ወዴት ኬደ? እቤትም አላደረ እንዴ?"

"እሱ እቴ! ሰው ሁሉ እደይ ሬሣ እየጠበቀ እኔ እቤቴ ተኝቼ ባድር ሰው ምን ይለኛል ብሎ ፣ ብለው ብሠራው እምቢ ብሎኝ እያው እናንተ ደይ ነው ።"

"ያንቺ ባል አዙሮ እሚያየው መቼ ይሆን ? አበስ ገበርኩ ! ማ ኅሽ ይለኛል ብሎ ነው ለማንም ሽፍታ እብርድ ላይ ቲጠበስ ማደሩ ? እኔስ ምን ይሻለኛል ! ታንድ ቀን አንድ ቀንም ልብ አይገዛ!? ደህና መወዳጃውን ይዟላ ?! እሳቸው እኔን ሊገል የመጣ ሽፍታ ፣ እኔን ቢያጣ ሎሌዬን አቆሰለ እያሉ ይበሳጫሉ ። እሱ ደሞ ሬሣ ይጠብ ቃል ።አበጀህ ማለቱ ነው ? ይሰሙበትና ያቺን በስንት ልመና ያሰጠ ሁትን መሬት ይመነጭኡታል ። በይ ነይ ለበስ አርጊና ፣ ሮጥ ብለሽ ጥሪልኝ ። ቶሎ ና ብላሃለች በይው ! እዚቹ ተቀምጬ እጠብእሻለሁ ። በይ ቶሎ በይ — ጉሽ!" አሏትና በሩን ደገፍ አሉ ። ነጠላዋን ለብሳ

ወደ ውጪ ስትወጣ ፣ "ያንተ ያለህ! ኧረ ፈጠን — ፈጠን በይ! በዚህ አካሔድሽማ — —" ሲሉ ፈጠን አለች ።

ከበሩ ገለል ብለው ተቀመጡ ። በድንገተኛ ሁኔታ ዓላማው ሁሉ ፈሩን ስቶ ሕሊናው ግራ—እንደ ተጋባ ሰው ውስጣቸው ባዶ ሆነ ። ሁሉም ነገር ከንቱ መሰላቸው ። አፈሣ በጣም የዘገዬ ስለ መሰላቸው መንፈሳቸው ተሸበረ ።

"ይኽነዬ ያቺ ከርፋፋ ሚስቱ ስትንቀረፈፍ ነውዪ ፣ ቢሰማስ ቶሎ ይመጣ ነበር ። 'አንቺ ብለሽኝ ነውዪ ፣ እኔ ይኽን ያክል ምን በድሎኛል ?'. ብሎ የሚያውቃትን ሁላ ቢዘከዝካትስ እንዴት አባቴ እሆነዋለሁ ?" እያሉ ሲሡጉ አስካደች ብቻዋን ብቅ በማለቷ ክው አሉ ።

"እህ? የለም እንዴ? ምናለሽ?" አሏት ገና ከመድረሷ ።

"የለም! ከነጋ ወዴት እንደሔደ አንጃዪ ፣ እዚያው ነበር አሉ ።"

"ወዴት ሔደ አሉሽ ? አልጠየቅሻቸውም እንዴ?"

"ጠይቂአቸውማ ፣ 'እየሁ ነበር አሁን' ብለው ተሳሳኡብኝ"

"ምን ያለሽው ነሽ እቴ !—— ይኽነዬ በሌላ ይሆናል የተሳሳ ኡት ።"

"አፈሣ የት ኬደ ብዬ ብጠይቅ ፣ 'ሬሣ አስደንብሮት ሔደልሽ' ብሎ አንዱ ቀለደብኝ ።"

"አንዳች ያስደንብረው እቴ! ዝም አልሽው ታዲያ?! እስተዶቃ ማሰሪያው አትነግሪውም ኖሯል?" ብለው ወደ ቤታቸው ገሠገሡ ።

* * *

ቀኛዝማች አልተነሡም ። ያልታሰበ አንዳች በሽታ አጋድሞላቸው ቢውል ደስታውን አይችሉትም ። ከገዛ ቤታቸውም ይሸሹ ይመስል፣ ውሻ እንዳየች ቀበሮ ፈትለክ አሉ ። ሌላ ምርጫ ስላልነበራቸው ሰተት ብለው ወደ ሬሣ ጠባቂዎቹ በመሔድ ፣ "እንዴት አደራችሁ እዚህ እውርጭ ላይ ተጩብጣችሁ አደራችሁ አደል?" አሉ ድንገት ።

"እሱ ቲያመጣው ምን ይደረግ" አለ አንዱ ፈጠን ብሎ ።

"ሌላው ቢኸር ለሰማይ ቤት ይሆነናል! ሌላማ የትኛው ዘመዱ" አለ ሌላው ።

"እኔ እኮ ጥኢት መስላችሁኝ ነበር ፥ ለካ ብዙ ናችሁና — ያ እፊሣ እዚህ ነው አዳሬ ብሎኝ ነበር ፥ ወዴት ኬዶ ይሆን ? አላያችሁትም?" አሉ እየሣቁ ።

"እየሁ እኛው ጋ ነበር አሁን —— በዚህ ወደታይ ወረድ አለ መሰል" አለ አንዱ እየጠቆመ ።

"ምን ያለው ነው ወንድሜ ?! — እስቲ አደራህን ብየው ጥፍት ይበልብኝ" አሉ የተጋደመውን ቃሬዛ ማየት እየፈሩ ።

"ምናሻሁ ታዲያ ፥ እኔ በያው ነው ምንገዴ ፥ ታገኘሁት እነግርልኋለሁ" ብሎ አንድ ጕረምሳ ቁምጣ ሱሪውን እያራገፈ ቁልቁል ተንደረደረ ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፥ ረጋ ብለው በዚያው አቅጣጫ ሲጓዙ ፥ ስንኳንስ አእምሮው ተሸብሮ ሐሳብ የገባው ሰው ሊመስሉ ቀርቶ ነገር የሚያሰላስሉ አይመስሉም ነበር ። ጥቂት ወረድ ብለው መንገድ እንደ ጠፋው ሰው ገላጣ ቦታ ላይ ፈዘው እንደ ቆሙ ፥ አንድ ሰላላ ድምፅ ከበስተጀርባቸው ፥ "እቴዋ!" ሲላቸው የናቱን ድምፅ እንደሰማ ሕፃን ተደሰቱ ።

"የት ኖረሃል ልጄ?" አሉት በጭምትርትር ፈገግታ ።

"እያው እደጅሽ ነው ያደርኩት ——"

"እሱንማ ሰምቼልሃለሁ! አሁን አልኩሂ ?"

"እንዲህ ወደታይ ወረድ ብዬ ነበር ። ብስጭቱ አላስቀም ፥ አላስቀምጥ አለኝ እቴዋ! ንዴቱ አንጀቴን ላስ አደረገው ——"

"ዋ—'ቴ! አሁን እንደንቧይ ቢፈርጡት ምን ያረጋል? ከኔና ካንተስ የሞተ ሰው ይሻላል!"

"ምነው እቴዋ? ምነው? እኛ ምናችን ተነካ ? እሚሆን መስሎን ——" ሲል ፥

"እሱን አታንሣ ። መበርታት አሁን ነው ። እንዲሁ ትንዘረዝረህ ጉዳችን መንተክተኩ ነው ። አንተ መቼም አሳበ—ቢስ ነህ —— ሰው እንዴት ቆሞ እጁን ይሰጣል?"

"ምነው ?ምን መጣ? ደህናም አደለሽ እንዴ?"

"ኧረ እንዲያው ሞተህ ባረፍከው አንተስ! ደሞ ደህናም አደለሽ ወይ ትለኛለህ?! አንተን ይገፎ ነው ደህና እምሆነው ? የዚያን ያገልግል ነገር ማታ በጭለማ መጥቼ አልነገርኩህም እንዴ?! እንዲቹ ቁጭ ብዬ ነጋልኝ — —"

"በምን ምክኛት? — — አትክዷቸውም እንዴ?"

"ኧረ—ወዲያልኝ አንተስ! ምን ብዬ ነው እምክዳቸው? እታእቸውምና ነው? አሁንማ ብለው—ብለው ፥ ያገልግሉ ጉዳይ ከሱ ራስ አይወርድም እያሉ — —"

"ከማ?"

"ካንተ ነዋ !" አሉት አፉቸውን ሞልተው ።

"ነው' ንዴ !! ኧረ—ንሱ! — እንተያያታለና! ዐርፈው ቢከበሩ ይሻላቸዋል ።"

"ኧረ ተው እንዳፍ አይቀናም! ይኸ አፍህ ዘረጥ—ዘረጥ አይበል! እማትወጣውን ዛፍ አትጠንቁል ። እኔ የሰሙትንም እንጃ ፥ ነገሩን ደርሼበታለሁ ቲሉ ነው ያመሹት — —"

"እኔ ቢያነጉስ ምን አሻኝ! — — እኔ የሳቸውን አገልግል አቅላቸዋለሁ እንዴ?"

"ማ ነገሩን አሳክቶ እንደ ነገራቸው ምን ዐውቄ ፥—— ዐሥረዬ እየተነሡ ይኸ ዘመድሽ ፥ እንዳሉ ነጋላቸውዬ ——"

"እንዴት አሳሬን አሳዬኝ ይኸ ዝምድና ወንድሜ!— አሁንማ ማ ችሏቸው ፥ ተሾሙ መሰል ፈረደብን ፥ እሽ አትበሉኝ የሹም ዶሮ! ለመሆኑ ማ ነገረኝ ይላሉ?"

"ያቺ ቀላማጅ ምን ያልቀላመደችው አለ ? ሴላም ሰው ጠይቆዋል መሰል ማባቱ ሔዶ ሲሸረከት እንዳመሸ እንጃ ፥ እነዚያ ባላጋሮቹ ምንዳዬን ተዚህ ቢያበሩልኝ ፥ አለያም ቢገሉት ፥ ቀኛማይ ለሱ የሰጡትን ማሳ እቴዋ ለኔ ታስጠኝ ነበር ፥ እሱ ነው እንቅፋት የሆነብኝ እያለ ሲያወራ ሰምተነዋል ብለው ነግረዋቸዋል መሰል ።"

"እስቲ ሙት በይኝ! ደሞ ማ ይሆን እንዲህ አርጎ ስሜን ያጠፋው?"

"የት አባቴ ዐውቄ ! እኔስ አንጀቴ እርር ያለው በምን መሰለህ ?"

"ደሞ ወደኔ ዞሩ ?! እኔ መች ጉዴን አወኩ ?! አንቺ ታዲያ ምን አልሽ እቴዋ ?"

"ቀድሞ ነገር ማ አናግሮኝ? እሳቸው ለራሳቸው ነገር —ነገር ብሏቸዋል ። 'አንቺ ምን ታቂያለሽ' ብለው አፌን አስያዙኝ ።"

"እስቲ ምን እንደሚያረጉኝ አያለሁ ፥ አሁን ስተት ብዬ እሔድ የለ !"

"ጎርጊስ አባቴ! ምን ታረግ?"

"እነግራቸዋለኋ! ያለ ስሜ ስም — — —"

"ምን ብለህ?"

"ኧረ ቆይ ዝም በይ፣ እኔ ዐቃለሁ!"

"ጤናም አልያዘህ እንዴ! ወዮ ጉድ !"

"ያንቱን አገልግል አይቸልኋለሁ ወይ ብየ ነዋ!"

"አይ አዙሮ አለማየት! ሸዋርካብሽን ጠርተው ያፋጥጡሃላ !"

"ቁብ ያለኝ መስሎሻል፣ የት — ምድር ነው የሰጠሽኝ ብዬ፣ አፏን አሲዛታለኋ!"

"አይ ያንተ ነገር! አልሸሹም ዘወር አሉ ። እኔስ ብሆን አሳሬን አይቼ የለ ? ሰጪው ብያት ሰጥታዋለች ብያቸዋለሁ" አሉ ሲፈሩ —ሲቸሩ ።

"አንቺስ ብትሆኚ ትሰጠኝ አትስጠኝ የት አየሽ ?"

"እኔ እቴ ! አላየሁም እውነክን ነው ። ሰጠችኝ ብትለኝ ነወዱ !"

"ታዲያ ምንድነው እምትዪው ?"

"እኔማ እምለው ፣ ያም — አለ ያም አለ ፣ አገልግሉ እንደሁ ገንዳ — ውሃ መገኘቱ አልቀረ፣ አንተ ካድክና ሸዋርካብሽን አይለቁት፣ እሷ ደሞ ከኔ ጀርባ አትወርድ ።"

"ያልቸገረሽን እኮ ነው እቴዋ! እኔ ማንስ ወሰደው ማ ምን ቸገረኝ! ሥራ አጥተሻል ።"

"ተው አጉል ታስገኘኛለህ አንተ ሰው! እዬ! 'ፈቧን ፈስታ ቂጧን ጨበጠች' አሉ እቴዋ ዘርፌ፣ ይኸማ አጉል ነው ። እንዲያ ውም ነጋ —ጠባ ጠምደሸዋል ይሉኛል፣ ይቺን ታህልማ ታገኙ ልታ ስገድይው ነበር ብለው ይከመሩብኛል ።"

"ድብን ይበላ! ለምን ዐሥረዬ እየተነሣ አይከነቸርላቸውም!"

"አይይይይ! ምነው ይኸን የሎፍ —ሎፍ ወግህን ብተወኝ! — ቀን እያዩ ነው መቀናጣት ። በረድ እስቲልላቸው ከየህ ግድም ገለል ብትል ይሻላል ። አሳስሬው እሑድና አዲሳባ ምንትስ እሚሉት ቦታ አስቀርበዋለሁ ብለው ጨርሰዋል ። ምን አረገኝ ብለሁ ታሳስሩ ታለሁ ብላቸው፣ አገልግሉን ተቀብሎ ለማባቱ እንደ ሰጠው ቲጠየቅ ትርክርኩ ይወጣል እያሉ ሲዝቱ ነው ያደሩት ።"

ክፉኛ ደንግጦ ልቡ ተሽረከረከ ።

"እያረጉም አይባልም እኮ — —ለዚያውስ እሳቸው ምን አጠፉ" አለ በተማታ አስተሳሰብ ።

"እሱንማ ምነው ነግሬህ ፤ ያለ ሸዋርካብሽ ማጃ የዶለኝ የለ፣ ምን ያረጋል" አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

"አሁን ምን አለፉሽ፣ የመጣው ይመጣሊ እኔ እንደሁ ወይ ንእንቅ፣ እንኳን አገልግል የገዛ በእሷቸው ተሰንክላ ብትገኝ ምን ቸገረኝ ? — —አትልፊ እቴዋ ፤ የመጣው ይምጣ — —"

"ኧረ በናት ባባትህ ውቃቢ ይዝሃለሁ፣ የኔ ኢሳር ገና ነው መሰ ለኝ — —ምነው ሙቼ ባረፍኩት፣ አንተም ተዋርደህ፣ እኔም ያገር መሣቂያና መሣለቂያ ከምሆን — — —" ብለው ንግግራቸውን ሳይጨ ርሱ እንባቸው ግጥም አለ ። ሐሳቡ ተማታበት ።

"እኮ እንዴት ላርግ እቴዋ?" አለ በግርታ ።

"እንኳንና ከክፉ ነገር ከደህና ነገርስ ቢሆን ሁኔታው እስቲ ለይ ገለል ማለት ጥሩ ነው ፤ እኔስ እንዲህ ከንፌን ጥዬ ስርጥ መም ጣቴ ለማን ብዬ መሰለህ፣ ቢጨንቀኝ አይደል?"

"አይጣል እኮ ነው እናንተ ሆዬ!" አለ ሐሳቡ እየዋለለ ። ዝም አሉት ።

"እንዲህ ቤት ንብረቴ ተዝረህርሆ፣ በዛሬ ጊዜ ማ ታምኖ አደራ ይባላል — —"

"ኧረ እንዴት አባቴ ልሁነው፣ አንዳንደዜ በሆነ — ባልሆነው ትሠጋለህ ልበል ? እንዲች ብለህ አታስብ፣ እኔ የት ኬጂ?"

"አንቺ አዲሳባ ልኬጅም አዶል እንዴ እቴዋ፣ የት ሆነሽ?"

"አይይይ! ኧረ እንዲያው ምን ያሉህ ነህ — —እሳቸው ቤት እግራቸው ወጣ እንዳለ አንተ ማታ እቤትህ ገብተህ፣ ታድራለህ፣ እስተዚያው ደሞ እኔ አለሁ"አሉ በኩራት ።

"አሁን እኮ ያም አለ ያም አለ ፤ እኔ ከምንዳዬ ጋ ደም መቃ ባቴ ነው ።"

"በየት በኩል ልጄ?" አሉ ነገሩ ገብቷቸው ሳለ ።

"አሁን አጣሽውና ነው፣ አንተ ለገደልከው ሰውዬ ባገልግል እንጀራ ቲያቀብል የነበረው አፈሣ ነው ብለው ይሉታል፣ ይቺን እን ደሚሉት ዐቃለሁ፣ ያውም. . ."

"ማ ይነግረዋል?"

"ቀኛማይ ቢሆኑስ፣ ተዚህ የበለጠ ስንትና ስንት ነገር ያወጋሉ — — እነቻርነትስ ምን ሥራ ይዘዋል።"

"ግድ የለህም እኔ ነገር ማብረጃ መላ አላጣም። ይኸም ነገር እሱ ጆሮ አይደርስ፣ ቸርነትንም ቢሆን ከሰው አትቁጠረው። የቁም ስቅሉን ታሳየው እንኳን ወሬ ሊያወራ የገዛ ምላሱን ይውጣታል" ብለው ነገር አቀዘቀዙ።

"ስንበትበት ብሎ መስማቱ አይቀር፣ ከነገሩት አንደኛርም ብዬ ነው። አቢጀህ — አበጀህ በዝቶበታል። ሸዋርካብሽስ ብትሆን ይኸን ለማውራት — — —"

"ስለሷ ግድ የለህም። እኔ አቅበታለሁ። ተንግዲህ ስለሷ አታስብ — — ይልቅዬ ረፈደ።"

እሱ ልቡ እንደ ዋለለ፣ እሳቸው "በሒድ ጥፋ' እንደጸኑ ወደ አፈሣ ቤት ገሠገሡ። ወደ ጓሮ ዞረው አፈሣ ስለሚሔድበት አካባቢ ተነጋግረው ተማባቡ። እስካደችንም ጠርተው አፈሣ ከቀኛዝማች ጋር በነገረ—ሠሪ ከፋኛ መጣላቱን ጨማምረው ነገሯት። እሳቸው አዲስ አበባ እስኪ ሒዱ ድረስ ለጊዜው ከፊታቸው ዘወር እንዲል መመካከ ራቸውንም ገለጹላት። ክው አለች።

ሴትዮዋ ለሱ ያላቸውን አሳቢነትና መውደድ፣ እንዲሁም በባ ለቤቷ ላይ ተንኮል ያስባሉ ብላ ባለመጠርጠር ነገሩን ሰምታ አዘነች። ቀኛዝማችን ግን በጣም ጠላቻቸው። "አሁን በያ ሰሞን'እንዴት ታረ ጉኝ፣ ያለናንተ ማን አለኝ' እያሉ እንከኮ ሲሉን ሲቃጣቸው ከረ ሙና፣ ያቺ ሁሉ ተምነዬው ተረስታ ነገር ነገር አላቸው? አይይይ! እስኪ አንተ የላይኛው ፍረድ!" ብላ አሳቀለች። ተጣሉ የተባሉበትን ምክንያት በግልጽ ባለማወቋ ግን ከነከናት። ሆኖም በወቅቱ በነበረው ጥድፊያ የተነሣ ጉዳዩን በዝርዝር መጠየቅ አልቻለችም። እነሱም ቢሆን ፊት አልሰጧት።

አፈሣ ጥቂት ጥይቶች ያለበትን ዝናሩን ታጥቆና ረዢም ምንሽ ሩን ይዞ እንደ ዘበት ከቤቱ ሲወጣ ባለቤቱ እንባዋን እያባበሰች፣ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ውስጥ—ውስጡን እየተፍነከነኩ ከግቢው ሲወጡ፣ "የሌላ እንዳይመስልብን አንቺ እየሁ ቅሪ፣ እኔም ቢሆን እግረ—መን ገዴን ነው ብዬ ነው — — — ደሞ የምን ማለቃቀስ ነው፣ የምን እዩ ልኝ ስሙልኝ ነው፣ በይ ዝም በዪና ግቢ"አሉዋት።

ሰው በማይበዛበት መንገድ ጥቂት አብረው እንደሔዱ፣

"ለማባቱ ብዬ ነው ቤቴን ጥዬ መሔዴ? ሁሉም ቆዳውን ሊያ ደነድንና እንደልቡ ሊዘባነን እኔ በምንተዳዬ ደም ተቃብቼ ችግር ይበግብገኝ" ብሎ በልቡ ተነጫነጨ።

"እቴዋ!" አላቸው፣ እፊት—እፊታቸው በዝግታ እየተራመደ።

"አቤት!" አሉት፣ ምን ሊጠይቀኝ ይሆን በሚል ሥጋት።

"ኧረ እንዲያው ለማባቱ ብለን ነው እንዲህ መሆናችን?"

"ለኔና ላንተ ብለን ነዋ! ለሌላማ ለማን ብለን — — ወራቱ ነው ያጋደለብን — — —"

"ምን እንዳንሆን? ምን እንዳያረጉን፣ እንዲያው እኮ ነው ፍራቻሽ?' አለ ቆም ብሎ።

"የሚያረጉትንማ ምነው ነግሬህ — — አልፈው ተርፈው አባስረ ዋለሁ ብለው ቲዝቱ።"

"እንዲያው ባገሩ መንግሥትም የለ ማለት ነው? ባልሠራሁት ሥራ የትኛው ዳኛ ታሰር ይለኛል?"

"እዬ ሞኙ! አሁን እኮ እሳቸውም የስንትና ስንት ዳኛ ያክል ሆነዋል። እካሔዳቸውስ የት መሰለህ፣ እዚያው አዲሳባ እንትሡ ዘንዳ እኮ ነው። እ! ላሰኛቸው ዳኛ ቢነግሩ ማ ከልካይ አለባቸው? ናዳን ቆሞ ከመጠበእ ዘወር ማለት አይሻልም ትላለህ?" አሉ ወዲሁን ገደል የፊት ለፊቱን አውላላ ሜዳ እያስመሰሉ።

"ይልቅዬስ ቤቴን ጥዬ ስሔድ ነው የሠራው ሥራ ቢኖር ነው እያሉ ስሜን ለማጥፋትና ደም ለማቃባት የሚመቻቸው፣ ተዚህ ሁሉ ምን ሳረግ አይተሁኛል ብዬ ልጋተራቸውና የመጣው ይምጣ። ጨክኜ ተደፈርኩ ምንም አልሆን፣ ፈርተሽ አስፈራሽኝ — — እኔማ እየቆየሁ—እየቆየሁ ታሰላስለው — — —"

"ያንተ ያለህ! ምነው ልጄ ገና ታሁኑ አሞትህ ፈሰሰ? ይኸን ጨበጥ — ለቀቅህን ተወኝ! የምን አድሮ—ቃሪያ መሆን ነው እቴ? እንዲህ ጥንክር ሰው ተሆንክማ ያነዬ እትበረታውም ኖሯል? አሁን ቢያኩ ቢቧጥጡት ምን ያረጋል? አቅምን እያዩ ነው መጀነን — — — የትናንት አዳሬን ብታይ እንዲህ አትልም ነበር! ነፍስ ሥጋዬ ሲበጠ ቅና ሰማዩ ተደፍቶብኝ — — — ተው ማንጠልጠያ የሌለው ቅል አታርገኝ። ልብህ አንድ ይሁን። ሁለታችንም ሆድ ለሆድ ተዋው ቀናል፣ ያቺን ጋለሞታቸውን አዲሳባ ሰደው እኔ እንድቀርና ምንዳዬን ይዘው ለመንዘላዘል ነው፣ የሌላ መሰለህ!? እንዳሰብኩት ባይሳካም

አይቆጨኝም — — እንጀቱ ርሷል ፥ እንዲህ ቆስሎ መጋደሙስ ምን ይውጣው — — በል እኮ ልቤ ቆመ ።”

“ — — እንዲያው ላንቺ ስል ለጥኢት ቀን ገለል ልበልልሺ ደስስ አላለኝም — — መቼም ላንቺ ስል እንደዬ ቀን ጎሎብኛል — — የቤቱንም ነገር ታኢዋለሽ — — —”

“አሁን እኔ ነኝ ስላንተ ቤት አደራ እምባለዋ? ካንተ ሳልሻል ቀረሁና ነው — — — በል በርታ —በርታ በል ፥ ቀኑ ነው ሸርተት ያለ ብን — — የዛሬን እጋሺ አጥላባቸው ቤት እደርና ፥ ነገ ረፈድፈድ ቲልልህ ተሻግረህ እደር” ብለው ሳያስበው እገላብጠው ሳሙት ።

እፈሣ ሲያሸው—ሲጎሸው በሆዱ ነገር እየጕነጐነ እና ቅር እንዳ ለው ተለያዩ ። ሴትዮዋ መለስ ብለው እንኳ ሳያዩት ወደ ቤታቸው ገሠገሡ ። እሱ ግን ወደ ካብ ሥላሴ በሚወስደው መንገድ ጥቂት እን ደተጓዘ ፥ ፊቱን ወዳገሩ አዙሮ አንድ ዲብ ላይ ዐረፍ አለ ።

ምዕራፍ ዐሥራ ስምንት

“ይኸ ሰው እስላም ይሆን አማራ?” አሉ ተረተኛው ሽማግሌ ።

“ማ ጠየቀው ብለሁ ነው!?” ብሎ አንዱ ሣቀ ።

“ይኸን ቀልዳችሁን ተዉ ፥ በሞተ ሰው አይቀለድም — —ጡር ነው” አሉ በቁጣ ።

“ለምን አንገቱን አናየውም ፥ ማተብ እንዳለውና እንደሌለው ያስ ታውአል ።”

“እውነክን ነው” አለ አንዱ ተቀብሎ ።

“ማተቡ ተበጥሳ እንደሆነስ?” አለ ሌላው በቀልድ ።

“እንግዲህ መምሬ ደሳለኝና ሸሕ ሢራጅ መጥተው ዕጣ ይጣጣ ሉና አንድ ይበሉታ! ታልሆነ በሸሆቹ ውዲብና በሚኻል በተስኪ ያን መኻከል እንቀብረዋለን ፤ ያው ዞሮ ዞሮ አፈር ነው ፥ ምን ልዩነት አለው ?”

“ተዉ ጕበዝ — ተዉ ቀን በጣለው ሰው እንዲህ አይባልም ፥ ካገሩ አይወጣና ችግር አያገኘው የለም ። እኛ ባላወእነው እንፈርዳ ለን ፥ ጌታ ባወእው ይቀጣል ፥ ሰውና እንጨት ተሰባሪ ነው ፥ አሁን ከመኻላችን ማንኛችን እንደሚእድም ያለሱ ማን ያአል ። እስኪ ማና ችን ነን እንዴት እንደምንሞት የምናእው ፥ ግፍ አትናገሩ” ብለው ሽማግሌው ፊታቸውን ከሰከሱ ።

“በሉ ገልጠን እንየው” አለ አንዱ በመኻል ።

“ግለጠዋ!” አሉ ሁለት — ሦስቱ ።

ሬሣውን ገልጦ ሲያይ ሁሉም አሰፈሰፉ ። አንገቱ እብጦ ፊቱ ተድበል ብሏል ። ደረት ፥ አንገትና ፊቱ ላይ ረግቶ የደረቀው ደም የአዋዜ ልቅልቅ ይመስላል ። የሁሉም ዓይን ሬሣው አንገት ላይ ተተከለ ።

“እስኪ ስንጥር ቢጤ ፈልጉና ስጡኝ” አለ ሰውዬው አፍና — አፍንጫውን በግራ እጁ አፍኖ ።

“ለምንህ?” አለ ከሚመለከቱት አንዱ ።

"ማተብ እንዳለው ጫር — ጫር አርጌ ልይበት" ከማለቱ አንዱ አቀበለው ። የረጋውን ደም በስንጥሩ እየጫረ ማተቡን ፈለገ ።

"በደንብ ነሃ — ነሃ አርገው ፤ ምነው ፈራኸው?" አለ አንዱ ደፋር መሳይ ።

"ይቻት ክሩ! በደም ተለውሳ ነውቁ — ይቻት!" ብሎ ሁለት ሦስተቴ በስንጥሩ ወደ ላይ አነሣና ፤ "አማራ ነው! በሉ እንግዲህ ለቀ ኛማይ እንንገራቸው" አለ ቀና ብሎ ።

"ምን እንዲያደርጉልን ፤ እንዲያማምሱን ነው?" አለ ሌላው እየሣቀ ።

"ልንቀብረው ነው ብለን ነውቁ !" አለ ሁሉንም እያየ ።

"መሬት ለከተው እንዲያሰጡን ነው ወይስ ለቄሶቹ እንዲነግሩ ልን — ይልቅ አታሥቁብን ።"

"ለማንቻውስ ቢሆን ፤ አገሩ ሳይታወእና ሰው አይቶ ሳይለየው ፤ ማ ቅበሩ አላችሁ ቢሉንስ? በሰው ነገር ማ ጣጣ ይገባል? ቄሶቹም እሚሰሙት እሳቸውን ነው" አሉ ሽማግሌው ።

"እውነታቸውን ነው ፤ ማ ቅበሩ አላችሁና ቀበራችሁ ብንባልስ" አለ አንዱ ።

"እንደ ዐውሬ ጠባቂ ብርድ ሲፈዳፍደን አደርን — —አሁን ደሞ ምን ባረግን እንንገላታ?"

ሌላው ካፉ ልፎ "ሬሣውኮ የነሱ ነው ፤ እኛ ዐይናችን እያየና ጆሯችን እየሰማ እንዴት ዐውሬ ይበላዋል ብለን አደርኂ ፤ ምንዳዬ በገደለው እናንተን ምን ዶላችሁ ቢሉንስ ?" በማለቱ ተሣቀ ።

"እናንተ መማሻውን አምጡ ፤ እኔ ለቀኛማች እነግራቸዋለሁ ፤ ብላት አያጡም" አሉ ሽማግሌው ።

"ደግ ብለኋል ፤ ያደርነው አንሶ ስንንቃቃ እንዋል እንዴ!" አለ አንዱ ችኩል መሳይ ።

አንዳንዶቹ ዶማ ለማምጣት ወደየቤታቸው ሲሔዱ ፤ ሽማግሌው ወደ ቀኛዝማች እልፍኝ አመሩ ። ባዳራሾቹ መኻል አልፈው እልፍኙ አጠገብ እንደ ደረሱ ከወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ጋር ተገናኙ ።

"ምነው? የደህናሁን ነው?" አሉ ሴትዮዋ — እኚህ ደሞ 'ምን ሊሉ ይሆን' በማለት ።

"ደህናስ ደህና ነኝ ፤ ቀኛማይን ፈልጌ ነው ፤ ቅድም አፈሣን ስት ጠይኢ እነግርሻለሁ ስል ቶሎ ሔድሽብኝ — —አገኘሽው አደል— —"

"በሉ ግቡ! — ግቡ! አሁን የእድሙን ምን አነሣሣሁ" ብለው ገለል አሉላቸው ።

"አላገኘሽው እንደሁ ብዬ ነው" አሉና ገቡ ። ሽማግሌው እጅ ነሥተው ከቀኛዝማች ፊት እንደቆሙ ሰላምታ ተለዋውጠው ፤

"ምነው ? ደህናም አይደለሁ እንዴ ?" አሏቸው ባክብሮት ።

"እኔስ ደህና ነኝ ፤ እየሀ እደይ ያደረው ሬሣ" — —ብለው እን ደጀመሩ ፤

"የቱ ሬሣ?"

"እየሀ እደጅሁ ያለውን ሬሣ ነዋ !"

"እኔ ታዲያ ምን ላርግ?"

"ልጆቹ እየትኻራችን ልንሔድ ነው ፤ በጧቱ ቢቀበርስ ቲሉ ጊዜ—"

"ሀ! ታዲያ በላይነህ ታፈሰ ግቢ መቃብር አለ ያለው ማን ነው?"

"ኧረ ማንም አላለ ቀኛማይ ! አንቱ ሳትሰሙ ብለን ነውቁ —"

"እኔ ቀድሞውንስ መች አምጡልኝ አልኩና ፤ ሲያንዘፋዝፉ ያመጡት እነሱ ———"

"እነሱም አምጡ ብለውን ነው አላሉ አሁን ምናልባት እኔ ታልሰማ ማ አዘዛችሁ እንዳይሉ — — —"

"ለኔ ብለው ተሆነ ፤ ሟጨራ ገበያ ያስጡት ፤ — —እንዴት የጠ ቀመኝን ሰው አመጡልኝ !"

"ይሁን ፤ ለዚሁ ነበር አመጣጤ ። እኛማ ለቄሶቹም ትነግሩልና ለሁ ብለን ነበር ።"

"መይ ሥራ አጣሁና ፤ ቢሻቸው ይፍቀዱ ቢሻቸው ይከልክሉ ፤ ሰውዬው አማራ መሆኑ ከታወቀ ቤተስኪያን መቀበሩ አይቀር ፤ ዐፈር አይከለከልም ፤ ዐፈር ያባታችን ያዳም ነው" አሉ ሽማግሌ ውን ትኩር ብለው እያዩ ።

"ለምን አልነገራችሁኝም ብለሁ እንዳትቆጡ ብለን ነው" ብለው ሽማግሌው መሰስ አሉ ። "ዐውሬ የሰውዐውሬ! ደግነቱ ሁላችንም

እላይ ቤት እኩል መሆናችን ፣ እንኳንና የሰው ፣ ያሀያ ሬሣም እገበያ መኻል አይጣል — —ቲሾሙ ጊዜ ባሰባቸው ልበል ፣ ሒደው የመጡለትማ እንኳንና ሬሣ ደሃም ባይኔ አታሳዩኝ ሳይሉ አይቀሩ ። ክፉ —የሰው ክፉ — ስባት ላብ !" እያሉ ተመለሱ ።

"እ —ሀ ፣ ምን አሉ?" አሉ ሁለት ሦስቱ ።

"ሲያቀብጠኝ ሔጄ—ተዋርጄ ልምጣ?" አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

"ተቆጡ እንዴ?"አለ አንዱ ።

"እኔ ያሉትን ቢሉ ምን አገኘኝ! ቀደው አያለብሱኝ ፣ ቆርሰው አያጐርሱኝ ፣ ሥራቸው በጣም ያሳዝናል" አሉ ሬሣውን አሽቆልቁ ለው እያዩ ።

"ተናገሩሁ እንዴ?" አለ አንዱ በቁጭት ።

"በምን ምክኛት ይናገሩኛል!? — — እኔ ቸግሮኝ አለቁኝ ልል አልሔድኩ ።"

"እንዴት ይሁን አሉ?"

"እንዲሀ አሉ ቢሉት ምን ያረጋል?"

"እኛስ ቢሆን ለነብሳችን ብለን ነውዪ — — — ማ የግድ ያዘን። ቄሶቹም ቢሆኑ ባፋቸው ነውዪ ለነፍሳቸው አላደሩም ፤ ይኸንዬ ከበ ርቲ ሞቶ ቢሆን እንደ ቀፎ ቀራጭ ጭሳቸውን እያምቧለሉና ምና ምኔአቸውን እያንቧሹ ከራስጌ—ከግርጌ ይሉ ነበር ፣ ላለው አፋሽ— አጎንባሹ ብዙ ነው ። ደሀና ገላገሉን ፣ በጧት ቀብረን ወደየ ምላዳችን እንሒዳለን" ብሎ እንደ ጨረሰ መማሻ ሊያመጡ የሔዱት በየተራ ብቅ ብቅ አሉ ። አንዲት ሴትዮ ሬሣው ላይ ሽማ ጣል አደረጉ ። አንዳንድ የመንደሩ ሴቶች ቀስ—በቀስ እየመጡ ፣ ድምፃቸው ሳይሰማ አለቀሱ።

* * *

ቃሬዛው ሊነሣ ሲል ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ አጥራቸው በር ላይ ቆመው በነጠላቸው ጫፍ እንባቸውን እያባበሱ ስቅስቅ ብለው አለ ቀሱ ። እሟሟቱና አወዳደቁ ሁሉ ክፉኛ ቆጠቆጣቸው ። የሚወዱትም የሚጠሉትም ጠፉቸውና ፣ "አይ ሰው መሆን! አሁን የኛ ነገር ምን መላ አለው!!"አሉና እንባቸውን አንዠቀዠቁት ። የነበራቸውንም ቃል ኪዳን አስታወሱ ። ተስፋና ምኞታቸው በመለምለም ፋንታ ሲደርቅ እየታያቸው ቢናደዱም ፣ ምስጢራቸውን የሚያውቀው ሰው አንዳችም ትንፍሽ ሳይል በመሞቱ እፎይ አሉ ።

ምዕራፍ ዐሥራ ዘጠኝ

አፈሣን እንደ ቀብር ዐፈር አድፋፍተው ከሸኙና የጠሉት ሬሣ ከደጃቸው ከተወሰደ በኋላ ፣ ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ልባቸው ዲዷታ ውን ቢቀንስም ፣ አእምሯቸው ከመሸበርና አካላቸው ከመርበትበት አላ ረፈም ። ከመሞት ፣ እያገገሙ መኖርን ይመርጣሉ ። ዋሽተውም ቢሆን የሚያማክሩት ፣ ለመጠቃቀም ሲል ተጠግቶና ምስጢራቸውን ጠብቆ ከቀኛዝማች ጋር የሚያስማማ ሰው ፣ ቢያስቡ ፣ ቢያሰላስሉ አጡ ።

"ወይኔ ልጂት!" አሉና አጥር ዘሎ ከሚወጣ ውርደት እቤታ ቸው ውስጥ መንበርከክን መረጡ ። ሁሉንም እርግፍ አድርገው ወደ ራሳቸው ተመለሱ ። ሌላው ቀርቶ በጭንቅና በጥቃታቸው ሰዓት ከዐይነ —ሕሊናቸው የማይጠፋው ጊዮርጊስ እንኳ ትዝ አላላቸውም ። ከቤት ንብረታቸው ይልቅ ስለ ስማቸው አሰቡ ። በተለይም ጣውንታቸውን ሲያስቡ ይብስባቸው ጀመር ። 'እኔን እታገል እጥል ብላ የገዛ ጉድ ጓዷን ማሰች ፣ የገዛ ሸሯ ተደረባባት' እያሉ የሚሳለቁባቸው መሰላ ቸው ። 'አንቺ እኔንም ከማስገደል አትመለሺ ፣ አሁንም ቢሆን ያረግ ሺው ያክል ነው ፣ እኔ ተንግዲህ ወዲያ ምንሽም ምንሽም አይሻኝ ፣ እጅሽ ባንጠለጠለና ጀርባሽ ባዘለ ያፈቀደሽን ይዘሽ ሒጂልኝ' እያሉ ቀኛዝማችም ሲያሰናብቷቸው ታያቸው ። ምኞታቸው እሳት እንደ ለቀቁበት የሣር ክምር ይሆንባቸውና እርር ድብን ይላሉ ።

ዕቃ እንደጣለ ሰው አጥር— ላጥር ሲዞሩ ቆዩና ፣ መምሬ ተክለጊ ዮርጊስ ወደ ምንዳዬ ቤት እንደ ገቡላቸው "ተንግዲህ በነገሬ ማንም አይገባበት ፣ ተፈርቶ የት ሊደረስ ነው ፣ እስታሁንም በቁሜ የገደለኝ ፍራቴ ነው ፣ የገዛ ነገሬንማ እንደ ሚሆን እንደሚሆን ማረግ ታቃተኝ የሰው መሳቂያ መሆኔ ነው" ብለው በቀጥታ ወደ እልፍኝ ገቡ ።

"የት ሔደሽ ነበር ? ቤተክርስቲያን ደርሰሽ መጣሽ እንዴ?" አሉ ቀኛዝማች በርጋታ ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ቤተ ክርስቲያን የሚለውን ቃል እንደ ሰሙ እፎይታ ተሰማቸው ።

"አዎ" አሉ ያላሰቡትን ምክንያት በማግኘታቸው ደስ እያላቸው ። ሁለቱም ዝም አሉ ። ሴትዮዋ አፈሣን ከሸኙ በኋላ ያውጠነጠኗትን አዲስ መላ ለመናገር ተዘጋጅተው ሳለ ፣

"ያንን ሬሣ ወሰዱት—እስካሁን አለ?" አሉ ሰውዬው ድንገት ።

“እኛ በጧት ቀብረን ወደ የጉዳያችን እንሒድ ሲሉ ነበር ። ሰበበኛ
የሆነ ሰውዬ ፣ ስንቱን አንካካው ፣ እኔማ የዚያን አገልግል ጉዳይ እስታ
ውቅ ድረስ አሳቡ ሊገለኝ — — —”

አሁን ምን ያወቅሽው ነገር አለ?” አሉ ትኩር ብለው እያዩ ።

“አሁንማ ነገሩን ደረስኩበት ፣ ‘ከቂል ዘመድ ደሀና በሬ ይሻ
ላል’ አሉ አብዬ መሸሻ ። አንዳንድ ሰው ኮ ቲመሀሩትና ተው ሲሉትም
ይመለሳል ፣ የዚህ የኔ ዘመድ ግን አይጣል ነው ። እንዲያው ብቻ ጥሎ
አይጥሌ ደሀና ባለሙያ ሚስት ሰጥቶታል — — —”

“እኮ ምንድነው ነገሩ? እሱ ነው እንዴ አገልግሉን ወስዶ የሰ
ጠው?” አሉ በችኮላ ።

“እሱ ከየቱ! ደሞ ይኸን ያክል የት ዐውቆበትና—የት ያእበትና፣
እሱ ለራሱ እበት — — —”

“አሁን ታዲያ ምንድነው እምትዪው? እኔ ደሞ ፍንጭ ያገኘሽ
መሰሎኝ—”

“አንቱ ደሞ ብርቱ ዐመል አለብሁ ፣ ታለ ነገርሁ አታስወሩም ፣
እኔ አሁን የሰማሁትን ሰምቼ ነው ልነግርሁ የመጣሁት — —”

“ምን ሰማሽ?—እንዲያው ነገሩን ዐውቄው የቀረው በቀረ!”

“ልነግርሁ አደል ፣ በተስኪያን ስሜ ትመለስ ፣ እያ ሃች መምሬ
አድማሱ ቤት አጠገብ ያፈሣን ሚስት አገኛታለሁ ። ያለወትሮዋ ክንብ
ንብ ብላ እየተቻኮለች እፊት እፊቴ ስትሔድ ፣ እሷ ትሆን ሌላ እያልኩ
ልጣራ ሳመነታ ፣ ድንገት ዘወር ስትል ዐይን—ላይን ተጋጨን ። እዝጊ
ሐር ያክብራት ቆም ብላ ጠበኧችኝና ከመንገዱ ሸረር ስትልልኝ ስታ
ለእስ አየኋት ። ‘ምን ሆነሻል ብዬ ብጠይእት ዝም ብላ ታለእስ ጀመር።
እኔም ‘ምን ሆነሻል? ደሀናም አደለሽ’ ብዬ ወጥሬ ስለ ያዝኳት አንድ
ባንድ ነገረችኝ!”

“ምኑን?” አሉ ለመስማት ጓጉተው ።

“ሌላማ ምን ፣ ስለዚያው ስለ ጉደኛ አገልግል ነዋ!”

“እስቲ ሙት በይኝ?!”

“እንግዲህ እሀ ብለሁ አድምጡ ፣ መቼም ያንቱ ነገር — —”

“ወዮ ጉድ! ግድየለሽም ቀጥይ ።”

“ይኸ የኔ ዘልዛላ ፣ ሚስቱ ውላ ላታድርና ደርሳ መመለሷ ላይቀር

ዘገየችብኝ ይልና እኔ ጋ ብቅ ብሎ ቆላ መውረዴ ነውና አንዲት እን
ጀራ ባገልግል አስቋጥረልኝ ብሎኝ ይመለሳል ። እኔ ደሞ ለሸዋርካብሽ
ነግሬለት ወደ መንደር ገባሁ ። እንቱም እኮ እየሁ ተኝተሁ ነበር ።
አቀብዬኝ ብኋታል መሰል ከዚህ ተሸክማ እያ ሃይ ድረስ ትወስድለ
ታለይ ፣ እሱም አገልግሉን ተቀብሎ ቲሔድ ፣ የሱ ቢጤ ወደ ቆላ የሚ
ወርድ ሰው ያገኝና ፣ አንተ እምትሔድ ተሆነማ ለምን ሁላችንም እን
ደሀማለን ፣ ይቺን አገልግል እኔ ማሳ አጠገብ ዐውሬ ለሚጠብሉት
ልጆች ሰጥልኝ ፣ እኔ በሌሊት እመጣለሁ ብኋችኋል ብለህ ንገራቸው
ይልና አገልግሉን ይሰጠዋል ። ያም እሺ ብሎ ቅብል ። እንግዲህ
ተዚያ በኋላ ያጋጠመውን እናእም ፤ ማታ ኩብትም እረኛም ከገባ በኋላ
ነው አለች ፣ ላይን ያዝ ቲያደርግ ፣ እኛ እዚህ ጉድ! ጉድ ትንልና ትንጫ
ጫ ያ አገልግል ይዞለት ወደ ቆላ የወረደ ልጅ አፈሣ ቤት ይመጣና
‘አንድ እማላኸው ባለጠመንጃ ሰውዬ እመንገድ ጠብአ የኔንም ያንተ
ንም አገልግል ቀምቶኝ ሔደ ይለዋል ።”

“የተገኘው አንድ አገልግል ፣ ሁለተኛው የት ሔደ?” አሉ
ቀኛዝማች እቋርጠው ።

“እሱ ላይ እኔ እንጃ ፣ ይልእ ያወራችኝን ልንገርሁ” አሉ ደን
ገጥ ብለው ። ‘የሰው አገልግል ነው ፣ ባይሆን እሚበቃህን በልተህ መል
ስልኝ ብለው ፣ ሊመታኝ ቲያፈጥብኝ ጊዜ ጥየለት ሸሸሁ’ ብሎ አለው ።
አፈሣም ‘ያቺ እቴዋ ምን ትለኝ ይሆን ፣ ያን መሳይ አገልግል አስወሰድኩ
ባት’ እያለ ሲናደድ ያመሻል ። በመኻሉ አንቱን እንኳን አተረፈሁ ልበል
ይልና ወዲህ ቲመጣ ፣ ሸዋርካብሽን እደይ ተቀምጣ ስታለቃቅስ ያገኛ
ታል ። እሱም አፉ እያርፍ ፣ ምን ሆንሽ ይልና ይጠይቃታል ። ይቺ የኔ
ቅልብልብ ‘ይኸ ሁሉ ጣጣ ሳንተ ባቀበልኩህ አገልግል የተነሣ ነው
ብላ ሹክ ትለዋለች ። እሱ እንግዲህ ቀድሞውንም አገልግሉን ተነጠ
እሁ ተብሎ ተነግሮታልና ሰውነቱ ይጠረጥራል ። አጅሬ የሞኝ ብልጥ
አደል! ወዲህ መምጣቱን ይተውና አብረውሁ ተነበሩት መካከል ማን
ቻቸውን እንደሆን እንጃ ፣ ሰውዬው እሞተበት ሥርፋ አገልግል ተገኝ
ወይ ብሎ መጠየእ ። ከነምልክቱ ነግረውታል መሰል ፣ እንግዲህማ ማ
ያምነኛል ፣ ከሽፍታ ጋ ተስማምቶ ምንዳዬን ሊያስገድል ነበር ብለው
ይጣሉኛል ። የሆነው እስቲሆን ከፊታቸው ገለል ልበል ብሎ ገና
ወፍ ታይንጫጫ ከቤቱ ወጥቶ ሔደ’ ብላ መንታ —መንታውን እያነባች
ነገረችኝ ። መቼም እሱ ይቅር ይበለኝ ፣ በዚህ በመሬት የተነሣ እኔም
ጠርጥሬው ነበር” ብለው ከዚህም ፣ ከዚያም አማተው ያቀነባበሩትን
ውሸት ኮስተር ብለው ነገሯቸው ።

ቀኛዝማች ወደ ማመኑ ቢያመዝኑም ፣ አእምሯቸው ከጥርጣሬ አል
ተላቀቀም ።

“እውነቱም ውሸቱም እያደር ይለያል ፤ የሱ እጅ ከሌለበት ምን
አሸሸው ታዲያ ?”

“ወዮ ጉድ! ለጊዜውስ ቢሆን ነገሩ እስቲጣራና ንጥሕናው እስቲታ
ወቅ እንዳልጣላ ብሎ ነዋ! አሁን አንቱ እንደ ትላንትናው ንዴትሁና
አኳኋንሁ ብታገኙት ትለቁታለሁ እንዴ? ያ ነገር ማለት ይኸ ነው ።
ምንዳዬስ ቢሆን ነገሩ ታይጣራ ቢሰማ ፥ ቁስሌ ይሻርልኝስ ይላል?
ያው ተያይዞ ገደል መሆኑ እማዶል ? እኔም ዘመዴን ገሎብኝ ዝም
እልል ፥ መተላለእችን ነበር” ብለው ያቀረቡት ሐሳብ ራሳቸውን ስላስ
ደስታቸው ተንፈስ አሉ ።

“እስኪ ይሁን ? እኔ ግን እውነት ፥ እውነት አልመሰለኝም ።
ባልና ሚስቱ እንዲህ ብለን እናስወራ ብለው ተማክረው እንደሆነስ
በምን ዐወቅሽ ?”

“እያረጉትም ፥ ምንም ቢያስቡ ይኸን ያክል አያስቡም ፥ አንቱስ
ብትሆኑ አታኡትምና ነው? ማ ይሙት እነሱ ናቸው እንዲህ አቀና
ብረው እሚያስወሩት” አሉ በድፍረት ።

“ምኝ ማለትስ አንቺ ነሽ ፥ ሰው የቸገረው ለት ተዚህ የባሰ
ተንኮል ይሠራል ፥ ይኸማ ቀላል ነው ፥ እንዲህ ብለን እናስወራ ብሎ
መመሳጠር ነው ። አሁን ያ አገልግሉን ያስቀማው የታል ቢባሉ ፥
እውነትና ሐሰቱ ይለይ ነበር” አሉ ኮስተር ብለው ።

“እረ እኛ ምን አገባን ፥ እዚያው እንደ ፍጥርጥራቸው እስበሳቸው
ይጓተቱ ፥ እኔ ብቻ እምለምንሁ ነገሩ ታይጣራና እውነት ውሸቱ ታይ
ለይ ፥ አፈሣ ተዚህ ተቤት የወሰደው አገልግል እሚቹ ሰውዬ ዘንዳ
ተገኘ የሚል ወሬ ምንዳዬ እንዳይሰማና እንዳይጋደሉብኝ በምታም
ኑት በወዳጅሁ በሚኻል ይዣኋለሁ” ብለው ቀኛዝማች ሳያስቡትና
ታደርገዋለች ብለው ሳይጠረጥሩ ፥ ቤትየዋም ቀደም ብለው አደርገዋ
ለሁ ብለው ሳያቅዱ ፥ ድንገት በመጣ ግፊት ሰውዬው እግር ላይ ጥም
ጥም አሉ ።

ቀኛዝማች ደነገጡ ። ርኅራኄ ተሰማቸው ። “እረ በፈጠረሽ እም
ላክ ይገኛለሁ ተነሽ?” ብለው ወዲያው አነሷቸውና ፥ “ምን መጣ
ይህን ያክል ፥ እኔ እኔን የሚተናኮል ጠላት መጥቶ እንደሁ በማለት
ተናደድኩና ተበሳጨሁዪ ፥ ይኸ ሌላ ሌላውማ የተለመደ ነው ።
አፈሣ ሽፍታ በገንዘብ ገዝቶ ሊያስገድለው ነበር ቢባልስ ፥ ምን ይኮ
ናል? ያው ላንቺ ስል ነገሩን ሸፋፍኜና አድበስብሼ ዝም ነው ። አሁ
ንም ቢሆን እንኳን ‘በሚካኤል ይዣሃለሁ’ ብለሽኝና በልጆቻችንም
ብትዪኝ ቃል አይወጣኝም ። እንግዲያው አሁን የምር አይደል

እምንጫወተው ፥ እኔማ አገልግሉን ወስዶ ነበር ካለችኝ በኋላ ብዙ
ክፉ ክፉ ነገር አስቤ ነበር ። ሽፍታም ከሆነ ጠመንጃውን ሊገፍ ይሆ
ናል” ብለው ዝም አሉ ።

የቤትዮዋ እንዲያ መጨነቅ የገዛ ዘመዳቸውን ለማዳንና ነገር
ለማብረድ ስለ መሰላቸው ፥ ቀኛዝማች ልባቸውም ፊታቸውም ላላ ።

“በይ እንግዲህ ያም አለ ፥ ያም አለ ፥ አፈሣ አገልግል አድርስ
ልኝ ብሎ የላከው ልጅ አገልግል ስለ ተነጠቀ ፥ አፈሣ ጠፋ ቢባል
ማንም አያምንም ። ተንግዲህ የሚበጀው ነገር የተገኘው አገልግል
በምኑም ፥ በምኑም አምሳያ ሆኖ ነውዪ የኛ አይደለም ተብሎ ቢወራ
ልሽ በያት ። ሌላ ሌላው ቀላል ነው ። መቼም አንደዬ ሐሰት ተናጋሪ
አድርገሽኛል ፥ አፈሣ የጠፋው ከቀኛዝማች ጋር ተጣልቶ ነው ተብሎ
ይወራና ነገሩ ውሎ ይደር ። እንዲህ ከሆነ ምንዳዬ እንኳ የስሚ —
ስሚ ቢሰማ ተገኘ በተባለው አገልግል አይጠረጥርም ። እኔ ግን ፥ ነገሩ
በኔና ባንቺ ይቅር እንጂ ለዘዴአቸው ያስወሩት ነው የመሰለኝ ። አፈሣ
ከዚያ ከሚቹ ሰውዬ ጋር ምንም ግንኙነት ባይኖረው ኖሮማ አይሸ
ሽም ነበር ። ሽንጡን ገትሮ ነበር የለሁበትም የሚለን ። እኔ እንዲያው
ያንቺን መርገብገብና መጨነቅ አይቼ ፥ ለኔ የመጣ ጠላትና ምቀኛ
ያለመሆኑን ካወኩ በኋላ ተወት አረኩት ። በምንዳዬ ላይ የተፈጸመው
ግፍም ቀላል ነገር አይምሰልሽ ። እስቲ ይኸ ድሃ ምን አረገው ፥ በምን
ደረሰበት ፥ ከበቅሎ እኩል ሮጦ መከራውን አይቶ ባደረ ፥ ሰጠሁም
ነሣሁም እኔ ነኝ ፥ አሁን እሱን አስገደለና የሱን ማሳ አልሰጠው ፥
እንኳን እግዚአብሔር አተረፈው ። ቢሞት ኖሮ እገባበት ገብቼ አለቀ
ውም ነበር ። እኔ እንደሚመስለኝ ጉዳዩ ይኸው ነው” አሉ ቀኛዝማች
በሙሉ እርግጠኝነት ።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፥ የኔ ጉድ እስካልተጋለጠ ድረስ የፈለጉ
ትን ቢሉና በዚያም አለ በዚህ ነገሬ ከተድሞነሞነልኝ ምን ቸገረኝ
በሚል ብልሃት ፥ ነውም አይደለም ሳይሉ ሰምተው ዝም አሉ ። በልባ
ቸው ግን ፥ “ወልይ የሆኑ ሰውዬ ፥ ያልታወቀባቸው ጠጠር ጣይ ፥ ዐሥ
ሩን መጣፍ እሙን—እሙን ሲሉ ይውላሉ ፥ አንዳይ መጥቶ ሹክ ብሏ
ቸው ይሆናል” በማለት ተገርመዋል ።

“ይኸስ ይሁን በጄ ፥ ምን ይደረጋል ፥ እንኳን ብቻ ፍጡነ—ረድ
ኤት ሰወረው ፥ ይዋል ይደር እንጂ ሁሉም የጁን አያጣም ። አንቺም
ለዘመድሽ ማድላትሽና መርገብገብሽ ያለ ነው ። ምንም ቢያረግ
ሥጋሽ ነው ። ይኸ የሰው አገር ድሃስ እንዲህ ደሙ እንደውሃ ፈስሶ፥

ዛሬ ይሙት ፣ ነገ ይሙት ሳይለይለት ምን ታረጊለታሽ ! ተማክረው ምን ያሉት አይገማም አሉ” አሉ ቀኛዝማች በኮራ ስሜት ።

“እኔማ ምን አለኝና ምን ላርግለት? በምን አሳብቤ?” አሉ ሳይታወቃቸው ።

“እንዴት የለሽም? ለሰበብም ከሆነ ደሙ ፈስሷል።”

“ለሱ እሚሆን ምን አለኝ? እስቲ አንቱ ንገሩኝ?” አሉ ችግሩ የተቃለለ እየመሰላቸው ።

“ምነው ያ ዘመድ ያመጣልሽ ያልተቀጠቀጠ ወጠጤሽስ ?”

“ብልጥ ልጅ አስቀድሞ ያለቅሳል አሉ —— በሉ እንዳልኩ ።”

“እሄሄ! ትልቅ ነገር ሆነና ነው?! አዙሮ ማየት ነውዪ ——”

“እኮ ምን ወጣኝ? —— ይሁን እኮ ነው ያልኩሁ ።”

“እኛን ብሎ በመጣና እኛን ብሎ በተጠጋ ———” ሳይጨርሱ፣

“የምን ነገር መደጋገም ነው ። ተንግዲህ ውሾን ያነሣ ውሾ ነው ያሉት ቢጤ ነው ። ከኔና ካንቱ እንዳያልፍ —— ባንቱ ያምራል ፣ አንቱ ወስደሁ ስጡት” አሉ የሰውዬውን ልብ ለማማለልና ውዴታቸውን ለማሳየት ።

“የለም! የለም! ያንቺን አንቺ አድርሺ ፣ —— እኔ ደሞ የኔን”

“ደሞ ሌላ?”

“አንቺኮ ዘመድሽ ስለ በደለው ፣ ማንም ሳያውቅ መካስሽ ነው ፣ ማገገሚያውን ። መቼም ወሬ መያዣ የለውም ። ጨማምረው ቢነግሩትም አፍ ማስያዣ ይሆናል —— ቀላል እኮ ነው ፣ አንቺ በናትነቴ ሰጠሁህ ትይዋለሽ ፣ የኔን ደሞ ዋል አደር ብለን እንሰጠዋለን ። እ! —— ይኸው ነው” ብለዋቸው ወደ ምንዳዬ ጐጆ አመሩ ።

ምዕራፍ ሐያ

አውቶቡሱ በሁለት ትይዩ ጐራዎች ላይ እንደ ጀሮ ተለጥፋ በሸለቆ ውስጥ የተቆረቆረችውን የካራቆሬን ከተማ ዐልፎ ጠመዝማዛውን ቁልቁለት እንደ ወረደ ፣ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ አጐናቸው የተቀመጠውን መንገደኛ ፣

“ወንድሜ? የሣር አምባ ሰው መስልኸኝ —— ” አሉት በለዘብታ ።

“አዎድ ነኝ” አለ ፈጠን ብሎ ።

“ሰው ልጠይእህ አሰቤ ፣ ታሁን—አሁን እያልኩ ሳመነታ ——”

“ማንን?”

“ቀኛማይ በላይነህ ታፈሰን ታአቸው የለ?!” አሉ እንደሚያውቃቸው እያወቁ ።

“ሣርአምባ ተወልጄ እሳቸውንማ ታላወኩ?——”

ቀስ በቀስ ወሬ ቀጠሉ ። ሌላው ቀርቶ የቀኛዝማችንና የሳቸውን ግንኙነት ጠቀስ አድርጎ በማስደሰት ፣ እሱ ወደ ማጀቴ ሲገሠግሥ እግረ—መንገዱን ያየውንና የሰማውን ሁሉ ነገራቸው ። ክፉኛ ደነገጡ ።

“የኔ መድካኔ—ዓለም የት ሔዶ? ነግሬዋለኋ! አደራህን ብየዋለሁኋ! እኚህ ሰውዬ አንድ ነገር ቢሆኑ ኖሮ ፣ አዳሜ ይቺ ገደ—ቢስ እያለ መግቢያ መውጪያ ያሳጣኝ ነበር ። የእሱም ቢሆን ነገ ተነገ ወዲያ ይሽርለታል ፣ ዋናው ነገር አለመሞቱ ብቻ” አሉ በልባቸው ።

አውቶቡሱ ደብረ—ሲና ከተማ እንደ ደረሰ ከተንገዦቹ በከፊል ለቁርስ አይሉት ለምሳ በየተራ ሲወርዱ ወ/ሮ ድጅ—ይጥኑ ላቀችን በእጅ ምልክት “አንቺ እዚያው ቆዪ” አሏት ።

አብረቻው ከሚጓዘው የሣር አምባ ሰውዬ ጋር ከመንገድ በታች ምግብ ቤት ገብተው እየተቆነኑ ጥቂት ከበሉ በኋላ ፣ “በል አንተ ቅልጥፍጥፍ አርገህ ብላ ፣ እንዴት ያለ ማለፊያ ወጥ መሰለህ ፣ እኔ መኪና ላይ ስወጣ ብዪ ብዪም አይለኝ” ብለው ተዉለት ። ሴትዮዋ የምግቡን ዋጋ ተሽቀዳድመው ከፈሉ ። ባላገሩ ሰውየም ደስ

ዛሬ ይሙት ፣ ነገ ይሙት ሳይለይለት ምን ታረጊለታሽ ! ተማክረው ምን ያሉት አይገማም አሉ” አሉ ቀኛዝማች በኩራ ስሜት ።

“እኔማ ምን አለኝና ምን ላርግለት፣ በምን አሳብቤ?” አሉ ሳይታወቃቸው ።

“እንዴት የለሽም፣ ለሰበብም ከሆነ ደሙ ፈሰሷል ። ”

“ለሱ እሚሆን ምን አለኝ፣ እስቲ አንቱ ንገሩኝ?” አሉ ችግሩ የተቃለለ እየመሰላቸው ።

“ምነው ያ ዘመድ ያመጣልሽ ያልተቀጠቀጠ ወጠጤሽስ ?”

“ብልጥ ልጅ አስቀድሞ ያለቅሳል አሉ —— በሉ እንዳልኩ ።”

“እሂሂ! ትልቅ ነገር ሆነና ነው?! አዞሮ ማየት ነዉዪ —— ”

“እኮ ምን ወጣኝ? —— ይሁን እኮ ነው ያልኩሁ ።”

“እኛን ብሎ በመጣና እኛን ብሎ በተጠጋ ——— ” ሳይጨርሱ ፣

“የምን ነገር መደጋገም ነው ። ተንግዲህ ውሾን ያነሣ ውሾ ነው ያሉት ቢጤ ነው ። ከኔና ካንቱ እንዳያልፍ —— ባንቱ ያምራል ፣ አንቱ ወስደሁ ስጡት” አሉ የሰውዬውን ልብ ለማማለልና ውዴታቸውን ለማሳየት ።

“የለም! የለም! ያንቺን አንቺ አድርሺ ፣ —— እኔ ደሞ የኔን”

“ደሞ ሌላ?”

“እንቺኮ ዘመድሽ ስለ በደለው ፤ ማንም ሳያውቅ መካስሽ ነው ፤ ማገገሚያውን ። መቼም ወሬ መያዣ የለውም ። ጨማምረው ቢነግሩትም አፍ ማስያዣ ይሆናል —— ቀላል እኮ ነው ፣ አንቺ በናትነቱ ሰጠሁህ ትይዋለሽ ፣ የኔን ደሞ ዋል አደር ብለን እንሰጠዋለን ። እ! —— ይኸው ነው” ብለዋቸው ወደ ምንዳዬ ጐጆ አመሩ ።

ምዕራፍ ሐያ

አውቶቡሱ በሁለት ትይዩ ጐራዎች ላይ እንደ ጀሮ ተለጥፋ በሸለቆ ውስጥ የተቆረቆረችውን የካራቆሬን ከተማ ዐልፎ ጠመዝማዛውን ቁልቁለት እንደ ወረደ ፣ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ እጐናቸው የተቀመጠውን መንገደኛ ፣

“ወንድሜ፣ የሣር አምባ ሰው መስልኸኝ —— ” አሉት በለዘብታ ።

“አዎድ ነኝ” አለ ፈጠን ብሎ ።

“ሰው ልጠይእሀ አስቤ ፣ ታሁን—አሁን እያልኩ ሳመነታ —— ”

“ማንን?”

“ቀኛማይ በላይነህ ታፈሰን ታእቸው የለ?!” አሉ እንደሚያውቃቸው እያወቁ ።

“ሣርአምባ ተወልጄ እሳቸውንማ ታላወኩ?——”

ቀስ በቀስ ወሬ ቀጠሉ ። ሌላው ቀርቶ የቀኛዝማችንና የሳቸውን ግንኙነት ጠቀስ አድርጎ በማስደሰት ፣ እሱ ወደ ማጀቴ ሲገሠግሥ እግረ—መንገዱን ያየውንና የሰማውን ሁሉ ነገራቸው ። ክፉኛ ደነገጡ ።

“የኔ መድካኔ—ዓለም የት ሔዶ? ነግሬዋለኋ! አደራህን ብየዋለሁኋ! እኚህ ሰውዬ አንድ ነገር ቢሆኑ ኖሮ ፣ አዳሜ ይቺ ገደ—ቢስ እያለ መግቢያ መውጫ ያሳጣኝ ነበር ። የእሱም ቢሆን ነገ ተነገ ወዲያ ይሽርለታል ፣ ዋናው ነገር አለመሞቱ ብቻ” አሉ በልባቸው ።

አውቶቡሱ ደብረ—ሲና ከተማ እንደ ደረሰ ከተንገሮቹ በከፊል ለቁርስ አይሉት ለምሳ በየተራ ሲወርዱ ወ/ሮ ድጅ—ይጥኑ ላቀችን በእጅ ምልክት “አንቺ እዚያው ቆዪ” አሏት ።

አብሯቸው ከሚጓዘው የሣር አምባ ሰውዬ ጋር ከመንገድ በታች ምግብ ቤት ገብተው እየተቆነኑ ጥቂት ከበሉ በኋላ ፣ “በል አንተ ቅልጥፍጥፍ አርገህ ብላ ፤ እንዴት ያለ ማለፊያ ወጥ መሰለህ ፣ እኔ መኪና ላይ ስወጣ ብዬ ብዬም አይለኝ” ብለው ተዉለት ። ሴትዮዋ የምግቡን ዋጋ ተሽቀዳድመው ከፈሉ ። ባላገሩ ሰውየም ደስ

ብሎት አመሰገነ። መንገደኞች ከየቆዩበት ሲመለሱ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑም ተመልካቾቻቸውን እያስገረሙና ፣ የገላ ቅርፅ አይተው የሚቋምጡ ወንዶችን የስስና ምራቅ እያስዋጡ ተመልሰው ገቡ። ለላቀች ግን ፣ አውቶቡሱ ውስጥ እየተዘዋወሩ ቆሎ ከሚሸጡ ልጆች መኻል አንዱን ጠርተው በምልክት ካሳዩት በኋላ የዐሥር ሣንቲም የገብስና የሽምብራ ቆሎ አዘዙላት። ለራሳቸው ከገዙት ሙዝም ሳኩላት። በትልቅ አገልግል ጥሰቅ ብሎ የተቋጠረው የዶሮ—ወጥና እንጀራ ግን ፣ አዲስ አበባ ለጉራና ለዝና ቀርቦ የሚበላ የባለሙያነት ማስመስከሪያ ነው።

ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ የሚበሉና የሚጠጡት ፣ የሚለብሱና የሚያጌጡበት ነገር ሁሉ ከሰው የበለጠ ቢሆንላቸው ደስታውን አይችሉትም። የሚያኮራ ስምና ዝና ይወዳሉ።

“ጥሎብኝ ፣ ከትንሽ ሰው ጋር መዋል አይሆንልኝም ፣ መብልም ቢሆን ጥፍጥ ያለች በትንሿ ትበአለች። አሰስ ገሰስ አልወድም” ይላሉ።

ቀኛዝማችን የወሸሙ ሰሞንም ፣ “እያዩ ነው መውደቅ ፣ ለንዲህ ያለው ሰው ቢበለጡም አይቆጭ ፣ ከማን ጋ ነው ቢባልም ስማቸው ብቻ ያኮራል። ካንድ ቁና ጓያ አንድ ቃጢ ስንዴ ይበልጣል” በማለት ከጐረቤቶቻቸው ጋር አውርተዋል። ወደ አዲስ አበባ ለመሔድ የተነሡበትም ዋናው ምክንያት ፣ አዲስ የተመረጡት የሕዝብ እንደራሴ የቀኛዝማች በላይነህ ሚስት ናቸው በመባል የዝና ተካፋይ ለመሆን ነው። ይህ ፍላጐታቸው በሰውዬው በኩል ካልተሳካ ሌላ ብልሃት ከመፈለግና ከማስፈለግ ቸል አይሉም።

ምዕራፍ ሐያ አንድ

የምንዳዬና የሞተው ሰውዬ ጉዳይ እንደ ሌሎች ተራ ወሬዎች ቶሎ በመቀዝቀዝ ፈንታ እንደ ፍግ ረመጥ ውስጥ—ውስጡን ተጋጋመ። የአፈሣ ቤተሰቡን ጥሎ መሔድ በየቤቱ በተለያየ ሁኔታ ተወራ።

አንዳንዱ ‘እቴዋ እያለች እንዴት የማንም ጋለሞታ ቀድማት አዲስ አበባ ወጣች’ ብሎ ከቀኛማይ ጋር ተጣልቶ ነው አሉ ሲል ፣ ሌላው ደግሞ ‘ሬሣ ጥባእ አድሮ ሊነጋጋ ቲል ፣ ምንዳዬን እጠይቃለሁ ብሎ ቲሔድ የምንዳዬ ሚስት ጨለማ ውስጥ ተቀምጣ ስታለቃቅስ ጥግ—ጥጉን ቲሔድ አይታ ፣ እሷም ለራሷ ፈርታ ሳታውቅ ብጠይቀው ይፈራና ይሸሻል ፤ በዚያ አፍሮ ነው የጠፋው አሉ’ ይላል። በጣም አውቃለሁ ባዩ ደግሞ ፣ ወሬውን ከየት እንደ ሰማና እንዳገኘው ሳይታወቅ ‘ከየቱ ፣ ነገሩ ወዲህ ነው አሉ ፣ ምንዳዬ የቆሰለ ለት ፣ አፈሣ ከቀኛማይ ቤት የተዋሰው አገልግል ሚቹ ሰውዬ ማሽመቂያ ላይ ተገኝቶ ነው አሉ። በዚህ የተነሣ ነገር እንዳይባባስ ብሎ ነው አሉ’ ይላል።

ሁሉም በየቤቱ የአፈሣን ነገር እያነሣ የየግሉን ጥርጣሬና ግምት ሲሰጥ ፣ የመጨረሻዋ ወሬ ግን በየት በኩል እንደ ተገኘች ማንም አያውቅ።

ቸርነት ፣ የወይዘሮ እልፍ ይከንዱን ወጠጤ እረፋዱ ላይ አርዶ ሥጋውን በቆሪና በሰዴቃ ላይ ከፋፍሎ ወደ ቤት ካስገባ በኋላ ምንዳዬ አጠገብ ዐረፍ ብሎ ፣

“እመመሀ መሰል ምንዳ?” አለው።

“አይ ደግ ነኝ ፣ ምንም አይለኝ ፣ እንደ ፈራሁትም አደል!”

“ሥጋ ለሥጋ መሆኑ በጀ ፣ አጥንትህንማ ቢጨርፍ ኖሮ —— መቼም የኛ ነገር ጥሎብን ፣ ኮርኮም ቢያረገንም ማማረራችን አይቀር —— ሞትስ አለ አደል? አብነቱ የጌትነቱ ነው! እኔማ እዚያ ፋፈ ውስጥ ወድቀህ በደም ተለውሰህ ቃይህ ፣ ልቤን ስውር ነበር ያረገኝ ፣ ያደነጋገጤን ነገር አታንሣ —— ”

“እኔ ደሞ ሰውዬው ባፍጢሙ ተደፍቶ ሳየው በጣም ደስ አለኝ። ትንሽም ንድድ ያለኝ እሱም ገድየዋለሁ ብሎ ይሆን እያልኩ ሳስብ

ነው ። እንዲህ የልቤን ሠርቼ ሰባት ዓመት ብተኛ ምናባቱ !" አለ ምንዳዬ ራሱን እየነቀነቀ ።

"ለምን የፈለገው አይሆንም! እንደ ባር—ቅል አፈንድተኸዋል እኮ! እኔ ደሞ ተሁሉም ተሁሉም የገረመኝ የማድፈጫው ፤'ያንተ ያለህ' አለ የኔ አገር ሰው ። ሲደለድል ከርሞ ተሠራለቲ ። ደሞ ያገልግሉ ጋጋታ ነውዬ ፤ ገና በወጉ በልቶ ሳይጨርስ ነው ከች ያልከበት ። አገልግሉን ቀኛማይ አኑረውታል ። እኔማ ጡር ሠርቻለሁ ። ፍትፍቱን አፈሰስኩት ።"

"የምን አገልግል ?" አለ ምንዳዬ በጣም ተገርሞ ።

"አላየኸውም እንዴ ?"

"አይ አንተ! እኔ ለራሴ ነፍሴን ስቼ ምኑን ዐውቀዋለሁ ?"

"እንግዲያውማ ሰውዬው እነበረበት ቦታ ላይ አገልግል ተገኝቶ" ሲል ድንገት ከውጪ የገቡት ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ 'አገልግል ተገኝቶ' የሚሉትን ቃላት እንደሰሙ "ለሳቸው ሰጧቸው" አለ ኖር ለማለት እየተነጣ ።

የወይዘሮ እልፍ ይከንዱን ነፍስ ዳግመኛ የፍርሃትና የሥጋት ንዳድ አመሳት ። እንዲያው ለወጉ ያህል "አንቺ ልኬለሽ !" ብለው ወደ እሷ ተራመዱ ። 'ምነው እግሬን በሰበረው' እያሉ በልባቸው ። "እኔ አይሰማብኝ እያልኩ አሣሬን አያለሁዬ ፤ ለካ ነገሩን ቸርነትም ያውቀዋል ። እውሻ ሆድ ቅቤ አያድርም" አሉና የመጡበትን ትተው ያልመጡበትን ነገር ፤ ያውም ደግመው የማያስታውሱትን ነግረዋት ተመለሱ ።

"በል ያን የጀመርከልኝን ወሬ ጨርስልኝ" አለ ምንዳዬ አግድም እያየ ።

"መቼም ሰውዬው ሲጠረጥሩ ቆቅ ናቸው ። ምን ነገር ሹክ እንዳላቸው እንጃ እስኪ አካባቢውን ፈትሹት ብለውን" ብሎ ከመጀመሩ ፤ ሸዋርካብሽ 'በይ ቶሎ ሒጂና የሚወራውን ሰምተሽ ነይ' የተባለች ይመስል ፤ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ወጣ ከማለታቸው ከች በማለቷ ቸርነት ፤ "ቶሎ ይዘነው ወጣን እልሃለሁ ፤ አንተስ ቢሆን ታውቀው የለ ፤ እንዲህ ነበር ነገሩ ሁሉ" ብሎ ወሬውን የጨረሰ ለማስመሰል ዝም አለ ። ምንዳዬም ወሬው የተቋረጠበት ምክንያት ገባው ።

* * *

ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ግቢ ውስጥ ትልቅ ትንሹ በደስታ እያውካካ ይተራመሳል ። መምሬ ተክለ ጊዮርጊስም ፤ ከውቢት ሚካኤል ፤ ከደብረ ወርቅ ማርያምና ከካብ ሥላሴ አብያተ ክርስቲያናት የጠሯቸውን ካህናት ባንድ ወገን አስቀምጠው ለሽንታ ስንብት ቀርበዋል ። ከካህናቱ ፊት—ለፊት በስተደቡብ ወገን እርም አይቀሬና መሰሎቹ በየሥራቸው ያሉትን ተጋዦችና ገባሮች ከሰበተጀርባቸው ደርድረው በየደረጃቸው መደዳውን ቆመዋል ። ምድረ—ግቢው ባይጨናነቅም ሞልቷል ።

ገበሬዎቹ አዳፋ ሸማ ፤ የነተበና የተጣጣፈ እጀ ጠባብ ወይም ኮት ፤ የተደራረተና ባያሌ ክር የተወሰወሰ አፈ— ሰፋፊ ዙሪያ ቅምቅም የመናኛ አቡጀዲና ካኪ ቁምጣ ሱሪ ለብሰው ረድፍ—የለሽ የሰው አጥር ፈጥረዋል ። በዐይነ—ጅምላ ትኩር ብሎ ላያቸው በሰው ቁመት ልክ የተከረከመ ሰደድ እሳትና ጢስ የገረፈው ግንድ ይመስላሉ ። ሆዳቸው ቢሞላም ፤ ፊታቸው አይወዛም ። ከግላቸው የደስታ ክልል ውጪ ቢፈጉም ፤ ውስጣቸው ረመጥ ነው ። ሲያመርቱ ነጣቂ ፤ ሲናገሩ ሸውከኛ አለባቸው ። ኑሮና ተስፋቸው "በእርሱ" ያውቃል ላይ ተመሥርቶ የነገውን ኑሯቸውን ከዛሬው ለይተው አያዩትም ። የሕይወት ጎህ አይታያቸውም ። ውስጣቸውም ደጃቸውም ጽልመት ነው ።

ቀኛዝማች በልዩ ልዩ ምክንያት ወጣ—ገባ ሲሉ ፤ ከካህናቱ ይልቅ ገበሬዎቹ ፤ አንዱ በሌላው ትከሻና ጭንቅላት ላይ አሻግረው ይመለከቷቸዋል ። ወደነሱ መለስ ብለው አየት ባደረጉ ቁጥር ደግሞ ፤ እያንዳንዱ እሱን ያዩና ያወቁት እየመሰለው በደንብ እንዲታይ ፤ ወይ ካይኑ ፊጠጥ ፤ ወይ ከወደ ጥርሱ በትሕትና ገለጥ ፤ አለበለዚያም አንገቱን አስጎ ለመታየት ይሞክራል ። በርግጥ ያዩት እኔን ነው ባዩ ደግሞ ድንገት እጅ እነሣለሁ ሲል እፊቱ ከቆመው ሰው ትከሻ ወይም ጀርባ ጋር ይጋጭና በድርጊቱ ያፍራል ። አብዛኛው ሰው በግምቱ እኔን ደህና አርገው አይተው ለይተውኛል ፤ እንኳንም አልቀረሁ ። ሌላው ቢቀር እንደ ልቤ አርሳለሁ" ይላል ።

ቀኛዝማች ፤ ካዳራሾቹ ፊት ለፊት ግቢው መኻል ወደ ካህናቱ ቀረብ ብለው ከተቀመጡበት ድጋፍ የለሽ አጠር ያለ የጠፍር ወንበር ላይ ሆነው የሚፈልጉትን ሰው በየተራ እያስጠሩ ፤ ትእዛዝ ፤ ምስጋናና አደራ ከሰጡ በኋላ ፤ ካህናቱን በስተቀኝ ወገን ባለው አዳራሽ ፤ ገበሬዎቹንና በነሱው ደረጃ የሚገኙትን ደግሞ በስተግራ በኩል ባለው አዳራሽ ግብር አበሉ ። ለምንዳዬም ተላከለት ። ገበሬዎቹ የቀኛዝማች ወኪሎችና አፍ—ጠባቂዎች በሌሉበት እርስ—በርሳቸው ሲያወሩ ፤ ብሶትና ምኞታቸውን አይደባበቁም ። የልቦቻቸውን በሮች ከፍተው

ሐሳቦቻቸውን ያስተናግዳሉ ። ቦጥቧጭ ወይም አስቦጥቧጫቸው ብቅ ካለ
ደግሞ ፣ በሮቻቸውን ቶሎ ይዘጉና በመጣጣ ፊቶቻቸው ላይ የቆረፈደ
ፈገግታ ያሳያሉ ።

ሁሉም ነገር እንደ ታሰበው ተጠናቆ ፣ የፓርላማው ተመራጭ
ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ወደ አዲስ አበባ የሚነሡባት ሰዓት እንደ
ደረሰች ፣ በመጀመሪያ በትላልቅ የፍየል ሙክት ስልቻ የነጭ ጤፍ
ዱቄት የተጫኑ አምስት አህዮች በትልቁ የአጥር በር ሲወጡ በተ
ፈጠረው የሽቅድድም ግፊያ ሦስት—አራቱ በተለያየ ቃና አንዛርጠው ፣
አንድ ሁለቱ ፋንዲያ ጣሉ ። ቀጥሎ ፣ ቋንጣ የሞላ ትላልቅ አገልግል
ያንጠለጠሉ ፣ ቅቤና ልቁጥ በርበሬ (ድልህ) የያዘ ገረወይና የተሸከሙ
ሰዎችና በመጨረሻም አረንጓዴ የልብስ ሳጥን የተጫኑ ሁለት አህዮች
ጓጉንቸር ቁልፋቸውን እንደ ጉትቻ አንጠልጥለው እያንኳኩ ተከታትለው
ወጡ ።

ቀኛዝማች ፣ ድፍን ጥቁር የሱፍ ልብሳቸውን ከነሰደርያውና ፣
በነጭ ሸሚዝ ላይ ቡናማ ክራቫት አስረው ፣ ዙሪያ ወለሏ ያልሰፋ
ባለሐር መቀነት ልከኛ ጥቁር ባርኔጣቸውን ደፍተው ፣ አፍንጫዋ
ሾል ያለ ጥቁር ጫማ አድርገዋል ።

ባንድ በኩል ወሬው ተሰምቶ ዝናቸው እንዲስፋፋ ፣ በሌላ ወገን
ደግሞ በበላይነት ባሕርይ እየተንቀባረሩ ሁሉንም አሽቆልቁለው
ሲመለከቱ ዘውድ ቀረሽ የሣር አምባ ንጉሥ መሰሉ ።

ከዚያው አካባቢ የመጡ ሴቶች ደግሞ ፣ እንደ ባሎቻቸው በሁለቱ
አዳራሾች ግራና ቀኝ እንደ ታሰረ የማገዶ እንጨት ሰብሰብ ብለው ፣
የቀኛዝማችን አለባበስና አኳኋን ይመለከታሉ ። ባጋጣሚ ወደ
እነርሱ መለስ ያሉ እንደሆን ዐይኖቻቸውን ሰብረው አንገታቸ
ውን ይደፋሉ ። አንዳንዶቹ በሹክሹክታ ፣ "ዛሬ ታቦት ቢያሸክሟ
ቸው ሚካኤልን ይመስሉ ነበር" ብለው ሲሸረድዱ ፣ ሌሎቹ ደግሞ በሰ
ደሪያቸው ላይ ወደ ፊት ገፍቶ በነፋስ እንደ ተሞላ ወናፍ የተቀተተ
ቦርጫቸውን ይመለከቱና ፣ "አንቺዬ! አቤት! ሆዳቸው ምን አከለ
ልጄ ፤ ቅርጫት መሰሉ አደለም እንዴ? እዚያማ ሲሔዱ ድብኝት
ሆነው ቁጭ ነው ። እዝጊዮ ያንተ ሥራ! አሁን ይኸ የለበሱት ጥን
ዚዛ የመሰለ ነገር ምን ያህል ያወጣ ይሆን?" በማለት እስበሳቸው
ሲጠያየቁ ከመካከላቸው አንዷ ፣ "ኧረ ስንትና ስንት መቶ ሽልንግ
ነው ሲሉ ነበር እቴ! የጥማድ ይሁን የሁለት ጥማድ በሬ ዋጋ ያወ
ጣል ቲሉ ሰምቻለሁ" ብላ መለሰች ። አንዳንዷ ደግሞ ፣ "እስቲ ታል
ጠፋ ልብስ አሙካ የጠገበ ያገሬን ባና የመሰለ ይልበሱ?" በማለት
ታናንቃለች ።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ምኞቱ እንደ ተሳከለት ሰው በመደሰታ
ቸው ሰዉን ሁሉ ተራ በተራ እየሳሙ ፣ ቢሳሙ ደስታቸው ነበር ።
የሞቁት እንሶስላ ዐልፎ — ዐልፎ እጅና እግራቸው ላይ ጠቁሮ ፣ ሌላው
የተንተረከከ ፍም መስሏል ። ቀኛዝማች "አልቦና አምባሩን ተይው"
ባይሏቸው ኖሮ አዘጋጅተው ነበር ። ቱር ብሎ ታጥቦ የወተት ዐረፋ
የመሰለ ልብሳቸውን ለብሰው ፣ ጥቁር ሻሻቸውን አስረውና ፣ ሰማ
ያዊ ሸራ ጫማቸውን አድርገው ከሣር አምባ የሚወጡበትን ደቂቃ
በጉጉት ይጠባበቃሉ ። አጠር ቀጠን ያሉ ናቸው ። እንዲህ እንደዛ
ሬው ቅናትና ንዴት ፣ እልህና ብስጭት ፈገግታና ውበታቸውን ሳይገ
ፈው ወዛቸው የሐምሌ ቡቃያ ይመስል ነበር ። ጠየም ያለው ሰልካካ
ፊታቸው በመጠኑ ጐላ—ጐላ ካሉት ነጫጭ ዐይኖቻቸው ጋር ቀልብ
ይዘርፋሉ ። ጥቁሩ ጸጉራቸው ሹርባ ቢሠራ ትከሻቸው ላይ ባይኩነሰን
ስም አንገታቸውን ይሸፍናል ። ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ የተበደሉት
ከወደ ዳሌና እግራቸው ነው ። የዳሌ ነገር ሲነሣ አይወዱም ፤ ባተ
ሞንዳላ ፣ ተረከዘ ሎሚ እየተባለ ሲደነቅ ደማቸው ይፈላል ። እንደ
ደጋን ጐበጥ ባለው ቅልጥማቸው ላይ ቁጭ — ቁጭ ያለችው ባታ
ቸው የተጨፈለቀ ሙዝ ትመስላለች ። የእግራቸው አወራረድ ከአካሔ
ዳቸው ጋር የብልሽት ሽርክና የፈጠረ ይመስል አረማመዳቸው
ፈጣን ፣ አጣጣላቸው ወንካራ ነው ። የመጀመሪያ ባላቸውን ፈትተው
ወላጆቻቸው ቤት በነበሩበት ያፍላ ወቅት ቁንጅናቸው ቀኛዝማችን
ለመማረክ በጣም በቂ ነበር ። በጠይሙ ገላቸው ላይ ያለው ንቅሳት
ጐልቶ ባይታይም ፣ የውበታቸው ግርማ የነበረው የወተት ዐረፋ መሳይ
ከርክም ጥርሳቸው ፣ በፈገግታ ጸዳል ሲታጀብ የወንድ ቀልብ ይሰ
ልብ ነበር ። ቀኛዝማችንም እያዳፋ አስገብቶ ሴትዮዋ መውደድ ውስጥ
የሸጎረባቸው እሱው ነበር ። የኋላ — ኋላ ሦስትና አራት ልጆች እንደ
ወለዱ ፣ ያ የአፍላ ሞንዳላ አካላት እየጎደለ ፣ ያ በጊዜው ሲያናጥር የነ
በረ ሙቀመጫቸው እንደ መንገደኛ ስንቅ እያለቀ ፣ ወንካራ እግራቸ
ውም እየባሰበት ፣ ውበታቸውም ቀስ በቀስ እንደ እብቅ በነነ ። በተወ
ላጅነትና በንጹሕ የዘር ሐረግ የተመረጡት ወይዘሮ እልፍ ይከ
ንዱ ፣ በመጀመሪያ ውስጥ — ውስጡን ባንዳንድ የገበሬ ሚስቶች ፣
በመጨረሻም በወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ቅምጥ መሆን አንጀታቸው
አርሮ ፊታቸው ከስሏል ። ምንጊዜም ድንቡሽቡሽ ገላና የሚያረገርግ
ቂጥ የሚወደው የቀኛዝማች በላይነህ ልብም ጓዙን ጠቅሎ ማጀቴ
ጋለሞታ ቤት ሲገባ ነፍሳቸው ተናጋች ።

ዛሬ ከብዙ ሐሳብ እፎይ የሚሉበት ፣ ከምንዳዬ ዐይንና ከአ
ፈሣ የወቀሳ መልዕክት የሚገላገሉበት ፣ ከሟቹ ሽፍታ የቅርብ ትው
ስታና ካስኪደችም የምሬት ልቅሶ የሚያመልጡበት ዕለት ነው ።

በተለይም ያ ያን ያህል አበሳጭቶ ያስቃያቸው አብር የመሔድ ጉዳይ እንዲህ መሰናከሉ ሁሉ ተወግዶ ለመሔድ በመብቃታቸው በጣውንታቸው ላይ የነበራቸውን የበላይነት ያረጋገጡ መሰላቸው ።

የቀኛዝማች የጭን በቅሉ ውድድሩን ባሸነፉ ሰሞን የተገዛላትን አዲስ ግላስ ለብሳ ፣ ልንግሟን እያገኘች ዐረፋና ልሃጯን ስታዝረበርብ ቸርነትና መታፈሪያ አጠገቧ ቆመው ትንፋሿንና ፋንድያዋን ፣ ሸብረክ ብላ ስትሸናም ግም ሽንቷን ያሸታሉ ። ምንጊዜም ሽንቷን ስትሸና "ምናባቷ!" ብለው ፊታቸውን ያዞራሉ ።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ጐረቤቶቻቸውን ሲሰናበቱ አንዳንዶቹ እንባቸውን እያበሱ ፣ "እስቲ ይእናው እምዬዋ ፣ በደህና ያግባሁ ፣ የጤናና የሲሳይ አገር ይሁንልሁ ፣ አድባሯ ትቀበልሁ" አሏቸው ።

ከግቢ ሲወጡ ምንዳዬን ከነቤተሰቡ እሰበሰብ ላይ ተቀምጠ አዩት ። ልኬለሽ በወቅቱ ስለ ምንም ነገር ሳታስብ ተነሥታ ሔዳ ሳመቻቸውና ፣ "እንግዲህ መሔድሁ ነው ? በሉ በደህና ያግባሁ! አቤት የኛ ነገር ፣ አሁንማ ቤቱም ደጁም ጭር ማለቱ ነው ። መቼ መሆኑ ነው መምጫሁ?" አለቻቸው ፣ ከፊሉ ካንገት በላይ ።

"አይ ያንቺ ነገር ፣ እኔ ደሞ ምኑን ዐውቄው እቴ" ብለው ወደ ምንዳዬ ሔድ አሉና ፣ "እስቲ በርታ በርታ በል ልጄ! የውሻ ቁስል ያርግልህ! እሳቸውም መዳኒት ገዝቼ እልክለታለሁ ቲሉ ነበር ። ይኸ ተማጆቴ ያመጡልህ ጠእምህ የለ ? እኔም እዘከራቸዋለሁ ። በል ደህና ሁን"አሉት ።

"በሉ ደህና ዋሉ" አለ በይስሙላ አክብሮት የግድ እየተነሣ ።

"አሜን" ብለው ፈጠን ባለ ርምጃ ሲወጡ ሴቶቹ ተከተሏቸው ።

ምንዳዬ ወደ ልኬለሽ ዘወር ብሎ ፣ "እኔ እኮ ያንቺ ነገር ይገርመኛል ፣ እስቲ አሁን ዘለሽ መሳምሽ ምን ይባላል ?" አላት ።

"አይ አንተ ፣ — — ወድጃቸው መሰለህ ? — — የንከሻ ያክል ቁጠረው ።"

"'ድመት መንኩሳ ዐመሏን አትረሳ' አሉ አብዬ ይነሱ ። ሰው አግኝተሽ ሙተሻል ።"

"ላንዳፍታ ምን ይጐዳኝ መሰለህ!! ምነው ብዙ ነገር ስታእ" ብላ ሳትጨርስ ቀኛዝማች አጃቢዎቻቸውን አስከትለው ብቅ ሰላሉ ፣ ድንግጥ ብላ ወደ ምንዳዬ ለጠፍ አለች ። እሱ አንገቱን ሰበር አድርጎ በትሕትና ቆመ ።

ቀኛዝማች ፣ ምንዳዬን ሲያዩና አብረውት ሲያወሩ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑም በዐይነ ሒሊና ስለሚታዩዋቸው ምንጊዜም ፈገግ ይላሉ ።

"እህ—በረታህ? አሁንስ ነቃ—ነቃ እያልክ ነው አጅሬ ፣ አይዞህ ! ሰውዬው እየተመላለሱ መድኃኒት ያደርጉልህ የለም እንዴ ? አደራ ብዬ በጥብቅ ነግሬአቸዋለሁ" አሉት ከእግር እስከ ራሱ እየተመለከቱ ።

"አዎ! መሰንበቻቸውን እየተመላለሱ መዳኒት አርገውልኛል ።"

"አሁን ለጊዜው ነው እንጂ እኔም መድኃኒት እልክልሃለሁ ። የሰውየውም ቢሆን ቀላል መድኃኒት አይምሰልህ ። አንተማ አይተኸዋል ። መቼም ቢሆን ማንኛውም ነገር እኛ ባሰብነው ሳይሆን ፣ እግዚአብሔር ባለው ነው የሚፈጸመው" እንዳሉ ፣

"እግዚአብሔር ይዕቀብከ እም ኩሉ እኩይ ! (እግዚአብሔር ከክፉ ነገር ይጠብቅህ) ብሎ የለ ፣ ቅዱስ ዳዊት ። እንኳን ብቻ በዚህ አለፈለት" በማለት መምሬ ተክለጊዮርጊስ በጣልቃ ተናገሩ ። አላደነቁላቸውም ።

"በል ጠንክርከር በል ! ለማንኛውም በቀደም ነግሬህ የለ ! አይዞህ" አሉት በፈገግታ ።

"ተንግዲህማ ምን አለብኝ አበረታለሁ ፣" ብሎ እጅ ነሣ ። በአዘኔታና በአበረታች ሁኔታ አይተውት መንገድ ቀጠሉ ። ሰዎቹም እሳቸውን እያዩና እየተጋፉ ተከተሉ ።

"እስኪ ሒጂ አንቺም ከተል በይ እንደሰዉ፣የንቄት እንዳይ መስል።"

"ምነው ተቆጥተህ" አለች እየሣቀች ።

"ሰውዬው እኮ እንዲህ አይምሰሉሽ ፣ ሆዳቸው ሸክክ አይልም ፣ ሴትዮዋ ናቸውዪ የጭቃ እሾህ! የሴትዮዋ ነገርስ አይነሣ!" አለ በምሬት።

"እኔን ሆነህ ባየኸው አለ አሉ ሰውዬው ፣ ባዶ ዐመድ መስሎት ረመጥ ከዘገነ በኋላ ። የባልዬውን ሥራ ሴትዮዋን ሁነህ ብታየው እንዲህ አትልም ነበር ። ባንተ ንዴትማ ፣ አንተ ትብስ ነበር ። የወንድ ምን ደህና አለው ፣ አብሶ እሳቸው! "

"ወዬ ጉድ! ሴት ለሴት መረዳቱ ነው መሰል! ለሙግቱ ኋላ ያደርስሻል " እንዳላት ፣ ከመጨረሻው ሰው ኋላ ተከትላ ወጣች ። በሰዎቹ መሐል ወደፊት ስትገሠግሥ የተላከች እየመሰላቸው ገለል እያሉ ስላሳለፏት ደስ አላት ።

ሰውዬው ባጋጣሚ ከፍ ካለ ቦታ ላይ ቆም ብለው አካባቢውን ሲመለከቱ ፣ እሷንም እንዲያዩዋት ወደ ፊትም ወደ ጐንም ተንቀሳቀሰች።

በመጨረሻም ቸርነትና መታፈሪያ በቅሎ ስላቀረቡ ፣ በቅሏቸው ላይ ተቀምጠው ልኬለሽ ወደ ነበረችበት አቅጣጫ ስለ ተመለከቱ ፣ እሷም እንደ ሌሎቹ እኔንም አይተውኛል በሚል ግምት ተደሰተች ። ልኬለሽ ስትመለስ ምንዳዬ ከነበረበት አልተነሣም ።

"እህ!አዩሽ!" አላት በፈገግታ ።

"ያውም፣ ታንዴም ሁለተዬ" አለች ደስ ይበለው ብላ ።

"እንኳንም የሔድሽ ፣ እሱንስ ቢያመው ነው ፣ እሷ ብቅ ያለግ ለቷ ለምንድን ነው ማለታቸው አይቀርም ነበር ። በማይረባ ነገር ከመ ራራቅ ፣ በትንሽ ነገር መዋደድ ይበልጣል ።"

"እሱማ እውነክን ነው ፣ እኔ እንዲያው ለሳቸው ብለህ በዚህም በዚያም ስትጠቃ ንድድ እያለኝ ነውዬ ፣ መች አጣሁት" ብላ ውስጡ እያረረ ዝም አለች ።

ግንዳ ውሃ ተገኘ ስለ ተባለው አገልግል ዋናውን ምስጢር ሳይሆን ከቤት ተወስዶ ለአፈሣ መሰጠቱንና ቀኛዝማች መስማታቸውን አረጋሽ በድብቅ ነግራታለች ። ያውም'ለማንም እንዳትነግሪ' ብላ አስምላ ። ይህም የልኬለሽ አዲሱ የቂም እርሾ ነበር ።

እሱ ባጋጠመው አደጋ ምክንያት ቀርቶ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ እንደ ተመኙት ብቻቸውን ወደ አዲስ አበባ በመሔዳቸው እልህ ተናዶ ፣ ልኬለሽ ከቀድሞው 'ወደ እንጦጦ እንሒድ' ፍላጎቷ ተቃራኒ በሆነ አስተሳሰብ ደሟ ፈልቶና ስሜቷ ተለውጦ ፣ "ምነው ለኚህ ለአካይስት ቤትዮ እልህ ሲባል አብሮ ሔዶ ቢሆን ኖሮ ፣ ወይ ያንዳንድ ገደቢስ ቀን ነገር" ብላ ከንፈሯን እንደ ነከሰች ወደ ቤት ገቡ ።

* * *

ቀኛዝማችና ከሠላሳ የማያንሱት ተከታዮቻቸው የዐመዴ በሽርን ቦይ አከል ወራጅ ውሃ አልፈው ማጀቴ ሲገቡ ፣ የአጃቢዎቹን ውካታ የሰሙ የመንገድ ዳር ነዋሪዎችና ልጆች ከየቤታቸው እየወጡና ጨዋ ታቸውን እያቋረጡ ባድናቆት እዩዋቸው ። እሳቸውም እጅ ለነሷቸው ሁሉ ፣ በል ሲላቸው ባርኔጣቸውን እያነሡ ፣ የኩራት ስሜታቸው ብቅ ስትል ደግሞ ጠርዟን ብቻ እየነኩ ሰላምታ በመስጠት በገበያው ዳርቻ አቋርጠው ፣ ወደ ዘመዳቸው ግቢ ገቡ ። የእህል—ውሃው ነገር ቀደም ብሎ ታስቦበት ስለነበር ፣ አንዳችም የመስተንግዶ ችግር አልነ በረም ።

የቀኛዝማችን ወደ ማጀቴ መምጣት የሰሙ ወዳጆቻቸውና ዘመድ ነኝ ባዩ ሁሉ ፣ የሞላለት ከራሱ ፣ የሌለው ከወዳጁ እየተለቃ ፣ እንደየአቅሙ ሳይሆን ፣ ለጉራና የሚመለስ ውለታ ለመጣል ፣ 'እሱ ደሞ ምን አለው እቴ' የሚባለውና አንድ እንስራ ጠላ ፣ 'ይኸ እንኳ ቢሻው' የሚባለው ሁለት እንስራ ጠላ እያሸከመ ፣ ሌላው አንድና ሁለት ጠርሙስ ካቲካላውን እየኮለኮለ ገባ ። ሽፍን ጫማ ያደረጉና ቦላሌ የለበሱ የመንግሥት መሥሪያ ቤት ሠራተኞች ደግሞ ፣ የፈረንጅ አረቄ እየ ያዙ ጠጋ አሉ ። የቆየ ወዳጅነታቸውን ለማጠንከር የፈለጉ ሦስት—አራት ሰዎች የበሬ ሽንጥ ፣ ታላቅና ታናሽ ፣ ጉድን ተዳቢት እያሸከሙ ገቡ ። የለየለት ድግስ ሆነ ።

ከያቅጣጫው የመጣው እየተበላና እየተጠጣ ሁሉም ሆዱ ሞልቶ ከለብታ በላይ ሆነ ። አንዳንዱማ ሰክሮ ሽለላና ቀረርቶ ጀመረ ። ያቄመ ቂሙን ፣ የተበደለ ቁጭቱን በመግለጽ ግቢው ገላጣ ቦታ ላይ ከወዲያ ወዲህ እየተንቆራጠጠ ሲያቅራራ ቀኛዝማችና የቅርብ ወዳጆቻቸው ከቤቱ ታዛ ጥግ ተቀምጠው ቁልቁል ይመለከታሉ ።

የሚካኤል ድግስ ሰሞን ሣር አምባ ድረስ እየሔደና ፣ ማጀቴ ሲመጡለትም እገቡበት ጠጅ ቤት ገብቶ የሚያሞጋግሳቸው አዝማሪም ፣ ግቢው እንደ ተሟሟቀ ደረሰ ። ከምግብና ከመጠጡ ደህና አድርጎ ቀርቅቦ ፣ እሱም በተራው የቀኛዝማችን ስም በተደጋጋሚ እያነሣ ካሞ ጋገሰ በኋላ፦

"ለወንድነቱማ ሱሪ መች አነሰው ፣
ቀኛማች በባይነህ ቀሚሱን ለበሰው ።
ከሰው መርጦ ሹመት ፣ ከንጨት ለታቦት ፣
ጥንቱንም ነበረ በብሉይ አሪት ።"

ብሎ በማግጠሙ አንድ ወዳጃቸው ድፍን አምስት ብር ሸለሙት ። ሦስቱም ደስ አላቸው ።

ሁሉንም ስካር ገላገላቸው ። አብዛኛዎቹ ከሣር አምባ የመጡት ሸኚዎች እቤት ውስጥና እደጅ በየጥጉ ሲተኙ ፣ የማጀቴዎቹ ግን ወደየቤታቸው ሔዱ ።

የቀኛዝማች ዕቃ ጢት አውቶቡስ ላይ እንደ ተጫነ ፣ እሳቸው ከሾፌሩ በስተቀኝ ካለው የፊት ወንበር ፣ ባለቤታቸው ከሾፌሩ ኋላ ሁለተኛው መደዳ ላይ ተቀመጡ ። አብዛኛዎቹ ሸኚዎች በሰውዬው በኩል ፣ የሴትዮዋ ዘመዶችና ዐልፎ ፣ ዐልፎ ቀኛዝማች ዘንድ ባማላጅነት የረዷቸው አንዳንድ ሰዎች ደረስ መለስ እያሉ በሌላ በኩል አንጋጠው ይመለከታሉ ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ድፍን የማጀቴ

ሰው እያየና እየሰማ ከባለቤታቸው ጋራ ወደ አዲስ አበባ ለመሔድ በመብቃታቸው ልባቸው ፈንድቷል ።

"እንዲህ የልቤ ደርሶና እንጀቴ ርሶ ፥ ለምን ዛሬ ማምሸዬን አል ሞትም" እስከ ማለት ደረሱ ። አውቶቡሱ ሲንቀሳቀስ አብዛኛው ሰው በተደጋጋሚ እጅ ሲነሣ ፥ ቀኛዝማችም ባርኔጣቸውን አውልቀው ተሰናበቱ ። ሴትዬዋም ቶሎ—ቶሎ ራሳቸውን እየደፉና እያቀኑ "ደህና ሰንብቱ" አሉ ።

ምዕራፍ ሐያ ሁለት

ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ፥ ከታላቁ ቤተ መንግሥት በስተ—ምሥራ ራቅ ረባዳው ቦታ ላይ ከተሠራው ከእናታቸው አጎት ግቢ ውስጥ አንድ ሰፊ ባለ ጓዳ ክፍል ተሰጥቷቸው ደህና ተቀምጠዋል ።

በአጎትነት ስም የሚጠሯቸው አቶ ወርቅነህ ደመቀም ከንጉሡ በስጦታ ፥ ከመኳንንትና ሹማምንቱ በመማለጃና በልመና ሰፊ የከተማ ቦታና የገጠር መሬት ይዘው ፥ ጥሪት ያበጁና ቋሚ ንብረት ያደራጁ የታወቁ የጽሕፈት ሚኒስቴር ሁለተኛ መዝገብ ቤት ዲሬክተር ናቸው ። የሽምግልናቸውን ምዕራፍ ከጀመሩ ሰንበትበት ቢሉም ዙሪያውን የቆመላቸው ረዳትና የገንዘብ ወጋግራ ቀጥ አድርጎ ስለ ደገፋቸው ፥ ዕድሜያቸው ተቀናንሶና ጠባያቸው ተኳኩሎ ገና ለብዙ ጊዜ የሚያ ገለግል ተፈላጊ ሹም አድርጓቸዋል ።

የሳቸው ደህንነትና ተስፋ በወዳጅና በውለታ ከፋዮች ሲጠበ ቅና ሲከበር ፥ እሳቸውም በበኩላቸው የደጋፊዎቻቸውንና የአይዞህ ባዮቻቸውን ደህንነትና ጥቅም ሥራዬ ብለው ይከታተላሉ ። ቢሆንም ፥ ላላከኩላቸው አያኩም ፥ ላልጋገሩላቸው አያነጉቱም ። በዙሪያቸውና ከበ ላያቸው ያሉት ሰዎች ኑሮ ተዋቅሮ የተጨመጨመው ፥ በአማግረኝ ላማግርህ ፥ በአካድነኝ ላካድንህ ፥ እንካ — በንካ ስልት በመሆኑ ቻል ታና ዝንጋታ የኑሮ መዕድን ያናጋሉ ። አፋቸው ለጉርሻ ፥ እጃቸው ለእጅ መንሻ የተከፈተና የተዘረጋ በመሆኑ ፥ ከዘንጉ መነጠቅ ፥ ችላ ካሉ መጨፍለቅ ስላለ ፥ የሁሉም የጋራ ምሳሌ 'የዘነጋ ተወጋ' ወይም 'ፍት ፍቱን እይተህ ተጎራረስ' ነው ።

አቶ ወርቅነህ ደመቀ ከተላላኪነት ወደ ተራ ጸሐፊነት ፥ ከዚ ያም ደረጃ በደረጃ ወደ ፪ኛ መዝገብ ቤት ዲሬክተርነት የደረሱት ፥ በሥራና በአገልግሎት ብቻ ሳይሆን ፥ ለአለቆቻቸው በሚያደርጉትና በሚያሳዩት ከፍ ያለ ኸር —ጉድና የተትረፈረፈ ትሕትና ሲሆን ፥ በተጨማሪም በልዩ ልዩ አጋጣሚዎች እንደ ጠቃሚያቸው ሰው ፍላጐትና ሁኔታ ለተለያዩ አለቆቻቸው በሚያቀርቡት ገጸ —በረከ ትና 'ይኸ ምስጢር ነው' በማለት በሚያደርሱት ወሬ ጭምር ነበር ። በዚህም ምክንያት ከአያሌ ዓመታት ጀምሮ ጠባያቸውን አሳምረው የሚያውቁ የቅርብ የሥራ ባልደረቦቻቸው ፥ "ወርቅነህ መዘውር" በማለት ቅጥያ አወጡላቸው ።

ሕይወታቸው በተላላኪነት ሥራ ወዲያ — ወዲህ ካለችበት ጊዜ ጀምሮ በሠሩበት ቦታ ሁሉ ፣ አንዱ ባንዱ ላይ ተንጠላጥሎና ተሻግሮ ፣ ተጉትቶና ስቦ እንደሚኖር በማየታቸው ቋሚ ጠባያቸውን ዐውቆ ፣ እምነትና ጽናታቸውን ገምግሞ ለመተንበይ የሚያዳግት ባሕሪ አላቸው ። ካለ ነገራቸው ግን ፣ ተናግረው ሰው አያስቀይሙም ። ልባቸው ከፈቀደና እጃቸው ከተዘረጋ ፣ ለጋስና ቁም —ነገረኛ ሲሆኑ ፣ ቂም ይዘው በክፉ ዐይናቸው ካዩ ደግሞ ፣ የጥቃት ጦራቸውን አድፍጠው ይወረውራሉ ።

በሥራቸውና በጠጋ — ጠጋቸው ምክንያት የተነሣ ለም ከጠፍ የመንግሥት መሬት ያለበትን ፣ ሹመት የሚገኝበትንና የታጨለትን ፣ የደመወዝ ዕድገት የሚሰጥበትን ፣ የየትኛው ክፍል ባለሥልጣን በምን ዓይነት ጉዳይ እንደሚያግዝ በመንገርና በማማከር እንደምንም ጠቅሞ መጠቀም ልማዳቸው ነው ። ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ አዲስ አበባ በገቡ ሰሞን ፣ "አይዞሽ! የምትፈልጊውን ነገር ንገሪኝ ፣ ከሰው እንሶ መታየት አልወድም ፣ እ!" በማለት አኩራሯቸው ። ቀድሞውንም ዝናና አይዞሽ ባይ ወዳድ የነበሩት ሴትዮ ምኞታቸው ተሳክቶ ፣ በቀኛዝማችም ሆነ በሌሎች ወሬ ቃራሚዎች ፊት የሚያስከብሩና 'እኔ አለሁ' የሚሉ ዘመድ በማግኘታቸው ፣ ልባቸው በኩራትና በተስፋ ተለጠጠ ።

ላቀችም ገና ከማጀቴ ሳይነሡ እንደ ተነገራት አቶ ወርቅነህ ደመቀ ቤት ተልካ በገባች ቁጥር ፣ ካፏ ቆጠብ ፣ ካቀማመጧ ሰብሰብ ፣ ካንገቷ ሰበር ማለትንና የሚበላም ይሁን የሚጠጣ ሲሰጣት ፣ ካንገት በላይ መግደርደርን ሥራዬ ብላ ተያያዘችው ። ካደገችበት የገጠር ልማድ በባሰ ሁኔታ ፣ "እንዲህ እያልሽ ነው መናገር ፣ እንዲህ እያደረግሽ ነው መሥራት" እየተባለች በተደጋጋሚ በመነገሯ 'እሺ' እንጂ 'እምቢ' የሚል ቃል ከአንደበቷ የጠፋ መሰለ ። የኩተቱ ዓይነትም በዛባት ። የምታየው ዕቃ ሁሉ ሲነኩት የሚሰበር ፣ ሰው ሁሉ ቅን የማይናገር እየመሰላት ፣ ዕቃውን ሁሉ የምታነሣው በጥንቃቄ ፣ ሰውን ሁሉ የምታናግረው በፍርሃት ሆነ ። በጣም ያስደነቃት ዕቃ ግን ፣ ግድግዳው ላይ ረዢም ጥቁር የገመድ ጅራቱን ሽጉጦ ፣ ክብ ጠረጴዛ ላይ ማዕዘኑ ጥግ የተቀመጠው አነስተኛ ሳጥን መሰል ነገር ነበር ።

ጢት — ጢት ቡና ሲጠጣና ከምሳ በኋላ የአቶ ወርቅነህ ልጅ ነካ ስታደርገው ፣ እንደ ሰው ያወራራና በመኻሉ ደግሞ ዘፈኑን ያስነካዋል ። ማታም እንዲሁ ። ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ወጣ ሲሉላት ያንን ለፍላፊና ዘፋኝ ሳጥን ከወደ ቂጧ ሸሸት ፣ ከወደ ደረትና ራሷ ወደ ፊት ሰገግ ብላ ትመለከትና ፣ "እምኑ ጋ ይሆኑ ሰዎቹ?" ትላለች ።

አንድ ቀን ከወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ጋር ብቻቸውን ሲያወሩ ፣ "እቴዋ ፣ ይኸ ነገርዮ ምንድነው እልኋለሁ እያልኩ" አለች እያፈረች ።

"የቱ?" አሉ አካባቢውን እየቃኙ ።

"ያ እጠረንቤዛው ላይ ሆኖ እሚዘፍነው" አለች በጣቷ እያሳየች ።

"ያ ጠረንቤዛው ላይ ያለው?" አሉ እየሣቁ ።

"አዎይ!" አለች ስለተሣቀባት አፍራ ።

"ነካካሽው እንዴ?" አሉ ኮስተር ብለው ።

"እረ ምን ቅብጥ አርጎኝ"

"አዎ ፣ የማታኢውን ነገር አትንኪ ፣ ሬዲዮን ነው ።"

"እቴዋ? ዐፈር ስሆን አትሳኡብኝና እሚናገሩትና እሚዘፍኑት እምኑ ጋ ሆነው ነው?"

"ፈረንጅ እማይጠብበው ምናለ? እኔስ የት ዐውቄው ብለሽኝ" ብለው ስለ መለሱላት ፣ እሳቸውም እንደሷ ባለማወቃቸው "እረግ! ለካ የኔው ቢጤ ናቸውና" ብላ በልቧ ተደሰተች ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ፣ ብዙ ጊዜ የተመኙትን ወርዳምና ቁመታም የቁም — ሳጥን መስታወት በማግኘታቸው ፣ ጀርባቸውን ወደ መስታወቱ አዙረው የአካላቸውን ቅርፅና አቀማመጥ አንገታቸውን እስኪያማቸው ተጠምዝዘው በተደጋጋሚ ያዩታል ። የተለያዩ የገጠር ቅድ ቀሚሶቻቸውን በመቀያየርም በየትኛው ወፍራም ፣ በየትኛው ደግሞ ልከኛ መስለው እንደሚታዩ ለማወቅ ዐሥሬዬ እያወለቁና እያጠለቁ ይመለከታሉ ።

ከአቶ ወርቅነህ ሚስት ጋር ወደ ቤተ ክርስቲያን በሔዱባቸው ቀናትም በአለባበስና በአረማመድ ፣ እንዲሁም ከወደ ቂጥና ዳሌአቸው ከሳቸው የሚበልጡና የተኩነሰነሱ ፣ አጣጣልና እርግፍጋፌውን የሚያሳምሩት አያሌ ሴቶች በማየታቸው በተበለጥኩ ስሜት ቀኑ ። "ሆሆይ! ለካ በያገሩና በየቤቱ ስንት መልከ መልካም አለ እናንተ ሆዬ!" እስከ ማለት ደረሱ ። ቀኛዝማች እንደሚወዷቸው ቢያውቁም ፣ የእንዲህ ዓይነቶቹን ሴቶች ቁመና በተደጋጋሚ ሲያዩ ልባቸው ይሸፍት ይሆናል በማለት ጠረጠሩ ።

ላቀች ሴትዮዋ ወጣ ባሉላት ቁጥር ፣ መስተዋቱ ፊት ትተክለች ። ቀጠን ፣ ለዘግ ያለው ቁመቷና አቀማመጠ መልካሙ የአካላቷ ቅርፅ ደስ ስለሚላት ፣ ቤቱ መስተዋት ብቻ ቢሆን ምኞቷ ነበር ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ እሑድ ረፋዱ ላይ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑን ሊጠይቁ በሔዱ ጊዜ አቶ ወርቅነህ ጥሩ አቀባበልና የመስተንግዶ ግብዣ አደረጉላቸው ። ከጥቂት ጭውውት በኋላ ቀኛዝማችና ሴትዮዋ ወደ ማረፊያቸው ሔዱ ። ተነፋፍቀዋል ።መኝታ ቤት ውስጥ ገብተው በመጀመሪያ ስለየራሳቸው ፣ ከዚያም በምንዳዬ ላይ ስለ ደረሰው አደጋ ባጭሩ አወሩ ። ሮውዬው አፋቸው እያወራ ፣ እጃቸው ይዳብሳል ። የሴትዬዋን ጣቶች ፣ ክንድ ፣ ጠፍጠፍ ብሎ አሮጌው ሶፋ ላይ የተጋደመውን ጭን እያሻሹ ፣ ስሜታቸውን ቀሰቀሱት ። ሴትዬዋም ነዝሯቸው ውስጣቸው ወከክ አለ ። ወዲያው የመኝታ ቤቱን በር በዝግታ መለስ አድርገው አንጀታቸውን አራሱ ። ረዘም ካለ ሰመመናም ቆይታ በኋላ በረድረድ ባለስሜት ወሬ ጀመሩ ።

“እንዲያው ያጨካከንሁ ነገር —” አሉ ሴትዮዋ ።

“ምን አጠፋሁ? ያጠፋሁት ነገር አለ እንዴ?” አሉ ውስጥ— ውስጡን እየዳበሱ ።

“መሔጃዋ ደርሷልና እንዴት ሆና ይሆን ብለሁ ብቅ አለማለትሁ።”

“የሞላለት ሰው ደስ ማለቱ እናንተ ሆዬ?! አዲስ አበባ ስመጣ እኮ የገጠር ንብረቴን በታትኜ አይደለም ። አደራ ብዬ ነው ። ምንዳዬስ በማን ሰበብ የቆሰለ መሰለሽ? አንቺው ጋ ተልኮ ሲመጣ እኮ ነበር — —ቢሞትስ ኖሮ ፣ ምንድን ነው የሰው ውለታ ማጥፋት — ”

“የእሱንማ ሰምቼ አዘንኩ ፣ የከዚያ በፊቱን ማለቴ ነውዪ!”

“ከዚያ በፊትማ ይኸን በዚህ አርጉት ፣ ይኸን በዚህ አርጉት ስል — —”

“ኡኡቴ! — —ማ አባቱ እንዳይነካው ፣ ያደራው ጋጋታ ደሞ ምን እንዳይመጣ ነው ?”

“ቢሆንም ፣ እንኳን ከዘመድና ከባዳ ፣ ከገዛ ልጆችሽም መኻል ታማኝ ታማኙን ትመርጫለሽ ።ሁሉም እኩል አደራ አይባልም ፣ ስንት አላቴና ስንት ቀስፋታ አለ መሰለሽ?”

“እኔንስ ከማን እኩል ታማኙኛለሁ?” አሉ እየሣቁ ።

“እንዴት ከማን እኩል?” አሉ ግራ ገብቷቸው ።

“እንደኔ ምንዳዬ ነውው — —”

“ይኸውላችሁ ስታሽቆለቁል! አንቺ ይኸን ይኸን ምን አጠያየቀሽ ? ይገርማል እኮ! ‘ብርንዶ ይዞ ሣምባ ቅልወጣ’ አሉ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ። እኔን ዋናውን ይዞሽ አደራ ጋ ምን ወሰደሽ?! ምን እንደምል ለመስማት ነው?” ብለው ሣቁ ።

ሴትዮዋ ለአንድ ቀን ዝናና ጉራ ያህል እንኳ እንዲያድሩላቸው ቢፈልጉም ፣ ወንድዬው ከባለቤታቸው ጋር አዲስ ንዝንዝ ላለመጀመር ስሜታቸውን ኮርኩመውና ነገር ፈርተው ወደ ቤታቸው ሔዱ ።

ምዕራፍ ሐያ ሦስት

ምንዳዬ ፥ የቆሰለ ግራ ክንዱን አንገቱ ላይ ባጠለቀው የነጠላ ትልታይ ደግፎ እንጀራ ሲበላ ፥ ልኬለሽ አልጋው ጠርዝ ላይ ተቀምጣ አበላሉን እያየች ታጕርሰዋለች ።

"ብዬ እንጂ ልኬ ? አለያ እኔ መተዬ ነው ።"

"እየበላሁ አደል ! እኔ እኮ ስሠራም ጎረስረስ እያረኩ ነበር —"

"ደሞ የት ሆነሽ ነው የበላሽው? ሌላ የመብሊያ ሥርፋ ያለሽ ይመስል ?"

"እኔ ልሙት ! አላየኸኝሚ ስበላ ነበር ፥ አንተ በሽታ በሽታህን ስታዳምጥ" ብላ ልከኛ ጉርሻ ጠቅልላ እጅዋን ወደ ምንዳዬ ዘረጋች ።

"ቦጋለ ይሙት ፥ በቃኝ ጠግቢያለሁ" ብሎ ወደጐን ዞረ ። ወዲያው ፊቱን መለስ ከማድረጉ ፥

"ቢል ይኸው ስለማላህ ቀምሼልሃለሁ" ብላ ከጉርሻዋ አናት ላይ በፊት ጥርሶቿ በጥቃ ቀምሳ ፡ አፉ ሥር ደቀነችለት ። ፈገግ ብሎ ስለ ጎረሰ ደስ አላት ። እንደገና በእምቢታ የማያስመልስ ስም ስታስ ላስል ፥ የገዛ ስሟን አገኘች ።

"ዳግመኛ አልመጣብህም ፥ ይቺን ብቻ በልክዬ ሞት" ብላ ፋታ ሳትሰጥ አጎረሰችው ።

"አይ አንቺ ፡ እስካሁን የት ተደብቀሽ ነበር" ብሎ ሣቀ ።

ልኬለሽ የሞከከ —የሞከከውን ሥጋ እየመረጠች ስትሰጠውና ለራሷም ስትበላላ ቆይታ ፥

"ይቺን ብቻ ዐፈር ስሆን?" አለችው አዘናግታ ።

"አሁንስ አበዛሽው!" ብሎ ካንገት በላይ ሲቆጣ ፥

"እኔ በውሃ እበቅላለሁ እንዴ?" ስላለችው እየሣቀ ጎረሰላት ። እሱም ብድሩን መለስ ። መናዱ ሊነሣ ሲል "ልኬ!" አለ አንድ ሰው ከውጪ ።

"አቤት!" አለች ወደ በሩ እያየች ።

"ደህና ዋላችሁ ወይ ? እንዴ ዋላችሁ ?" ብሎ ገባና "በርትተህ ዋልክ ወይ ምንዳ? አንቺስ በጎ ዋልሽይ?" አለ ወደ ውስጥ እየዘለቀ ።

"ደህና ነን ፡ አንተስ በደህና ውለሃል ቸርነት?"አለች ለራሷ ይሁን ለምንዳ ያልለየለት ጉርሻ ይዛ ።

"ደህና ውለሃል ? — —ና ወዲህ ፡ ና ጠጋ በል!" አለ ምንዳዬ ።

"አሁን ገና ከሱው ላይ መነሣቴ ነው" አለ ወደ መደቡ እየሔደ ።

"አንተ ደሞ ! — ና ዐፈር ስሆን! ና !" አለችው ልኬለሽ ።

"እኮ ና!" ሲል ምንዳዬ ፡ ልኬለሽ ቸርነትን ጐትታ አልጋው አጠገብ ግርንቡድ ላይ ከስቀመጠችው በኋላ ፡ ያቀረበችለትን ምግብ እየበላ ሲያወሩ ፡ ምንዳዬ አንድ ነገር ትዝ ብሎት ፡

"በመጣህ ቁጥር እርስት አረገዋለሁ ፡ ያን የጀመርከልኝን እኮ አልጨረስክልኝም ቸሬ ?"

"የቱን?"

"ምነው ያነዬ ጀመር እንዳረክልኝ ሴትየዋ ደረሰ ሲሉብን የተውከውሳ!"

"እ ! —ተወው ትዝ አለኝ! ያቺ መናጢ ስትመጣ የተውነውን ወሬ ማለትህ ነው? እሱን ተወውና ሌላ ወሬ አወራሃለሁ ። እሱ ተወርቶ — ተወርቶ በእቶታል" አለ ወሬ ለማስቀየር ።

"አንተ ደሞ ያልኩህን ትተህ ያልላኩህን — —እየረሳሁት ነውዴ ሆድ —ሆዴን ነው የበላኝ ።"

"ምን ፋይዳ አለው ብለህ ነው — ከሆነም ሌላ ቀን አጫውትሃለሁ — —ስታገግም ።"

"'የሚያስለቅስ ይነግሩህና ሲግግቁ ያድራሉ አሉ' እኛ አባቶች ። ምን እንዳልሆን ብለህ ነው ። እኔ እንደሁ ቀን ከጐደለብኝ ቆይቻለሁ ። ለምን ትደብቀኛለህ — —አዬ ቸርነት! ለካ አንተም—"
ብሎ ሳይጨርስ ፡

"ምኑ እንዳይቀርብህ ብዬ ነዋ — ብትሰማ ጠልቼ መሰለህ?"

"ምንም ይሁን ምን ልስማው ፡ ምን እንዳላረግ ብለህ ነው! አይ

ቸርነት ፣ 'ቢያሟሙኝ አሞሌ ፣ ቢሰብሩኝ ብርሌ' ነው እሚባለው —"
ብሎ ሐሳቡን ሳይጨርስ ፣

"ምን አርግ ነው እሚልህ ልጄ?" አለች ልኬለሽ ጉልቻ እያስተካከለችና ረመጥ በስንጥር እያስጠጋች ።

"እፍ አድጠኝ አንድ ወሬ ብልጭ አርጌለት ነበር ።ይኸው ካል ነገርከኝ ብሎ ይጨቀጭቀኛል" አለ እንድታግዘው ፈልጎ ። ነገሩ ገባት ።ቸርነት የተጨነቀበትን ወሬ ፣ ከነጭምርማሪ አሉባልታው በአረጋሽ በኩል አንድ —ባንድ ስምታዋለች ። የተወራውንና ተደረገ የተባለውን ሁሉ ቢሰማ ክፉኛ እንደሚናደድና ፣ በበሽታው ላይ ተጨማሪ በሽታ እንደሚሆንበት ስለ ታወቃት ፣ የሰማችውን ሁሉ ውጣና ታግሣ 'የሱ አተራረፍ ደሞ ምኑ ይነሣል ። እስተዚያው ማውራትም አያሻ ፣ አንድ ነገር ቢሆንብኝ ምን አባቴ ይውጠኛል ፣ ነገንም ነው ማየት' ብላ ከነቁጭቷ ዝም ብላ ነበር ።

ቸርነት እጁን አፋትጎ ከገበታው እግር ላይ ሲጠራርግ ፣ መዓዱን አሥንታ አስቃጠበችው ።

"አሁን ልቤን ባታወልቀው ምን ቸገረህ?"

"አንተስ ነግረኸኝ ብትገላገል ምን አለበት — ደሞ ላገልግል ይህን ያክል — —" ብሎ ጋደም አለ ። ልኬለሽ ልቧ ተሸበረ ። 'አሄሄ! —ነገር መጣ!' አለ ቸርነት በልቡ ።

አውጥቶና አውርዶ አንድ ጥሩ ብልሃት በማግኘቱ ደስ አለው ። "መንገሩንስ እነግርሃለሁ ፣ግን ትምልልኝ እንደሁ ነው" አለው ሲፈራ ሲቸር ።

"እንዴ! እንዴነው ማላው ይኸ ነገር! ስለምን ነው መማሌ? ለሰው እንዳላወራ ነው ፣ወይስ ነገሩ ፣ ነገር አለበት?" አለ በመጠራጠርም በመገረምም እየሣቀ ።

"አደለም! እሱንማ ለማን ትነግረዋለህ ፣ እኔንም ልኬንም ደስ እንዲለን ብዬ ነው ። እሷንም ቢሆን አንጀቷ ገብቶ ያንጠበጥባታል"
ብሎ ሳይታወቀው ሐሳቡን አጉልቶ ለቀቀው ።

"አይ ያንተ ነገር ፣ ደሞ ዛሬስ ብለህ ብለህ ለወሬ ታስምለኝ— እኔ ደሞ አልተው ፣ ስውነቴ ነግሮኛል — —በል በማን ልማልልህ?"

ልኬለሽ ድንገት"አሻጋሪ ይሙት ብለህ ማልለት" ብላ ጣልቃ ገባች ።

"የማነው አሻጋሪ? እሱ የተገኘው ትላንትና ፣ ይህን ያክል እሚያስጨንአችሁ ተሆነ ለምን ባንቺ በዋናይቱ አልምልለትም!?" አለ በድንገት ነገሩ አንጉቶት ።

"ይኸማ ጥሩ! እኔም ብሆን ደስ ይለኛል" አለ ቸርነት እየፈገገ ።
"እንግዲያውማ ይኸው፣ ልኬለሽ ትሙት !" ብሎ ማለ ።
ቸርነትና ልኬለሽ ትክዝ ብለው ተያዩ ።

ስለ አገልግሎ ገንዳ ውሃ መገኘትና ስለእነ አረጋሽ መጠየቅ እንዲሁም አፈሣ እንዴት ተውሶ እንደ ወሰደው ጭምር ያየና የሰማውን ነገረው ።

"ለዚች ኖሯል ያን ያክል የተጨነከው?"

"አይ አንተ! ምነው እኔን ሆንህ ባየኸው?"

"እኔኮ ለምጀዋለሁ ። አልሆን ቦታ ጠብኦው ሲተኩሱብኝ ስንቴን ጠርጥሬአለሁ ። ዞን —አምባ እያለሁ ፣ ታንደዜም ሁለተዜ ፈጣሪ አምላኽ ከልሎኛል ። ስንትና ስንት ነገርም አሜውቸሃለሁ ። አንተ ብቻ ተንኮል አታስብ፤ በሰው ላይ ነገር አትሥራ ። አንድ አምላኽ የሰጠህን ማንም አይነካብህ ። ብቻህንም ብትሆን እውነት እውነቱን ከሠራህ፣ ደመኛህ ሁሉ እግርህ ሥር ይለሽለሻል ። ጥላህ የሚቀለውና በጠላትህ እጅ እምትወድቀው ዙልመኛ ስትሆንና የሰው ሐቅ ስትሻ ነው ። ዋ! የምር አይምሰልህ፣ እንዲህ ኮነን እንቀር! ይቺ ቀን ታልፋለች!" ብሎ ራሱን ነቀነቀና ከንፈሩን ነከሰ ።

"ምነው ሙች ብለህ?! ምነው አልናደድም ስትል ምንዳ?" አለች ልኬለሽ እንባዋ እየመጣ ።

"አልተናደድኩም ልኬ ። ሞኝ የለቱን ፣ ብልህ ያመቱን ነው ። ብናደድስ ምን እንዳላመጣ? እሰው አገር ተቀምጬ፣ የሰው መሬት እያረስኩ ፣ ብቆጣና ብናደድ ማንን ልጎዳ ነው ? ሸዋርካብሽም ቢሆን አድርጊ ያላሏትን አታረግ፣ ትዋል —ትደሬ ይቺ ነገር ተደብአ አትቀር ! ያን ሽንታም አሞተቢስ ግን፣ ሱሪውን በጭንቅላቱ ባላስ ወልቀው እኔ ምንዳ አይደለሁም ! ምን ያረጋል፣ 'የዘነጋ ተወጋ' አሉ! በሉ እንዳትሠጉ — ምየላችሁ የለ? እኔም አልሰማሁ፣ እናንተም አልነገራችሁኝ" ብሎ ጋቢውን አጣፍቶ ካልጋው ላይ ወረደና መደብ ላይ ተቀመጠ ።

"አሄሄ! ይቺ ሁላ ዘዴ ነች ። እኔ ያንተን ልብ አጣኋትና ነው ። ሆደሰፊ ነህ ብዬ እፌን ስቀድ የነገርኩህ እንድትበሳጭ አልነበረም ። እንዲህ መሆንህን ባውቅማ — —" እንዳለ፣

"ምነው ቸርነት? ምነው? — ምነው እንዲህ ማለትህ? እኔስ እንደማደብኽኝ መች አጣሁት ። ቢቆጭህና ቢከነክንህማ ነው የነገርኩኝ ። አሁንም ቢሆን አልተበሳጩሁም ። ቸርነት ሙት! አልተናደድኩም!" አለው ። ፊቱ ግን እንደ ቀጨመ ነበር ።

ምዕራፍ ሐያ አራት

ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ፣ ጥቅምት ወር አጋማሽ ላይ አዲስ አበባ ከደረሱ ጀምሮ ስለ ሕግ መምሪያና መወሰኛ ምክር ቤቶች አሠራርና ስለ መምሪያው ፕሬዚዳንትና ስለ ዐፃቤ ጉባኤው ሥልጣን፣ የሚገልጸውን ውስጠ ደንብ ጨርሰው የ1957ቱን ዜና ፓርላማ ሲያነቡ፤

"የተሻሻለውን ሕገ መንግሥት ካወጅንበት ከ1947 ዓ.ም. ጀምሮ ዛሬ ስምንተኛውን የፓርላማችንን ዓመታዊ ስብሰባ መክፈታችን ነው" በማለት ጀምሮ፣

"ዘላቂ የመሻሻል እርምጃ ሊገኝ የሚቻለው ጥልቅና ቀዋሚ የሆነ መሠረት ሲኖረው ብቻ መሆኑን ማስጠንቀቅ ይገባል ። እንደዚህ ያለውም ቀዋሚና ጥልቅ መሠረት ያገሪቱን ኢኮኖሚ የሚያዳብርና የሚያጠናክር፣ ለሕዝቡም የተሻሻለ መልካም ኑሮ የሚያስገኝለት የተስፋፋ ፕሮግራም ሲኖረውና በየዕለቱም የሚያጋጥሙንን ችግርና መሰናክል ለማስወገድ የሚያስችለን ዘመናዊ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕውቀት እንዲሠራበትና የሕዝባችን የኑሮ ሁኔታ እንዲሻሻል ለማድረግ ሲሆን ነው" የሚለውን ሐተታ ሲያነቡ የሐሳቡ ይዘት ግራ ገባቸው ።

ቢሆንም ቀጠሉ ። "እናንተ የፓርላማ አባሎችና እያንዳንዱም ኢትዮጵያዊ ሁሉ ማናቸውንም ጉዳይ ብሩህና አስተዋይ በሆነ አእምሮ ለመመልከትና ለመመርመር፣ የራሳችሁንም ሆነ የጓደኞቻችሁን ተግባር በማሻሻል ፍላጐት እንጂ፣ በጥፋት መንፈስ ለመተቸትና ለመንቀፍ አትሞክሩ" ከሚለው በታች እያሉ አንቀጾች አንብበው፣ "በመሬት ይዞታ መሻሻል ረገድ የሚደረገው ጥናት" የሚለውን አንቀጽ ሲጀምሩ፣ ዐይናቸው ፈጠጥ፣ ሁለመናቸው ነቃ ማለት ጀመረ ። "በልማድ የቆየውን አሠራር በመለወጥ የተሻሻለ ውጤት የሚገኝበትን ዘመናዊ ዘዴ ለመመሥረት በመሆኑ፣ የጥናቱ ሥራ እጅግ ከባድና መሠረት ያለውም መሆኑ ግልጥ ነው ። ለዚህም ተግባር አደራ የተጣለባቸው የመንግሥታችን ሠራተኞች ያለማቋረጥ በመሥራት ሥራቸውን በሁለት ደረጃ ከፍለው በመዠመሪያ ደረጃ እንዲፈጸም ካቀረቡት ውስጥ የርስተ ጉልት ግብር አከፋፈል ማሻሻያ ዐዋጅ

ቀርቦላችሁ መክራችሁበታል ። በፍትሐ—ብሔር ለወጣው የሰብል
አከፋፈል ሕግ ማሻሻያ የሆነው የጭሰኛና የባለ መሬት ግን
ኙነትና የሰብል ክፍያ ሕግ እንድትመክሩበት ቀርቦላችሁ እናንተው
ዘንድ ይገኛል ። በሚቀጥለው ደረጃ የሚወሰደውም ርምጃ ጥናቱ ተጠ
ናቆ ወደፊት ይቀርብላችኋል ። ባለርስት የሚገብረው ለማነው ? ለራሱ ፣
ለባለቤቱ ፣ ለልጁ ፣ ለአገሩ ነው ። ባለርስት በትጋት መሥራት አለ
በት” የሚለውን እንዳነበቡ መንፈሳቸው ረክቶ ፊታቸው ፈካ ። ከዚያ
ቀጥሎ የነበረውን ጽሑፍ ደስ ብሏቸው ቢያነቡትም አልገባቸውም ።

ቀኛዝማች ፣ እጅግ በጣም የጓጉለትና በሕይወታቸው ዘመን
እንደ መጀመሪያ ታላቅ ዕለት የቆጠሩት ኅዳር 3 ቀን አራት ሰዓት
ተኩል ላይ ቢቃለ—መሐላ ተጀመረ ። ከዚያም ልክ እኩለ ቀን ላይ
ታላቁ ቤተመንግሥት ውስጥ ከ3ኛ ጊዜ ተመራጮች ጋር ንጉሡ ዘንድ
ቀርበው እጅ ሲነሡ በተሰማቸው ኩራትና ራሳቸውም ጨማምረውና
አሰማምረው በፈጠሩት አድናቆት ተደስተው ዋሉ ። ደስታቸውን ሳይ
ጨርሱና ጋዜጣውን አንብበው ሳይጠግቡት ኅዳር 7 ቀን ደረሰ ።

አዲስ አበባ ከታላቁ ቤተ መንግሥት በስተሰሜን አራት ኪሎ
ሠፈር የሚገኘው የኢትዮጵያ ምክር ቤት ሕንፃ ፣ የሰዓት ደወል
ቤቱን እንደ ወፍራም ምርኩዝ እጐኑ ተክሎ እንደ ወርዳም
ትልቅ ቁምሳጥን ተጋድሟል ። ከልዩ ልዩ አቅጣጫ የሚጐርፈው የከ
ተማው ሕዝብ ከምክር ቤቱ በስተ ደቡብ ካለው ሕገ—መንግሥት
አደባባይ እና በስተምዕራቡ ካለው መንታ ጐዳና ላይ ፣ እንደ ጥምቀት
ባሕር ይተራመሰበታል ። ከምክር ቤቱ ውጪ ባሉት መንገዶች ላይ ፣
መሣሪያ ያነገቱ ወታደሮችና ተዘዋዋሪ ፖሊሶች ፣ በቁጣና በለዘብታ ፣
በግልምጫና በፈገግታ ሕዝቡ የመንገዱን ዳርና ዳር ይዞ እንዲ
ቆምና እንዲሔድ ወይም በያለበት ሥርዓት እንዲጠብቅ እያዘዙ
ያስተናብሩታል ። ሽማግሌና ባልቴት ፣ ጐረምሳና ኮረዳ ፣ ልጆችና
ጐልማሶች ይሰበሰባሉ ። ልዩ ልዩ ከረሜላ ፣ የሸንኮራ—አገዳ ፣ የአረን
ቻታና ሌላ ሌላ — — ነጋዴዎችና ሱቅ በደረቴዎች በሕዝቡ መኻል
እየተዘዋወሩ ይነግዳሉ ። አንዳንድ ሰዎች በዳንቴል ከርና በባለ አበባ
ጨርቅ የተሸፈኑ ትራንዚስተር ሬዲዮኖች አንግተውና አንጠልጥለው
የዕለቱን የፓርላማ መክፈቻ ንግግር ከማጉሊያና ከሬዲዮናቸው ለማ
ዳመጥ ቀዳሚ ሐተታውን ይከታተላሉ ። ትርምሱ እየበዛና ግፊያው
እያየለ ወደ መንገዱ ዳር ሲጠጋ ወታደሮቹ በቁጣም ፣ በዱላም ይከ
ላከላሉ ። ከወዲያ —ወዲህ የሚዘዋወሩት ፈረሰኛ ፖሊሶች ሕዝቡን
በፈረስ ኮቴና ዱላ እያስፈራሩ ከመንገዱ ገለል ያደርጉታል ።

ከምክር ቤቱ ሕንፃ ዋና ደቡባዊ በር አናት ላይ ፣ ሰማዕቱ ቅዱስ
ጊዮርጊስና ከግራ— ቀኙ ደግሞ ዘውድ ጭነው አንዱ በግራ ፣ ሌላው

በቀኝ ባንዳንድ የፊት እግራቸው የኢትዮጵያን ሰንደቅ ዓላማ የያዙ
አናብስት ሥዕል አለ ።

በዚያው ትይዩ ከግዙፉ ባለሁለት ተካፉች የብረት በር ግራና—
ቀኝ ባራት ማዕዘን ቅርፅ የጥርብ ድንጋይ ዓምድ አናት ላይ ፊታቸውን
ወደ ምሥራቅና ምዕራብ አዙረው የተገለጠ መጽሐፍ የያዙ የሁለት
ባለክንፍ አናብስት ሐውልት ይገኛል ። ከግርጌአቸው በጠባብ መቆሚያ
ውስጥ ቁመተ መለሎና አቋቋመ መልካም ፣ ትጥቀ ሸንቅጥ ቆፍጣና
ወታደሮች ይቆማሉ ።

ኅዳር 7 ቀን 1958 ዓ.ም. አራት ሰዓት ተኩል ላይ የኢትዮጵያ
ንጉሠ ነገሥት መንግሥት የሕግ መምሪያ ምክር ቤት የ3ኛ ጊዜ ተመ
ራጭ እንደራሴዎች የሥራ ጊዜ መጀመሪያና ንጉሡ ሁለቱን ምክር
ቤቶች በዙፋን ንግግር የሚከፍቱበት ዕለት በመሆኑ ፣ ከንጉሡ የኃ
ላፊነት ሥልጣን የተሰጣቸውና ከፍተኛ የመተዳደሪያ ንብረት ያላ
ቸው ፣ ሐረግ መዘውና ያጥንት ስንጣሪ ፈልገው የተሰባሰቡ ፣ የኃይል
አደራ የተቀበሉ ሁሉ በምድረ ግቢው ውስጥ በማዕረግና በሥልጣን
ተዋረዳቸው መሠረት በውስጣዊ የቅናት መንፈስና ፉክክር ሽብ—
ረብ ይላሉ ። በሰልፈኛውና በተመልካቹ ሕዝብ መካከል በተለያዩ
የአለባበስ ሁናቴና የኑሮ ደረጃ አቀራረብ እንደ ጥሬ የተዘሩት
ነጭ ለባሾች ደግሞ አምተው እያናገሩ ፣ አሽሚጠው እያሳደቡ ፣ ወሽ
ክተው እየነካኩ ፣ ወይም አሞግሰው እያስሞገሱ ፣ እንደ ንክ—ሰው
እየተቅበዘበዙና እንደ ዔሊ እየተንቀረፈፉ ይዘዋወራሉ ። የፓር
ላማው የደርብ ሰዓት ደወል አራት ተኩል ላይ እንደ ደወለ አካባ
ቢው በእልልታና በጭብጨባ አስተጋባ ። ግፊያና ጫጫታ በዛ ።
የሁሉም ዐይን ወደ ቤተ መንግሥቱ ሰሜናዊ ዋና በርና ወደ መን
ታው ጐዳና አተኮረ ።

በግዙፍ ልጥልጥ ፈረሶች ላይ ተቀምጠው ፣ አጠር ባለ ሰንደቅ
ላይ በቢጫ ዘርፍ የተንቆጠቆጠች ሦሉስ ማዕዘን ባንዲራ የያዙ ፣
ባለ አንበሳ ጐፈር ቡሽ ባርኔጣ የደፉ ፣ ግራ ቀኝ ትከሻቸው ላይ ጐፈር
ያንዘረፈፉ ፣ ወፍራም ቢጫ ቋድ በደረትና በትከሻቸው በኩል ዐልፎ
እጐናቸው ላይ አናተ—ድብልብል ባለ—ዘርፍ ክሮች ያንዠረገጉ የክብር
ዘበኛ ፈረሰኞች ፣ አረንጓዴ ሽንጣም ውብ አቶሞቢል አጅበው በፓ
ርላማው ደቡባዊ በር በኩል እንደ ደረሱ ፣ በከፍተኛ ወታደራዊ ሥነ—
ሥርዓት የተሰለፉት ወታደሮች ረጂም የብረት ሰላምታ አቀረቡ ።

ንጉሡን ተከትለው እንዲገቡ የተፈቀደላቸው መሳፍንትና መኳ
ንንት ፣ ባለሥልጣኖችና ሹሞች ባስተናባሪዎች ቦታ ቦታቸውን ያዙ ።
ሁሉም ነገር የሚሽቆጠቆጥና የሚንሸቀሸቅ መሰለ ። ሕገ—መንግሥት

አደባባይ ከተሰበሰበው ሕዝብ መኻል ፤ ፍቅርና ጥላቻ ፤ ቂም በቀልና ውለታ ፤ ድጋፍና ጥርስ ነከሳ ፤ እርግማንና ምርቃት ፤ ብስልና ጥሬ ሐሳብ ጐን ለጐን ሲቆሙ ፤ አንዳንዱ በግልጽ ሌላው በስውር ውዴታና ጥላቻቸውን ይገልጻሉ ።

አጭር ፣ ቀጭን ፣ ፊተ እና አፍንጫ ሰልካካው ንጉሥ እጅግ ዘመናዊ የሆነ የሲቪል ልብስ እንደ ለበሱ ከአቶሞቢል ሲወርዱ የአካባቢው ሕዝብ በጭብጨባና በውካታ ድምፅ ተቀበላቸው ።

ንጉሡ ፈጠን ባለ አረማመድ በመሳፍንትና መኳንንቱ ፤ በታላላቅ የጦር —አለቆችና ባለሥልጣኖች ታጅበው ወደ ምክር ቤቱ ሲገቡ፤ በተለይ አንዳንዱ ለንጉሡ ያለውን ታማኝነትና ክብር ፤ መላ አካልና ሐሳቡን ለሳቸውና ለዙፋናቸው ደህንነትና ልዕልና የሰጠ መሆኑ እንዲታይና እንዲታወቅለት ይሯሯጣል ።

ጉባኤው አዳራሽ እንደ ደረሱ የሁለቱም ምክር ቤት አባላት ከፍ ባለ አስገምጋሚ ጭብጨባና የደስታ ስሜት ቆመው ተቀበሏቸው ። አብዛኛዎቹ የዘውዱ ሕልውና ጠባቂዎችና በዙፋኑ ዙሪያ የተማገሩ የበረከቱ ተቋዳሾች ሲሆኑ ፤ የሥዩመ እግዚአብሔርና የዘለዓለማዊነቱም መስካሪና አወዳሽ ፤ አውታርና ካስማዎች ናቸው ።

ንጉሡ ከመማክርቱ ፊት ለፊት ከፍ ካለ መድረክ ላይ ፤ መደገፊያው ረዘም ብሎ ፤ ከላይ መስቀል ባጎለለ ዘውድና ከግርጌው ሰማዕቱ ጊዮርጊስ ፤ ከግራ — ከቀኝ ሰይፍ በያዙ መላእክትና በፍትሕ ዓርማ ታጅቦ ፤ በዳዊት ኮከብ ቅርፅ ካሸበረቀው መንበረ ዙፋናቸው ላይ ሲቀመጡ ሁሉም ነገር ጸጥ — ረጭ አለ ። ንጉሡ መደብ ጠርዝ ላይ እንደሚቀመጥ ልጅ ዙፋኑ ጫፍ ላይ ሲቀመጡ በአዳራሹ ውስጥ የነበሩት ዐይኖች ሁሉ ወደሳቸው አተኮሩ ።

ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ፤ ከአድናቆታዊ ደስታ የተነሣ መላ— ቅጡ ጠፋቸው ። አንዳንድ ጊዜማ እንደ ሞኝ አፋቸውን ከፍተው ሲመለከቱ ፤ ዐይናቸው ይፈዝና እንቅልፍ የከበዳቸው ይመስሉ ነበር ። የንጉሡን የመጀመሪያ ቃል እንደ ሰሙም ፤ ወደ አንድ አዲስ ኑሮና አካባቢ እንደገቡ ታወቃቸው ።

የምክር ቤቱ መክፈቻ ንግግር ካንድ አንቀጽ ወደ ሌላ አንቀጽ በተሸጋገረ ቁጥር ከቀኛዝማች አስተሳሰብና ኑሮ ጋር ባለመገናኘቱ ፤ "ይኸ ምን ማለት ይሆን" እያሉ አንድ ቃል ወይም ሐሳብ ይዘው ሲያሰላስሉ ሌላው ያመልጣቸዋል ። በአዳዲስ ሐሳብና ፍቺው በማይገባ የቃላት ባሕር ተዘፈቁ ። ተገላገሉ ሲላቸው የግል ሐሳባቸውን ይዘው በእግረ —ሕሊና ሣር አምባ ገቡ ።

"ያገሬ ሰዎች ለዚህ ታላቅ ክብር መብቃቴንና ከመላ ኢትዮጵያ ተመርጠው ከመጡ የምክር ቤት አባላት ጋር ተቀምጨ የዙፋን ንግግር ስሰማ ቢያዩኝ እንዴት ጥሩ ነበር" በማለት ብዙ ሰዎች ትዝ አሏቸው ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱን ሲያስታውሱ ደግሞ ፤ "ይኸንማ ብታይ ፤ ተገርማም አታባራ ፤ እምድር ዓለም ያለሁም አይመስላት ፤ ይቺን አይታ ሣር አምባ ብትገባ ፤ ጃንሆይ ዘውድ ጭነውለት አየሁ ማለቷ አይቀርም ነበር" በማለት ኩራት ተሰማቸው ።

ሐሳባቸው ከሣር አምባ መለስ ሲል ፤ ንጉሡ ፤ ስለ ወቅቱ የሀገሪቱ የኢኮኖሚ ችግርና ትግል ፤ የተፈጥሮ ሕግና የሥራ ግዴታ ፤ የኅብረት ሥራ ድርጅቶችና የኢትዮጵያ እንግዶች ጉዳይ አንብበው ፤ ሮዴሽያ ጉዳይ ላይ ደርሰው ስለነበር ፤ ቀኛዝማች ከማያውቁት የፖለቲካ ጉዳይ ውስጥ ድንገት በመደንቀራቸው ፤ ስማ—በለው የሚያሻው ሰው መሰለው ተጎለቱ ። ደግነቱ የዕለቱ የፓርላማ መክፈቻ ንባብ በአጭር የምክር ቃላት በመጠቃለሉ ፤ 'እንዲህ እንዲህ ያለውን ቀላል ቀላሉን ቢናገሩ ምንነበረበት?' አሉ በልባቸው ። ያውም እየፈሩ ።

እያንዳንዱ የምክር ቤት አባል በስሜቱ ንረት መጠን እየተቁነጠነጠ ጭብጨባውን አቀለጠው ። አንዳንድ አባላት ግን የተደረገውን ንግግር ፤ "ምንም ዓይነት መሻሻል እኮ የለም ። ሀገር በዙፋን ዲስኩርና በተቀናበረ የቃላት ክምር አትቀናም ። የትግል ጊዜ ፤ የተፈጥሮ ሕግና የሥራ ግዴታ እያሉ ቢወተውቱት ምን ያረጋል ፤ እዚህ የተሰበሰበው ሁሉ የሚግጥ እንጂ የሚሠራ አይደል" በማለት የተደረገውን ንግግር በየልባቸው ነቀፉ ።

ንጉሡ ባጭር ቁመታቸውና በጠርጣሪ አመለካከታቸው እየተቆነኑ ፤ ወደ ምክር ቤቱ የውጪ ደቡባዊ ሰገነት ሲያመሩ ማጀብ የሚገባቸው ብቻ በዝግታ ተከትለው ሔዱ ።

ሕዝቡ እንጋጦ እያየ እልልታና ጭብጨባውን አቀለጠው ። ንጉሡ ላመል ታህል እንገታቸውን ስብር ቀና ፤ ቀኝ እጃቸውን ወለብለብ ፤ ጥርስ ሳይገልጡ ፈገግ እያሉ አሽቆልቁለው ተመለከቱ ።

ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ፤ የንጉሡን ችሎታ እያደነቁና የገባ የገባቸውን ሐሳብ ብቻ እያሰላሰሉ ፤ መንፈሳቸው በደስታ ተንበሸበሸ ።

ከቀኑ ሰባት ሰዓት ላይ ታላቁ ቤተ መንግሥት በተደረገው የምሳ ግብዣ ላይ 'ሲቪል ጠቆር ያለ" በሚለው የአለባበስ ደንብ መሠረት የታዘዘውን ለብሰው በቦታው ላይ ሲገኙ የተሰማቸውን እርካታ ፤ ያው የእንቃሩ ውቢት ሚካኤል ይገልጽላቸው እንደሆን እንጂ ፤ ሌላውንማ ችሎታ አለው ብለው አይገምቱም ።

ምዕራፍ ሐያ አምስት

ቀኛዝማች በላይነህ፣ አዲስ አበባ ከቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን ወደ አፍንጮ በር በሚያዘልቀው መንገድና ከራስ መኮንን ምንጭ በላይ ሰባ ደረጃን ወጥቶ ወደ ቀኝ እጥፍ ሲሉ ካሉት ትላልቅ ባለ ሰፋፊ ግቢ ቤቶች መካከል መለስተኛ ግቢ ያለውን ቤት ቀደም ሲል በዘመድ በኩል ተከራይተው ስለነበር፣ የቆየ የከተማ ነዋሪ እንጂ አዲስ መጥ የገጠር ሰው አልመሰሉም። ግቢው በልዩ ልዩ አትክልትና ቁመተ — ኩንትሽ አናት ክርክም ዛፎች የተዋበ ነው። ጥቁርና ቀይ ኮረት የፈሰሰበት ሁለትና ሦስት ርምጃ ወርድ ያላቸው መንገዶች ሲኖሩት፣ ረዘም ባለ የግንብ አጥር ታጥሮ በድምድማቱ ዙሪያ ዐልፎ ዐልፎ ሹል ብረቶች ተተክለው እሾሃም ሽቦ ተዘርግቷል።

ከትልቁ ባለ ሁለት ተካፋች የብረት በር አጠገብ ከልግ እንጨት የተሠራች አነስተኛ የዘበኛ ቤት አለች። ዋናው ቤት፣ ሰፊ ሳሎንና ሦስት የመኝታ፣ እንዲሁም የጎላ መታጠቢያ፣ የዕቃና የወጥ ቤት ክፍሎች ያሉት ሲሆን፣ የበስተጀርባዎቹ አራት መደዳ ክፍሎች ደግሞ የሠራተኞች ማደሪያና የኩታች ማኅሪያ ናቸው።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ፣ መጀመሪያ የገቡ ዕለት ማታ፣ አለመደው በረት ገብቶ ግር እንደሚለው እንግዳ ከብት፣ ልባቸው ፈርቶ ቀልባቸው በርግጎ ነበር። ዕቃውም፣ ቤቱም ነፍስ ያለው መሰላቸው። እንዳደጉበት እልፍኝና አዳራሽ እንደልብ መለስ ቀለስ የሚሉበት ሳይሆን በጣም እየተጠነቀቁ የ ሚገቡበት ቤት መሰላቸው። ከጥቂት ዓመታት በፊት ለዘመድ ልቅሶ መጥተው የሰነበቱበትን ቤት ከዚህኛው ጋር በሐሳብ ሲያነጻጽሩት ‘ኧረ — ወዴትና ወዴት ተገናኘቶ’ አሉ። በመጨረሻማ ‘እንዲህ ያለውን ቤት ማ ችሎ ይሠራዋል? ቀድሞስ ምን ያክል ብር ይጠእመዋል? ሁሉመናው ያጥበረብራል፣ ምናልባት ንጉሡ ማረፊያ ይሁንሁ ብለው ሰጥተዋቸው ይሆናሊ፣ እንዲህ ያለውን ቤት ማ ያኽምሳል’ በማለት ተገርመዋል።

ከቁመቷ አጠር፣ ከመልኳ ቀላ ብላ፣ ከወደ ቂጧ ደልደል ያለችውን ልጅ — እግር ሠራተኛ፣ ገና የጅ ውሃ ይዛ ስትገባ ትኩር ብለው አዩዋት። ቀኛዝማችን ካሸፈተው ከወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ቂጥ ወዲህ፣ የቡና ሙቀጫ የምታካክለዋ ቂጥ ሁሉ ታናድዳቸዋለች። በሰበቡ

ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ትዝ አሏቸውና 'ይታባቷንስና! እዳሜ ሥር— —ሥሩን ተኋሁና አንቺ ቅደሚ እኔ እከተላለሁ ተባብላ መምጣቷን ያላወኩ መሰሏታል? ይኸነዬ እሷ አንዱ ሥርቻ ተወሽቃ ይሆናል ። ይኸን መሳይ ክብርት ማባቷ ይሰጣታል ። እሷ እንደ ነዳይ ከገረገራ ውጪ ፣ እኔ እንደ ቀዳሽ ወደ መኻል ሆንኳታ! አይ አንተ ጎርጊስ! አሁን ያንተ ገለታ ምንድን ነው?" በማለት ኩራት እየተሰማቸው አመስግነዋል ።

* * *

ቀኛዝማች ከቤተ—መንግሥት ግብዣ እንደ ተመለሱ ፣

"ቀንቶሁ ዋልኩ ወይ?" አሉ ቤትዮዋ ።

"እዎ!እንዴት ያለ ማለፊያ ቀን መሰለሽ" አሉ ኩራትን በሚያ ጉላ ወፍራም ድምፅ ።

"እንዲያው አሁን ተምር እሳቸው ዘንዳ ቀርበሁ ባይንሁ አየኋቸው ?"

"እንዴታ!"

"እስቲ ሙች በሉኝ?!"

"ምን መሆንዋ ነው! ገጥ—ለገጥ! አልኩሽ!"

"ምነው እንዲህ እንደ ማንቻውም ሰው አይታዩም ሲባል?"

"ኧረ በፈጠረሽ አምላክ! በይ ደሞ እንዲህ ብለሽ እሰው ፊት አውሪና እነዚህ ባላገሮች — — —"

"ምን ቅብጥ አርጎኝ—ሆ!" ብለው ራሳቸውን ነቀነቁና ፣ "እምኔ ላይ ሞኝነት አየሁብኝ ? ባይን አይታዩም ፣ ትኩር ብለው ሲያዩዋቸው ግርማቸው ያስፈራል ሲሉ ሰምቹ ነውዪ ፣ እኔ ተስተሁሉስ ምን ዶሎኝ!" አሉ ምነው ባልጠየቅሁ በማለት ።

"እኮ በይ በቃሽ?! ሲሉ ሰማሁ ተብሎ እንዲህ ያለው ነገር አይጠ የቅም ። ቂል ናቸው ወይ ያሰኛል ፣ አሁንስ ብቻችንን ነን ። እማታው ቂውን ጉዳይ እሰው ፊት እንዳትጠይቂ ። ለብቻችን ስንሆን — —"

"ኧረ ንሺ ሰዎች! አንቱስ ብትሆኑ ግርማ ሞገሳቸው እንደ ታቦት ይከብዳል ፣ ደፍሮ እሚያያቸው የለም ስትሉ አልነበረም ወይ?" አሉ በትዝብታዊ ሥላቅ ።

"እንደ ሰው ይታያሉ ወይ ማለትሽን ጠላሁቲ ፣ ሌላ —ሌላው ንማ ልክ ነሽ ። እንዲሁ ሲታዩማ ላይንም አይሞሉ ። ባጠገብሽ ሲያ ልፉ ያርገደግዱሻል ። አንደዬ ደፍረሽ ካየሻቸው ደግሞ ፣ ዐይንሽን ንቀይ—ንቀይ አይልሽም" አሉ ሣቅ—ሣቅ እያሉ ።

"አሁን መቼም ጨዋታ ነው የያዝነው ። እንዲያው ለመሆኑ ማንን ያህላሉ ?" አሉ ዘና ባለ አንደበት ።

"እከደከ! ማንን ያህላሉ ልበልሽ? ?አጭር ፣ ቀጭን ፣ ብስል ቀይ ናቸው ። ካሽከሮቻቸው ጋር ሲያስተያዩዋቸውማ — — ካፍ የወደቀች ጥሬ ነው እሚያህሉት — — ለወደፊትማ እዚች እቅርባ እማርያም ሲመጡ ታያቸዋለሽ ። "

"ወዬ ጉድ! እኔ ደሞ ጉላ ያሉ ይመስሉኝ ነበር — — "

"ኧረዲያ እህል በልተው እሚያድሩም አይመስሉ ።"

"ያው ጠሙና ጠሎቱ ነዋ! እቀዝቃዛ ውስጥ እየገቡ ነው እሚ ጠልዩት ይባል የለ?"

"እሱንስ እኔም ሲባል ሰምቻለሁ ። ባይኔ አይቻቸዋለሁ የሚል አላገኘሁሚ !"

* * *

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ቤትና ግቢያቸውን ቀስ በቀስ ለመዱት ። በየክፍሉ ያለውን የኤሌክትሪክ ማብሪያ ማጥፊያ የፈሩትን ያህል ደፈ ሩት ። "አሁን እዚህ ላይ ሰው ተቀምጦ — — —" በማለት ሁለት ሦስት ቀን ያዘኑለትን የሽንት ቤት መጸዳጃ ም ተጠቀሙበት ። በተ ለይ የገላ መታጠቢያውን ገንዳ ወደዱት ።

ከሩቅ የሚታዩ መኪናዎች እስኪያልፉ ቆሞ መጠበቅና መፍራ ታቸውም እያደር ቀረ ። ከዋል—አደርም አንዳንድ የአገራቸው ሰዎች ለቀኛዝማች ክብር በሚያደርጉት የመስተንግዶ ግብዣ ላይ እየተገኙ ከብዙ ሰዎች ጋር በመተዋወቃቸው ፣ ሲሰማቸው የነበረው የባይተ ዋርነት ስሜት በመጠኑ ተቃለለ ።

አእምሮአቸው የሚበጠበጠው ምንዳዬና አፈሣ በዐይነ—ሕሊና ሲታዩዋቸው ነበር ። አፈሣ ትዝ ሲላቸውማ ፣ አይንቁ ንቀት ይንቁትና፣ "ከሰው ጋር የተዋዋልኩ መስሎኝ መለመላዬን ልቀር ነበር ። እበስ ገበርኩ ጌታዬ ፣ ይኸነዬ የስሜ ብዛቱ" በማለት ያሳቅሉታል ።

ወደ ምንዳዬ መለስ ሲሉ ደግሞ ደማቸው ይፈላና፣ "ምነው አብሮ በመጣና ይኽን መሳይ ክብርትና ማረጌን ባየው። ይኽ አነካኪ፣ የጦም ዕቃ! እንዲያ ተወዲያ ወዲህ እያለ ቲያበግነኝ እንደ ከረማት ተራውን ይበግን ነበር። ምነው በተፋጁልኝና አንዳቸውን እኝኳ በተገላገልኩ" በማለት የሚያፋጅ ተንኮል ያልማሉ።

ቀኛዝማች፣ ከሰኞ—ዐርብ፣ "መሐሪና ይቅር ባይ የሆንህ አምላካችን እግዚአብሔር ሆይ! የዛሬውን ስብሰባችንን የተባረከ አድርግልን ——" በማለት፣ ለኢትዮጵያ አንድነትና ነጻነት፣ ለንጉሡና ለቤተሰባቸው ረዥም ዕድሜ በመለመን፣ "ከስሕተትም ጠብቀን፣ ቸር ይቅር ባይ ነህና አሜን" በማለት በአራት ሰዓት ጸሎት የሚጀመረውን ስብሰባ ወደዱት።

በልዩ ልዩ ስብሰባዎች ወቅት በሚደረግ ውይይትና ክርክር ላይ፣ ከእንደራሴዎቹ ኑሮና ጥቅም ጋር የሚያገናኘ ጉዳይ ከቀረበ ሸንጥን ገትሮ መከራከርና መከላከልን፣ ነገር እየጠመዘዙና እየፈተሉ ፈር ማሳትን፣ አንዳችም ቁም—ነገር ሳይሠሩ ተንጫጭቶ መበተንን፣ ጠቃሚ ሐሳብ የሚያቀርቡ አማካሪዎችን በሹክሹክታና በውካታ ሰሚ ማሳጣትን፣ በዘፈቀደ ተደርቦ ድምፅ መስጠትንና ድጋፍ መንሣትን እየተገነዘቡ ሔዱ።

ቀኛዝማች፣ ምክር ቤት እንዳዩዋቸው አንዳንድ ሰዎች፣ ዐዋቂና የተማረ ሰው ለመምሰል ጥሩ ጥሩ ብርዕ መያዝን፣ በማስታወሻ ላይ አንዳንድ ቃላትና ሐሳብ መጻፍን፣ በተጨማሪም የስብሰባው ጊዜ ሲራዘም በግል ሐሳብ ተይዞ ማንጎላጀትን እየለመዱት ሔዱ። ወደ ወይዘሮ ደጆ ይጥኑ ቤት ጐራ ማለቱንም፣ ካዳራሽ ወደ እልፍኝ የመግባት ያህል ስለ ቆጠሩት፣ በሁለቱ ሴቶች መኻል እንደ ሸማኔ መወርወሪያ እየተመላለሱ ይንፈላሰሱ ጀመር።

ምዕራፍ ሐያ ስድስት

ቀኛዝማች፣ አደራ ያሏቸው ወጊሽ 'ቀለል ያለ ጉቶ ቢጤ በገመድ እሰርና አነሣሣበት፣ እለያም እየሁ እደጅህ ትልእ ባላ ትከልና ጣይክን እየሞከ፣ እባላባልቸው ላይ መጫኛህን እስረህ ሳብ—ለቅቅ፣ ሳብ—ለቅቅ፣ ቀና—ጋደም እያልክ ሥራ—ሥር ጡንቻህን እያፍታታህ አጠናኽረው። አሁንማ በርትተሃል፣ ላይን ሚዛን ቀላል ትመስላለህ፣ ጥንክር ሰው ነህ" ብለው ከነገሩት ወዲህ፣ ምንዳዬ አነስ ያለች ጉቶ በገመድ አስሮ ሲያነሣሣ በመሰንበቱ፣ ክንዱን እንደልብ እጥፍ፣ ዘርጋ ማድረግ ጀምሯል።

"እስኪ ምን አስቸኮለህ? ይኽነዬኮ ውስጡ አልሻረም ይሆናል። ዋ! ነካካኽኝ ብሎ ያቄምና" ብላ ልኬለሽ እንደ ቁጣም እንደ አዘኔታም አድርጋ ብትመክረው፣

"ኧረ ወዲያልኝ፣ እኔን ሆነሽ ባየሽው፣ እንደ እውር እህያ ቤት ለቤት መዋል ሰለቸኝ" በማለት እዚያው ማር አምባ ውስጥ መዞር ጀመረ።

አፈሣ የምንዳዬን ሁኔታ በየጊዜው እየተከታተለ፣ ነጋ ጠባ ተደብቆ መመላለሱን ወደሠልስትና ወደ ሣምንት አራዝሞ፣ በመጨረሻም ከሣር አምባ የእኩል ቀን መንገድ ራቀ። ምንም እንኳ አንዳንድ የአፈሣ ዘመዶች፣ ምንዳዬን በክፉ ዐይን ቢያዩትም፣ የገዛ ዘመዳቸው ተንኮል ተጨማምሮበትና ሐሰቱ ተጋንኖ ስለ ሰሙ፣ በሱ ዳፋ ደም መቃባትና ባላንጣ ማፍራት ባለመፈለግ፣ "ጌታ አምላኽ ምኑን አዛ ከዞን አምባ አምጥቶ ጣለብን" ከማለት አልፈው አልተተናኮሉትም።

ጠየምየም ብሎ ላይን ያዝ እንዳደረገ ምንዳዬ እቤቱ ሰበሰብ ከትንሹ ልጁ ጋር ተቀምጦ የባቄላ እሹቁን ሲያወልቅ፣ ቸርነት ለልኬለሽ ያመጣላትን የወይራ ፍልጥ አስደግፎ፣ እጠገቡ ዐረፍ አለና፣

"ደህና ዋልክይ? ደሞ ምን ሁነሃል? አንተ መቼም ታስበው አታጣ" አለው ቶሎ ቶሎ እየተነፈሰ።

"ሰው ያስበው ያጣል ብለህ ነው? ቢያጣ ቢያጣ የራሱን ጣጣ ያጣል?" አለው እየሣቀ።

ምንዳዬ አሹቅ ዘግኖ እንደ ሰጠው ፣

“ይኸንዬ ያ ማዶ ተራራ ሜዳ በሆነና ባረስኩት እያልክ ነው” አለ ቸርነት ።

“አንተ ደሞ ሁለዬ ስላፈር ነው ወሬህ! — —”

“ሴላማ የት አባቴ ዐቃለሁ! አንተስ ብትሆን ያው አደለህ! ያንተማ ከነመዘዙ ነው ። ሴላ — ሴላውን እንተወውና ፣ እኔና አንተንስ ያገናኘን ማ ሆንና ነው? ዐፈርኮ ነው”

“አሁን ገና አገኘኸኝ! ለዚህ ሁሉ ችግር ያደረሰኝም ዐፈር ነው ። እንዲያው ብቻ የልቤን ታላደርስ ይኸ ፈጣሪ አምላኽ አይማ ደለኚ — —” አለ ምንዳዬ እየተከዘ ።

“ይኸንዬ ያንኑ ፈሪ ሰውዬ እያሰብክ ተናደህ ነው ።ሰው አግ ኝተህ ሙተሃል?”

“ይኸ ያላናደደ ምን ያናድ!? ‘ፈሪ ተሚፈሳብህ ጀግና ይራብህ’ ይባል የለ? ይኸን ያክል እቤት መዋሌና ከስንትና ስንት አሳቤ መታ ጎሌስ ምን ይውጣው? ለፈሪና ለጨካኝ ትንሽ ድል ትበቃዋለች” ብሎ መሬቱን በቀኝ እግሩ ጠፋ — ጠፋ አደረገው ።

“እስቲ ቆይ ታገሥ በል! ምነው ብዙ ብዙ ስታእ! በዚህ ጉዳይ አንተ አትገባበትም ፣ እኔ — —” ብሎ ሳይጨርስ ልኬለሽ በርበሬ የተነሰነሰበት ትኩስ እንጀራ ይዛ ስለ መጣች ወሬአቸው ተቋረጠ ።

ቸርነት “እንዴት ዋልሽ?” ከማለቱ ፣ “ያውልሽ እያ ሃች ያመጣ ልሽ የወይራ ፍልጥ፣ አቤት እምታበይን ራት — —”

“ሚጨት መምቻ እምታህል ጭራሮ ባላመጣም ፣ በልቼ እሑዳ ለሁ — — ዕድሜ ለልኬ! አንተ አሹቅህን ስታወልቅ አልነበረም? ከእግርም ቢሆን ገዳም እግር አለ ። ይኸው እኔ ከምመጣቴ ትኩስ እንጀራ መጣ ፣ ገዴን ነው ማየት” ።

“ጉሽ! እንዲህ እንጀቴን አርሰኝ! ና ግባ ብለው እምቢ ብሎኝ ነበር ።ኑ በሉ እንግባ” ብላ እሷ ገና ያልተቆረሰውን እንጀራ ፣ ቸር ነት ያሹቅ ጣባውን ይዘው እየተሟሟቁ ገቡ ። ጋገራዋን እንደ ጨረሰች በማሽላ እንጀራና በሥጋ ወጥ ራት አቅርባ ጠላቸውንም እየጠጣጡና እየተጉራረሱ ጥሰቅ አርገው በሉ ።

እየጠጡ ሲያወሩ ፣ ቸርነት ራሱ በቀሰቀሰው ነገር ብው ብሎ ተናደደ ።

“ተው ግድየለህም ችላ በለው!”

“ድንገት ትዝ ሲለኝ ጊዜ ነው የነደደኝ ፣ እኔማ ዐፈር አርጌው ነው ዐፈር እምሆነው ። እንዲህ እንደ ቀዘነብኝ አይቀር! የሰው አገር ሰው ነው እያለ ነው መሰል ፣ ሰው ተተግኖ ሲንቀባረርብኝ ምን ላርግ? ካገሬ በመሬት ሰብበ ወጣሁ ። አሁን ደሞ ያው ዕድሌ ቀድሞ ቆየኝ”

“በል ተወው — ተወው! አሁን ገና ነገሩ ገባኝ ።ያን እርም አይ ቀሬ እሚሉ መኸርገር ነው! እሱ እኮ ሰው ሊበላ ምንም ያህል አይቀረው።”

“ይበላሊ! እንዴት አይበላም? ከፋትና ተንኮሉ የዋዛ አይምሰ ልህ? እሱን እርም አይቀሬ ብቻ አልነበረም ፣ ሰው — በሌ ማለት ነበረ! — —እስቲ እንዲያው አሁን ይሉኝታ ቢስ ሆኖ ነውዪ ፣ እሱን የሚያክል ሰው ከኔ ቢጤ ገንዘብ ይከጅላል? ባየሁት ቁጥር ፊቱ እንደሳት ይፈጀኛል ። አንተ ሥር — ሥሩን ለምነህና ተለማምጠህ ላሰጠኸኝ ጉልማ ፣ እሱ እርር ትክን አለ ። ያላቸውና እንደ ልባቸው የሚያርሱትስ ይሁን በጄ ፣ እኔ ባመት አንድዬና ሁለተዬ ብሰጠው አነሰው ወይ? ለዚያውም — — —”ብሎ ቸርነት ሳይጨርስ ፣

“እንዴት አባቱ ቢቀልድብህ ከርሚል በል! ለኔ ብነግረኝ ኖሮ ለሳቸው ነግሬ ቀጥ እማስደርግልህን ፣ እሱኮ ሽንቁር ጋን ነው ፣ እንኳን አንተና የተረፋቸውም አልቻሉት ።”

“እኔማ ተደህናው መሬት መርጬ እሰጥሃለሁ ፣ እስተዛሬም ተጉድ ተሃል እያለ ሲደላልለኝ ጊዜ ፣ የሆነልኝ መስሎኝ ያቺኑ የከተትኳ ትን እህል እያወጣሁ ሸጥ አረግና እሰጠዋለሁ ።ለዚያውም ሰው እን ዳያይና እንዳይሰማብኝ እየተደበኩ” እንዳለ ሐሳቡ ተበታተነበት ።

“ጨዋታህን በማር ላግደውና ፣ አንተ ደሞ አንድ ዐመል አለች ብህ ። ትችል — ትችልና ድንገት ቡግ ትላለህ ። እስኪ ረጋ በል እኔ አነጋግረዋለሁ ።”

“ተንግዲህ ወዲያማ በእቶኝ — —”

“ግድየለህም ፣ እኔ የሱን ዐመል አቅበታለሁ”

“ግድ የለህም አትልፋ ፤ ብቆይም ጥኢት ቀን ነው ። ባጣ — ባጣ መጥረቢያ አላጣ ።”

“ምን ሊያረግልህ?!”

“እንደ ጌሾ ቀረጣጥፌው ፣ ከዚያ በኋላ የሆነው ይሁን — —”

“ለምን ተዚህ ሁሉ እኔ ጠበንጃ አልሰጥህም?” አለ እየሣቀ ።

"አታረገውሚ ፣ ይኸማ እንዴት ያለ ጥድቅ ነበር ። ስተት ብለህ ሰማይ ቤት መግቢያህን ታገኝ ነበር ። ይኸ እሚያስኮንን አይምስልህ ። አሁን ፈጣሪ አምላኽ ይኸን አጣውና ነው ። ያንንም ያንተን ሾለቅ አፍ አብሬ ጥጭ ላርገው ! — —እስኪ በል?!"

"ሥጋ ምረጭ ቢሏት ጣፊያ! ያን የሰው ግማሽ ተወው ። ይልቅዬ ለራስህ በርታ!" ብሎ ሣቀ ።

"አንተ ለካ እየቀለድክ ነው ። ይልቅዬ ስጠኝና እንደ ድኩላ አዘልዬ ላፍርጠው — — —"

"ይኸማ ደግም አደል ! አንዱ ባለ አደራ 'ኮ እኔ ነኝ" አለ ለማስመሰል ኮስተር ብሎ ።

"ታዲያ ቤትና ንብረቴን አሉሂ ፣ የእንዲህ ያለውን አንዛራጭ ነፍስ ጠብእልኝ አላሉህ!"

"ባይሉኝም! ታማኝ አሽከራቸውን እያየሁና እየሰማሁ አስገድላለሁ እንዴ? ሰው አስገድለህ ቆየኸኝ ቢሉኝስ?" አለው ሳይሥቅም ሳይፈገግም።

"ባፍህ ሙሉ'ኮ ሰው አልከው? እሱ እኮ እንደ ሰው ተቆጥሮ ሰው ሞተ መባል የለበትም ።"

"አንተ ብትገለው ምን ገደልኩ ትላለህ? ዐፈር ስሆን ንገረኝ?" አለ ሣቅ እየቃጣው ።

"እንደ ሰው ቆሞ እሚሔድ ፣ አንዳይ ገደልኩ ነዋ! ይኸው ነው"።

"በል እንግዲያው እኔ ብልሃት ልንገርህ ፣ ባንደዬ አንገቱን ብጥሶ መጣልማ አይጐዳውም ። ቀስ በቀስ እያስቀዘንክ ነው ልክ እስርፋው መዶል ! ደሃ የጠላውን ሰው ፣ ደሃን እያስደሰቱ ነው መማደል ። ዛሬ ጥኢት ቦጨቅ ፣ ነገ ጥኢት ቦጨቅ — — —"

"እኔ ከምሬ ነው ፣ — —አንጀቴ አርሮ — —አንተ ትኸልዳለህ?"

"ኧረ እንዴት ልሁነው ዘንድሮ!" ብሎ ምንዳዬ ተንከተከተና፣ "ከጣለ የገለበጠ ይባል የለ? ዛሬ ቀን ሰጥቶት ቢያጠቃህ ፣ ነገ እላዉ ላይ ጉብ ትልበታለህ ። የጌታን ነገር ማን ያቀዋል ? እስታሁንም ዝም ብዬ የሰማሁህ ፣ ካንጀትህ አደለም ብዬ ነው — —"

"አሁን ገና ጉድ ያለው ነገር ተናገርክ ። የኔ ቢጤ ችግር ያጋጠማቸው ሴትዮ 'አላገኘሽልኝም አሉ' አሉ" አለ ራሱን እየነቀነቀ ።

"እንዴት ማለት?" አለ ምንዳዬ ።

"አዎ ፣ እንዴት ማለትማ ጥሩ ነው ። ሴትዮዋ አሉ ፣ ኑረው — ኑረው በስተርጅና ይወልዳሉ ። ደህና አድንላቸው እርፍ ጨብጦ አለሁልሽ ፣ ደረስኩልሽ ማለት እንደ ጀመሬ ፣ የፈጣሪ ነገር ደሃን ማሳደድ ይወዳል መሰል ፣ ይገለው ሰው ሳያጣ ወረርሽኝ ይገባና ፣ ያንኑ አንድ ልጃቸውን ላስ ያደርገዋል ። ሴትዮዋ ነጋ ጠባ ቲያለእሱ — ቲያለእሱ ፣ ቲያለእሱ ፣ 'ያም መጥቶ አታልቅሱ ፣ ያም መጥቶ አታልቅሱ' እያለ ወቀሴታ ያበዛባቸዋል ። አንድ ቀን ታዲያ አንዱ ቲነዘንዛቸው ጊዜ ፣ 'እስቲ ና አንተ ተቻልክ ሆዴን ጥርቅም አርገህ እሰርልኝ' ይሉታል ። በገዛ መቀነታቸው ጥርቅም አርጎ ያስርላቸዋል ። 'ዋ!ልጄ! ረመጡን አላገኘህልኝም' አሉት አሉ ።"

"እግዜሩም ዐይን የለው — —እንዴት አንጀታቸው አይጨስ!"

"ይኸውልህ የኔም አንጀት እንዲህ እየጨሰ ነው — —አሁን ገና ገባህ" አለ ተደስቶ ።

ወደ ጓሮ ዞረው ረዘም ላለ ጊዜ ተወያዩ ። ምንዳዬ ረጋ ብሎ በምክር ገባው ። ነገሩን ሳይንቅ እያቀዘቀዘ ፣ የጓደኛውን ንዴትና ብስጭት ቀስ በቀስ አብርዶ ሐሳቡን አስለወጠው ። እየተሣሣቁ ወደ ቤት ሲገቡ ፣ በእንደዚያ ዓይነቱ የሁለቱ ወሬ ጣልቃ መግባት የማትወደው ልኬለሽ ፣ መግባባታቸው ደስ ብሏት ፣ ሽከናቸውን እየሞላች ሰጠቻቸው ።

* * *

ቸርነትና ምንዳዬ የተገናኙት ቀኛዝማች ቤት በሎሌነት ነበር ። ምንም እንኳ ቸርነት ሣር—አምባ በመግባት ባንድ ዓመት ቢቀድምም ፣ ቀኛዝማች ቤት በሎሌነት በማደር ግን ምንዳዬ በመንፈቅ ይቀድማል ።

ቸርነት በሸዋና ወሎ ድንበር አካባቢ ጨፋ በሚገኘው የአልጋ ወራሽ እርሻ ውስጥ ዓመት ያህል እንደ ሠራ ፣ ወባ ይዞት ከሞት አፋፍ ዳነ ። ከዚያም የያዛትን ይዞና ሸማውን ጠቅሎ ጨፋ—ሮቢት ገባ ። እዚያም ሁለት ወር ያህል እንደ ሸቃቀለ ፣ ቅዳሜ—ቅዳሜ በገበያ ሰበብ እየሔደ ያያት ማጀቴ ደስ አለችው ። አማካሪም አልፈለገ ፣ ስተት ብሎ ማጀቴ ገባ ። ከአንድ ሳምንት የመድኃኔ ዓለም ደጀ—ሰላም አዳር በኋላ ፣ የሚያስጠጋው ሰው አግኝቶ ሥራ ጀመረ ። የአትክልት ቦታ ቁፋራና ኩትኮታ ፣ ጌሾ ቅርጠፋ ፣ እርሻና ምንጣሮ — — — እየሠራ የትንሿን ከተማ ነዋሪዎች ለመዳቸው ። ሆኖም ለተለያዩ ሰዎች እየተቀጠረ መሥራቱን አልወደደውም ።

ደግነቱ አራት ወራት ያህል እንደቆዩ ፣ እሚያድርበት ቤት ውስጥ በእንግድነት እየመጡ ሁኔታውን ያዩ የነበሩ አንድ የማር አምባ ገበሬ ፣ የእርሻ መሬት ሊጎልሙት ፣ ካነሳቸው ሊጋዙለት ፣ ለእርሻ ማረሻው ዓርብ ዕለትን ሊተዉለት ፣ ለሌሊት ልብሱ ዶዶ ፣ ለሥራ መሥሪያ ያቡጀዲ ቁምጣና እጀ—ጉርድ ሸሚዝ ሊገዙለት ተዋውሎ ተቀጠረ ። ሆዱን ባይርበውና ይለብሰው ባያጣም ፣ የሥራው ብዛት አስመረረው ።

እርሻ ውሎ ሲመለስ የበሬ ራት አጭዶ ፣ ወይም የማገዶ እንጨት ተሸክሞ ይገባል ። ይህን ከልጅነቱ ጀምሮ ለምዶታል ፤ ማታ ማታ ከቤት በታች በሬዎቹን እየጠበቀ ሣር ሲያበላ ፣ አገሩ ትዝ ይለዋል ። ወሎ ፣ ውጫሌ ወረዳ ድብል ማርያም እናት አባቱ ቤት ። ተወልዶ ያደገባት ቤት ፣ ተዘግታ እና ሆናለች ። ያደገበትን ቀዬ ዳዋ ወርሶታል ።

የአባቱ የአቶ ይመር አያሌው ርስት ከማነሷ ፣ ያካባቢው ባላባቶች ከወዲያ ከወዲህ እየኮረኮሟት ፣ አባቱም በተደጋጋሚ ደሴ ድረስ ላቤቱታ ሔደው ሰሚ በማጣታቸው ፣ በመጨረሻ የቀረቻቸው ሁለት ጥማድ አታውልም ነበር ። ቤተሰብ እየበዛ ፣ ይለበስና ይጎረስ እያነሰ ሲሔድ ኑሮ ያስመርራል ። የደረሰ ልጅ ያርሰው መሬትና ጎጆ ይቀልስበት ቦታ ሲያጣ ፣ የወላጅ ዐይኑም ልቡም ያነባል ።

የቸርነት አባት መሬት እየተጋዙና በጭሰኝነትም እያረሱ ኑሮን ታገሉት ። ባይንበረከኩም ተርገደገዱ ። የእኩሌታውንም ፣ የሲሶውንም ሞከሩት ። እርቦም ሰፈሩ ። ለሚያርሱት መሬት የሞፈር ማጋደሚያ ክፍያው ፣ ማርና ሙክቱ ፣ አጨዳና ውቂያው ፣ ጎተራ መጎተሩ ፣ ምርት ጭኖ ማድረሱ አንገፈገፋቸው ። ለከብት ሣር ግጦሽ ባመት በበሬ ሐያ ብር ደረሰ ። የኋላ ኋላማ ባለርስቱ አውድማ ላይ እየተገኘ ገለባውንም እኩል መካፈል መጣ ። በመጨረሻም ገበሬ እየቀጠሩ ጭሰኛውን ነቀሉት ።

ከዚያ በኋላ የቸርነት አባትና ጓደኞቻቸው ፣ ሊጫን የሚችለውን ኮተት ጭነው ከብቶቻቸውን እየነዱ ሐያ አራት ቀናት ከተጓዙ በኋላ ጎጃም ፣ መተከል ድባጤ ማርያም ገቡ ።

ለመንታ ወንዝ አካባቢ ገዢ ሐያ ብር የመሬት ግብር ከፍለው የሚበቃቸውን ያህል መሬት እንደያዙ ፣ ቸርነት ከአባቱ ጋር የእርሻ ሥራውን ቀጠለ ። ከሔዱት መኻል አንዳንዶቹ ዓመትና ሁለት ዓመት እየቆዩ ሲመለሱ ፣ ቆራጥ—ቆራጡ እዚያው ቀረ ። ቸርነትም ልቡ ተነሣ። ቢሉት ቢሠሩት አሻፈረኝ አለ ። የጎረምሳ ልቡን መግራትና ችኩል

ሐሳቡን መግታት ስላልቻሉ ፣ ተመልሶ አገሩ ገባ ። እዚያም ከሁለት ወር በላይ አልተቀመጠም ። "ደሴ ሔጄ ሸቃቅዬ እመለሳለሁ" ብሎ ቢወጣም አልተመለሰም ። እንዳሰበው ሥራ ባለማግኘቱ ከደሴ ጨፋ ሔደ ። ጨፋ—ሮቢትም ለማጀቴ አስረከበችው ። ቸርነት እንዳለው 'የሀል ውሃ ነገር ሆነና' ማር—አምባ በሎሌነት ተሻገረ ። ገበሬው ቤት አንድ ዓመት እንዳገለገለ ፋታ የለሹ ሥራ አንገሸገሸው ። "እዚህ ብቻዬን ከምንገላታ ፣ ብዙ ሎሌ ካለበት ቤት ይሻለኛል" በማለት ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ዘንድ አማላጅ ልኮ ሎሌነት ገባ ።

ከምንዳዬ ረዘም ይላል ። ቀጠን ብሎ ሸንቀጥ ያለ የቀይ—ዳማ ወንዳወንድ ነው ። ሲሥቅ ጥርሱና ጉራማይሌው ደስ ይላል ። ደፋር ቢሆንም አይቸኩልም ። ዐልፎ—ዐልፎ ግን ድንገት ቱግ ይላል ። ቸርነትና ምንዳዬ ቀስ በቀስ እየተግባቡ ተዋደዱ ። ከተራ ትውውቅና ወሬ ፣ ሰፋ ወዳለ ወዳጅነትና ምስጢረኝነት ተሸጋገሩ ። ቀኛዝማች ቢወዱትም ፣ "ይኸን ልጅ አትበድሉት ፣ የሰው አገር ሰው ነው" ከማለት አልፈው እንደ ምንዳዬ ምስጢር ነክ መልዕክት አይልኩትም ።

ሸዋርካብሽ ቁመናና ቅልጥፍናውን አይታ ብትወደውም ፣ እሱ ግን ፣ ችላ ብሏት አረጋሽን ወደደ ። በተለያዩ ጊዜም በጠላውም በጉርሻውም ልትደልለው ሞከራ አልሆን ስላላት ፣ ያደረገ ፣ ያላደረገውን ለወ/ሮ አልፍ—ይከንዱ እየነገረች አስጠመደችው ። ሴትዮዋ በምኑም—በምኑም የተበሳጩና ሸዋርካብሽ ቅናቷ ያገረሸ ዕለት ፣ "ለኔ ሲል ነው እንዴ ከበእሎ ጋ ቲያዘጠዝጥ የዋለውን" በማለት ከእህል—ውሃ አቅም ያሳንሱበታል ። በእንዲህ ያለው ጊዜ "ዕድሜ ለልኬ" ብሎ ምንዳዬ ቤት ዘው ይላል ።

ምንዳዬ ቀስ በቀስ የቸርነትን ችግርና ታማኝነት ለቀኛዝማች አስረድቶ ጉልማ አሰጠው ።

ምዕራፍ ሐያ ሰባት

የአፈሣ ከቤት እየራቀና ወሬው እየጠፋ መሔድ ከአስካደች ይልቅ ልኬለሽን አሥጋት ። "ይኸ ሰው እንዲህ አምርሮ ከጠፋ ነገር አለው ማለት ነው ። ምነው እንዲያ የጠላኋቸው ሰውዬ ፣ ይኸነዬ በመጡና ይዘውልኝ በሔዱ ። አፈሣ ገደለውም አስገደለውም የሞት ሞት ነው ። እዚያው ሔዶ ቢንገላታ ይሻላል" እያለች ትሸበራለች ።

ምንዳዬ የመበቃቀልን ጠንቅ በሚያስቀር የአካባቢ እርቅ ፣ ሿራን እንዳይሻገር ከባላገሮቹ ጋር እንዳደረገው የክልል ገደብ ፣ አፈሣም በገዛ ፍርሃቱ የከለለውን ድንበር ዐልፎ ወደ ሣር—እምባ ላለመዝለቅ አገር ቆርሮ አደፈጠ ። የሆነው እስቲሆን አዝመራውን ሰብስቦ ምር ቱን ጎተራ እሚከትለት ዘመድ አገኘ ። ሚስቱንም ጎራ ዞሮ አለሁልሽ አላት ።

ያለ ሥራ ውሎ እማያውቀውና ከሰው መዓድ ቆርሶ መብላት ያልለመደው እጁ ፣ ቦዝኖ እየዋለ 'ኑ ግቡ ገበታ ቀርቧል' እየተባለ መጠራቱ ክፉኛ አበሳጨው ።

አሞቱ የመረረ ወኔ አጎነቆለ ። "ነገሩን ከወዲያ ወዲህ አሳክራ ለዚህ ያበቃችኝ እሷ ናት" በማለት ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱን ያማር ራል ። አገልግል ጥሎ መሸሹን ግን ፣ "ደህና ቦታ ላይ መትቶት ቢሆን ኖሮ ይኸ ሁሉ ጣጣ አይመጣም ነበር" በማለት ፍርሃቱን እያድበሰ በሰ ራሱን ይሸነግላል ።

ከሬሣ ጠባቂዎች ጋር አብሮ ያደረለት ሌሊት ፣ ተረተኛው ሽማ ግሌ ስለ አንድ ፈሪ ሰው ተርተው እንደ ፈጸሙ "ጥንቸል አንበሳ ሆነ ፣ ቢዘል እማጀት ፣ ቢወጋ ምንቸት" በማለት የተናገሩት ምሳሌ ከራሱ ሁኔታ ጋር እየተመሳሰለ አስቸገረው ። አንዳንድ ጊዜ ብቻውን ሲያስብ ፣ ከሆነለት በግሉ ፣ አለበለዚያም አንድ ታማኝ ሰው ፈልጎ ምንዳዬን ለመግደልና ለማስገደል ይወስንና ፣ እንደገና ደግሞ ሆዱ ይባባና ሥጋትና ፍርሃቱ ይቀራመቱታል ። ሐሳቡ እየተለዋወጠና ጥርጣሬው እየተዘበ ራረቀ ስለሚያስቸግረው ፣ ጨርቁን ያልጣለ ንክ መሰለ ። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ፣ "እንዲህ ያለውን መዘዘኛ በሽማግሌ መታረቅም እኮ የማሸነፍ ያክል ይብቃው ። ጌታ ፈርዶብኝና ሰይጣን አሳስቶኝ አጥፍቻለሁ ። ሽማግሌ አቅሜን አይቶ በወሰነ እከሳለሁ ብዬ ለምድር — ለሰማይ

የከበዱ ሰዎች ብልክ እምቢ አይልም ። በየሀ ላይ እሱ ምን ያክል ተነካ? ገደለዪ አልሞተ ፣ ይኸው እሱ ራሱስ ቢሆን ሰው ገድሎ የደም ማድረቂያ ከፍሎ እንደልቡ ይኖር የለም ወይ?" በማለት ከጨመደዱ እማይለቁ ሽማግሌዎች ማሰላሰል ጀመረ ።

አንድ ቀን ከራት በኋላ ፣ ካረፈባቸው ዘመዱ ጋር ጠላ እየጠጡ ሲያወራሩ ፣ ጭውውታቸው ዞሮ ዞሮ ወደ ምንዳዬ አመራ ።

"ትላንት እንዳጫወከኝ ፣ ሽማግሌ ተልኮበት እሺ የሚል ከሆነ ማለፊያ ነው ።"

"አንዳንድዬ ቁንድፍቲያም ቢጤ ነውዬ ፣ ከሽማግሌ ቃልስ አይወጣም ። ሰው ያከብራል ። መምሬ ተክለ ጎርጊስም ዘመዱ ናቸው ። ሀይ ካሉት እምቢ አይልም ።"

"'ትንሽ ሥጋ እንደ መርፌ ትወጋ' ይባል የለ ! የገዛ ሥጋቸው ተጎድቶ አይሸመግሉንም ?"

"እሱማ ሰው ለዘመዱ ነው ። ቢሆንም ለኔም ደጌ ናቸው ። እምቢ አይሉኝም።"

"ሌላስ? እስቲ ደህና—ደህና ሰው አሰላስል ፣ እማያዳግሙ ። እንዲህ ያለው ነገር ውሎ ቲያድር ደግ አይደለም ። ካሠው መባልህ አይቀርም ሽማግሌ በደነባ ትከሠዋለህ ፣ ባይሆን ተወላጁ ሁሉ ይረዳል" አሉ የራሳቸውን ርዳታ በሐሳባቸው እየወሰኑ ።

"እሚካስማ ምን ጠፍቶ! አልታረእም ብሎ ያገረገረ እንደሁ ብዬ ነውዬ ።"

"እምቢ ታለም ምን ቸገረህ! እስቲ ደሞ ሌላ ብልሃት ልንገርህ ። እኔ ነገርህም አልጣመኝ ። አንደዬ ጠማማ ነው ፣ አንደዬ ከሽማግሌ አፍ አይወጣም ትላለህ ።"

"እ?" አለ ሐሳቡ ተማቶበት ።

"በጄ እማይልና በከንቱ እሚያታክተን ከመሰለህም— —ና እስቲ ወጣ እንበል" ብለው አብረው ወጡ ።

እየሩ በጣም ይቀዘቅዛል ። የእንጭራሩ ፣ የልዩ ልዩ ነፍሳትና ትላትል ሲርሲርታና ጩኸት ባያደነቁርም ፣ ስሜትን ያውካል ። ጥግ ይዘው ጨለማው ውስጥ እንደቆሙ ፣ "ሴት የሰማው ወሬ ደግ አይደለም ብዬ ነው ። እንግዲህ እህ ብለህ ስማኝ ። በሽማግሌ ተሞክሮ እምቢ ካለ ፣ ሌላ ዘዴ አለችኝ ። ጨለማ ለብሰህ ፣ እያደፈጥክ እያስፈራራህ

ብታስበረግገው አንተ እንዳልክ ፣ ታስብለዋለህ ። ይህም የግድያ ያክል ነው ።"

"እንዴት?" አለ ግር ያለው መስሉ ።

"ቢሻህ ከኔ ጋ ፣ አለያም ከሌላ ሰው ጋ ሣር—አምባ እንሒድና..."

"ሒደንስ?"

"ከሒድንማ ምን ያጠያይቃል?"

"ተኩሶ ለመግደል?"

"እኮ ቆይ!— —ቸኮልከሳ? አታረገውሚ ብታረገውማ ተገላገልክ። ያገርህን መግቢያ መውጫያውን ታቀዋለህ ፣ ዛሬ አንዱ ጋ ፣ ነገ ሌላ ጋ እያደፈጥክ ፣ በጀር ግንዱ ብታኖጋበት ፣ ይሸ ሰው አያስቀምጠኝም ብሎ አገርህን ጥሎልህ ይሔዳል ።"

"ማ? እሱ? አይ አለማወእ! ማታ ቢተኮስበት ፣ ውድእት ላይ አድፍጦ ሰውም ዝር አያሰኝ ፣ ሣር—ቅጠሉን ቲያስስ እቤቱም አይገባ ። ሰው መስሉኋል?"

"እንዲህ እምትፈራውማ ከሆነ በቁምህ ገሎሃል? እኔም አብሬህ እሔዳለሁ"

"ኧረ ምን በወጣሁ! እሱ ለራሱ ሴጣን ነው ። ሲገሉህ መጡ ቢሉትም ሆዱ ዱጭ አይል ።"

"እንግዲያውማ ምን ጣጣህን ታበዛለህ! 'ወደው የቆጡት ቅል ጥም ከብርንዶ ይጥም' አሉ ። የሆነው እስቲሆን ዐርፈህ ተቀመጥ ። እንዲህ እንደምትለውማ ናቡቴ ከሆነ ፣ እዚህም ቢሆን እነፍንድ መምጣቱ አይቀር ።"

"እኔም ሥጋቴ ይኸው ነው ።"

"ምን ያለኸው ነህ ወንድሜ! ሰው እንዴት ናዳ እስቲደረግበት ቆሞ ይጠብቃል? ይህን ያክል ፍሪያት ደግም አደል !"

"የፍሪያት እንዳይመስልሁ ፣ ሰውዬው እኮ ሸፍቶ ነበር ። አንዳይ መተት አለው ። ይልቅዬ ሥር—ሥሩን ደህና ሰው አፈላልጉልኝ"

"እንዴት ያለ ሰው?"

"እኔ ቤት እንደ አራሽ ገብቶ የሚሠራና የኋላ—ኋላም መግቢያ መውጫያውን ተከታትሎ ዱብ አርጎት ዘወር እሚል ሰው ። ያሉኝን እሰጣለሁ ።"

"ይኸን መላ ነው ብለህ ልብህን አታክር ። ይልቅዬ ከበረታህ በየትም—በየትም ብለን ከባላጋሮቹ ጋ እንነጋገርና እምናደርገውን እናርጊ ለማይሆን ነገር ንብረክን አታባህን ። ቀስ ብለው ታማክሯቸው እነሱስ ቢሆኑ ዝም እሚሉ መሰለህ ። ውስጥ ውስጡን እየነደዳቸው መቆጨታቸው አይቀርም" አሉት ።

በመጨረሻም ከባላንጦቹ ጋር ዶልቶ ፣ ምንዳዬን ለመግደል ፣ ካልተሳካም በዚህም በዚያም አዋክቦ አገር ጥሎ እንዲጠፋ የሚደረግ በትን ዘዴ ተነጋግረው እንዳበቁ ፣ የአፈሣ ልብ ዳግመኛ የተንኮል ጥንስስ ጠንስሳ ወደ ቤት ገቡ ። እፎይ ብሎ አደረ ።

ምዕራፍ ሐያ ስምንት

ወይዘሮ ደጆ—ይጥኑ ፣ የአካባቢያቸውን ቤቶች አለባበስ በመመልከት 'ቱሉ ቶሎ ልበሽ' የተባሉ ይመስል ፣ ሦስት ቅያሪ ልብሶች ገዝተው ሲለዋውጡ ፣ የአካል ፣ የዳሌና የቂጣቸው ቅርፅ አብሮ የሚለዋወጥ መሰለ ። ቀኛዝማች የቤትዮዋን የእግር አጣጣልና አነጣሥ ተከትሎ ሽቅብ ቁልቁል የሚርገፈገፈውን የወገብ በታች መቀንዘሪያ እያዩ ቢጎመዡም እንደ ቀድሞው ፋታ አጡ ።

"እንኳንም ትቻት ያልመጣሁ ፣ ይኸነዬ አዳሜ ቀኛዝማች ባገር የሉም እያለ ያማግጧት ነበር" በማለት ራሳቸው በሚፈጥሯቸው ተቀናቃኞች ይቀናሉ ። ባስ ሲልባቸውም ፣ የተለያዩ የማጀቴ ወንዶችን ይወሽሙላቸዋል ። በመጨረሻ ግን ፣ እንደውኑ ዓለም ፍላጎታቸው ፣ ሁሉንም ገፈታትረው የግላቸው ያደርጓቸዋል ። እንደ ምኞታቸውማ ቢሆን ኖሮ የሚፈልጓቸውን ቤቶች እንደ ከብት አንድ በረት ውስጥ አጉረው ሲያስፈልግ ፣ ሲያስፈልግ በየተራ እያስጠሩ የልባቸውን ለማድረስ ምንኛ ስፊውን በረት ባስከለሉ ነበር ።

የቀኛዝማች በላይነህ ታፈስ ሕይወት ወደ አዲስ የኑሮ ክልል በመግባቷ ፣ የማያውቋት ጉዳይ እየበዛ ፣ ከራሳቸው ጋር የሚያነጻጽሯቸው ሰዎች በልዩ ልዩ ሁኔታዎች እየበለጧቸው ፣ አንዱን ሲያጡኑና ሌላውን ሲከተሉ ኑሮ ዐይን አዋጅ ሆነባቸው ። ምንም እንኳ በአመለካከትና አንድን ፍሬ ሐሳብ አጣጥሞ በመገንዘብ ረገድ ከሌሎቹ እንደራሴዎች እጅግም ባይለዩም ፣ "ካንዳንዶቹስ እሻላለሁ" የሚለው የግል ግምታቸው ግን ያሰቡትን ያህል አልነበረም ። ሆኖም ትክክለኛ ችሎታቸውን ለመገምገም ብዙ ጊዜ አልፈጀባቸውም ። "አዳሜ እናቱ ሆድ አልተማረው ፣ እኔ አብዛኛው እድገቴ በግብርና ነው ። ነገር ሳደራና ስሸምን አልኖርኩ" ብለው ብልሃት አበጁ ። ይኸውም ልዩ ልዩ ሐሳቦችንና ጉዳዮችን ለመረዳት ካንዳንድ እንደራሴዎች ጋር መተዋወቅንና አብሮ መዟወርን አዘወተሩ ። በዚህ ምክንያትም ከሚስትና ከቅምጣቸው ጋር የሚያሳልፉት ጊዜ እያደር ተጣበበ ።

ምንም እንኳ የወራቱ ማነስ ለትዝብት ባያበቃም ፣ በሁለቱም ቤቶች ውስጥ ተቀብሮ የኖረው ቅናትና ፉክክር በማገርሸቱ ፣ የከተማው ግብግብ ተጀመረ ።

ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ትናታቸውን ለማብረድ ፣ የሚመቷት የቤት ልጅ ፣ የሚነርቷት አህያ ፣ የሚገላምጡት ሎሌ በሌለበት ግቢ ፣ ቀኑ በግድ መሽቶ ፣ ሌሊቱ ባሣር ይነጋላቸዋል ።

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑም ፣ በአቶ ወርቅነህ ፊት የተመኩበት የቀኛዝማች ውዳታ ከመጀመሪያዎቹ ሁለት ወራት በኋላ ከዕለት ወደ ዕለት በመቀነሱ ፣ "ይኸ ነገር የጤናም አይል ፣ ይች ደጋን እግር መቸ በደህናዋ መጣችና ፣ ያቺኑ መተቷን እስመትታ ነው ፣ አለያም አጉል መከራ ገብቷል" በማለት የቀኛዝማችን እግር ጠብቆ የሚገባ ሰው ለማግኘት ይጓጉ ጀመር ። ሰውዬው ግን ፣ ከተቻለ ከንጉሡ ባለሟሎች አንዱ ለመሆን ፣ ወይም ኑሯቸውን ለማደላደል ፣ የዘር ሐረግ እየመዘዙ ፣ የደም ትራሪና የሥጋ ምታሪ እየፈለጉ ማንጋጠጥ ከጀመሩ ውለው አድረዋል።

ቀኛዝማች በመታያና በእጅ መንሻ ብዛት ፣ ያልነበረውን አስም ጠውና አስወልደው ፣ ጎራ ዞረውና ሜዳውን አቋርጠው ፣ ከምንጅላትም ይሁን ከንጃላት ከተወለዱ በኋላ ፣ ባጭር ጊዜ ውስጥ ከመሰላሉ ግርጌ ቆሙ ።

የአቶ ወርቅነህ መዘውር ምክርም ገና ከጅምሩ ልባቸውን ሰርስሮ በመግባቱ ፣ ጥረትና ፍላጐታቸው ሁሉ በምክር ቤቱ ውስጥ ስለሚመክርበት ፣ ልዩ ልዩ ሀገራዊ ጉዳዮች በመሆን ፈንታ በየትና በነማን በኩል ርስትና ልዩ ዕድገት እንደሚገኝ ተግቶ ማነፍነፍ ሆነ ።

ያ—በምርጫ ውድድር ወቅት ለገጠሩ ሕዝብ ፣ 'የመኪና መንገድ አሠርቼ ፣ ሐኪም ቤት አቋቁምልሃለሁ ፣ ትማሪ ቤት አስከፍቼ ፣ ግብር አስቀንስልሃለሁ ፣ ችግርህንም ለንጉሡ አደርስልሃለሁ — —' እያሉ በየገበያና በየቤተክርስቲያኑ ፣ በየሸንጎና በየመንደሩ ያሰሙት ባለ ተስፋ ንግግርና የገቡት ቃል ኪዳን ሁሉ 'ገለል በል' ተባለ ። ከእንግዲህ ዋናው ጉዳይ ሕዝቡና ችግሩ ሳይሆን የግል ኑሮን አደራጅቶ ካመት እስካመት የሚታረስ ርስት ማግኘትና 'ደረተ ሳንቃ ፣ አንገተ መቃ' ቤት ማግረጥ ናቸው ።

* * * *

"ለኔስ ያው ማጀቴዬ ይሻለኝ ነበር" አሉ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ከቀኛዝማች ጋር ምሳ እየበሉ ።

"እንዴት ?"

"እዚያ ምንም ቢሆን ሰዉ ፣ ሰው ያከብራል ። የሰው ማንነቱ ይታወቃል ።"

"እዚህስ?" አሉ እየሣቁ ።

"እዚህማ ትልእና ትንሹ በምን ይለያል ፣ እንደ ከብት እየተጋፉ መሔድ ነው ። አበስ ገበርኩ እቴ!"

"እዚህኮ ሁሉም የሠለጠነ ነው ፣ እነዚያ ገጠሬዎች ናቸው ፣ ምን ያቃሉ?"

"ባላገር ናቸው ለማለት ነው? ድንቄም እቴ! አይይ ! ተሠልጥኖ ተሙቷል! ያለመሠልጠን አይመስልሁ ፣ ሰዉ እስበሱ ይከባበራሊ! አሁን እኔን እዚህ ማ ያቀኛል? አንቱንም ቢሆን እንጃ? እዚያ ቢሆን መጡ መጡ ፣ አለፉ አለፉ ባዩ ብዙ ነው ። ከንብንቡን እሚያወርደው ፣ ለጥ ብሎ እጅ እሚነሳው ፣— — ኧረ ምንና ምን? — — አንቱ እንኳ ብቅ ብቅ ብትሉ ምን አለበት? ለካ እንዲህ ይዋደዳሉና መባሉስ ምን ይውጣው? ለዚህ ለዚህማ እዚያው አገሬ የምንዳዬ መልክት በስንት ጣሙ እቴ!" በማለት አማረሩ ።

" 'ሩቅ አሳቢ እቅርብ አዳሪ' አሉ ። እኔ ገና ስንትና ስንት እስ ቤልሻለሁ ፣ አንቺ በየእንቶ ፈንቶው ትበሳጫለሽ ። ስንቱ ምናምንቴና አባቱን ጠርቶ አያቱን እማይደግም መሰለሽ ዛሬ ቢጠሩት እማይሰማው? ስንቱ ሥርና ግንድ የለሽ መሰለሽ እዚያ ላይ ፊጥ ያለው? እንደኔ ያለው ሞኝ—ሞኙማ ፣ ከገበሬ ጋር አፈር ሲያገላብጥና ጓል ሲከሰክስ የትም ቀልጦ ይቀራል ። ላለፈ ነገር ቢጸጸቱት ምን መላ አለው? ይኸ ነዬ ነው መበርታት ። አንቺ ታዲያ — —" ብለው እንደ ጀመሩ ፣

"ቢሆንም ፣ መጣ ብሎ መለስ ለማለት ምን ያክል ቲያደክምሁ ነው? ሩቀ አትሉ ነገር አፍና አፍንጫ ነው ። እንዲያው ለነገሩ ነዬ ፣ እኔማ ምንም ያጣሁት ነገር የለም ። ዕድሜ ለዘመድ ፣ ቤቴ ሞቆ ፣ ጥርቤ ሥቆ እንደልቤ እኖራለሁ ። አንቱ ግን — —" ብለው በእንጥልጥል ተዉት ። ሰውዬው የብስጭት መሆኑን ያውቃሉ ። እንደ ተለመደው በተስፋና በስጦታ ሸነጋግለው ቢመለሱም ፣ የሴትዮዋ ልብ ግን ሽክክ አለ ።

* * *

አዲስ ኑሮ የገጠማትና አካባቢው የተስፋ እጁን ዘርግቶ የተቀበላት ላቀችን ነበር ። በዕድሜ እኩዮቿ የሆኑት የአቶ ወርቅነህ መዘውር ሁለት ሴቶች ልጆች ፣ ከትምህርት ቤትና ከዙረት መልስ ፣ ሌላው የጊዜ ማሳለፊያቸው የወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ነበር ። ካደጉና በመጠኑም ቢሆን ሁኔታዎችን ማገናዘብ ከቻሉ ወዲህ ፣ እንደ ላቀች በቀጥታ

ከገጠር መጥቶ እቤታቸው የኖረ ሰው ባለመኖሩ፣ በአነጋገርና በግልጽነቷ፣ በአለባበስና አረማመዷ በመደሰት ወደዷት። በተለይ ገራገርነቷ አስደሰታቸው። በተውሶ የማይወሰደውንና በምኞት የማይገኘውን ቁንጅናዋን እያደነቁ አቀረቧት።

አንድ ቀን የወ/ሮ ደጅ—ይጥኑን ርቆ መሔድ አይተው፣ አንድ ከጉልበት የማያልፍ ቂጥ ወጣሪና ዳሌ አሳማሪ 'የፓሪ ሞድ' ቅድ አልብሰው አረማመዷን በማየት ከማቁባት ወዲህ፣ “እታእም ብላችሁ መሳኢያ አደረጋችሁኝ አደል” ብላ ዳግመኛ አልለበሰችላቸውም።

ሴትዮዋ ግን፣ የላቀችን ቀና—ቀና እና የወጣቶቹን ጠጋ—ጠጋ እምብዛም አልወደዱት። አስከትለዋት ወደ ዘመድ ቤትና ቤተክርስቲያን በሔዱ ቁጥር አብዛኛው ሰው እሷን ብቻ ነጥሎ የሚያይ ስለ መሰላቸው፣ “አንድ ላይ መዞር አበዛን፣ ሰውስ ምን ይለን” በማለት መታጀቡን እየወደዱ አስቀሯት።

እሷም ሰውንና ከተማውን ማየት ደስ ቢላትም፣ በወጡ ቁጥር እንደ ውሻ ተከትላ መጓዙን ጠልታው ስለነበር፣ “ነይ ተከተይኝ ስለምትሉኝ ነውጂ ምን አረግ እሔዳለሁ” በማለት እቤቷ ክትት አለች።

የሴትዮዋ በሰበብ ባስባቡ ወጣ—ወጣ ማለትና የላቀች ተለይቶ መቅረት ከሩቅ ሳይሆን ከዚያው ከቅርቡ፣ በአድናቆትና በጉጉት ለሚከታተላት የወንድ ዐይን በቂ ጊዜና ምቹ አካባቢ ፈጠረለት። የሚገርመው ግን፣ ከማንኛውም ጉዳይ ይልቅ የዚህ ዓይነቱ ነገር ፈጥኖ የመታወቅና የመጠርጠር ልዩ ባሕሪ ያለበት ይመስል፣ ሴትዮዋ ቶሎ ደረሱበት። ማንነቱን ቀስ ብለው ሲያጣሩ ግን፣ ተቆጥተው የማይመልሱትና፣ ተግደርድረው የማያባርሩት በመሆኑ፣ “አብሮ የሚጠቅመኝ እጅ—እርጥብ ከሆነ እኔ ምን አገኝ። እስከ ዛሬም እስኪ የታባሽ እያልኩ ስቆጣ መኖሬ፣ እማይረባ ሰው ላይ እንዳትወድቅ ብዬ ነውጂ፣ ከእንዲህ ያለው ሰውስ እንዳፈቀደው፣ ለዚያውስ ብታገኘው አደል! እሷም ብትሆን እንደ ከተማዎቹ ሠልጠንጠን ያለማለቷ ነውጂ ቤቱ ብር ትመስላለች” ብለው በእስቲ ጉዳን ልይ አይቶ—እንዳላየ ችላ—ገለል አሉ።

የአቶ ወርቅነህ መዘውር ሚስት፣ የወ/ሮ መንበረ የእኅት ልጅ፣ ላቀችን ካየበት ዕለት ጀምሮ መለስ ቀለስ አበዛ። ባያት ቁጥር ውዴታው እየጠና በቀረ ቁጥር 'የቶሎ ቶሎ ሔድ' ስቀቀን ያዘው።

ምንስ እምባቸው ከተለያዩ ሴቶች ጋር እንዳልዋለና፣ ሐሳቡና ውዴታውን ሲገልጽ እንዳልኖረ ሁሉ፣ ከላቀች ጋር ተዋውቆ ለመነጋገር ግን፣ ኃፍረት ይሁን ፍርሃት ያልለየለት ስሜት ተናነቀው፣ ለጊዜው። ሆኖም ከማይደርስበት ገደል ላይ ተንገዋርጋ የምትታይ ብስል

እንኮይ ሆና አልቀረችበትም። ዘዴውም መስላሉም እዚያው ነበር። በወ/ሮ ደጅ — ይጥኑና በአቶ ወርቅነህ መዘውር ሽምግልና ለመጠቀም ወሰነ። ተስፋውን እያለመለመ ሲመለከታትም፣ ቁንጅናዋ ብቻ ሳይሆን፣ በዜማ ስልት የምትናገራቸው ቃላቷ፣ አካሏን ጠቅሎ ልቡ ውስጥ ከተተው።

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑም አዝማሚያው ሁሉ ወለል ብሎ ስለታያቸው፣ ሲመጣ በፈገግታ አስተናግደው፣ ሲሔድም 'በተመልሰህ ና' ገጽታ ይሸኙት ጀመር። እሱም ትሕትናውን አሳምሮ ሻሽና ሽቶ አረቄና ኮኛክ እየያዘ ጉራ ማለት ካመጣ ወዲህ መመላለሱን ወደዱለት። የስጦታው ዋና መነሾ ለሆነችው ለላቀችም፣ “እስኪ እንቺ ልጄ! የእህል ውሃ ነገር አይታወቅም” በማለት ድርሻቸውን እያስቀሩ ከስጦታው አጋሯት። የኋላ ኋላም በስጦታው ምክንያት ጉዳዩ እንደ ገባት ስላወቁ፣ አመጣጡን ሁሉ ረጋ ብለው ገለጹላት። ፈገግ ብላ በዐይኗ መለሰችላቸው።

ምዕራፍ ሐያ ዘጠኝ

ቀኛዝማች ፣ የምክር ቤቱን የስብሰባ ደንብና ሥነ—ሥርዓት ፣ አርፍዶ መግባትን ፣ ለፕሬዚዳንቱና ለዓቃቤ—ንባዔው ነገር በሰበብ ባስባቡ መቅረትን ተላመዱት ። ሁሉም የየራሱን ኑሮ ለመገንባት የሚያደርገውን መደጋገፍና ትንቅንቅ ፣ በውጣ—ውረዱ ወቅት የሚውጠነጠነውን ብልሃት ፣ አንዱ በሌላው ላይ ተፈናጦ ሲንጠራራና ሲጨብጥ የሚፈጸመውን ግፊያና ትርምስ በሚገባ አስተዋሉ ። እሳቸውም ነባር የገጠር ልምዳቸውንና ከአዲስ አበባ ወዳጆቻቸው ያገኙትን ምክር አጣምረው ተቀላቀሉ ። ሆኖም ገና ተደላድለው ሳይቆሙ የገጠር ድግስ ውጣ—ውረድ ጣልቃ ገብቶ አዲሱን ጥረታቸውን እንዳያደክምባቸው በማሰብ ፣ ለአያሌ ዓመታት ያስለመዱትን የኅዳር ሚካኤልን ድግስ በሥራ ብዛት ምክንያት ወደ ሰኔ ማዛወራቸውን ለንስሐ አባታቸው በደብዳቤ ገልጸው ነበር ።

ሆኖም ሐሳቤን የሚፃረር ነገር ይመጣል ብለው እንኳ ሳይጠራጠሩ ፣ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ የሚካኤልን ጉዳይ አስቀድመው ፣ እንጦጦ ማርያምን አነግሣለሁ በሚል ምክንያት ሳይታሰቡ ከአባ ተክለ አብ ጋር ከተፍ አሉ ።

"የለም ፣ የለም " አሉ አባ ተክለአብ ። "እግዚአብሔርንና ቅዱሳን መላእክትን መሸንገል አይገባም ። በዕድሚያችሁ ላይ አንዲት ደቂቃ መጨመርና መቀነስ አትችሉም ማለቱ ለምንድን ነው? እኛ ለእሱ ቀጠሮ ሰጪዎች መሆን እንደማንችል ሲገልጽልን እኮ ነው" አሉ።

"ምን ቢያቀብጠኝ! ሸንገላኮ አይደለም አባቴ ፣ ቀኑን መለወጤ፣ ድግሱን በሰፊው ለማዘጋጀትና ስለቱን በወጉ አጠናቅቄ ለማግባት ነው" አሉ ቀኛዝማች ። በልባቸው ግን ፣ 'እሱ በሕልሜ እንኳ ያልተቆጣኝን ፣ የነኝህ ምን ይባላል' እያሉ ። በቀላሉ እንደማይላቀቁ ግን ገብቷቸዋል ።

"እማይሆነውን! እረ በሊቀ—መላኩ! እኛ እንዳስፈለገን የምንል ከሆነማ ፣ ምኑን ለጌታ ተገዛነው? ስለትን በዕለቱ ፣ ጸሎትን በሰዓቱ ነው ። የኅዳር ሚካኤሉን ለሰኔ ፣ የጥር ሥላሴን ለሐምሌ ማዛወር የኛ ሥልጣን አይደለም ። የተለመደው ጊዜ በመተላለፉ ፣ ስንኳንና ቅዱስ ሚካኤልን እኛንም አሳዝኖናል ። የተቸገረና ሐሳቡ ያልተፈጸመለት ሰው ፣ ጉዳዩን

በንጹሕ ልብ ለካህን ነግሮ ስለትና ድግስ ቢዘገይ ምንም አይደለም ። የእርስዎ ግን ፣ ሐሳብዎ ተሟልቶና ጸሎትዎ ተሳክቶ እያለ ፣ ሊቀ—መላኩ ምን አጠፉና ቀጠሮ ይሰጠዋል? ስጠ እንጂ ስጡኝ አኮ አላለም ። አሁንም የሚጠብሉት ረድኤቱና በረከቱ እንዳይለይዎ ነው ። እሱማ ምን አጥቶ ፣ ‘መሪዬና ተስፋዬ አንተው ነህ’ እያሉ የሚገባውን በማድረግ ፈንታ ፣ ተራዳኢውን ማስቀየም ተገቢ አይደለም” አሉ አባ ተክለአብ ።

መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ፣ በነገረ—ሃይማኖት ክርክር ተሟግተው የማይቸነፉትን ግትሩን አባ ተክለአብን ይዘው በመምጣታቸው ደስ ብሏቸዋል ። ቀኛዝማች ፣ “ገና ሥራ ከመጀመራችን” ከማለታቸው ፣

“እሱኮ ማንም ጥብቅና እንዲቆምለት አይፈልግም ። እኔም ኢምንት ፍጡር ነኝ ። ካልመሰለው ሁሉንም ያውቅበታል ። ይሰጠውና ይነሳው እያጣም! የዘረጋውን የረድኤት እጁን እንዲያጥፈው ማድረግ አይገባም ። ‘ሰብእሰ እንዘ ክቡር ውእቱ ኢያእመረ’ — ‘ሰው እያወቀ እንዳላዋቂ ሆነ’ ተብሏል ። አፍሶ ለሰጠ ቸር ጌታ አደርጋለሁ ያሉትን በዚያው ባሉት ቀን ማድረግ ተገቢ ነበር ። እንኳንና ላንዱ ለውቢት ሚካኤል ፣ ለሌሎቹ ሁሉ ቢደገስስ ምን ጠፍቶ ነው” አሉ አባ ተክለ አብቀኛዝማች ቶሎ እጅ ባለመስጠታቸው እየተናደዱ ።

“የኅዳሩም ሆነ የሰኔው ምንም ልዩነት የለውም ። ልማድ ሆነና—” እንዳሉ ቀኛዝማች ፣

“ለሱማ ልዩነት የለውም ፣ አገሬውስ ምን ይላል ፣ ዘንድሮ የልባቸው ሲደርስ ጊዜ እሱንም ችላ አሉት — — ነው የሚሉን” አሉ ንስሐ አባታቸው ፣ ‘እኔንስ ለምደውኛል በጄም አይሉኝ’ በሚል ስሜት ።

“እኔ በሌለሁበት ፣ ይኸ አነሰ ይኸ ጎደለ እያለ ማን የልቤን ያደርሰዋል ብዬ ነዋ!”

“እረ በሥላሴዎች! ያ ሁሉ የሰው መንጋ የት ሔደ? በብጣሽ ወረቀት ‘ይኸን—ይኸን አሰናዱ’ ብለው ካዘዙ ፣ አሁን ያ ሁሉ ሰው ጉራ አይገፋም? እንኳንና ታዛችኋል ተብለው ይቅርና እዚያው እቤት ላሉትም ቢነግሩዋቸው ይበቃል ። በዚህ ላይ የቤቱ ምሰሶ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ አለች ። እርስዎም ከቻሉ የከተራ ዕለት ፣ ካልሆነም የጥምቀት ዕለት ከገቡ ይበቃል ። እኔ እንግዲህ ጨርሻለሁ” ብለው ወደ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ አዩ ።

“እኔም ከዚህ በላይ እምለው የለኝ” አሉ ንስሐ አባታቸው ።

ቀኛዝማች ሁለቱ ሰዎች ተስማምተው የወሰኑትን የጥር ቃና ዘገሊላ ሚካኤልን ድግስ ወደ ሰኔ ይሸጋገር ብሎ በግትርነት መከራከር

አስፈላጊ ስላልመሰላቸው ፣ ከጥቂት ዝምታ በኋላ መስማማታቸውን ሲገልጹ ፣ የሰዎቹ ልብ በደስታ ወረበ ። መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ወዲያው አሳረጉ ። ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ግን በጣም ተከፉ ። ምግብና መጠጥ ሲያስቀርቡም ፣ “አፈር ብሉ እቴ ፣ አፈር ያስበላሁ! ይዘሁልኝ ኑ ያልኳቸው ይመስል ፣ የማንንም ዘባሬቆ ይዘው መጥተው ፣ ያረበርቡብኛል” በማለት ውስጥ—ውስጡን ተነጫነጩ ። ደህና በማያውቃቸውና በማያውቁት አካባቢ ተሰውረው ከአሚታና ካሉባልታ እፎይ ብለው የሰነበቱት ሴትዮ ፣ እንደገና ደግሞ ከአፈሣና ከምንዳዩ ፣ ከአስካደችና ከልኬለሽ ጋር ፣ በስውርና በግልጽ መፋጠጡን ስለ ጠሉት ፣ ሰዎቹን ክፉኛ ጠሏቸው ። ድግሱን ለማዘጋጀትም ቢያንስ ከአንድ ወር በፊት መድረስና ፣ በኋላም ያንኑ ያህል እንደሚቆዩ ስለሚያውቁ በንዴት ጨሱ ።

የፈሩትም የጠሉትም አልቀረ ፣ አዲስ ልብስና መጠምጠሚያ ካስገዙት ከመምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ጋር ታኅሣሥ ፫ ቀን ማታ ማጀቴ ገብተው አደሩ ። በማግሥቱም ጠለስለስ እንዳለ ፣ ቸርነት ተልኮበት ባመጣላቸው በቅሎ ተቀምጠው ሣር—አምባ ሲደርሱ የገዛ ቤታቸውን ከሩቁ ጠሉት ። ከበቅሎ ወርደው ባለፉበት መንገድ ያገኟቸው ሰዎች ሁሉ ፣ እኩዮቻቸው ጉንጫቸውን ፣ ልጅ—ልጅ እግሮቹ ጫማና ጉልበታቸውን እየሳሙ ፣ ከፊትና ከኋላ አጅበዋቸው ከግቢያቸው ሲደርሱ ልኬለሽና ምንዳዩ ጫጫታውን ሰምተው ከቤት ወጡ ።

ልኬለሽ ገሥግሣ ጉልበታቸውን ልትስም ስትል አፈፍ አድርገው አነሡና አገላብጠው ሳሟት ። ምንዳዩም ቂምና ጥላቻውን ይሉኝታ ሰንከሎለት ፣ ውስጥ—ውስጡን እልህና ሲቃ እየተናነቀው ፣ ከባለቤቱ ቀጥሎ ጉልበታቸውን ለመሳም ጎንበስ ሲል ፣ እሱንም እንደሷ ፈጠን ብለው ሳሙት ። ‘የንክሻ ያክል ነው’ አለ በልቡ ።

አዳራሹ በር ጋ ሲደርሱ አረጋሽ ጉልበታቸውን ስማ ቀና ስትል በሆዳቸው ‘ቅርናታም ! የሰው ቅርናታም !’ እያሉ ሳሟት ። ሸዋርካብሽ በሌለችበት ቤት ፣ አረጋሽ ብቻዋን እንደልቧ ፣ ‘በገዛ እኅቴ ቤት’ እያለች ለወደደችው ስጥታ ፣ ላልመሰላት ነሥታ በመቀመጧ ፣ ገና ከመግባታቸው በክፉ ዐይን አዩዋት ። አገልግሉ ባስከተለው ጣጣ ምክንያት ደንግጠውና አስደንግጠው ፣ “በይ ደሞ ባንዱ እጅ ሰበብ ትሆኚና ነገር ታመጪብኛለሽ ፣ የሆነው እስቲሆንና አንዱ እስቲለይ እዚያው በሩቁ ሆነሽ እቴዋ በይኝ ። አዝማሚያቸውን አይቼ አስጠራሻለሁ” በማለት ሸዋርካብሽን ቀደም ብለው በዘዴ ወደ ደጋው ሰደዋት ስለነበር አልነበረችም ። የሷ መሔድ ግን ጥርጣሬና አሉባልታውን አባባሰው እንጂ አልቀነሰውም ።

የጎረቤት ሰዎች አንዱ ላንዱ እየነገረ ፣ ውለታ ያለበትም የሌለበትም ጠላውን በገንቦ እያስያዘ ሔደ ። ያልነበራቸውም አልቀሩ ።

በእክልና 'ተንግዲህስ መሽቷል ነገ ሔጄ እጠይአቸዋለሁ' ብለው ከቀሩት በስተቀር ፣ ሁሉም እየበላና እየጠጣ ሲደሰት ፣ እህል ውሃው እየተናነቀ ያስቸገራት አስካደችን ብቻ ነበር ። ምንዳዬና ልኬለሽ ግን በየአቅራቢያቸው ከነበሩት ሰዎች ጋር እንደልብ ሲያወሩ አመሹ ።

* * * *

የጥር ሚካኤል ዝግጅት በሰፊው ተጀመረ ። እርም—አይቀሬ የተካከለትን ደብዳቤ በተደጋጋሚ አስነብቦ ትዕዛዝና አደራውን በቃሉ አጥንቶታል ። ከቤት ውጭ የሚመጣው አስፈላጊ ነገር ሁሉ ፣ በየዕለቱ ከያቅጣጫው ሲጎርፍ ፣ ሁሉም ከተነገረና ከታዘዘው በላይ ፣ አንዳንዱ ወዶ ፣ አብዛኛው ተገዶ ጭኖ ከተፍ ሆነ ።

አስካደች ፣ በወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ላይ ጥርሷን ነክሳ ፣ በምንዳዬ ላይ የጥላቻ ቀስቷን እንደ ቀሰተች የጥር ሚካኤል ቶሎ ደርሶላት ቀኛዝማች ምንዳዬን ወደ አዲስ አበባ ወስደው ደብዛውን እንዲያጠፉላት ለማር—እምባዋ ደብረ—ወርቅ ማርያም ተስላለች ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ በበኩላቸው ፣ ምንዳዬ ከነእርም—አይቀሬ ጋር ተፍ ተፍ እያለ ስለ ድግሱ ሁኔታ ሐሳብ ሲሰጥና ሥራ ሲያደላድል በማየታቸው ተናደዱ ። ቀኛዝማች ወደ አዲስ አበባ ይወስዱታል የሚለውንም ሐሳብ አስታውሰው ፣ በታማኝነት ስም እዚሁ እንዲቀር ለማስደረግ ከነእርም—አይቀሬ ጋር መመሳጠር ጀመሩ ። እርም—አይቀሬ ግን ፣ ሲትዮዋን መቃወም ፈርቶ እንጂ ምንዳዬን የመሰለ የቅርብ ታማኝ ተፎካካሪ እንዲጋፋው አይፈልግም ።

ምዕራፍ ሠላሳ

ቀኛዝማች ፣ የሚካኤል ድግስ ወደ ሰኔ እንዲተላለፍ ምክንያት ተንትነው ያልተከራከሩትን ያህል ፣ የኋላ—ኋላ ደግሞ ሐሳባቸውን ለውጠው ተደሰቱ ። ከወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ጋ እንደልብ እየተዝናኑ መንፈላሰሱንና ያላንዳች ሥጋት ወደ ቤታቸው እየወሰዱ አውሎ ማሳደሩን ሥራዬ ብለው ተያያዙት ።

"ለራስሁና ለሚስትሁማ ታኡበታለሁ ፣ እኔ ነኝ ፣ እኔ ተላሊቷ ፣ እንዳርጌ ቀርበቦ የትም የተጣልኩት" አሉ የቀኛዝማችን መኖሪያ እያዩ ።

"አይ ያንቺ ነገር! ኧረ ተይ የእግዚሐርን ዐይን አትንጉጪ ? እቧ ማን አላት ? አንቺ እንዴት እንዴት ያሉ ዘመዶች እሉሽ ፣ እንኳን ለራስሽ ለሌላ ትተርፊያለሽ ። በይ በይ ባይሷትና እልህ ባይዛት ኖሮ እንዲች ብላ አትመጣም ነበር ። እቧ ጣራና ግድግዳው ምኗም አይደል" በማለት ሲያኩራሯቸው ስሜታቸው ገርገብ አለ ።

የወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ እንደልብ ውሎ መግባትና ማደር ፣ ለሞገስ እምባቸው አፍላ ፍቅር በቂ ጊዜ በማስገኘቱ ፣ እሱም ሁኔታውን እያዩ መዝናናቱን ቀጠለ ። ከቅርብ ጊዜ ወዲህም ለምን በየቀኑ እንደሚመላለስ መላ—የአቶ ወርቅነህ ቤተሰብ ዐውቋል ። አቶ ወርቅነህና ባለቤታቸው ወይዘሮ መንበረ ተፈራ ፣ ሞገስ ሁለት ጊዜ ሚስት አግብቶ በመፍታቱና ሁለቱም ሚስቶቹ ፣ ገንዘቡን ከስክሰውና ንብረቱን አባክነው መቅኖ ስላሳጡት በጣም ያዝኑለታል ። እሱም ሆነ እነርሱ ፣ ለትዳር የምትሆን እንገተ ሰባራ ከመፈለግ ቦዝነው አያውቁም ። ዛሬ ግን መለሎዋና መልከ — መልካሟ ላቀች ተገኔ ባጋጣሚ በመገኘቷ "መበርታት ይኸኑ ነው" ከማለት በስተቀር ፣ ሰው ናቀ ፣ የጨዋ ግቢ ደፈረ ብሎ የሚቆጣና የሚቀየመው አልነበረም ።

ለወጉና ለቤተ ሰባዊ ክብሩ ያህል እንደ ዐይነ ዐፋር ወጣት በሹልክታ ገብቶ ከላቀች ጋር ሲያወራ ፣ አንገቷን ጥምዝዝ አድርጋ ታቀረቅራለች ። አይከፋውም ። እንዲያውም ነፋስ የገባበት ኑሮው ደህና ነፍስ የሚዘራበት ወቅት እንደ ተቃረበ ታየው ።

"ምን ላርግልሽ ?" ይላታል ወይ ክንዷን ወይ ጣቶቿን እየደባበሰ ።

“እኔ ምን አእልኋለሁ! ኧረ ወሒዱልኝ ወንድሜ! እኔ ወጣ ከማለቴ ቤቱን ስትጻራቤት ዋለች ታስብሉኛለሁ ። ደሞ ደህና ተነ ስሜ እንዳልከርምበት” ብላ ገለል ትላለች ።

“ማነው እንደሱ እሚልሽ?” ይላታል ዐይን—ዐይኗን እያየ ።

“እቴዋ!” ትለዋለች እንዳቀረቀረች ።

“እሳቸውስ ምንም አይሉ ። ምነው እዚሁ እያሉስ እመጣ የለም እንዴ? እንዲያውም በጣም ነው ደስ የሚላቸው ። የማያውቁ አይምሰልሽ፣ ያውቃሉ ። ይልቅ ምን ሳርግልሽ?”

ያላወቀች ብትመስልም፣ የሞገስን ፍላጐትና ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር ያለውን ግንኙነት ሁሉ ዐውቃለች ።

ዝም ስለምትል፣ “ምነው ዝም አልሽ? ንገሪኝ እንጂ ምን ሳርግልሽ?”

“እኔ ምኑን አእልኋለሁ? አንተ ደስ እሚልሁን፣— —እኔ እንደሁ አሁንም ልቤን ፍሪያት ፍሪያት ብሎታል ። ሰው እኮ አፉና ሆዱ አንድ አይደለም ። አንተ የሳቸውን ጠባይ የት ታአታለሁ? በያ ላይ ደሞ ዘመዶቻቸው አሰማምረው ይነግሯቸውና ጉድ ያፈላሉ ።”

“ግድ የለሽም አትፍሪ! ሁሉም ያውቃሉ ።”

“ምኑን?” አለች ደንግጣ ።

“እኔ እዚህ እንደምመጣ ነዋ!”

“እ — እ!” አለች በመረጋጋት ።

“እኔ እኮ ትልቅ ነው አሳቤ” አለ እንዴት ብሎ እንደሚያስረዳት ግራ ገቢቶት ። “ይልቅ ለማይጠቅም ጉዳይ መስሎሽ አትጠራጠሪ፣ ሴት ልጅ ደሞ በቁም—ነገር ስትለመን ይሀን ያክል አትጨክንም” አለ አፉ እንዳመጣ ።

“ፈርቸሁ ነውዴ ጥብአ እኮ ነኝ፣ ወንድ ሔጄም አላአ!” አለች አቀርቅራ ።

“እኔ መች ወጣኝ?” አለ፣ እየደነገጠም እየተደሰተም ።

“ምን ልበል ኋላ? ነገርሁ ሁላ ———”

“የምትፈልጊው ነገር ካለ፣ ልግዛልሽ ነው ያልኩሽ ። ሌላ ነገርማ” ብሎ ሣቅ አለ ።

ፊቷ ቢቀላም ስሜቷ ረገበ ። “እያ እኛ አገር እምንፈልገው፣ እየሀ እናንተ አገር የለ?”

“እስኪ ምን ምን እንደሆነ ንገሪኝ?” አለ ፈገግ ብሎ ጣቷን እያፍተለተለ ።

“ብነግርሁ ምን መላ አለው?”

“እናንተ ጋ የምታጌጡት በምንና በምን ነውና”

“ምን ያረግልኋል? አምባር፣ አልቦ፣ መስቀል፣ ድምብል ——” ብላ ልትቀጥል ስትል፣

“ይኸማ ቀላል ነው ። ከዚያ የበለጠ ሞልቷል ።”

“አይ አንቱዬ! ቢበላልጥ ምን ያረጋል? እንዲያው አለኝ ለማለት ታልሆነ የት ኮኜ ላጌጥበት? ሰው እንደልቡ ቴኖር ነው ላጊጥ ልኳኳል እሚለው” ብላ እምቢታዋን ሳይሆን ፍርሃቷን ገለጸችለት ።

ከዋል አደርና ከምልልስ ብዛትም፣ ፍርሃትና ኃፍረቷ እየቀነሰ፣ ካንገቷ ቀና፣ ከፊቷ ፈገግ — ፈካ እያለች ለጥያቄዎቹና ለአስተያየቱ መልስ መስጠት ጀመረች ።

የወሬው ሰዓት እየረዘመና መደባበሱም እየጨመረ በሔደ ቁጥር፣ ጠጋ ብላ ትቀመጥና፣ ሮመር ሰዓቱን፣ ባለ አክሱም ሐውልት የወርቅ ቀለበቱን፣ ባለ ልሙጥ መስቀል ሐብሉን፣ ልብስና ጫማውን መመልከት ጀመረች ።

ቀስ በቀስም ንግግሩ እየሳባትና አቀራረቡ እያስደሰታት መንፈሷ ወዶት፣ አካሏ በፍትወት ነደደ ። በተከፈተው የልቧ በር ሞገስ ሰተት ብሎ ገባ ።

ጉዳዩ እየሠመረለት መሔዱን እንደ ተረዳም፣ ከመቃጠል መጠቃለል ብሎ መላ ፍላጐቱን ለአቶ ወርቅነህ መዘውርና ለባለቤታቸው ገለጸላቸው ።

ምንም እንኳ ጉዳዩ በቀላሉ እንደሚፈጸም ቢያውቁም፣ አቶ ወርቅነህ መዘውር ላዲስ ጥቅም በር ከፋች የሚሆን የሽምግልና ውለታ ስለሚያገኙ፣ ባለቤታቸውም እንደ ልጃቸው ላሳደጉት ለሞገስ የምትስማማ፣ ያውም በሳቸው አባባል፣ “ባሏ እንዳላት ሆና የምታድር አንገተ ሰባራ ያገር ቤት ልጅ” በመገኘቷ በጣም ደስ ስላላቸው፣ ጉዳዩን እንደ ቤተሰባዊ ምክክር አስመስለው ለወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ነገሯቸው ።

የዝምድናቸውን ደረጃና አስተዳደጓን ረጋ ብለው በጉራ እየኳኳሉ ከተናገሩ በኋላ፥ "አንድ አግብታ ፈታለይ" አሉ ሴትዮዋ።

"በምን ምክንያት ነበር የተፋታቺው? ቆንጆ ሴት'ኮ አትታመንም። የዚያ አገር ሰዎች ሴቱም ወንዱም ቀናተኞች ናቸው" አሉ አቶ ወርቅነህ።

"እሷ እቴ! የቆንጆ እመቤት ነች። በዚህ በዚህስ አትጠረጠርም። የሠራባትም አትመስል። የዚህ ዓመል ቢኖራትማ ስንቱ ነበር ይረግጠው እስቲጠፋው ያንዣበበው። ባሏ የሚረባ ሰው አልነበረም መሰል፥ አይታና ታዝባ ንቃው ምንጥቅ አለች።"

"እንዴት?"

"ምን ታርገው? ወይ በርትቶ ካላረሰ፥ ወይ ከቆላ ደጋ ብሎ እንደሚነግዱት ካልነገደ፥ ወጣ ገባ እያለ ዐይንና ከናፍሯን ቢያያት ምን ያረግላታል? ባንዲት ቀሚስ ተጣብቃ እስከ መቼ፥ ጥጡም ቢሆን ተሸምቶ ነው። ወይ ቁና ባኤላ ወይ ቁና ገብስ ታልሰጡ፥ አንድ ነጥር ጥጥ አይገኝም። እዚያው ቢጤህን ፈልግ ብላ ጥላለት ውልቅ አለቻ።"

"እ! ኮብልላ ነዋ?"

"ኧረ እሷ እቴ! —— ምን አስኮበለላት!"

"አሁንም ከነፈርማዋ ነች ማለት ነው?"

"እሱማ አንገራግሮ ነበር፥ በጭቃ ሹም ተገዶ ነው የቀደደላት።"

"በኋላስ ዝም አለ? ልተናኮልም አላለ?"

"ኧረ ንቪ ሰዎች! እተናኮላለሁ ቢል ማባቱ ይለቀዋል? እስና ዘራለሁ ካለም፥ ከሰማይ ወፍ የሚያረግፉ ወንድሞች አሏት። እኔም ጋ የተጠጋችው እሷው ትሻለኛለች በማለትና ቀኛማችንም ትልእትንሹ ስለሚያከብራቸው፥ ለክብርቱ ብላ ነወዪ ዘመድስ ሞልቷታል" ብለው ቆጠብ ያለ ሣቅ ሣቁ። ጉዳዩ ገፍቶ መምጣቱ ገብቷቸዋል።

"የጨዋታችንን አዝማሚያ ሳታውቂው አልቀረሽም" አሉ አቶ ወርቅነህ ባለቤታቸውንና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑን እያዩ። "ወጣ—ገባ ሲል ጉዳዩ ገብቶሽ ይሆናል። የእህል ውሃ ነገር አይታወቅም። ሰው ውሃ አጣጩን አያጣም። ሁለቱም አላሰቡት። ያንዳንዱ ሰው ዕድል ገና እንጥስ ሲል ነው የሚያምርለት። እንደምታዪው ስንትና ስንት ሥልጡንና የተማሩ የከተማ ሴቶች ሞልተው ተርፈው ሳለ፥ ገና ምንንም ምንንም ያላየችው ባላገር እንዲህ ያለ ድንቅ ዕድል ሲገጥማት በጣም ደስ ይላል። ቀን ይውጣልሽ ሲላት ነው። ዐይን የሚያሹበት ቤት

አይምሰልሽ። ካወቀችበትና ነቃ—ነቃ ካለች ሰው ሆነች ማለት ነው። እኔ ገና መጀመሪያ ሲነግረኝ፥ የሚቀልድ መስሎኝ ነበር። ይቺ ገና የምትበላው ብዙ እንጀራ አላት። 'አትሩጥ አንጋጥ' ይሉሻል እንዲህ ነው። እኔ ባልወልደውም የልጄ ያህል ነው" አሉ።

ሦስቱም ምሳ በልተው፥ በእግረ—ረጃጅም ሆደ ሰፊና አፈ—ጠባብ መለኪያ ኮኛክ ሲጠጡ፥ "ልጅቱም ብትሆን የምታስመሰግን ነች" አሉ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ፥ ፉት ያሉትን ኮኛክ ውጠው። "በያ ላይ ጥፍፍ ያለች የሰው ልጅ ነች። እስቲ ቀይ ዋል እደር በሉና ትታዘቡኛላችሁ፥ አሁን እንኳ ከምንየዋ የናንተን ልጆች ሥልጣኔ ልቅም አርጋ ይዛዋለች። ለያውም እኔ ፊት እየነሣኋት። ጥኢት ሰንበትበት ስትልማ ማንም አይታከላት። ያየችው ሁሉ አይጠፋትም። ለቀም ነው። አለመማሯን እትዩ። ልበ—ብሩህ ናት። ቀሚስ ያጠለቀችና መቀነት ያዞረች ሁሉ ሴት አይደለችም። ይቺ እኮ ካልመሰላት ወንዱ ሁሉ ወንድ አይመስላትም። እንዲህ የዋዛ፥ ነብር ነች! ይኸ ሞገስ ታዲያ እኔ ጋ እየመጣ፥ ወጣ—ገባ ሲል፥ ጠባዋን ሳያቅ ይናገራትና 'የሰው ሰው ታዋርድብኝ ይሆን ጌታዬ' እያልኩ ፍርያቴ አይጣል ነበር" ብለው ድጋሚ የተቀዳላቸውን ኮኛክ ጨለጡ።

"እውነትም ልበ ቅን ነች። ከስንት አንድ ነች እንዲህ በክብርት ደህና ባል የምታገኝ፥ የተማረ የከተማ ሰው የባላገር ሴት አይፈልግም። ደስ ካለችውም ላንድና ለሁለት ቀን ጉዳዩን ፈጽሞ ዞር በይ ይላታል" ብለው ወ/ሮ መንበረ ከሣቁ በኋላ፥ "ዘመዴ በመሆኑ ላስማምረው ብዬ ሳይሆን፥ እንዲህ እንደ ዘመኑ ሰው አይምሰልሁ። የዘመኑ ሰው ስንትና ስንት ዐመል አለበት መሰለሁ? አብሶማ የከተማ ወንዶች! አንቱም እያደር ትታዘቡኛላሁ። እንግዲህ ነገሩን ታነሣነው አይቀር፥ ግልጥልጥ አርገን ነው መነጋገር" አሉ ወደ ባለቤታቸው እያዩ። ባልዬው 'እውነትሽን ነው' ለማለት ራሳቸውን ሽቅብ ቁልቁል ነቀነቁ።

"ሁለተዬ አግብቶ ፈቷል፥ ይኸነዬ የትናየት በደረሰ! ባያድለው ነው። ያዲሳባ ሴቶች ምናቸውም፥ ምናቸውም አይታመን። እየዛቁ ቢሰጧቸው፥ በጎን ይቆነጥራሉ——" ብለው ንግግራቸውን ሳይጨርሱ፥

"ይቺ አፏም ላይ ማር አይሚሚባት፥ አትጠረጠጠርም፥ ለዚህስ እኔ አለሁ። ጥኢትም ቅር የሚለኝ ያው ኃይለኝነቷ ነውዪ፥ በስለትም አትገኝ። በያላይ ባለሙያ ነች። ወጡን የሠራችው፥ ጠላውን የጠመኀችው፥ እንጀራውን የጋገረችው እንደሁ —— ኧረ ተዉኝ እቴ! እኔማ ጥሎብኝ ስወዳት! ስንቷ እግሬ ላይ ስትነጠፍ፥ እሷን ይገፔ መምጣቴ በጠባዋና በሙያዋ ነው። በየህ ላይ ወዲያ — ወዲህ ወለም—ዘለም

የለም ። እኔ ካለ ነገሬ ዐይነ—ቀላዋጭ ሰው አልወድም” በማለት አቋርጠው ተናገሩ ።

“እኛስ ይሁን ይሁን ተባባልን ፣ እሷስ ምን እምትል ይመስልኋል?” አሉ ወ/ሮ መንበረ ።

“እሷ እንዲች ብላ ተኔ አፍ አትወጣም ፣ አዬ ጉድ እቴ! እማጋ ብላ የመጣች መሰለሁ? ይልቅዬ ለዘመዶቿ ስልህባቸው ደስ እንዲለኝ፣ እሷም ልቧ እንዲረጋላት ፣ ያው እናንተው ታኡበታላችሁ ወረኤት ቢጤ እንድታጣጥፏቸው ።”

“ቀኛዝማችስ ምን ይላሉ? አልነገርኳቸውም እኮ?” አሉ አቶ ወርቅነህ ።

“እሳቸው ምንም አይሉ ። ዋናይቱ እኔ —— ነጋ ጠባ አደራሽን እንዳታስቀይሚያት ፣ የበደሉት ያገር ሰው መግቢያ ያሳጣል ፣ ክፉ ነገር አይውጣሽ ነው እሚሉኝ ፣ ይኸንማ ሲሰሙ በጣም ነው ደስ የሚላቸው ። የዘመዶቿም ውለታ አለባቸውኮ!” ብለው ደመደሙ ።

በሦስቱም ፊት ላይ ሙሉ ፈገግታ ሰፈነ ። እነ አቶ ወርቅነህ ለብ እስኪላቸው ጠጥተው ወደ ቤታቸው ሔዱ ። ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ከምሽቱ ሦስት ሰዓት አካባቢ ከእንቅልፋቸው ሲነቁ ፣ የነጋ እንጂ ገና ምሽት አልመሰላቸውም ነበር ። ያን ለት ማታ ለመጀመሪያ ጊዜ ከላቀች ጋር አብረው ራት ስለበሉ ፣ “ዛሬ ምን ታያቸው እኚህ ሴትዮ” አለች ተገርማ ።

ከራት በኋላ እልጋቸው ላይ ዘርፈጥ ብለው ፣ ከፊት ለፊታቸው የጥቅምት ጥንቅሽ መስላ የቆመችውን ላቀችን ፣ በትዕዛዝ አንደበትና የእርሷንም ዕድለኛነት በመግለጽ እንዴት ያለ ጨዋ ባል እንደመጣላት ፣ አሳምረውና አጣፍጠው ረጋ ባለ ስሜት ነገሯት ።

የልቧን በልቧ ይዛ ፣ “እንቱ እንዳልኩ ፣ እኔ ምን ዐቃለሁ” አለች አንገቷን ሰበር አድርጋ ።

“እኔማ ሸጋ አማች ሲመጣልኝ ምን እላለሁ ፣ እሺ ነዋ!” አሏት እየሣቁ ። ፈገግ ብላ እየሾቸው ። መልስ መስጠቷ ነበር ።

ውሎ ሳያድር ጉዳዩ ለቀኛዝማች ተነገራቸው ። አጅሬም በምርጫ ውድድር ወቅት ዘመዶቿ ለዋሉላቸው ውለታ ጥሩ የማካካሻ ዘዴ በማግኘታቸው ተደስተው ፣ ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር በመመካከር ፣ ላቀች ተገኔና ሞገስ አምባቸው የሚጋቡበት ጊዜ ተወሰነ ።

ምዕራፍ ሠላሳ አንድ

የአንቃሩ ውቤት ሚካኤል ድግስ ፣ በኑሮ ችግር በተመገዙ ፣ ዐመድ መስለው የቆሙበትን አፈር በተጋዙ ፣ ጉልበታቸው በርካሽ በሚዘረፍ ፊተ—ጨምዳዳ ፣ እጀ ቆርፋዳ ፣ ቅንና ገራገር ሰዎች ሌት ተቀን እየተሠራ አስፈላጊው ነገር ሁሉ ተሰናዳ ። በተለይማ ሴቶቹ እንደ አጋሰስ ተጭነው ፣ እንደ እርሻ በሬ ለፍተዋል ።

ቀኛዝማች ፣ በወዲያኛው ዓለም ጻጋ ጽድቅ ተጎናጽፈውና ከፀሐይ ሰባት እጅ አብርተው ለዘለ—ዓለም ሊኖሩበት እያለሙ ፣ የሚካኤል ቤተ ክርስቲያን አጥር ፣ በምድረ—ድኃ ጉልበት ልምጭ እንዳያሾልክ ተደርጎ ታጠረ ።

የድግሱ ጋን ክብ ዝርግ ከንፈር ፣ በከርከርም ገልና በድስት እፊያ እየተመረገ ፣ ጆሮና ጆሮው እየተጣናኘ ፣ ካዳራሾቹ ውስጥና ውጪ ጥግ—ጥጉን በጥንድና በሦስትዮሽ ረድፍ ተገጥግጧል ። ጎላና በገ—ፈጁ ድስት ፣ ከያለበት ተሰብስቦ ፣ ለወጥ መሥሪያ በተዘጋጀው አነስተኛ ዳስ ውስጥ ፣ የዐመድና የጥቀርሻ ብናኙን ለብሶ ፣ ከፊሉ ባለ ጉትያ የእፊያ ቆቡን ደፍቶ የጉልቻ ላይ አሳሩን ይጠባበቃል ።

ምድረ—ግቢው ፣ እንደ አውድማ ተጠርጎና ተለቅልቆ ፣ ባራት ረድፍ የተተከሉት ወፍራምና ምሰሶ አከል ባላዎች ወራጆቻቸውን ተሸከመው ፣ ሙሉ ዳስ ለመሆን የእርጥብ ጨፈቃ ድራቢ ይጠባበቃሉ ። ለመቀመጫነት የተመረጡ ጠፍጣፋ ድንጋዮችም በረድፍ በረድፍ ተደርድረዋል ።

መሰንበቻውን የሣር—አምባና ያካባቢው ጎረምሶችና ሳዱላች ፣ ጎበዛዝትና ቆነጃጅት ፣ ባለ ውሽሞችና ተከጃጃዮች ፣ ያለው አዳዲስና የክቱን ፣ የሌለው ጥቅምቅሙን ይለብሱና ፣ ወንዱ ከመኻል እናቱ ወደፊት ገፋ ብላ እራት ማዕዘን አይሏት ክብ ጎፈሬውን አበጥሮ ፣ ቀሪውን ተላጭቶ ወይም ተከርክሞ ፣ ያለው መሐረቡን የሌለው ሻሹን አብቶ ፣ እህል ውሃ እማያሰኝ ዱላውን ይይዝና ፣ ሴቶቹም ሻሻቸውን ሸብ ፣ ቆንዳላቸውን በተን ፣ ጎፈሬአቸውን ከምከም ፣ እንሶስላቸውን ሞቅ ፣ አንባራቸውን ደረግ ፣ አልቧቸውን አሰር ፣ መስቀልና ድንብላቸውን በሐር ቋድ ማተብ ዠርገድ አድርገው በጉጉት የሚጠባበቁት፥

ባጋጣሚና በቀጠሮ የሚገናኙበትን የጥምቀትና የቃና ዘገሊላን በዓል
እንጂ የቀኛዝማችን ድግስ አልነበረም ።

እዚያው በዚያው ደግሞ ፣ ካህን ለወረብና ለፍትፍቱ ፣ ገባር ለመ
ጋዞ መሬቱ ሲል ፣ አንዱ ወገን ኀጕቶ ፣ ሌላው ወገን ተንገላቶ ይጠባበ
ቃሉ ።

ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ፣ ጥር 8 ቀን ማር—እምባ እንደሚገቡ
ቀደም ብሎ በመታወቁ ፣ ቸርነትና ምንዳዬ ሁለት በቅሎዎች ጭነው ፣
መምሬ ተክለ ጊዮርጊስና አባ ተክለ አብም ቃላቸው በመከበሩ ተደ
ስተው ፣ እንዲሁም ሌሎች ሊቀበሏቸው ወደ ማጀቴ ወረዱ ።

የሔዱት ሰዎች ከገቢያው ምዕራብ ዳርቻ ሰብሰብ ብለው ቆመው
ወደ ኮረኮንቻማው አባራማ የመኪና መንገድ አሽቆልቁለው ያያሉ ።

አውቶቡሱ ከሰፊው ግንባሩ ግርጌ ሁለት ትላልቅ ዐይኖቹ የአ
ቧሯ ዐይናራቸውን እንደ ተሸከሙ ፣ የደሃ ቤት በር የሚያክል የመስ
ተዋት ፊቱን እያጥበረበረ ፣ ጠፍጣፋ አናቱ ላይ የተቆለለው ጓዝ
ባረንጓዴ ሸራና ገመድ ተቀርቅቦ ፣ ግማታም ጪሱን እያቦለለና
እየተንጣጣ ፣ እየዘመመና እየቀና ፣ ከተሰበሰቡት ሰዎች ፊት ደርሶ
ሲቆም ፣ ዙሪያውን ከበቡት ። የአብዛኛው ሰው ዐይን ትክታ የመስ
ኮቱን መስተዋት እየነደለ ገባ ።

ቀኛዝማች ፣ አቶ ወርቅነህ መዘውሯን አስከትለው በፊተኛው በር
በኩል ዱብ ሲሉ ፣ ሊቀበላቸው የመጣውን የሰው ብዛት በማየት ልባ
ቸው በደስታ ፣ መንፈሳቸው በኩራት ተሞላ ። ሰዉ እንደየደረጃው ግዴ
ታውን ፈጽሞ ውዴታውን ከገለጸ በኋላ ፣ ልቅደም ያለ ከፊት ፣
ልከተል ያለ ከኋላ እየሆነ ጉዞ ተጀመረ ። ሁለቱ በቅሎኞች በሜ
ጩቶች መኻል እንደሚራመዱ ዐውራ ዶሮዎች ኰልተው እየታዩ
ወደ ቤታቸው ሲያቀኑ ፣ ቀኛዝማች ምንዳዩን ዳግመኛ አነጋገሩት ።

ማር—እምባ እንደ ደረሱም ፣ በቤቱ አጠገብ ያለፉለት ካጥሩ
ውጪ ቆሞ ፣ የወደደ ካንጀቱ ፣ ቅር ያለው ካንገቱ ፣ ዘመድ—ከባዳ
እጅ እየነሳ ተቀበላቸው ። እግቢያቸው አጠገብ ሲደርሱም ፣ ሰዉ ለማ
የትና ለመታየት እየተጋፋ ጠበቃቸው ። ዘውድ—ቀረሽ በዓለ—
ንግስ መሰለ ።

እኒ ቀኛዝማች ከበቅሎ ወርደው ወደ ግቢ ሲገቡ ታቦት ሸኚ
ይመስል ተከትለዋቸው የነበሩት ሰዎች ፣ በጠባብ የቅል አንገት እንደ
ሚንቆረቆር ጥሬ እራትና — እምስቱ ባንድ ላይ እየተጋፉ ወደ ውስጥ
ገቡ ። እኒ ቀኛዝማች አዳራሾቹን አልፈው እልፍኝ እንደገቡ ፣ ዘግይቶ
የደረሰውና ፈርቶ ያፈገፈገው ደሃና ዘመድ ፣ እንዲሁም 'ባልሾምና

ባልመረጥስ ከሳቸው አላንስ' የሚለው ጭምር እንኳን ደህና መጡ
በማለት ደስታውን ገልጾ ፣ ከፊሉ ወደየቤቱ ሲመለስ ፣ የቀረው ደግሞ
አዳራሽ ገብቶ ተቀመጠ ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ወለልና ግድግዳውን በተደጋጋሚ
እበት አስለቅልቀው ባስጸዱት እልፍኝ ውስጥ መደቡና የጠፍር ወን
በሮቹ እጎዛ ተነጥፎባቸዋል ። ከአዲስ አበባ የተላኩ ጠረጴዛና አራት
ወንበሮችም አንዱን ጥግ ይዘው ተደርድረዋል ።

"እኔ የቆርቆሮ እልፍኝ አይቼም ሰምቼም አላቅ ። እንኳን እል
ፍኝ እዳስም የገባሁ አይመስለኝ" ብለው ቤትዮዋ ስለ ተቃወሙ
ጠረጴዛና ወንበሮቹ ማር—ክዳን እልፍኝ እንዲገቡ ተደረገ ። በየዕለቱ
ብክቡካ ፣ ብርጉድና ወይራ ስለሚጨስበት መዓዛው ደስ ይላል ።
አዳራሽና እልፍኝ ውስጥ የሚበሩት ማሾዎች የሚሰጡት ብርሃን
ከተለመደው የኩራዝ አቅም ጋር ሲነጻጸር ቀኛዝማች ሁለት ሙሉ
ጨረቃዎች ይዘው የገቡ እስከሚመስል ፏ ብሎ ደምቋል ። መስተን
ግዶው እስከ መንፈቀ ሌሊት ተካሔደ ።

ከአዲስ አበባ የተላከው ሁለት የብረት አልጋና ፍራሽ ቆርቆር
ቤት ውስጥ ሰሜንና ደቡብ ግዶ ለግዶ ፣ ብርድ ልብሱን አንዘርፎ
ተነጥፏል ። እንግዳው በስተደቡብ ፣ ባለቤትየው በስተሰሜን ተኙ ።

ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ፣ እኒ ቀኛዝማችን ሲቀበሏቸው ፣ ቀኛዝ
ማች ፣ "ትልቅ እንግዳ ይገፎልሽ መጥቻለሁ ፣ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ"
አሏቸው ።

"ታዲያ ምናለ ደስ ይለኛል" ከማለት በስተቀር ፣ "ይግቡ አቶ
ወርቅነህ" የተባሉትን ሰውዬ ፈጽሞ አያውቋቸውም ። የሰውዬውን
ወሬና አኳኋን ደጋግመው ከሰሙና ከተመለከቱ በኋላ ፣ "እግራቸው
ይገባበት እያጣ! እኒህን ደሞ ከየት ቲያንዘላዝሉ አመጧቸው? ይኸነዬ
የሳቸው ቢጤ አረብራቢ ይሆናሉ ፣ አበስ ገበርኩ እቴ!" በማለት አሙ።

* * *

የውቢት ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን በሚባረደው የጥር አየር
ውስጥ የንጋት ጸዳል ተጐናጽፎ ፣ የመስቀል ተሸካሚውን ጉልላት የቆ
ርቆሮ ትልታይ እያንፀፀ ፣ ትልቅ ዐፈርማ መሶበ ወርቅ መስሎ ፣
ዙሪያውን በከበቡት ዕፅዋት ውስጥ ከወትሮው በተለየ ባሕሪ ጸጥ—
ረጭ ብሏል ። በዝግታ የሚዋበው የማለዳ አየር የዛፎቹን ቅጠሎች
በቀስታ ቢያንቀሳቅስም ፣ ከየት—ወዴት እንደሚነፍስ አያስታውቅም ።

ቀደም ሲል እያዜሙ መንሜሜት የጀመሩት አዕዋፋት ፣ እንደ ተለመደው አጃቢ ከበሮና ጸናጽል ባያገኙም ፣ የራሳቸውን የዘወትር ማሕሌት እያደረሱ አዲሱን ዕለት ተቀብለውታል ።

የቅዱስ ሚካኤል ታቦት የከተራ ዕለት የወጣ ተመልሶ አልገባም። መዐልት የብርሃን አክናፏን ዘርግታ ስትገሠግሥ ፣ ጽልመት ጥቁር በርኖሷን እየጠቀለለች ስትሸሽ ፣ ፀሐይ ሙሉ ጨረቃ መስላ በጭጋጋማው አድማስ ብቅ አለች ። ለጋ ጨረርዋ አግድምና በስላች በዕፀዋቱ ውስጥ እንደ ሠረፀ ፣ ሐመልማላዊው ውበት በቅጠሎች ላይ ጎልቶ ታየ።

የውቢት ሚካኤል ወደ መንበረ ታቦቱ የሚገባበት ፣ የተሳለ ስለቱን የሚያቀርብና ምስጋናውን የሚያሰማበት ሰዓት ደረሰ ።

ከሚካኤል ታቦት እፊት — እፊት የጉረምሶች ጭፈራና ሆታ፣ የሳዱሎች ዘፈንና እልልታ ፣ የእናቶች 'እለው—እለው የብር ዋንጫ' ——የካህናትና ዲያቆናት ሽብሸባ ፣ ጸናጽልና ከበሮ ፣ እንዲሁም በሕዝቡ አጀብ ደምቆ በሚጓዝበት ሰዓት ፣ ቀኛዝማችና አቶ ወርቅነህ መዘውርም እጅበው እየታጀቡ ከታቦቱ ኋላ—ኋላ ጥቂት እርምጃ ቀረት ብለው በርጋታ ያዘግማሉ ። ቸርነትና ምንዳዩ ጠበንዣ አንግተው ይከተላሉ ። አንዳንድ የቀኛዝማች ቤተኞች ታቦቱን በመንፈሳዊ ትሕትና ይመለከቱና እሳቸውንም ያያሉ ። ድግሱን ሲያስታውሱ ደግሞ በሚካኤልና በሰውዬው መካከል ልዩ ግንኙነት ያለ ይመስላቸዋል ። ቀኛዝማች ቢጠየቁማ ፣ "ነው እንጂ" ማለታቸው አይቀርም ።

ታቦቱ በጉዞው መሐል ሔድ ሔድ ፣ ጥቂት ቆም ፣ እንደገና ሔድ፣ ሔድ ፣ ጥቂት ቆም ፣ ዝግ ማለት ስላበዛ ፣ የብዙ ሰው ልብ ተሸበረ ። ከሚታየው ገሃድና ጉልህ ነገር ይልቅ ፣ የማይታይ ስውር ኃይል የሕዝቡን መንፈስ እያብረከረከ ይገዛዋል ። ታቦት ተሸካሚው ካህን ካዘገመው የሰዉ ኃጢአት በዝቶ ፣ እግዚአብሔርን አስቆጥቷል ማለት ስለሆነ ሕዝቡ ከዳር እስከ ዳር መንፈሱ ይናወፃል ።

"የዛሬው ለብቻው ነው! እናቴ ተወለደችኝ እኔ እንዲህ ቲሆን አይቼም ሰምቼም አላእ! ያንዳይ ነው" አሉ አንድ መንግና ቁመተ ውዝግዝግ ሴት ፣ ከሴቶቹ መኻል ።

"እሱ ምን ያርግ? ጊዜያችን ተበላሽቷል ፣ አባይ ወስላታው በዝቷል ፣ በንጡህ አይመጡ ፣ በያላይ አይጦሙ አይጠልዩ ፣ እሱ ብቻ ይሁነን" አሉ ሌላ ባልቴት ተቀብለው ።

"ስለታቸውን እላገባና በምንታቸው አልጠና እያሉ እኮ ነው እሣራችንን እሚያስጨልጡን ፣ ላመል ታህል አፈፍ ያረጋቸውለት

ዐሥሩን ይቀባጥራሉ ። ፊቱን መለስ ሲያደርግላቸውና የልባቸው ቲደርስላቸው ደሞ ይሆኑትን ያሳጣቸዋል ። እጅሬ ታዲያ አይረሳ ። እንኳንና ትትልሉን ጉዳይ ፣ ጉድፍ መጣያ የሞተችበትን ቅምቡርስ ያቃታል ። አሁን ተቢ ያነስ ምን አለ? ችሉ ችሉ መዐቱን ያመጣውለት ፣ ቶድድ ቶድድ ቢሉት ምን መላ አለው? እሱ ይቅር ይበለኒ ——" አሉ ሌላ ድምፀ ጉርናና የፈጫይ እየፈጩ የሚኖሩና ያገሬው ሰዎች "እማማ መጂቱ" የሚሏቸው ሴትዮ ።

ፍቅር ይዟቸው በቀጠሮ የተገናኙ ፣ ዐይንና እግራቸው ቆንጆና ደም ግባታም ፍለጋ የሚራወጥ ወጣቶች ፣ ታቦቱ ይቁም—ይሒድ ፣ ሰዎች ይጨነቁ—ይደሰቱ የሚያውቁት ነገር አልነበረም ።

"ምናለበት ጥይቱን ቢያንደዱሉትና ከበሮውን ቢያደምቁት ፣ ዕልልታና ሆታው ለመቼ ሊሆን ነው?" አሉ ከቀኛዝማች አጠገብ የነበሩ አንድ ሽማግሌ ።

"ጥይቱስ ቢሆን ለመቼ ሊሆናቸው ነው? ነገ አረሀ—ላረሀ በያውሬው ላይ ቲያጨሁት ሊውሉ ! ——ዋ! እጅሬ ሆዬ! ችሉ ችሉ እንኳን ከእጅ ፣ ካፍ ይመነጭቃል" አለ አንድ የፈራ መሳይ ።

ቀኛዝማች ወደ ኋላ ዘወር ብለው ምንዳዩን ሲጠቅሱት ፣ ነገሩ ገባው ። ከቸርነት ጋር ከሕዝቡ መኻል ወጣ ብለው ፣ ተራ በተራና ባንድ ላይ ወደ ሰማይ ሲተኩሱ ፣ ሌሎችም ከያቅጣጫው አንዷዱት ። አየሩ በባሩድ ሽታ ታወደ ። ሁሉም ታቦቱን አየ ።

ቀኛዝማችም "እኮ ሒድ የኔ ጌታ ! እኮ ሒድ አባቴ ! የኔ ጎዳኛ! ምን አጠፋን? ምን በደልን? መቼም የኛ ነገር —— የኛ አበሳ ማለቂያ የለው!" አሉ ለራሳቸውና ለሚካኤል ብቻ በሚሰማ ድምፅ ። ያ እጅግ የሚያምኑትና የጠየቁትን ሁሉ እንደሚፈጽምላቸው የሚተማመኑበት ሚካኤል ፣ በአቶ ወርቅነህ መዘውር ፊት እንደ ቀድሞው እንዲያከብራቸው ተማፅነው ስለታቸውን አደሱ ።

እልልታው እየቀለጠና ተኩሱ ከገምገም—ገምገም እያስተጋባ ፣ የሚካኤል ታቦት ከቤተ ክርስቲያን ቅጥር ገብቶ ሦስት ጊዜ ዞር ቆመ ። ታቦቱ ወደ ሕዝቡ ፣ ሕዝቡ ወደሱ ሲያይ ፣ እልልታና ሆታው ደምቆ ጥይቱ በተከታታይ ሲተኰስ ቀኛዝማች ያቀረቡት ሙክት ታረደ ። ካህናቱ ፣ ደብትርና ዲያቆናቱ ተደስተው ታቦቱ ሲገባ ፣ ቀኛዝማች በፈገግታ አዩት ።

* * *

የከተራና የጥምቀት ዕለት ከገቡት ሌላ ፣ በዕለተ—ቀኑ የደረሱት ታዳሚዎችና ድግሱን በልማድ የሚያውቁ የሣር—አምባና የአካባቢው መንደር ነዋሪዎች ፣ ግቢውንና ትልቁን ዳስ አጣበውታል ።

ረፋድና እኩለ ቀን ያክል ከሚያስኬዱ አብያተ — ክርስቲያናት የመጡ ልዩ ልዩ ማዕርግ ያላቸው የቤተ—ክህነት ሰዎች በስተሰሜን ወገን መደዳውን ፤ ሙክት ስበው ፣ ማርና ቅቤ ተሸክመው ፣ ካቅማቸው በላይ ተገደውና ተለቅተው የሚያመጡ ተጋዥ ገበሬዎች ፣ ባምስትና ስድስት ጭንቅንቅ ረድፍ በስተደቡብ ወገን ፤ ካዳራሾቹ ፊት—ለፊት ግራ ቀኝ ባወረደ ጫፍና — ጫፉ ካህናትና ገበሬዎቹን የሚያዋስን ፣ ባይጠሩም የማይቀሩ ዘመድ አዝማድ ፣ አደራ ተብሎ ተልኮባቸው የመጡና በተለይም በውድድሩ ወቅት ልዩ ልዩ ድጋፍ የሰጡና የረዱ በስተምዕራብ ወገን በደረጃ መልክ በተደለደለ ቦታ ላይ ሲቀመጡ ፣ ቀኛዝማችና አቶ ወርቅነህ መዘውር በነዚሁ መኻል ዙሪያውን ገለጥ ብሎ ከፍ ባለ ወንበር ላይ ፣ ከፊት ለፊታቸው አጠር ያለ ጠረጴዛ ተደርጎላቸው ተቀምጠዋል ።

ወደ ዳሱ በሚያስገባው በር ግራና ቀኝ እንደ ኮረትና እንደ ተናደ ካብ አንዱ ባንዱ ላይ ተቀምጠው እርስ—በርስ የሚጋፉት ደግሞ ፣ ከመጡ የማይከለከሉና ከቀሩም ወዴት ሔዱ የማይባልላቸው ዝግን ትል ለባሽ ጎስቋሎችና ፊተ—መጣጣ የዕለት ጉርስ የለሾች ፣ ከነቀኛዝማች ፊት—ለፊት በስተምሥራቅ ተቀምጠዋል ። የዳሱ መኻል ክፍት ሆኖ ታዳሚው በየተራ እየተሠራ የሚበላበት ባለ ሦስትና ባለ አራት እግር የመቃ ገበታ ዐልፎ—ዐልፎ ዙሪያውን ተደርድሯል ።

በአራትና በአምስት ሴቶች ያለፋታ የሚቀዳው ጠላ ፣ በትላልቅ ማንቆርቆሪያ እየተወሰደ ፣ ባለቀው ፣ በጎደለውና በተከነበለው ሽክና ላይ ያላንዳች ሐሳብ ይሞላል ። ሽሮ ተጨምሮበት በመረቅ የተሠራው ቀይ ወጥ በትልልቅ ጭልፋ እየተጨለፈ ፣ ባንድ ላይ ለተሠሩት ሰባትና ስምንት ያህል ሰዎች ይወጣላቸውና ፣ ከወጥ—አውጪው ኋላ—ኋላ በትላልቅ ንጹህ ቆሪ ተሞልቶ በየገበታው ከሚዞረው የተከተፈ ሥጋ ዝግን ደግሞ ፣ ሁለት — ሁለት ጊዜ እየተዘገነ በያንዳንዱ ሰው ፊት ይደረግለታል ። አንዳንዱ በእንጀራ አጣብቆ ከወጡ እያጠቀሰ ፣ ሌላው ደግሞ ሁለት ሦስቱን ምታሪ እያነሣ ይጎርሳል ። አዳዩ ለሚያውቀውና ለሚወደው ፣ አስተፋፊሱን አመቅ—በዛ ፣ ከሥጋው መርጦ ወዛ ያለበውን ያደርግለታል ። የራሱ ፣ ወይም የጎረቤት በሬ ገደል ገብቶ ፣ አለበለዚያም እጣቆ በልቶ ፣ ወይም የዓመት በዓል ደርሶ የቅርጫ በሬ ካልታረደ በቀር እጅግም ሥጋ የማያገኘው ተርታው ድኃ ፣ የተሰጠውን ይዞ ቆሪው ውስጥ የተቆለለውን ሥጋ አሻግሮ ያያል ። ከዚያ በላይ እሚያቀምሰው ግን የለም ።

ሰዉ እንዳሰኘው ገብቶ እንዳሻው ይወጣል ። የጥምቀት ለት የገቡ ሁለት አዝማሪዎች ፣ ለብቻቸው በልተውና እንዳገር ጠጥተው ፣ በሕዝቡ ፊት ወዲያ—ወዲህ እየተዘዋወሩ ማሲንቋቸውን መምታት ይዘዋል ። ካሞጋሹም ካፋዳሹም የተለያየ ግጥም ይቀበላሉ ። ቀኛዝማች ያንን እየሰሙ በተደጋጋሚ ሣቅ—ፈገግ—ሣቅ—ፈገግ ሲሉ ግጥም ሰጪውና አዝማሪው ደስ ይላቸዋል ።

እነ ደብቴ ካሉበት አካባቢ ደግሞ ፣ በመጠጥ የናረና በጣዕመ—ዜማ የተሸሞነሞነ ድምፅ ጎላ ብሎ ይሰማል ። "እግዚአብሔር ዘያቀኝተ፡ ኃይለ" ብሏል ቅዱስ ዳዊት ። እናም ለቀኛዝማች ኃይልን እንደ ዝናር ያስታጠቀ ልዑል እግዚአብሔር ነው" ሲል አንዱ ፣ "ፍትወተ ነፍሱ ወኃብኮ ፣ ወስእለተ ከናፍሪሁ ኢከላእኮ" ሰውነቱ ወድዶ የለመነውን ሰጠኸው ፣ ባንደበቱ የለመነውን አላስቀረህበትም" የሚለውም በሊቀ መላዕክት አማካይነት ለቀኛዝማች ተፈጽሟል" አለ አንድ ከቁመናው ለዘግ ፣ ከጥምጥሙ ቀለል ያለ ውሣ የበላት ሸማ የለበሰ የካብ ሥላሴ ካህን ።

ሰፋ ያለ የቤተ ክህነት ትምህርት ያላቸው አቶ ወርቅነህ መዘውር፣ ለኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ—ክርስቲያን 'ካራሽ ወዲያ ፈር ቀዳጅ' እንዲሉ ፣ ተቆርቋሪነትና ጥብቅናውን ያበዙታል ። ከእምነታቸው ጽናት የተነሣ ፣ የሚቀል— የሚቀለውን በቃል ፣ አየል የሚልባቸውን በኃይል ከመመከትና ከመቃወም የማይመለሱ ፣ ክርስትና ከክርስቶስ በፊትም ነበር ብሎ የሚሰብክ ቢያገኙ የሚያብሩ በመሆናቸው ፣ በወቅቱ ዐይናቸውን ተክለውና ጆሯቸውን አቁመው የሚሰሙት የካህናቱን እንቅስቃሴና ውዳሴ ነበር ።

"ቀኛዝማች" አሉ አቶ ወርቅነህ ፣ ፊታቸው በፈገግታ መንፈሳቸው በደስታ ተሞልቶ ። "ያን እዚያ ማዶ ፣ ጥቁር ቆብ ካደረጉት መነኩሴ ጐን የተቀመጠውን ካህን ቢያስጠሩልኝ ? እንዴት ያለ ዐዋቂ መሰለዎ ! ንግግሩን ከቃለ እግዚአብሔር ጋር እንዴት አድርጎ አገናኝቶ የገለጸው ይመስለዎታል !" አሉ መቀመጫው እንደ ቆረቆረው ሰው እየተቁነጠነጡ ። ቀኛዝማች በጣም ደስ አላቸውና ከቋሚዎቹ አንዱን ጠርተው ፣ ከካህናቱ መኻል የቱን እንደሚጠራ ነግረው ላኩት ።

ቀላ ያለ ሰልካካ ፊተ—ግርጡ ቀጭን ካህን ፣ ለመጠምጠሚያ የማትበቃ ዐርበ—ጠባብ ነጭ ሻሹን እንደነገሩ እያስተካከለ መጣና ፣ እጅ ነሥቶ እነቀኛዝማች ፊት በትሕትና ቆመ ። አቶ ወርቅነህ መዘውር ከመቀመጫቸው ተነሥተው ቀደም ሲል ያዘጋጁትን 10 ብር በጭበጣ ሰላምታ ካህኑን ሲሸልሙ ሁለመናቸው በጉራ ተፍነክነከ ። ካህኑ ስጦታውን ገልጦ እንዳዩ በጣም ደስ ብሎት እጅ ነሣና ፣ ብሩን ከፍ አድርጎ አሳየ።

የቀናም የተደሰተም አብሮ አጨበጨበ ። ካህኑ ከዚያ ቀደም ስንትና ስንት ጥቅሶች የጠቀሰና ቅኔ እየዘረፈ የተቀኘ ቢሆንም ፣ ‘ይበል’ ከመባል ዐልፎ ተሸልሞበት አያውቅም ።

“እንዴት ያለ ዐዋቂ ካህን መሰለዎት ? ከዚህ ቀደምም አስደስቶኛል” አሉ ቀኛዝማች ነገሩን ለማጋነን ወደ ካህኑ እያዩ ።

“እርስዎ አልሰሙትም እንጂ ፣ ስንት አስደሳች ነገር ተነግሯል ። እኔማ ምንም ያህል አላመለጠኝ ። ጫጫታ ባይበዛና አዝማሪዎቹ ዝም ቢሉማ ኖሮ ፣ ሁሉንም እሰማ ነበር” አሉ አቶ ወርቅነህ የሚተራመሰውን ሰው እየተመለከቱ ።

ካህናቱ በይገባዋልና አይገባውም እርስ በርስ አጉረመረሙ ። ከአይገባውም ነበር ባዮቹ መካከል ሁለት ደብተሮች ተነሥተው በግዕዝ የመወድስ ቅኔ ተቀኙ ። የገባውም ያልገባውም አጨበጨበ ። የተሰጠ ሽልማት ግን አልነበረም ። ከነቀኛዝማች ራቅ ብለው ተራ በተራ ማሲንቋቸውን የሚከረክሩት ሁለት አዝማሪዎች ፣ ደብተሮቹን እንደ ተቀናቃኝ ስላዩአቸው እንደገና ተመልሰው ቀኛዝማች ፊት ቆሙና አንደኛው:—

“ያርሳል ያሳርሳል ያስወጣል አዳሪ ፣
ሚስቱን አይላትም በቅጥበ እደሪ ፣
ቀኛማይ በላይነህ አጥግቦ አሳዳሪ ፣
የድሆች ጠበቃ ፣ የንጉሥ አማካሪ” ከማለቱ
“አበራሽ ለልጅዋ ስም ማውጣት ታውቃለች ፣
ከስም መኻል መርጣ በላይነህ ብላለች ።
ያሙት ግብር ነወዪ ሁሌ ቢያሙቱ ፣
ቀኛማይ በላይነህ መይ ቀረ መስጠቱ
አባ በቃ አያውቄ ኮአባ እንኩ ፍትፍቱ” ብሎ አወደሰ ።
ቀኛዝማች ለሁለቱም አዝማሪዎች አምስት — አምስት ብር ሸለሙ ።

ሰዉ እንደልቡ ሲገባና ሲወጣ ሲበላ ሲጠጣ ፣ ፀሐይ አሽቆለቆለች ። ዐልፎ—ዐልፎ አንዳንዱ ከዐቅሙ በላይ ጠጥቶ በመስከሩ ጫጫታና ውካታ በዛ ። ቀደም ሲል በይሉኝታና በፍራቻ የጠገገው ቂምና ቁርሾ ፣ በስካር ሰዓት ያመረቅዝና ፣ በፉከራ ፣ በቀረርቶና ባሾገር ስድብ ያበጣብጣል ። አንዳንዱማ የቆየ ቅናትና ጥቃቱ ወለል ብሎ የሚታየው፣ የጠጣው መጠጥ የሕሊናውን ልጓም ነጥቆ ፣ እንደበቱን መረን ሲለቀው በመሆኑ ፣ ነሸጥ ያረጋቸውና ለብ ያላቸው ገበሬዎች ተራ በተራ እየተነሡ ሸለላውን አቀለጡት ። ሰካራም የልቡን አይስትም የሚለው የዋንጫ ‘ሥነ—ምግባር’ ከኑሮና ከሰብአዊ ግንኙነቶች ጋር ተሳስሮ

የራሱ የማስጠንቀቂያ ምልክት ያለው ይመስል ፣ ከተነሡት ሰዎች መካከል ፣ ላመል ታህል እንኳ ሳት ብሎት ቀኛዝማችን የምትነካ ቃል ያመለጠው አልነበረም ።

“ያቺን መጋዞዬን ወንድሜ አትከልክለኝ ፣
አንተ ባላባት ነህ እኔ አባትም የለኝ ።
አውድማው ይለቅለቅ ከምሩን ዘርጥጡ ፣
እነ እያ እርም—አይቀሬ ከጢሻ ሳይወጡ” አለ አንድ በንክነቱ የታወቀ የራሱን መሬት አርሶ የሚኖር ደሃ ገበሬ ። ልማዱ ነው ቢባልም ፣ አንዳንዱ በሰበቡ አንጀቱ ርሶ ተንከተከተ ።

“ኧረ ተወኝ ሆዴ ፣ ተወኝ አንናደድ ፣
ገብተናል እውድማ እየጠፉ መንገድ ።
ብለነው ብለነው ፣ ታልሆነ ነገሩ ፣
የተበደለ ሰው ሜካ ነው አገሩ ።
ዱላው ሳይሰበር ፣ ጩቤው ደም ሳይወርሰው ፣
እንዴት ማርከኝ ብሎ እጁን ይሰጣል ሰው ።
ገበሬ ሲጠቁር ፣ አፈሩ እየቀላ
ተው ነገር ያመጣል የኋላ—የኋላ” ብሎ አንዱ ሸልሎ እንደ ጨረሰ ፣ ተመሳሳይ ብሶት ያላቸው አጨበጨቡለት ። አንዱ ሲቀመጥ ሌላው ይተካል ። ፎከረው ወይም አቅራራው የቀኝ ወይም የግራ እጅ ሌባ ጣቱን ጆሮው ውስጥ ወሽቆ ፣ ራሱን ትንሽ ዘምበል በማድረግ ሽቅብ በስላች እያየ ፣ ከወዲያ ወዲህ ይንቆራጠጣል ። ትከሻውን እያር ገፈገፈና መላ አካሉን እያንቀሳቀሰ ሲፎክር ፣ ወዳጅና አድናቂዎቹ “ለካ!” በማለት ያበረታቱታል ።

በሥራ ብዛት ሲባትል የዋለው ምንዳዬ ፣ ፀሐይ ዘቅዘቅ እንዳለች ጥቂት ወራውሮ ከዳሱ በስተ ደቡብ ከቸርነት ጋር እንደልቡ ያወራ ነበር ። በሰማው ፉከራና ቀረርቶ ልቡ ናውጥ ፣ ስሜቱ ቀበጥ ማለት ጀምሯል ። ቀኛዝማች እንዳጋጣሚ አሻግረው ሲያዩት ፣ ዐፈር—ፈገግ እያለ ዐይኑን በትሕትና ይሰብራል ።

“እስታውቀብኛል እንዴ ቸሬ?” አለ ምንዳዬ ለብ እንዳለው ስለ ገባው ።

“ኧረ ከየቱ ? በጅት የጠጣህ እየመሰለህ ፣ ፍሪያት—ፍሪያት ብሎህ ነው ፣ ቅር ካለህም ቦታ እንቀይር — ከዚህ ዞር እንበል” አለው ቸርነት ።

ቸርነት በቀላሉ አይፈታም ። ጠላ በገንቦ እየደበቀች የምታቀምጥለት አረጋሽ እንኳን ፣ “የኔ መጠንሰሻ ፣ ሽንቁር ጋን ይመስል አትሞላ” ትለዋለች ።

"ሰውዬው አሁንም—አሁንም ቲያዩ ጊዜ ፣ ያወቁብኝ መስሎኝ ነው" አለ አቀርቅሮ ።

"መስሎህ ነውዴ ያው ነህ ። ዱሮም ቢሆን ሰው ታልበዛና ታላ መቻቸው በእር ፣ ካንተ ጋ ማውጋት ይወዳሉ ። ብትሰክርስ ምን እንዳ ይሉ ብለህ ነው ። ቲወዱህ ባየህ! እንዲያው ቆዳህ ስስ ነው ። ሥት ነህ ። — —አይ ያንተ ነገር" ብሎ ሣቀበት ።

"ዛሬ አለወትሮዬ ፍሪያት—ፍሪያት አለኚ ——"

"እንኳን የሌላ ፍሪያት አልሆነዬ ፣ እሳቸውስ ብትጠቀምላቸው ይወዳሉ" አለው እየቀለደ ።

"የምን የሌላ ፍሪያት አመጣህብኝ? ካልክስ እኔ እምፈራውም የለኝ ። ለዚህ ሁሉ ጎንበስ ቀና ያበቃኝ ፣ እልሄና ካገሬ መውጣቴ ነውዴ ፣ ማባቱ ቀዶ ሲያለብሰኝ ፣ ማባቱ ቆርሶ ሲያጎርሰኝ ነው ቸሩ" አለው ስሜቱ ናር—ናር እያለ ።

"ወጣ ያለ ሰው አያሠጋም ብለህ ነው?" አለው ካንገት በላይ እየሣቀ ።

"እንዴት ማለት?" አለ ነገሩ ግር ብሎት ።

እንዲያው በዚህ ግርግር መኻል ያ አፈሣ ታይቶህ እንዳይሆን ብዬ ነዋ?" አለው አፉን ወደ ምንዳዬ ጆሮ ለግቶ የቀልድ መሆኑ የሚያስታውቅ ሣቅ እየሣቀ ።

"አሃሃ!" ብሎ የሥላቅ ሣቅ ሣቀና ፣ "ቁቅም ከፈስ ተቆጠረችና? ይልቅዬ ነሽጦኛል?"

"ታዲያ ማን ከለከለህ? አታስነካውም እንዴ? እንኳን አንተና ስንቱን ወገኛ የጉሎ ዘንግ አላየኸውም እንዴ? እስቲ ዐፈር ስሆንልህ አዳሜን አብግንልኝ!"

"እኔ ልሙት?" አለው ከምሩ መሆኑን ለማረጋገጥ ።

"እሻጋሪ ይሙት!" ከማለቱ ፣ ቸርነት

"ዘራፍ!" ብሎ ወደ ዳሱ መኻል ዘው ሲል ፣ የቀኛዝማች ፊት በፈገግታ በራ ። አብዛኛው ሰው ጸጥ አለ ። አዳራሹ በር መቃን ላይ ለጠፍ ብላ የቆመችው ልኬለሽ አካላቷ በሥጋትተንቀጠቀጠ ። እዚያው ባካባቢው ከወዲያ ወዲህ ይሉ የነበሩት ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ "ይኸ መዘዘኛ ጀመረ" አሉ በምን ይል ይሆን ተሸብረው ። ግራ—እግሩን አስቀድሞ ሞላ አካሉን እያነዘረ ፣

"ምናረገ? ! ምናረገ ጃራ ፣— — ምን አረገ ወንዙ? !
ምን በደለ ገሌ ፣ አረህ — ወንዛ ወንዙ
ዐፈር ነው ጦሰኛው ድንበር ነው መዘዙ!
ተው ተንግዲህ ይብቃህ ፣ ያመጡትን ያምጡ
አንተ አገር ከሌለህ በመቆረር ይውጡ
ሒደህ ገላግላቸው ፣ ምንዳዬ አባ—ነውጡ ።
ተው እምቢ በላቸው ፣ ተው በቃኝ በላቸው!
ጥጥ ፈረስ ላይ ደፍጠህ ምንሽር ጋታቸው ።
ባንድ ሰው ጥጋኔ ፣ ባንድ ሰው ተራዳ
አይኖርም በላቸው አባ—ገልግል ምንዱ ።
ዘራፍ!— — ዘራፍ! — — ዘራፍ!
ዘራፍ ቆፍጣኔ! ዘራፍ — — ገላግሌ!
አናት በርቃሹ! — — አስመሳይ ኮሌ!
ዘራፍ! — — ዘራፍ — — ዘራፍ!
ወድቆ አይረቴ!— — አነጣጣሪ!
ገንዳ ውሃ ላይ ሲያስፈታ ሱሪ!
"ለካ!" አሉ እነ ቸርነት ።
እማኝ አስምሶ ቡከን ቀባሪ!
ዘራፍ! — — ዘራፍ! — — ዘራፍ!
የበላይ አሽከር! የበላይ ጋሻ!
የጠላት ጠሮ! — — የወዳጅ ዋሻ!
ቦለድ ገላጋይ ገሌ ገላጋይ!
እሞተ ቆራጥ! ባላንጣ ዘልዛይ
ዘራፍ! — — ዘራፍ! — — ዘራፍ!
ጥቃት አይወዴው! ትንታጉ ምንዳ!
ሽፍታ አስተናጋጅ! በጥይት ናዳ!
"ለካ!" አሉ እነ ቸርነት ጮክ ብለው ።

ዘራፍ! — — ዘራፍ!— — ዘራፍ! እያለ በዝግታ ወደ መቀመጫው ተመለሰ ። አብዛኛው በምንዳዬ እንቅስቃሴና በቃሉ አወጣጥ ሲደሰት፣ አንዳንዱ ደግሞ ፣ "ኤዲያ! አገር ብሎ ነገር! ደሃ ደሞ ምን አገር አለው? ደሃ አገሩ የትም" ሲል ፣ ሌላው "እውነቱን ነው! ምንም ቢሆን የገዛ አገርን የመሰለ ነገር የለም! ሰው አላገሩ ምን ክብርት አለው? አሁን ትልእ ዛፍ ተነእሎ እሌላ ሥርፋ ቢተከል ምን መእኖ አለው? አያቆ ጠቁጥ — — አያጐነቁል" ሲል ፣ አንዳንዱ ደግሞ ፣ "እንዲያው ቢፎ ከሩትምን ያረጋል? ተመልሰው አይገቡበት አገር በሞት የተለዩ ያክል ነው ። ያርሱት ተተገኘና የሰው እጅ ታልታየ — —" ይላል በተምታታ ሐሳብ ።

ቀኛዝማች ፣ ባድናቂዎቻቸውና ውስጥ ውስጡን 'ግ ከግ ያንሳል?' እያሉ በሚርካከሯቸው ሰዎች ፊት በመምገሳቸው ፣ ምንዳዬን አስጠርተው 5 ብር ሸለሙት ። ደስ ብሎት እጅ ነሥቶ ቀና ሲል ፣ ከወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ጋር ዐይን—ላይን ተጋጩ ። አቶ ወርቅነህ መዘውር "ይኸ በውነት ይገባዋል ። እከከከከከ!" አሉ ቀኛዝማችን እያዩ ። "የዋዛ ሰው አይምሰልዎት! የሱን ነገር ረጋ ብዬ አጫውተዎታለሁ ። ነገር እሆዱ ገብቶ ተናዶ ነውዬ ፣ እንደ ሌላው ጊዜማ ቢሆን አፍ ያስከፍታል ። ቢያርስ ፣ ቢተኩስ ፣ ያሻውን ቢሠራ ያምርበታል" አሉ ቀኛዝማች በደስታ የተፍነከነከውን ምንዳዬን አሻግረው እያዩ ። ልኬ ለሽ ብትሠጋም እርይ አለች ። ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ግን ፣ 'ነገረ—ሥራው ሁሉ ተሰው አይገጥም ። ለታቦቶቹ ሁሉ ቢሳሉ እሱን አይነካው ፣ አበስ ገበርኩ እቴ! አዚመኛ!' አሉ በልባቸው ።

ጠግበኩ ባዩ ቢሔድ ፣ ገና ነኝ ባዩ ቢጠግ ጀንበር ጠለቀች ። ማደር የሚፈልጉ የካህናቱ ወገን ሁሉ ማደር እንደሚችሉ በመምሬ ተክለ ጊዮርጊስ በኩል ተነገራቸው ። ከዚያ በኋላ እንደ ተለመደው ፣ ከሥቃይ የኢዮብን ፣ ከጥበብ የሰሎሞንን ፣ ከመከራ የእስጢፋኖስን ፣ ከተአምር የማርያምን ፣ ከሠረገላ የኤልያስን ፣ ከገድል የተክለ—ሃይማኖትን ፣ ከዐይን የገብረ—መንፈስ ቅዱስን ፣ እያነሡና እያወደሱ ፣ ቋንቋው ባማረና ለዛው በጣፈጠ እንደበት እየተጫወቱ ሲጠጡ ፣ የአካባቢው ሕዝብ ግን ፣ "ተየህ በላይስ ራስን ማስገመት ነው" እያለ ፣ የሆነለት እጅ ነሥቶ ፣ የተረታው ነገር ዓለሙን ዘንግቶ ቀስ በቀስ ሔደ ።

ለዐይን ከመያዙ በፊት የበሩት ሁለት ትላልቅ ማሾዎች እጅግ ደምቀው ሲያበሩ ፣ በየጭላንጭሉ ወደ ውጪ የወጣው የብርሃን ጨረር ዘንግ በተለያዩ አቅጣጫዎች ድንግዝግዙ ውስጥ ሠርፆ ይጓዛል ። ጨለማው እያደር ኑግ ሲመስል ፣ ከዚያ ቀደም ማር—እምባ ውስጥ ታይቶ የማይታወቅ የብርሃን ደሴት ታዬ ።

እነ ቀኛዝማችም ፣ እንደዋዛ ወደ እልፍኝ መሰስ ቀለስ እያሉ አረቄና ኮኛክ ወርወር ሲያደርጉ በመቆየታቸው ፣ የማታ ማታ ለብ አላቸው ።

"ሕዝቡ በጣም ይወድዎታል! ሁኔታውን ሲመለከቱት ተጋብዞ የመጣ ሳይሆን ፣ እንዛ ቤቱ ያለ ይመስላል" አሉ አቶ ወርቅነህ በተለመደ የማጋነን ጠባያቸው ።

"እንዴታ!" አሉ ቀኛዝማች ። ያመጡቸውም ይህንኑ ጉራቸውን ለማሳየት ነበር ።

"እኔ በውነቱ ብዙ ቦታ አይቻለሁ ። ይኸ በጣም የተለየ ነው ። አክብሮቱ ይበዛል" አሉ አቶ ወርቅነህ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

"አዎ ፣ በጣም የተለየ ነው ። ሕዝቡ እንደምወደው ዐውቆ ይወደኛል ። ጠቃሚና ጎጂውን ለይቶ ያውቃል ። እኔም የሰጡኝን መልሼ እንካችሁ እላቸዋለሁ ። በዚያ ላይ ሁሉም በዝምድና የተሳሰረ ነው ። ባዕድ የሚባል ነገር የለብንም ። ባባትዎ ቢያጡት በናትዎ ያገኙታል ። ሕዝቡ ከወደደ እንዲህ አይምሰልዎት ። ከጠላ ደግሞ አያድርስ ነው ። — — ፊቱን ካዞረም አይጣል ነው" አሉ ፣ የራሳቸውንም ባሕሪ በሰበቡ ለመግለጽ ።

"መቼም አብዛኛው ሰው በምርጫው ወቅት ደጋፊዎ ነበር ።"

"በጠቅላላው ቢባል ሐሰት አይደለም ። የኔኮ ከሥር ከመሠረቱ የመጣ ነው ። የደህና አማካሪና የውቀት እጦት ነውዬ ፣ ይኸንዬኮ የትናየት መድረስ እምችል ሰው ነበርኩ ። ምን ያረጋል የባላገር ኑሮ ያጃጅላል ። እኔም ገበሬ ሆኜ ቀረሁ ። ርስት እንደ ሸማ ተጠቅሎ እሚወሰድ ቢሆን አዲሳባ ወስጄ እዘረጋው ነበር ። ነቃ ያለ ሰው እሚገኝበት አገር መኖር ጥሩ ነው ። ተማቶ ያተጋል ። ምን ያረጋል ? ይኸን ሁሉ የገበሬ ግብስብስ ሁለት የከተማ ሰው ይበልጠዋል ።"

"መሬት እንደ ሸማ ባይጠቀለልም ፣ ስንትና ስንት የሚጠቀለል ነገር አለበት" አሉ አቶ ወርቅነህ በማሾ ብርሃን በደመቀው ዳስ ውስጥ ካፖርታቸውን ደርበው ፣ በእግራም የቀንድ ዋንጫ የቀረበላቸውን ጠላ እየሸመጠጡ ።

"እንዴት ?" አሉ ቀኛዝማች ጥብቆ ይገዛልሃል እንደ ተባለ ልጅ ጓጉተው ።

የሰከሩና ለብ ያላቸው እያጨበጨቡ ፣ ያለ ከበሮና ያለ ጸናጽል ወረብ ጀመሩ ። ቀኛዝማች ነገሬም ሳይሏቸው ሰውዬውን ይዘው ወደ እልፍኝ ገቡና የጀመሩትን ጭውውት ቀጠሉ ።

"ከዚህ የሚገኘው ማንኛውም ዓይነት ጥቅም ወደ ከተማ እየተወሰደ ፣ ከፍተኛ ጠቃሚ ነገር ሊሠራበት ይችላል ። ይህንንም ቀደም ሲል አጫውቼዎት ነበር ። የገጠር ርስት የከተማ ሀብትና ንብረት ይፈጥራል ። የገጠሩ እልፍኝ ፣ ባማረ የከተማ ቪላ ይተካል ። አሁንማ እርስዎም አይተውታል" አሉ እየፈገጉ ።

አቶ ወርቅነህ መዘውር ገና ለብታ ሲሰማቸው ፣ የላላ ጸጉራቸውን ወደ ኋላ መዳጥ ፣ ከወትሮው በበለጠ ሁኔታ ሣቅ—ፈገግ ማለትንና ፣ የሚጠጡበትን ዕቃ መነካካትና ማንከራተት ያበዛሉ ። ከሰከሩ ደግሞ ፣ የቋጠሩትን ቂም ፣ በይሉኝታ የተዉትን ነገርና የሸሸጉትን ሐሳብ አፋቸው እንዳመጣ ይዘረግፉታል ።

"ታዲያ ለዚህማ ምን ችግር አለ?" አሉ ቀኛዝማች ። "እኔ ብቻ እምፈልገው ዘዴ ዘዴዎን እሚያሳየኝ ሰው ነው ።"

"እይ እርስዎ ፣ ይረሳሉ ልበል? ለዚህማ እኔ አለሁ ። የእርስዎማ በጣም ቀላል ነው ። ስንቱን ሰው ራሱን አስችየዋለሁ ። መግባቡትና መተማመን ካለ ፣ ሽቅብ ቁልቁል የሚያስኬደውን ዘዴ እናውቀዋለን። እኔ እኮ እዚህ ባላድግም አገሬ ነው ። ይህን ያውቃሉ?" አሉ አቶ ወርቅነህ ሐሳባቸው እየተቆራረጠ ።

"እንዴታ! ይኸንማ እንዴት አጣዋለሁ ። እንኳንም የቀረብዎት ። እኔ አባቴ ማይጨው ወድቀው ባይቀሩ ፣ መች እዚህ ተወሽቄ እቀር ነበር ። እኔን የጎዳኝ ያባቴ ሞት ። አፈር ጠባቂ ሆኜ ቀረሁ ። አሁን ደሞ እርጅና ሲመጣ ሩጫ ሆነ ። ሲመሽ ወደ ቆላ" አሉ እየተከዙ ።

* * *

የቀኛዝማች በላይነህ አባት ፣ በ1928 ዓ.ም. አራት ሎሌዎችና ሁለት ልጆቻቸውን አስከትለው ማይጨው ከዘመቱ በኋላ ፣ አንድ ልጃቸውና ሁለቱ ሎሌዎቻቸው እዚያው ጦር ሜዳ ሲሞቱ ፣ እሳቸው ግን ክቱኛ ቆስለው ፣ በዚያን ጊዜው የ20 ዓመቱ ወጣት በበላይነህ ታፈስና አብረው በዘመቱት ሰዎች ርዳታ እንደ ምንም ተደጋግፈው ደሴ ከተማ በድብቅ ገቡ ። ሆኖም ሕመምና ሥቃያቸው እየበዛ በመሔዱ ፣ እዚያው ደሴ ዐርፈው ተቀበሩ ።

የኋላ—ኋላም ያባታቸው ሞትና የሳቸውም ዘማችነት ታይቶ ፣ በተጨማሪም ንጉሡ በ1948 ዓ.ም. ማርሻል ቲቶን ይዘው ባለፉበት የካራቆሬና የጨፋ—ሮቢት ጐዳና ላይ የአካባቢውን ሕዝብ አሰልፈው በመገኘታቸው ከጉብኝቱ ፍጻሜ በኋላ አዲስ አበባ ድረስ ተጠርተው የቀኛዝማችነት ቀሚስና የገምዛ ወረዳ ገዥነት ማዕርግ ተቀበሉ ። ሆኖም በዘር ሐረግና በዐርበኝነት ሙያቸው ከሳቸው የማይተካከሉት ሁሉ ሰፋፊ የግዛት ሀገር ሲሰጣቸው ፣ እሳቸው ግን ፣ ከወረዳ ገዥነት አለማለፋቸውን እንደ በደል ቆጥረውት በሥውር ቁጭት ሲበግኑ ኖረዋል ።

* * *

እና አቶ ወርቅነህ በምኞትና በተስፋ ፣ በፍላጐትና ዓላማ ሲደጋገ ፉና አንዱ ከሌላው የሚያገኘውን ጥቅምና ትብብር ሲያወሩ ፣ ለነርሱ ብቻ ራት ቀርቦ ለወጉ ያህል ጎራረሱ ። ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ከሚ ወራው ወሬ በጨረፍታ እየሰሙ ፣

"ጉድ እኮ ነው! ሰው ቢጤውን አያጣ! ደሞ እንዴት ያሉት አረ ብራቢ ሰባኪ መጡ እቴ! እኚህ ቄስ በሆኑ ኖሮ ማንም አይታከላ

ቸው ነበር ። አበስ ገበርኩ እቴ ፣ ስንት አለ በየቤቱ" እያሉ ወጣ ገባ ሔድ መለስ ሲሉ ቆዩና ፣ "እኔ እንግዲህ ወጥቶልኛል ፣ ተንግዲህ ወዲያ የራሱ ጉዳይ" ብለው እዚያው እልፍኝ ውስጥ ከነቀኛዝማች ባሻገር ደገፍ ብለው ተቀመጡ ።

"ያንን ቅድም ሽፍታ አስተናጋጅ በጥይት ናዳ እያለ የፎከረውን ጎበዝ አስጠርተው ይሸልሙልኛል ። ቆራጥ ሰው እወዳለሁ" አሉ አቶ ወርቅነህ እግራቸውን ዘርግተውና ተለጥጠው ።

"ምንዳን ነው?" አሉ ቀኛዝማች ለማጣራት ።

"እኔ የት ዐውቀዋለሁ? ምንዳ ነው ስሙ? ያ የበላይ አሽከር ፣ የበላይ ጋሻ ያለው?"

"አዎ እሱ ነው ።"

"እንዴት ደስ አለኝ መሰለዎት!"

"እኔም እወደዋለሁ ። በጣም ታማኝ ሰው ነው ። ይገርሙ እሐዳ ለሁ ።"

"ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑም ነግራኛለች ። ለካ እሱ ነው ። አቤት ስታ መሰግነው!" አሉ ኮኛካቸውን እየጨለጡ ።

ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ መርዶ እንደ ሰማ ሰው ደነገጡ ። ወዲያው ንዴት አንዘረዘራቸው ። አቶ ወርቅነህን ትኩር ብለው አዩዋቸው ። ተጠራጠሩ ።

"ነገር አለ ፣ የተገመደ ግምድ አለ ። መች በጤናው እንደ ቀንድ ቀድሞ እንደ ጅራት ተከትሎ መጣ" አሉ በውስጣቸው ። ታዲያ ምን ይሆናል! ይኸኛው እንደ አልባሌ ሰው ወይም እንደነምንዳዬ ና ውጣ ፣ ና ግባ የማይሉትና የማይገላምጡት ፣ ባለባበሱ ያማረ ፣ ባነጋገሩ የተንቀባረረ ፣ እኩል ተቀምጦ የሚያወራ ሆነባቸውና ፣ 'ሆሆይ! ያ ከይሲ በስንት ጣሙ እቴ! የሰው ፊት አይቶ ምልስ ይላል ። ለዚያውም እኚህ እብድ ቀማሽ የሆኑ ሰውዬ እያስቸገሩት ነዋ ፣ መቼም የዘመኑ ሰው ይሉኝታ የለው ። እዚያም እንዲሁ ሔዶ ሲውጥ ከርሞ ነው ። አበስ ገበርኩ ጌታዬ! በሁለት ቢላ መብላት ቱ!' አሉ እንደገና በልባቸው ።

"እኔ በወንድነቱም እወደዋለሁ" አሉ ቀኛዝማች ። "ልቡ ዱጭ አይልም ። ፋከራ ብቻ አይደለም ። ባለሙያም ነው ። ያረስ እንደሁ ማንም አይታከለው ። አተኳኮሱማ ተብሎ ያቢቃ ነው ። የዛሬ ዓመት አንድ ቦታ ደርሰን ስንመለስ ፣ በቅሎዬ ላይ ሆኜ ፣ አንድ ድኩላ አሳየሁ ትና 'እምኑ ላይ ልበለው?' አለኝ ። እኔ ደሞ እንደዋዛ እቀንድና—እቀንድ

መብቀያው መኻል አልኩት ። ቦታ ፈልጐ በርከክ አለና ፤ ዝቅ የለ ክፍ የለ ፤ እዚያቹ እተባላት ቦታ ላይ መታው ። ቢያስቀድሙት ንቁ ፤ ቢያስከትሉት ጥንቁቅ ነው ። በዚያ ላይ እሱ የሰማትና ያወቃት ምስጢር በቃ ፤ ተመረገች ፤ ተቀበረች ማለት ነው" አሉ ቀኛዝማች አነጋገራቸውን ጠንከርና ረገጥ አድርገው ።

"ሰው ማለት ይኼ ነው ። ቢተለይ ፤ በተለይ ምስጢር መጠበቅ የሚችል ሰው ። እንዳንዱኮ ሽንፍላ የለውም ። ጎሽ! ጎሽ! ጎሽ! እኔም አልተሳሳትኩም ፤ ነገ ያስጠሩልኛል" አሉ ። ምንዳዬን የማሞጋገሱና ስለሱ የማውራቱ ነገር በመቀጠሉ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ውልቅ አሉ ።

ዳሱ ውስጥ የሰከሩ ካህናት ፤ በቅምጥና በቁም እየተናጡና እየተወዛወዙ ፤ በአማርኛና በግዕዝ ያዜማሉ ። ያንዳንዶቹ ጥምጥማቸው ተፈቶና ሱሪያቸው ላልቶ ፤ ነጠላቸው ሲንዘላዘል ፤ ሌሎቹ በርጋታና በጸጥታ ፤ ደርበብ ብለው ይወያያሉ ። ከካህናቱ ባሻገር ደግሞ ፤ ገበሬዎቹ ዐለፍ—ዐለፍ ብለው አምስትና ስድስት እየሆኑ ጭብርቅርቅ ያለ ዘፈን ይዘፍናሉ ። አንዱ ገበሬ ፤—

"ተሚወዷት ጋራ አንድ አልጋ መተንፈስ ፤
ስልሳ ዳውላ ጤፍ ፤ ካንድ አውድማ ማፈስ" ሲል ፤

ሌላው ደግሞ ፤ "አንጾኪያና ገምዛ ፤ ግሼና ቀውት

አጥንት የሌላት ልጅ ፤ እንደቀይ ሸንኩርት" ይላል ።
ቸርነትና ምንዳዬ የሞላ ሽክናቸውን እንደ ጨበጡ በሞቅታ እያወሩ ያንጐራጉራሉ ።

"ብለነው ብለነው ታልሆነ ነገሩ ፤
የጀግናና የብር የትም ነው አገሩ" ሲል ቸርነት ፤ ምንዳዬ ቀበል ብሎ ፤

"አገሬን ተውሁና ብሔድ እሰው አገር ፤
እንደምን ይመራል የምስማው ነገር" አለ ።

* * *

ልኬለሽ ልጆቿን አስተኝታ ፤ ደጅ ደጁን ትንቆራጠጣለች— የጎጆዋን ዙሪያ እያሰሰች ፤ ዐሥረኛ ምንዳዬን እያየች ። ጨንቋታል ። "ና ጠበንጃህን ውሰድ ልበለው ይሆን? 'ምን አየሽና ምን ሰማሽ' ብሎ ቢያፋጥጠኝስ ? ወይ ጣጣ !" እያለች በሥጋት ትርበተበታለች ።

የድግሱን ጠላ ሲመገምጉ ውለው ሞቅ ያላቸው የጎረቤት ባልቴት ሸኝታ ወደ ቤቷ ስትመለስ ፤ አንድ በደንብ ተከናንቦ ጠበንጃውን በጥንቃቄ የያዘ ሰው ከፊት — ስፊቷ ሲመጣ በማየቷ ፤ እሷም ነጠላዋን ከነብነብ ብላ እስከ አፍንጫዋ ተሸፋፈነችና ፤ የግራ ቀኙ አጥር ያጣበበውን የመንገዱን ጠርዝ ይዛ ፤ አቀርቅራ አሳለፈችው ። 'ማን ትም ። እሷ ግን ቆም ብላ ከበስተኋላው አየችው ። በአካሔዱና በቁመናው ስላወቀችው ብርክ ያዛት ። በፍርሃቷ ውስጥ የመከራ መዓት ታያት ። አንዳች ተናካሽ ዐውሬ ያየች ይመስል ፤ የቤቷን መንገድ በሩጫ ተያያዘችው ። ዐርፋ መቀመጥም ሆነ ረጋ ብላ ማሰብ ተሳናት ። ሌላው ቀርቶ ጓሮዋን ፈራችው ፤ ጨለማውን ጠላችው ፤ እናም ተንቆራጠጠች ።

* * *

አስካይች አንገቱ ላይ ተጠምጥማ ፤ "ደህና ነህ ፤ በደህና ሰነበክ ? እንዴነህ ? ዛሬ እንዴት ብለህ መጣህ ?" ብላ አገላብጣ ሳመችው ።

"ደህና ነኝ ! እናንተስ ሁላችሁም ደህና ናችሁ ?" ብሎ እንደገና አገላብጦ ሳማት ።

"እንዴት መጣህ?" አለችው ትከሻውን ይዛ ።

"ምን አለብኝ ! ደሞ ያገሬ ምንገድ ይጥፋኝ እንዴ ? አይዞሽ ! ሆን ብዬ ነው የመጣሁት ፤ ሰዎችም አብረውኝ አሉ ። እየህ ሥሬ ከምንገድ በታይ ተሽምጠዋል" አላት ልቡ እየተንደቀደቀ ። ቀና ብላ ስታየው ትኩር ብሎ አያት ። የተንፋፈቁ ዐይንና ልቦች ተገናኙ ፤ እየፈሩ ። አስካይች ተመልሳ የአጥሩን በር በተዋጋ አጠበቀችው ። የጎጆዋን በር ሽጉራ ሙቀጫ ካስደገፈችው በኋላ ፤ ኩራዙን ከምሰሶው ላይ አውርዳ ከአፈግ አካባቢ አራቀችው ። አልተቃወመም ።

"ልጆቹን ቀሰቅሻቸው ?" አላት ወደ ተኙበት እየተመለከተ ።

"እሺ ቆይ እቀሰቅሳቸዋለሁ ፤— —እንዴት በዛሬው ኸን መጣህ?" አለችው ተጨንቃ ።

"ተሌላው ጊዜ ዛሬ ይሻላል ብዬ ነው ። የሰከረ ሰው ልብ ብሎ አያይም ።"

"ሁሉም ልቡን ይስት መስሎሃል ሞኝ ? አያድርስ ነው" አለች ፍርሃቷ እያየለ ።

"ለመሆኑ አሉ?" አላት ቀስ ብሎ ።

"ማ?" አለችው ማንን ማለቱ እንደሆነ ቢገባትም ።

"ቀኛማች ።"

"እዎ አሉ ። እሳቸው ምን አለባቸው ። የሞላላቸው ሰውዬ !"

"እቴዋ ጋ ሰው ልኬ ነበር ፣ ብቅም አላለች!"

"እሳቸው እቴ ?"

"ሰው ልኮብኝ ነበር አላለችሽማ ?"

"ነግረውኝማ ቢሆን አልደነግጥም ነበር —— ሰው ሁሉ እንዳንተ መስሎ ሃል —— አንተ ብቻ ——"

"ምናለ! የሚፈርሰውና የሚዘጋው የኔ ቤት ፣ ለመሆኑ ያ ለሃጫም የት ነው ያለው?"

"ማ?"

"እንቺ ደሞ በጨለማ ስም አይጠራም ፣ አሁን ያ የሳቸው ሰሎግ ጠፋሽና ነው?"

"እእ! እዳስ ተኽምጠ ይንጀባረራል ። ያለኔ ምን ወንድ አለ እያለ ሲጎማለል ዋለ ፣ ቲፎከር!"

"የወንድና የሴቱማ ነገር ይኸው አሁን ሲለይ ነው ። ተለም ዱል! ——"

"እንዴት ነው ይለያል ብሎ ነገር? ደሞ ምን ታረግ ከጀለህ?" አለች ትኩር ብላ እያየችው ።

"ምነው በይ! ዛሬማ ቁርጥ ነው ። እንጫርረዋለኋ!"

"አይይይይ! ምነው ብተወኝ ይኸን አጉል ነገር!! እያሰላሰሉ ነውዴ ፣ ይኸማ የልጅ ጨዋታ ነው ። ቀድሞ ነገር ምን ቲያረግልህ? በምን ስትገናኙ? ለሰው ብለህ የሰው ሰው ብታበላሽ ማ ይለቅህ መሰለህ? ተው እንዳፍ አይቀናም" ብላ የጉንዮሽ አየችው ።

* * *

በጣውንታቸው ስም መነሣትና በምንዳዬ መመስገን ደማቸው ፈልቶ ፣ ንዴታቸው የተቀጣጠለው ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ በጓሮ በር

ወጥተው ብቻቸውን ወደ አፈሣ ቤት ሲገሠግሡ አልፈሩም ። ደግነቱ ቅርበቱ ። የአጥሩን በር ቢገፉ ቢነቀንቁ ፣ የታሰረበትን ጠፍር ፣ የተቋጠረበትን ውል አጡት ። ጥቂት ቆርጠጥ ፣ ቆርጠጥ ካሉ በኋላ በቀጭን መንግና ድምፅ "አስካደች!" እያሉ ሁለት ሦስትዬ ተጣሩ ። ጸጥታው ተባበራቸው ።

"እቴዋ ነች ! —— ተነሽ ! ቶሎ ክፈቺላት" አለ የጨበጠውን የሽክና ጠላ አስቀምጦ ።

* * *

"ምንዳ!" አለች ልኬለሽ አንገቷን ሰበር አድርጋ በመጠነኛ ቁልምጫ ፣ "ተነሥ እቤት ግባ መሽቷል ። እኔ ደሞ ታሁን አሁን ትመጣለህ ስል —— ነገ ደሞ አንዱ ጋ እንሒድ ይሏችሁ ይሆናል —— የሳቸውን ጠባይ አጣችሁትና ነው" አለች 'ማ ሰምቶኝ ይሆን' በሚል ሥጋት ዙሪያውን እያየች ። "በሉ ተነሡ ! ቸርነት ተነሥ !" አለች በትዕዛዛዊ ሁኔታ ።

"እኮ ቆይ ፣ ምን አስቸኮለሽ? ሰዉ ስርፋ—ስርፋውን ይያዝና እንመጣለን ። እንግዳ ተቀምጦ ቤተኛ ይተኛል እንዴ? ሒጂ ቀስ ብለን እንመጣለን" አላት ምንዳዬ አንጋጦ እያየ ።

"አንተ ደሞ ሰው እሚልህን አትሰማም ፣ ብርቱ ዐመል አለብህ ወንድሜ ። ዛሬ ስንቱ ልታይ—ልታይ እያለ ሲከተፈተፍ እያየኸው ፣ አንተን የት ሒደ እሚልህም የለ ። ይልቅዬ ተነሡ ፣ ተነሥ በለው ቸርነት —— አንተ ደሞ ምን ነካህ?" ብላ ተቆጣች ። ማምረሯ ገባቸውና ጠላቸውን ጨልጠው እንደ ተነሡ፣እእምሮዋ በደስታና በሥጋት ታመሰ። አጥሩ ጥግ ሰው ያደፈጠ ፣ ካሁን — አሁን የሚተኮስ እየመሰላት ተንቀጠቀጠች ። እሷ እፊት እፊት እየተገላመጠችና እየተርበተበተች፣ እነሱ ከኋላ—ኋላዋ እንደ ልባቸው እያወሩ ፣ "ይኸን አፋቸውን ቆረቆንዳ ነበር መወተፍ" እያለች ተከትለዋት እቤት ገቡ ።

"እስቲ ደህና ሰናወጋ እምናመሸውን ፣ ቄሶይ እንኳ ሳያንጎላጁ እንግባ? ከሰው ጋ ይጋጫሉ ብለሽ ሠጋሽ መሰል?" አላት ቸርነት እየሣቀ ።

"አዝናልን ይሆናል ፣ መሽቷል ብላ መሰለህ? በገዛ ድግሳችንማ ከሰው ጋ ከተጣላን የጉድ ነው ። ሰዉም ሰው አያረገን" አለ ምንዳዬ በረዥሙ እየሣቀ ።

"እስቲ ቀስ በልና ሣቅ ! ያ ስካር ማለት ይኸ እኮ ነው ። ባት ሰክርም ሰከረ ትባላለህ ። በሉ ረጋ ብላችሁ ቁጭ በሉ ፣ እማረግላችሁን

ኢታቁትም” አለች ። የአፈሣን መምጣት እንዴት አድርጋ ለቸርነት እንደምትነግረውና በምን አሳባ ወደ ውጪ እንደምትጠራው ግራ ገባት ።

“እስቲ ደህና — — ና እስቲ ቅዳ እያልን እንዳንጠጣበት ——” ሲል ምንዳዬ ፣ “እንዲሁ ሥጊ ያላት ሴትዮ ፣ ‘ፈሪን በሕልሙ ነብር ቲያሯሩጠው ያድራል’ ይባል የለ ! የዛ ቢጤ ፈርታ ነው” አለ ቸርነት አፉ እንዳመጣ ።

“እንዴት ያለውን በቃኝ የማይለውን ሆድ ሰጣችሁ ልጄ? አለ መተርተራችሁ —— ካልጠቀማችሁ እኔና አረጋሽ ለወጥ ሠሪዎች የከተትነው አንድ ጋን ጠላ አለ ፣ ና ብቅ በልልኝና እናምጣ — —” አለች ፍርሃት ባልለቀቀው ገጽታ ። ሊከተላት እመር ብሎ ተነሣ ።

“አንተ ና ቁጭ በል ፣ እኔ እከተላታለሁ — በዚ ቤት እኮ ሰክሬእለሁ” አለ ምንዳዬ ።

“እኔ አልወጣኝም ። ከሰከራችሁማ አላመጣላችሁም— ና ልጄ!” ብላ ድንገት ወጣች ።

ቸርነት ተከትሏት እንደወጣ ወደ ዳሱ ከሚያስገባው በር ገለል ብላ ፣ “ና እዚህ ጋ እምነግርህ ነገር አለኝ” ስትለው ፣ ነገሩ የቁም ነገር መሆኑ ከአቋቋሟና ከአነጋገሯ ጫን ማለት ገባውና ነቃ ብሎ አጠገቧ ቆመ ። እሷም የአፈሣን መምጣት ፣ ፍርሃትና ጥርጣሬዋን ሁሉ ዝቅ ባለ ድምፅ በፍጥነት ነገረችው ። ቸርነት ደንገጥ ብሎ ላፍታ ያህል ዝም አለ ። ሐሳብ ያዘው ። ወዲያው መጥፎ—መጥፎ ነገር ታየው ። ሁለመናው በቁጣ ነደደ ። ሐሳቡን ለመቁረጥ ግን ጊዜ አልወሰደበትም ።

“እንዲች ብለሽ እንዳትወጊ ፣ ማ አባቱ እንዳይነካው ብለሽ ነው! ደሞ ይኸን ያክል ሙያ! ለሱ ብቻ እንዳትነግሪው ። እኔ እግረገውን ዐቃለሁ” አላት በሙሉ ልብ ራሱን እየነቀነቀ ።

“እኮ እንዴት እናርግ? — — አንተኮ አረጋገጡን አላየኸውም የዋዛ መስሎሃል” አለች ድምጿ እየሰለለና እንባ እየተናነቃት ።

“እንግዲህ እኮ ያንቺ ነገር መላ የለውም ። ይልቅዬ ጠላውን አምጪ ፣ ሌላ—ሌላውን እኔ ዐቅበታለሁ ። ደሞ ይቺን እንባሽን ያይና ጉድ ይፈላል ፣ ምን ሆንሽ ነው ብሎ ያፈጥብሻል” ብሎ እሱ ባጥሩ ጥግ ወደ ጓሮ ፣ እሷ በዳሱ መኻል ወደ አዳራሹ በመሔድ ተለያዩ ። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ፣ ልኬለሽ በትልቅ ገንቦ ጠላ ፣ ቸርነት ከነጠላው ሥር በክንዱ አጣብቆ የያዘውን ይዞ ሲመለሱ ፣ ምንዳዬ ጋደም ብሎ ነበር።

“እረ እንኳንም የሔድኩ አንተ ።”

“ምነው? ምን አግኝተህ መጣህ?” አለ ከራሱ ቀና ብሎ እየፈገገ።

“አሁን ከልኬ ጋር ወጣ ከማለቴ ፣ ቀኛማች እስፈልገውህ ነበር ብለውኝ ስሔድልህ ጊዜ ፣ እዚሁ እልፍኝ አጠገብ ምናምኑን ጉዛጉዝህ ተኛ ብለው አሉኝ ።”

“እሱም እሉ አትላቸውም ኖሯል ?—— ምነው ብቻህን? የት ሔደም አላሉህ?” አለና ተነሥቶ ተቀመጠ ።

“አላሉኝም ። ሌላ ሰው አያስፈልግም ብለውኛል ። አንተ ደሞ የግድ ካልታዘዝኩ ትላለህ ልበል? ማ ጎሽ ይለኛል ብለህ ነው? እስቲ እኔም የታማኝነቱ ወግ ይድረሰኝ?”

“እኔ ለጨዋታው አልኩሂ ፣ እሳቸው ባይሉስ ብቻህን አልተውህ፣ ያውም በዛሬው ቀን ! ——”

“አንተኮ አዙረህ ማየት ትተሃል ፣ እንደ ልጅ የፊት — የፊትህን ነው ። ማ ንገረው አለህ ቢሉኝህ? እኔን ወሬኛ ለማስባል ነው ። በላ የእንጀራ ገመዱን በጥሰኸው እረፍ! ይልቅዬ ሴቶች ለሴቶች የሚደብሉት ጠላ ጥሩ ጥሩውን ነው ። እንድ ሁለቱን ሸክና ከልስሚው ልሔድ” ብሎ ልኬለሽ ፈጠን ብላ የቀዳችለትን ጠላ በቁሙ ጠጥቶ ድንገት መሰስ አለ ።

ቸርነት ፣ የግሉ ጠበንጃ ስለሌለውና ቀን ቀን የሚያነግተውንም ፣ ያለ ቀኛዝማች ፈቃድ ከእልፍኝ ማውጣት ስለማይቻል ፣ ደህና ጅናም ዱላውን ፣ እንዲሁም ባለሁለት እፍ ስለታም ዱቢቱን ይዞ ከምንዳዬ ጎጆ በስተጓሮ ሲል ልክ በአልጋው እኳያ እሚጠረጠር መረማመጃ ጥግ ፣ ደባደቦውን ለብሶ አደፈጠ ።

ምዕራፍ ሠላሳ ሁለት

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ "አልመጣም እንዴ? የታለ?" አሉ በቀስታ በደብዛዛው ብርሃን ውስጥ ።

"መጥቷል እንዳ ነው ።"

"ምነዬ መጣ ልጄ?" ብለው ወደ ጓዳ ገቡ ።

"ገና ገባ ማለቱ ነው ። ጥኢት ቆየት ብሏል" ብላ 'ከፉ መታረሪያ እግር' አለች በልቧ ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱና አፈሣ ተሳስመው መደቡ ላይ ተቀመጡ ።

"እንዴት ብለህ በዛሬው ቀን መጣህ? ቴነግረኝ ከው አልኩ ።"

"መቼ ይሻል ይሆን ስል ሳእማማ ስነበትኩና ዛሬ ይሻላል ብዬ ብቅ አልኩ ። ቆይ ዛሬ ቆይ ነገ በማለት ነውዬ በማንቻውም ቀን እችል ነበር" አለ መድፈሩን ለመግለጽ ።

"አዬዬ! እንጃልህ? የዛሬን ይሻላል አንተ ታአለህ! እንደኔ እንደኔስ ——" ብለው ሳይጨርሱ ፣

"ኋላ እንዴት ይሁን ነው እምትዬውየ ይኸው ስንትና ስንትኤን አድፍጠን ጠበእነው ፣ ጠላትሽ እልም ይበል ፣ እልም አለ ። እኔ ምን እንደሚነግረው እንጃ ። ታዲያ እሱን እስተ መቼ መጣ አልመጣም ስንል እንከርማለን እቴዋ? ዛሬ ደሞ እንዲህ ሰዉ ተወዲያ—ወዲህ ጅር—ጅር ሲል የልብን ሠርቶ ሸተት ነው ደጉ —— ያምአደራህን ያልሸው ሰውዬ ፈራ መሰል —— እንደ ግመል ሽንት የኋሊት ሔደ ። እኔ አንቺ ብትዬና ደስ ይበልሽ ብዬ ነውዬ ፣ የሱን ሰውዬ ነገር አልወደድኩልሽም" አለ ጠበንጕውን እያሻሸና እያዟዟረ ። አስካደች ደገፍ ብላ በቁሟ ትሰማለች ።

"ማ?"

"ያ ጋሼ አስረስ ነዋ! —— እኔም እርም አይቀሬ ልበለውጂ ።"

"አዬዬ ምነው የሱን ነገር ብተወኝ ልጄ? 'ሰውን ማመን ቀብሮ ነው' አለች አሉ ቀበሮ ። ምነው እሱማ ይኸ ነገር የኋላ—ኋላ የተሰ

ማብኝ እንደሁ ከቀኛማይ ጋር ያቆራርጠኛል ። ከሰው ጋ ደም ያቃ ባኛል ብሎ ገደይ—ገደድ ማለት አምጥቶ ! ሰው ያለ መስሎሃል ፣ የነገርኩትለት ፣ ታፉ ቀደም—ቀደም ፣ ሽርከት—ሽርከት ማለት አብ ዝቶ ነበር" አሉ የተማረሩ በመምሰል ።

* * *

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ከአዲስ አበባ ሣር—እምባ በገቡ በሳ ምንቱ እፈሣ ዘንድ በድብቅ ፣ ገንዘብ ፣ ልብስና ስንቅ ልከው ፣ ከሣር—እምባ ውጪ አንድ ዘመድ ቤት ድረስ መጥቶ እንዲገናኙ ቀጠሮ ይዘው ሲጠባበቁት ከዋሉ በኋላ ከእፈሣ ጋር ተገናኝተው ነበር ። ለመከበዙ ጭውውት በኋላም እፈሣ ምንዳዬን ለማስገደል ወይም ለማ ገደል ያወጣውን ዕቅድ ከፍ ባለ የብሶት ስሜት አጋንኖ ስለ ነገራ ቸው ፣ ከነገሩ ለማምለጥና ከሱ ንትርክ ለመሸሽ ያህል ብቻ ፣ "የሚ ሆንልህ ተሆነማ እኔ ምን ችግሬኝ ፣ አንተ ብቻ በርታዪ ፣ የመጣው ቢመጣ ግድ የለህም ፣ ተየህ ቀደምም እኮ ተተላከው ልጅ ላይ አገልግሉን ሽፍታ ቀምቶ ወሰደበትዪ እፈሣ አቀበለ አልተባለም ። ምን በወጣህ ። አድርስልኝ ብሎ የላከውን ልጅ እንኳ በቅጡ እያቀ ውም ብለን ጥርቅም ብለናል ። እኔ ከባቸው ጋ ተታረክ ምኝ አባቱ እንዳያርግህ ብዬ ነውዪ ፣ የማይሆን ተሆነማ እኔም ችላ አልለው ። እሳቸው እንደሁ የገዛ እጃቸውንም አያምኑ ፣ ጠርጣሪ ናቸው ። ለየህ ብዬ ነበር" በማለት ለሁለተኛ ጊዜ የታቀደውን የግድያ ሐሳብ የደገፉ በመምሰል ካንገት በላይ ተቀበሉት ። ሆኖም እርም—አይቀሬ ከእፈሣ ጋር እንዳይተባበርና በሰበብ ባስባቡ ነገሩን እንዲያጓትት በምስጢር ነግረው ፣ ነገር እንዳያዝረከርከም አስጠንቅቀው ባንድ ስልቻ ጤፍ ጉርሻ አቶን አስያዙት ።

* * *

"ይተወዋ ይጠንቅረው ! ማባቱ ይለማመጠዋል !" አለ እፈሣ ።
"ለዚህ ነዋ ጥፍት ያለው ? ሽኩቲያም !"

"ኧረ እሱን ተወው ! እኔ መች የሱ ቅማል በላኝና ! ይልቅ አሁን እንዴት ይሁን ነው እምትለው ?"

"አሁንማ ምን እንዴት ይሁን አለ? ሁለት ሰዎች ይገፉ መጥ ቻለሁ ።"

"ምን ? — — ምን እሚያረጉ ? ከየት የመጡ ?" አሉ ድንጋጤአ ቸውን ውጠው ።

"ባላጋሮቹ ናቸዋ ! ተኋሁነናል ። የኛን ወንድም ዐፈር በልቶት እያሉ ፣ ዋ ንዴታቸውን ባየሽው ? እሳቱ ባፋቸው ቦልቅ—ቡልቅ ቲል !"

"የሣር—እምባው ያለህ ! ኧረ ተወኝ ወንድሜ ! እስቲ ስንትና ስንት ቀን ሞልቶ ተርፎ ፣ እንዴት ሰው በዛሬው ቀን የሰው ሰው ይዞ ይመጣል ? በዚህ ላይ እሳቸው ለምድር—ለሰማይ የከበዱ እንግዳ ይዘው መጥተዋል — — እንዴት ጉድ ፍልት ያለበት ነገር አገኘኝ ?"

"ኧረ ንሱ ሰዎች ! እኔ ምንአሻኝ ! ለምን የሰማይ ስባሪ አያህሉ ላቸውምን ማ ከማ ያንሳል !"

"እንግዲህ እኮ ያንተ ነገር መያዣ መጨበጫ የለውም ። እያሰላ ሰሉ ነውዪ ። ሰው መሆናችን ለምኑ ነው ። አሊያማ ከብትም ቆሞ ይሔዳል ! እሳቸው ነገ ተነገ ወዲያ ሲሔዱልህ ምን አጣደፈህ? 'የጅብ ችኩል' እሚሉት ቢጤ ! እንዴት ያለው አጉል መካር መከረህ ልጄ ? አዲሳባ ታልወሰዱትም እሰዬው ነው ፣ ቀስ ብለህ የልብህን ትፈጥ ማለህ ። ከሔደም ጎርጊስ በመገላገያው ገላገለህ ፣ ሰተት ብለህ እቤትህ ትገባለህ ። ይኸ የዛሬው ነገርህ ግን ደስም አላለኝ ። እቴዋ ምን ብላኝ ነበር ትላለህ ኋላ" አሉና መከፋታቸውን ለማሳወቅ ፊታቸውን አዞሩ ።

"ስንት ቀን መሰለሽ ተኔጋ የተንገላቱት? አሁን አይሆንም ብላ ቸው ፣ ማ እሺ ይለኛል ? እንዲህ ዋዛ !"

"እነሱ ምን ቸገራቸው ልጄ? ወንዶይ ተሆኑ ማጀቴ ቲጎማለል አይሉትም ኖሯል? እየህ ድረስ ምን አለፋፋቸው? እነሱ የፈለጉትን ፈጣጥመው እየተሣሣቁ እብስ ሲሉ ፣ አንተ ደሞ የኔ ጅል አንድ ነገንና ተነገ ወዲያን ግፋ ቢል እስተዛሬ ሣምንት መታገሥ አቅቶህ ፣ ዕድሜ ዘላለምክን ተነቅለህ ትቀር እንዴ ? እየህ ማዶ ያሉት ዘመዶቹም አይለቁህ" አሉ ያሰቡለት መስለው ።

"የኔን ነገር ወዲያ ትተሽ ነው ። አዞብኛል ። እነሱንስ ምን ብዬ ልመልሳቸው?"

"አይ ያንተ ነገር? ደሞ እሚባል ጠፋ በላ! ተውጪ አገር ታዲ ባባ ትልቅ የሹም እንግዳ ይዘው መጥተዋል ፣ ይኸ ነገር አይሆንም ይቅርብን ፣ ተንጉሥና ታገሬ—ገዢ ያጣላናል ። መግቢያ መው ጪያ ያሳጡናል ። ለሌላ ጊዜ ይሁን አትላቸውም ወይ? ደሞ የሚባል ምን ገዶ? ምነው ስታእበት ። እኔም ለልፋታቸው ጥኢት ከኔ እላ ቸዋለሁ" አሉ የምንዳዬን ሞት ጠልተው ሳይሆን ፣ የቀኑን አጉልነት በመገመትና ዳግመኛ በሱ ጦስ ሊመጣ የሚችለውን ጣጣ በመፍራት ።

አፈሣ ፣ ሐሳቡ ተበታትኖ መንፈሱ ተንቀራጠጠ ። ውስጡ ባዶ ሲሆን ፣ ኑሮ ቅዠት ፣ ኑሮ መና ሆነችበት ። "እኛ መሆናችን ታልታ ወቀ ምን ቸገረን ገደብ አልፈውና ጃራን ተሻግረው ይሄን አረት የሚሉን የለ" ብለው እሺ ባሉት በምንዳዬ ደመኞች ተማምኖ ፣ ድፍረት ቢጤ በመላበሱ የሴትዬዋን ምክርና አይሆንም ባይነት ለመቀበል ሁለመናውን ተናንቀው ። እናም እምቢታው አየለበት ። ቀን በአሳቻ መንገድ አረህ—ላረህ አንከራቶ ፣ ማታ በጨለማ እንደ ዱር አውሬ አባዝኖ ያመጣቸውን ሰዎች ፣ በተልካሻ ሰበብ ያውም ደመኛን ያከል ሰው ለመበቀል አሲረውና ሰንቀው ከመጡ በኋላ ፣ እነ እከሌ ስላሉ ፣ እነ እከሌ ስለሚቆጡ ብሎ ያሰቡትን ሳይፈጽሙና ያቀባበሉትን ሳይተኩሱ እንዲመለሱ መንገር እጅግ አሳፋሪ ውርደትና ኃፍረት ሆነበት ። በሚጭለመለመው ኩራዝ ዙሪያ ተፋጠው እንደ ተቀመጡ ተኩስ በመሰማቱ ፣—

"አቤት እኔ! ዐፈር በበላሁት! ሞቼ ባረፍኩልህ ዘንድሮ ቀን" አሉ ድንገት ተነሥተው ።

"አላልኩሽም እቴዋ! መች እንዲህ የዋዛ ሰዎች ናቸው" አለ እሱም ደንግጦ ።

"እንግዲህ ወዴት አባቴ ልግባው? ወዴት አባቴ ልሒደው? ደሞ እዚህ አንተ ጋ መሆኔ!"

"እመለሳለሁ አላልካቸውም ኖሯል እንዴ?" አለች አስካደች አካላቷ እየራደ ።

"ምን መላ አለው ብላቸው? ስዘገይ ጊዜ የነደምኩ መስሏቸው ይሆናላ?"

"እኮ አሁን ምን ይብጀኝ? ወዴት አባቴ ልሒድልህ? ካንተ ጋር ያገናኘኝ የዘንድሮ ቀን? አሁን እንግዲህ በየት አባቴ ነው እቤቴስ እምገባው ፣ ሰው ሁሉ ግልብጥ ብሎ ነው እሚወጣው" ብለው ወደ በሩ ሲሔዱ ፣ እንደገና ሁለት ጥይት በመተኮሱ ፣ አቤት ! አቤት! አቤት! ተጫረሱላችሁ !" ብለው ወደኋላ ሸሹ ። ሁሉም ጸጥ ብለው ቆሙ ። ሥስቱም በእግረ—ሕሊና ተበታተኑ ። ስቃይ ፣ መከራ ፣ ሽብር እየታያ ቸው ። የአስካደች ሕሊና መለስ እንዳለ ፣ ቀስ ብላ ከቤት ወጣች ። ከልዩ ልዩ ነፍሳት ሲርሲርታና ከዝግተኛ ነፋስ በስተቀር አካባቢው ጸጥ ብሏል ። ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱም ፣ ሹክክ ብለው ወጥተው አጥሩ ጥግ ልጥፍ አሉ ።

ከቀኛዝማች ቤት አካባቢ አንድ ሰው ጉብታ ላይ ሆኖ ፣ "አብዬ! ከየት ነው ይኸ ተኩስ?" አለ ። ሰውዬውን እነ አስካደች በድምፁ ዐወቁት ።

"እንዲህ ወደዚያ ሃች ነው ፣ ጥኢት ራቅ ይላል" አለ መላሹ ከማይታይ ቦታ ። እሱንም ዐወቁት ። ነፍሳቸው ገባች ። "ተመስገን ! ተመስገን! አለሃ የኔ ጌታ! እኔ ነኚ ወላዋይዋ ወለወልዳዋ አንተስ አልከዳኸኝም" ብለው ወ/ሮ ኢልፍ—ይከንዱ መሬቱን በደስታ ሳሙ ። አስካደችም እፎይ አለች ። ተመልሰው ሲገቡ አፈሣ እበሩ ጥግ ተለጥፎ ነበር ።

"እስቲ ይኸን ያሁኑን አኳኋኔን አይተህ ፍረድ ፣ በል ፍረድ!" አሉ በማስተዛዘን ። አፈሣ ውስጥ ውስጡን 'አጉል ሆንኩኝ ፣ እስቲ በየት አባቴ ሔጄ አገኛቸዋለሁ' በማለት ተርበትብቶ የነበር ልቡ ለራሱ ጉራ ያህል በመጽናናቱ የሰማውን ተኩስ በማናናቅ ፣

"አይዞሽ አትፍሪ ፣ እንዲህ ከመሳቀቅና ቲፈሩ ተመኖር መገላገል ይሻላል" አለ ወደ ጓዳ እየገባ ። ቀደም ሲል ካቀረቡለት ሐሳብ ባል ተለየ ሁኔታ እያስተዛዘኑ ተማፀኑት ።

"እማይሆን ነገር ነው እቴዋ ። በየሁ እንደ ወጣሁ እቀራታለሁዪ ፣ ኑ በሉ እንመለስስ አልላቸውም ። ተየሀ ቀደም ስንተዬ እሉ መጡ ስንል ነገራችን ተበለሻሸ ። ዛሬ ደግሞ በግርግር መኻል ወጣ ገባ ሲል እናገኘዋለን ፣ አለያም ሰክሮ እንደተኛ እዚያቹ ድብን እናረገዋለን ብለን ቆርጠን መጥተናል ። አሁን ታዲያ እዚህ ድረስ ታመጧችው በኋላ ምንትስ ቅብጥርስ ብል የሌላ ያስመስልብኛል" አለ በምሬት ።

"ስምህ እንደሚሰበር መች አጣሁት? በሬ አድናለሁ ተብሎ አብሮ ግደል አይገባ! እነሱም የመጡት ላንተ አስበው አይምሰልህ ። ባንተ ሰበብ ——" ብለው ሳይጨርሱ ።

"ቢሆንም እቴዋ! በገደብ የተዉትን ነገር ቆስቁሼ ያጋጋልኳቸው እኔ — —"

"ኸረ በዛሬው ሚኻል ይዤሃለሁ! ኸረ የዛሬን ሰውረኝ! ምነው ስንትና ስንት ነገር ስታእ እንዲህ መሆንህ?" አሉ ጉሮሯቸው እየሻ ከረና እንባቸው እየከተረ ። "አንተም ሰው ሆንክና አላገጥክብኝ? ወይ ነዶ! በየት በኩል ይሆናሊ ፣ ይኸነዬ ነበር ያንን ምንዳዬን ይዞ ከተፍ ማለት !" አሉ በልባቸው የልመናው ርዝማኔ ስለ ሰለቻቸው ።

"ኸረ ተይ እቴዋ! ኸረተይ እንዲህ አትበይ? እንዴት አርጌ ላሳ ይሽ አንጀቴን? ቀኛማችስ ቢሆኑ መች አዘኑልኝ? ከየትም የመጣ ባዳ ቢብስባቸውም አዶል ፣ ቤት ንብረቴን ጥዬ ስሔድ ቀዳዳ ቀርበቦ

የጠፉቸው ያክል እንኳ ትዝ ያላሏኳቸው ። ቢያስቡልኝማ ስንትና ስንት ብልሃት ነበረው ። አገልግሉን ከልጅ ቀምተውብት ነው ስትይ በቂያቸው ነበር” ብሎ መሬቱን በጠበንጃው ሰደፍ ደቅ-ደቅ-ደቅ አድርጎ ራሱን በትዝብት ነቀነቀ ።

የወ/ሮ አልፍ— ይከንዱ ፤ የተሰፋ ብርሃን ጨልሞ ነፍሳቸው ተሸቀጠቀጠች ። ከፉኛ ነደዳቸው ። ‘ቆይ አባክ! እንዲህ እንዳላንገፕከብኝ አትቀር! ወይኔ ልጂትየ’ አሉና በልባቸው አንድ የመጨረሻ ደህና መላ አገኙ ። ያባቱ ታቦት ነው እያለ የሚያምነውን ታቦት አስታወሱ ። “ኧረ በሥላሶች! በናት ባባትህ አጥንት ይገፔሃለሁ!” ብለው ፤ የሥጋት እንባ ቢተናነቃቸውም ፤ ልበ ድንጉጥነቱንም ስለሚያውቁ ፊታቸውን ቋጠሩ ። ‘አንት በከት የምር መስሎሃል! ቆይ ይቺ ቀን ትለፍ’ እያሉ በልባቸው ።

አፈሣ፣ያን ያህል በማስደግደጉ ያሸነፈ ስለ መሰለው ፤ ውስጥ ውበቱን በኩራት እየታሸ ራራ ። ያን ያህል በመለመኑም ያሸነፈ መሰለው። ጥቂት አዋይቶ እንደ ሽኛቸው ፤ የቤትዮዋ መንፈስ በመጠኑ ተረጋግቶ። የሱ ግን በሐሳብና በጠወለገ ተስፋ ተናግቶ ነበር ። ያንኑ ሲደርቅ የተቃረበ ተስፋውን ከወዲያ— ወዲህ እየጠጋገነ ወደ ቤቱ ተመለሰ ።

* * *

ልኬለሽ ፤ ተኩስ እንደ ሰማች ‘በቱኻን በላኝ’ ሰበብ ተነሥታ እዚያው አልጋው ላይ ቁጭ አለች ። ምንዳዩ ግን አልሰማም ። የተኩሱ ድምፅ ራቅ ያለ ቢሆንም ፤ በሥጋትና ፍርሃት ተንቀጠቀጠች ። ቸርነት ካቀማመጡ ጠንቀቅ ፤ ከጭብጡ ጠበቅ ቢያደርግም ፤ ያን መሳይ ተኩስ ዐልፎ ዐልፎ እንደሚያጋጥምና ከወደ በረሃው አካባቢ ከሚመጡ ሰዎች መካከል ፤ አገር ቀርጠው መጥተው ፤ በጨለማ ተገን ወይም በብርሃን ጭላንጭል ሰው ገድለው እንደሚያመልጡ ስለሚያውቅ ፤ ጥርጣሬው ወደዚያው አጋደለ ። ግምቱ ትክክለኛ ነበር ። ወ/ሮ አልፍ— ይከንዱ ገባ ብለው ዐረፍ ከማለታቸው ኡኡታና እሪታው ቀጠለ ።

ሁለት ሰዎች በረት ውስጥ አድፍጠው ፤ የቤቱ አባወራ ለሽንት ወጣ እንዳለ ተኩሰው እንደ መቱት ተሰማ ። ሰዉ ከያቅጣጫው ተጫጩሆ ለርዳታ ሲወጣ ፤ በውካታው ምክንያት የነቃው ምንዳዩና ከነበረበት ቦታ የመጣ መስሎ የተቀላቀለው ቸርነት ፤ አንዱ ጠበንጃውን ሌላው ዱላውን ይዞ ቁልቁል ወረዱ ። አፈሣ የወሰዳቸው ሰዎች ባልታሰበ ትርምስ ውስጥ ገብተው በማያውቁት ጦስ እንዳይያዙ አድፍጠው በሚጨነቁበት ጥሻ በኩል እነ ቸርነት ሲያሽቆለቁሉ ፤ ሰዎቹ ድምፃቸውን አጥፍተው በጉንብስ ጉንብስ ሸሹ ።

ምዕራፍ ሠላሳ ሦስት

አዳራሾቹ ውስጥ እንደየብልጠትና ቅድሚያው ፤ ደህና መኝታና ጉን ማሳረፊያ መደብና ቦታ ያገኘው ፤ ጉዝጓዝ ሰብስቦ ፤ የጠቀለለውን እርጥብ ፊላ ተንተርሶ ፤ የቀናው ቁርበት ፤ ያልቀናው አጎዛ እንጥፎ ፤ ግድየለሹ ‘ላንድ ቀን አዳር ምናባቱ’ እያለ የተለሸለሸው ሰው ተከርክሞ የተጣለ ግንድ መስሏል ። አፉን ከፍቶና ጥርሱን አግጦ ፤ ላንቃና ትናጋው ተጋጥሞ ፤ አንገቱ ተቆልሞ ፤ የሚያንኮራፋው ባፍጢሙ በጀርባው ፤ በጎኑ ተኝቶ እግሩን ሌላ ሰው ሆድ ወይም ጀርባ ላይ አመናቅሮ የጫነው ፤ አለፍ ብሎ ባንድ አካባቢ የቆመና የተጋደመ መቋሚያ ፤ የተፈታ ወይም የተጎለጎለ ልቃቂት የመሰለ መጠምጠሚያ ፤ እንደ ምሰሶ ቀጥ ፤ እንደ ራበው ውሻ ጥቅልል ብለው የተኙ ካህናት ሁሉም የመጠጥና የእንቅልፍ ሰለባ ሆነዋል ። ወንዶቹ አንዱን አዳራሽና ከለል ያለውን ታዛ ሲይዙ ፤ በሌላው አዳራሽ ውስጥ ደግሞ ሴቶቹ ሰብሰብና ሰተር ባለ ሁኔታ ፤ ዐልፎ—ዐልፎ ከወንዶቹ ባልተለየ አስተኛኘት ፤ ፍንድስ — ግንድስ ብለው ፤ አብሶ አንዳንዶቹ እስከ ጭናቸው ተጋልጠው ፤ ፊታቸው ደርበብ ፤ ፍዝዝ ፤ ረጋ ፤ ሰከን ፤ አፋቸው ግጥም ፤ ከፈት እንዳለ — — እዚህም የመጠጥና የእንቅልፍ ግዳይ...

ጎህ እንደ ቀደደ ሁሉም ቀስ በቀስ ከእንቅልፉ እየነቃ ፤ ሲንጠራራና ሲያዛጋ ፤ አጉል ቦታና መረማመጃ ላይ ተኝቶ ያደረው ደግሞ ፤ ፈጠን ብሎ ወደ ዳስ በመግባት አቻና ብጤውን እየፈለገ ረፈድፈድ እስኪል ድረስ በባዶ ሆዱ ወሬውን ቀጠለ ።

ካህናትና ደብተሮች ከእንቅልፋቸው እየነቁ በአጥሩ ዙሪያ ተስማሚ ቦታ በመምረጥ በመጽሐፍና በቃል ጸሎታቸውን አደረሱ ። የዓርብ ጾም እንጀራና ጠላውን አዘገየው ። ረፋዱ ላይ የተሠራው የጾም ወጥ ደርሶ ፤ ቁርስ ሲበላ ሁሉም ሽክና ጨበጠ ። ‘ሥራ አለብኝና እቸኩላለሁ’ ባዩ ፤ ለጉዞ የሚበቃውን የጊዜ መጠን እያሰበ ቀስ በቀስ እየተሰናበተ ሔደ ።

በማግሥቱና በሠልስቱም የሩቅ ዘመድና እንግዳ ተሸኝቶ ፤ ጠላ ሲጠጣ የሰነበተው ቤተኛና ሎሌ ወደ ቅራሪ ተሸጋገረ ። በመጨረሻም ዳስ ፈርሶና አተላው ፈስሶ ፤ የጐረቤት ጋንና ድስት ወደየቤቱ ተመለሰ ።

ቀኛዝማች በላይነህ ርስትና ዝናቸውን ለማሳወቅ ፣ አዲሱን ወዳጅ
ነታቸውንም ለማጠንከር ሲሉ አቶ ወርቅነህ መዘውርን ይዘው መዞር
ጀመሩ ። የተገኘውን ያህል አጃቢና ሎሌ በትዕዛዝ እያስከ
ተሉ ፣ ካያት ከቅድም አያት ተወረሰ የሚሉትን ፣ በሹመት ስም የነ
ጠቁትንና በሰበብ አስባቡ ያስለቀቁትን ፣ በማይጨው ዘመቻና በው
ስጥ አርበኝነት ሳቢያ የጠቀለሉትን የመሬት ስፋት በበቅሎ እየተዘ
ዋወሩ አስጐበኙ ። በየደረሱበትና ውለው ባደሩበት ሁሉ ፣ የተመረጠ
እልፍኝ ተለቆ ፣ ጠላው ካለበት ተፈልጎና ሙክቱ ታርዶ መስተንግዶ
ይደረግላቸዋል ። 'ዛሬስ ብለው ብለው ሠራይታቸውን ይዘው እየዞሩ
ይግጡን ጀመር' አለ ሁሉም በየልቡ ። ምንም እንኳ አቶ ወርቅነህ
በወቅቱ እየተዘዋወሩ ካዩት እጅግ የበለጠና የሰፋ ፣ አቀማመጡም
ያመቸና የለማ መሬት የሚያውቁ ቢሆንም ፣ ያዩትን ሁሉ አድንቀዋል።
ጭብኛና ተጋዥ ፣ ለራሱና ለቤተሰቡ ኑሮ ሲል ፣ የሚያሳየውን መሽቆ
ጥቆጥና የግዴታ አክብሮት ቢመለከቱም ፣ ቅሬታም ሆነ አዘኔታ አልተ
ሰማቸውም ።

* * *

ድግሱ ባለፈ በሳምንቱ ቀኛዝማችና አቶ ወርቅነህ ፣ ወ/ሮ
እልፍ —ይከንዱና መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ፣ እልፍኝ ውስጥ ተቀም
ጠው ቡና ሲጠጡ ፣ "መቼ ለመሔድ እያሰቡ ነው?" አሉ ቄሱ የመሔድ
ወሬ ስለሰሙ ።

"መድኃኒዓለምን ውለን መነሣታችን አይቀርም ። ከፍ ያለ ሥራ
ትተን ነው የመጣነው ።"

"እኔ እንኳ የሌላ ሳይሆን ፣ የቤተ—ክርስቲያኑን ጉዳይ ሳስታው
ስዎት በማለት ነው ።"

"ነገሩ እንኳ ጥሩ ነው ። ግን አስታዋሽ አያስፈልገኝም ። የዚህ
ሁሉ ክብርና ማዕርግ ባለቤት ማን ሆነና እዘነጋዋለሁ ። ረዳቴንና እለ
ሁልህ ባዬን ከዘነጋሁትማ ምኑን ሰው ሆንኩት?— —እኔና እሱ እን
ተዋወቃለን" አሉ ያማከሩት ይመስል ።

"ይዘነጉታል ብዬስ አይደለም ፣ ከሆነ አይቀር ለልጅ ፣ ለልጅ—ልጅ
እሚተላለፍ" ከማለታቸው —

"ግድየለም ፣ ግድየለም! እርስዎ ብቻ በጾምና በጸሎቱ ይበርቱ ፣
ያንን ለኔ ይተዉት! ይልቅ እርስዎን አደራ የምልዎ ፣ ዓለማዊ ሰው
ምንም ቢያምኑት ዓለማዊ ከመሆን አያልፍም ። እኔ ከመቀነጣጠር

እንደቤቱ ከማጭበርበር አይመለስም ። ስለዚህ በበዓሉም ባዘቦቱም
ብቅ እያሉ ቤቱንም ደጁንም ሰለል ማድረግ አለብዎ ። ግቢው ለጊ
ዜውም ቢሆን ጭር እንዳይል አቶ አስረስ ቤተሰቦቹን ይዞ እንደኛው
አዳራሽ ይገባል ። ለመኖሩ እንኳ ብዙ ሰው ስላለ አያሳስብም ። ቢሆ
ንም ——"

"ደሞ ሰው ምን ገዶ! እዚሁ ባቅራቢያም ምንዳና ቸርነት አሉ።
እነሱ እያሉ ወፍም ዝር አትል ፣ እኔስ ምን ያህል ቢርቀኝ?" አሉ
ሁሉንም እያዩ ።

"አዬ ፣ ምንዳዬ እንኳ ከኔ ጋ ሒያጅ ነው ። ያነዬም ያልወሰድኩት
በዚያ ባዶጋ ምክንያት ነበር ። ደመኛ ያለው ሰው ምን እንቅልፍ
አለው ። በናንተ በሽማግሌ ቹ ብርታት ባይሆን ኖሮ ማጀቴ ድረስ
አገር እንዲቆረርለት ግ በ ይለው ነበር ። አንዳንድ ባላንጋራ ግድ
የለውም እንጂ ፣ አሁን ማጀቴ ሳያገኙትና ሳያዩት ቀርተው አይደለም።
የከዚህ ቀደሙም እየከነከነኝ ነው ። የተተኮሰ ጥይት 'ና ቆይ ተመለስ'
አይባል" አሉ እየሣቁ ።

"ወ/ሮ እልፍ ይከንዱስ እዚሁ ሰንባች ነች ፣ ትሔዳለች ?" አሉ
ሳያስቡት ።

"እሷም ቤቱን እንደሚሆን ፣ እንደሚሆን አድርጋ ትሔዳለች ።
አንድ ወር ያህል ብትቆይ ነው ። እኔስ ብሆን እዚያ ማ ፈቃጅ አለኝ" ።
'የናንተ ሥልጣንና ግዝት እያለ መች እንደልብ መኖር ይቻልና !'
አሉ በልባቸው ።

"አንድ ወር ድረስ ምን ታደርጋለች ፣ ሚስት ከባለቤቷ ስትለይ
ጥሩ አይደለም" አሉ እየፈገጉ ።

"እሱስ እውነትዎን ነው ። ቢሆንም እዚህ ያለውን ቤትና ንብ
ረት እያፈረሰን ፣ እዚያ ቤት እንሠራ ፣ ውሎ ገብ ማ ቢሆን እንዴት
ጥሩ ነበር ። እሷም እዚሁ" አሉና ዝም አሉ ። አቶ ወርቅነህ መዘውር
ጉዳዩ የማይመለከታቸው በመሆኑ ፣ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ውስጥ—
ውስጡን በንዴት ቅጥል ብለውና 'መሔዴ ላይቀር ምን አስለፈለፈኝ'
በሚል ውሳኔ ጸንተው በንግግራቸው መኻል ጣልቃ አልገቡም ።

ምንም እንኳ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስና ቀኛዝማች አብሮ አደግና ፣
ቄሱ በዕድሜ ከሦስትና ከአራት ዓመት በላይ ባይበልጧቸውም ፣ ቀኛ
ዝማቹን በሀብት ፣ በሥልጣንና ቢታዋቂነታቸው ምክንያት እጅግ
ከፍ አድርገው ስለሚመለከቷቸው ፣ ራሳቸውን ግን በዚያው መጠን
ዝቅ አድርገው ስለሚገምቱ ፣ በተግባሩም ሆነ በምክር ወቅት የሕሊና

ሜና ይሰማቸዋል ። ይህም ንብረታዊና ሕሊናዊ ተፅዕኖ የቀኛዝማቹን እንደበት በትሕትናና በአክብሮት ክልል ውስጥ እንደ ልባቸው ለመሆንና ከሃይማኖታዊ ደንብ ውጪ ለመዘሞት ትልቅ መብት ሰጣቸው ። ሆኖም ቄሱ በሌሎች ምዕመናን ዘንድ የሚያሳዩትን መንፈሳዊ ጥንካሬ ስለሚያውቁ ፣ በግልም ሆነ ባደባባይ ያከብሯቸዋል ።

* * *

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ እንጀታቸው እየጨሰ ቅናታቸው ቢቀጣጠልም ፣ የምንዳዩ ሣር አምባ መቅረት ፣ በአፈሣ ላይ የሚያስከትለውን ችግርና የዘመድ ጉምጉምታ በመመልከት የሱን ተሎ መሔድ ሳይወዱ ተቀበሉት ።

እሱም የቅርብ ሩቅ የሆነችበትን መንደሩን እየናፈቀ ከዘመድና ወዳጅ ተነጥሎ ከመኖር ፣ ሳይወድ መለየትን ፣ ሳይፈራ ሽሽትን መርጦ ፣ ወደ አዲስ አበባ መሔድን ከልቡ ተመኘ ።

አስካደችም የቀኛዝማች ተሎ መሔድ ለባሏ ወደ ቤቱ መመለስና 'ከሰው ጋር ተስማምቶ ምንዳዩን በጥይት ያስመታው እፈሣ ነው' የሚለው ወሬ ያሳደረባትን ሥጋት የምትገላገለው እሱም አብሮ ሲሔድ በመሆኑ ፣ የሰውዬውን የመሔጃ ቀን 'ምነው ደርሶ አፎይ ባልኩ' በማለት በታላቅ ጉጉት ትጠባበቅ ጀመር ።

ከድፍን የሣር አምባ ነዋሪዎች መካከል ግን ፣ ሁለት ሰዎች በጣም አዝነዋል ። ቸርነት ፣ የምስጢሩ ተካፋይ ፣ የብስጭት ተጋሪና የንዴት አብራጅ ጓደኛው ስለሚሔድ ፣ የለየለት ብቸኝነት ጀምሮታል ። ሌላዋ የመለየት ረመጥ ፈጅቷት ፣ ስሜትና ብሶቷን በእንባ ጐርፍ የምትገልጸው ልኬለሽም ዙሪያው ገደል ሆኖባታል ። ሁለቱም ምንዳዩን የሚያዩባት ፀሐይ ስታዘቀዝቅ ፣ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱና አስካደች እፈሣን የሚያዩባት የተስፋ ብርሃን ከሩቅ ወገገች ።

የምንዳዩ መነሻ ከነገ ወዲያ ሊሆን እንደዛሬ ፣ ቀኛዝማችና አቶ ወርቅነህ መዘውር ለመጨረሻ ጊዜ የሚጉበኙትን አካባቢ ለማየት ማልደው እንደ ተነሡ ፣ ቸርነት "በጣም አሞኝ አደረ ፣ አሁንም ሰማይ— መሬቱ እየዞረብኝ ተቸግሬአለሁ" ብሎ ራሱን በሻሽ አስሮ በመቅረቡ ፣ "ካመመህማ ግድ የለም ሰው ሞልቷል" ተብሎ ቀረ ።

እሱ ግን ፣ ከዚያቹ ካስቀመጣት እህል ላይ ሰባት ቁና ጤፍና ዐሥር ቁና ቀጠጠ ማሽላ ሸጦ ፣ ለባልንጀራው የመንገድ ስንቅ ለማዘጋጀት ሲል 'ታምሜ አደርኩ' በማለት አሳበበ እንጂ ፣ አልታመመም ነበር ።

ያቀረበው የሕመም ዓይነትም ከመንደር ስለማያስወጣው ፣ እዚያው ሣር አምባ በርካሽ ጣለው ። ቀደም ሲል ኮትና ቁምጣ ሱሪ መግዣ ትሆነኛለች በማለት ያስቀመጣትና ያሁኗ ገንዘብ ባንድ ላይ ትንሽ ጠርቀም አሉለት ። "ከእጦት የከፋ ምን መጥፎ ነገር አለ" ብሎ ትንሽ ሆዶ ጠባብ ጨርቅ ከረጢት ውስጥ ከትቶ በቁጢት ሸምቀቆ አሰራት ።

"ፀይ እኮ ልኬ! ባንቺ በኩል ይሻላል ። ሳይንም ለጅም የሚሞላ ነገር ቢሆን እኮ አላስቸግርሽም ነበር" አላት ያቀረበችለትን የባቄላ እንዱሽዱሽ እያላመጠ ። 'እሞታል' እንዲባል ራሱን ያሰረባት እሮጌ ሻሽ አልተፈታችም ።

"ለምን ተኽበልሽ ፣ ይቆጣል ብለሽ እምቢ አትዪም ኖሯል ወይ ቢለኝስ?" አለችው ምጣዷን እያሰሰች ።

"ቀስ ብለሽ በለዘብታ ከነገርሽው ምንም አይል ፣ አይቆጣሚ ፣ ከተቆጣም እኔ አለሁ ። እምቢ ብዬው ነበር ብለሽ በኔ አመኻኚ ። እምቢ ካለም እኔ የግዱን እሺ አስብለዋለሁ ። የእጦት ሆኖብኝ ነውዪ ፣ የኔና የሱስ እንደዚህም አልነበር —— ታዲያ ምን ያረጋል" ብሎ ድንገት ትንሿን ከረጢት ሲሰጣት ትኩር ብላ አየችው ። ስሜቷ ተመሳቀለ ። ምጣድ አሰሳዋንና እንጨት ቁስቆሳዋን ተወችው ። ቸርነትም አቀረቀረ ።

"አሁን ምን አሳሰበህ? አንተ ለራስህ ምን አለህና ነው?" አለችው አግድም እያየች ። አልመለሰላትም ። በቀዝቃዛ ሽሮ ወጥ ትኩስ እንጀራ አቅርባለት ሲበላ ፣ ምንዳዩና አሻጋሪ እደጃፍ ቆም ብለው ፣

"ያ በያሰሞን የሞተው ሰው አንተን ሊገል ነበር እንዴ አባብዬ?" አለው አንጋጦ እያየ ።

"እም! ሊገለኝ ነበር ። ገሎኝ ቢሆን ኖሮ ምን ታረገው ነበር?"

"ታድግና ትልእ ሰው ትሆን ፣ እገለዋለኋ በጥይት!!"

"አንተ እስክታድግ ፣ እሱ ይጠፋል ፣ የት ታገኘዋለህ?"

"ፈልጌ — ፈልጌ አገኘዋለኋ !—— እማላገኘው መሰለህ?"

"ከዚያስ?"

"እኔም ጎድል አረገዋለኋ ! አንድ ቀን ለታ'ንኳ እያ እደይ ያጋደሙትለት ፣ ታያዩኝ በድንጋይ ልከካው ነበር ። ሰዎቹ ታዩኝ ይቆጡኛል ብዬ ፈራሁና ዝም አልኩ ።"

"እኔ ደሞ ደፋር መስለኸኝ ነበር ፣ ለካ ፈሪ ነህና?" አለ እየሣቀ ።

"እማደለሁ! ፈርቼ መሰለህ? ትወረውር ያዩኝና ይቆጡኛል ብዬ ነውዬ" ሲል የምንዳዬ ዐይን እንባ ከተረ ። አባት ቁልቁል ፣ ልጅ አንጋጦ እየተያዩ ፣

"ጎሽ! —— እንዳትፈራ !"

"እልፈራም እምፈራ መስሎህ ነበር?"

"ዐውቄ ነው ፣ የኔ ልጅ ፈሪ አይደለህም ። እንዲህ ጎበዝ ተሆን ከማ ጠበንጃ እሰጥሃለሁ" ብሎ አገላብጦ ስሞት ወደቤት ሲገባ "ደህና ዋላችሁ?" አለ ፊቱ እንደ ፈገገ ።

"እንዴት ዋልክ? በደህና ዋልክ?" አሉት ሁለቱም ኖር ብለው ።

"አባትና ልጅ ይኸን ያህል ወሬ ስታውሩ ሰው ዘወር ብላችሁም አታዩ?" አለ ቸርነት ።

"እንዴት ያለ ወሬ ይዘን ነበር ከዚያ ታች የጀመርን ስናወራ" አለና ምንዳዬ ጠበንጃውን ትራስጌ አስቀምጦ ከቸርነት ጐን ተቀመጠ ። አሻጋሪ የሸክናውን ውሃ በጣቶቹ አፈን አድርጎ በቀጭኗ በማንቆርቆር እንዳስታጠበው ልኬለሽ ምግብ ጨመረችላቸው ።

"በጎ ዋልኮይ? ቀለል ብሎህ ዋለ? አይ የኔ ነገር ፣ ሆዴ ባሰብኽኮ ! ሰው ይደክመዋልን እማያቁ ሰውዬ ከወዲያ ወዲህ ሲያንገላቱን ውለው" ብሎ ባዘኔታ አየው ።

"አሁንስ ደህና ነኝ ። ጢት ነበር ይኸን መኻል አናቴን በቅቶ የያዘኝ ። አሁንማ ቀለል ብሎኛል ። እህሉ አልበላልህ ብሎኝ ውሎ ፣ ይኸው አሁን ገና ወዳፌ አልኩ" ብሎ ልኬለሽን አያት ።

"እኔማ ከስንቱ ኮቸሮ አፍ ጋ የዋልኩ መሰለህ? ወሬአቸው ለቁ የለው ፣ ጨዋታቸው አይጥም ።"

"እንዲህ ታንዳንደዬ'ንኳ ማጉደሌን ዕወቀውዬ! 'በእጅ የያዙት ወርቅ ከመዳብ ይቆጠራል' ነው እሚሉት" ብሎ አሣቀው ።

"ምን ታረግ? ሰው እኮ እሚያመሰግነው ሰው ሲያጣ ራሱን ያመ ሰግናል ። ይልቅ ምን ሆነህ ነው ያመመህ? ይኸነዬ አረጋሽ ታሁን አሁን መጣች እያልክ ብርድ ላይ ተቀምጠህ ስትንቃቃ ፣ ይኸ የጠር ውርጭ ሳይታወቅህ ጠብሰቆ ጥሎህ ነው" ብሎ ከት ብሎ ሣቀና ፣ "ከጠራራ ጂኒ እኮ የውድቅት ጂኒ ይብሳል አሉ ! አጣፍሮህ እንዳ ይሆን" ብሎ ተንከተከተ ።

"ኤ—ድ! አንተ ደሞ ትለው አታጣም? የምን ጂኒ አመጣህብኝ? እኔን ያጣፈረ አንተንስ የት ያጣሃል?"

"እኔ ምን ፍለጋ ስሔድ ልጄ? ሁሉም መገናኛ መገናኛ አለው።"

"ምነው ታዲያ አንተን ያሾሾ ወንዝ ጂኒ አላጣፈረህ? አሁን ተዚያ እሚብስ አለ? እምን እንደምረግጥ አላእም ነበር አላልከኝም? የረሳሁልህ መሰሎሃል?" አለ በቀስታ እየሣቀ ።

"ያንተኮ ሥጋትም አለበት ። እኔ ማንን እሠጋለሁ ። የቤቶቼም ቢሆኑ ያቁኛል? አጠይቃትም እንዴ? እኔ እንዳንተና እንደ ቆጥህ ሰባንን አላድር! ያንተ ደሞ ስንቱ ይወራል" ብሎ ሣቀ ።

"ምነው ብተወው ልጄ? በሽታውን ቢያዳምጥበት ፣ አንተ እኮ!" ስትል ልኬለሽ ፣ ካፏ ነጥቆ ፣

"ኧረ ቆይ ተይው! የረሳሁለት መስሎታል — —" አለ ቸርነት

"ለምን እኔ አሳምሬ አልነግርህም? ይኸነዬኮ አልነገረህም ይሆ ናል? አንተ ብቻ የራስ የራስክን — —"

"አንቺ ደሞ ምን ልትዬ ነው? መረዳቱ ነው? አቤት!" አለ ምንዳዬ ቢወራበት እየተደሰተ ።

"ምነው አንድ ኸንለታ ላይን ያዝ እንዳደረገ ሳባይኔ ድረስ አስልተህ መጥተህ — —" ብላ ስትጀምር ፣

"ሳባይኔ ሩቅ እንዳይመስልህ — —"

"የሰው ወሬ አታቆርፍድ! ዐቀዋለሁ ።"

"በሉ ይሁንላችሁ ፣ ዛሬ በኔ ላይ አብራችኋል ።"

"አንተ እህ በል ልጄ ፣ — — እቴዋ ዘርትሁን ቤት ደርሼ ትመ ለስ ፣ ሰው የለም ይልልህና ፣ 'ልኬ! አንቺ ልኬ!' እያለ ጨበጥ ቲያረ ገኝ ጊዜ ደንግጬ ጩኸቴን ለቀኩበት ። ለካ አብዬ ታዬ ሰምቶልህ ኖሮ 'ምንድን ነው? ማነህ አንተ?' ብሎ ከመጣራቱ ፣ መጣብኝ ፣ ደረሰብኝ ይልልህና የፍሪያቱ ፍሪያት መንገዱን ጥሎ በጉራንጉር ውስጥ ———"

"ጐበዝ ተሆን አይከተለኝም ኖሯል?" አለ ምንዳዬ እየተንከተከተ።

"የተገላቢጦሹን ተወውና ፣ ጐበዝ ተሆንክ ቆመህ አጠብቅውም ኖሯል? ደሞ አንድ ቀን መሽቶብኝ ውሃ ወርጄ ስመለስ ፣ እኋላ—እኋላዬ እያለ አላስኬድ ቲለኝ ፣ ዝም ብዬ ስሔድ—ስሔድ ማንገቻውን ጥርቅም አርጎ ያዘና — —

"አታሸክሚውም ኖሯል? እኔ አንቺን ብሆን — — —"

"ውይ ! ደሞ ለማሸከሙ ነው ? ታኸው የለ የኛን አገር ? ተጥጦ— ፈረስ እስተ ቸሬ ጉር ያለውን አቀበት እንጨቴን ተሸክሞ ፣ አሲያም ባህያ ጭኖ ያወጣልኝ ነበር — — —"

"ያልነገርኩት መሰሎሻል? ነግሬዋለሁ" ብሎ ተንከተከተ ።

"ማንገቻዬን ጥርቅም አርጎ እንዳያዘ ፣ ያብዬ ረታ ክፉ ውሻ ነበር ። ብቅ ቲልበት ጊዜ ፣ ዐርፎ መመለሱን ይተውልሀና ድንጋይ መወርወር ፣ ውሻው ጉድ አፈላልሃ ወንድሜ ። ለካ አባብዬ እቤት ኖሮ ብቅ ቲልበት ጊዜ ደረሱብኝ ይልልሀና ፣ ከቤት በታች ያጥር ካብ ነበር ያንን ዘልዬ እሔዳለሁ ሲል ተናደበትና — — —"

"ታዲያ አንተ መቼ ይኽን ሁሉ እንዲህ አርገህ ነገርከኝ ! አበ ጀሽ! እኔ ብሆን አስክበው ነበር — —መቼ በዋዛ !"

"ብክብ ይሻለኝ ነበር ! አንድ ሰበበኛ ድንጋይ ቁርጭምጭሚቴ ላይ መቶኝ ፣ ስንትና ስንት ቀን አመመኝ መሰለህ — — አሁን ይኽ ሁሉ ለምኑ ነው ? አጥር ዘልዬም ፣ ካብ ንጄም አላመለጥሽኝ ! አንቺም ይኸው እኔን የመሰለ ዘንካታ አገባሽ" ብሎ ሁለመናው እየተርገፈገፈ ሣቀ ።

"ዋ—'ቴ!— — ሴቴ ብር የመሰለች እያሉ ሲከታተሉኝ — —ዋል፣ አደር ብትል ኖሮ — —" ብላ ሣቀች ።

"ማባቴ ሊነካሽ? የት አባቴ ሊያራ በይ !! በመስቀሉ ዶቄበት—" ብሎ የተቆጣ መሰለ ።

"እይው እንግዲህ የሱ ጊዜ ዛሩ ቲነሣ ! የተወራው የኖረ ወሬ ፣ አሁን ማ ይነካብኛል ብለህ ነው መናደድህ ? — —እኛ አገር ቢሆን ኖሮ ፣ ካላገባት ምኑ ነች እያሉ ያበግኑህ ነበር ።"

"አንተ ደሞ አይዞህ—አይዞህ ትልህ ጊዜ አታናድብኝ ። እንዲህ የዋዛ ሰው አግኝተሃል ? ቀድሞ ነገር ማባቴ ነክቶኝ ? ማባቴ ቀና ብሎ አይቶኝ? እኔም ብሆን ሌላ ወንድ የጨርቄን ሜፍ አይነካት!"

"አይ! እንዲያው ምን ላርግሽ! — — የተናደድኩ መሰሎሃል ? እኔ እንዳንተ ወጋግራ እያላተመኝ ስደናበር አላድር! እዳሜ ዐይኑ ሲቀላውጥ ፣ ላስ አረኳት" ብሎ ምንዳዬ በረገርሙ ሣቀ ።

* * *

ምንዳዬ ፣ አካለመጠን እንደ ደረሰ ነቃ—ነቃ ማለት በመጀመሩ ፣ ጥርሱን ነጋ—ጠባ ፋቅ ፋቅ ፣ ልብሱንም አጠብ አጠብ ማድረግ አበዛ። ዘፈኑም፣ ሽለላውና ቀረርቶውም ጨመረ ። ባባቴ ያለጊዜ መሞት የሚናደዱት እናቴ ፣ ሲወጣና ሲገባ ባዩት ቁጥር ፣ በልጄ አደገልኝ ስሜት ልባቸው ደስ ፣ ፊታቸው ፈገግ ይል ጀመር ። "አሁን እንደዝጊሃር ማዘቶ አለ ? ምነው እንዲህ አድጎ ላንድ ቀን እንኳ አይቶት በሞተ ኖሮ" ይላሉ ። ሁለት እህቶቹ ተድረው በመሔዳቸው ፣ የመጨረሻውና አንድ ወንድ ልጃቸው ምንዳዬ ብቻ ነበር አብሯቸው የሚኖረው ። ጧሪያቸውና የማታ ፀሐያቸው ሚስት አግብቶ ሁለት ፣ ሦስት ፣ አራት— — እንዲሆንላቸው ይመኛሉ ። ልጁን ማዘል ፣ ማጫወትና ይዞ መዞር አምሯቸዋል ። እናም ፣ ከዚያ ቀደም እንደ ነገሩት ፣ "ምንዳሁነኝ?" አሉት በተንደረከከው ፍም ላይ ባርማሺላ እየጠበሱ ።

"እመት" አላቸው ፣ የፈለፈለውን እየሰጣቸው ።

"አንተም ቢሆን ሁለት ሦስት ሁን ፣ እኔም ደስ ይበለኝ" አሉት ፈገግታ ባጸደለው የናትነት ገጽታ ።

"ምን!" አለ ነገሩ ቢገባውም ።

"እጨዋ ቤት ፣ እደህና ሰው ልግባልህ? እቅሜን ፈርቼው ነውዪ እምናም እስቤ ነበር?"

"ምን?" አለ ፈገግ ብሎ ።

"እንዲሁ አይኖር ልጄ? እናት ምን ብትወድ እናት ናት ፣ እኔ ተድሬ አንተን ወለድኩ ፣ ባላገባ ኖሮ አንተን የት አገኝህ ነበር? አንተ ደሞ እንደኔ ልጅ ውለድ ፣ ሚስት አግባ ነው እምልህ ፣ ልጭልህ ፣ ሰው ዝንታለሙን ተናት ፣ ታባቴ ጋ አይኖርም ፣ እይቼ አጠገቤ ትሠራለህ" አሉት በሚንቀለቀለው የማገዶ ብርሃን ፣ አይቶ በማይጠግበው በእናት ዐይን እያዩና እየፈገጉ ። ዝም አለ ።

"እኮ በል አንድ በለኝ? ተየህ ቀደምም ዳር—ዳር እያልኩ ነግሬህ ነበር — — ዝም ስትለኝ ጊዜ ያሰበው ነገር ቢኖር ነው ብዬ ችላ አልኩህ ። ተዚያም ወዲህ ተነገ ተዛሬ ስል ቆየሁ ።"

"ሆን ብዬ ነው ዝም ያልኩሽ ። ተኔ እሚበላልጡት ሁሉ ታያገቡ" ብሎ እንደ ጀመረ ፣

"አንተ የሌላው ምን ያረግልሃል? ሁሉም በየቤቱ ዘመደ ብዙ ነው ። ሦስት—አራት ወንድማማቾች አሉ ። አንተ ማን አለህ? አንድ ብቻህን ነህ ። እቶችህም እየሔዱበት አገር ወልደው ከብደው ይቀራ

ሉዬ ፥ አይመጡ ። አግባና ውለድ ፡ ወንድም ይሆንሃል" አሉና የተቀበሉትን ቃሙ ። በተደጋጋሚ ተነጋግረው ተስማሙ ። ሁለቱም ደስ አላቸው ። የወደዳትን ልጅ ባይነግራቸውም ቀስ ብለው ሰልለውና ጓደኞቹን ጠይቀው ዐውቀዋታል ። ወደዋታል ።

አንድ ቀን ማታ ራት ሲበሉ ፥ የተለመደው የጋብቻ ጥያቄ ቀረበ። ምንዳዬ አንገቱን ሰበር አድርጎ ፤

"ሳባይኔ ያብዬ ከተማ ልጅ ብትሆን ምን ይመስልሻል?" አላቸው ።

"የትኛዋ?"

"ትልኡዋማ አግብታለይ ። አንድ ናት እቤት ያለችው" አለ ቀና ብሎ ።

"በምን አየሃት ልጄ! እኔም እሷን ነበር ያሰብኩልህ ። ጥሎብኝ ፥ ውቃቢ —አምላኬ ይወዳታል ። በዚህ በኛ ደጅ ወደ ተክልዬ ስትሔድ፥ ጉትት አርገሽ አስቀሪያት አስቀሪያት ይለኛል ። ማለፊያ ፥ አንገተ— ሰባራ ልጅ ነች" አሉት ።

አጐቱና ሌሎች ሁለት ሽማግሌዎች ተጨምረው አቶ ከተማ ቤት ሽምግልና ተላኩ ። በሁለተኛው ቀጠሮ 'ይሁን' ተባሉ ። ቃል አስረው የተመለሱ ዕለት እናትና ልጅ ፈነጠዙ ።

ያቺ ባገኛት ቁጥር ውሃ የያዘ ገንቦዋንና እንስራቷን ፥ የግድ ተቀብሎ አቀበት ቁልቁለቱን የሸኛት ፥ እንጨት አሳብሮና ተሸክሞ የወሰደላት ፥ እያችሁብኝ ብሎ ዱላ የተማዘዘባት ፥ የቀልቡ ማረፊያና የልቡ መርኪያ የሆነችው ልኬለሽ ግን ፥ መታጨቷንም ይሁን ለባል መሰጠቷን አላወቀችም ።

ለጋብቻ የተስማሙበት የመጀመሪያ ዓመት ፥ "የዘንድሮ መኸር አላስደሰተም ፥ እንኳን ለልጅ መዳሪያ ለቀለብም አያቢቃ" በሚል በልኬለሽ አባት ችግር ተላለፈ ። በሁለተኛው ዓመትም ዋናው ሳቢ በሬአቸው ከበሬ ጋ ሲዋጋ ገደል ገብቶ በመሞቱና የመቀናጆ አዝመራም የማያወላዳ በመሆኑ በድጋሚ ሳይሳካ ቀረ ። እናትና ልጅ መክረው፥ ሽማግሌዎች እንደገና ተላኩ ።

"ተናንተ ፈቃድ አንወጣም ብለን ፥ ይኸው ድፍን ሁለት ዓመት ዐለፈ ። እናንተም ወዳችሁ አይዶለም ። ችግርና እክል እማይገባበት ቤት የለም ። እየሁላችን ጋ አለ ። ታዲያ በዚህ መኻል ደሞ ልጆቹ አጉል ሆኑብን ፥ ሰው መቼም ቲኖረውና እጁ ቲሞላ ነው በጅጉ ጠምቆ ፥ ጋግሮና አርዶ ጉዳዩን እሚያወጣው ። ተሌለ ምን ይደረጋል ። እንደ

ጊዜውና እንደ ወራቱ እየታየ ደሞ ባቅም—ባቅም ይደረጋል ። ይኸ ልጅ 'ዘንድሮን አታሳልፉብኝ' ብሏል ። 'ባይሆን እኔም ያእሚን እደግፋቸዋለሁ ። እናቴም እየደከማት ነው' ብሎ ልኮናል" አሉ ከተላኩት ሽማግሌዎች መኻል አንዱ ነገሩን ሲያጠቃልሉ ።

"እኔስ ደስ ቢለኝ መች ጠላሁ! ካምናው ዘንድሮ ፥ ከዘንድሮ ለከርሞ ይሻል ይሆን ስል ባናት ባናቱ ይመጣብኛል ። እኔስ መቼ አጣሁት ። ለዚያውም እናንተ ሆናችሁ ነው ። እሱም እምንገድ ባየኝና ባገኘኝ ቁጥር ተሳቆ ሞተ! ምናባቴን ሳርግ ብላችሁ ነው ። ተልጆቼ መኻል እምወደው እሷን ነው ። ዐይኔ ነች ። ለሷ ያልሆነ ለማን ሊሆንኝ ነበር ። እኔ እንግዲህ ተዚህ ወዲያ ምንም አላስቸግራችሁ ። ይህን አረጋለሁ ፥ ይህን እፈጥምበታለሁ የምለውም አቅም የለኝ ። እሷም ዕድሏ እስቲቀናና ቀን እስቲወጣልን ትቆይ ፥ እናንተም እንደ ወደዳችሁ አርጉ" አሉ የልኬለሽ አባት ፥ ያልታሰበ እጦት በሰበረው አንደበት ።

የአባትዬው መልስ ለምንዳዬ ሽማግሌዎች አጥጋቢ አማራጭ በመሆኑ ደስ ብሏቸው ተመለሱ ።

"ምነው ይኸን መልስ አምና በሰጡ ኖሮ! ወይ ነዶ!" አለ ምንዳዬ አንድ ዓመት በከንቱ አለፈብኝ ብሎ ።

ምንዳዬና ሽማግሌዎቹ ፥ ባገሩ ባህል መሠረት እርስ በርስ መክረው ተስማሙ ። የልኬለሽን እናት አነጋገሯቸው ። እናትዬዋም ጉዳዩን ካሰላሰሉ በኋላ ፥ "እምቢ ብልስ ምን መላ አለው?" ብለው በነገሩ ተስማሙ ።

የምንዳዬ እናትና ጐረቤቶቻቸው የድግሱን ሥራ በድብቅ ተያያዙት ። የእንጀራ እህሉ ማጀቴ ውሃ—ወፍጮ ተፈጨ ። የጠላ እህሉ ተዘጋጀ ። ቀኑ ተወስኖ መሰናዶው እንደ ተጠናቀቀ ፥ ሁለቱ ሽማግሌዎች እንደገና የልኬለሽን እናት አነጋገሯቸው ።

"በየት በኩል ይሻላል?" አሉ እናቷ ትክዝ ብለው ።

"ጉባ አክስትሽ ጋ ልላክሽ ብትሏትስ?"

"ከየቱ? በዚያስ አይሆንም! ትደነግጥብኛለች" አሉ እንባቸው እየመጣ ።

"ቁቁ ማለቷና መደንገጧማ የት ይቀራል? ይኸን አጣነው ብለሽ ነው?" አሉ አንዱ ሽማግሌ ። በመጨረሻ ባንድ ብልሃት ላይ ተግባቡ ። ይኸውም ልኬለሽን ከአንዷት ጓደኛዋና ከሌላ የጐረቤት ሴት ጋር

እንጨት ለቀማ መላክና ፣ ባለትዳር ለሆነችው ሴትዮ ነገሩን ነግሮ ከእንጨት ሰበራ መልስ ምቹ በሆነ መንገድ ይዛቸው እንድትመለስ ።

ልኬለሽ እንደ ተለመደው ፣ መጫኛዋን ጠቅላና ድግድጋቷን አሳምራ ከባልንጀራዋና ከተመከረችው ሴትዮ ጋር እንጨት ሰበራ ስትሔድ ፣ ምንዳዬና ሁለት ጓደኞቹ ፣ ጢሻ ውስጥ አድፍጠው እየተሟሟቁ አሳለፏቸው ። ቀስ ብለውም ባሷቻ መንገድ ተከተሏቸው ።

ልኬለሽ ስትስቅ ፣ ስታወራ ፣ ስትዘፍን ፣ ስትቀልድ ——— የሚሰማት ምንዳዬ ፣ ጠልፏት እስኪገባ ቸኮለ ። የልቡ ምት ፈጠነ ። እያያት ናፈቃት ። ድምጿ እንደ ውሃ አዟሪት ሕሊናው ውስጥ ተሽከረከረ ። የሚያይና የሚሰማው ሁሉ ደስ አለው ። እነ ልኬለሽ እንጨታቸውን ተሸክመው ወደ ቤት ሲመለሱ ፣ እነ ምንዳዬ እየተከተሉ ከተመከረበት ቦታ ደረሱ ። ልኬለሽ ከመኻል ሆና እየዘፈነች ስትጓዝ ፣ ምስቱም ወንዶች ሴትዮዋን አሳለፉና ሁለቱ የልኬለሽን ሸክም ከግራና ቀኝ ድንገት ብድግ ሲያደርጉት ፣ ምንዳዬ ማንገቻውን ባንገቷ በኩል አወለቀና ሁለት እጆዋን ይዞ ሲሸከማት እሪታዋን አቀለጠችው ።

“ዝም በይ ! እስቲያባሽ ትጮሂያለሽ !” አላት በቁጣ ። ኡኡታዋን ስታስነካው አውርዶ አፏን አፈነው ። አንደኛው ባልንጀራው እሮጌ መቀነቷን ፈትቶ አፏን አሰረና ፣

“ና አሳዝለኝ” አለው ሌላውን ። ልኬለሽ አልታዘልም በማለት ባለ በሌለ ኃይሏ ተፈራገጠች ። አልሆንላትም ። እንድ ሁለቱዬ ቀላል ጥሬ እንደ ቀመሰች ፣ ከማይለቅ ወጥመድ እንደ ገባች ዐወቀች ።

“ዋ ! እንዲች ብላችሁ አንዲት ወሬ ብታወሩ ! በሉ ቀጥ ብላችሁ ሒዱ” ተባሉ ሴቶቹ ። ጓደኛዋ እንጨቷን ጥላ እያለቀሰች ፣ ሴትዮዋ እንዳላወቀች ፣ “ምነው ዛሬ ቀን እግሬን በሰበረው” እያለች ጉዞ ቀጠሉ ።

ልኬለሽ ኡኡ እንዳትል ታፍናና የጸላ ውርጅብኝ ፈርታ ከፊት በምንዳዬ ፣ ከኋላ በባልንጀራው ታጅባ እየነፈረቀች ወደ ምንዳዬ ቤት ታዝላ ስትገባ ዕልልታው ቀለጠ ።

ምዕራፍ ሠላሳ አራት

ምንዳዬ ፣ በዕለቱ ከቀኛዝማችና ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር ስለ ዋለው ውሎ ሲያወራላቸው ፣ “አንዳንድ ቀን ደሞ እሚያሯሩጥ ነገር አለባቸው” አለች ልኬለሽ ። “ድንገት ብድግ ይሉና መንገድ ይገባሉ ፤ ዛሬስ አይመለሱም ሲባሉ ፣ ከተፍ ይሏታል ። ሰው ይደክመዋልን እግዶውቁ ሰውዬ ! እኔ እንዲያው አቅም ቢኖረኝ ሌላም አልመኝ ። እሳቸውንም ጠበንጃ አሸክሞ ሲያስሮጡ ማዋል ነበር ! ታዲያ በየት !” አለች እየሣቀች ።

“ምን በደሉሽ ልጄ ? እኛስ ‘ዕድላችን’ ሆኖ ነው ፣ እሳቸው ደሞ ምን በወጣቸው ? መቼም ሰውን ተጠላነው ፣ የኛን ክፉ ለሱ ነው ።”

አልመለሱለትም ።

ቀኛዝማች ፣ ስለ ልኬለሽ መኖር ወይም አለመኖር ደንታ የላቸውም ። በሳቸው ዐይንና ግምት ፣ በአካባቢው ከሚግበሰበሱት አንዷ ነች ። እውነትም የኑሯቸው ደረጃ ሲነጻጸር ከትልቅ ዳመራ አጠገብ የምትበራ ስንጥር ትመስላለች ። ታዲያ እንዴት ይዩዋት ?

“እውነክን ነው ልጄ ፤ እኔ ለያውስ ምኑን ዐውቄው ! ይኸነዬኮ ደህና ሰው ይሆኑ ይሆናል” ብላ ምንዳዬን ላለማስከፋት ንግግሯን ጠገነችው ።

“በሉ ሌላ ጨዋታ እንጫወትበት ፣ እኛ ስለነሱ እናወራለኒ ፣ እነሱ ከጆሯቸውም ጥፈውን ዐያቁ” ብሎ ቸርነት እየሣቀ አሣቃቸው ።

መዓዱ እንደ ተነሣ “ያንን ነገር ላምጣው እንዴ ?” አለች ልኬለሽ ቸርነትን እያየች ።

“የቱን?” አላት እየጠረጠረ ።

“ያንን ነዋ! ያንን ቅድም የሰጠኸኝን ።”

“ምን ነካሽ ? ደህናም ሰው አልነበርሽ እንዴ ? ምን ነበር የተባባልነው ?” አላት በመገረም ።

“አይ ያንተ ነገር ! ምን እንዳይል ብለህ ነው ? ከሆነ አይቀር ሁላችንንም ደስ ይበለን ።”

እንጨት ለቀማ መላክና ፣ ባለትዳር ለሆነችው ሴትዮ ነገሩን ነግሮ ከእንጨት ሰበራ መልስ ምቹ በሆነ መንገድ ይዛቸው እንድትመለስ ።

ልኬለሽ እንደ ተለመደው ፣ መጫኛዋን ጠቅላና ድግድጋቷን አሳምራ ከባልንጀራዋና ከተመከረችው ሴትዮ ጋር እንጨት ሰበራ ስትሔድ ፣ ምንዳዩና ሁለት ጓደኞቹ ፣ ጢሻ ውስጥ አድፍጠው እየተሣሣቁ አሳለፏቸው ። ቀስ ብለውም ባሳቻ መንገድ ተከተሏቸው ።

ልኬለሽ ስትሰቅ ፣ ስታወራ ፣ ስትዘፍን ፣ ስትቀልድ ——— የሚሰማት ምንዳዩ ፣ ጠልፏት እስኪገባ ቸኮለ ። የልቡ ምት ፈጠነ ። እያያት ናፈቃት ። ድምፏ እንደ ውሃ እዚሬት ሕሊናው ውስጥ ተሽከረከረ ። የሚያይና የሚሰማው ሁሉ ደስ አለው ። እነ ልኬለሽ እንጨታቸውን ተሸክመው ወደ ቤት ሲመለሱ ፣ እነ ምንዳዩ እየተከተሉ ከተመከረበት ቦታ ደረሱ ። ልኬለሽ ከመኻል ሆና እየዘፈነች ስትጓዝ ፣ ምስቱም ወንዶች ሴትዮዋን አሳለፉና ሁለቱ የልኬለሽን ሸክም ከግራና ቀኝ ድንገት ብድግ ሲያደርጉት ፣ ምንዳዩ ማንገቻውን ባንገቷ በኩል አወለቀና ሁለት እጅዋን ይዞ ሲሸከማት እሪታዋን አቀለጠችው ።

"ዝም በይ ! እስቲያባሽ ትጮሂያለሽ !" አላት በቁጣ ። ኡኡታዋን ስታስነካው አውርዶ አፏን አፈነው ። አንደኛው ባልንጀራው አሮጌ መቀነቷን ፈትቶ አፏን አሰረና ፣

"ና አሳዝለኝ" አለው ሌላውን ። ልኬለሽ አልታዘልም በማለት ባለ በሌለ ኃይሏ ተፈራገጠች ። አልሆንላትም ። አንድ ሁለቴዪ ቀላል ጥፊ እንደ ቀመሰች ፣ ከማይለቅ ወጥመድ እንደ ገባች ዐወቀች ።

"ዋ ! እንዲች ብላችሁ አንዲት ወሬ ብታወሩ ! በሉ ቀጥ ብላችሁ ሒዱ" ተባሉ ሴቶቹ ። ጓደኛዋ እንጨቷን ጥላ እያለቀሰች ፣ ቤትየዋ እንዳላወቀች ፣ "ምነው ዛሬ ቀን እግሬን በሰበረው" እያለች ጉዞ ቀጠሉ ።

ልኬለሽ ኡኡ እንዳትል ታፍናና የዱላ ውርጅብኝ ፈርታ ከፊት በምንዳዩ ፣ ከኋላ በባልንጀራው ታጅባ እየነፈረቀች ወደ ምንዳዩ ቤት ታዝላ ስትገባ ፅልልታው ቀለጠ ።

ምዕራፍ ሠላሳ አራት

ምንዳዩ ፣ በዕለቱ ከቀኛዝማችና ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር ስለ ዋለው ውሎ ሲያወራላቸው ፣ "አንዳንድ ቀን ደሞ እሚያሯሩጥ ነገር አለባቸው" አለች ልኬለሽ ። "ድንገት ብድግ ይሉና መንገድ ይገባሉ ፤ ዛሬስ አይመለሱም ሲባሉ ፣ ከተፍ ይሏታል ። ሰው ይደክመዋልን እግያውቁ ሰውዬ ! እኔ እንዲያው አቅም ቢኖረኝ ሌላም አልመኝ ። እሳቸውንም ጠበንጃ አሸክሞ ሲያስሮጡ ማዋል ነበር ! ታዲያ በየት !" አለች እየሣቀች ።

"ምን በደሉሽ ልጄ ? እኛስ 'ዕድላችን' ሆኖ ነው ፣ እሳቸው ደሞ ምን በወጣቸው ? መቼም ሰውን ተጠላነው ፣ የኛን ክፉ ለሱ ነው ።"

አልመለሱለትም ።

ቀኛዝማች ፣ ስለ ልኬለሽ መኖር ወይም አለመኖር ደንታ የላቸውም ። በሳቸው ዐይንና ግምት ፣ በአካባቢው ከሚግበሰበሱት አንዷ ነች ። እውነትም የኑሯቸው ደረጃ ሲነጻጸር ከትልቅ ዳመራ አጠገብ የምትበራ ስንጥር ትመስላለች ። ታዲያ እንዴት ይዩዋት ?

"እውነክን ነው ልጄ ፤ እኔ ለያውስ ምኑን ዐውቄው ! ይኸነዩኮ ደህና ሰው ይሆኑ ይሆናል" ብላ ምንዳዩን ላለማስከፋት ንግግሯን ጠገነችው ።

"በሉ ሌላ ጨዋታ እንጫወትበት ፣ እኛ ስለነሱ እናወራለኒ ፣ እነሱ ከጀሯቸውም ጥፈውን ዐያቁ" ብሎ ቸርነት እየሣቀ አሣቃቸው ።

መዓዱ እንደ ተነሣ "ያንን ነገር ሳምጣው እንዴ ?" አለች ልኬለሽ ቸርነትን እያየች ።

"የቱን?" አላት እየጠረጠረ ።

"ያንን ነዋ! ያንን ቅድም የሰጠኸኝን ።"

"ምን ነካሽ ? ደህናም ሰው አልነበርሽ እንዴ ? ምን ነበር የተባባልነው ?" አላት በመገረም ።

"አይ ያንተ ነገር ! ምን እንዳይል ብለህ ነው ? ከሆነ አይቀር ሁላችንንም ደስ ይበለን ።"

"ጤናም አልያዛት እንዴ ? በይ ልሒድልሽ እቴ ! ባልና ሚስት ታንድ ምንድን ነበር ይቀዳል እሚሉት ? — — ያኗትን ትታ ያላ ኗትን" ብሎ ብድግ አለ ።

"ካንድ ወንዝ ይቀዳል ነው ። መቼም ያለኔ አይሆንልህ" ብሎ ጣልቃ ገባና ፣ "ምንድነው ነገሩ? ለኔ ንገሩኝና ልገላግላችሁ ። ባይሆን የዳኝነቱን ትከፍላላችሁ ።"

"ማ ቢያቀምስህ? የምን ጠጋ—ጠጋ ነው — — — እኔና እሱ እንተዋወአለን!" ብላ ቸርነትን ጐትታ አስቀመጠችው ። እንደ ቆመ ችም ፣ "ጥሩ ነገር በማድረግህ ምን አስፈራህ? እንዲያውም ባንተ እጅ ያምራል ። እኔ በናንተ መኻል ምን ዶለኝ ።"

"ምንድነው ነገሩ? ይኸነዬ እኮ አርቲ—ቡርቲ ይሆናል — —"

"መስሎሃል? ምንም ይሁን ምን ፣ ምን አስቸኮለህ? — — ቀስ ብለን ኮርተን" አለች እየሣቀች ።

"አይ ያንቺ ነገር! ደሞ አደራሽን ስል መዋሌ ። ለዚህ—ለዚ ህማ ምን አለፋፋኝ" አለ ቸርነት ።

"እንዲያውም አልሰማ! ለምናችሁ ትነግሩኝ የለ! — — ያለኔ አይሆንላችሁ" ብሎ ምንዳዬ ሣቀ ።

"እንዴት ተጎዳን እቴ? አንተ አልሰማ አልክና ጉዳያችን አይነ ቅዝ ፣ እኛም ሳናስደገድግ አንነግር" አለችው ።

"ታዲያ ምን ልበል? እንዳንዳንደዬው የነቀኛማይ ወሬ ነገራች ሁን ጥፍትፍት ስታረጉት ፣ አቄላችሁኝኮ!"

"ይልቅዬ ቀልድህን ትተህ ፣ የምነግርህን እህ በልና —— እሺ በለኝ!"

"ብያለኋ! ያለኔ አይሆንላችሁ ። ለእሺውም ፣ ለእምቢውም እስቲ መጀመሪያ ይሰማ ነገሩ?"

"እምቢ ብሎ ነገርማ የታል? እማይባለውን! ለዚያውም ቢሆን በመጀመሪያ ልኬለሽ ሙች ብለህልኝ ነው ። እንዲህ በዋዛ እንላቀቅ መስሎሃል!" ስትል ቸርነት ቀና ብሎ አያት ።

"ወይ ጣጣዬ! ነገሩን ሳላኸው ፣ ሙችና አትሙቺን ምን አመ ጣው?"

"ነገሩማ ይነገርሃል — — — የት ይቀራል ።"

"አንትል አስምለሽኝ የማይሆን ነገር ተሆነስ? ይኸን እያስማሉ መንገር ተውኝ አላልኩምይ!"

"እዩ! ምነው በቁሜ ገበያ ባታወርዱኝ ። አሁን ማ ይሙት ቸርነት ቢጠይቅህ እምቢ ትለዋለህ?" አለች ኮስተር ብላ ።

"እሱ'ስ እውነሽን ነው እምቢ አልለውም ። ታዲያ እምቢ አይ ልም እያላችሁ እንደ ሞኝ — — —"

"እኛ ሞኝ ነህ አላልንም! ያውም አንተን? ምን ቅብጥ ቢያረገን! ይልቅዬ በይ ሙች በልና ይነገርህ ። ቀላል መስሎታል?"

"ግድየለሽም ስልሽ!"

"አይይይ! ምንድነው እቴ ምንችክ ማለት!"

"በይ ደስ ይበልሽ! እላለሁ ።"

"እላለሁ ከማለት አትለውም?"

"ልኬ ሙች!" አላት በቁም ነገር እየሣቀ ።

የቸርነት ልብ በደስታ ተከብባ ነፍሱ ተነፈሰች ።

"እንግዲያውማ ቸርነት እንዲህ አረገልህ — —" ከማለቷ ሁለ ቱም ትኩር ብለው አዩዋት ።

"ምን አረገ ልጇ?" አላት ቶሎ ብሎ ።

"ከሰውዬው ጋ አዲሳባ ልትሔድ ነው ማለትን ተሰማ ጀምሮ እብሶ ይኸን ሰሞን ግራ ግብት ብሎታል ። ስማይ መሬቱ ድፍት እሚ ልብት ነው የመሰለው ። ከኔ ብሶልሃል ። ዛሬ ሳያመው የውሸቱን አመ መኝ ይልልህና ያቺኑ ጤፍና ቀጠጦውን (ማሽላ) ሸጥ አርጎ ፣ ለምንዳ ስጪልኝ — — —" ብላ ንግግሯን ሳትጨርስ እንባዋ ዝርግፍ አለ ። ቸርነት አቀረቀረ ።

"ተቀበልሽው እንዴ ?" አለ አሻቅቦ እያየ በዝግ ገጽታ ።

"እሱንማ ልነግርህ አደል? አይሆንም ብዬ ብለው ብሠራው ፣ እምቢ አለኝ ። እምቢ ሲለኝ ምን ላርግ ትለኛለህ ?" ብላ ወደ ጓዳ ስትገባ ሁለቱም ባይናቸው ተከተሏት ። እንደ ተመለሰችም ምንዳዬ ሳያስበው የተጠቀለለውን ገንዘብ አስጨበጠችው ። ደነገጠ ። ቀለላት ።

ምንዳዬ በሐሳብ ፣ ቸርነት በደስታ ተዋጡ ።

“ምነው እንዲህ ማረግህ ቸሩ? አ—አ—አ—ሁን ይኸ እሚገባ ነገር ነው?”

“የጂ ማጠር ነውዴ እንዲህም አልነበር — ድህነቱ በየቲ — — እንዳሳቤማ — — —” ብሎ ራሱን ነቀነቀ ።

“ኧረ አጨናነቁን ባየኸው !” ብላ ዐይኗን በጅጊዋ አበሰችው ።

“ምን አስጨነቀው ? አርጉልኝ ዋሉልኝ የሚል የሩቅ ሰው ሲሆን ነው ።”

“የሌላ መሰለህ ? አነሰች ብሎ ሠግቶ ነውዴ ከ[illegible]ታውን ነውዴ ማየት !” ብላ ከነእንባዋ ፈካ አለች ።

“መች አጣሁት ! ለምን አንዲት እፍኝ አተር አትሆንም ?” ብሎ አክብሮቱን በፈገግታ ገለጸ ። ሦስቱም ተያዩ ። የመንፈሳቸው አንድነት የፊታቸውን ጸዳል አደመቀው ። እናም የደስታ ዝምታ ዝም አሉ ።

“ለኔስ ምን ታረግልኛለህ ? እሱ በለጠብህ ማለት ነው ? ታዘብ ኩህ!” አለችው እየሣቀች ።

“ምን ላርግልሽ ? ዐፈር ስሆን ንገሪኝ ልኬ ?” አለ ቸርነት ከልቡ ።

“ኧረ እኔ የቀልዶዬን ነው ! — ሆ !”

“የሱን—የሱን ነገር ታሰላስል ፣ አንቺን — — —” ከማለቱ ፣

“ከተማ ይሙት ! አንተ እኮ የምርህን ይሆናል ። ያው ምያለሁ።”

“እይ እኔ አንቺን ብሆን” አለ ምንዳዬ ።

“ግድ የለህም —እንኳንም እኔን አልሆንክ!”

“የቀረብሽ አንቺ! እኔ ምን አገኘኝ! — ” ብሎ ሲሥቅ ፣ እነርሱም ሣቁ ።

“ይልቅዬ የዚያን የርሻውን ነገር ንገረው” አለች ሳያስቡት ።

“ምን አሉ ?” አለ ቸርነት ።

“ኧረ ምንም ያሉት ነገር የለም ።”

“ምኑን ነው ታዲያ እሚነግረኝ ?”

“ከትላንት ወዲያ ማታ ተጠርቼ ሔድኩልህ” አለ ምንዳዬ ። “ራት ቀርቦልኝ በላሁና ቅራሪ ቢጤ ስጠጣ ፣ ‘በያ ሰሞን እንደ ነገርኩህ

ከኔ ጋ አዲሳባ ትሔዳለህና ታሁኑ ተዘገጃጅ ፣ ቤትህን በወጉ በወጉ አርግ፣ ሁነኛ ሰው ፈልግና እርሻህን አሳርስ ። ቀላል መሬት አይምሰልህ ። እግርህን ስመው ነው እሚለምኑህ ፣ ስንቱ መስለህ ይጭረው ያጣ’ ሲሉኝ ጊዜ ብድግ ብዬ ጉልበት ስሜ ወደ ቤቴ መጣሁ እልሃለሁ ። እስቲ ጥሩ ገበሬ ማነው ? ማ ይሻል ይመስልሃል ?” ብሎ ትክ ብሎ እያዬው ።

“የምን ገበሬ ልጂ ? ምን ይሆንህ ?”

“እንዴት ነው ፣ ምን ይሆንህ ብሎ ነገር ? ዐፈር እየተዘገነ አይቃም ።”

“ሌላውን እላለሁዴ ፣ አንዳንድዬስ አንተም አንፍር ነህ ! ምን ዐመል ነው ወንድሜ ! ኤ — ድ ! ምንድነው እንዲህ ያለ ነገር !” አለ ቸርነት በከረረ ድምፅ ።

“ምን አጠፋሁ ቸሩ?”

“ምን አጠፋሁ? እኔ ምን ሆኜ ነው ሌላ ሰው ማስፈለጉ?”

“ኧረ ንሱ ሰዎች! አሁንስ አበዛኸው! ደሞ ብዬ — ብዬ አንተን! ‘በቅሎ ቲሸለም ጊዜ አህያውን ለጅብ ሰጠ’ ያሉት ሰውዬ ቢጤ መጣ — —አዲሳባ ልውሰድህ የተባልኩ እንደሁ — —አንተን — —” ብሎ ሳይጨርስ ፣

“ቸርነት እርሻ አይችልም ያለህ ማነው?” አለ ቆጣ ብሎ ።

“ተውይ ቸርነት ——እኔና አንተኮ —እንዴት ነው ነገሩ ?” ብሎ መላ—ቅጡ ጠፋው ።

ቸርነት ድንገት ቆመና ፣ “ይኸ ሰው እውነትም ጤናም አልያዘው ፣ ገለል ቲልለት ጥሪኝ” ብሎ ራመድ ሲል ፣ እዚያው የቆመችው ልኬለሽ ቀኝ እጁን ያዘችው ። ምንዳዬም ቆመ ።

“እኮ ምን አርግ ነው እምትለኝ? ምን አጠፋሁ?” አለ ምንዳዬ በለ ዘብታ ።

“አሁን ገና ጥሩ ብለሃል! እየው ገለል ቲልልህ! እጉንህ ተወዝፈ ጥላ ሁኜብህ ኖሯል ለካ! መቼም ብልህ ሰው የቁለ ለት አያድርስ ነው! እኔ ምን ሆኜ? እኔ የት ሔጄ ነው ሰው ማስፈለጉ? ኧረ ምን ስታረግ አሰብከው — —” ብሎ ዝም ሲል ፣ ያም ዝም ስላለው ፣

“ነገሬም አልጣመህ መሰል! — — አቦ ልቀቂኝ ልሒድበት!” ብሎ እጁን ሲስብ ፣

“እስቲ ና ቁጭ እንበልና ንገረኝ?” አለ ምንዳዬ እንገቱን ዘለስ አድርጎ ።

“ምኑን ልንገርህ? ለኔ እሚነገረውን ለሌላ ልንገር ስትል!”

“እስቲ አንዳፍታ ቁጭ በሉና ተነጋገሩ ። እሱም እንዳንተ ፈርቶ ነው ። ምነው እንደ ራስህ ብታየው” አለች ልኬለሽ ለማቀራረብ ።

“አንቺ ደሞ አታለባብሽለት ። የኔ ፍሪያት ሌላ ፣ ይሽ ሌላ ፣ እስቲ በይ ምንና ምኑ ይገናኛል? እኔ እንደናቴ ልጅ ሳየው እማደል ፣ እሱ እንደባዳ ያራቀኝ? እለያማ መች ሌላ ሰው ፈልግልኝ ይል ነበር? ሰው ተሚያምነው ባልንጀራው ምስጢሩን አይደብእም ። እኔ እያለሁ አንቺና ልጆቹ ጦማችሁን አታድሩ፣ እምቢ ይለኛል ብሎ ነው ሰው ማፈላለጉ ።”

“ቦጋለ ይሙት! ገና አሁን ነው ነገሩ የገባኝ! ፍቅርህን! እኔ ልሙትልህ ። ለምን ግልጥልጥ አርገህ አትነግረኝም ። ጥቅሙ ለማን ሆነና ነው? እሺ አንተ ባልክ ይሁን” አለና ከልኬለሽ ጋ ወደ መቀመጫው መለሰው ።

ቸርነት ሐሳቡን እጥር—ምጥን አድርጎ ገለጸለት ። ሣቀችባቸው ።

“ደስም አላለህ እንዴ?” አለው ቸርነት እየሣቀ ።

“እንዴት ብዬ ልንገርህ? የኛ የሰውዬ ተረት ትዝ ይልሃል?”

“የየቱ?”

“የሚሻእል ለት ማታ እኔና አንተን ያጫወቱን ።”

“እእእ! አባ ወርቅነህ ናቸዋ! ምን ብለው ነበር? ረሳሁት እኮ!”

“ሰውዬው አሉ ፣ አህያና በሬውን እየነዳ ተዱር ወደ ቤቱ ቲመለስ ፣ አፋፍ ላይ ይደርሳል አሉ ። በሬው ድንገት ይንሸራተትና ገደል መግባት ። ቁቂታውን ያቀልጠዋል ። ሰዎች ከያሉበት ተሯሩጠው ይደርሱና ፣ እንደ ምንም ተንፏቀው ወርደው ፣ ያንን ቲያጣጥር ያገኙትን በሬ ይባርኩታል ። ገፋፈው የቻሉትን ያህል ይበሉና ፣ የተቀረውን ቆራርጠው ፣ ታቹን በሜዳው ዞረው ያንን ያዋጡትን ሥጋ በበሬው ቆዳ ጠእለው አህያው ላይ ያጫጭኑታል ። መሽቶ ውርውር ሲል ፣ እቤቱ ሲደርስ ጥኢት ሲኸረው ፣ ወገቤን ልፈትሽ ይልና አህያዋ እየሔደች ከምንገድ ዳር ገለል ይላል ። ለካ የራበው ጅብ ገና ከጉሬው ወጥቶ ሱክ—ሱክ ይል ኖሮ ፣ አህያዋን ስታዘግም ያያታል ። ጠጋ ብሎ ሲመለከታት በቆዳ የተጠቀለለ ሥጋ ተጭናለች ። የልቡን ሲያገኝ ጊዜ

‘አንቺዬ! እንዲያው ለመሆኑ አሁን አንቺን ማ ብለው ይጠሩሻል? አንቺው ራስሽ ሥጋ ፣ የተጫንሽውም ሥጋ ፣ ተባረኪ! እሰዬው እሰይ!’ አላት አሉ” ብሎ ከት አለ ።

“እና የዚች ፍቺዋ ምን መሆኗ ነው?”

“እእ! እዩልኝ እንግዲህ! የልቤን የምኞቴን አገኘሁ ነዋ! ምን ቅሬታ አለ ፣ ሁለመናው አማረ ነዋ! አንተ እኔ አለሁ ስትለኝ ከዚህ ወዲያ ምን ይገኛል? አርሶ እሚያመርተው ቸሬ፣— ተቀባይዋ ልኬ ። ተየህ ወዲያ ምን ይምጣኝ” አለው ፊቱ በፈገግታ ተጥለቅልቆ ።

ምዕራፍ ሠላሳ አምስት

ቀኛዝማች ፣ ከበፊቱ የበለጠ ጓዝ አዘጋጅተዋል ። በነጭ ጤፍ የተቆሉት ስልቻዎች ፣ አዳራሹ ውስጥ ተደራርበውና ተደጋግፈው እንደ ትላልቅ የቤተ—ክስያን ከበሮ ተጋድመዋል ። በገዛ አህያውና አጋሰሱ ጭኖ ማጀቴ ለማድረስና አጅቦ ለመሸኘት የተዘጋጀው ዘመድና ባላ የሚነሡበትን ሰዓት ይጠባበቃል ። ጥር 29 ቀን ማጀቴ ወርደው ፣ በማግሥቱ ወደ አዲስ አበባ ለመመለስ መሰናዷቸው ተጠናቋል ።

እስካደች ጠላ ጠምቃና ጋጊን መርጋ ፣ ልበ—ወርቅ ሲካካ ዶሮዋን አዘጋጅታና ቢላዋዋን ስላ የምትጠባበቀው የቀኛዝማችን መሔድ ነው ። ዘግይተውባታል ።

የወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ቅናት ፣ ስርጓጉጥና ሸለቆውን ፣ ገመገምና ተራራውን አቋራርጦ ፣ ከወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ጋር የተለመደ ትንቅንቋን ቀጥሏል ። የምንዳዬንም ጉዞ እየፈሩ እንደሚወዱት ፣ እየጠሉ እንደሚመርቁት ጠላት ፣ ሳይወዱ በግድ ተቀብለውታል ። ቸርነትና ልኬለሽ በሬው በሰኔ ገደል እንደ ገባበት ገበሬ ኩምትር ብለዋል ። ምንዳዬ ውስጡ ቢንሰፈሰፍም ላይ—ላዩን ብርቱ መስሏል ።

ደስታና ሐዘን ፣ ልቅሶና እልልታ ፣ ፍቅርና ጥላቻ — በእያንዳንዱ ሰው ግላዊና ማኅበራዊ ኑሮ ውስጥ ፣ ሰው ራሱን ለመከላከልና ለማዳን ፣ ኑሮውን ለማመቻቸትና ከመሰሎቹ ጋር ተስተካክሉ ወይም ልቆ ለመታየት በሚያደርገው ውጣ—ውረድ የሚያጋጥሙ የኑሮ ባሕሪዎች በመሆናቸው ሁሉም በዚያ ጉዳና ላይ ያልፋሉ ።

በቀኛዝማች ግቢና በአካባቢው የሚገኙ ሰዎች ፣ በተለያየ ስሜትና ሥጋት ፣ ተስፋና ትካዜ የሚጠባበቋት ቀን ፣ ላንዳንዶቹ ፈጥና፣ ለሌሎቹ አዝግማ ደረሰች ። የምንዳዬም ስንቅ በሁለት ከረጢት ተቋጠረ።

እነ ቀኛዝማች ፣ በቅቤ የተንጨቀጨቀ ዶሮ ወጣቸውን ፣ ጥሩ በመሰለ የጤፍ እንጀራ እያሸበለበሉ ፣ ሲላቸው በነጭ አረቄ ፣ አለያም በጠላ እያወራረዱ ሲውጡ ፣ ልኬለሽ ፣ ምንዳዬና ቸርነትም ፣ የቅመም ዓይነት ያላነሳትና የቅቤዋ ሽታ ከደጃፍ ያላለፈ የዶሮ ወጣቸውን የለቱ—ለት በተጋገረ የማሽላ እንጀራ በልተው ሙግ—ሙግ የሚል ጠላቸውን ሲጠጡ ዋሉ ።

ፀሐይዋ ዘቅዘቅ ፣ አየሩ በረድ እንደ ማለት ሲል ፣ የቀኛዝማች ጓዝ ተጭኖ መንገድ ገባ ። ወዲያው ሽኝና አጃቢው ሁሉ ከያለበት ተሰበሰበ። ልኬለሽ ገና አሁን ቁርጧን ያወቀች ይመስል በረዥሙ ተነፈሰች ። ልወደድ ባይና ዘመድ ፣ ኑሮ የፈጥኝ ያሰረው ተጋዥ ገበሬና ሎሌ ፣ በተለይም ዋና ቤተኛ ልምሰል ባዩ ፣ እነ ቀኛዝማች የሚቀመጡባቸውን በቅሎዎች እየሳበ ፣ ሌላው አጃቢ ጠበንጃውን ይዞ ካጥር ውጭ መደዳውን ተገጠገጠ ። እነርሱም ረጋና—ኮራ ባለ አረማመድ እያወሩ ዋናውን አጥር እንዳለፉ ፣ ምንዳዬም ጠበንጃውን አንግቶ ፣ ቸርነትን ፣ ልኬለሽንና ልጆቹን አስከትሎ ከጐጆው ብቅ አለ ።

ልኬለሽ ፣ የቤቷን በር ስትዘጋ የእንባዋ በር ተከፈተ ። ማንም ልብ አላላት ። ሁለቱ ሰዎች በቅሎዎቻቸው ላይ እንደወጡ ፣ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱና አንዳንድ ሰዎች እየተሰናበቱ ተመለሱ ። ሌላው ከበቅሎ ፊትና ኋላ እየሆነ መንገድ ገባ ።

ልኬለሽ ፣ ልጆቿን አስከትላ ጥቂት እንደ ተጓዘች ፣ ምንዳዬ ክንዷን ያዝ አደረገና ፣ "በይ ተመለሺ ። ለልቅሶና ለእንቅፋቱ ከሆነ ይበቃል!"

"ማ! ሀ! እኔ ነኝ ተመላሿ? ምነው በል ፣ ምንስ ቢሆን መኪና ላይ መውጣትህንና ከሳቸው ጋ በደህና ምንገድ መግባትህን ባይኔ ሳላይ ነው ፣ ነፍሴ በጇ ብላኝ እምመለሰው? እንቅፋትም አይመታኝ ፣ ራመድ—ራመድ እላለሁ ። ለልቅሶውም አታስብ ። እንዲህ ልኩን ሳቀው እርፍ እል የለ? ግድየለህም አታስብ ፣ ይልቅ ሒድ እንሒድ!"

"ቤቱን ለማን ትተሽው? ልጆቹስ?"

"እኛም አብረን እንሔዳለን ፣ አይደኽመንም" አለ ትንሹ ያባቱን እጅ እያሻሸ ።

"በሉ ኑ እንሒድ ፣ መንገዱስ ምንም አደል?" አለ ቁርጡን ዐውቆ።

ቸርነት የመለየት ስሜት አፉን ሸብቦት ፣ የምንዳዬን ስንቅ አንጠልጥሎ ይከተላል ። ከነሱ ኋላ ሌላ ሰው አልነበረም ።

ጥቂት እንደ ተጓዙ ፣ ምንዳዬ ትንሹን ልጁን እንኮኮ አለው ። መንገዱ ሳይታወቃቸውና የሔዱ ሳይመስላቸው ማጀቴ ደረሱ ። በመጀመሪያ ሁሉም ቀኛዝማች ከገቡበት የዘመድ ቤት ገብቶ ዐረፈ ። የማታ ማታም ወደየዘመዱና ወደየሚያውቀው ሰው ቤት ሲበተን ፣ ምንዳዬም ከጓደኛው ጋር የሚያድርበትን ቦታ ነግሮ አስፈቀደ ። ልኬለሽ ልጆቿን ፣ ምንዳዬንና ቸርነትን ይዛ ማጀቴ ዶር — አምባ ከሚኖሩት ዘመዷ ቤት ገባች ። ጥሩ መስተንግዶ ተደርጎላቸው

ሲያወሩና ሲያወኩ ሌሊቱ ተጋመሰ ። ለሁለቱ ወንዶች አልጋ ተለቀላቸው ፣ ልኬለሽ ከነልጆቿ ጀንዲ ተነጥፎላት ከባለቤቲቱ ጋር ወለሉ ላይ ተኙ ።

ዶሮ ደጋግሞ እንደ ጮኸ ሴቶቹ ተነሥተው ፣ ባለቤትዮዋ ምጣድ፣ ልኬለሽ ድስት ጥደው ሲጣደፉ ወፍ ተንጫጫ ። ወገግ እንዳለ እነ ምንዳዬ ፊታቸውን ታጠቡ ። ካማን አውለኛቸው በኋላ ፣ ምንዳዬ ፣ ልኬለሽንና ቸርነትን ይዞ ወደ ጓሮ ዞረ ። ጠበንጃውን ባፈሙዙ ጨብጦ በእሱና በጓደኛው መኻል በሰደፉ ካቆመው በኋላ ፣ "ቸርነት" አለው ልብ በሚመስጥ ድምፅ ። "እንግዲህ የልኬንና የነእሻጋሪን ነገር አደራ! እኔ ብሔድ አንተ አለህ ። አንተ ካለህ ደሞ እኔ ያለሁ ያክል ነው ። ልጆቼን እንዳያስለቅሷቸው ። እሷንም እሱ ተሔደ ብለው እንዳያንከላፍቷት — አደራህን" ብሎ ዝም አለና ፣ "አንተም እንካ ይኸን ቀኝ እጄን ፣ ጠበንጃዬን ። ወንድም የለኝም ወንድሜ ነው እንካ!" ብሎ በሁለት እጁ ሰጠው ።

ልኬለሽ ፣ ይሆናል ብላ ያልጠበቀችው ጉዳይ ቢሆንም ፣ የባለቤቷ ጠበንጃ ፣ እሷም ለምታምነውና እሱም ለሚወደው ባልንጀራው በመሰጠቱ ምንዳዬ በከፊል አብሯቸው የቀረ ስለ መሰላት በጣም ደስ አላት። ቸርነት በጠበንጃው ሳይሆን በጓደኛው እምነትና ፍቅር ተመሰጠ ። የሚናገረው ጠፍቶት ዝም ሲል ዐይኖቹ እንባ ከተቱ ። ከቃላት የላቀ መልስ ነበር ። እየተለያዩ መዋሐጃ ፣ እየተዋሐዱ መጎልበቻ ።

"አታስብ ፣ እኔ እያለሁ ማባቱ ይነኳቸዋል ? —— አታስብ! አሁንማ ቀኝ እጅህን ወንድምህን ትተህልኛል ፣ ሁለዜም አብረኸኝ ነህ" ብሎ እንባውን ለማበስ ፊቱን አዞረ ። ምንዳዬ አንገቱን ሰበር ሲያደርግ ፣ የልኬለሽ ዐይን የእንባ ቦዩን ቀደደ ።

የአውቶቡሱ ጥሩንባ ፣ መንገደኞችን ለመቀስቀስ በተከታታይ ተነፋ ። ልኬለሽ ልጆቿን አስነሥታ አንድ ሁለትዬ አጕረሰቻቸውና አውቶቡሱ ወደ ነበረበት ገሠገሡ ። በመኪናው ዙሪያ ከተሰበሰቡት ሰዎች አንዳንዶቹ የሚጫን ዕቃ ወደ ላይ ሲያቀብሉ ፣ ሌሎቹ ኮተታቸውን እየቋጠሩ ፣ ካንዱ ወደ ሌላው እያጋቡ ያመቻቻሉ ።

ሞተሩ ተለኰሰ ፣ ጢሱ ቡልቅ—ቡልቅ ሲል ፣ መላ ብረታም አካሉ ተንዘፈዘፈ ። እነ ቀኛዝማች ወደ አውቶቡሱ ሲጠጉ ፣ አብዛኛው ሰው ገለል አለላቸው ። ምንዳዬና ቸርነት ጢጋ ብለው እጅ ነሡ ።

"ጥሩ ደርሰሃል ፣ እንግዲህ ነቃ—ነቃ ማለት ነው" ብለው ወደ አቶ ወርቅነህ ዘወር ሲሉ ፣ እነሱም ወደ ልኬለሽ መለስ አሉ ። ሲለያዩ ተያዩ ። አንዳንድ ሰዎች ወደ አውቶቡሱ መግባት ሲጀምሩ ፣

ምንዳዬ ልጆቹን አገላብጦ ሳመና ፣ "አንተ ካለህ ምንም አሳብና ሥጋት የለብኝ" ብሎ ቸርነትንም ሳመው ። እንባዋ አልገታ ያላትን ልኬለሽን ፣ ቀኝ እጅዋን ያዝ አድርጎ ፣ "እኮ በቃሽ ልኬ ! ምነው ምነው ነግሬሽ እያለቀሽ አትሸኚኝ ደግም አዶል !" ብሎ አገላብጦ ሲስማት ፣ እንባቸው ጉንጫቸው ላይ ተቀላቀለ ። ቸርነት ግን ፈዘዘ ።

እነ ቀኛዝማች ፣ ከሾፌሩ አጠገብ ካሉት ጥንድ ወንበሮች ላይ ሲቀመጡ ፣ ምንዳዬ ወደ መጨረሻው መደዳ ሒዶ ጠባብ አልጋ መሰል ወንበር ላይ በስተግራ ጥግ ካሉት ሰዎች ጋር ተቀመጠ ። እሱ በዝግ መስተዋት በኩል ወደ ውጪ ፣ ልኬለሽ ፣ ቸርነትና እነአሻጋሪ ከውጪ ቆመው ሲተያዩ ፣ መኪናው አጓርቶ ጎማዎቹ ተንከባለሉ ። መለያየትና መነፋፈቅ ተወጠነ ። አውቶቡሱ በኮረኮንቻማው መንገድ ላይ ደፋ ቀና እያለና አቧራውን እያቦለለ ቁልቁል ተሽከረከረ ። ቸርነት ፣ ልኬለሽና ልጆቹ ባቧራው ብናኝ ውስጥ እየራቀና እያነሰ የሚጓዘውን ተሽከርካሪ ባይናቸው እየተከተሉ ሲሸኙት ፣ ምንዳዬም የኋልዮሽ ሲመለከት፣ ከዚህም ከዚያም የእንባ ውሃ ሻሽና የአቧራ ብናኝ ተዘርግቶ ፣ የጭጋግ ግርዶሽ ፈጠረ ።

ምዕራፍ ሠላሳ ስድስት

የሞገስ እምባቸውና የላቀች ተገኜ ጋብቻ ጉዳይ ቀን—ቀጠሮ የተያዘለት ቢሆንም ፣ ሞገስ የምኞቱን ፍሬ ጨብጦ ወደ ቤቱ እስከ ሚገባና ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑም የቀጠሮው ቀን ደርሶ እስከሚያስረ ክቡት ድረስ ፣ ገባ—ወጣውና የመጢቃቀሙ ነገር በሰፊው ቀጥሎ ሰነበተ ። እሱም ቢሆን ነፍሱ ተደስታ ተስፋው የምትፈካው ፣ ባካባቢዋ ተገኝቶ ሲያያት ነበር ። በፍቅሯ ተይዞ መመላለሱ እንዳይታወቅበት ልዩ ልዩ ጥረት ቢያደርግም ፣ የገጽታው መለዋወጥ ፣ የዐይኑ መንከራ ተት ፣ የቀልቡ መሸፈትና ፣ "መጣሁ" እያለ ወደ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ጐራ የማለቱ ነገር ፣ "ይቺ ባላገርኮ በፍቅር አናወዘችው" የሚለ ውን የቤተሰቡን ወሬ አጠናከረው እንጂ ፣ እንዳሰበው ሊሸፈንለትስ አልቻለም ።

አንድ ቀን ላቀች ከተገዛላት ልብስ መኻል ፣ ደማቅ ሰማያዊ ቀሚ ስና ቢጫ ሹራብ ለብሳ ፣ ነጭ ተረከዝ አጭር ጫማ አድርጋ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፊት ስትቆም ፣ ባለባበስና በወጣትነቷ እየቀኑ ፈገግ አሉና ፣ "ተዋል አደር ደሞ ስንትና ስንት አለ — — —ገና ሙያሽንና ጣምናሽን ታያቀው ይኸን ያክል የሆነ —— ሰንበትበት ብሎማ እጁ የዶለሸለት —— ኧረ ተይኝ እቴ" አሉ እየሣቁ ።

የልቧን በልቧ ይዛ ፣ "እኔ እኮ ታዲያ ቲመላለስ ፣ ተምሩም አል መሰለኝ ፣ እስተዚህም ነገሬ አላልኩት ነበር ። 'የከተማ ወንዶች ውል የላቸውም ፣ መላ—ቢሶች ናቸው' ሲሉ እየሰማሁ ካንገት በላይ ይመስ ለኝ ነበር ። ለካ ውለኛ ሰውም አለባቸው" አለች ኮስተር ብላ ።

"ይኸ ሁላ ሰው እየሁ የተወለደ መሰለሽ? ከስንት አንድ ነው ። አሁን ይኸ እምታዪው ሞገስ ለዚህ ሁሉ ወግና ማረግ የበቃው እዚሁ ተወልዶና አድጎ አይምሰልሽ! እኚህ ያጐቴ ሚስት የቡልጋ ሴት ናቸው። የዚህ የሞገስ አባት እንዴት ያሉ ዘመድ ወዳድ ፣ ቸር ነበሩ አሉ ። ያባትዬው ውለታ አልፎባቸው ኖሮ ፣ ልጅዬው አድጎ ትልእ ልጅ ተሆነ በኋላ ፣ አንዳንድ ልጆች ተማሪ ቤት እየገቡ ቲስተማሩ ያይልሽና ፣ እረኝነቱን እምቢ ማለት ። ቀን ይውጣላህ ቲለው ። አንድ ጊዜ ያቺ ማደሪያው ተላይ—ተጌታ ተጥፋ የለ! ተማሪ ቤት መግባት ። ሴትዮዋ ታዲያ ይማራልን ሲሰሙልሽ ጊዜ ተደብሬ ብርሃን ያስመጡና እዚህ አዲሳባ ማንትስ አሉት እቴ— —ተማሪ ቤት ይዶሉታል ። ያገር ቤት

ልጅ መሞላፈጥ መዛተል አያቅም ፥ ትምህርቱን ቶሎ ቶሎ ይማር ይፈጥምና ማለፊያ የምግሥት ሥራ ይይዛል ። እየሁ ቤት ፥ እነሱው ጋ ነው ለሰውነት የበቃው ። እንዲህ እንደልቡ ወጣ—ገባ የሚለውፃ ከልጆቻቸው እኩል በልቶ ፥ የለበሷትን ለብሶ በማደጉ ነው ። ይኸው ትታዘቢያለሽ ፥ ሌላማ ማ ዝር ይላል፤ በያ ላይ ደሞ ይኸ የኔ አጕት እንዲህ አይምሰልሽ፤ ትጻር ነው ደጉ ነገር ይልና ፥ እጩዋ ቤት ገብቶ ማለፊያ ትጻር ያሲዘዋል ። የህል—ውሃ ነገር ሆኖ ታይሆንለት ቀርቶ ነውዬ ፥ ታንዴም ሁለቴ ጉልቻ ሞክሯል አሉ” በማለት ስለ ሞገስ ከሰሙት መካከል በከፊል ነገሯት ።

ከሦስትና ከአራት ጊዜ በላይ እያገቡ የሚፋቱ ወንዶችና ሴቶች ስለምታውቅ ፥ ሁለተዬ አግብቶ መፍታቱ አላስደነቃትም ።

*   *   *

ሞገስ አምባቸው ፥ በ14 ዓመቱ ትምህርት ጀምሮ እስከ 8ኛ ክፍል የነበረውን ትምህርት በ5 ዓመት አጠናቆ 10ኛ ክፍል እንደ ደረሰ ፥ ካባቱ ሞት በኋላ ሀብታቸው እየሚሰሰና ንብረታቸው እያነሰ የሔደውን እናቱን እንዲረዳ በማሰብ ፥ በአቶ ወርቅነህ መዘውር ግፊትና ይሁን—ይሁን ባይነት ፥ አገር ግዛት ሚኒስቴር ተቀጥሮ መሥራት ከጀመረ ከ10 ዓመታት በላይ ሆኖታል ። ከአዲስ አበባ የመኖሪያው አካባቢና ከት/ቤት ጓደኞቹ ቀስ በቀስ በቀሰመው ጠባይ ፥ የቀድሞ ግትር ባሕሪው ፥ ከጊዜ—ወደጊዜ እየተሞረደ ፥ ከአሻፈረኝ ወደ “እስኪ ይሁን” ባይነት ፥ ከዚያም ወደ መጠነኛ መግባባትና ብልጠት አመራ። ከአቶ ወርቅነህ መዘውርም መስሎ የማደርንና እስኪደላደሉም ጐንበስ ቀና እያለ ማድፈጥን ፥ ሁኔታው ተስተካክሎ ሲቃናም ተደላድሎ መቆምን ዐወቀ ። ያም ሆኖ ከፊል ድብቅ ባሕሪው ድንገት እየደፈረሰ ዐልፎ—ዐልፎ ያስቸግረዋል ።

ሥራ የጀመረው አዲስ አበባ ቢሆንም ፥ በዝውውር አሩሲ ጠቅላይ ግዛት ሁለት ዓመት ሠርቶ ሲመለስ ፥ ከተሰጠው የምስጋናና የትጋት መግለጫ ደብዳቤ ሌላ ፥ በልዩ ልዩ የአስተዳደርና የአፈጻጸም ሰበቦች ያገኘውን ብር አጭቆ ነበር ። ከዚያ መልስ አቶ ወርቅነህ መዘውር ቤት ላንድ ዓመት ያህል እንደ ተቀመጠ ፥ በወ/ሮ መንበረ አጠያያቂነትና በባልዩው አቀነባባሪነት ፥ እሱም እጁ እንደቻለ ሰጥቶ ለወግ ለማዕርግ በቃ ።

አንድ ዓመት በወረተኛ ፍቅር ፥ ሁለት ዓመት በንዝንዝ እንዳለፈ ፥ የትዳሩ መሠረት ተናግቶ ምሰሶው ዘመመ ። በሽማግሌ ምክርና ተግሣፅም አልሆን አለ ። ሚስቱ “ይኸ አይገባውም ሥልጡን መሳይ ባላገር ነው ። እኔ አንድ ነገር ብሆን የኋላ ኋላ ይቆጫችኋል ። አይሆንም እያልኳችሁ ነው ፥ ዝም—ቢይ ዝም—በይ ብላችሁ ለዚህ ያበቃችሁኝ” በማለት ቀጭን ጌታ ነኝ ባይ አባቷን ጐትጉታ ስትፋታ ከተካፈለችው ንብረት ሌላ የበኩር ልጁንም ይዛበት ሔደች ።

ከዓመት በኋላም ፥ በራሱ ምርጫ ለሁለተኛ ጊዜ አገባ ። የዚህችኛዋም ኪጋብቻቸው በፊት የነበራት ጠባይና ታሳይ የነበረው አስ መሳይ ትሕትና ቀስ በቀስ እየተለወጠ በመሔዱ እያደር አልጣጣም አሉ። ከእርሱ ፍላጐት ውጪ ፥ ባሻት ጊዜ ወጥታ ባሰኛት ጊዜ የምትመለስ፣ ሲፋጣትና ሲቆጣጠራት የምትደነፋ ፥ ተይ ሲላት የሚብስባት ፥ ሰው ጤፉ ቢጤ ሆነችበት ። ይህቺኛዋ የፍቺ ንትርክ ሳታበዛ ፥ “ምን በወጣኝ ነው ከማንም ግትር ጋር አበሳዬን ማየቴ፤ ልጄን እንደሁ ዕድሜ ለናቴ አቀማጥዬ አሳድገዋለሁ” ብላ ትታው ሔደች ።

ከአንድ ሌላ ተጨማሪ የወንደላጤነት ዓመት በኋላ ፥ ለሦስተኛ ጊዜ ከሌላ የኑሮ ጥያቄ ጋር ተፋጠጠ ። ላቀች ተገኜ ። የራሱን የጠባይ ግልባጭ ያገኘ ስለ መሰለውም ፥ “ይህቺን እንደልቤ ልቆጣጠራትና ልገሥፃት እችላለሁ” አለ ።

*   *   *

“አሁን ለታም አብረን ሔደን ቤቱን አይተሽዋል ። ያን የመሰለ ቤትና ንብረት ፥ መኪናይቱንም አይተሻታል ። በቀኝሽ ነው ተነሥተሽ የመጣሽው ! ተይ ዝም በይ ! ዕድላም ነሽ ። እስቲ እኔ ያገኘሁት ምንድን ነው ? ፈጣሪ አምላኽ ደህና ውሃ አጣጪሽን ሰጥቶሻል ። ተስለሽ እንደሁ ስለትሽን አግቢ ። ይኸነዬ ነው ብልጥ መሆን ሞኚት ። ብትበደይና ቢከፋሽም ቀኛማች አሉ ፥ እኔም አለሁ ። ስንቶቹ ናቸው ተኛ አገር እየመጡ በየሰዉ ቤት አሳራቸውን የሚንጡት ? ደሞ ያንቺን ማን ያገኘዋል፤ ኧረ ዝም በይኝ እቴ! አንቺኮ ዋል አደር ብለሽ ለብዙ ሰው ትተርፊያለሽ — —እ !” አሉ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ወሬያቸውን ሲያጠቃልሉ ።

“እኔ እኮ ተእድሙም አንቱ እንዳልሁ ብየኋለሁ” አለች ከደማቁ ልብሷ ጋር እየፈገገች ።

“እኔማ ያንጀቴን አውጥቼ ነገርኩሽ ። ወንዶቹም አገር ቤት የሔዱት ደስ ብሏቸው ነው ። ደግም አላረኩ እንዴ ?” አሉ ስሜቷን በፈገግታቸው እየገዙ ።

“እሺ ብየሁ የለ?” አለቻቸው ባጭሩ ።

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ በልዩ ልዩ ምክንያት ወጣ ባሉላት ቁጥር የቤቱን በር መለስ ታደርገዋለች ። ቀሚስና ሹራብ ፣ ነጠላና ሻሽ እየ ቀያየረች ፣ የሸራና አጭር የቆዳ ጫማዋን እየለዋወጠች ፣ በረጂሙ የቁም—ሣጥን መስተዋት ቁመናና መልኳን ማየት አዘውተረች ። የገዛ ቁመናዋን ትወደዋለች ። አረማመድና አኳኋኗ በአካባቢው እንዳየቻ ቸው ወጣት ሴቶች ባለመሆኑ ፣ እነሱን ለመምሰል ከግድግዳው እስከ መስተዋቱ እየተመላለሰች ፣ ከፊቷም ከኋላዋም እየተመለከተች ፣ ራ ሷን ከተሜ ለማድረግ ጥረቷን ቀጠለች ።

ምዕራፍ ሠላሳ ሰባት

ልኬለሽ ፣ ከቀብር እንደሚመለስ ሰው ተከዛና አቀርቅራ ከልጆቿ ጋር ስታዘግም ወደ ስደት የምትሔድ እንጂ ፣ ወደ ቤቷ የምትመለስ ትመስልም ነበር ። የሚንቀረቀረው እንባዋ ገጽታዋን አክብዶ ፈገግታ ዋን ገፈፈው ። እናም ተበሳጭታ ፣ "ወይኔ ልጄት ! የመሔጃ እጦት ነዬ ሬስ ሣር—አምባ የሚኬድበትም አገር አዶል!" እያለች ወደዚያው ዘግማለች ። ቸርነት የጓደኛውን ቀኝ እጅ አንግቶና አቀርቅሮ ፣ ብቸኝ ት እየተሰማው በቀዘቀዘ ስሜት ይከተላል ። የሁለቱም ልብ ተከዟል ።

አውቶቡሱ ካራቆሬ ከተማ እንደ ደረሰ ፣ ሙዝ ፣ ትርንጎና ሎሚ ሚሸጡ ወጣቶች ፣ መኪና በመጣና በሔደ ቁጥር ፣ ዘንግና ዱላቸውን መርኩዘውና ተደግፈው ወጪ ወራጁን የሚያስተውሉ ሥራ—ፈቶች በቡት ። እነቀኛዝማች ሲወርዱ ፣ ምንዳዬም መከተል ያለበት ስለመ ለው ፣ እነሱ በወረዱበት በፊተኛው በር በኩል ወረደ ።

ያባታቸውን መምጣት ቀደም ብለው የሚያውቁት የቀኛዝማች ጆች ፣ ገና በማለዳ ነቅተው ይጠባበቁ ስለነበር ካባታቸው ጋር ተሳ ሙ ። እቶ ወርቅነህና ምንዳዬም ሳሟቸው ።

"ምነው የሚካኤል ለት ሳትመጡ መቅረታችሁ? ነግሬያችሁ ልነበረም?" አሉ ቀኛዝማች።

"እቴዋ እናንተ እየሁ ትምርታችሁን አጥኑ ፣ ምንታረጉ ትሔ ላችሁ ብላን ነው" አለ ምንደስይል ።

"የቧ ነገር ደሞ ይበዛል! እስቲ በእንደዚያ ያለው ቀን ልጅ ከለከላል? እኔ ነኝ ጥፋተኛው ፣ ተማሪ ቤት መዘጋቱን እያወቅሁ ፣ ነው ይዣችሁ በሔድኩ ኖሮ" አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

"እንሔድ ብለናት ነበር ፣ ሊይሆንም ትትለን ጊዜ ዝም አልን" አለ ናሽዬው ዋቢሁን ።

"አሁን እቧ ወዴት ሔደች? ጠብቂኝ ብያትም አልነበር?"

"ጥሩ ቤና ሸሆቹ ጋ ደርሼ እመጣለሁ ብላ ከትላንትና ወዲያ ደይ" አለ ምንደስይል ።

“አይ የሷ ነገር ! እዚህ እበላይዋ የመሶቢት ሚካኤል እያለ ፣ በሉ እንግዲህ የዘንድሮን በርቱ ፣ ለከርሞ አዲስ አበባ ትማራላችሁ ፣ መሰንበቻውንም ልብስ እልክላችኋለሁ ። ደብተር መግዣ ያስፈልጋችኋል እንዴ?” ብለው ድፍን አምስት ብር አውጥተው ለትልቁ ሰጡትና ፣ “በጎ ነሽ ወይ? በደህና ሰነበሽ ወይ ብሎሻል በሏት ፣ ባለቤቷ የለም እንዴ? መቼም እሱ ዕረፍት እሚሉ ነገር አያውቅ ።”

“ከሚሴ እንደሔዱ አልመጡም” አለ ትልቁ ብሩን እያየ ።

እነ ቀኛዝማች ተመልሰው ሲገቡ ፣ ምንዳዬም ከተል ብሎ ገባ። አውቶቡሱ እንደናዳ ድንጋይ እየተንደረደረ ፣ ከካራቆሬ ወደ አጣዬ የሚወስደውን ጠመዝማዛ ቁልቁለት ተያያዘው ።

* * *

ምንደስይልና ዋሲሁን ፣ የቀኛዝማች የመጨረሻ ልጆቻቸው ሲሆኑ፣ ወንዶቹ እነርሱ ብቻ ናቸው ። ወይዘሮ እልፍ— ይከንዱ ከቀኛዝማች ስድስት ወልደው ፣ አራቱ ሴቶች ሲሆኑ አንዷ በሕፃንነቷ ስትሞት ፣ ሦስቱ ግን ፣ “የደምና ያጥንት አቻ ተገኘላቸው” እየተባለ በ13 እና በ14 ዓመታቸው አካባቢ ለባል ተሰጡ ። የቀኛዝማች ታናሽ እህት ወ/ሮ ጌጤነሽና ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ሲጀምር ጀምሮ እጅግም አይግባቡ ። ሁለቱም ቢጠየቁ ለወቀሳም ይሁን ለጥላቻ የሚበቃ ጉልህ ምክንያት አያቀርቡም ። ከአያሌ ዓመታት በፊት ግን ፣ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ በተከታታይ ሴቶች በመውለዳቸው የተነሣ ፣ “ወንድሜን የስም ማስጠሪያ ወንድ ልጅ አሳጣቸው” ብለዋል ብለው ወሬ ስላደረሱላቸው ተቀይመዋቸው ኖረዋል ። በተጨማሪም ወ/ሮ ጌጤነሽ ማጀቴ ለጉዳይና ለገበያ ሲሔዱ በሹልክታ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ደረስ ይላሉ የሚል ያልተረጋገጠ ወሬ ከሰሙ ወዲህ ፣ “የባልን ዘመድ ሰብስቦ ነበር በእሳት መለብለብ” እያሉ ግንኙነታቸው ካንገት በላይ ሆነ ። ያም ሆነ ይህ ሁሉም ‘ያሉ’’ ወሬና አሉባልታ ስለነበር ሲገናኙም ሲለያዩም ይሳሳማሉ ። ደስ ሲላቸው ሞቅ ያለ ወሬ ያወራሉ ። እንደ ቀኛዝማች ሚስት ፍላጐት ቢሆን ልጆቹ ማጀቴ ቢማሩ ደስታቸው ነበር ። ነገር ግን ፣ ጣውንታቸውን ስለ ጠረጠሩና ፣ ‘በጅ—አዙር መዳኒት ብታቀምስብኝ ምን አባቴ እሆንዋለሁ’ በሚል ፍርሃት ፣ ልጆቹ አክስታቸው ዘንድ ተቀምጠው እንዲማሩ ተስማሙ ።

አባትዬው ግን ፣ “ጌጤነሽ የዋዛ ሴት አይደለችም ። ልጅ ማሳደግ ታውቃለች ። አንዳንድ ሰው ፣ ልጄን አሳድግልኝ ብለው ሲሰጡት ፣ ቀጥቶና ቆንጥጦ አያሳድግም ። ያባልገዋል። ልጆቿ ደብረ—ሲና ወጥተው

ለመማር የበቁት ፣ በሷ ብርታት ነው ። አባታቸውማ ሲበዛ የዋህ ነው። ሴቶቹንም ባለማስተማሯ ያንገበግባታል ። የኖረ ተማሪ ቤት ደግሞ ጥሩ ነው” በማለት ልጆቹን አልብሰውና ቀልበው ማስተማር ለሚችሉት ለወ/ሮ ጌጤነሽ በየጊዜው የልጆች ቀለብ እየተላከላቸው እንዲማሩ ተደረገ ። አራተኛና ሦስተኛ ክፍል ደርሰዋል ። የወ/ሮ ጌጤነሽ ባል ፣ ባንድ በኩል የሚያሳርሱ ፣ በሌላ በኩል ማር ፣ ቅቤና ጌሾ የሚነግዱ ሲሳይ ንብረታቸው የተትረፈረፈ ነው ።

* * *

አውቶቡሱ ፣ ሜዳ ሜዳውን ተግለብልቦና ቁልቁለቱን ተንደርድሮ ፣ ዳገት ሽቅብቱን እየተንጣጣና እየቃተተ ፣ አጣዬን ፣ ሰንበቴን ሸዋሮቢትንና አርማኒያን ዐልፎ አራት ሰዓት ላይ ደብረ—ሲና ገባ ። እነ ቀኛዝማች ከሾፌሩ ጋር ቡና ቤት ለመግባት መንገድ ሲጀምሩ ፣ ምንዳዬ ትዝ አላቸው ።

መንገደኞች በሁለቱ በሮች ሲወርዱ ፣ “ብዙ እንዳትቆዩ ! ቶሎ በልታችሁ ተመለሱ ! እዚህ እናንተን ሲጠብቅ እሚውል የለም ! ገና ስንትና ስንት መንገድ ነው እሚቀረን ፣ በጊዜ ካልገባን አዳሚ የዱርዬ መጫወቻ ትሆናለህ” አለ እበሩ ላይ ቆሞ የሚያስጠነቅቀው ጸጉረ—እንጭብር ቱታ ለባሽ ‘አውታንቲ’

“አንተ ማነህ ? እስቲ ምንዳዬ ብለህ ጥራልኝ እባክህ ?” አሉት ቀኛዝማች ።

ምንዳዬ ፈጠን ብሎ ወርዶ ስላልተከተላቸው ፣ ቅር ብሎት በሩ ላይ ደርሶ ነበርና ገና ከመናገራቸው ዱብ አለ ።

“ና እንጂ! ከእንግዲህ ወዲያኮ ሌላ ምሳ መብሊያ የለም” ብለው በፈገግታ አዩት ። ኃፍረትና የእንግድነት ስሜት እየተጫነው ፣ “እኔ እዚሁ እመኪናው ላይ እእያለሁ ፣ አንቱን እከተልሁ እንደሁዬ እሚበላማ ይሻለሁ” ብሎ አንገቱን ሰበር አደረገ ።

“መያዝህንማ መች አጣሁትና ፣ ና ግድ የለህም ፣ ከዚሁ አገር እየለመድክ ትሔዳለህ —— ና !” ብለውት መንገድ ሲቀጥሉ ፣ አለ አሳብ ተቀምጦ ያጨማደዳትን ዙሪያ ቅምቅም ፤ ወገበ ሽንሽን ፤ አፈ—ሰፊ ቁምጣ ሱሪውን እያወናወነና ፣ ከታጠበች ውላ ያደረች ነጠላውን አጣፍቶ ዱላውን እንደያዘ ከመንገድ በታች ወደሚገኝ ቡና ቤት ተከትሎ ገባ ፤ ቀደም ብሎ የገባው መንገደኛ እንደልቡ እያውካካ ይበላል፣

ይጠጣል ። እንቀኛዝማች ሲገቡ ደንገጥ ያለ ፣ ወይም ኖር ብሎ የተቀበለ ፣ ገለል ብሎ መንገድ የለቀቀ ፣ እንደ ሣር—እምባ ወይም እንደ ማጀቴ ሰዎች በተለየ አክብሮት እጅ የነሣ ሰው ባለማየቱ ምንዳዩ ተገረመ ።

ሾፌሩና እንቀኛዝማች በጠባብ ቁልቁለታማ የቤት ውስጥ መተላለፊያ አልፈው ፣ ግርግዳ ላይ በምስማር ተንጠልጥሎና ተለጥፎ የእጅ ውሃ ከሚያንቆረቁረው ገረወይና ላይ ተራ በተራ ሲታጠቡ ፣ ምንዳዩ ጠንቀቅ ብሎ ያያል ። እሱም ያንን ሲፋተግ የሚሰማ ሸካራ እጁን ታጠበ ። ሦስቱ ባንድ ጠረጴዛ ዙሪያ ሲቀመጡ ፣ ምንዳዩ የት እንደሚቀመጥ ግራ ገብቶት አካባቢውን በኃፍረት እያየ ፣ “ምነው ባልመጣሁ ወንድሜ! እዚያው እንደ ቢጤቴ በበላሁ!” እያለ ቆም እንዳለ ፣ ቀኛዝማች ፣ “እህ? ታጠብክና መጣህ?” ብለው ባይናቸው ወንበር ፈለጉለትና “ያውልህ እዚያ ጋ ወንበር” ብለው በጣታቸው አሳዩት።

ግር እያለው ወንበሩ ጠርዝ ላይ ሲቀመጥ ፣ ዱላውን በጭኖቹ አጣብቆ በግራ እጁ አነቃት ። ትላንትና ከሣር—እምባ ወደ ማጀቴ ሲሔዱ ፣ ቸርነት ቀኛዝማችን ባለማጀቡ ዱላ ብቻ በመያዙና በኋላም ምንዳዩ ጠበንጃውን ሲሰጠው እሱም ዱላውን ተቀብሎ ስለነበር ፣ ዱላውን ሲያይ ባልንጀራው ትዝ አለው ። ወዲያው በጤፍ እንጀራ ሁለት ዓይነት የጾም ወጥ ፣ ሁለት ሾጣጣ ቃሪያ አስከትሎ ቀረበለት። ተስተካክሎ ሳይቀመጥ መብላት ጀመረ ።

ከነቀኛዝማች ጋር የተቀመጠው ሾፌር ፣ እግሩን አንፈራጦና ወደ ጠረጴዛው አቀርቅሮ በሚያበለጨልጭ ብርማ ማንኪያና ሹካ ፣ እያንዘላዘለና እየጠቀለለ ፣ ሹካውን ብድግ ያደርግና ወደሚዝለገለገው ነገር ጉንበስ—ጠጋ እያለ ሲበላ ፣ ምንዳዩ ድንገት ዐይኑን ወርወር ሲያደርግ በማየቱ ክው ብሎ ደነገጠና ፣ “አበስ ገበርኩ!” ብሎ ቶሎ ዘወር አለ። አንዳች ነገር ታይቶት ዝግንን—ስቅጥጥ አለው ። አንጀቱ ተቆለፈ ። “ምኑን ይሆን እያንዘላዘለ እሚበላው? እንካከተውብኝ ይሆን እምላኬ ?” ብሎ ብሽ አለው ። “እህሉ ላይ ምን አየህበት ቢሉኝስ? እነሱ የበሉትን እኔ መተየስ የሌላ ያስመስልብኝ የለ ?” በማለት እየተናነቀው በልቶ ቁራሽ ስትቀረው ፣ እጁን ወንበርና ጠረጴዛው እግር ላይ አባብሶ ተቀመጠ ። እንቀኛዝማች ሲታጠቡ ሲነሡም ፣ አብሮ ሔዶ ታጠበና ተመልሶ ሲወጣ ሾፌሩን ተጠየፈው ።

“በል ሒድ ግባ ፣ መጣን ——” አሉት በትዕዛዛዊ ድምፅ ። እጁን ዱላው ላይ እያሻሸ ወደ አውቶቡሱ ሲመለስ ፣ ቀደም ሲል ልብ ብሎ ያላያቸው መኪናዎች በዙበት ። ሙዝ ፣ ትርንጎ ፣ ሸንኮራ አገዳ ፣ ሎሚና ቆሎ የሚሸጡ ሰዎች ፣ ከወዲያ—ወዲህ የሚተራመሰው

መንገደኛ ፣ ተጓዦችን የሚጣራ የመኪና ጡሩምባ ፣ ልዩ ልዩ ዘፈን የሚያሰሙ ድምፅ ማጉሊያዎች — — —አካባቢው ጭምር ግር አለው ። ተሳፍሮ የመጣበት መኪና የትኛው እንደሆነ ጠፋው ። ዙሪያውን እየዞረ አንድ ባንድ አየ ። ሦስቱ እሽንጣቸው ላይ ፣ አፉን ከፍቶና ጥርሱን አሹሎ የሚዘል ጎፈራም አውሬ ተስሎባቸዋል ። “የኛ እንዲህ ያለ ስቅል አልነበረበትም ፣ እንዲያው ቅጠልያ ነው” ብሎ ያንበሳውን ሥዕል ትኩር ብሎ አየው ። ሌላ ቀይ ሻንጣም አውቶቡስ ላይ የሚጋልብ የነጭ ፈረስ ሥዕል አየና ፣ “ይኸም አዶል” ብሎ ዘወር አለ ። ወዲያው አረንጓዴ ቀለም የተቀባውን አውቶቡስ አግኝቶ ጠጋ ሲል ፣ ድንገት የኋላው በር ተከፈተና አጠገቡ የነበሩትን ሽማግሌ አያቸው።

“አሁን እኔ ነኝ ከተማ ገብቼ እምሠለጥነው” ብሎ ራሱን በትዝብት ገመገመ ። በሦስት መደዳ አዝራርና በትልቅ መርፌ ቁልፍ ከተቆለፈችው ከደረት ኪሱ ፣ በትንሽ እራፊ የተቋጠሩ ሳንቲሞች አውጥቶ ሙዝና ሎሚ ገዛ ። ለሽማግሌው ሁለት ሙዝና ሎሚ ሰጣቸው ።

የጣርማበር ተራራ ፣ ትላልቅ የአለትና የቋጥኝ ፍላጭ ንብብሩን ፣ ወጣ — ገባ ገጣጣ ተረተሩን አግጦና ቀዝቃዛ ጉማም እየሩን ተከናንቦ፣ ከደብረ—ሲና ከተማ በስተምዕራብ ራስጌ ፣ ከሰሜን ወደ ደቡብ እየጓነ ፣ እየረበደና እየተዳፋ ተንሰራፍቷል ። ከተራራው እግር እስከ ደረቱ እየተጠማዘዘ የተዘረጋው የመኪና መንገድ ሰፊ እርከን ይመስላል ።

የደብረ ሲና ከተማ ጣርማ በርን አንጋጣ ስታይ ፣ ትልቅ ዔሊ ሥር ያረፈች ቢራቢሮ ስትመስል ፣ እሱም ግጥብጥብ ደረትና ደንደሳም አለቱን አንገልጦ ቁልቁል ይመለከታታል ። ዐልፎ—ዐልፎ ብትፈራውም ፣ እንደማይጨክንባት ታውቃለች ። እሷስ ምኗ ሞኝ ነው? የዘነጋ ተወጋ ብለው ያማከሯት ይመስል የባሕር ዛፍ አጥሯን ገጥግጣዋለች ። እሷ ያለ እሱ ፣ ግርማ ሞገሷ ተቀንሶ የምትቀል ፣ እሱም ያለ እሷ ዝናው ታውቆ ፣ ስሙ ጐልቶ የማይጠራ ይመስላሉ ። እኩያው አለመሆኗን ግን ማንም ይመሰክርለታል ።

ደብረ ሲና ፈጽሞ ሳትታሰብና ሳትታለም ፣ ሳትወለድና ሳትከተም የትየለሌ ዘመናት ቀድሟት ኖሯል! ደብረ ሲና እምትባል ትንስዬ ከተማ እግሬ ሥር ትቀረቆር ይሆናል ብሎ በሕልሙም በውኑም አስቦት አያውቅ ። የዛሬን አያድርገውና ያነዩ ከዘመናት በፊት የነበረውን የልምላሜ መጐናጸፊያውን ፣ ዛሬም እንደ ተከናነበ ቢኖር ኖሮ፣ እሱ ድንቅ ደብር ፣ እሷም ትራስጌዋ ያማረ ከተማ ትሆን ነበር ። ማን ያውቃል ፣ አንድ ቀን ይሆን ይሆናል እንጂ ዛሬማ ፣ ጨርቁን ጥሎ ፣ እላቂ ነጭ ሻሽ ሸብ ያረገ ንክ ደብተራ መስሎ በፀሐይና በውርጭ

አሳረ—መከራውን ያያል ። በጉም ሽንት ጠል የጸደቁ ቁጥቋጦና ጦስኝ ቢያጽናኑትም ፣ እርቃኑን ስላልሸፈኑለት ያለት ጎኑ ገጢል ።

ደብረ—ሲናም ዝናውን ሰምታለች ። እኩዮቹም ከሩቁ ይመሰክሩ ለታል ። እንዲህ ሁለመናው ተቆፍሮና ተነድፍሮ ያዳሜ መፈንጪያ ከመሆኑ በፊት ፣ ሰንቱን ጉረኛና 'ማ እንደኔ' ባዩን ሁሉ ወገቤን ሲያ ሰኘው ኖሯል ። አይቆጪውም ። ዛሬም ቢሆን 'ዕውቀት የተላበሰ ሰው ተራራ ይነድላል' እሉ ሆነና ተባብረው ቢነዳድሉትም ፣ ሰንቱ መኪና አልቅሶና ፈሱን ጠብሶ 'አውጣኝ ሞተሬ' እያለ ሲንፏቀቅና ሲያዘግም እንደሚውል ደብረ—ሲናም ትመሰክራለች ። ምን እቧ ብቻ! አይርቁና አይቀርቡ ቢጤዎቹም ያውቁለታል ። ደብረ—ሲና እግሩ ሥር እንደ ተቆረቆረችማ ፣ በሁለቱ ያልቀና ጋራና ሸንተረር ፣ አረህና ሸለቆ ፣ አሻ ግሮ ያላየ ተራራም አልነበረም ። መቆፈርና መደፍጠጡን እኮ ቢቀ ምሱት ፣ ከቀያሽ ዐይን ሰውረኝ ሲሉ !!

አውቶቡሱ ሲንቀሳቀስ ቀኛዝማች ፣ ምንዳዬን አሻግረው አዩት። መኪናው ወደ ተራራው ወገብ እየተጠጋ ሲሔድ ፣ የከተማዪቱ ቤቶች ባረንጓዴ ወረቀት ላይ የተረጩ የነጭና የቡናማ ቀለም ፍንጥቅጣቂ ዎች መሰሉ ። የዋሁና ታማኙ ጣርማ በር ከፉ አስቦና ፈጽሞ አያው ቅም እንጂ ፣ ከገላው ቆርሶና ከቋጥኙ ገምሶ ቢንድ ፣ ደብረ—ሲናም ደብረ—ሲና አትሆን ፣ እሱም ከንቱ የተራራ ቅሌታም ተብሎ ፣ ድን ጋይህ ላፈር በተባለ ነበር ። ታዲያ ካለ ነገሩ እንዲህ ያለውን ቅሌታም ናዳ ለቆ አያውቅም ።

ምንዳዬ ፣ በሁለቱ ትናንሽ ዋሻዎች ተደንቆ ሳያባራ ፣ አውቶቡሱ ከረጂሙ ዋሻ ዘው አለ ። ዋሻው ከወደሚገቡበት በኩል ሆነው ሲያዩ ፣ ከሌላው ጫፍ ያለው የመውጫ በር ጠበብ ያለ የፉካ ቀዳዳ መስሎ ይታያል ። አንዳንድ መንገደኞች ስለ ዋሻው እርዝማኔ ፣ የተጋነነ አስተ ያየት ይሰጡ ነበር ።

"አዬ ሥራ ሆዬ!" ሲል ምንዳዬ ተገርሞ ፣

"ጣልያን ምን ያልሠራው ሥራ አለ? እሱ ነው የሠራው" አሉት ያጠገቡ ሽማግሌ ሳይጠየቁ ። መኪናው ትንፋሽ መለስ ያደረገና አቅም ያገኘ ይመስል ፍጥነት ጨመረ ።

ምንዳዬ ፣ ደረቱ ላይ አንዳች ነገር እየተንተከተከና እየተጉላላ አቅል አሳጣው ። ታመሰ ። ሽቅብ—ሽቅብ አለው ። ሁኔታው ስለ ገባው ደነገጠ።

"ወይኔ ምንዳ! ገና ዛሬ ተዋረድኩ!" አለ ። ከፉኛ አጣደፈው ። ከፊት ለፊቱ ከመስኮቱ በኩል የነበረውን መንገደኛ ከወደ ትከሻው

ነካ ነካ አድርጎ ፣ "ወንድሜ፣ እንደዬ ብትቻገርልኝ ፣ ሊጣላኝ ነው መሰለኝ ይተናነኸኛል ። ሽቅብ—ሽቅብ ይለኛል ። የሰው መኪናና ሰው ታላበለሻሽ እንዳፍታ ብትነሣልኝ" አለ እየፈራ ።

"እኔም እንዳንተው ይጣላኛል ብዬ ነው ፣ መስኮቱን ሙጥኝ ብዬ ደይ—ደጁን እማየው" አለው ዘወር ብሎ ።

"ምን ያህል ብቆይ ብለህ ነው ፣ ሳንዳፍታው ነወዬ ፣ እያው ተኸምጨ አልቀር — — —" አለ ደረቱ ላይ እየተንተከተከበት ። እንደገና መለስ ብሎ አይቶት ፣ በርግጥም እንደ ተቸገረ ገባውና ተነሣ ለት ።

"ምን ያለው ሰውዬ ነው ወንድሜ፣ እንዳያመልጥህ አፍክን አፍኚ —— በል ቶሎ ዞረህ ና!" ሲል ፣ ሌሎቹም ፈጠን ብለው የጐን ዮሽ እየተንፏቀቁ ማለፊያ ለቀቁለት ።

ምንዳዬ ፣ በግራ እጁ አፉን ግጥም አድርጎ መርጎ እየተንገዳገደ እንደ ምንም መስኮቱ ጋ ደረሰና ፣ ራሱን በመስኮቱ አውጥቶ ደብረ—ሲና የበላትን ሙልጭ አርጎ ዘረገፋት ። ዐይኖቹ እንባ አቅርረው ላቡ ግን ባሩ ላይ ችፍ አለ ። ነፍሱ መለስ አለች ። እየተዥጎደጎደ የሚከተለበው ቀዝቃዛ አየር ላቡን አትንኖ አቀዘቀዘው ። ምራቁን በተደጋጋሚ ጢ—ቅ! ብሎና አፉን በነጠላው ጫፍ አባብሶ ዐረፍ አለ ።

"ጥኢት ቆየት በል ፣ በወጉ ይለይልህ ! ሙልይ ብሎ ቲወጣልህ ነው ደጉ !" አለው ቦታ የለቀቀለት ። በአቅራቢያው የነበሩት ሰዎች ፣ በተጠየፈ ስሜት አፍና አፍንጫቸውን በሸማቸው አፍነዋል ።

"መኪና ላይ እሚወጣ ሰው ዐመሉን ታወኸው ፣ ምናምኒት መእመስ የለበትም" አለ አንዱ ።

"አሂሂ ! መይ በሱ ሆነና ! እንዲያው አንዳንዱን እንዲሁ ይጣላ ዋሊ ፣ ይኸው ሰንቱ ሰው እማዶል ወይ እምብርቱ እስቲገለበጥ በልቶ አሁንም እሚያሻምደው !" አለ ሌላው ቀበል አርጎ ።

ምንዳዬ ፣ ቀለል እንዳለውና ሆድ ዕቃው እንደ ተረጋጋ ፣ ወደ ቦታው ተመልሶ ሎሚውን እያሻሸ ማሸተት ጀመረ ።

አውቶቡሱ ከቀኑ ዐሥር ሰዓት ተኩል አዲስ አበባ እንደ ደረሰ ፣ አንዳንድ መንገደኞች ሾላና ቀበና ወርደው ፣ ጉዞውን ቀጠለ ። ምንዳዬ "አዲስ አበባ ገባን" ከተባለበት ጊዜ ጀምሮ ከመንገዱ ግራና—ቀኝ ያሉትን ቤቶች አፉን ከፍቶ ሲመለከት ፣ አንዱን አጣርቶ ሳያይ ሌላው እየተተካ መኪናው ሲገሠግሥ የሚያየው ነገር ሁሉ ወደኋላ እየተፈተለከ

ያመልጠዋል ። በዚያን አኳኋን የሚያልፉት ልዩ ልዩ መኪናዎች ውልብ ሲሉ ትኩር ብሎ ያያቸዋል ። በሁለቱም አቅጣጫ የሚጓዘውን ሕዝብ አይቶ ፣ ‘እንዴት ያለ ትልቅ ገበያ ቢኖር ነው ቢጓዝ—ቢጓዝ እማያልቀው’ አለ በሐሳቡ ። አውቶቡሱ ቅድስት ማርያም ቤተክርስቲያን ሰሜናዊ በር ፊት—ለፊት ደርሶ እንደቆመ ፣ ጥቂት ሰዎች ጓዛቸውን እየያዙ ወረዱ ። እንደገና ወደ ቀኝ ታጠፈና ጥቂት ተጉዞ ቆመ። አውታንቲው ወርዶ ወደኋላ ዞረና መኪናው ላይ ተለጥፎ የታሰረውን መሰላል ዘረጋው ። ቀደም ብለው የወረዱት ቀኛዝማች በተከፈተው የኋላ—በር ወደ ውስጥ ብቅ ብለው ፣

“ምንዳ! ደርሰናል እኮ! ናውረዲ!” አሉት ። ሲወርዱ ባለማየቱ ደንግጦ ተገረመ ። የስንቅ ከረጢቱን እንጠልጥሎ በፍጥነት ወረደና ዱላውን ይዞ ከበስተኋላቸው ቆመ ። የሚያየው ነገር ስለ በዛበት ግር አለው ።

ሁለት ዕቃ አውራጅ ሸቃዮች የቀኛዝማችን ጓዝ አውርደው አንድ ላይ ደበሩት ። “ይኸው ነው? የቀረ የለም?” አሉ እንጋጠው እያዩ ።

“የለም! ይኸው ነው!” አለ አውታንቲው ፣ ዕቃውን አስተካክሎ ሸራውን እየዘረጋ ። አውቶቡሱ ጉዞውን ሲቀጥል ፣ ምንዳዬ ትኩር ብሎ እያየ ባይኑ ሸኘው ።

በተቀለለው ጓዝ ዙሪያ የቆሙት ደረተ—ገላጣና ጭቅቅታም ጸጉረ እንጭብር ፣ አዳፋ ለበሶች ፣ ፍም የመሰሉ ዐይኖቻቸውን አጉርጠው ያያሉ ።

“በነዚህ በቀፈታሞቹ ይብሳል ፣ ምድረ—አባሕና !” ይላሉ እንደ ተለመደው ። የሦስቱም ሱሪ እተለያዩ ቦታ ላይ ተቀዳዶ ፣ በማይመሳሰሉ ጨርቆች ተጥፏል ። የጀርባና የትከሻቸው ላይ ልብስ ፣ የቀድሞ ቀለሙ ጠፍቶ ጤፍ መስሏል ። ምንዳዬ የቀኛዝማች ሎሌዎች መስለውት በአቀባበልና በሁኔታቸው ተገርሟል ። “ያዲሳባ አሽከር ጌታውን አያከብርም ማለት ነው? ምን ይመሳስላሉ ደሞ ?” ብሎ በንቀት አያቸው ። እንደኛው ኩሊ የቀኛዝማችን ግቢ የብረት በር እንኳኩቶ አስከፈተ ። ዘበኛው መንገዱን ተሻግሮ እጅ ነሣና ገለል ብሎ ቆመ ።

“ቤቱ ይኸ የምታዩት ነው” አሉ ቀኛዝማች ።

“እኮ ስንት ይከፍላሉ? ከአውቶቡሱም ላይ አውርደናል” አለ አንዱ እሸቦ ፊት ።

“እናንተ ተናገሯ! ብታወርዱም ቤቱ ቅርብ ነው!” አሉ አቶ ወርቅነህ ኮራ ብለው ።

“በያንዳንዱ ስምንት—ስምንት ፍራንክ ትከፍላላችሁ!” አለ አጠር ያለ ቀይ ዳማ ደንደሳም ።

“እንጦጦ አድርሱልን እኮ አላልናችሁም! ቤቱ ይታይሃል!” አሉ አቶ ወርቅነህ ቆጣ ብለው ።

“እንጦጦ ድረስማ ሦስትና አራት ሰይቼንቶ ያስፈልጋችኋል” አለ አንደኛው የተመለመለ አጠና የመሰለ ከሲታ እየሣቀ ።

“የምን ንትርክ ነው! ትወስዳላችሁ አትወስዱም!” አሉ ቀኛዝማች ጮክ ብለው ።

ምንዳዬ ፣ ሰውዬው ሲቆጡ በማየቱ ዱላውን ጠበቅ አድርጎ ተመቻችቶ ቆመ ። ማንም አላየው ። ኩሊዎቹ እርስ በርስ ተመካከሩና ፣ “በሉ ስድስት—ስድስት ፍራንክ ትከፍሉናላችሁ” አለ ቀይ ዳማው ደንደሳም ።

“ትወስዱ እንደሁ ውሰዱ! አለበለዚያ ዞር በሉ ከዚህ! እንግዶች መሰልናችው እንዴ ፣ ከነሱ እኩል ቆመን ስናወራ ጊዜ?” አሉ አቶ ወርቅነህ ደማቸው ፈልቶ ።

ኩሊዎቹ ተበሳጭተው ገለል—ገለል ሲሉ ፣ አንዱ ወደ ምንዳዬ ቀረብ በማለቱ፣ “ወሒድ ታጠገቤ!” ብሎ ዱላውን እዞሮ አፈጠጠበት።

“ይቺ ፋርጣ እንዳትነፋሽ! እነሱ ጋ ቀልድ የለም” አለ ቀጭኑ። እነቀኛዝማች ሣቅ አሉ ።

“በሉ እናንተ እንዳላችሁ ። ዛሬ ቤሽቲያ ቀን ነው! እናቱን! ጮርናቄና አቦስታ ከተገኘ ይበቃል” ብሎ አጠር ያለው ወፍራም ሊሸከም ጉንበስ ሲል ፣ አንዱን ስልቻ ጤፍ አሸከሙት ። ሦስት ሦስት ጊዜ ተመላልሰው አደረሱና ፣ ከዘበኛው ጋር አጥሩ በር አጠገብ ቆሙ ። እነቀኛዝማች ወደ ግቢ ገባ ብለው ፣ “በደንብ አስቀመጡት?” አሉት ዘበኛውን ።

“አዎ” አለ ባጭሩ ።

ምንዳዬ ፣ መንገዱን ከተሻገረ በኋላ አብሮ ወደ ግቢ በመግባት ፋንታ ፣ ካጥር ውጪ ግንቡን ተደግፎ ቆመ ። ኩሊዎቹ ገንዘባቸውን ተቀብለው ሲወጡ ፣ ወፈር ብሎ ዐመድ የነዛበት መሳዩ ፣ ምንዳዬ በማያውቀው አኳኋን ከእጅና ከትከሻው እንደ መናጥ መንዘር

እያለ ፣ "አጠቃቀስኩ!!" ብሎ የሚመታው አስመስሎ ለቀልድ ያህል ሲቃጣው ፣ ምንዳዬ ከፉኛ ደንግጦ ባነነና ፣ "ምንዳ ገላግሌ!!" ብሎ በያዘው ዱላ ጀርባው ላይ አቦነነው ። ደህና አድርጎ አቅምሶት ኖሮ ፣ "አ!!" ብሎ ከትከሻው ልምጥ አለ ። ምንዳዬ አጠገብ የደረሰው ረጂም ቀሸረር ኩሊ ፣ እጅግም ባልከረረ ፈጣን ምት ምንዳዬን እጉንጩ ላይ ሲያቀምሰው ፣ ብዥ አለበት ። በነጠላው አንቆ ሊደግመው ሲል ቀኛዝማች ዘለው ወጡና ፣ "ልቀቀው!" ብለው ሽጉጣቸውን መዘዙ ። "እከካም ሁሉ! ማን አባቱ ነው እሚነካው? አንድ ባንድ አነጥፍሃለሁ!" ሲሉ ደንግጦ ለቀቀው ።

በመመታቱ ደንገጥ ያለው ምንዳዬ መለስ ስላለለት ፣ መኻል እና ቱን ሊከካው ሲል በዘዴ ወደ ጐን እመር ስላለበት ሳተው ። ኩሊዎቹ እየሣቁና እየዛቱ ሲሔዱ ፣ "ምን ይሆናል! አላገሩና አለቦታው ተገኝቶ ነው እንጂ ፣ በቁምህ ነበር ሽንትህን እሚያሸናህ" አሉ ቀኛዝማች ጮክ ብለው ። ምንዳዬ ከንፈሩን እንደ ነከሰ ቀኛዝማችን ተከትሎ ወደ ቤት ገባ። እነ አቶ ወርቅነህ ሳሎኑ ውስጥ ፎቴ ወንበሮች ላይ ተዝናንተው ሲቀመጡ ፣ እሱ ግን ፈንጠር ብሎ እንጨት ወንበር ላይ ፀረፍ አለ ። "ዋ ባዶ እጅ መሆን! ይኸነዬ በጥይት እማንጠራራውን!" አለና እንዴት በዱላው እንደ መታው ሲታወሰው ፣ 'አላስተረፍኩትም ፣ አንጀቱን አርሻለሁ ፣ እሳቸው ባይደርሱልኝ ግን ፣ ለሦስት አፈር መሬት ያስግጡኝ ነበር' አለ በልቡ እየሣቀ ።

የስንቁን ከረጢት እግሩ ሥር አኑሯታል ። ቀስ በቀስ ክፍሉን ተመለከተና ፣ ከወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ይበልጥ ተደነቀ ። ተወልዶ ያደገበት መንደርና አካባቢ ፣ ልኬለሽ ፣ ልጆቹና ቸርነት ታዩት ። ገና ካሁኑ ትዝታቸው ሰቦት ፣ አዲስ የናፍቆት ዘር በልቡ ውስጥ ተዘራ ።

* * *

"ከእንግዲህ ወዲያ መጠንከር ነው" አሉ አቶ ወርቅነህ ። " ሰው ሁሉ ተሻሽሎ ያደገው ፣ በብልጠትና በብልሃት ነው ። አዳዲስ ወዳጅና ዘመድ ባገኙ ቁጥር ፣ ጠቃሚ ጠቃሚውን መምረጥ ያስፈልጋል። ማግበስበስ አያስፈልግም ። ምንም ይሁን ምን የውለታ ትንሽ የለውም። አንድ ሰጥቶ ሁለትና ሦስት መቀበል ነውር አይደለም ። ማንኛውም ሰው በቅድሚያ የሚያስበው ስለራሱ ነው ። ዋናው ቁም—ነገር ታዲያ ፣ እስኪይዙና እስኪደላደሉ ድረስ እንደ ሐረግ ቀስ ብሎ ነው መንጠላጠል" ብለው ወደ ኋላ ተለጠጡ ።

"እውነትዎን ነው! መቼም መስንበቻውን ፣ ብዙ ቁም—ነገር እሜውቶዎታለሁ ። ለእንደርስዎ ያለ ብልህ ሰው ደግሞ ፣ በመጠኑ

ከነገሩት ይበቃዋል ። በዚህ ላይ ከሩቅ ጮማ የቅርብ ቆሎ ይበልጣል ። መቼም ነገሬ ሳይገባዎት አይቀርም ። ሩቅ ቦታ ያለ ርስት የማንም መቀለጃ ነው" አሉ ቀኛዝማች ።

"ያ ያባት ርስት ፣ ያባት አገር መሬት ነው ። ለልጅ ፣ ለልጅ—ልጅ የሚተላለፍ ነው ። ሰው ጫማ ጠበበኝ ብሎ እግሩን አይከረክምም ፣ ባይሆን ጫማ ይለውጣሊ! እና ያኛው ፣ መሠረትና ማረፊያ ነው ። እኛ እኮ መነጽሩ ያለው በእጃችን ነው ። ጥሩ—ጥሩው መሬት የት ቦታ እንደሚገኝ እናውቀዋለን ። እያጣራ የሚነግረን ሰው ይዘናል ። መስነፍና ችላ—ችላ ማለት የለብንም ። እኔ እንኳ የያዝኩትን ይባርክልኝ ። እንኮይ የመሰለች ልጅ ጀባ ስንለው ፣ ውለታችንንማ ካልከፈለን ምን ዋጋ አለው?" አሉ አቶ ወርቅነህ ፈገግ ብለው ።

"እረ የውለታው ጋጋታ ቀርቶብኝ በገዛ ገንዘቤ!" አሉ ቀኛዝማች ውስጥ ውስጡን ተደስተው ፣ ላይ—ላዩን እየተኩራሩ ።

"በገንዘብዎም በኩል ቀስ ብለው ይደርሳሉ ፣ እሱን ለኔ ይተዉት" አሉ አቶ ወርቅነህ ፣ በወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ በሞገስና በላቀች ምክንያት የሚገኘው ጥቅም እየታያቸው ። ቀኛዝማችም ባላሰቡት ሁኔታ ስለሚገኘው ጥቅም እየተገረሙ ልባቸው ተስፋ አደተ ።

ከወደ ማድቤት በኩል ባለው በር የሚገባው አየር ፣ የቡናና የወጥ ሽታ እየወሰደ ቤቱን አወደው ። የግቢው የብረት በር አአአ! ኢኢኢኢ! የሚል ድምፅ ከማሰማቱ በጓሮ በር በኩል ወ/ሮ መንበረና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ተከታትለው ገቡ ።

አቶ ወርቅነህ መዘውር ፣ ካንገት በላይ ሣቅ—ፈገግ ቢሉም ውስጣቸው ተከፋ ። 'እስቲ ምን አስቸኮላቸው ፣ ባለቤትዬዋ ብትኖርስ?' አሉ በሐሳባቸው ። ሴቶቹ ከነቀኛዝማች ጋር ከተሳሳሙ በኋላ ፣ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ መለስ አሉና ፣ "ውይ ምንዳ! መጣህ? እሰይ! እሰይ! እንኳንም የመጣህ?" ከማለታቸው ተነሣና ተሳሳሙ ። ደስ አለው ።

"ምነዬ ገባችሁ?" አሉት ።

"ጥኢት ቆየት ብለናል" አለ ምንዳዬ እንደ ቆመ ።

"በል ተኸመጥ ፣ ሚስትህ ደህና ነች? ልጆችህስ?"

"ደህና ናቸው ። አንቱስ ደህና ነሁ?" አለ አቀርቅሮ ።

"ደህና ነኝ! እዝጊሐር እምስጌን! ተኸመጥ!" ብለው ተመለሱ ።

* * *

እነ ቀኛዝማች ፣ ደብረ ቢና ቁርስ በልተው ሲወጡ ፣ የይፋትና ጥሙጋ አውራጃ ፍ/ቤት ዳኛን ያገኟቸውና ዳኛው ካልጋበዝኩዎት ይላሉ ። የአውቶቡሱ መነሻ በመድረሱ ቀኛዝማች አመስግነው ፣ ነገር ግን ፣ አቶ ወርቅነህ መዘውር ቤት ስልክ ደውለው በመንገድ ላይ መሆናቸውን እንዲነግሩላቸው በትሕትና ይጠይቋቸዋል ። ዳኛውም ስልክ ቁጥሩን ከመዘገቡ በኋላ ፣ "ባለቤትዎ ደህና ናቸው ?" ይላሉ ።

"ደህና ነች ፣ ለሚካኤል ድግስ እዚሁ ሰንብተን ፣ እኔ ቀደም ብዬ መመለሴ ነው ። እሷም ሰንበትበት ብላ ትመጣለች" ይሏቸዋል ። ዳኛው ከእኩለ ቀን በፊት መልእክቱን ሲነግሩ ፣ "ሁሉም ናቸው የመጡት?" አሉ ወ/ሮ መንበረ ።

"እዎ! ቀኛዝማችና አንድ እንግዳ ሰው አብረው አሉ ፣ ባለቤትዬዋ ግን አልመጡም" አሉ ሚስትዬዋንም የተጠየቁ የመሰላቸው ዳኛ ። ወ/ሮ መንበረም ስለ ወንዶቹ እጠይቅ ብለው የወ/ሮ እልፍ—ይከንዱንም አለመመለስ ሰሙ ። ቤቶቹ ይህን ማረጋገጫ በማግኘታቸው ስተት ብለው ወደ ቀኛዝማች መኖሪያ ሔዱ ። ሆኖም ዘው ከማለታቸው በፊት ዘበኛው ባልገባው የአጠያየቅ ዘዴ የሴትዮዋን አለመምጣት ዳግመኛ አረጋግጠዋል ።

* * *

ከ'እንደምን ሰነበታችሁ' በኋላ ፣ እንዷ ለባለቤታቸው ፣ ሌላዋ ለአስቀማጫቸው ፣ በስልክ የተነገረውን መልዕክት ነገሯቸው ። ቅር ተሰኝቶ የቆየው የአቶ ወርቅነህ ልብ ተረጋጋ ።

ሠራተኛይቱ እጅ አስታጥባና ገበታ አቅርባ ጠላ ቀዳችላቸው ። ምንዳዬ በሚያየው ሁሉ በመገረም አንዳንድ ውል—የለሽ ሐሳቦች ሲያስብ ቆየና ዐይኑን ወደ ጐን ጣል ሲያደርግ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን ያያቸዋል ። "እኚህ ሴትዮ ፣ ብለው ብለው እንዲህ እሚያጥበረብር ቤት ገብተው ዓለማቸውን ያዩ ጀመር ። ለካ ሁሏም የተባላችው ለዚህ ኖሯል ! በዚህ እያያዛቸውማ ቀስ በቀስ ሊያስለቅቋቸው ነው ?" አለ ወለሉን በአድናቆት እያየ ።

እነቀኛዝማች በዝግታ እየበሉና እየጠጡ ፣ ወሬውንም እህሉንም ጠገቡት ። እነሱ እንደ ጨረሱ ፣ ሠራተኛይቱ በቁርስራሹ ላይ አንድ እንጀራ ጣል አድርጋና የነካ የነካውን አስተካክላ ለምንዳዬ ስታቀርብለት ፣

"እቴ ?" አላት ድምፁን አለስልሶ ። "ይኸን አፌን ጐመጥመጥ ብለው ።"

እሱንም እንደነቀኛዝማች አጉንብሳ ማስታጠቡ እልታይሽ አላት ። "ና! ተከተለኝ" ስትለው ቀስ ብሎ ተከተላት ። የለበሳት ባለ ሰማያዊ ጥለት ነጠላ ከትከሻው ላይ ተንሸራታ ተንዘርፋለች ። አነስ ያለ በር ከፍታ ወደ ሌላ ክፍል ይዛው ገባችና ፣ "ያውልህ ታጠብ!" ብላው ተመለሰች ። አካባቢውን ቢያይ ውሃ አጣ ። ከፊት ለፊቱ ፍንጃል የመሰለ አፈ—ገላላ ቆሪ ግድግዳው ላይ ተለጥፏል ። ከወደ ግድግዳው በኩል ፣ ከጠርዙ ላመል ታህል ዝቅ ብለው ሁለት ብርማ የተቀቡ ባለ መስቀል ጉትያ ቁልም ብረቶች አፋቸውን ከፍተው አንገታቸውን ደፍተዋል ። አለፍ ብሎ ነጭ የገላ መታጠቢያ ገንዳ አየና ፣ "ይኸስ ጣጣ ቲኖርባቸው ፣ ቡሆ ማብኩያቸው ነው መሰል" አለ በግምት ። "እዚህ ውሃ እሚሉ ነገር የታል? ምን አረግ እቆያለሁ ፣ ምን ያለችው ናት ወንድሜ?" ብሎ ሊወጣ ሲል ፣ ሠራተኛይቱ የዘገየ ስለ መሰላት ፣ "ምነው አለመታጠብህ? ውሃው ሔደ እንዴ?" አለችው ድንገት ገብታ ። አንዱን ቧንቧ ከፊት አድርጋ ፣ "እንዴ አለውኮ! ና! ታጠብ ይኸውልህ" ብላው ወጣ ከማለቷ የሚንቆረቆረው ውሃ በቀዳዳው በኩል ሲሰርግ በማየቱ ፣ ወዴት ይሆን እሚገባው በማለት ጐንበስ ብሎ ቢመለከት ምንም አጣ ።

ነጭ ስኒ በሚመስለው ንጹሕ ዕቃ ላይ ብታጠብ ይቆሽሻል በማለት ከውሃው ላይ በቀኝ እጁ እየጠለፈ ወለሉ ላይ ታጠበና አፉን ሁለት ሦስትዬ ተጉመጠመጠ ። ቧንቧውን ለመዝጋት እየፈራ ጉትያውን ይዞ ከወዲያ ወዲህ አዞረው ። በመጀመሪያ በዝቶ ፣ በድጋሚው የተቃራኒ ዞር ጥምዘዛ ቀንሶ ስለ ተዘጋለት ደስ አለው ። እጁን በሸማው ጠራርጎ ሊወጣ ሲል ፣ ከፊት ለፊቱና በግራ ቀኙ ሦስት በሮች በማየቱ ግራ ገባውና ፣ "ወየው ጉድ ፣ በየትኛው በር ይሆን የመጣሁት? የዋለ አፌን ጠልቼው ነውዪ———ምነው በሾረብኝ ወንድሜ!" እያለ ቁሞ ሲያጉተመትም ሠራተኛይቱ እንደገና መጣችና ፣ "ታጠብክ ወይ?" ብላ በሩን ልትዘጋ ጠጋ ስትል ፣ ወለሉ ላይ ውሃ ፈስሶ በማየቷ "ምነው ወለሉ ላይ አፈሰስከው? የወለወልኩትን አበላሸህብኝ" ብላ ቆጣ አለች ። ምን እንዳበላሸ አልገባውም ።

"ምን ዓይነት ነገር ነው፣ የማንንም አንኮላ ባላገር ያመጡና ሰው ያስቸግራሉ ፣ ሴትዮዋን ሳሠለጥን ሰነበትኩ ፣ አሁን ደሞ ይኸን የባሰበት ይዘው መጡ" አለች በልቧ ።

ከቀረበለት ወጥ መኻል ፣ የጥቅል ጐመኑን አልጫ ወጥ ትኩር ብሎ አየው ። የሰባ ሥጋ ነው እንዳይል ፣ ሥጋ—ሥጋ አልልህ አለው ። ጐመን ነው እንዳይል ነጣበት ። "ይኸ ደሞ ምን እሚሉት ይሆን ጌታዬ? ብዬ—ብዬ ዘንድሮ ኧን እንዳይ ነገር ሳልበላ እቀራለሁ?" ካለ

በኋላ ፣ ጣዕሙን ለመለየት ያህል ሁለት ሦስትዬ ቆንጥሮ ጐረሰና ወደ
አደገበት ወጥ መለስ አለ ።

ሠራተኛይቱ ለነቀኛዝማች ቡና ስጥታ ፣ ለሱም አነስ ባልቿ
ጀሯም ስኒ ከነመቀመጫው ወስዳ እግሩ ሥር አኖረችለት ። በሦስት
ፉትታ ጨለጣት ። በደንብ በልቶ ሳይጠግብ ፣ እጁን ወደ ወንበሩ
የኋላ እግር ሰደድ አድርጎ አባበሰና ደገፍ ብሎ ተቀመጠ ። ገና ላይን
ሳይዝ መብራቱ በራ ። ጣራው ላይ ተለጥፈው የሚበሩትን ቁመተ—
ዱላ መብራቶች እንዳየ ተደነቀ ። ሌላ ክፍል የበሩትን ድቡልቡሎቹን
ወደዳቸው ። 'እንዲህ ያሉት የጠፋ ከብት መፈለጊያ ቢገኙ ጥሩ
ናቸው' አለ በሐሳቡ ።

ቀኛዝማች ፣ አቶ ወርቅነህ መዘውርንና ባለቤታቸውን ለመሸኘት
አብረው ሲወጡ በማየቱ ፣ ምንዳዬ እሱና ቀኛዝማች በእንግድነት የገቡ
መስለውና ፣ ዱላና ከረጢቱን አንጠልጥሎ እስከ ግቢው መኻል እንደ
ደረሰ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ባጋጣሚ መለስ ሲሉ ስላዩት ፣—

"ወዴት ትሔድ ልጄ? አንተኮ እዚሁ ነው ቤትህ" አሉት እየ
ፈገጉ ። ቀኛዝማችም ፣ "የኛኮ ቤታችን ይኸ ነው ። በንግድነት የገባን
መሰለህ እንዴ? በል ተመለስ!" አሉት ያ የሣር—አምባው ብልህና
አስተዋይ በማያውቀው አካባቢ በመሳሳቱ የጓደኛው ያህል ቅር እያላ
ቸው ።

የቀኛዝማች ዘበኛ ፣ የአቶ ወርቅነህን የልብስ ሻንጣና ደብረሲና
የተገዛውን ሙዝ ፣ ትርንጎና ሸንኮራ አገዳ የያዘ ባለ ማንጠልጠያ ቅር
ጫት ተሸክሞና አንጠልሎ ወጣ ። ቀኛዝማችና ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ
እነ አቶ ወርቅነህን በታክሲ አሳፍረው ሲመለሱ ፣ አቶ ወርቅነህ ደስ
አላላቸውም ። እቤታቸው እንደ ደረሱም ፣ "እሷስ የራሷ ጉዳይ ፣ አንቺ
ለምን አብረሽ ሔድሽ? ይህን ያህል ድፍረት ጥሩ አይደለም ። እስከ
ዛሬም መመላለሷን አልወደድኩላትም ። ከዚህ ሁሉ በርትታ አጠቃል
ላቸውም ። ካልሆነም እሷን የመሰለች ሴት ወይዘሮ ስንቱ ነው ፈላጊዋ ።
ቀስ ብለሽ ንገሪያት ፣ እኔም ዋል አደር ብዬ እመክራታለሁ" ሲሏ
ቸው አልመለሱላቸውም ።

ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ጥቂት ካወሩ በኋላ ፣ የሕይወት
አካል የሆነውን ልፊያቸውን ለመላፋት መኝታ ክፍል ገብተው ከብ
ርድ ልብሱ ሥር ያልተጠበሰ ሸክላ መሰለዋል ።

ሠራተኛይቱ ፣ ለራሷና ለዘበኛው ራት ስታቀርብ ምንዳዬንም
ጠርታ "ራት እንብላ" አለችው ። እሱ ግን ፣ "እኔ ይበአኛል ፣ የበላሁትም
አልጎደለ" ብሎ ተግደረደረ ።

'ካእኛ ጋ ይሻልሃል ብዬ ነው እንጂ ፣ ለብቻህ ላቀርብልህ ነበር"
አለችው በችኮላ ።

"ተበላሁማ ተሰው ጋ ነው ደጉ ። እኔ አይሻኝም ብዬ ነውዴ!"

"ቢሆንም እኛን ደስ እንዲለን አብረኸን ብላ" አለ ዘበኛው ።

"ተምሬ ነው ፣ በእቶኝ ነው ። በያ ላይ መኪናው ሲያነዝጠኝ
ውሎ..."

"ባይሆን እንኳ ቅመሰው —— ራት አይደለም እንዴ?"
አለው ።

"ቅድም የበላኸው አልጣፈጠህም እንዴ?" አለችው እየሣቀች ።

"ኧረ ተየቱ —— ለጥፍጥናውስ ምንም አይወጣለት ።"

"ባይሆን አንድ ሁለተዬ 'ንኳ ጕረስ — — የገባ አይጎዳም"
ሲለው ዘበኛው እንደ ተባለው አደረገ ።

"የጌቶች ዘመድ ነህ?" አለ ዘበኛው ። በሥራው ላይ ጠርጥሮ
ታል ።

"አዎድ!"

"መቼ ተነሥታችሁ ነው?" አለችው በተራዋ ።

"ተቤት የወጣነውማ ትላንትና ነው ፣ ማጀቴ አድረን ነውዴ—"

"ዛሬ ሰባት ሰዓት አካባቢ ነው ስልክ ተደውሏል ብለው የላኩ
ብን" ስትለው ነገሩ ስላልገባው ዝም አለ ።

"ሴትዮዋስ? እዚያው መቅረታቸው ነው እንዴ?" አለ ዘበኛው
እያላመጠ ።

"የማ ሴትዮ?" አለ ድንገት ።

"ሚስትዮዋ!"

የወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ አመጣጥ ቶሎ ገባውና ፣ "መሰንበቻውን
ይመጣሉ" አለ የወንበሩን ጠርዝ እያሻሸ ። ምንዳዬ ከራት ጋ
የቀረበለትን ጠላ ወድዶ የብርጭቆውን ማነስ ስለ ጠላው ፣ "በዚህ
ምን ያህሉ ቢጠጣ ያጠግባል?" አለ በልቡ ።

ሠራተኛይቱ ፣ "ገበሬ ነበርክ?" አለችው ።

"አዎድ!"

"እኝህን ሴትዮ ታውቃቸዋለህ እንዴ?" አለችው ።

ያልሰማ መስሎ ዝም አላት ። በሆዱ ግን ፣ "ይቺ ደሞ የማን ናት ፍየል? አሁንኮ ዐቃቸዋለሁ ብላት ፣ ነገር ተወዲያ ወዲህ ልታቋልፍ ይሆናል" ብሏል ።

"እያኛው ቤት ተበትሬ ጋ ከረጢት ቢጤ ነበረችኝ" አለ ሠራተኛይቱን እያየ ።

ከመናገሩ ፣ "ላምጣልህ እንዴ?" ብላ በፍጥነት ሔዳ አምጥታ ሰጠችው ። ከረጢቱን ፈታና ፣ ባቄላ አከል ድብልብል ዳቦ ቆሎ ሁለት ሁለቱዬ ዘግኖ ሰጣቸውና ራሱም ሲበላ ፣ "እኔኮ መጀመሪያ የመጡ ዕለት እኝህ ሴትዮ ዘመዳቸው መስለውኝ ነበር" አለች ስላልመለሰላት ።

"ሆሆ! ኧረ ዝም በይ እባክሽ? አሁንስ ምን ታውቂያለሽ?" አለ ዘበኛው ።

"ኡኡቴ! ጣቱን እሚጠባ ሕፃን አረከኝ ፣ በመጀመሪያ አልኩህ እንጂ አብረው እየተኙ ነው እሚጠፉኝ? ሞኝህን ፈልግ!" ብላው ያላመጠችው እስኪታይ ሣቀች ።

"በይ ትደግሚኝ እንደሁ ድገሚኝና ልሒድበት— — አንቺ እንደሁ ——"

"ወዮ ጉድ! የዕድሌ ሆኖ ሙጢ አፍ አያጣኝ? ስንቱን ለፈለፈችው?" አለ ምንዳዬ ። ዘበኛው ጠላውን ጨልጦ ሲነሣ ምንዳዬ ዳቦ ቆሎ ጨመረለት ። "በሉ እንግዲህ እዚያቹ እንጀዬ ልግባ ፣ ደህናደሩ" ብሎ ወጣ ።

ስለ ገጠር ኑሮ እየጠየቀችው ሲያወሩ ሠራተኛዋ የመጥሪያ ደወል ሰምታ ስትወጣ ፣ ቀኛዝማች ጋቢ ለብሰው ምንዳዬ ወዳለበት ክፍል እየተራመዱ ፣ "እዚያች እትንሿ ክፍል ውስጥ እንጥፊለት ፣ ለዛሬ እንደ ምንም ይደር" ብለው ወደ ተቀመጠበት ክፍል ስለገቡ ፣ ብድግ ብሎ ተቀበላቸው ።

"እህ! ራትህን በላህ?"

"እዎድ!" አለ አቀርቅሮ ።

"አይዞህ ትለምዳለህ! ትዝ አሉህ መሰል ልጆችህ?" አሉ እየሣቁ።

ዝም አለ ። ተመልሰው ወደ መኝታ ክፍላቸው ገቡ ።

ትንሿ ክፍል ከሳሎኑ በስተሰሜን ምሥራቅ ማዕዘኑ ላይ የምትገኝ ሲሆን ፣ ቀኛዝማች ቀበትና ንጽሕናዋን አይተው የጸሎት ቤት አድርገዋታል ። ሠራተኛይቱ ጆንያዎች አራግፋና የመጋረጃ ትራፊ ወፍራም ባለቀለም ጨርቅ በላዩ ላይ ዘርግታ አነጠፈችለት ። ከረጢትና ብትሩን ይዞ ወደ ተነጠፈለት ክፍል ገባና በሩን መለስ አድርጎ መኝታው ላይ ተቀመጠ ። መስኮቱ አጠገብ አንዲት ጠረጴዛና ወንበር ተቃቅፈዋል ። ብቻውን እንደ ተጎለተ ሐሳብ ወረረው ። አንዱን አስተንትኖ ሳይጨርስ ሌላ ይደነቀርበትና በእግረ—ሕሊና ይንገላታል ። ለማረሳሻ ያህል ዳቦ ቆሎ ማላመጥ ጀመረ ። ከሐሳብ ግን አልገላገለውም። "ምነው ባልመጣሁ ኖሮ?" አለ በቀላሉ ተስፋ ቆርጦ ። ከረጢቱን ቋጥሮና በተነጠፈለት የመጋረጃ ልብስ ላይ ነጠላውን ደርቦ ጋደም አለ ። ኮረኮንች ላይ የተኛ ይመስል በተደጋጋሚ ተገላበጠ ። ጣራው ላይ የተንጠለጠለችውን የልኬለሽን ያደሰ ቅል የምታህል አምፑል ገለጥ ሲል አያትና ፣ "እዚያው ነዳ—ነዳ እንደ ፍጥርጥሯ ትሁኒ የማላኸውን ነገር አልነካም" ብሎ ተከናነበ ።

በሌላው ሰፊና ምቹ ክፍል ውስጥ ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ልፊያቸውን ተላፍተው አንጀታቸውን እንዳራሱ ፣ "አንቱማ ተመችቶሁ ከረምኩ ፣ እኔ ነኝ ብቻዬን — —" አሉ በወቀሳ ።

"ምን ላርግ ብለሽ ነው ፣ የማይቀር ነገር ሆነብኝ ፣ ያለሱ ማን አለኝ? ሁሉስ ቢሆን በሱ አይዶል? ለሌላው ብዬ መሰለሽ ለሚካኤል ብዬ ነው?"

"እኔ አልወጣኝም ፣ ምን አባቴ ቆርጦኝ! እኔ ያልኩት ሌላ ሌላውን — ሆ!"

"አንቺ ደሞ ክፉ ዐመል አለብሽ! እኔ ብቻ ሔጂ እሷ እዚህ አትቀር የቤቱ ጣጣ ያለሷ — — —" ብለው ሳይጨርሱ ፣

"እንዲያው ጨዋታውን ማለቴ ነውዪ ፣ ማ ከሷ አኩል ልጇ? 'ቂል ዘመድ ከልጅህ እኩል አርገኝ' ይላል አሉ ። ምንስ ቢሆን — —ዋ! —እቴ! እስኪ ይኸውም እንዲህ እንዳያያዙ ይሰንብት — — አሁን ሌላ ሌላውን — —" አሉ ።

"ሆሆይ! እስቲ አሁን ምን አንደልኩብሽና ነው ፣ ይኸ ሁሉ የነገር ዳር ዳር — — ልብስም ቢባል ከሰው በላይ አለሽ ፣ ቤትሽም እንደ ሞላ ነው ። ሰውዬው እኔ ሆኜ አላፈናፍን ብያት ነውዪ — —ኡኡ! ያገር ያለህ ማለት ያለባትስ እሷ ነበረች ፣ ነገሩን ባታሰላስይው ይሆናሌ ፤ ያንቺ ነገር ቢብሶብኝ እኮ ነው አስቀድሜ እንቺን መላኬ! እያሰላሰሉ ነው መናገር — —"

የሰውዬውን ቅሬታ የሚያስወግዱበትን የንግግርም ሆነ የሩካቤ ብልሃት አሳምረው ያውቃሉ ። ወንድዬው የቤትዮዋን ትርፍስፍስ ገላ ሲያዩና ሲዳብሱ ፣ ይይዙ ይጨብጡት ይጠፋቸውና ሕሊናቸው ይነሆልላል ። በእሳት ዙሪያ በርራ—በርራ እላዩ ላይ እንደምትማገድ የሳትራት ፣ ቤትዮዋ ባዘቶ ገላ ላይ ተንፈላሰው ፣ ሩካቤ ምድጃ ላይ እንደስብ ሲቀልጡ ይረካሉ ። ከዚያ በኋላ የሚጠየቁትን እነሆ ፣ የሚታዘዙትን እሺ በማለት የልግስናቸውን ከረጢት ይፈቱታል ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ፣ አንድ ነገር አስበው ካልጋ ላይ ወረዱና ፣ እዚያው መኝታ ቤት ውስጥ ግድግዳ ላይ ተለጥፎ በተንጠለጠለው ቁመተ ልከኛ መስተዋት ፣ ፊትና ደረታቸውን ፣ ሻሽና ክናዳቸውን እየደባበሱ ሲመለከቱ ፣ ጀርባቸው ወደ ሰውዬው በመዞሩ ፣ ሳሳ ባለው ልብስ በኩል የሚታየው ከመር ፣ ጠፍጠፍና ጋደም ያለው ዳሌና መቀመጫቸው ፣ የሰውዬውን ቀልብ መንጥቆ ወሰደው ። ባይናቸው የሠረፀው ገላ፣ እንደገና የሩካቤ አምሮታቸውን እንሸከሸከው ።

“ምነው መጥተሽ ብተኚና ዐረፍ ብንልበት ፣ አውቶቢስ ሲያንገላታኝ እኮ ነው የዋልኩት” አሉ በጋባዥ ስሜት ። ልፊያቸው ሲቀዘቅዝ ሁለቱም እፎይ አሉ ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ የወ/ሮ ደጅ ይጥኑን ገላና ፣ የተለየ ነፍስ እንዳለው ፍጡር እሽከም እያለ የሚንቀሳቀስ ቂጥ ሲመለከቱ ፣ የልጅነታቸው ጊዜ ትውስ ይላቸዋል ። ባጁ ፣ አጠር ብላ ፈርጠም ያለች ፣ ጤፍ ስትሰልቅ ፣ አሻሮ ስትድስ ፣ ክክ ስትከካ ፣ ወይም አጎንብሳ ቤት ስትለቀልቅ ፣ የሚያዘበጥጥና የሚርገፈገፍ ቂጥ የነበራት ያባታቸው አገልጋይ ነበረች ። ካባታቸው ሎሌዎች መኻል ጥርሰ—ዘርዛራ ፣ ክንደ—ጠንካራና አካለ ደልዳላ የነበረው መርጦ የባጁ ወዳጅ ነበር ።

“ገና አንድ ፍሬ ልጅ ነው” ይባሉ በነበረበት ጊዜ ካገልጋይና ከልጆቻቸው ጋር እንደልብ ይዛለሉና ይጫወቱ ነበር ። ያን ጊዜ መርጦ የበላይነህን ዕድሜ በማየትና ‘ቢያይስ ነገሩን የት ዐውቆት’ በማለት ባጁ በገባችና በወጣች ቁጥር ዙሪያውን መልከትከት ያደርግና ቂጧን ጠፍ—መታ ፣ ጡቷን ቆንጠር ያደርጋታል ። ይዋደዱ ነበር ። ቤቱ ጭር ካለ ደግሞ ድሪያው ይባባሳል ። ያቺን ሁሉ እንደ ቀልድ ተመልክተዋል።

ቀስ በቀስም ነገሩ ስለ ገባቸው ፣ ባጁ እና መርጦ የሚያደርጉትን ሁሉ ለማየት ይጓጉ ጀመር ። ዕድሜያቸው በጨመረ ቁጥር የባጁ ገላ አማራቸው ። የተመኙትን አላጡም ። መርጦ ቢከፋው ቢከረፋውም

በግኖ ዝም አለ ። ባጁ በልዩ ልዩ ሥራ እዚያው ቤት ለቤት ፣ ከጠላ ቤት ጐተራ ቤት ፣ ከበረት ጉረኖ ፣ እያለች ስታደዘድዝ ላያት የአካሏ እንቅስቃሴና ሙላት አጓጊ ነበር ። “ያላሳብ እየዋጠች ተውለከለከች” ቢተባለችበትና የወንድ ዐይን በሳበችበት ወቅት ፣ የበላይነህም ዐይን በባጁ ላይ ማረፉ ስለ ታወቀ ሁኔታው ተባብሶ ስም ከማስበሩ በፊት ፣ እንደ ጊዜው ‘የመኳንንት ልጆች ’ የአምሮት ማብረጃ ሴት በግርድና ስም ተቀመጠችላቸው ።

ያ በልጅነታቸው የተጠናወታቸው የትልቅ ቂጥ አድናቆት አብሮ አድጎ አብሮ ጐልምሷል ። ከጥቂት ዓመታት በፊትም ማጀቴ ተወልደውና አድገው ፣ ወደ ደጋው አገር ተድረው ሁለት ሴቶች ከወለዱ በኋላ ተፋትተው ከተመለሱ ወዲህ ፣ ከወደ ደሴ የመጡ ልብስ ሠፊ አግብተው ለሁለት ዓመታት የኖሩትንና ዳግመኛ የተፋቱትን መልከ—መልካሟንና ዠርጋዳዋን ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን አግኝተው ፣ በመጀመሪያ ወሽመው የኋላ—ኋላም አስቀመጧቸው ።

ሁኔታቸውን አይቶ የሚገዝት ካህን ፣ ተገቢ አይደለም ብሎ የሚገሥፅ ሽማግሌ ሳይታጣ ፣ ‘ብንናገር ይብስባቸው ይሆናል ፣ ወይም ከልጆቻቸው እናት ይፋታሉ’ በሚል ሥጋትና ጥርጣሬ ፣ እንዲሁም በአካባቢው የተለመደው የቅምጥና የቀላቢት ማስቀመጥ ልማድ ተደጋግፈው የልብ ልብ ሰጣቸው ። ሚስትዬዋንም ፣ “አንቺ ቤት ንብረትሽን አጥብቀሽ ያዢ ፣ ማየት ያለብሽ ልጆችሽን ነው ። ምን አጥተሽ? ምን ጎሎብሽ? ከዚህ ካንቺ ተርፎ ለሚሔደው ነው ሽጉዱ! ለነዳይ የተሰጠ ያክል ቁጠሪው ። እሳቸው እንደሁ ዘለው ዘለው ሲቢቃቸው የት ይሔዱ መሰለሽ? የምር አይምሰልሽ ፣ ሁላችንም አይተነዋል ። ወንድና ብረት ምጣድ ቶሎ ይበርዳል” እያሉ የሚመክሩ የቅርብ ዘመዶች ቢበዙም የወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ልብ ግን እልህና ቅናት አረገዘ ።

* * *

ምንዳዬ ስሜቱ ተመሳቅሎ እንደ ባነነና በቅዠት እንደ ተንገላታ ነጋ ። ማለዳም ወጣ ብሎ አትክልቱን ፣ ግቢውንና የዘበኛውን ቤት ተመለከተ ። ከቁርስ በኋላ ቀኛዝማች ወደ ሥራ ለመሔድ ሲነሡ በማየቱ ግቢው መኻል ዱላውን ይዞ ጠበቃቸው ።

“ወዴት ልቴድ ነው?” አሉት አቋቋሙን አይተው ።

“ልከተልሁ ብዬ ነዋ! መሔድሁም አደል እንዴ?”

“የለም! የለም! ወደ ሥራ ስሔድ—ስሔድ ተከታይ አያስፈልግም”።

“ምነው ሰው እንደሌለው ሰው ብቻሁን መሔድሁ?”

“ዘመድ ጥየቃና ወደ ሌላ ሌላ ቦታ ስሔድ እነግርሀና አብረኸኝ ትሔዳለህ — — አሁን ግን ግባና ቁርስህን ብላ” ብለውት ወጡ ።

ከቁርስ በኋላ ፣ “ና ደሞ ወደኔ ቤት እንሒድ” አሉት ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ። አግድም ወደ ቅድስት ማርያም ቤተክርስቲያንና ቁልቁል ወዳራት ኪሎ ሲጓዙ ፣ በሚያየው ነገር ሁሉ እንደ ተደነቀ ከቤታቸው ደረሱ ። ከባቀች ጋር ሲሳሳሙም ፣ እማያውቀው አገር መጥቶ የሚያውቀውን ሰው በማግኘቱ ተደሰተ ።

ምዕራፍ ሠላሳ ስምንት

አስካደች በጉጉት የጠበቀቻት ዕለት በመድረሷ ጥብቆ እንደተጎዛለት ልጅ ቦረቀች ። ቤቷም በተስፋ ተከበበች ። ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ በራሳቸው እንግሽነትና በአፈሣ ግፊት የገቡበት ጣጣ ተቃሎ እሱ ወደ ቤቱ በሚመለስበት ቀን ፣ አንዳንድ ተራ ሥጋት ቢታያቸውም ደስ ብሏቸዋል ።

“ቀኛማይ ብቻቸውን ሔደው ምንዳዬ ቢቀር ኖሮ አፈሣ እየቾ ግድም ድርሽ አይልም ነበር” ሲል አንድ ሐሜተኛ ፣

“ቅዘናም ሆኖ ነውዬ በገዛ አገሩ እንዲህ ይንገላታ ነበር? ዘር አሰዳቢ! ሙትቻ” አለ ሌላው ።

“ከሰው ባለ ጊዜ ጋ ማ ተጋፋ አለው? እንሽላሊት እገል ብሎ እዘንዶ አፍ መግባት ነው ። ከሳቸው ጋ መጣላት ፣ ከንጉሥ ጋ የመጣላት ያክል ነው ። ነገሩ ወዲህ ነው ፣ መች ምንዳዬ ብቻ ሆነና!” ብሏል ሌላው ፈርቶ አስፈሪ ።

“ምንዳዬ ፣ ካልሔደማ በየት አባቱ ሊላወስ? የሠራትን ሥራ መች አጣትና! ከቀኛማይ ጋ በቄስ በመነኩሴ ብሎ መታረቅ እቅቶት መስላችሁ? የምንዳዬ ነገር አንከላፋ ሆኖበት ነውቌ” የሚለው የስሚስሚ ወሬ ደግሞ ፣ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱንም አበሳጫቸው ።

አሚታና አሉባልታውን ሁሉ ‘እህ’ ስለሚሉ ፣ “ሰውዬው እንደ ሔዱ እግራቸውን ጠብቀህ አትምጣ ፣ ለሰውም አፍ—ቢሆን ዋል—አደር ብለህ ስትመጣ ይሻላል” ብለው ልከውበት ነበር ። እሱም ሁለት ሰዎች አስከትሎ እቤቱ የገባው ቀኛዝማች ከሔዱ ከሳምንት በኋላ ነበር ።

ልኬለሽ ካንገት በላይ እየሣቀች ፣ “ኧረ አንተ እንኳ ሔደህ እንኳን ደህና መጣህ በለው ፣ ዝም ብለህ ስትቀር የሌላ ያስመስልብሃል” አለችው ቸርነትን ፣ እንደ ቀልድ ።

“እኔ አቶ ሰውዬው! ባልልስ ምን እንዳልሆን? ማ ደ[illegible] ያብሰው ብዬ ነው በይ! ምንዳዬ ባይኖርም እኮ እኔና አ[illegible]” አ… የእልህ ሣቅ እየሣቀ ።

"እኔስ ደስ ብሎኝ መስለህ? ሰው እሰው አገር ተኾምጦ ——" ከማለቷ ፣

"ማነው የሰው አገሩ ሰወ? ይኸ ጀምበር ከጠለቀች እሚደረስበት አገርሽ ሩቅ ሆነና ነው እንዲህ እምትዪውን?" ብሎ ሲቀጥል ሲል ፣ አሻጋሪ ከወደ ደጅ ብቅ አለ ። "እየሁ ኖረሃል እንዴ አሻጋሪ" አለ ቸርነት ወደ ውጪ እያየ ።

"እማምይ ተየሀ ተግቢ ትወጣና —— ዋልሀ ብላኝ —— እየሁ ነው የዋልኩት" አለ ተናዶ ።

"ምነው ልጄ! ምን አጠፋ?"

"ምነው ነገሩን ስታኸው? ፈራኋ?" አለች ተከዛ ።

"እነማንን?"

"ካፈሣ ጋር የመጡትኮ የዞን አምባ ሰዎች ናቸው ፣ ባላጋሮቻችን አይደሉሚ!"

"እስቲ ሙት በይኝ! እኔ የታባቱ አወ ኩ?" ብሎ ወዲያው ተነሥቶ ሔደ ።

ጠበንጃውን ይዞ እንደ መጣ ፣ "አሻጋሪ! ና ሒድ ውጣና ተጫወት! ማባቱ እንደሚነካህ አያለሁ! ሱሪ አልታጠኩማ!?" ብሎ ካጥር ውጪ ይዞት ወጣና ፣ "ሒድ ከባልንጀሮችህ ጋ ተጫወት" አለው ። ልኬለሽ በአለኝታነቱ ተደሰተች ።

ቸርነት ከአፈሣ ቤት በታች ዱብ ላይ ተቀምጦ ፣ ረባዳው ጠባብ ሜዳ ላይ የሚጫወቱትን ልጆች ሲመለከት ደስ አለው ።

ምዕራፍ ሠላሳ ዘጠኝ

ምንዳዬ ፣ አንድ ሁለተዬ ቀኛዝማችን ተከትሎ በሔደበት ጊዜ ባየው የከተማ ሁኔታ በጣም በመገረሙ ፣ ሰውዬው ወጣ ባሉ ቁጥር ፣ "ምነው ና እንሒድ ባሉኝ" በማለት ተከትሎ ለማየት በጣም ይጓጓ ጀመር ። በተለይም አንድ ቀን ቀኛዝማችና አቶ ወርቅነህ መዘውር ምንዳዬን አስከትለው በራስ ሙኮንን ድልድይ አልፈው ፒያሳ እንደ ደረሱ ፣ ስን ኳንና አዲስ መጤው ምንዳዬ ቀርቶ ፣ በተደጋጋሚ ተመላልሼ አይቻ ዋለሁ ሲሉ የኖሩት ቀኛዝማች እንኳ በሚያዩት ልዩ ልዩ ብልጭልጭ የዕቃ ዓይነትና ብዛት ፣ በየሱቁ የተደረደረውን ልብስና ፣ ሸክ አርገው አልብሰው ያቆሟቸውን አምሳለ—ፈረንጅ አሻንጉሊቶች ሲመለከቱ በጣም ገርሟቸዋል ። የሱማ ምኑ ተነግሮ! እነ ቀኛዝማች ከአንድ መደብር ፊት—ለፊት ቆመው ፣ "ይኸኛው ይሻላል ፣ ያኛው ይጠነክራል" እያሉ የሱፍ ጨርቅ ሲያማርጡ ፣ ምንዳዬ ግን ዳለቻ የሱፍ ልብስ ለብሶና ባርኔጣ አድርጎ ፣ አንድ እጁን እሱሪ ኪሱ ውስጥ ወሽቆ የቆመውን መጠነ—ሰው አሻንጉሊት ትኩር ብሎ ያይ ነበር ።

በመጀመሪያ ፣ "እንዴት አምሮበታል ይኸ ፈረንጅ! አዬ አቋቋም ሆዬ!" አለ ። ነገር ግን ፣ ቢያየው ቢያየው ንቅንቅ አይልም ። "አቤት አሠለጣጠን! እንዴት ሰው አንደዬ'ንኳ ንእንቅ አይልም!" እያለ ሲገረም ፣ ለካስ እነ ቀኛዝማች መንገድ ቀጥለዋል ። ደግነቱ አልራቁም ነበር ።

የሰዉና የመኪናው ብዛት ፣ የቤቱ ንጽሕናና አሠራር እየገረመው ሲከተል ሌሎች አሻንጉሊቶችም በማየቱ ፣ "እንዴት ፈረደበት ይሄ ሁሉ ፈረንጅ ወንድሜ" እያለ ሲያዝግም ፣ አንድ ሱቅ በር ላይ እንደ ደረሱ ፣ አንድ ሸማግሌ ፈረንጅ ብቅ አሉ ። ምንዳዬ ትኩር ብሎ አያቸውና ፣ እስከዚያች ቅፅበት ያልታየው በቀል ትዝ ስላለው ብልጭ አለበት ። ወዲያው ጉዞ በመቀጠላቸውና ከሌላ ትርዒት ጋር በመገናኘቱ ትዝታው ጥሎት ነጎደ ።

አንዳንድ ቀን ከቀኛዝማች ጋር ወደ ፒያሳ ወይም ወደ አራት ኪሎ ሲሔድ ፣ የገረመውን ነገር መለስ ብሎ ወይ አሻግሮ ሲመለከት ፣ ሳያስበው ከሰው ጋር ይጋጭ—ይጋፋና በጣም ይደነግጣል ። ገጠሬነቱን የተገነዘቡ ሣቅ ብለው ያልፉታል ። አንዳንዶቹ የየራሳቸው የቀድሞ

ሁኔታ ትዝ ይላቸዋል ። በዚህ ምክንያት ስለሚሳቀቅ አብዛኛውን ጊዜ ከቀኛዝማች ጋር ለጠፍ ይላል ። በተለይም ደግሞ የመኪና መንገድ ያቋረጡ እንደሆን ፥ እሱን ነጥለው ይገጩት ይመስል መኪና መኪና ዎቹን ሲመለከት ከቀኛዝማች ጋር ይጋጫል ፥ ወይም ቀድሟቸው በሩጫ ይሻገራል ። ብዙ ሰው በሚተላለፍበት አካባቢ ደግሞ የወጪ—ወራጁ መንገደኛ ትርምስ ያደናግረውና ተከታይ መሆኑ ቀርቶ ፥ ከቀኛዝማች ጎን አብሮ ይራመዳል ። ዘወር ብሎ ሲያይ ፥ ይደነግጥና ቶሎ ብሎ ያቺኑ እውቅ ቦታውን ይይዛል ።

ቀስ በቀስ መሔጃና መመለሻውን እያስተዋለ ፥ ምንም አደናጋሪና ዘወርዋራ ጉዳና የሌለበትን ከቀኛዝማች እስከ አቶ ወርቅነህ ቤት ያለ ውን መንገድ በሚገባ ለመደው ። በሁለቱ ቤቶች መካከል ሲመላለሱ ፥ ቀኛዝማች ፥ "የምሠራው እዚህ ውስጥ ነው" ብለው ያሳዩትን የም ክር ቤት ሕንፃና ፥ "ይኽ ደግሞ ያጤ ምኒልክ ቤተ መንግሥት ነበር" ብለው የነገሩትን አካባቢ ሲመለከት 'ምነው አንድ ቀን ገብቼ ጉዱን ባየሁት' ይላል ። ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት በሔደ ቁጥር ፥ ሴትዮዋ ሎሌነቱን ለማሳወቅ አወራርተውት ወጣ ሲሉ ፥ ሥራዋን እየሠራራች ከምታጫውተው ከላቀች ጋር ሲያወሩ በቀላሉ ይግባባሉ ።

ከማር—እምባ ማጀቴ ሲላክ ፥ መልክና ደም—ግባቷን ነገሬ ብሎ አይቶት አያውቅም ነበር ። እሷም እንዲሁ ። ተከጃጅለው አያውቁም ። ዛሬ — ዛሬ ግን ፡ ትኩር ብሎ ይመለከታትና ይገርመዋል ። የማጀቱ ልብሷን ቀይራና ጸጉሯን እንደ ነገሩም ቢሆን ጉንጉና ከመለሎ አቋቋሟ ጋር ሲያያት ፥ "ይኽ የከተማ እህል ውሃ ወዘና ያሳምራል ልበል ፥ ወይስ ይኽ ጨርቋም ምኑም ነገር አለው ይሆን ?" ይላል በሐሳቡ ። ባያት ቁጥር ልቡ ደንገጥ ማለት ጀመረ ።

ቀኛዝማችም ፥ "ከዚህ ከዘበኛው ጋር ይኽን አታክልቱን ኮት ኮት ፥ ኮትኮት እያረጋችሁ ግቢውን ትጠራርጉና ፥ ሲመችህ ሲመችህ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት እየሔድክ ዋል" ብለውት ስለነበር ፥ ለጊዜው እንደ ልቡ ነበር ። የምንዳዬ ቦጋለ በየጊዜው መመላለስና ከላቀች ጋር ማወራራት ያልታሰበ ቅሬታ በማስከተሉ ፡ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፡ "ኧረ እግር አበዛህ ብለው እንዳይቆጡህ? ባይሆን ተሳቸው ጋ አብረህ ና" አሉት ሰወር አድርገው ። ለኔው አስበው ይሆናል በማለት ነገሩን አላየውም ። ሴትዮዋ ግን ፡ ደስ አላላቸውም ። ሞገስ አምባቸው ባለ ቁጥር ፡ ላቀች ምንዳዬን እስከ ፓርላማው ፊት—ለፊት ሸኝ ታው ስትመለስ ፡ ወይም ከልቧ እየተንከተከተች ሲያወሩ ስለሚያ ጋጥመው ፡ ውስጥ — ውስጡን በግኖ ፡ ዐይኑ መቅላት በመጀመሩ እንዲህ ያለችውን በቀላሉ የሚያውቋት ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑም ፡ "ይኽ

ሰው ነገር ያበላሻል!" በማለት አሳብ ገብቷቸዋል ። ሆኖም ገፍተው የማይናገሩት ፥ ታማሠው የማይዘልቁት ጉዳይ ስለ ሆነባቸው ፥ ምንዳዬን ከሚገሥፁ ላቀችን ማጮሉ ስለሚቀል ፥ ቶሎ ብለው በተግሣፅ ቀን ዱን አሷት ። ምንዳዬ ግን "እኝህም እንደ ቀኛማች ተመርጠው የመጡ ናቸው መሰል! ያስታውሳሉ ። እንዲያውም እኝህኛው ታይበልጡም አይቀሩ! መኪናም አላቸው" በማለት ሞገስ ወደ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ገባ ሲል 'ኖር' ብሎ እየተቀበለ እጅ ከመንሣት በቀር ፥ ዐልፎ—ተርፎ በላቀች ላይ እጠረጠራለሁ የሚል ምንም ግምት አልነበረ ውም ። የሞገስ ነፍስ ግን ፥ በጥርጣሬ አበሳዋን ጨለጠች ። ፍቅርና ናፍቆት ወደ ቅናት በመለወጡ ምንዳዬን ክፉኛ ጠላው ።

* * *

"አሁንስ አገሩን ለምደኸዋል ፥ ሴትዮዋም መምጫቸው ደርሷል መሰል?" አለችው ላቀች ፥ ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ መኝታ ቤት እንደገቡ ።

"ተንግዲህስ ምንም አልል ፥ መኪና ላይ መበርገጉንም ትቻለሁ ፥ የታከተኝስ ተወዝፎ መዋሉ — — — ግብርትና በስንት ጣሙ — —"

"ለመሆኑ እማናቸው ጋ ትሆናለህ ብለው አመጡህ?"

"ይኽ ምኑ ይጠየቃል? እያው እሳቸው ጋ መሆኑ ነዋ! — — አይፍ ረድ'ኮ ነው ፥ እዚያ ሥር—ሥሩን በነገር እየተነኳኮሱ ሲያተኙኝ ኖረው ፥ ይኸው ደሞ እየሁ መጣሁላቸው ። እንደሳቸውማ ቢሆን አያቀ ባብርም — —"

"እዎ ልጄ! እኔም በነገር—ነገር ተነሥቶ ፥ ሸው ብሎኛል" አለ ችው ዝቅ ባለ ድምፅ ።

"እንዴት ሰማሽ?"

"አንድ ቀን ሲታ እሳቸው ፥ ለቴዋ ሲነግሩ ሰምቼ ነዋ! እሌያማ ከየቴ!"

"እኝህኛዋ ቲሰሙ ምን አሉ?"

"ዘመድ የሞታቸው ያክል አለቀሱ ። ንድድ አላቸው" ብላ ጥቂት ዝም ካለች በኋላ ፥ "አንተ እዚያ ተተኽመጥክ ፥ እኝህኛዋ ተማን ጋ ይሆናሉ? እዚህ ተኸምጠህ እየተላላክ እንድታይላቸው ነውዴ ፥ እዚያማ እሳቸው ራሳቸው አሉ ።"

"እእ! እኝህኛዋ ጋ ምን አሳብ አለ ፡፡ የቤትዮዋ ዘመድ አሉ ፡፡ በያ ላይ አንቺ አለሽ ፡፡ ምን እሚያሳስብ ነገር አለ?" ብሎ ዐይኑን ስክት አድርጎ አያት ፡፡

"የኔ እየህ መቆየት'ንኳ ያጠራጥራል ፤ ብኖርስ ማ እንደ ወንድ ልጄ?" አለችው በዝግታ እየሣቀች ፡፡

"ወዴት ልኬጂ?"

"ባል ታላገባሽ እያሉ — —" ብላ ሳትጨርስለት ፤

"ማንን?" አላት ተገርሞ ፡፡

"አንድ ሰውዬ እዚህ ቲመላለስም አላየኸው?"

"የትኛው? — — መሰንበቻውን ብዙ ሰው አይቻለሁ ፡፡"

"ለዘግ ብሎ ግራ እግሩን ላመል ጎተት እሚያረግ ሰውዬ ፤ አፍንጫው አጠር ያለ ደፍጫ ቢጤ — — አላየኸውም እንዴ?"

"እኝህ ባለመኪናው?" አለ ባጋጣሚ ግምት ፡፡

"አዎድ!" አለች ፈገግታዋ እየጨመረ ፡፡ ያቺ የሚያውቃት ላቀች ድንገት የተለወጠች ፤ እዚያው በዚያው ከሱ በልጣ እንደ ቀኛዝማች የከበረችና የተሾመች ፤ እንዲያውም ከዘመዷ በላይ የሆነች መሰለውና "አንቺ ደህና ቀን ወጣልሽ" አላት ሣቅ ብሎ ፡፡ ረጋ ብሎ ጠየቃት ፡፡ ዘርዝራ ነገረችው ፡፡

በርግጥም ከሁለት ወር በኋላ ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፤ አቶ ወርቅነህና ባለቤታቸው ፤ እንዲሁም አንዳንድ የጐረቤት ሰዎች በተገኙበት ፡ በሞገስ በኩል አቶ ወርቅነህ ፤ በላቀች ወገን ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ የውል አባት ሆነው ፤ እሱ በብርዕ ፤ እሷ ቀለም በተቀባ ዐውራ ጣት ፈርመው ፤ እሱ ለሦስተኛ ፤ እሷ ለሁለተኛ ጊዜ አገቡ ፡፡

ላቀች ጥበብ ኩታና ቀሚስ ለብሳ ፡ ጸጉሯን ተሠርታና ጥቁር ተረከዘ አጭር መጫሚያ አድርጋ ላያት ፤ ዋልካ ዐፈር ላይ የበቀለች የነጭ አበባ እምቡጥ ትመስል ነበር ፡፡ ያላንዳች ዕልልታና ጭፈራ ፤ ሞገስ በሁለት ተጨማሪ አውቶሞቢሎች ጓደኞቹን ፤ እነ ቀኛዝማችንና መቅረት የሌለባቸውን ጐረቤቶች ይዞ ወደ ቤቱ ሔደ ፡፡ እዚያው አብሮ የዋለው ምንዳዬ ወደቤቱ ሲያመራ ፤ "ወይ መእየት! እነ ቀኛማይኮ አጅበዋት ሔዱ!" አለ ተገርሞ ፡፡

ምዕራፍ ዐርባ

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፤ ከዛሬ ነገ አዲስ አበባ ይገባሉ እየተባለ ዘበኛውና ምንዳዬ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን አጠገብ በየዕለቱ ከዐሥር ሰዓት ጀምሮ ይጠባበቁና አለመምጣታቸው ተረጋግጦ ወደ ቤት ሲመለሱ ፤ ቀኛዝማች "ምን ሆና ይሆን?" ይሉና የማታ—ማታ ምንዳዩን ወደ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ይልኩታል ፡፡

ቤትዮዋም ከነባር የምኞትና የቅናት ሐሳባቸው ጋር ይጨቃጨቁ ይነታረኩና ፤ "መቼስ ምን አረጋለሁ" ብለው ይነሣሉ ፡፡ ምንዳዬን አስከትለው ሲሔዱ ምኞታቸው በተስፋ አብቦ ያሸትና ፤ ከቀኛዝማች ጋር እንደ ልባቸው ሲኖሩ ይታያቸዋል ፡፡ ምኞታቸው ከዘወትር ልምዳቸው ስለማይርቅ ፤ ከሰውዬው ጋር ቤተ ክርስቲያን እየሳሙ ፤ ግብዣና ድግስ ተጠርተው ከመኳንንት ሚስቶች ጋር ሲጋበዙ ፤ እሳቸውም ደግሰው ሲያበሉና ሲያጠጡ እየታያቸው ፤ አእምሯቸው በተስፋ ረክቶ ፡ ልባቸው በደስታ ይንደቀደቃል ፡፡ በዚህ የምኞትና የተስፋ ትርዒት መኻል ፤ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ውልብ ሲሉባቸው ፤ "መድኃኒዓለም አባቴ በዚያው ያስቀርሽ!" ብለው ይሳሉና አእምሯቸውን ያረጋጋሉ ፡፡

የቤትዮዋ መመላለስ ድንገት ተሰምቶ ፡ አዲስ እንካ ስላንቲያ እንዳያስከትልና ከቤት የሚነሣውን ወሬ አዳፍኖ ለማስቀረት ሲባል ፤ የቤት ሠራተኛዋና ዘበኛው በተለያዬ ተራ ሰበብ ከሥራ ተሰናበቱ ፡፡

ወ/ሮ መንበረ ፡ ለወደፊቱ ወሬ እምታቀብል ሠራተኛ ሲወስዱላቸው ፤ ምንዳዬም በዘበኛው እግር ተተካ ፡፡ ከሰነበተባት የጸሎት ክፍል የመኝታ ምንጣፉንና ዳለቻ ስስ ብርድ—ልብሱን ጠቅሎ ወደ ዘበኝነት ቤቱ ተዛወረ ፡፡ አታፈናፍንም ፡፡

ከጣራዋ ቅርበት የተነሣ ፤ እጠናይቱ አልጋ ላይ ቆሞ ልብስ ማውለቅ አይቻልም ፡፡ በሌሊት ቅዝቃዜና በቀን ሞ'ቃትነቷ የተነሣ የቀድሞው ዘበኛ ፡ "አምስሽ አሹቂኝ" ብሎ ስም አ ውጥቶላት ነበር ፡፡ ምንዳዬ ትልቅ ሳጥን ከምትመስለው ክፍል ሲገባ አእምሮው ይጨነቅና የሐሳብ አሸን ይወረዋል ፡፡

ዘበኝነቱን በጀመረ በሁለተኛው ሳምንት ፍጻሜ ላይ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ሸዋርካብሽን አስከትለው ፤ ካውቶቡስ ሲወርዱ በትሕትና ተቀብሎ ከሁለቱም ጋር ተሳሳመ ፡፡

"ሀ! ተኗኗርናታ! እዚህስ ጠበንጃም ሰውም አያስፈልገኝ" አሉ ያመጡትን ኮተት ሲያስወርድ ከበስተጀርባው ቆመው ። "ያንግሀ! አይይይ! የለህማ—የለህም!" ብለው ለዚያው ለማር—እምባ ጊዮርጊስ ሲነግሩት ፣ "መች አጣሁት! ግድ—የለሽም!" የሚላቸው ይመስላቸዋል ።

ዕቃቸውን ምንዳዬና ሦስት ኩሊዎች ተሸክመውላቸው ወደ ቤት ሔዱ ።

ቀኛዝማች ፣ ከሞገስ አምባቸውና ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር ሆቴል ውስጥ ተቀምጠው ፣ ወደፊት ስለሚገኙላቸው የገጠር መሬትና የከተማ ቦታ ሲወያዩ ከቆዩ በኋላ ፣ ሞገስ አቶ ወርቅነህን እቤታቸው አድርሶ ፣ በዚያውም ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑን ይዞና ቀኛዝማችንም ከሚጠብቁበት ቦታ አሳፍሮ እቤታቸው እንደ ደረሰ የመኪናውን ጥሩንባ ነፋ ።

ምንዳዬ ፣ በሩን ከፍቶ ብቅ ሲል ቀኛዝማች ከሴትዮዋ ጋር ሲመጡ በማየቱ ክፉኛ ደንግጦ ተርበተበተ ። በሩን ቶሎ ዘግቶ ከፊት ለፊታቸው ቆመና ፣ "እንዴ! ኧረ ወዴት ነው ቀደም—ቀደሙ? ባልተቤቲቱክ መጥተዋል! ምን ሆናችሁብኝ!" አለ እጁን ግራ—ቀኝ ዘርግቶና ተንፈራጦ ።

ሴትዮዋ ብርክ ያዛቸው ። ድንገት በሩን ከፍተው ፣ "ደሞ ብለሽ ብለሽ እቤቴ ድረስ ምናባሽ ታረጊ መጣሽ? እ!!" የሚባሉ መሰላቸውና ውሃ ሆኑ ።

"ምነዬ ገባችን" አሉ ሰውዬው ፣ ድንጋጤአቸውን ውጠው ።

"ጥኢት ቆየት አሉ ።"

ቀኛዝማች ፣ በምንዳዬ መኖር ተደስተው ፣ 'እንዲያው ምን ላርግህ!' አሉ በልባቸው ። "አሁን ይኸ ሰው እዚህ ባይኖር ፣ ወይም ሌላ ዘበኛ ቢሆን ኖሮ ዛሬ ጉድ ፈልቶ ነበር ። ወይ ቅሌት! እነሱስ እንደ ፍጥርጥራቸው! እኔ ግን ፣ በዚህ በማይረባ ጉዳይ ክብሬ ተዋርዶ ስሜ መሰበሩ ነበር" አሉ ፣ አሁንም በውስጣቸው ።

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ "አበስ ገበርኩ ጌታዬ! አለመጠርጠርን የመሰለ ምን መጥፎ ሞኝነት አለ? ይኸነዬኮ ምንዳ ባይሆን አሳር ጉብተን ነበር! እናንተስ ያው እንደ ፍጥርጥራችሁ — — እኔን ምን ይውጠኝ ነበር! እሰው ቤት ምን ታረጊ ገባሽ ብባል ፣ ምን እመልስ ነበር? የኔ መድኃኒያለም ሰወረኝ! ሰወረኝ! እኔም ቅር—ቅር እያለኝ ነበር የመጣሁት" ብለው ምልስ አሉ ። ሞገስ ወሽክቶ እንደ ተጋለጠ

ሰው ፈዝዞ ቆሟል ። ሴትዮዋ በተዋረድኩ ባይነት እንጀታቸው እንደ ጨሰ ፣ ሞገስ "ምን አጉል እግር ጣለኝ? በሰው ነገር ጣጣ ገብቼ ነበር" እያለ ሴትዮዋን ይዞ ተፈተለከ ።

ቀኛዝማች ፣ ምንዳዬን አስከትለው ወደ ቤት እንደገቡ ከባለቤታቸው ጋር ተሳሳሙ ። ፈንጠር ብላ ተቀምጣ የቆየችው ሸዋርካብሽ ቀኛዝማች ሲገቡ ዝም ብላ በመቆሟ ፣ "ምነው ዝም ብለሽ መቆምሽ ልጄ! አይ ያንቺ ነገር! መላቢስ ፣— — ይኸነዬኮ ፈርተሽ ነው! በይ ነይ ጫማ ሳሚ!" አሏት ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ባይዞሽ ባይነት ሁኔታ። እሳቸውና ምንዳዬ የመጡ ዕለት ግር እንዳላቸው ሁሉ ፣ እሷም ግር ብሏት ስለነበር ፈዛለች ። ፈርታለችም ። ወለሉን እየደለቀች ሔዳ ፣ የቀኛዝማችን ጉልበት ልትስም ጐንበስ ስትል ፣ ቀበል ብለው ሳሟትና "እኔኮ ስገባም አላየሁሽ ፣ ደህና ነሽ ወይ?" አሏት ያመጧጨ ነገር እየገረማቸው ።

"ደህና ነኝ !" ብላ እንዳቀረቀረች ተመለሰች ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ በምንዳዬ መምጣት የተነሣ ሳይደረባቸው ብስጭት እሳቸውም ሸዋርካብሽን ያስከተሉት እልሃቸውን ለመወጣት ነበር ።

* * *

ምንዳዬ ፣ ዘበኝነቱንና የአትክልት ኩትኳቶውን ፣ ሸዋርካብሽ ቤት ውልወላውን ተያያዙት ። እሱ ኩትኳቶውን ጨርሶና ግቢ ማጽዳቱን አዳርሶ ዐረፍ ሲል ፣ ወይዘሮ እልፍ--ይከንዱን ወጣ—ገባ ሲሉ ስለሚያያቸው ፣ የማር—እምባ ድርጊታቸው ትዝ ይለውና ደሙ ይፈላል። ቢሆንም ፣ አኗኗሩን አይቶ ንዴቱን ዋጥ ያደርግና ፣ 'ጅብ እስኪነክስ ያነክስ' በማለት ግንባሩን አይቋጥርም ። ሴትዮዋም የጥላቻቸውን ያህል ሳይሆን ፣ "ነገር ከተበላሸ ወዲያ እምቡር—እምቡር ቢሉት ምን መላ አለው?" ብለው ከፊታቸው ፈገግ ፣ ከጃቸው ለቀቅ ማድረግ ጀምረዋል ።

"አንቺ ሸዋርካብሽ! እንግዲህኮ አንቺ እሚሉሽን አትሰሚም ። መቼ ይሆን አንገት እምታበጂው ። ነግሬሻለሁ ኋላ! ደሞ በህል ውሃ በደሉት እንዳታስብይኝ ። ለሞተ እህል እሰው አፍ እንዳታስገቢኝ ። ሰው በሆዱ አይቀጣም ። ነውር ነው ። እሳቸውም ቢሆኑ ደስ አይላቸው ። ታንዳንድዬም ከኛ ወጥ አበስ አርጊለት — — የሰማይ ቤቴን እንዳታዘጊብኝ" ይላሉ ። በቀኛዝማች ፊትም ፡ "ምንዳ ራትክን በላህ? ማን እንዳይገባ ብለህ ነው? ዛሬ ሙያህን ስትንገላታ ነው የዋልከው ፣ ግባና ጋደም በል" ሲሉ ሰውዬው ደስ ይላቸዋል ።

* * *

ሞገስ እምባቸው፣ ስለ ምንዳዬ ማንነትና አኗኗር፣ ከገዛ ባለቤቱና ከቀኛዝማች ከሰማበት ዕለት ጀምሮ ያ ያንድ ሰሞን ቅናትና ጥርጣሬው ወደ ልባዊ ርኅራኄ ተለውጦ ወዶታል። ወደ ቀኛዝማች ቤት በሔደ ቁጥርም፣ አትክልት የሚያይና አካባቢውን የሚቃኝ መስሎ እንደዘበት በማውራት፣ የምንዳዬን ጠባይ ከተረዳ ወዲህ በወደደ ስሜትና በፈገግ ፊት እጁን ዘረጋለት። ሁለት አርጀት ያለ ካኪ ኮትና ሱሪ ከነሸሚዙ የሰጠው ዕለት እንኳን ተቀባዩ ቀኛዝማችም ደስ ብሏቸዋል።

“አሁን ምን አርጌልሁና በምን አቀሁኝ ነው ይኸን ኩላ አምጥተሁ መስጠትሁ?” ብሎ ሲያመሰግን፣ “እንደ ትልቅ ስጦታ አትየው፤ ቀላል ነገር ነው፤ ለወደፊትም እረዳሃለሁ” አለው።

ልብሱን ማደሪያው ውስጥ አስቀምጦ፣ አንዳንድ ቀን ሥራውን ሲጨርስ እየቀያየረ መልበስ ጀመረ። ቦላሌውን ታጥቆ ሸሚዙን ወደውጭ ይለቅና፣ ቁልፎቹን በሙሉ ይቆልፋቸዋል። ኮቱን ሲለብስበት ደግሞ ሸሚዙ እሱሪው ላይ ይለጠፍና ጠርዙ ይጠቀለላል። ይህን ዋል አደር ብሎ አረመ። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ፣ የሸሚዙ አንገትጌ ሸቅብ ታጥፋ ትቆምና የነጭ ፍየል ግልገል ጆሮ ትመስላለች።

ቀኛዝማች፣ ከላይ ደህና ለብሶ ያለ መጫሚያ የሚከተላቸውን ምንዳዬን ለማስደሰት ተረከዙ ባንድ ወገን የተበላ አሮጌ ጫማቸውን ሰጡት። ያን እንደልቡ እየተዘረጋ እንዳሻው ሲረግጥ የኖረ እግሩን አሮጌ ሽፍን ጫማ ውስጥ ያለ እግር ሹራብ ይደነቅርና ጥርቅም አድርጎ ያስረዋል። ልብሱን ቀይሮና ጫማውን አጥልቆ ቀኛዝማችን የተከተለ ዕለት፣ አንድ እጁን ሱሪ ኪሱ ውስጥ ከትቶ ሲሔድ በጣም ደስ ይለዋል።

ሸዋርካብሽ፣ ቀደም ብላ ምስጢሩን የማታውቀው የመልእክት ጉዳይ ያስከተለባት ችግር እያንገበገባት፣ ቀስ በቀስ መግባባትን ሊፈጥር በሚያስችል ሁናቴ፣ ከምግብና ከመጠጡ ደበቅና ጠቀም እያደረገች ትሰጠው ጀመር። በሴትዮዋ ሰበብም ያቄመባት ስለሚመስላት፣ እሷ እንዳሏት አዳሪና በይ እንዳሏት መስካሪ መሆኗን እንዲያውቅላት በሰበብ ባስባቡ ጠጋ ጠጋ አበዛች። አልሸሻትም። ሲወጡላት ሔዳ ማውራትና ሲያስቀይሟትም ጠጋ ብላ ማማት ጀመረች። እሱም ቀስ በቀስ ነገሩን እየተረዳ፣ ከቀን ወደ ቀን ልቡን አላላላት።

* * *

ቀኛዝማች በላይነህ፣ ኑሮአቸውን የማሻሻልና ከነእከሌ እኩል ወይም በላይ መሆን አለብኝ የማለቱን ውጣ—ውረድ አመኙ በመሰ

ላቸው ጊዜና ቦታ ሁሉ ተያይዘውታል። የከተማ ኑሮ ዕውቀትና ልምድ ካላቸው ሰዎች ጋር በተዋወቁ ቁጥር፣ እንዴት ባለ ብዙ ንብረት ለመሆን እንደቻሉ ለመስማትና ለማወቅ፣ ሁለመናቸው ጆሮና አእምሮ ይሆናል። ከዓላማቸው ጋር የሚጣጣም ሰው ካገኙ ደግሞ እጃቸው የልግስና መዓዱን ያወርደዋል።

በገጠር ያሳለፏቸውን አያሌ ዓመታት በከንቱ እንደ ባከኑ በመቁጠር፣ የኑሯቸው ሥርና ግንድ የሆነውን ሕዝብና አካባቢ እያማረሩ ይጸየፉታል። የፍላጐታቸውን ማከናወኛ መሰላል ግን እዚያው መሬት ላይ ተክለው፣ በገጠሩ ሕዝብ ትከሻ ላይ ይረማመዳሉ።

“ሰሙ ቀኛዝማች” አለ ሞገስ አቶ ወርቅነህ ቤት ተቀምጠው ሲያወሩ። “ዛሬ እርስዎን በጣም የሚጐዳዎት ይኸ በየወሩ የሚከፍሉት የቤት ኪራይ ነው። ቀላል ገንዘብ አይደለም። በአራትና በአምስት ዓመት ራሱን የቻለ ቤት ያሠራል። እናም የመጀመሪያ ሥራዎ የመኖሪያ ቤት መግዛት ቢሆን ጥሩ ነው” አለ።

“እኔም ቀደም ብዬ ነግሬያቸዋለሁ” አሉ አቶ ወርቅነህ ለማስታወስ ያህል።

“በሱማ ምነው ተስማምተን! አካባቢው የጨዋ ሠፈርና ውካታ የሌለበት እንዲሆንልኝ በማለት ነው ረጋ ያልኩት። አሁን ያለሁበትን ቤት የወደድኩት ስለ አካባቢው ነው” አሉ ቀኛዝማች።

“በኔ በኩል ሁለት ቦታ ተገኝቷል። የሚሻለንን መምረጥ የኛ መብት ነው። በዋጋም ረገድ የሚጎዳ አይደለም” አለ ሞገስ ኩራ ባለ ድምፅ።

ከተደጋጋሚ ምክክር በኋላ ጂማ፣ መንገድ የተገኘው መኖሪያ ቤት የተሻለ በመሆኑ ተገዛ። በአሠራር ደረጃውም ሆነ በቤቱ ስፋት መጠን ከተከራዩት ቤት ያነሰ ሲሆን፣ በምድረ—ግቢ ስፋት ግን ይበልጣል። ዋናው ቤት ከቀይ ጡብና ድንጋይ፣ የበስተጀርባዎቹ ትናንሽ ክፍሎች ከእንጨት የተሠሩ ናቸው። የዋናው ቤት ወለል በተላገ ሣንቃ የተነጠፈ ሲሆን፣ የፊት ለፊቱ ሰበሰብ ግን፣ በጠጠርና ስሚንቶ ድብልቅ የተስተካከለ ሻካራ ወለል አለው። ዋናው ቤት ቀለም ተቀባብቶ ከታደሰ በኋላ፣ የአዲሱ መኖሪያቸው ጐረቤቶችና ጥቂት እንግዶች በተገኙበት፣ ሰው ሳይበዛና ግብዣ ሳይንዛዛ ቤቱ ተመርቆ፣ ቀኛዝማች ቤተሰቦቻቸውን ይዘው ገቡ።

ቤቱ አነስ ያለ ሳሎንና የገበታ ቤት፣ ሦስት የመኝታ ክፍሎች፣ ከበስተጀርባም የዕቃና የሽንት ቤት፣ ሁለት ማድቤቶች፣ ተጨማሪ የዘበኛ ቤትና የሠራተኞች ማደሪያ አነስተኛ ክፍሎች አሉት።

በቤቱ መገዛትና በማይደበቀው ወሬ መዛመት፣ የወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ልብ ከቅናትና ከብስጭት ሳመል ታሀል ቀንስ መጠነኛ እፎይታና ተስፋ አገኘ ።

ሸዋርካብሽ እንደ ሌሎች መሰሎቿ፣ ኑሮዋ ተወስኖና ተስፋዋ ተጭ ለምልሞ የተለመደ አኗኗሯን ስትቀጥል፣ 'ነገ' እንዲህ እሆናለሁ የምት ልበት ምኞት ጠባብ ነበር ። ምንዳዬ ግን፣ ቀኛዝማችንና የሞገስን አይዞህ ባይነት ይዞ ነገን እንደሩቅ አዝመራ በተስፋ ይጠባበቃታል ።

ቀኛዝማችና ላቀች፣ አነሰም በዛ አዳዲስ ነገር እያዩና እያገኙ ነገንም ተስፋ ባለመለመው ስሜት ዘና—ፈካ ብለው ሲጠብቁ፣ ወ/ሮ፣ ደጅ—ይጥኑ ግን፣ በሰሙት ወሬ ሳቢያ እየተበሳጩና በቀኛዝ ማች እግር ማሳጠር እየቀኑ፣ የነበራቸው ጉራም እየሟሸሸ በመሔዱ፣ ነፍሳቸው በሥጋት ተከረከረች ።

ምዕራፍ ዐርባ አንድ

"አንቺ እማምዬ?" አለ አሻጋሪ እናቱ ዘወትር የምታሰማው ተስፋ ባዶ ስለ ሆነበት፣ "አባብዬ ይመጣል፣ ይመጣል ስትዪ የታል እሚመጣው? ይኸው ስንትና ስንት ኹን ሆነው እማዶል!"

"ውሸቴን አይደለም አሻጋሪ ። እሱ የሔደበት መኪና ወደዚህ አልተመለሰም ። አባታችሁ እሚመለሰው በሔደበት መኪና ነው ። ነግሮኛል ።"

"አቤት ይቺ እማምዬ ስታሞኝ፣ ምነው በያ ሰሞን አብዬ ቸር ነት ልብስ ሊገዛልን የወሰደን ለታ ቆሞ አይቼው" አለ ትልቁ ።

"እሱ እቴ! አይ የልጅ ነገር! እምሳያውን አይተህ ነው፣ እኔም መስሎኝ ነበር ። ሁሉም ቅጠልያ ናቸው ።"

"አይ ይቺ እማምዬ! ምሁኜ ነው እምሳሳተው፣ በደንብ እየዞ ርኩ አይቸዋለሁ" አለ ኮስተር ብሎ ።

"ምነው ያንተና የወንድምነህ ጫጨቶች ይመሳሰላሉ፣ በጫጩት አቅም እንኳ እየተሳሳታችሁ፣ ያቺ የኔ ነች፣ ይቺ ያንተ አይደለችም እየተባባላችሁ ትጣሉ የለ፣ ያውም ከጫጩት አቅም —— መኪናውም የዚያ ቢጤ ሆኖብህ ነውቁ፣ አባታችሁ የሔደበት ተመልሶ አልመ ጣም —— ቢመጣማ— —" አለች የውስጧን ሣቅ ደማቅ ፈገግታዋ እያጋለጠው ።

"እሱ ታያ መቼ ነው እሚመጣው?" አለ ትንሹ ።

"መሰንበቻውን ይመጣ ይሆናል?"

"እሱ ብቻ ነው፣ እነ አባባ ቀኛማይም ይመጣሉ? —— እሱ ብቻ በመጣ? — —" አለ አሻጋሪ ።

"ምነው እሳቸውስ ቢመጡ ምን ቸገረህ?"

"እሳቸውማ ተመጡ፣ ና እንሒድ ተከተለኝ እያሉ ይወስዱታል— ባልመጡ!" አለ በምሬት ።

ልኬለሽ፣ ይህን በመሰለ ጥያቄ መፋጠጥና መዋሸቱን ለምዳዋለች። ቸርነትም የአፈሣን ወሽመጥ የበጠሰና የምንዳዬን ጥቃት የተወጣ

እየመሰለው አይለያቸውም ። ሁለቱም ልጆች ይከቡና አንዱ ከበስተ ጀርባው ትከሻውን ተደግፎ ፣ ሌላው እግሮቹ መኻል ቆሞ ዐይኑን እያየ ይላፋታል ። ቦታ ይቀያየሩና ይቀጥላሉ ። አይሰላቹም ። እንኳን የመታቸውን የሰደባቸውን ሲመቱ ይነግሩታል ።

"አንተ አብዬ ቸርነት ፣ ይኸ ቀማቸው የጋሼ አፈሣ ልጅ ካል መታኋችሁ እያለ ያስፈራራናል ።"

"ለምን ልጄ? ምን አረጋችሁኝ ብሎ?"

"ምንም ታናረገው ፣ እሱ ራሱ ነገር እየከጀለ ነው ።"

"ዝም አላችሁት እንዴ ታዲያ?" አለ ቸርነት ነደድ ብሎት ።

"ይቺ እማምዬ የሱን ሳታይ እየተእጣችን ነውዬ —— አሳየው ነበር !" አለ ትልቁ በድጋሚ ።

"ልማታ ብሎ ሲመጣ አቀለጥመውም ኖሯል ? ኧረይታባቱ ! ከነካችሁ በሉት!"

"እሱ እኮ አባቱን እያየ ነውዬ አያእተኝም! የቀልድም የምርም ትንታገል እያነሣሁ አፈርጠዋለሁ! — —አባብዬ ብሎ ቲጣራ እፈራና እሮጣለሁዬ!— — ሀሀ! አባቱ ከያዙኝ ይለቁኝ መስሎሃል? አንድ ኸን ለታ ብቅ ቲሉብኝ ጊዜ — —" ብሎ ሳይጨርስ ፣—

"እኔ እያለሁ ማባቱ ነው እሚነካህ! ፈሪ ከሆንክማ — —" ከማለቱ ቸርነት ፣

"ምን ታረጋቸዋለህ?"

"እያረገውሚ!— —ካረገውማ እኔ ዐቃለሁ!" አለው ቸርነት ።

"ኧረ ተው እንዲህ — እንዲህ እያልክ የልብ ልብ አትስጠው?" አለች ልኬለሽ ።

" 'ባለቤቱን ካልናቁ ፣ አጥሩን አይነቀንቁ' አሉ ። ልጅኮ የወላጁን ፊት ነው እሚያየው ፣ በኋቸው ይሉ እንደሆነስ ማ ያቃል? " አለ ከንፈሩን ነከስ አድርጎ ።

"እሱማ እውነክን ነው ። የሰው ሰው ሔደው እንዳይተነኩሱ ብዬ ነውዬ !"

"ይቺ እማምይ እኮ ነች ፣ እንዲህ—እንዲህ እያለች እምታስፈራራን" አለ ትንሹ ።

"እናንተም ሳይነኳችሁ አትንኳቸው" አለ ቸርነት የልኬለሽን ፊት እየና ።

"የፈሪ ልጆች ፣ አባታችሁ ሽሽቶ ሔደ እያሉን አደል?" አለ አሻጋሪ በቁጭት ንዴት ።

"አየሽ! አየሽ ይኸን ነገር! ልጅ እኮ አይዋሽም! እነዚያም እቤታቸው ሲወራ የሰሙትን ነው ። የኛ አባት ሸሽቶ አያቅም! — — ውሸታሞች በኋቸው ። ሀ! 'የሳትን ልጅ ገለባ ጉበኘው አሉ!' " ብሎ ተናዶ ወጣ ።

* * *

እርም አይቀሬ ቤተሰቡን ይዞ አንደኛው አዳራሽ ውስጥ ከገባ ሰንብቷል ። አረጋሽ እልፍኙንና ሌላውን አዳራሽ ትዘናከትቢታለች ። ቸርነትም ለይስሙላ ቆጡን አጠባብቆ ሰው እያየው ወጥቶ ቢተኛም አካባቢው ጭር ሲልለት ፣ እየወረደ ከአረጋሽ ጋ ማደር ከጀመረ ቆይቷል ። ድርጊቱን ቤተኛ ነኝ ባዩ ሁሉ ከመጠርጠር ዐልፎ ቢያረጋግጥም ፣ አፍ አውጥቶ የተናገረ ፣ ያገባኛል ብሎ "ሃይ!" ያለ ግን አልነበረም ። ቸርነት ቢናገሩት የሚመልስ ፣ ቢቃጡበት የሚማታ በመሆኑ ፣ ሁሉም አፉን ያዘ ። ምንዳዬ ቤትም እንደልቡ መግባት መውጣቱን ፣ ማሳውን ማረሱንና ጠበንጃውንም መቀበሉን የተመለከተው አፈሣ የጎረጥ ይመለከተው ጀመር ።

ምዕራፍ ዐርባ ሁለት

የቀኛዝማች ኑሮ በተስፋ ተከበበ ። ጥቅምና ዕድገት ማነፍነፍ ዋነኛው ተግባራቸው ሆነ ። ምክር ቤቱ ውስጥ ተቀምጠው ሳለ ፣ ከልዩ ልዩ ባለሙያዎች የሚቀርቡ ጥናቶች ፣ ክርክሮችና ተቃውሞዎች ሲነበቡም ሆነ ሲነሡ በሙሉ ልብ አድምጠው አያውቁም ። አንዳንድ አባላት የሚያቀርቡት ሐሳብና ክርክር ከማናደድ ዐልፎ ፣ “እንዲህ ያሉትን ጋጠ ወጦች ለምን ያስገቧቸዋል ፣ ‘ጭሰኛ ተጎዳ ፣ የጭሰኛ ግብር በዛ ፣ ሥራ አጥ በረከተ ፣ ሴት አዳሪነት ተስፋፋ ፣ ሕግና ፍትሕ ተጓደለ ፣ የሕዝብ ገንዘብ ባከነ’ እያሉ መለፍለፍ ምን ይባላል? ንጉሡ ይኸ ሁሉ ጠፍቸውና ነው? ደህና ዐርፎ የሚገዛውንና ሰጥ—ለጥ ብሎ የሚያድረውን ሕዝብ አጓጉል ነገር እያሰሙ አገር ሊበጠብጡብን ነወዴ! እኔ ብሆን ሰብስብ አርጌ ወህኒ ነበር እማጉራቸው” ይላሉ በልባቸው ።

የምክር ቤቱን ጉዳይ ችላ ብለው ወደ ራሳቸው ሐሳብ ሲመለሱም ፣ “ምንጊዜም ራስን ከማስቀደም አለመቦዘን ፣ በማንኛውም ብልሃት እየገፈተሩና እየጐናነጡ ፣ ኑሮን ማቃናትና መካብ እንጂ ፣ ሰዎች ይቀየሙኛል ወይም አያ እንቶኔ ያስብልኛል ብሎ መዘናጋት እያደር መሸርሸርና ፍጻሜ ማበላሸት ነው” የሚለው የአቶ ወርቅነህ አባባል ቀልባቸውን ከመቀስቀስ አልፎ እንደ በቅሏቸው ይዟቸው ይሰግራል ። ወደ ከተማ ዘግይተው በመግባታቸውም ፣ “ዕድሜ ልኬን ከማንም ነሁላ ባላገር ጋር ታረመ እንዴ ተገመሰ እያልኩ ስነታረክና የስልቻ እህል ስቆጥር ፣ እዚህ ስንቱ ግፍንት ሸቅብ ወጣ! ”በማለት ይጸጸታሉ ። ዕድሜያቸውን ሲያስቡትማ ምን ያህል ቀረኝ በሚል ስሜት በንዴት ቢል ይላሉ ። አእምሯቸው ተረጋግቶ ቀልባቸው ሲሰበሰብ ደግሞ ፣ የፍላጐታቸው ማስፈጸሚያ ፈር በሁለት ይከፈላል ።

አንዱ ፣ ገንዘብና በገንዘብ አማካይነት በሚገኙ ሰዎች በኩል ሲሆን ፣ ሌላው ደግሞ በዝምድናና ባገር ልጅነት ድጋፍ ሊካሔድ የታቀደ ነበር ። ለመኖሪያ ቤት መግዣ የተከፈተው የብር ማሰሯቸው እያደር አፉ እየሰፋና እየተዘረገፈ የሚከራይ ሦስት ክፍል ቤት ገዙ ። ፓርላማው ለዕረፍት ከመዘጋቱ በፊትም የሦስት ክፍል ቤት ኪራይ ሲቀበሉ ፣ “እንዴት ተጎድቼ ኖሯል? የማትነጥፍ ላም ማለት ይቺ ነች! ቆይ—ቆይ—ቆይ—ቆይ!” አሉ ።

ጉዳዩ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱን የማይመለከታቸውና መብታቸውም እንዳልሆነ ሁሉ ፣ ግዢው ሲጀመርም ሆነ ሲፈጸም አልተነገራቸውም ። ሴትዮዋም ቢሆኑ ሰውዬው ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን ከወሸሙ አንሥቶ ትዳራቸውን ሳይሆን ቅናታቸውን ስለሚያሰላስሉ ፣ "ሀብትና ንብረት ቢበዛ ለኔ ምኔ ነውን የማንም ጋለሞታ ተጋምሳ ልትበላው ለማባቱ ብዬ እለፋለሁ" ስለሚሉ ፣ እንዴት ሆነና ምን ተደረገ ማለቱን ትተውታል ። በዚህም የተነሣ ሞልቶ ቢከነበል ፣ ተጢያጢሶ ቢቃጠል ደንታ አልነበራቸውም ። እንዲያውም ለጣውንታቸው እህል መላኩን ከሰሙ ፣ እሳቸውም በድግስና በጠበል—ጠዲቅ ስም ጐተራ አስከፍተው አጠፌታውን በመዛቅ እልኻቸውን በገዛ ንብረታቸው ስርቆት ሲወጡት ቆይተዋል ። ብሶታቸውን አድምጦ ቁጭቱን ለገለጸላቸው አንዳንድ ተቆርቋሪም እጃቸው ዝቆ ጥርሳቸው ሥቆ ይሸኙዋል ።

ምንዳዬ ፣ የአዲሱን ቤት አትክልት ለማሳመር ዘወትር እንደ ኮትኮት ፣ ግቢውን በጨፈቃ ቢጤ እንደ ፎከተ ነግቶ ይመሽለታል ። በዚያውም ሐሳብና ብቸኝነት ፣ ትዝታና ናፍቆት በየተራ ይቀራመቱታል ። ያ እንዳሻው ሲዘዋወር የኖረ እግሩ ተሰንክሎ ፣ ያ የሚስት ፣ የልጅና የጓደኛ ፍቅር የለመደ ልቡ በመታፈኑ ፣ ስሜቱ ቀዝቅዟል ። በዚህ ሁኔታ ለምን ያህል ጊዜ እንደሚቆይ ስለማያውቅ ሐሳብ ገባው ። ሴትዮዋም ሰው ሲኖር መፍካቱን ፣ ጭር ሲል ፊት መንሣቱን ያውቁበትና ይገላባበጡበት ጀመር ። ሁኔታቸውን የምታውቀው ሸዋርካብሽም ነገሩ ስለገባት ምሳውን አቅርባለት ዘወር ፣ ራቱን አድርሳለት መለስ ማለት ጀመረች ። እሳቸውም የምታቀርብለትን ምግብ ፣ የምትቆነጥርለትን ቆሎ አየት ያደርጉና ፣ "አንቺ እንደሁ አሳብ የለሽ ! ቢያልቅ—ባያልቅ አንቺ ምን አሻሽ? ምን አረግሽው ለማን ሰጠሽው እያሉ እሚያንገበግቡኝ እኔን ——" በማለት የሚሰጠውን ምግብ መገመት አበዙ ። ለሱ ግን ፣ አካባቢውን መልመዱ በጀው ። ያቺን ምንም ያህል ያልተቆነጠረላትን የራሱንና የቸርነትን ብር ፣ የከፋው ለት መመኪያ ፣ የራበው ዕለት መተኪያ እያደረገ ተጋደደ ። የኑሮው ማነቆ ግን እያደር ጠበቀ ።

አንድ ቀን ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ሸዋርካብሽን አስከትለው ዘመድ ጥየቃ እንደሔዱ ፣ ቀኛዝማች ባጋጣሚ ወደ ቤት ይመጣሉ። በተደጋጋሚ የተመኘው ቀን ነበር ። ተከትሎአቸው ገብቶ ስለነበር የቀድሞው ቀኛዝማች አልመሰልህ አሉት ። እየወደዳቸው ፈራቸው ። ሊናገር ያሰበውን ትቶ ሊመለስ ሲል የሚስትዬዋ ፊት ታየውና ከቀኛዝማች ፊት ለፊት ቆመ ። ቀና ብለው በጠያቂ ገጽታ አዩት። ዳሩ ምን ያደርጋል ፣ ይሉኝታና ያልታሰበ ፍርሃት አንደበቱን አፈነው ። የመጣበትን ጉዳይ ትቶ ፣ "አሁን መጣሁ ብለው ነው ከሷ ጋ ወጣ ያሉት ፣ እስታሁንም እቆያለሁ አላሉ ነበር" አለ በልልኝ ያላሉትን በመናገሩ ራሱን እየታዘበ ።

"ቆይታለች?" አሉ በደንታ ቢስነት ።

"ኧረ ጥኢት ነው ቆየት ያሉት ፣ ያጋጣሚ ሆኖ ወጣ ከማለታቸው — —"

"በል እንግዲያው ትንሽ ጋደም ልበል — — ደከሞኛል" ብለው ወደ መኝታ ቤት ገቡ ።

"እስቲ ምን አስፈራኝ? አልቀጠፍኩ ፣ አልሰረኩ ፣ ምን በወጣኝ ነው እንዲህ መሆኔ? ለዚያውም እኮ እንግልቱ ላይቀርልኝ! የህል—ውሃ ጉዳይ ሆኖ ነውዬ ፣ የትስ ይኖር አልነበር" ብሎ አጠና አልጋው ላይ ቁጭ ብሎ ተከዘ ።

* * *

ከአንድ ወር በኋላ ሌላ አጋጣሚ አገኘ ። እንደከዚያ ቀደሙ አልፈራም ። "ዛሬስ የልቤን ተናግሬ ይለይልኛል" ብሎ ከቀኛዝማች ፊት ቆም እንዳለ ፣

"ምነው ይኸን ሰሞን ደህና አይደለህም እንዴ? ቅር ያለህ ትመስላለህ?" አሉት ትኩር ብለው እያዩ ።

"አይ!—— ለደህንነቱስ ደህና ነኝ" አለ ቅሬታው በፊቱ ላይ እየታዩ ።

"ቅርስ—ቅር ያለህ ትመስላለህ ፣ —— ምን ሆነሃል? ንገረኝ!" አሉት ሁኔታውን እያጤኑ ።

"አንቱም አልተመቸሁ ብዬ ነውዬ ፣ ቅሬታማ ምን ይጠፋል ! እንዲያው ተዛሬ ተነገ እነግርኋለሁ ስል ——" ብሎ አንገቱን ሰበር አደረገ ።

"አትነግረኝም ኖሯል ታዲያ? —— ንገረኝ ምን የቸገረህ ነገር አለ?"

"ያው ስለ ራሴው ችግር ነው" አለ ።

"ምንድን ነው ችግሩ? —— ልጆችህ ናፈቁህ እንዴ?"

"መናፈቅማ የት ይቀራል? በያ ሰሞን ወረኸት እስጥፈ ልኬላቸው ነበር ። እነሱም ወዲህ የሚመጣ ሰው አጥተው ነው መሰል ፣

እንጨት ለቀማ መላክና ፣ ባለትዳር ለሆነችው ሴትዮ ነገሩን ነግሮ ከእንጨት ሰበራ መልስ ምቹ በሆነ መንገድ ይዛቸው እንድትመለስ ።

ልኬለሽ እንደ ተለመደው ፣ መጫኛዋን ጠቅላና ድግድጋቷን አሳ ምራ ከባልንጀራዋና ከተመከረችው ሴትዮ ጋር እንጨት ሰበራ ስት ሔድ ፣ ምንዳዬና ሁለት ጓደኞቹ ፣ ጢሻ ውስጥ አድፍጠው እየተሣሣቁ አሳለፏቸው ። ቀስ ብለውም ባሳቻ መንገድ ተከተሏቸው ።

ልኬለሽ ስትስቅ ፣ ስታወራ ፣ ስትዘፍን ፣ ስትቀልድ ——— የሚ ሰማት ምንዳዬ ፣ ጠልፏት እስኪገባ ቸኮለ ። የልቡ ምት ፈጠነ ። እያያት ናፈቃት ። ድምጿ እንደ ውሃ አዟሪት ሕሊናው ውስጥ ተሽከረከረ ። የሚያይና የሚሰማው ሁሉ ደስ አለው ። እነ ልኬለሽ እንጨታቸውን ተሸክመው ወደ ቤት ሲመለሱ ፣ እነ ምንዳዬ እየተከተሉ ከተመከረ በት ቦታ ደረሱ ። ልኬለሽ ከመኻል ሆና እየዘፈነች ስትጓዝ ፣ ምስቱም ወንዶች ሴትዮዋን አሳለፉና ሁለቱ የልኬለሽን ሸክም ከግራና ቀኝ ድንገት ብድግ ሲያደርጉት ፣ ምንዳዬ ማንገቻውን ባንገቷ በኩል አወ ለቀና ሁለት እጅዋን ይዞ ሲሸከማት እሪታዋን አቀለጠችው ።

"ዝም በይ ! እስቲያባሽ ትጮሂያለሽ !" አላት በቁጣ ። ሉሉታ ዋን ስታስነካው አውርዶ አፏን አፈነው ። አንደኛው ባልንጀራው አሮጌ መቀነቷን ፈትቶ አፏን አሰረና ፣

"ና አሳዝለኝ" አለው ሌላውን ። ልኬለሽ አልታዘልም በማለት ባለ በሌለ ኃይሏ ተፈራገጠች ። አልሆነላትም ። አንድ ሁለቴዬ ቀላል ጥፊ እንደ ቀመሰች ፣ ከማይለቅ ወጥመድ እንደ ገባች ዐወቀች ።

"ዋ ! እንዲች ብላችሁ አንዲት ወሬ ብታወሩ ! በሉ ቀጥ ብላ ችሁ ሒዱ" ተባሉ ሴቶቹ ። ጓደኛዋ እንጨቷን ጥላ እያለቀሰች ፣ ሴት ዮዋ እንዳላወቀች ፣ "ምነው ዛሬ ቀን እግሬን በሰበረው" እያለች ጉዞ ቀጠሉ ።

ልኬለሽ ሉሉ እንዳትል ታፍናና የዱላ ውርጅብኝ ፈርታ ከፊት በምንዳዬ ፣ ከኋላ በባልንጀራው ታጅባ እየነፈረቀች ወደ ምንዳዬ ቤት ታዝላ ስትገባ ዕልልታው ቀለጠ ።

ምዕራፍ ሠላሳ አራት

ምንዳዬ ፣ በዕለቱ ከቀኛዝማችና ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር ስለ ዋለው ውሎ ሲያወራላቸው ፣ "አንዳንድ ቀን ደሞ እሚያሯሩጥ ነገር አለባቸው" አለች ልኬለሽ ። "ድንገት ብድግ ይሉና መንገድ ይገባሉ ፤ ዛሬስ አይመለሱም ሲባሉ ፣ ከተፍ ይሏታል ። ሰው ይደክመዋልን እማ ያውቁ ሰውዬ ! እኔ እንዲያው አቅም ቢኖረኝ ሌላም አልመኝ ። እሳቸ ውንም ጠበንጃ አሸክሞ ሲያስሮጡ ማዋል ነበር ! ታዲያ በዮት !" አለች እየሣቀች ።

"ምን በደሉሽ ልጄ ? እኛስ 'ዕድላችን' ሆኖ ነው ፣ እሳቸው ደሞ ምን በወጣቸው ? መቼም ሰውን ተጠላነው ፣ የኛን ክፉ ለሱ ነው ።"

አልመለሱለትም ።

ቀኛዝማች ፣ ስለ ልኬለሽ መኖር ወይም አለመኖር ደንታ የላቸ ውም ። በሳቸው ዐይንና ግምት ፣ በአካባቢው ከሚግበሰበሱት አንዷ ነች ። እውነትም የኑሯቸው ደረጃ ሲነጻጸር ከትልቅ ዳመራ አጠገብ የምት በራ ስንጥር ትመስላለች ። ታዲያ እንዴት ይዩዋት ?

"እውነክን ነው ልጄ ፤ እኔ ለያውስ ምኑን ዐውቄው ! ይኸነዬኮ ደህና ሰው ይሆኑ ይሆናል" ብላ ምንዳዬን ላለማስከፋት ንግግሯን ጠገነችው ።

"በሉ ሌላ ጨዋታ እንጫወትበት ፣ እኛ ስለነሱ እናወራለን ፣ እነሱ ከጆሯቸውም ጥፈውን ዐያቁ" ብሎ ቸርነት እየሣቀ አሣቃቸው ።

መዓዱ እንደ ተነሣ "ያንን ነገር ላምጣው እንዴ ?" አለች ልኬለሽ ቸርነትን እያየች ።

"የቱን?" አላት እየጠረጠረ ።

"ያንን ነዋ! ያንን ቅድም የሰጠኸኝን ።"

"ምን ነካሽ ? ደህናም ሰው አልነበርሽ እንዴ ! ምን ነበር የተባባ ልነው ?" አላት በመገረም ።

"አይ ያንተ ነገር ! ምን እንዳይል ብለህ ነው ? ከሆነ አይቀር ሁላ ችንንም ደስ ይበለን ።"

"ጤናም አልያዛት እንዴ ? በይ ልሒድልሽ እቴ ! ባልና ሚስት
ታንድ ምንድን ነበር ይቀዳል እሚሉት ? — — ያኗትን ትታ ያላ
ኗትን" ብሎ ብድግ አለ ።

"ካንድ ወንዝ ይቀዳል ነው ። መቼም ያለኔ አይሆንልህ" ብሎ
ጣልቃ ገባና ፡ "ምንድነው ነገሩ? ለኔ ንገሩኝና ልገላግላችሁ ። ባይሆን
የዳኝነቱን ትከፍላላችሁ ።"

"ማ ቢያቀምስህ? የምን ጠጋ—ጠጋ ነው — — — እኔና እሱ
እንተዋወአለን!" ብላ ቸርነትን ጉትታ አስቀመጠችው ። እንደ ቆመ
ችም ፡ "ጥሩ ነገር በማድረግህ ምን አስፈራህ? እንዲያውም ባንተ እጅ
ያምራል ። እኔ በናንተ መኻል ምን ዶለኝ ።"

"ምንድነው ነገሩ? ይኸነዬ እኮ አርቲ—ቡርቲ ይሆናል — —"

"መስሎሃል? ምንም ይሁን ምን ፡ ምን አስቸኮለህ? — — ቀስ
ብለን ኮርተን" አለች እየሣቀች ።

"አይ ያንቺ ነገር! ደሞ አደራሽን ስል መዋሌ ። ለዚህ—ለዚ
ህማ ምን አለፋፋኝ" አለ ቸርነት ።

"እንዲያውም አልሰማ! ለምናችሁ ትነግሩኝ የለ! — — ያለኔ
አይሆንላችሁ" ብሎ ምንዳዬ ሣቀ ።

"እንዴት ተጎዳን እቴ? አንተ አልሰማ አልክና ጉዳያችን አይነ
ቅዝ ፡ እኛም ሳናስደገድግ አንነግር" አለችው ።

"ታዲያ ምን ልበል? እንዳንዳንደዬው የነቀኛማይ ወሬ ነገራች
ሁን ጥፍትፍት ስታረጉት ፡ አቄላችሁኝኮ!"

"ይልቅዬ ቀልድህን ትተህ ፡ የምነግርህን እህ በልና —— እሺ
በለኝ!"

"ብያለኋ! ያለኔ አይሆንላችሁ ። ለእሺውም ፡ ለእምቢውም እስቲ
መጀመሪያ ይሰማ ነገሩ?"

"እምቢ ብሎ ነገርማ የታል? እማይባለውን! ለዚያውም ቢሆን
በመጀመሪያ ልኬለሽ ሙች ብለህልኝ ነው ። እንዲህ በዋዛ እንላቀቅ
መስሎሃል!" ስትል ቸርነት ቀና ብሎ አያት ።

"ወይ ጣጣዬ! ነገሩን ሳላኸው ፡ ሙችና አትሙቺን ምን አመ
ጣው?"

"ነገሩማ ይነገርሃል — — — የት ይቀራል ።"

"እንቱል አስምለሽኝ የማይሆን ነገር ተሆነስ? ይኸን እያስማሉ
መንገር ተውኝ አላልኩምይ!"

"አዬ! ምነው በቁሜ ገበያ ባታወርዱኝ ። አሁን ማ ይሙት
ቸርነት ቢጠይቅህ እምቢ ትለዋለህ?" አለች ኮስተር ብላ ።

"እሱ'ስ እውነሽን ነው እምቢ አልለውም ። ታዲያ እምቢ አይ
ልም እያላችሁ እንደ ሞኝ — — —"

"እኛ ሞኝ ነህ አላልንም! ያውም አንተን? ምን ቅብጥ ቢያረገን!
ይልቅዬ በይ ሙች በልና ይነገርህ ። ቀላል መስሎታል?"

"ግድየለሽም ስልሽ!"

"አይይይ! ምንድነው እቴ ምንችክ ማለት!"

"በይ ደስ ይበልሽ! እላለሁ ።"

"እላለሁ ከማለት አትለውም?"

"ልኬ ሙች!" አላት በቁም ነገር እየሣቀ ።

የቸርነት ልብ በደስታ ተከብባ ነፍሱ ተነፈሰች ።

"እንግዲያውማ ቸርነት እንዲህ አረገልህ — —" ከማለቷ ሁለ
ቱም ትኩር ብለው አዩዋት ።

"ምን አረገ ልጄ?" አላት ቶሎ ብሎ ።

"ከሰውዬው ጋ አዲሳባ ልትሔድ ነው ማለትን ተሰማ ጀምሮ
አብሶ ይኸን ሰሞን ግራ ግብት ብሎታል ። ሰማይ መሬቱ ድፍት እሚ
ልበት ነው የመሰለው ። ከኔ ብሶልሃል ። ዛሬ ሳያመው የውሽቱን አመ
መኝ ይልልህና ያቺኑ ጤፍና ቀጠጦውን (ማሽላ) ሸጥ አርገ ፡ ለምንዳ
ስጪልኝ — — —" ብላ ንግግሯን ሳትጨርስ እንባዋ ዝርግፍ አለ ።
ቸርነት አቀረቀረ ።

"ተቀበልሽው እንዴ ?" አለ አሻቅቦ እያየ በዝግ ገጽታ ።

"እሱንማ ልነግርህ አደል? አይሆንም ብዬ ብለው ብሠራው ፡
እምቢ አለኝ ። እምቢ ሲለኝ ምን ላርግ ትለኛለህ ?" ብላ ወደ ጓዳ
ስትገባ ሁለቱም ባይናቸው ተከተሏት ። እንደ ተመለሰችም ምንዳዬ
ሳያስበው የተጠቀለለውን ገንዘብ አስጨበጠችው ። ደነገጠ ። ቀለላት ።

ምንዳዬ በሐሳብ ፡ ቸርነት በደስታ ተዋጡ ።

"ምነው እንዲህ ማረግህ ቸሩ? አ—አ—አ—ሁን ይኸ እሚገባ ነገር ነው?"

"የጂ ማጠር ነውዴ እንዲህም አልነበር — ድህነቱ በየቲ — — እንዳሳቤማ — — —" ብሎ ራሱን ነቀነቀ ።

"ኧረ አጨናነቁን ባየኸው !" ብላ ዐይኗን በጅጌዋ አበሰችው ።

"ምን አስጨነቀው ? አርጉልኝ ዋሉልኝ የሚል የሩቅ ሰው ሲሆን ነው ።"

"የሌላ መሰለህ ? አነሰች ብሎ ሠግቶ ነውዴ ከ፡፡ፊታውን ነውዴ ማየት !" ብላ ከነእንባዋ ፈካ አለች ።

"መች አጣሁት ! ለምን አንዲት እፍኝ አተር አትሆንም ?" ብሎ አክብሮቱን በፈገግታ ገለጸ ። ሦስቱም ተያዩ ። የመንፈሳቸው አንድነት የፊታቸውን ጸዳል አደመቀው ። እናም የደስታ ዝምታ ዝም አሉ ።

"ለኔስ ምን ታረግልኛለህ ? እሱ በለጠብህ ማለት ነው ? ታዘብ ኩህ!" አለችው እየሣቀች ።

"ምን ላርግልሽ ? ዐፈር ስሆን ንገሪኝ ልኬ ?" አለ ቸርነት ከልቡ ።

"ኧረ እኔ የቀልዶዬን ነው ! — ሆ !"

"የሱን—የሱን ነገር ታሰላስል ፣ አንቺን — — —" ከማለቱ ፣

"ከተማ ይሙት ! አንተ እኮ የምርህን ይሆናል ። ያው ምያለሁ።"

"እይ እኔ አንቺን ብሆን" አለ ምንዳዬ ።

"ግድ የለህም —እንኳንም እኔን አልሆንክ!"

"የቀረብሽ አንቺ! እኔ ምን አሻኝ! — " ብሎ ሲሥቅ ፣ እነርሱም ሣቁ ።

"ይልቅዬ የዚያን የርሻውን ነገር ንገረው" አለች ሳያስቡት ።

"ምን አሉ ?" አለ ቸርነት ።

"ኧረ ምንም ያሉት ነገር የለም ።"

"ምኑን ነው ታዲያ እሚነግረኝ ?"

"ከትላንት ወዲያ ማታ ተጠርቼ ሔድኩልህ" አለ ምንዳዬ ። "ራት ቀርቦልኝ በላሁና ቅራሪ ቢጤ ስጠጣ ፣ 'በያ ሰሞን እንደ ነገርኩህ

ከኔ ጋ አዲሳባ ትሔዳለህና ታሁት ተዘገጃጅ ፣ ቤትህን በወጉ በወጉ አርግ፣ ሁነኛ ሰው ፈልግና እርሻህን አሳርስ ። ቀላል መሬት አይምሰልህ ። እግርህን ስመው ነው እሚለምኑህ ፣ ስንቱ መሰለህ ይጭረው ያጣ' ሲሉኝ ጊዜ ብድግ ብዬ ጉልበት ስሜ ወደ ቤቴ መጣሁ እልሃለሁ ። እስቲ ጥሩ ገበሬ ማነው ? ማ ይሻል ይመስልሃል ?" ብሎ ትክ ብሎ እያዬው ።

"የምን ገበሬ ልጁ ? ምን ይሆንህ ?"

"እንዴት ነው ፣ ምን ይሆንህ ብሎ ነገር ? ዐፈር እየተዘገነ አይቃም ።"

"ሌላውን እላለሁዴ ፣ አንዳንድዬስ አንተም አንፍር ነህ ! ምን ዐመል ነው ወንድሜ ! ኤ — ድ ! ምንድነው እንዲህ ያለ ነገር !" አለ ቸርነት በከረረ ድምፅ ።

"ምን አጠፋሁ ቸሩ?"

"ምን አጠፋሁ? እኔ ምን ሆኜ ነው ሌላ ሰው ማስፈለጉ?"

"ኧረ ጎሱ ሰዎች! አሁንስ አበዛኸው! ደሞ ብዬ — ብዬ አንተን! 'በቅሎ ቲሸለም ጊዜ አህያውን ለጅብ ስጠ' ያሉት ሰውዬ ቢጤ መጣ — — አዲሳባ ልውሰድህ የተባልኩ እንደሁ — — አንተን — —" ብሎ ሳይጨርስ ፣

"ቸርነት እርሻ አይችልም ያለህ ማነው?" አለ ቆጣ ብሎ ።

"ተውይ ቸርነት —— እኔና አንተኮ — እንዴት ነው ነገሩ ?" ብሎ መላ—ቅጡ ጠፋው ።

ቸርነት ድንገት ቆመና ፣ "ይኸ ሰው እውነትም ጤናም አልያዘው ፣ ገለል ቲልለት ጥሪኝ" ብሎ ራመድ ሲል ፣ እዚያው የቆመችው ልኬለሽ ቀኝ እጁን ያዘችው ። ምንዳዬም ቆመ ።

"እኮ ምን አርግ ነው እምትለኝ? ምን አጠፋሁ?" አለ ምንዳዬ በለዘብታ ።

"አሁን ገና ጥሩ ብለሃል! እየው ገለል ቲልልህ! እጉንህ ተወዝፌ ጥላ ሁኜብህ ኖሯል ለካ! መቼም ብልህ ሰው የቁለ ለት አያድርስ ነው! እኔ ምን ሆኜ? እኔ የት ሔጄ ነው ሰው ማስፈለጉ? ኧረ ምን ስታረግ አሰብከው — —" ብሎ ዝም ሲል ፣ ያም ዝም ስላለው ፣

"ነገሬም አልጣመህ መሰል! — — አቦ ልቀቂኝ ልሒድበት!" ብሎ እጁን ሲስብ ፣

"እስቲ ና ቁጭ እንበልና ንገረኝ?" አለ ምንዳዬ እንገቱን ዘለስ አድርጎ ።

"ምኑን ልንገርህ? ለኔ እሚነገረውን ለሌላ ልንገር ስትል!"

"እስቲ አንዳፍታ ቁጭ በሉና ተነጋገሩ ። እሱም እንዳንተ ፈርቶ ነው ። ምነው እንደ ራስህ ብታየው" አለች ልኬለሽ ለማቀራረብ ።

"አንቺ ደሞ አታለባብሽለት ። የኔ ፍሪያት ሌላ ፣ ይኸ ሌላ ፣ እስቲ በይ ምንና ምኑ ይገናኛል? እኔ እንደናቴ ልጅ ሳየው እማደል ፣ እሱ እንደባዳ ያራቀኝ? አለያማ መች ሌላ ሰው ፈልግልኝ ይል ነበር? ሰው ተሚያምነው ባልንጀራው ምስጢሩን አይደብእም ። እኔ እያለሁ አን ቺና ልጆቹ ጠማችሁን አታድሩ? እምቢ ይለኛል ብሎ ነው ሰው ማፈ ላለጉ ።"

"ቦጋለ ይሙት! ገና አሁን ነው ነገሩ የገባኝ! ፍቅርህን! እኔ ልሙትልህ ። ለምን ግልጥልጥ አርገህ አትነግረኝም ። ጥቅሙ ለማን ሆነና ነው? እሺ አንተ ባልከ ይሁን" አለና ከልኬለሽ ጋ ወደ መቀ መጫው መለሰው ።

ቸርነት ሐሳቡን እጥር—ምጥን አድርጎ ገለጸለት ። ሣቀችባቸው ።

"ደስም አላለህ እንዴ?" አለው ቸርነት እየሣቀ ።

"እንዴት ብዬ ልንገርህ? የኛ የሰውዬ ተረት ትዝ ይልሃል?"

"የየቱ?"

"የሚሻእል ለት ማታ እኔና አንተን ያጫወቱን ።"

"እእእ! አባ ወርቅነህ ናቸዋ! ምን ብለው ነበር? ረሳሁት እኮ!"

"ሰውዬው አሉ ፣ አህያና በሬውን እየነዳ ተዱር ወደ ቤቱ ቲመ ለስ ፣ አፋፍ ላይ ይደርሳል አሉ ። በሬው ድንገት ይንሸራተትና ገደል መግባት ። ቁቂታውን ያቀልጠዋል ። ሰዎች ከያሉበት ተሯሩጠው ይደ ርሱና ፣ እንደ ምንም ተንፏቀው ወርደው ፣ ያንን ቲያጣጥር ያገኙትን በሬ ይባርኩታል ። ገፋፈው የቻሉትን ያህል ይበሉና ፣ የተቀረውን ቆራርጠው ፣ ታቹን በሜዳው ዞረው ያንን ያዋጡትን ሥጋ በበሬው ቆዳ ጠእለው አህያው ላይ ያጫጭኑታል ። መሽቶ ውርውር ሲል ፣ እቤቱ ሊደርስ ጥኢት ሲቀረው ፣ ወገቤን ልፈትሽ ይልና አህያዋ እየ ሔደች ከምንገድ ዳር ገለል ይላል ። ለካ የራበው ጅብ ገና ከጕሬው ወጥቶ ሱክ—ሱክ ይል ኖሮ ፣ አህያዋን ስታዘግም ያያታል ። ጠጋ ብሎ ሲመለከታት በቆዳ የተጠቀለለ ሥጋ ተጭናለች ። የልቡን ሲያገኝ ጊዜ

'አንቺዬ! እንዲያው ለመሆኑ አሁን አንቺን ማ ብለው ይጠሩሻል? አንቺው ራስሽ ሥጋ ፣ የተጫንሽውም ሥጋ ፣ ተባረኪ! እሰዬው እሰይ!' አላት አሉ" ብሎ ከት አለ ።

"እና የዚች ፍቺዋ ምን መሆኗ ነው?"

"እእ! እዩልኝ እንግዲህ! የልቤን የምኞቴን አገኙሁ ነዋ! ምን ቅሬታ አለ ፣ ሁለመናው አማረ ነዋ! አንተ እኔ አለሁ ስትለኝ ከዚህ ወዲያ ምን ይገኛል? አርሶ እሚያመርተው ቸሬ፣— ተቀባይዋ ልኬ ። ተየህ ወዲያ ምን ይምጣ?" አለው ፊቱ በፈገግታ ተጥለቅልቆ ።

ምዕራፍ ሠላሳ አምስት

ቀኛዝማች ፣ ከበፊቱ የበለጠ ግዝ አዘጋጅተዋል ። በነጭ ጤፍ የተሞሉት ስልቻዎች ፣ አዳራሹ ውስጥ ተደራርበውና ተደጋግፈው እንደ ትላልቅ የቤተ—ክስያን ከበሮ ተጋድመዋል ። በገዛ አህያውና አጋሰሱ ጭኖ ማጀቴ ለማድረስና አጅቦ ለመሸኘት የተዘጋጀው ዘመድና ባላ የሚነሡበትን ሰዓት ይጠባበቃል ። ጥር 29 ቀን ማጀቴ ወርዶው ፣ በማግሥቱ ወደ አዲስ አበባ ለመመለስ መሰናዱቸው ተጠናቋል ።

እስካዶች ጠላ ጠምቃና ጋኗን መርጋ ፣ ልበ—ወርቅ ሲካካ ዶሮዋን አዘጋጅታና ቢላዋዋን ስላ የምትጠባበቀው የቀኛዝማችን መሔድ ነው ። ዘግይተውባታል ።

የወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ቅናት ፣ ስርጓጉጥና ሽለቆውን ፣ ገመገምና ተራራውን አቋራርጦ ፣ ከወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ጋር የተለመደ ትንቅንቁን ቀጥሏል ። የምንዳዬንም ጉዞ እየፈሩ እንደሚወዱት ፣ እየጠሉ እንደሚመርቁት ጠላት ፣ ሳይወዱ በግድ ተቀብለውታል ። ቸርነትና ልኬለሽ በሬው በሰኔ ገደል እንደ ገባበት ገበሬ ኩምትር ብለዋል ። ምንዳዬ ውስጡ ቢንሰፈሰፍም ላይ—ላዩን ብርቱ መስሏል ።

ደስታና ሐዘን ፣ ልቅሶና እልልታ ፣ ፍቅርና ጥላቻ — በእያንዳንዱ ሰው ግላዊና ማኅበራዊ ኑሮ ውስጥ ፣ ሰው ራሱን ለመከላከልና ለማዳን ፣ ኑሮውን ለማመቻቸትና ከመሰሎቹ ጋር ተስተካክሎ ወይም ልቆ ለመታየት በሚያደርገው ውጣ—ውረድ የሚያጋጥሙ የኑሮ ባሕሪዎች በመሆናቸው ሁሉም በዚያ ጉዳና ላይ ያልፋል ።

በቀኛዝማች ግቢና በአካባቢው የሚገኙ ሰዎች ፣ በተለያየ ስሜትና ሥጋት ፣ ተስፋና ትካዜ የሚጠባበቋት ቀን ፣ ላንዳንዶቹ ፈጥና፣ ለሌሎቹ አዝግማ ደረሰች ። የምንዳዬም ስንቅ በሁለት ከረጢት ተቋጠረ።

እነ ቀኛዝማች ፣ በቅቤ የተንጨቀጨቀ ዶሮ ወጣቸውን ፣ ጥሩ ቢሰለ የጤፍ እንጀራ እያሸበለበሉ ፣ ሲላቸው በነጭ አረቄ ፣ አሰያም በጠላ እያወራረዱ ሲውጡ ፣ ልኬለሽ ፣ ምንዳዬና ቸርነትም ፣ የቅመም ዓይነት ያላነሳትና የቅቤዋ ሽታ ከደጃፍ ያላለፈ የዶሮ ወጣቸውን የለቱ—ለት በተጋገረ የማሽላ እንጀራ በልተው [illegible] የሚል ጠላቸውን ሲጠጡ ዋሉ ።

ፀሐይዋ ዘቅዘቅ ፣ አየሩ በረድ እንደ ማለት ሲል ፣ የቀኛዝማች ጓዝ ተጭኖ መንገድ ገባ ። ወዲያው ሽኝና አጃቢው ሁሉ ከያለበት ተሰበሰበ። ልኬለሽ ገና አሁን ቁርጧን ያወቀች ይመስል በረዥሙ ተነፈሰች ። ልወደድ ባይና ዘመድ ፣ ኑሮ የፈጥኝ ያሰረው ተጋዥ ገበሬና ሎሌ ፣ በተለይም ዋና ቤተኛ ልምሰል ባዩ ፣ እነ ቀኛዝማች የሚቀመጡባቸውን በቅሎዎች እየሳበ ፣ ሌላው አጃቢ ጠበንጃውን ይዞ ካጥር ውጭ መደዳውን ተገጠገጠ ። እነርሱም ረጋና—ኮራ ባለ አረማመድ እያወሩ ዋናውን አጥር እንዳለፉ ፣ ምንዳዬም ጠበንጃውን አንግቶ ፣ ቸርነትን ፣ ልኬለሽንና ልጆቹን እስከትሎ ከኋላው ብቅ አለ ።

ልኬለሽ ፣ የቤቷን በር ስትዘጋ የእንባዋ በር ተከፈተ ። ማንም ልብ አላላት ። ሁለቱ ሰዎች በቅሎዎቻቸው ላይ እንደወጡ ፣ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱና አንዳንድ ሰዎች እየተሰናበቱ ተመለሱ ። ሌላው ከበቅሎ ፊትና ኋላ እየሆነ መንገድ ገባ ።

ልኬለሽ ፣ ልጆቿን አስከትላ ጥቂት እንደ ተጓዘች ፣ ምንዳዬ ክንዷን ያዝ አደረገና ፣ "በይ ተመለሺ ። ለልቅሶና ለእንቅፋቱ ከሆነ ይበቃል!"

"ማ? ሀ! እኔ ነኝ ተመላሿ? ምነው በል ፣ ምንስ ቢሆን መኪና ላይ መውጣትህንና ከሳቸው ጋ በደህና ምንገድ መግባትህን ባይኔ ሳላይ ነው ፣ ነፍሴ በጇ ብላኝ እምመለሰው? እንቅፋትም አይመታኝ ፣ ራመድ—ራመድ እላለሁ ። ለልቅሶውም አታስብ ። እንዲህ ልኩን ሳቀው እርፍ እል የለ? ግድየለህም አታስብ ፣ ይልቅ ሒድ እንሒድ!"

"ቤቱን ለማን ትተሽው? ልጆቹስ?"

"እኛም አብረን እንሔዳለን ፣ አይደኽመንም" አለ ትንሹ ያባቱን እጅ እያሻሸ ።

"በሉ ኑ እንሒድ ፣ መንገዱስ ምንም አደል?" አለ ቁርጡን ዐውቆ።

ቸርነት የመለየት ስሜት አፋን ሸብቦት ፣ የምንዳዬን ስንቅ አንጠልጥሎ ይከተላል ። ከነሱ ኋላ ሌላ ሰው አልነበረም ።

ጥቂት እንደ ተጓዙ ፣ ምንዳዬ ትንሹን ልጇን እንኮኮ አለው ። መንገዱ ሳይታወቃቸውና የሔዱ ሳይመስላቸው ማጀቴ ደረሱ ። በመጀመሪያ ሁሉም ቀኛዝማች ከገቡበት የዘመድ ቤት ገብቶ ዐረፈ ። የማታ ማታም ወደየዘመዱና ወደየሚያውቀው ሰው ቤት ሲበተን ፣ ምንዳዬም ከጓደኛው ጋር የሚያድርበትን ቦታ ነግሮ አስፈቀደ ። ልኬለሽ ልጆቿን ፣ ምንዳዬንና ቸርነትን ይዛ ማጀቴ ዶር — አምባ ከሚኖሩት ዘመዷ ቤት ገባች ። ጥሩ መስተንግዶ ተደርጎላቸው ሲያወሩና ሲያወኩ ሌሊቱ ተጋመሰ ። ለሁለቱ ወንዶች አልጋ ተለቀላቸው ፣ ልኬለሽ ከነልጆቿ ጀንዲ ተነጥፎላት ከባለቤቲቱ ጋር ወለሉ ላይ ተኙ ።

ዶሮ ደጋግሞ እንደ ጮኸ ሴቶቹ ተነሥተው ፣ ባለቤትዮዋ ምጣድ፣ ልኬለሽ ድስት ጥደው ሲጣደፉ ወፍ ተንጫጫ ። ወገግ እንዳለ እነ ምንዳዬ ፊታቸውን ታጠቡ ። ካማን አውለኛቸው በኋላ ፣ ምንዳዬ ፣ ልኬለሽንና ቸርነትን ይዞ ወደ ጓሮ ዞረ ። ጠበንጃውን ባፈሙዙ ጨብጦ በእሱና በጓደኛው መኻል በሰደፉ ካቆመው በኋላ ፣ "ቸርነት" አለው ልብ በሚመስጥ ድምፅ ። "እንግዲህ የልኬንና የነአሻጋሪን ነገር አደራ! እኔ ብሔድ አንተ አለህ ። አንተ ካለህ ደሞ እኔ ያለሁ ያክል ነው ። ልጆቹን እንዳያስለቅሷቸው ። እሷንም እሱ ተሔደ ብለው እንዳያንከላፍቷት — አደራህን" ብሎ ዝም አለና ፣ "አንተም እንካ ዩኝን ቀኝ እጄን ፣ ጠበንጃዬን ። ወንድም የለኝም ወንድሜ ነው እንካ!" ብሎ በሁለት እጁ ሰጠው ።

ልኬለሽ ፣ ይሆናል ብላ ያልጠበቀችው ጉዳይ ቢሆንም ፣ የባለቤቷ ጠበንጃ ፣ እሷም ለምታምነውና እሱም ለሚወደው ባልንጀራው በመስጠቱ ምንዳዬ በከፊል አብሯቸው የቀረ ስለ መሰላት በጣም ደስ አላት። ቸርነት በጠበንጃው ሳይሆን በጓደኛው እምነትና ፍቅር ተመሰጠ ። የሚናገረው ጠፍቶት ዝም ሲል ዐይኖቹ እንባ ከተሩ ። ከቃላት የላቀ መልስ ነበር ። እየተለያዩ መዋሐጃ ፣ እየተዋሐዱ መኀልበቻ ።

"አታስብ ፣ እኔ እያለሁ ማባቱ ይነኻቸዋል ? —— አታስብ! አሁንማ ቀኝ እጅህን ወንድምህን ትተህልኛል ፣ ሁለዜም አብረኸኝ ነህ" ብሎ እንባውን ለማበስ ፊቱን አዞረ ። ምንዳዬ አንገቱን ሰበር ሲያደርግ ፣ የልኬለሽ ዐይን የእንባ ቦዩን ቀደደ ።

የአውቶቡሱ ጥሩንባ ፣ መንገደኞችን ለመቀስቀስ በተከታታይ ተነፋ ። ልኬለሽ ልጆቿን አስነሥታ አንድ ሁለትዬ አጉረሰቻቸውና አውቶቡሱ ወደ ነበረበት ገሠገሡ ። በመኪናው ዙሪያ ከተሰበሰቡት ሰዎች አንዳንዶቹ የሚጫን ዕቃ ወደ ላይ ሲያቀብሉ ፣ ሌሎቹ ኮተታቸውን እየቋጠሩ ፣ ካንዱ ወደ ሌላው እያጋቡ ያመቻቻሉ ።

ሞተሩ ተለኩሶ ፣ ጢሱ ቡልቅ—ቡልቅ ሲል ፣ መላ ብረታም አካሉ ተንዘፈዘፈ ። እነ ቀኛዝማች ወደ አውቶቡሱ ሲጠጉ ፣ አብዛኛው ሰው ገለል አለላቸው ። ምንዳዬና ቸርነት ጢጋ ብለው እጅ ነሡ ።

"ጥሩ ደርሰሃል ፣ እንግዲህ ነቃ—ነቃ ማለት ነው" ብለው ወደ አቶ ወርቅነህ ዘወር ሲሉ ፣ እነሱም ወደ ልኬለሽ መለስ አሉ ። ሊለያዩ ተያዩ ። አንዳንድ ሰዎች ወደ አውቶቡሱ መግባት ሲጀምሩ ፣

ምንዳዬ ልጆቹን አገላብጦ ሳመና ፥ "አንተ ካለህ ምንም አሳብና ሥጋት የለብኝ" ብሎ ቸርነትንም ሳመው ። እንባዋ አልገታ ያላትን ልኬለሽን ፥ ቀኝ እጅዋን ያዝ አድርጎ ፥ "እኮ በቃሽ ልኬ ! ምነው ምነው ነግሬሽ እያለቀሽ አትሸኝኝ ደግም አዶል !" ብሎ አገላብጦ ሲስማት ፥ እንባቸው ጉንጫቸው ላይ ተቀላቀለ ። ቸርነት ግን ፈዘዘ ።

እነ ቀኛዝማች ፥ ከሾፌሩ አጠገብ ካሉት ጥንድ ወንበሮች ላይ ሲቀመጡ ፥ ምንዳዬ ወደ መጨረሻው መደዳ ሒዶ ጠባብ አልጋ መሰል ወንበር ላይ በስተግራ ጥግ ካሉት ሰዎች ጋር ተቀመጠ ። እሱ በዝግ መስተዋት በኩል ወደ ውጪ ፥ ልኬለሽ ፥ ቸርነትና እነአሻጋሪ ከውጪ ቆመው ሲተያዩ ፥ መኪናው አጓርቶ ጎማዎቹ ተንከባለሉ ። መለያየትና መነፋፈቅ ተወጠነ ። አውቶቡሱ በኮረኮንቻማው መንገድ ላይ ደፋ ቀና እያለና አቧራውን እያቦለለ ቁልቁል ተሽከረከረ ። ቸርነት ፥ ልኬለሽና ልጆቹ ባቧራው ብናኝ ውስጥ እየራቀና እያነሰ የሚጓዘውን ተሽከርካሪ ባይናቸው እየተከተሉ ሲሸኙት ፥ ምንዳዬም የኋልዮሽ ሲመለከት፥ ከዚህም ከዚያም የእንባ ውሃ ሻሽና የአቧራ ብናኝ ተዘርግቶ ፥ የጭጋግ ግርዶሽ ፈጠረ ።

ምዕራፍ ሠላሳ ስድስት

የሞገስ አምባቸውና የላቀች ተገኜ ጋብቻ ጉዳይ ቀነ—ቀጠሮ የተያዘለት ቢሆንም ፥ ሞገስ የምኞቱን ፍሬ ጨብጦ ወደ ቤቱ እስኪ ሚገባና ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑም የቀጠሮው ቀን ደርሶ እስከሚያስረክቡት ድረስ ፥ ገባ—ወጣውና የመጢቃቀሙ ነገር በሰፊው ቀጥሎ ሰነበተ ። እሱም ቢሆን ነፍሱ ተደስታ ተስፋው የምትፈካው ፥ ባካባቢዋ ተገኝቶ ሲያያት ነበር ። በፍቅሯ ተይዞ መመላለሱ እንዳይታወቅበት ልዩ ልዩ ጥረት ቢያደርግም ፥ የገጽታው መለዋወጥ ፥ የዐይኑ መንከራተት ፥ የቀልቡ መሸፈትና ፥ "መጣሁ" እያለ ወደ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ጐራ የማለቱ ነገር ፥ "ይቺ ባላገርኮ በፍቅር አናወዘችው" የሚለውን የቤተሰቡን ወሬ አጠናከረው እንጂ ፥ እንዳሰበው ሊሸፈንለትስ አልቻለም ።

አንድ ቀን ላቀች ከተገዛላት ልብስ መኻል ፥ ደማቅ ሰማያዊ ቀሚስና ቢጫ ሹራብ ለብሳ ፥ ነጭ ተረከዝ አጭር ጫማ አድርጋ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፊት ስትቆም ፥ ባለባበስና በወጣትነቷ እየቀኑ ፈገግ አሉና ፥ "ተዋል አደር ደሞ ስንትና ስንት አለ ———ገና ሙያሽንና ጣምናሽን ታያቀው ይኸን ያክል የሆነ —— ሰንበትበት ብሎማ እጁ የዶለሽለት —— ኧረ ተይኝ እቴ" አሉ እየሣቁ ።

የልቧን በልቧ ይዛ ፥ "እኔ እኮ ታዲያ ቲመላለስ ፥ ተምሩም አል መሰለኝ ፥ እስተዚህም ነገሬ አላልኩት ነበር ። 'የከተማ ወንዶች ውል የላቸውም ፥ መላ—ቢሶች ናቸው' ሲሉ እየሰማሁ ካንገት በላይ ይመስለኝ ነበር ። ለካ ውለኛ ሰውም አለባቸው" አለች ኮስተር ብላ ።

"ይኸ ሁላ ሰው እየሁ የተወለደ መሰለሽ? ከስንት አንድ ነው ። አሁን ይኸ እምታዪው ሞገስ ለዚህ ሁሉ ወግና ማረግ የበቃው እዚሁ ተወልዶና አድጎ አይምሰልሽ! እኚህ ያጐቴ ሚስት የቡልጋ ሴት ናቸው። የዚህ የሞገስ አባት እንዴት ያሉ ዘመድ ወዳድ ፥ ቸር ነበሩ አሉ ። ያባትዬው ውለታ አልፎባቸው ኖሮ ፥ ልጅዬው አድጎ ትልእ ልጅ ተሆነ በኋላ ፥ አንዳንድ ልጆች ተማሪ ቤት እየገቡ ቲስተማሩ ያይልሽና ፥ እረኝነቱን እምቢ ማለት ። ቀን ይውጣላህ ቲለው ። አንድ ጊዜ ያቺ ማደሪያው ተላይ—ተጌታ ተጥፋ የለ! ተማሪ ቤት መግባት ። ሴትዮዋ ታዲያ ይማራልን ሲሰሙልሽ ጊዜ ተደብረ ብርሃን ያስመጡና እዚህ አዲሳባ ማንትስ አሉት እቴ——ተማሪ ቤት ይዶሉታል ። ያገር ቤት

ልጅ መሞላፈጥ መዛተል አያቅም፣ ትምህርቱን ቶሎ ቶሎ ይማር ይፈጥምና ማለፊያ የምግሥት ሥራ ይይዛል ። እየሁ ቤት፣ እነሱው ጋ ነው ለሰውነት የበቃው ። እንዲህ እንደልቡ ወጣ—ገባ የሚለው፣ ከልጆቻቸው እኩል በልቶ፣ የለበሷትን ለብሶ በማደጉ ነው ። ይኸው ትታዘቢያለሽ፣ ሴላማ ማ ዝር ይላል፤ በያ ላይ ደሞ ይኸ የኔ አጐት እንዲህ አይምሰልሽ፤ ትዳር ነው ደጉ ነገር ይልና፣ እጨዋ ቤት ገብቶ ማለፊያ ትዳር ያሲዘዋል ። የሀል—ውሃ ነገር ሆኖ ታይሆንለት ቀርቶ ነውዬ፣ ታንዴም ሁለቱ ጉልቻ ሞክሯል አሉ'' በማለት ስለ ሞገስ ከሰሙት መካከል በከፊል ነገሯት ።

ከሦስትና ከአራት ጊዜ በላይ እያገቡ የሚፋቱ ወንዶችና ሴቶች ስለምታውቅ፣ ሁለተዬ አግብቶ መፍታቱ አላስደነቃትም ።

*   *   *

ሞገስ አምባቸው፣ በ14 ዓመቱ ትምህርት ጀምሮ እስከ 8ኛ ክፍል የነበረውን ትምህርት በ5 ዓመት አጠናቆ 10ኛ ክፍል እንደ ደረሰ፣ ካባቱ ሞት በኋላ ሀብታቸው እየሚሰሰና ንብረታቸው እያነሰ የሔደውን እናቱን እንዲረዳ በማሰብ፣ በአቶ ወርቅነህ መዘውር ግፊትና ይሁን—ይሁን ባይነት፣ አገር ግዛት ሚኒስቴር ተቀጥሮ መሥራት ከጀመረ ከ10 ዓመታት በላይ ሆኖታል ። ከአዲስ አበባ የመኖሪያው አካባቢና ከት/ቤት ጓደኞቹ ቀስ በቀስ በቀሰመው ጠባይ፣ የቀድሞ ግትር ባሕሪው፣ ከጊዜ—ወደጊዜ እየተሞረደ፣ ከአሻፈረኝ ወደ "እስኪ ይሁን'' ባይነት፣ ከዚያም ወደ መጠነኛ መግባባትና ብልጠት አመራ። ከአቶ ወርቅነህ መዘውርም መስሎ የማደርንና እስኪደላደሉም ጐንበስ ቀና እያለ ማድፈጥን፣ ሁኔታው ተስተካክሎ ሲቃናም ተደላድሎ መቆምን ዐወቀ ። ያም ሆኖ ከፊል ድብቅ ባሕሪው ድንነት እየደፈረሰ ዐልፎ—ዐልፎ ያስቸግረዋል ።

ሥራ የጀመረው አዲስ አበባ ቢሆንም፣ በዝውውር አሩሲ ጠቅላይ ግዛት ሁለት ዓመት ሠርቶ ሲመለስ፣ ከተሰጠው የምስጋናና የትጋት መግለጫ ደብዳቤ ሌላ፣ በልዩ ልዩ የአስተዳደርና የአፈጻጸም ሰበቦች ያገኘውን ብር አጭቆ ነበር ። ከዚያ መልስ አቶ ወርቅነህ መዘውር ቤት ላንድ ዓመት ያህል እንደ ተቀመጠ፣ በወ/ሮ መንበረ አጠያያቂ ነትና በባልዬው አቀነባባሪነት፣ እሱም እጁ እንደቻለ ሰጥቶ ለወግ ለማዕርግ በቃ ።

አንድ ዓመት በወረተኛ ፍቅር፣ ሁለት ዓመት በንዝንዝ እንዳለፈ፣ የትዳሩ መሠረት ተናግቶ ምሰሶው ዘመመ ። በሽማግሌ ምክርና ተግሣፅም አልሆን አለ ። ሚስቱ "ይኸ አይገባውም ሥልጡን መሳይ ባላገር ነው ። እኔ አንድ ነገር ብሆን የኋላ ኋላ ይቆጫችኋል ። አይሆንም እያልኳችሁ ነው፣ ዝም—በይ ዝም—በይ ብላችሁ ለዚህ ያበቃችሁኝ'' በማለት ቀጭን ጌታ ነኝ ባይ አባቷን ጐትጉታ ስትፋታ ከተካፈለችው ንብረት ሌላ የበኩር ልጁንም ይዛበት ሔደች ።

ከዓመት በኋላም፣ በራሱ ምርጫ ለሁለተኛ ጊዜ አገባ ። የዚህችኛዋም ከጋብቻቸው በፊት የነበራት ጠባይና ታሳይ የነበረው አስመሳይ ትሕትና ቀስ በቀስ እየተለወጠ በመሔዱ እያደር አልጣጣም አሉ። ከእርሱ ፍላጐት ውጪ፣ ባሻት ጊዜ ወጥታ ባሰኛት ጊዜ የምትመለስ፣ ሲፋጣትና ሲቆጣጠራት የምትደነፋ፣ ተይ ሲላት የሚብስባት፣ ሰው ጤፉ ቢጤ ሆነችበት ። ይህቺኛዋ የፍቺ ንትርክ ሳታበዛ፣ "ምን በወጣኝ ነው ከማንም ግትር ጋር አበሳዬን ማየቴ? ልጄን እንደሁ ዕድሜ ለናቴ አቀማጥዬ አሳድገዋለሁ'' ብላ ትታው ሔደች ።

ከአንድ ሌላ ተጨማሪ የወንደላጤነት ዓመት በኋላ፣ ለሦስተኛ ጊዜ ከሌላ የኑሮ ጥያቄ ጋር ተፋጠጠ ። ላቀች ተገኔ ። የራሱን የጠባይ ግልባጭ ያገኘ ስለ መሰለውም፣ "ይህቺን እንደልቤ ልቆጣጠራትና ልገሥፃት እችላለሁ'' አለ ።

*   *   *

"አሁን ለታም አብረን ሔደን ቤቱን አይተሽዋል ። ያን የመሰለ ቤትና ንብረት፣ መኪናይቱንም አይተሻታል ። በቀኝሽ ነው ተነሥተሽ የመጣሽው ! ተይ ዝም በይ ! ዕድላም ነሽ ። እስቲ እኔ ያገኘሁት ምንድን ነው ? ፈጣሪ አምላኽ ደህና ውሃ አጣጪሽን ሰጥቶሻል ። ተስለሽ እንደሁ ስለትሽን አግቢ ። ይኸነዬ ነው ብልጥ መሆን ሞኚት ። ብትበደይና ቢከፋሽም ቀኞማች አሉ፣ እኔም አለሁ ። ስንቶቹ ናቸው ተኛ አገር እየመጡ በየሰዉ ቤት አሳራቸውን የሚንጡት ? ደሞ ያንቺን ማን ያገኘዋል? ኧረ ዝም በይኝ እቴ! አንቺኮ ዋል አደር ብለሽ ለብዙ ሰው ትተርፊያለሽ — —እ !'' አሉ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ወሬያቸውን ሲያጠቃልሉ ።

"እኔ እኮ ተእድሙም አንቱ እንዳልሁ ብየኋለሁ'' አለች ከደማቁ ልብሷ ጋር እየፈገገች ።

"እኔማ ያንጀቴን አውጥቼ ነገርኩሽ ። ወንዶቹም አገር ቤት የሔዱት ደስ ብሏቸው ነው ። ደግም አላረኩ እንዴ ?'' አሉ ስሜቷን በፈገግታቸው እየገዙ ።

"እሺ ብየሁ የለ?'' አለቻቸው ባጭሩ ።

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ በልዩ ልዩ ምክንያት ወጣ ባሉላት ቁጥር የቤቱን በር መለስ ታደርገዋለች ። ቀሚስና ሹራብ ፣ ነጠላና ሻሽ እየ ቀያየረች ፣ የሸራና አጭር የቆዳ ጫማዋን እየለዋወጠች ፣ በረጂሙ የቁም—ሣጥን መስተዋት ቁመናና መልኳን ማየት አዘውተረች ። የገዛ ቁመናዋን ትወደዋለች ። አረማመድና አኳኋኗ በአካባቢው እንዳየቻ ቻው ወጣት ሴቶች ባለመሆኑ ፣ እነሱን ለመምሰል ከግድግዳው እስ ከ መስተዋቱ እየተመላለሰች ፣ ከፊቷም ከኋላዋም እየተመለከተች ፣ ራ ሷን ከተሜ ለማድረግ ጥረቷን ቀጠለች ።

ምዕራፍ ሠላሳ ሰባት

ልኬለሽ ፣ ከቀብር እንደሚመለስ ሰው ተከዛና አቀርቅራ ከልጆቿ ጋር ስታዘግም ወደ ስደት የምትሔድ እንጂ ፣ ወደ ቤቷ የምትመለስ ትመስልም ነበር ። የሚንቀረቀረው እንባዋ ገጽታዋን አክብዶ ፊገግታ ን ገፈፈው ። እናም ተበሳጭታ ፣ "ወይኔ ልጂት ! የመሔጃ እጦት ነዪ ሬስ ሣር—አምባ የሚኬድበትም አገር አዶል!" እያለች ወደዚያው ዘግማለች ። ቸርነት የጓደኛውን ቀኝ እጅ አንግቶና አቀርቅሮ ፣ ብቻኝ ት እየተሰማው በቀዘቀዘ ስሜት ይከተላል ። የሁለቱም ልብ ተከዟል ።

እውቶቡሱ ካራቆሬ ከተማ እንደ ደረሰ ፣ ሙዝ ፣ ትርንጎና ሎሚ ሚሸጡ ወጣቶች ፣ መኪና በመጣና በሔደ ቁጥር ፣ ዘንግና ዱላቸውን መርኩዘውና ተደግፈው ወጪ ወራጁን የሚያስተውሉ ሥራ—ፈቶች በቡት ። እነቀኛዝማች ሲወርዱ ፣ ምንዳዬም መከተል ያለበት ስለመ ለው ፣ እነሱ በወረዱበት በፊተኛው በር በኩል ወረደ ።

ያባታቸውን መምጣት ቀደም ብለው የሚያውቁት የቀኛዝማች ጆች ፣ ገና በማለዳ ነቅተው ይጠባበቁ ስለነበር ካባታቸው ጋር ተሳ ሙ ። እቶ ወርቅነህና ምንዳዬም ሳሟቸው ።

"ምነው የሚካኤል ለት ሳትመጡ መቅረታችሁ? ነግሬያችሁ ልነበረም?" አሉ ቀኛዝማች።

"እቴዋ እናንተ እየሁ ትምርታችሁን አጥኑ ፣ ምንታረጉ ትሔ ለችሁ ብላን ነው" አለ ምንደስይል ።

"የቧ ነገር ደሞ ይበዛል! እስቲ በእንደዚያ ያለው ቀን ልጅ ከለከላል? እኔ ነኝ ጥፋተኛው ፣ ተማሪ ቤት መዘጋቱን እያወቅሁ ፤ ነው ይዣችሁ በሔድኩ ኖሮ" አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

"እንሔድ ብለናት ነበር ፣ አይሆንም ትትለን ጊዜ ዝም አልን" አለ ናሽዬው ዋቢሁን ።

"አሁን እቧ ወዴት ሔደች፣ ጠብቂኝ ብያትም አልነበር?"

"ጥሩ ቢና ሽሆቹ ጋ ደርሺ እመጣለሁ ብላ ከትላንትና ወዲያ ደይ" አለ ምንደስይል ።

"አይ የቧ ነገር ! እዚህ እበላይዋ የመሶቤት ሚካኤል እያለ ፣ በሉ እንግዲህ የዘንድሮን በርቱ ፣ ለከርሞ አዲስ አበባ ትማራላችሁ ፣ መሰንበቻውንም ልብስ እልክላችኋለሁ ። ደብተር መግዣ ያስፈልጋ ችኋል እንዴ?" ብለው ድፍን አምስት ብር አውጥተው ለትልቁ ሰጡትና ፣ "በጎ ነሽ ወይ? በደህና ሰነበሽ ወይ ብሎሻል በሏት ፣ ባለቤቷ የለም እንዴ? መቼም እሱ ዕረፍት እሚሉ ነገር አያውቅ ።"

"ከሚሴ እንደሔዱ አልመጡም" አለ ትልቁ ብሩን እያየ ።

እነ ቀኛዝማች ተመልሰው ሲገቡ ፣ ምንዳዬም ከተል ብሎ ገባ። አውቶቡሱ እንደናዳ ድንጋይ እየተንደረደረ ፣ ከካራቆሬ ወደ አጣዬ የሚወስደውን ጠመዝማዛ ቁልቁለት ተያያዘው ።

*   *   *

ምንደስይልና ዋሲሁን ፣ የቀኛዝማች የመጨረሻ ልጆቻቸው ሲሆኑ፣ ወንዶቹ እነርሱ ብቻ ናቸው ። ወይዘሮ እልፍ— ይከንዱ ከቀኛዝማች ስድስት ወልደው ፣ አራቱ ሴቶች ሲሆኑ አንዷ በሕፃንነቷ ስትሞት ፣ ሦስቱ ግን ፣ "የደምና ያጥንት አቻ ተገኘላቸው" እየተባለ በ13 እና በ14 ዓመታቸው አካባቢ ለባል ተሰጡ ። የቀኛዝማች ታናሽ እህት ወ/ሮ ጌጤነሽና ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ሲጀምር ጀምሮ እጅግም አይ ግባቡ ። ሁለቱም ቢጠየቁ ለወቀሳም ይሁን ለጥላቻ የሚበቃ ጉልህ ምክንያት አያቀርቡም ። ከአያሌ ዓመታት በፊት ግን ፣ ወ/ሮ እልፍ —ይከንዱ በተከታታይ ሴቶች በመውለዳቸው የተነሣ ፣ "ወንድሜን የስም ማስጠሪያ ወንድ ልጅ አሳጣቸው" ብለዋል ብለው ወሬ ስላደረሱላቸው ተቀይመዋቸው ኖረዋል ። በተጨማሪም ወ/ሮ ጌጤነሽ ማጀቴ ለጉዳይና ለገበያ ሲሔዱ በሹልክታ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ደረስ ይላሉ የሚል ያልተረጋገጠ ወሬ ከሰሙ ወዲህ ፣ "የባልን ዘመድ ሰብስቦ ነበር በእሳት መለብለብ" እያሉ ግንኙነታቸው ካንገት በላይ ሆነ ። ያም ሆነ ይህ ሁሉም 'ያሉ" ወሬና አሉባልታ ስለነበር ሲገናኙም ሲለያዩም ይሳሳማሉ ። ደስ ሲላቸው ሞቅ ያለ ወሬ ያወራሉ ። እንደ ቀኛዝማች ሚስት ፍላጎት ቢሆን ልጆቹ ማጀቴ ቢማሩ ደስታቸው ነበር ። ነገር ግን ፣ ጣውንታቸውን ስለ ጠረጠሩና ፣ 'በጅ—አዙር መዳኒት ብታቀምስብኝ ምን አባቴ እሆንዋለሁ' በሚል ፍርሃት ፣ ልጆቹ አክስታቸው ዘንድ ተቀምጠው እንዲማሩ ተስማሙ ።

አባትዬው ግን ፣ "ጌጤነሽ የዋዛ ሴት አይደለችም ። ልጅ ማሳደግ ታውቃለች ። አንዳንድ ሰው ፣ ልጄን አሳድግልኝ ብለው ሲሰጡት ፣ ቀጥቶና ቆንጥጦ አያሳድግም ። ያባልገዋል። ልጆቿ ደብረ—ሲና ወጥተው

ለመማር የበቁት ፣ በሷ ብርታት ነው ። አባታቸውማ ሲበዛ የዋህ ነው። ሴቶቹንም ባለማስተማሯ ያንገበግባታል ። የኖረ ተማሪ ቤት ደግሞ ጥሩ ነው" በማለት ልጆቹን አልብሰውና ቀልበው ማስተማር ለሚችሉት ለወ/ሮ ጌጤነሽ በየጊዜው የልጆች ቀለብ እየተላከላቸው እንዲማሩ ተደረገ ። አራተኛና ሦስተኛ ክፍል ደርሰዋል ። የወ/ሮ ጌጤነሽ ባል ፣ ባንድ በኩል የሚያሳርሱ ፣ በሌላ በኩል ማር ፣ ቅቤና ጌሾ የሚነግዱ ሲሳይ ንብረታቸው የተትረፈረፈ ነው ።

*   *   *

አውቶቡሱ ፣ ሜዳ ሜዳውን ተግለብልቦና ቁልቁለቱን ተንደርድሮ ፣ ዳገት ሽቅቡን እየተንጣጣና እየቃተተ ፣ አጣዬን ፣ ሰንበቴን ሸዋሮቢትንና አርማኒያን ዐልፎ አራት ሰዓት ላይ ደብረ—ሲና ገባ ። እነ ቀኛዝማች ከሾፌሩ ጋር ቡና ቤት ለመግባት መንገድ ሲጀምሩ ፣ ምንዳዬ ትዝ አላቸው ።

መንገደኞች በሁለቱ በሮች ሲወርዱ ፣ "ብዙ እንዳትቆዩ ! ቶሎ በልታችሁ ተመለሱ ! እዚህ እናንተን ሲጠብቅ እሚውል የለም ! ገና ስንትና ስንት መንገድ ነው እሚቀረን ፣ በጊዜ ካልገባን አዳሜ የጅርዬ መጫወቻ ትሆናለህ" አለ እበሩ ላይ ቆሞ የሚያስጠነቅቀው ጸጉረ— እንጭብር ቱታ ለባሽ 'አውታንቲ'

"አንተ ማነህ ? እስቲ ምንዳዬ ብለህ ጥራልኝ እባክህ ?" አሉት ቀኛዝማች ።

ምንዳዬ ፈጠን ብሎ ወርዶ ስላልተከተላቸው ፣ ቅር ብሎት በሩ ላይ ደርሶ ነበርና ገና ከመናገራቸው ዱብ አለ ።

"ና እንጂ! ከእንግዲህ ወዲያኮ ሌላ ምሳ መብሊያ የለም" ብለው በፈገግታ አዩት ። ኃፍረትና የእንግድነት ስሜት እየተጫነው ፣ "እኔ እየሁ እመኪናው ላይ እእያለሁ ፣ አንቱን እከተልሁ እንደሁዬ እሚበላማ ይገኛለሁ" ብሎ አንገቱን ሰበር አደረገ ።

"መያዝህንማ መች አጣሁትና ፣ ና ግድ የለህም ፣ ከዚሁ አገር እየለመድክ ትሔዳለህ —— ና !" ብለውት መንገድ ሲቀጥሉ ፣ አለ አሳብ ተቀምጦ ያጨማደዳትን ዡሪያ ቅምቅም ፣ ወገበ ሽንሽን ፣ አፈ—ሰፌ ቁምጣ ሱሪውን እያወናወነና ፣ ከታጠበች ውላ ያደረች ነጠላውን አጣፍቶ ዱላውን እንደያዘ ከመንገድ በታች ወደሚገኝ ቡና ቤት ተከትሎ ገባ ፤ ቀደም ብሎ የገባው መንገደኛ እንደልቡ እያውካካ ይበላል፣

ይጠጣል ። እነቀኛዝማች ሲገቡ ደንገጥ ያለ ፣ ወይም ኖር ብሎ የተቀበለ ፣ ገለል ብሎ መንገድ የለቀቀ ፣ እንደ ሣር—አምባ ወይም እንደ ማጀቴ ሰዎች በተለየ አክብሮት እጅ የነሣ ሰው ባለማየቱ ምንዳዩ ተገረመ ።

ሾፌሩና እነቀኛዝማች በጠባብ ቁልቁለታማ የቤት ውስጥ መተላለፊያ አልፈው ፣ ግርግዳ ላይ በምስማር ተንጠልጥሎና ተለጥፎ የእጅ ውሃ ከሚያንቆረቁረው ገረወይና ላይ ተራ በተራ ሲታጠቡ ፣ ምንዳዩ ጠንቀቅ ብሎ ያያል ። እሱም ያንን ሲፋተግ የሚሰማ ሽካራ እጁን ታጠበ ። ሦስቱ ባንድ ጠረጴዛ ዙሪያ ሲቀመጡ ፣ ምንዳዩ የት እንደሚቀመጥ ግራ ገብቶት አካባቢውን በኃፍረት እያየ ፣ “ምነው ባልመጣሁ ወንድሜ! እዚያው እንደ ቢጤቴ በበላሁ!” እያለ ቆም እንዳለ ፣ ቀኛዝማች ፣ “እህ? ታጠብክና መጣህ?” ብለው ባይናቸው ወንበር ፈልጉለትና “ያውልህ እዚያ ጋ ወንበር” ብለው በጣታቸው አሳዩት።

ግር እያለው ወንበሩ ጠርዝ ላይ ሲቀመጥ ፣ ዱላውን በጭኖቹ አጣብቆ በግራ እጁ አነቃት ። ትላንትና ከሣር—አምባ ወደ ማጀቴ ሲሔዱ ፣ ቸርነት ቀኛዝማችን ባለማጀቡ ዱላ ብቻ በመያዙና በኋላም ምንዳዩ ጠበንጃውን ሲሰጠው እሱም ዱላውን ተቀብሎ ስለነበር ፣ ዱላውን ሲያይ ባልንጀራው ትዝ አለው ። ወዲያው በጤፍ እንጀራ ሁለት ዓይነት የጾም ወጥ ፣ ሁለት ሾጣጣ ቃሪያ አስከትሎ ቀረበለት። ተስተካክሎ ሳይቀመጥ መብላት ጀመረ ።

ከነቀኛዝማች ጋር የተቀመጠው ሾፌር ፣ እግሩን አንፈራጦና ወደ ጠረጴዛው አቀርቅሮ በሚያበለጨልጭ ብርማ ማንኪያና ሹካ ፣ እያንዘላዘለና እየጠቀለለ ፣ ሹካውን ብድግ ያደርግና ወደሚዝለገለገው ነገር ጐንበስ—ጠጋ እያለ ሲበላ ፣ ምንዳዩ ድንገት ዐይኑን ወርወር ሲያደርግ በማየቱ ክው ብሎ ደነገጠና ፣ “አበስ ገበርኩ!” ብሎ ቶሎ ዘወር አለ። አንዳች ነገር ታይቶት ዝግንን—ስቅጥጥ አለው ። አንጀቱ ተቆለፈ ። “ምኑን ይሆን እያንዘላዘለ እሚበላው? እንካክተውብኝ ይሆን እም ላኼ ?” ብሎ ብሽ አለው ። “እህሉ ላይ ምን አየህበት ቢሉኝስ? እነሱ የበሉትን እኔ መተየስ የሌላ ያስመሰልብኝ የለ ?” በማለት እየተናነቀው በልቶ ቁራሽ ስትቀረው ፣ እጁን ወንበርና ጠረጴዛው እግር ላይ አባብሶ ተቀመጠ ። እነቀኛዝማች ሲታጠቡ ሲነሡም ፣ አብሮ ሔዶ ታጠበና ተመልሶ ሲወጣ ሾፌሩን ተጠየፈው ።

“በል ሒድ ግባ ፣ መጣን ——” አሉት በትዕዛዛዊ ድምፅ ። እጁን ዱላው ላይ እያሻሸ ወደ አውቶቡሱ ሲመለስ ፣ ቀደም ሲል ልብ ብሎ ያላያቸው መኪናዎች በዙበት ። ሙዝ ፣ ትርንጎ ፣ ሸንኮራ አገዳ ፣ ሎሚና ቆሎ የሚሸጡ ሰዎች ፣ ከወዲያ—ወዲህ የሚተራመሰው

መንገደኛ ፣ ተጓዦችን የሚጣራ የመኪና ጡሩምባ ፣ ልዩ ልዩ ዘፈን የሚያሰሙ ድምፅ ማጉሊያዎች — — —አካባቢው ጭምር ግር አለው ። ተሳፍሮ የመጣበት መኪና የትኛው እንደሆነ ጠፋው ። ዙሪያውን እየዞረ አንድ ባንድ እየ ። ሦስቱ እሽንጣቸው ላይ ፣ አፉን ከፍቶና ጥርሱን አሹሎ የሚዘል ጎፈራም አውሬ ተስሎባቸዋል ። “የኛ እንዲህ ያለ ስቅል አልነበረበትም ፣ እንዲያው ቅጠልያ ነው” ብሎ ያንበሳውን ሥዕል ትኩር ብሎ እየው ። ሌላ ቀይ ሻንጣም አውቶቡስ ላይ የሚጋልብ የነጭ ፈረስ ሥዕል አየና ፣ “ይኸም አዶል” ብሎ ዘወር አለ ። ወዲያው አረንጓዴ ቀለም የተቀባውን አውቶቡስ አግኝቶ ጠጋ ሲል ፣ ድንገት የኋላው በር ተከፈተና አጠገቡ የነበሩትን ሽማግሌ አያቸው።

“አሁን እኔ ነኝ ከተማ ገብቼ እምሠለጥነው” ብሎ ራሱን በትዝብት ገመገመ ። በሦስት መደዳ አዝራርና በትልቅ መርፌ ቁልፍ ከተቆለፈችው ከደረት ኪሱ ፣ በትንሽ እራፊ የተቋጠሩ ሳንቲሞች አውጥቶ ሙዝና ሎሚ ገዛ ። ለሽማግሌው ሁለት ሙዝና ሎሚ ሰጣቸው ።

የጣርማበር ተራራ ፣ ትላልቅ የአለትና የቋጥኝ ፍላጭ ንብብሩን ፣ ወጣ — ገባ ገጣጣ ተረተሩን አግጦና ቀዝቃዛ ጉማም እየሩን ተከናንቦ፣ ከደብረ—ሲና ከተማ በስተምዕራብ ራስጌ ፣ ከሰሜን ወደ ደቡብ እየጓነ ፣ እየረበደና እየተዳፋ ተንሰራፍቷል ። ከተራራው እግር እስከ ደረቱ እየተጠማዘዘ የተዘረጋው የመኪና መንገድ ሰፊ እርከን ይመስላል ።

የደብረ ሲና ከተማ ጣርማ በርን አንጋጣ ስታይ ፣ ትልቅ ዔሊ ሥር ያረፈች ቢራቢሮ ስትመስል ፣ እሱም ግጥብጥብ ደረትና ደንደሳም አለቱን አንገልጦ ቁልቁል ይመለከታታል ። ዐልፎ—ዐልፎ ብትፈራውም ፣ እንደማይጨክንባት ታውቃለች ። እሷስ ምኗ ሞኝ ነው? የዘነጋ ተወጋ ብለው ያማከሯት ይመስል የባሕር ዛፍ አጥሯን ገጥግጣዋለች ። እሷ ያለ እሱ ፣ ግርማ ሞገሷ ተቀንሶ የምትቀል ፣ እሱም ያለ እሷ ዝናው ታውቆ ፣ ስሙ ጐልቶ የማይጠራ ይመስላሉ ። እኩያው አለመሆኗን ግን ማንም ይመሰክርለታል ።

ደብረ ሲና ፈጽሞ ሳትታሰብና ሳትታለም ፣ ሳትወለድና ሳትከተም የትየለሌ ዘመናት ቀድሟት ኖሯል! ደብረ ሲና እምትባል ትንሰዬ ከተማ እግሬ ሥር ትቀረቆር ይሆናል ብሎ በሕልሙም በውኑም አስቦት አያውቅ ። የዛሬን አያድርገውና ያነዩ ከዘመናት በፊት የነበረውን የልምላሜ መጐናጸፊያውን ፣ ዛሬም እንደ ተከናነበ ቢኖር ኖሮ፣ እሱ ድንቅ ደብር ፣ እሷም ትራስጌዋ ያማረ ከተማ ትሆን ነበር ። ማን ያውቃል ፣ አንድ ቀን ይሆን ይሆናል እንጂ ዛሬማ ፣ ጨርቁን ጥሎ ፣ እላቂ ነጭ ሻሽ ሸብ ያረገ ንክ ደብተራ መስሎ በፀሐይና በውርጭ

አሳረ—መከራውን ያያል ። በጉም ሽንት ጠል የጸደቁ ቁጥቋጦና ጦስኝ ቢያጽናኑትም ፣ እርቃኑን ስላልሸፈኑለት ያለት ጎኑ ገጢል ።

ደብረ—ሲናም ዝናውን ሰምታለች ። እኩዮቹም ከሩቁ ይመሰክሩ ለታል ። እንዲህ ሁለመናው ተቆፍሮና ተጎድፍሮ ያዳሜ መፈንጪያ ከመሆኑ በፊት ፣ ስንቱን ጉረኛና ‘ማ እንደኔ’ ባዩን ሁሉ ወገቤን ሲያሰኘው ኖሯል ። አይቆጪውም ። ዛሬም ቢሆን ‘ዕውቀት የተላበሰ ሰው ተራራ ይነድላል’ እሉ ሆነና ተባብረው ቢነዳድሉትም ፣ ስንቱ መኪና አልቅሶና ፈሱን ጠብሶ ‘አውጣኝ ሞተሬ’ እያለ ሲንፏቀቅና ሲያዘግም እንደሚውል ደብረ—ሲናም ትመሰክራለች ። ምን እቧ ብቻ! አይርቁና አይቀርቡ ቢጤዎቹም ያውቁለታል ። ደብረ—ሲና እግሩ ሥር እንደ ተቆረቆረችማ ፣ በሁለቱ ያልቀና ጋራና ሸንተረር ፣ አረህና ሸለቆ ፣ እሻግሮ ያላየ ተራራም አልነበረም ። መቆፈርና መደፍጠጡን እኮ ቢቀምሱት ፣ ከቀያሽ ዐይን ሰውረኝ ሊሉ !!

አውቶቡሱ ሲንቀሳቀስ ቀኛዝማች ፣ ምንዳዬን አሻግረው አዩት። መኪናው ወደ ተራራው ወገብ እየተጠጋ ሲሔድ ፣ የከተማዪቱ ቤቶች ባረንጓዴ ወረቀት ላይ የተረጩ የነጭና የቡናማ ቀለም ፍንጥቅጣቂዎች መሰሉ ። የዋሁና ታማኙ ጣርማ በር ከፉ አስቦና ፈጽሞ አያውቅም እንጂ ፣ ከገላው ቆርሶና ከቋጥኙ ገምሶ ቢንድ ፣ ደብረ—ሲናም ደብረ—ሲና አትሆን ፣ እሱም ከንቱ የተራራ ቅሌታም ተብሎ ፣ ድን ጋይህ ላፈር በተባለ ነበር ። ታዲያ ካለ ነገሩ እንዲህ ያለውን ቅሌታም ናዳ ለቆ አያውቅም ።

ምንዳዬ ፣ በሁለቱ ትናንሽ ዋሻዎች ተደንቆ ሳያባራ ፣ አውቶቡሱ ከረጂሙ ዋሻ ዘው አለ ። ዋሻው ከወደሚገቡበት በኩል ሆነው ሲያዩ ፣ ከሌላው ጫፍ ያለው የመውጫ በር ጠበብ ያለ የፉካ ቀዳዳ መስሎ ይታያል ። አንዳንድ መንገደኞች ስለ ዋሻው እርዝማኔ ፣ የተጋነነ አስተያየት ይሰጡ ነበር ።

“እዬ ሥራ ሆዬ!” ሲል ምንዳዬ ተገርሞ ፣

“ጣልያን ምን ያልሠራው ሥራ አለ? እሱ ነው የሠራው” አሉት ያጠገቡ ሽማግሌ ሳይጠየቁ ። መኪናው ትንፋሽ መለስ ያደረገና አቅም ያገኘ ይመስል ፍጥነት ጨመረ ።

ምንዳዬ ፣ ደረቱ ላይ አንዳች ነገር እየተንተከተከና እየተጉላላ አቅል አሳጣው ። ታመሰ ። ሽቅብ—ሽቅብ አለው ። ሁኔታው ስለ ገባው ደነገጠ።

“ወይኔ ምንዳ! ገና ዛሬ ተዋረድኩ!” አለ ። ከፉኛ አጣደፈው ። ከፊት ለፊቱ ከመስኮቱ በኩል የነበረውን መንገደኛ ከወደ ትከሻው ነካ ነካ አድርጎ ፣ “ወንድሜ! እንደዬ ብትቸገርልኝ ፣ ሊጣላኝ ነው መሰለኝ ይተናነቀኛል ። ሽቅብ—ሽቅብ ይለኛል ። የሰው መኪናና ሰው ታላበለሻሸ እንዳፍታ ብትነሣልኝ” አለ እየፈራ ።

“እኔም እንዳንተው ይጣላኛል ብዬ ነው ፣ መስኮቱን ሙጥኝ ብዬ ደይ—ደጁን እማየው” አለው ዘወር ብሎ ።

“ምን ያህል ብቆይ ብለህ ነው ፣ ላንዳፍታው ነውዒ ፣ እያው ተኸምጨ አልቀር — — —” አለ ደረቱ ላይ እየተንተከተከበት ። እንደገና መለስ ብሎ አይቶት ፣ በርግጥም እንደ ተቸገረ ገባውና ተነሣለት ።

“ምን ያለው ሰውዬ ነው ወንድሜ! እንዳያመልጥህ አፍክን አፍኒ —— በል ቶሎ ዞረህ ና!” ሲል ፣ ሌሎቹም ፈጠን ብለው የጐንዮሽ እየተንፏቀቁ ማለፊያ ለቀቁለት ።

ምንዳዬ ፣ በግራ እጁ አፉን ግጥም አድርጎ መርጎ እየተንገዳገደ እንደ ምንም መስኮቱ ጋ ደረሰና ፣ ራሱን በመስኮቱ አውጥቶ ደብረ—ሲና የበላትን ሙልጭ አርጎ ዘረገፋት ። ዐይኖቹ እንባ አቅርረው ላቡ ግንባሩ ላይ ችፍ አለ ። ነፍሱ መለስ አለች ። እየተኸርኀደኀደ የሚከተለበው ቀዝቃዛ አየር ላቡን አትንኖ አቀዘቀዘው ። ምራቁን በተደጋጋሚ ጢ—ቅ! ብሎና አፉን በነጠላው ጫፍ አባብሶ ዐረፍ አለ ።

“ጥኢት ቆየት በል ፣ በወጉ ይለይልህ ! ሙልይ ብሎ ቲወጣልህ ነው ደጉ !” አለው ቦታ የለቀቀለት ። በአቅራቢያው የነበሩት ሰዎች ፣ በተጠየፈ ስሜት አፍና አፍንጫቸውን በሸማቸው አፍነዋል ።

“መኪና ላይ እሚወጣ ሰው ዐመሉን ታወኸው ፣ ምናምኒት መእመስ የለበትም” አለ አንዱ ።

“አሂሂ ! መይ በሱ ሆነና ! እንዲያው አንዳንዱን እንዲሁ ይጣላዋሊ ፣ ይኸው ስንቱ ሰው እማዶል ወይ እምብርቱ እስቲገለበጥ በልቶ አሁንም እሚያሻምደው !” አለ ሌላው ቀበል አርጎ ።

ምንዳዬ ፣ ቀለል እንዳለውና ሆድ ዕቃው እንደ ተረጋጋ ፣ ወደ ቦታው ተመልሶ ሎሚውን እያሻሸ ማሽተት ጀመረ ።

አውቶቡሱ ከቀኑ ዐሥር ሰዓት ተኩል አዲስ አበባ እንደ ደረሰ ፣ አንዳንድ መንገደኞች ሾላና ቀበና ወርደው ፣ ጉዞውን ቀጠለ ። ምንዳዬ “አዲስ አበባ ገባን” ከተባለበት ጊዜ ጀምሮ ከመንገዱ ግራና—ቀኝ ያሉትን ቤቶች አፉን ከፍቶ ሲመለከት ፣ አንዱን አጣርቶ ሳያይ ሌላው እየተተካ መኪናው ሲገሠግሥ የሚያየው ነገር ሁሉ ወደኋላ እየተፈተለከ

ያመልጠዋል ። በዚያን አኳኋን የሚያልፉት ልዩ ልዩ መኪናዎች ውልብ ሲሉ ትኩር ብሎ ያያቸዋል ። በሁለቱም አቅጣጫ የሚጓዘውን ሕዝብ አይቶ ፣ ‘እንዴት ያለ ትልቅ ገበያ ቢኖር ነው ቢጓዝ—ቢጓዝ እማያልቀው’ አለ በሐሳቡ ። አውቶቡሱ ቅድስት ማርያም ቤተክርስቲያን ሰሜናዊ በር ፊት—ለፊት ደርሶ እንደቆመ ፣ ጥቂት ሰዎች ጓዛቸውን እየያዙ ወረዱ ። እንደገና ወደ ቀኝ ታጠፈና ጥቂት ተጉዞ ቆመ ። እውታንቲው ወርዶ ወደኋላ ዞረና መኪናው ላይ ተለጥፎ የታዘለውን መሰላል ዘረጋው ። ቀደም ብለው የወረዱት ቀኛዝማች በተከፈተው የኋላ—በር ወደ ውስጥ ብቅ ብለው ፣

“ምንዳ! ደርሰናል እኮ! ናውረዲ!” አሉት ። ሲወርዱ ባለማየቱ ደንግጦ ተገረመ ። የስንቅ ከረጢቱን አንጠልጥሎ በፍጥነት ወረደና ዱላውን ይዞ ከበስተኋላቸው ቆመ ። የሚያየው ነገር ስለ በዛበት ግር አለው ።

ሁለት ዕቃ አውራጅ ሸቃዮች የቀኛዝማችን ጓዝ አውርደው አንድ ላይ ደበሩት ። “ይኸው ነው፣ የቀረ የለም?” አሉ አንጋጠው እያዩ ።

“የለም! ይኸው ነው!” አለ እውታንቲው ፣ ዕቃውን አስተካክሎ ሸራውን እየዘረጋ ። አውቶቡሱ ጉዞውን ሲቀጥል ፣ ምንዳዬ ትኩር ብሎ እያየ ባይኑ ሸኘው ።

በተቀለለው ጓዝ ዙሪያ የቆሙት ደረተ—ገላጣና ጭቅቅታም ጸጉረ እንጭብር ፣ አዳፋ ለበሶች ፣ ፍም የመሰሉ ዐይኖቻቸውን አጉርጠው ያያሉ ።

“በነዚህ በቀፈታሞቹ ይብሳል ፣ ምድረ—አባሕና !” ይላሉ እንደ ተለመደው ። የሦስቱም ሱሪ እተለያዬ ቦታ ላይ ተቀዳዶ ፣ በማይመሳሰሉ ጨርቆች ተጥፏል ። የጀርባና የትከሻቸው ላይ ልብስ ፣ የቀድሞ ቀለሙ ጠፍቶ ጤፍ መስሏል ። ምንዳዬ የቀኛዝማች ሎሌዎች መስለውት በአቀባበልና በሁኔታቸው ተገርሟል ። “ያዲሳባ አሽከር ጌታውን አያከብርም ማለት ነው? ምን ይመሳሰላሉ ደሞ ?” ብሎ በንቀት አያቸው ። አንደኛው ኩሊ የቀኛዝማችን ግቢ የብረት በር አንኳኩቶ አስከፈተ ። ዘበኛው መንገዱን ተሻግሮ እጅ ነሣና ገለል ብሎ ቆመ ።

“ቤቱ ይኸ የምታዩት ነው” አሉ ቀኛዝማች ።

“እኮ ስንት ይከፍላሉ? ከአውቶቡሱም ላይ አውርደናል” አለ አንዱ አሸቦ ፊት ።

“እናንተ ተናገሯ! ብታወርዱም ቤቱ ቅርብ ነው!” አሉ አቶ ወርቅነህ ኮራ ብለው ።

“ባንዳንዱ ስምንት—ስምንት ፍራንክ ትከፍላላችሁ!” አለ አጠር ያለ ቀይ ዳማ ደንደሳም ።

“እንጦጦ አድርሱልን እኮ አላልናችሁም! ቤቱ ይታይሃል!” አሉ አቶ ወርቅነህ ቆጣ ብለው ።

“እንጦጦ ድረስማ ሦስትና አራት ሰይቼንቶ ያስፈልጋችኋል” አለ አንደኛው የተመለመለ አጠና የመሰለ ከሲታ እየሣቀ ።

“የምን ንትርክ ነው! ትወስዳላችሁ አትወስዱም!” አሉ ቀኛዝማች ጮክ ብለው ።

ምንዳዬ ፣ ሰውዬው ሲቆጡ በማየቱ ዱላውን ጠበቅ አድርጎ ተመቻችቶ ቆመ ። ማንም አላየው ። ኩሊዎቹ እርስ በርስ ተመካከሩና ፣ “በሉ ስድስት—ስድስት ፍራንክ ትከፍሉናላችሁ” አለ ቀይ ዳማው ደንደሳም ።

“ትወስዱ እንደሁ ውሰዱ! አለበለዚያ ዞር በሉ ከዚህ! እንግዶች መሰልናቸው እንዴ ፣ ከነሱ እኩል ቆመን ስናወራ ጊዜ?” አሉ አቶ ወርቅነህ ደማቸው ፈልቶ ።

ኩሊዎቹ ተበሳጭተው ገለል—ገለል ሲሉ ፣ አንዱ ወደ ምንዳዬ ቀረብ በማለቱ፣ “ወሒድ ታጠገቤ!” ብሎ ዱላውን እዙሮ አፈጠጠበት።

“ይቺ ፋርጣ እንዳትነፋሽ! እነሱ ጋ ቀልድ የለም” አለ ቀጭኑ። እነቀኛዝማች ሣቅ አሉ ።

“በሉ እናንተ እንዳላችሁ ። ዛሬ ቤሽቲያ ቀን ነው! እናቱን! ጮርናቄና አቦስታ ከተገኘ ይበቃል” ብሎ አጠር ያለው ወፍራም ሊሸከም ጐንበስ ሲል ፣ አንዱን ስልቻ ጤፍ አሸከሙት ። ሦስት ሦስት ጊዜ ተመላልሰው አደረሱና ፣ ከዘበኛው ጋር አጥሩ በር አጠገብ ቆሙ ። እነቀኛዝማች ወደ ግቢ ገባ ብለው ፣ “በደንብ አስቀመጡት?” አሉት ዘበኛውን ።

“አዎ” አለ ባጭሩ ።

ምንዳዬ ፣ መንገዱን ከተሻገረ በኋላ አብሮ ወደ ግቢ በመግባት ፋንታ ፣ ካጥር ውጪ ግንቡን ተደግፎ ቆመ ። ኩሊዎቹ ገንዘባቸውን ተቀብለው ሲወጡ ፣ ወፈር ብሎ ዐመድ የነዛበት መሳዩ ፣ ምንዳዬ በማያውቀው አኳኋን ከእጅና ከትከሻው እንደ መናጥ መንዘር

እያለ ፡ “እጠቃቀስኩ!!” ብሎ የሚመታው አስመስሎ ለቀልድ ያህል ሲቃጣው ፡ ምንዳዬ ከፉኛ ደንግጦ ባነነና ፡ “ምንዳ ገላግሌ!!” ብሎ በያዘው ዱላ ጀርባው ላይ አቦነነው ። ደህና አድርጎ አቅምሶት ኖሮ ፡ “አ!!” ብሎ ከትከሻው ልምጥ አለ ። ምንዳዬ አጠገብ የደረሰው ረጂም ቀሸረር ኩሊ ፡ እጅግም ባልከረረ ፈጣን ምት ምንዳዬን እጉንጩ ላይ ሲያቀምሰው ፡ ብዥ አለበት ። በነጠላው አንቆ ሊደግመው ሲል ቀኛዝማች ዘለው ወጡና ፡ “ልቀቀው!” ብለው ሽጉጣቸውን መዘዙ ። “እከካም ሁሉ! ማን አባቱ ነው እሚነካው? አንድ ባንድ አነጥፍሃለሁ!” ሲሉ ደንግጦ ለቀቀው ።

በመመታቱ ደንገጥ ያለው ምንዳዬ መለስ ስላለለት ፡ መኻል አና ቱን ሊከካው ሲል በዘዴ ወደ ጐን እመር ስላለበት ሳተው ። ኩሊዎቹ እየሣቁና እየዛቱ ሲሔዱ ፡ “ምን ይሆናል! አላገሩና አለቦታው ተገኝቶ ነው እንጂ ፡ በቁምህ ነበር ሽንትህን እሚያሸናህ” አሉ ቀኛዝማች ጮክ ብለው ። ምንዳዬ ከንፈሩን እንደ ነከሰ ቀኛዝማችን ተከትሎ ወደ ቤት ገባ። እነ አቶ ወርቅነህ ሳሎኑ ውስጥ ፎቴ ወንበሮች ላይ ተዝናንተው ሲቀመጡ ፡ እሱ ግን ፈንጠር ብሎ እንጨት ወንበር ላይ ፀረፍ አለ ። “ዋ ባዶ እጅ መሆን! ይኸነዬ በጥይት እማንጠራራውን!” አለና እንዴት በዱላው እንደ መታው ሲታወሰው ፡ ‘አላስተረፍኩትም ፡ አንጀቴን አርሻለሁ ፡ እሳቸው ባይደርሱልኝ ግን ፡ ለሦስት አፈር መሬት ያስግጡኝ ነበር’ አለ በልቡ እየሣቀ ።

የስንቁን ከረጢት እግሩ ሥር አኑሯታል ። ቀስ በቀስ ክፍሉን ተመለከተና ፡ ከወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ይበልጥ ተደነቀ ። ተወልዶ ያደገበት መንደርና አካባቢ ፡ ልኬለሽ ፡ ልጆቹና ቸርነት ታዩት ። ገና ካሁኑ ትዝታቸው ሰቦት ፡ አዲስ የናፍቆት ዘር በልቡ ውስጥ ተዘራ ።

* * *

“ከእንግዲህ ወዲያ መጠንከር ነው” አሉ አቶ ወርቅነህ ። “ ሰው ሁሉ ተሻሽሎ ያደገው ፡ በብልጠትና በብልሃት ነው ። አዳዲስ ወዳ ጆና ዘመድ ባገኙ ቁጥር ፡ ጠቃሚ ጠቃሚውን መምረጥ ያስፈልጋል። ማግበስበስ አያስፈልግም ። ምንም ይሁን ምን የውለታ ትንሽ የለውም። አንድ ሰጥቶ ሁለትና ሦስት መቀበል ነውር አይደለም ። ማንኛውም ሰው በቅድሚያ የሚያስበው ስለራሱ ነው ። ዋናው ቁም—ነገር ታዲያ ፡ እስኪይዙና እስኪደላደሉ ድረስ እንደ ሐረግ ቀስ ብሎ ነው መንጠ ላጠል” ብለው ወደ ኋላ ተለጠጡ ።

“እውነትዎን ነው! መቼም መሰንበቻውን ፡ ብዙ ቁም—ነገር እሜውቸዎታለሁ ። ለእንደርስዎ ያለ ብልህ ሰው ደግሞ ፡ በመጠኑ

ከነገሩት ይበቃዋል ። በዚህ ላይ ከሩቅ ጮማ የቅርብ ቆሎ ይበልጣል ። መቼም ነገሬ ሳይገባዎት አይቀር ። ሩቅ ቦታ ያለ ርስት የማንም መቀ ለጃ ነው” አሉ ቀኛዝማች ።

“ያ ያባት ርስት ፡ ያባት አገር መሬት ነው ። ለልጅ ፡ ለልጅ—ልጅ የሚተላለፍ ነው ። ሰው ጫማ ጠበበኝ ብሎ እግሩን አይከረክምም ፡ ባይሆን ጫማ ይለውጣሊ! እና ያኛው ፡ መሠረትና ማረፊያ ነው ። እኛ እኮ መነጽሩ ያለው በእጃችን ነው ። ጥሩ—ጥሩው መሬት የት ቦታ እንደሚገኝ እናውቀዋለን ። እያጣራ የሚነግረን ሰው ይዘናል ። መስነ ፍና ችላ—ችላ ማለት የለብንም ። እኔ እንኳ የያዝኩትን ይባርክልኝ ። እንኮይ የመሰለች ልጅ ጆባ ስንለው ፡ ውለታችንንማ ካልከፈለን ምን ዋጋ አለው?” አሉ አቶ ወርቅነህ ፈገግ ብለው ።

“ኧረ የውለታው ጋጋታ ቀርቶብኝ በገዛ ገንዘቤ!” አሉ ቀኛዝማች ውስጥ ውስጡን ተደስተው ፡ ላይ—ላዩን እየተኩራሩ ።

“በገንዘብዎም በኩል ቀስ ብለው ይደርሳሉ ፡ እሱን ለኔ ይተዉት” አሉ አቶ ወርቅነህ ፡ በወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፡ በሞገስና በላቀች ምክንያት የሚገኘው ጥቅም እየታያቸው ። ቀኛዝማችም ባላሰቡት ሁኔታ ስለሚ ገኘው ጥቅም እየተገረሙ ልባቸው ተስፋ አቋተ ።

ከወደ ማድቤት በኩል ባለው በር የሚገባው አየር ፡ የቡናና የወጥ ሽታ እየወሰደ ቤቱን አወደው ። የግቢው የብረት በር አአአ! ኢኢኢኢ! የሚል ድምፅ ከማሰማቱ በጓሮ በር በኩል ወ/ሮ መንበረና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ተከታትለው ገቡ ።

አቶ ወርቅነህ መዘውር ፡ ካንገት በላይ ሣቅ—ፈገግ ቢሉም ውስ ጣቸው ተከፋ ። ‘እስቲ ምን አስቸኮላቸው ፡ ባለቤትዬዋ ብትኖርስ?’ አሉ በሐሳባቸው ። ሴቶቹ ከነቀኛዝማች ጋር ከተሳሳሙ በኋላ ፡ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ መለስ አሉና ፡ “ውይ ምንዳ! መጣህ? እሰይ! እሰይ! እንኳንም የመጣህ?” ከማለታቸው ተነሣና ተሳሳሙ ። ደስ አለው ።

“ምነዬ ገባችሁ?” አሉት ።

“ጥኢት ቆየት ብለናል” አለ ምንዳዬ እንደ ቆመ ።

“በል ተኸመጥ ፡ ሚስትህ ደህና ነች? ልጆችህስ?”

“ደህና ናቸው ። አንቱስ ደህና ነሁ?” አለ አቀርቅሮ ።

“ደህና ነኝ! እዝጊሐር እምስጌን! ተኸመጥ!” ብለው ተመለሱ ።

* * *

እነ ቀኛዝማች ፣ ደብረ ቢና ቁርስ በልተው ሲወጡ ፣ የይፋትና ጥሙጋ አውራጃ ፍ/ቤት ዳኛን ያገኟቸውና ዳኛው ካሏጋበዝኩዎት ይላሉ ። የአውቶቡሱ መነሻ በመድረሱ ቀኛዝማች አመስግነው ፣ ነገር ግን ፣ አቶ ወርቅነህ መዘውር ቤት ስልክ ደውለው በመንገድ ላይ መሆናቸውን እንዲነግሩላቸው በትሕትና ይጠይቋቸዋል ። ዳኛውም ስልክ ቁጥሩን ከመዘገቡ በኋላ ፣ “ባለቤትዎ ደህና ናቸው ?” ይላሉ ።

“ደህና ነች ፣ ለሚካኤል ድግስ እዚሁ ሰንብተን ፣ እኔ ቀደም ብዬ መመለሴ ነው ። እሷም ሰንበትበት ብላ ትመጣለች” ይሏቸዋል ። ዳኛው ከእኩለ ቀን በፊት መልእክቱን ሲነግሩ ፣ “ሁሉም ናቸው የመጡት?” አሉ ወ/ሮ መንበረ ።

“አዎ! ቀኛዝማችና አንድ እንግዳ ሰው አብረው አሉ ፣ ባለቤትዬዋ ግን አልመጡም” አሉ ሚስትዬዋንም የተጠየቁ የመሰላቸው ዳኛ ። ወ/ሮ መንበረም ስለ ወንዶቹ እጠይቅ ብለው የወ/ሮ እልፍ—ይከንዱንም አለመመለስ ሰሙ ። ሴቶቹ ይህን ማረጋገጫ በማግኘታቸው ስተት ብለው ወደ ቀኛዝማች መኖሪያ ሔዱ ። ሆኖም ዘው ከማለታቸው በፊት ዘበኛው ባልገባው የአጠያየቅ ዘዴ የሴትዮዋን አለመምጣት ዳግመኛ አረጋግጠዋል ።

* * *

ከ‘እንደምን ሰነበታችሁ’ በኋላ ፣ እንዷ ለባለቤታቸው ፣ ሌላዋ ለእ ስቀማጫቸው ፣ በስልክ የተነገረውን መልዕክት ነገሯቸው ። ቅር ተሰኝቶ የቆየው የአቶ ወርቅነህ ልብ ተረጋጋ ።

ሠራተኛይቱ እጅ አስታጥባና ገበታ አቅርባ ጠላ ቀዳችላቸው ። ምንዳዬ በሚያየው ሁሉ በመገረም አንዳንድ ውል—የለሽ ሐሳቦች ሲያስብ ቆየና ዐይኑን ወደ ጐን ጣል ሲያደርግ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን ያያቸዋል ። “እኝህ ሴትዮ ፣ ብለው ብለው እንዲህ እሚያጥበረብር ቤት ገብተው ዓለማቸውን ያዩ ጀመር ። ለካ ሁሏም የተባላችው ለዚህ ኖሯል ? በዚህ እያያዛቸውማ ቀስ በቀስ ሊያስለቅቋቸው ነው ?” አለ ወለሉን በአድናቆት እያየ ።

እነቀኛዝማች በዝግታ እየበሉና እየጠጡ ፣ ወሬውንም እህሉንም ጠገቡት ። እነሱ እንደ ጨረሱ ፣ ሠራተኛይቱ በቁርስራሹ ላይ አንድ እንጀራ ጣል አድርጋና የነካ የነካካውን አስተካክላ ለምንዳዬ ስታቀርብለት ፣

“እቴ ?” አላት ድምፁን አለስልሶ ። “ይኸን አፌን ጐመጥመጥ ብለው ።”

እሱንም እንደነቀኛዝማች አጐንብሳ ማስታጠቡ አልታይሽ አላት ። “ና! ተከተለኝ” ስትለው ቀስ ብሎ ተከተላት ። የለበሳት ባለ ሰማያዊ ጥለት ነጠላ ከትከሻው ላይ ተንሸራታ ተንዘርፋለች ። እነስ ያለ በር ከፍታ ወደ ሌላ ክፍል ይዛው ገባችና ፣ “ያውልህ ታጠብ!” ብላው ተመለሰች ። አካባቢውን ቢያይ ውሃ አጣ ። ከፊት ለፊቱ ፍንጃል የመሰለ አፈ—ገባላ ቀሪ ግድግዳው ላይ ተለጥፏል ። ከወደ ግድግዳው በኩል ፣ ከጠርዙ ላመል ታህል ዝቅ ብለው ሁለት ብርማ የተቀቡ ባለ መስቀል ጉትያ ቁልም ብረቶች አፋቸውን ከፍተው አንገታቸውን ደፍተዋል ። አለፍ ብሎ ነጭ የገላ መታጠቢያ ገንዳ አየና ፣ “ይኸስ ጣጣ ቲኖርባቸው ፣ ቡሆ ማብኩያቸው ነው መሰል” አለ በግምት ። “እዚህ ውሃ እሚሉ ነገር የታል? ምን አረግ እቆያለሁ ፣ ምን ያለችው ናት ወንድሜ?” ብሎ ሊወጣ ሲል ፣ ሠራተኛይቱ የዘገየ ስለ መሰላት ፣ “ምነው አለመታጠብህ? ወሃው ሔደ እንዴ?” አለችው ድንገት ገብታ ። እንዱን ቧንቧ ከፊት አድርጋ ፣ “እንዴ አለውኮ! ና! ታጠብ ይኸውልህ” ብላው ወጣ ከማለቷ የሚንቆረቆረው ውሃ በቀዳዳው በኩል ሲሰርግ በማየቱ ፣ ወዴት ይሆን እሚገባው በማለት ጐንበስ ብሎ ቢመለከት ምንም አጣ ።

ነጭ ስኒ በሚመስለው ንጹሕ ዕቃ ላይ ብታጠብ ይቆሽሻል በማለት ከውሃው ላይ በቀኝ እጁ እየጠለፈ ወለሉ ላይ ታጠበና አፉን ሁለት ሦስትዬ ተጉመጠመጠ ። ቧንቧውን ለመዝጋት እየፈራ ጉትያውን ይዞ ከወዲያ ወዲህ አዞረው ። በመጀመሪያ በዝቶ ፣ በድጋሚው የተቃራኒ ዙር ጥምዘዛ ቀንሶ ስለ ተዘጋለት ደስ አለው ። እጁን በሸማው ጠራርጎ ሊወጣ ሲል ፣ ከፊት ለፊቱና በግራ ቀኙ ሦስት በሮች በማየቱ ግራ ገባውና ፣ “ወየው ጉድ ፣ በየትኛው በር ይሆን የመጣሁት? የዋለ አፌን ጠልቼው ነውዬ———ምነው በኸረብኝ ወንድሜ!” እያለ ቁሞ ሲያጉተመትም ሠራተኛይቱ እንደገና መጣችና ፣ “ታጠብክ ወይ?” ብላ በሩን ልትዘጋ ጠጋ ስትል ፣ ወለሉ ላይ ውሃ ፈስሶ በማየቷ “ምነው ወለሉ ላይ አፈሰስከው? የወለወልኩትን አበላሸህብኝ” ብላ ቆጣ አለች ። ምን እንዳበላሸ አልገባውም ።

“ምን ዓይነት ነገር ነው? የማንንም አንኮላ ባላገር ያመጡና ሰው ያስቸግራሉ ፣ ሴትዮዋን ሳሠለጥን ሰነበትኩ ፣ አሁን ደሞ ይኸን የባሰበት ይዘው መጡ” አለች በልቧ ።

ከቀረበለት ወጥ መኻል ፣ የጥቅል ጐመኑን አልጫ ወጥ ትኩር ብሎ አየው ። የሰባ ሥጋ ነው እንዳይል ፣ ሥጋ—ሥጋ አልልህ አለው ። ጐመን ነው እንዳይል ነጣበት ። “ይኸ ደሞ ምን እሚሉት ይሆን ጌታዬ? ብዬ—ብዬ ዘንድሮ ኸን እንዳይ ነገር ሳልበላ እቀራለሁ?” ካለ

በኋላ ፣ ጣዕሙን ለመለየት ያህል ሁለት ሦስትዬ ቆንጥሮ ጐረሰና ወደ አደገበት ወጥ መለስ አለ ።

ሠራተኛይቱ ለነቀኛዝማች ቡና ስጥታ ፣ ለሱም አነስ ባለች ጀሯም ስኒ ከነመቀመጫው ወስዳ እግሩ ሥር አኖረችለት ። በሦስት ፉትታ ጨለጣት ። በደንብ በልቶ ሳይጠግብ ፣ እጁን ወደ ወንበሩ የኋላ እግር ሰደድ አድርጎ አባበሰና ደገፍ ብሎ ተቀመጠ ። ገና ላይን ሳይዝ መብራቱ በራ ። ጣራው ላይ ተለጥፈው የሚበሩትን ቁመተ— ዱላ መብራቶች እንዳየ ተደነቀ ። ሌላ ክፍል የበሩትን ድቡልቡሎቹን ወደዳቸው ። 'እንዲህ ያሉት የጠፉ ከብት መፈለጊያ ቢገኙ ጥሩ ናቸው' አለ በሐሳቡ ።

ቀኛዝማች ፣ አቶ ወርቅነህ መዘውርንና ባለቤታቸውን ለመሸኘት አብረው ሲወጡ በማየቱ ፣ ምንዳዬ እሱና ቀኛዝማች በእንግድነት የገቡ መሰለውና ፣ ዱላና ከረጢቱን አንጠልጥሎ እስከ ግቢው መኻል እንደ ደረሰ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ባጋጣሚ መለስ ሲሉ ሰላዩት ፣—

"ወዴት ትሔድ ልጄ? አንተኮ እዚሁ ነው ቤትህ" አሉት እየ ፈገጉ ። ቀኛዝማችም ፣ "የኛኮ ቤታችን ይኸ ነው ። በንግድነት የገባን መሰለህ እንዴ? በል ተመለስ!" አሉት ያ የሣር—አምባው ብልህና አስተዋይ በማያውቀው አካባቢ በመሳሳቱ የጓደኛው ያህል ቅር እያላ ቸው ።

የቀኛዝማች ዘበኛ ፣ የአቶ ወርቅነህን የልብስ ሻንጣና ዶብረሲና የተገዛውን ሙዝ ፣ ትርንጎና ሸንኮራ አገዳ የያዘ ባለ ማንጠልጠያ ቅር ጫት ተሸክሞና አንጠልሎ ወጣ ። ቀኛዝማችና ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ እነ አቶ ወርቅነህን በታክሲ አሳፍረው ሲመለሱ ፣ አቶ ወርቅነህ ደስ አላላቸውም ። እቤታቸው እንደ ደረሱም ፣ "እሷስ የራሷ ጉዳይ ፣ አንቺ ለምን አብረሽ ሔድሽ? ይህን ያህል ድፍረት ጥሩ አይደለም ። እስከ ዛሬም መመላለሷን አልወደድኩላትም ። ከዚህ ሁሉ በርትታ አጠቃል ላቸውም ። ካልሆነም እሷን የመሰለች ሴት ወይዘሮ ስንቱ ነው ፈላጊዋ ። ቀስ ብለሽ ንገሪያት ፣ እኔም ዋል አደር ብዬ እመክራታለሁ" ሲሏ ቸው አልመለሱላቸውም ።

ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ጥቂት ካወሩ በኋላ ፣ የሕይወት አካል የሆነውን ልፊያቸውን ለመላፋት መኝታ ክፍል ገብተው ከብ ርድ ልብሱ ሥር ያልተጠበሰ ሸክላ መሰለዋል ።

ሠራተኛይቱ ፣ ለራሷና ለዘበኛው ራት ስታቀርብ ምንዳዬንም ጠርታ "ራት እንብላ" አለችው ። እሱ ግን ፣ "እኔ ይበእኛል ፣ የበላሁትም አልጎደለ" ብሎ ተግደረደረ ።

'ካእኛ ጋ ይሻልሃል ብዬ ነው እንጂ ፣ ለብቻህ ላቀርብልህ ነበር" አለችው በችኮላ ።

"ተበላሁማ ተሰው ጋ ነው ደጉ ። እኔ አይሻኝም ብዬ ነውዴ!"

"ቢሆንም እኛን ደስ እንዲለን አብረኸን ብላ" አለ ዘበኛው ።

"ተምሬ ነው ፣ በእቶኝ ነው ። በያ ላይ መኪናው ሲያንዝጠኝ ውሎ..."

"ባይሆን እንኳ ቅመሰው —— ራት አይደለም እንዴ?" አለው ።

"ቅድም የበላኸው አልጣፈጠህም እንዴ?" አለችው እየሣቀች ።

"እረ ተየቱ —— ለጥፍጥናውስ ምንም አይወጣለት ።"

"ባይሆን አንድ ሁለተዬ 'ንኳ ጉረስ — — የገባ አይጎዳም" ሲለው ዘበኛው እንደ ተባለው አደረገ ።

"የጌቶች ዘመድ ነህ?" አለ ዘበኛው ። በሥራው ላይ ጠርጥሮ ታል ።

"አዎድ!"

"መቼ ተነሥታችሁ ነው?" አለችው በተራዋ ።

"ተቤት የወጣነውማ ትላንትና ነው ፣ ማጀቴ አድረን ነውዴ—"

"ዛሬ ሰባት ሰዓት አካባቢ ነው ስልክ ተደውሏል ብለው የላኩ ብን" ስትለው ነገሩ ስላልገባው ዝም አለ ።

"ሴትዮዋሳ? እዚያው መቅረታቸው ነው እንዴ?" አለ ዘበኛው እያላመጠ ።

"የማ ሴትዮ?" አለ ድንገት ።

"ሚስትዮዋ!"

የወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ አመጣጥ ቶሎ ገባውና ፣ "መሰንበቻውን ይመጣሉ" አለ የወንበሩን ጠርዝ እያሻሸ ። ምንዳዬ ከራት ጋ የቀረበለትን ጠላ ወድዶ የብርጭቆውን ማነስ ሰለ ጠላው ፣ "በዚህ ምን ያህሉ ቢጠጣ ያጠግባል?" አለ በልቡ ።

ሠራተኛይቱ ፣ "ገበሬ ነበርክ?" አለችው ።

"አዎድ!"

"እኛህን ቤትዮ ታውቃቸዋለህ እንዴ?" አለችው ።

ያልሰማ መስሎ ዝም አላት ። በሆዱ ግን፥ "ይቺ ደሞ የማን ናት ፍየል? አሁንኮ ዐቃቸዋለሁ ብላት፥ ነገር ተወዲያ ወዲህ ልታቋልፍ ይሆ ናል" ብሏል ።

"እያኛው ቤት ተበትሬ ጋ ከረጢት ቢጤ ነበረችኝ" አለ ሠራ ተኛይቱን እያየ ።

ከመናገሩ፥ "ላምጣልህ እንዴ?" ብላ በፍጥነት ሔዳ አምጥታ ሰጠችው ። ከረጢቱን ፈታና፥ ባቄላ አከል ድብልብል ዳቦ ቆሎ ሁለት ሁለትዩ ዘግኖ ሰጣቸውና ራሱም ሲበላ፥ "እኔኮ መጀመሪያ የመጡ ዕለት እኚህ ቤትዮ ዘመዳቸው መስለውኝ ነበር" አለች ስላልመለሰ ላት ።

"ሆሆ! ኧረ ዝም በይ እባክሽ? አሁንስ ምን ታውቂያለሽ?" አለ ዘበኛው ።

"ኡኡቴ! ጣቱን እሚጠባ ሕፃን አረከኝ፥ በመጀመሪያ አልኩህ እንጂ አብረው እየተኙ ነው እሚጠፉኝ? ሞኝህን ፈልግ!" ብላው ያላመጠችው እስኪታይ ሣቀች ።

"በይ ትደግሚኝ እንደሁ ድገሚኝና ልሒድበት— — አንቺ እን ደሁ ——"

"ወዮ ጉድ! የዕድሌ ሆኖ ሙጢ አፍ አያጣኝ? ስንቱን ለፈለፈ ችው?" አለ ምንዳዬ ። ዘበኛው ጠላውን ጨልጦ ሲነሣ ምንዳዬ ዳቦ ቆሎ ጨመረለት ። "በሉ እንግዲህ እዚያቹ እጎጆዬ ልግባ፥ ደህናደሩ" ብሎ ወጣ ።

ስለ ገጠር ኑሮ እየጠየቀችው ሲያወሩ ሠራተኛዋ የመጥሪያ ደወል ሰምታ ስትወጣ፥ ቀኛዝማች ጋቢ ለብሰው ምንዳዬ ወዳለበት ክፍል እየተራመዱ፥ "እዚያች እትንሿ ክፍል ውስጥ አንጥፊለት፥ ለዛሬ እንደ ምንም ይደር" ብለው ወደ ተቀመጠበት ክፍል ስለገቡ፥ ብድግ ብሎ ተቀበላቸው ።

"እህ! ራትህን በላህ?"

"አዎድ!" አለ አቀርቅሮ ።

"አይዞህ ትለምዳለህ! ትዝ አሉህ መሰል ልጆችህ?" አሉ እየሣቁ ።

ዝም አለ ። ተመልሰው ወደ መኝታ ክፍላቸው ገቡ ።

ትንሿ ክፍል ከሳሎኑ በስተሰሜን ምሥራቅ ማዕዘኑ ላይ የምት ገኝ ሲሆን፥ ቀኛዝማች ጥበትና ንጽሕናዋን አይተው የጸሎት ቤት አድ ርገዋታል ። ሠራተኛይቱ ጆንያዎች አራግፋና የመጋረጃ ትራፊ ወፍ ራም ባለቀለም ጨርቅ በላዩ ላይ ዘርግታ አነጠፈችለት ። ከረጢትና ብትሩን ይዞ ወደ ተነጠፈለት ክፍል ገባና በሩን መለስ አድርጎ መኝ ታው ላይ ተቀመጠ ። መስኮቱ አጠገብ አንዲት ጠረጴዛና ወንበር ተቃቅፈዋል ። ብቻውን እንደ ተጎለተ ሐሳብ ወረረው ። አንዱን አስተን ትኖ ሳይጨርስ ሌላ ይደነቀርበትና በእግረ—ሕሊና ይንገላታል ። ለማ ረሳሻ ያህል ዳቦ ቆሎ ማላመጥ ጀመረ ። ከሐሳብ ግን አልገላገለውም ። "ምነው ባልመጣሁ ኖሮ?" አለ በቀላሉ ተስፋ ቆርጦ ። ከረጢቱን ቋጥሮና በተነጠፈለት የመጋረጃ ልብስ ላይ ነጠላውን ደርቦ ጋደም አለ ። ኮረኮንች ላይ የተኛ ይመስል በተደጋጋሚ ተገላበጠ ። ጣራው ላይ የተንጠለጠለችውን የልኬለሽን ያደስ ቅል የምታህል አምፑል ገለጥ ሲል አያትና፥ "እዚያው ነዳ—ነዳ እንደ ፍጥርጥሯ ትሁኒ የማላኸውን ነገር አልነሣካም" ብሎ ተከናነበ ።

በሌላው ሰፊና ምቹ ክፍል ውስጥ ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ልፊያቸውን ተላፍተው አንጀታቸውን እንዳራሱ፥ "አንቱማ ተመች ቶሁ ከረምኩ፥ እኔ ነኝ ብቻዬን — —" አሉ በወቀሳ ።

"ምን ላርግ ብለሽ ነው፥ የማይቀር ነገር ሆነብኝ፥ ያለሱ ማን አለኝ? ሁሉስ ቢሆን በሱ አይደል? ለሌላው ብዬ መሰለሽ ለሚካኤል ብዬ ነው?"

"እኔ አልወጣኝም፥ ምን አባቴ ቆርጦኝ! እኔ ያልኩት ሌላ ሌላ ውን — ሆ!"

"አንቺ ደሞ ክፉ ዐመል አለብሽ! እኔ ብቻ ሔጄ እሷ እዚህ አትቀር የቤቱ ጣጣ ያለሷ — — —" ብለው ሳይጨርሱ፥

"እንዲያው ጨዋታውን ማለቴ ነውዬ፥ ማ ከሷ እኩል ልጄ? 'ቂል ዘመድ ከልጅህ እኩል አርገኝ' ይላል አሉ ። ምንስ ቢሆን — —ዋ! —እቴ! እስኪ ይኸውም እንዲህ እንዳያያዙ ይሰንብት — — አሁን ሌላ ሌላውን — —" አሉ ።

"ሆሆይ! እስቲ አሁን ምን አጓደልኩብሽና ነው፥ ይኸ ሁሉ የነ ገር ዳር ዳር — — ልብስም ቢባል ከሰው በላይ አለሽ፥ ቤትሽም እንደ ሞላ ነው ። ሰውዬው እኔ ሆኜ አላፈናፍን ብያት ነውዬ — —ኡኡ! ያገር ያለህ ማለት ያለባትስ እሷ ነበረች፤ ነገሩን ባታሰላስይው ይሆ ናሊ፤ ያንቺ ነገር ቢብሶብኝ እኮ ነው አስቀድሜ እንቺን መላኬ! እያሰላሰሉ ነው መናገር — —"

የሰውዬውን ቅሬታ የሚያስወግዱበትን የንግግርም ሆነ የሩካቤ
ብልሃት አሳምረው ያውቃሉ ። ወንድዬው የሴትዮዋን ትርፍስፍስ ገላ
ሲያዩና ሲዳብሱ ፣ ይይዙ ይጨብጡት ይጠፋቸውና ሕሊናቸው ይነሆ
ልላል ። በእሳት ዙሪያ በርራ—በርራ እላዩ ላይ እንደምትማገድ የሳት
ራት ፣ ሴትዮዋ ባዘቶ ገላ ላይ ተንፈላሰው ፣ ሩካቤ ምድጃ ላይ እንደ
ስብ ሲቀልጡ ይረካሉ ። ከዚያ በኋላ የሚጠየቁትን እነሆ ፣ የሚታዘዙ
ትን እሺ በማለት የልግስናቸውን ከረጢት ይፈቱታል ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ፣ አንድ ነገር አስበው ካልጋ ላይ ወረዱና ፣
እዚያው መኝታ ቤት ውስጥ ግድግዳ ላይ ተለጥፎ በተንጠለጠለው
ቁመተ ልከኛ መስተዋት ፣ ፊትና ደረታቸውን ፣ ሻሽና ክናዳቸውን እየደ
ባበሱ ሲመለከቱ ፣ ጀርባቸው ወደ ሰውዬው በመዞሩ ፣ ሳሳ ባለው ልብስ
በኩል የሚታየው ከመር ፣ ጠፍጠፍና ጋደም ያለው ዳሌና መቀመጫ
ቸው ፣ የሰውዬውን ቀልብ መንጥቆ ወሰደው ። ባይናቸው የሠረፀው ገላ፣
እንደገና የሩካቤ አምሮታቸውን እንሸከሸከው ።

“ምነው መጥተሽ ብተኚና ዐረፍ ብንልበት ፣ አውቶቢስ ሲያን
ገላታኝ እኮ ነው የዋልኩት” አሉ በጋባዥ ስሜት ። ልፊያቸው ሲቀዘ
ቅዝ ሁለቱም እፎይ አሉ ።

*   *   *

ቀኛዝማች ፣ የወ/ሮ ደጅ ይጥኑን ገላና ፣ የተለየ ነፍስ እንዳለው
ፍጡር እሽከም እያለ የሚንቀሳቀስ ቂጥ ሲመለከቱ ፣ የልጅነታቸው
ጊዜ ትውስ ይላቸዋል ። ባጁ ፣ አጠር ብላ ፈርጠም ያለች ፣ ጤፍ ስት
ሰልቅ ፣ አሻሮ ስትድስ ፣ ክክ ስትከካ ፣ ወይም አጎንብሳ ቤት ስትለቀ
ልቅ ፣ የሚያዘበጥጥና የሚርገፈገፍ ቂጥ የነበራት ያባታቸው አገልጋይ
ነበረች ። ካባታቸው ሎሌዎች መኻል ጥርሰ—ዘርዛራ ፣ ክንደ—ጠንካራና
አካለ ደልዳላ የነበረው መርጦ የባጁ ወዳጅ ነበር ።

“ገና አንድ ፍሬ ልጅ ነው” ይባሉ በነበረበት ጊዜ ካገልጋይና
ከልጆቻቸው ጋር እንደልብ ይዛለሉና ይጫወቱ ነበር ። ያን ጊዜ መርጦ
የበላይነህን ዕድሜ በማየትና ‘ቢያይስ ነገሩን የት ዐውቆት’ በማለት
ባጁ በገባችና በወጣች ቁጥር ዙሪያውን መልከትከት ያደርግና ቂጧን
ጠፍ—መታ ፣ ጡቷን ቆንጠር ያደርጋታል ። ይዋደዱ ነበር ። ቤቱ ጭር
ካለ ደግሞ ድሪያው ይባባሳል ። ያቺን ሁሉ እንደ ቀልድ ተመልክተዋል።

ቀስ በቀስም ነገሩ ስለ ገባቸው ፣ ባጁ እና መርጦ የሚያደርጉትን
ሁሉ ለማየት ይጓጉ ጀመር ። ዕድሜያቸው በጨመረ ቁጥር የባጁ ገላ
አማራቸው ። የተመኙትን አላጡም ። መርጦ ቢከፋው ቢከረፋውም

በግኖ ዝም አለ ። ባጁ በልዩ ልዩ ሥራ እዚያው ቤት ለቤት ፣ ከጠላ
ቤት ጎተራ ቤት ፣ ከበረት ጉረኖ ፣ እያለች ስታደዘድዝ ላያት የአካሏ
እንቅስቃሴና ሙላት አጓጊ ነበር ። “ያላሳብ እየዋጠች ተውለከለከች”
በተባለችበትና የወንድ ዐይን በሳበችበት ወቅት ፣ የበላይነህም ዐይን
በባጁ ላይ ማረፉ ስለ ታወቀ ሁኔታው ተባብሶ ስም ከማስበሩ በፊት ፣
እንደ ጊዜው ‘የመኳንንት ልጆች’ የአምሮት ማብረጃ ሴት በግርድና
ስም ተቀመጠችላቸው ።

ያ በልጅነታቸው የተጠናወታቸው የትልቅ ቂጥ አድናቆት አብሮ
አድጎ አብሮ ጐልምሷል ። ከጥቂት ዓመታት በፊትም ማጀቴ ተወልደ
ውና አድገው ፣ ወደ ደጋው አገር ተድረው ሁለት ሴቶች ከወለዱ
በኋላ ተፋትተው ከተመለሱ ወዲህ ፣ ከወደ ደሴ የመጡ ልብስ ሠፊ
አግብተው ለሁለት ዓመታት የኖሩትንና ዳግመኛ የተፋቱትን መልከ—
መልካሟንና ዠርጋዳዋን ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን አግኝተው ፣ በመጀመ
ሪያ ወሽመው የኋላ—ኋላም አስቀመጧቸው ።

ሁኔታቸውን አይቶ የሚገዝት ካህን ፣ ተገቢ አይደለም ብሎ የሚገ
ሥፅ ሽማግሌ ሳይታጣ ፣ ‘ብንናገር ይብስባቸው ይሆናል ፣ ወይም ከልጆ
ቻቸው እናት ይፋታሉ’ በሚል ሥጋትና ጥርጣሬ ፣ እንዲሁም በአካባ
ቢው የተለመደው የቅምጥና የቀላቢት ማስቀመጥ ልማድ ተደጋግ
ፈው የልብ ልብ ሰጣቸው ። ሚስትዬዋንም ፣ “አንቺ ቤት ንብረትሽን
አጥብቀሽ ያዥ ፣ ማየት ያለብሽ ልጆችሽን ነው ። ምን አጥተሽ? ምን
ጎሎብሽ? ከዚህ ካንቺ ተርፎ ለሚሔደው ነው ሽጉዱ! ለነዳይ የተሰጠ
ያክል ቁጠሪው ። እሳቸው እንደሁ ዘለው ዘለው ሲቢቃቸው የት ይሔዱ
መሰለሽ? የምር አይምሰልሽ ፣ ሁላችንም አይተነዋል ። ወንድና ብረት
ምጣድ ቶሎ ይበርዳል” እያሉ የሚመክሩ የቅርብ ዘመዶች ቢበዙም
የወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ልብ ግን እልህና ቅናት አረገዘ ።

*   *   *

ምንዳዬ ስሜቱ ተመሳቅሎ እንደ ባነነና በቅዠት እንደ ተንገላታ
ነጋ ። ማለዳም ወጣ ብሎ አትክልቱን ፣ ግቢውንና የዘበኛውን ቤት
ተመለከተ ። ከቁርስ በኋላ ቀኛዝማች ወደ ሥራ ለመሔድ ሲነሡ በማ
የቱ ግቢው መኻል ዱላውን ይዞ ጠበቃቸው ።

“ወዴት ልቴድ ነው?” አሉት አቋቋሙን አይተው ።

“ልከተልሁ ብዬ ነዋ! መሔድሁም አደል እንዴ?”

“የለም! የለም! ወደ ሥራ ስሔድ—ስሔድ ተከታይ አያስፈልግፃ”።

“ምነው ሰው እንደሌለው ሰው ብቻሁን መሔድሁ?”

“ዘመድ ጥየቃና ወደ ሌላ ሌላ ቦታ ስሔድ እነግርሀና አብረኸኝ ትሔዳለህ — — አሁን ግን ግባና ቁርስህን ብላ” ብለውት ወጡ ።

ከቁርስ በኋላ ፣ “ና ደሞ ወደኔ ቤት እንሒድ” አሉት ወ/ሮ ደጅይጥኑ ። እግድም ወደ ቅድስት ማርያም ቤተክርስቲያንና ቁልቁል ወዳራት ኪሎ ሲጓዙ ፣ በሚያየው ነገር ሁሉ እንደ ተደነቀ ከቤታቸው ደረሱ ። ከላቀች ጋር ሲሳሳሙም ፣ እማያውቀው አገር መጥቶ የሚያውቀውን ሰው በማግኘቱ ተደሰተ ።

ምዕራፍ ሠላሳ ስምንት

አስካደች በጉጉት የጠበቀቻት ዕለት በመድረሷ ጥብቆ እንደተገዛለት ልጅ ቦረቀች ። ቤቷም በተስፋ ተከበበች ። ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ በራሳቸው አነሣሽነትና በእፈሣ ግፊት የገቡበት ጣጣ ተቃሎ እሱ ወደ ቤቱ በሚመለስበት ቀን ፣ አንዳንድ ተራ ሥጋት ቢታያቸውም ደስ ብሏቸዋል ።

“ቀኛማይ ብቻቸውን ሔደው ምንዳዬ ቢቀር ኖሮ እፈሣ እየች ግድም ድርሽ አይልም ነበር” ሲል አንድ ሐሜተኛ ፣

“ቅዘናም ሆኖ ነውዬ በገዛ እገሩ እንዲህ ይንገላታ ነበር? ዘር አስዳቢ! ሙትቻ” አለ ሌላው ።

“ከሰው ባለ ጊዜ ጋ ማ ተጋፋ አለው? እንሽላሊት እገል ብሎ እዘንዶ አፍ መግባት ነው ። ከሳቸው ጋ መጣላት ፣ ከንጉሥ ጋ የመጣላት ያክል ነው ። ነገሩ ወዲህ ነው ፣ መች ምንዳዬ ብቻ ሆነና!” ብሏል ሌላው ፈርቶ አስፈሪ ።

“ምንዳዬ ፣ ካልሔደማ በየት አባቱ ሊላወስ? የሠራትን ሥራ መች አጣትና! ከቀኛማይ ጋ በቁስ በመነኩሴ ብሎ መታረቅ አቅቶት መሰላችሁ? የምንዳዬ ነገር አንከላፋ ሆኖበት ነውዴ” የሚለው የስሚ ስሚ ወሬ ደግሞ ፣ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱንም አበሳጫቸው ።

አሜታና አሉባልታውን ሁሉ ‘እህ’ ስለሚሉ ፣ “ሰውዬው እንደ ሔዱ እግራቸውን ጠብቀህ አትምጣ ፣ ለሰውም አፍ—ቢሆን ዋል—እደር ብለህ ስትመጣ ይሻላል” ብለው ልከውበት ነበር ። እሱም ሁለት ሰዎች አስከትሎ እቤቱ የገባው ቀኛዝማች ከሔዱ ከሳምንት በኋላ ነበር ።

ልኬለሽ ካንገት በላይ እየሣቀች ፣ “ኧረ አንተ እንኳ ሔደህ እንኳን ደህና መጣህ በለው ፣ ዝም ብለህ ስትቀር የሌላ ያስመስልብሃል” አለችው ቸርነትን ፣ እንደ ቀልድ ።

“እኔ አቶ ሰውዬው! ባልልስ ምን እንዳልሆን? ማ [illegible] ብዬ ነው በይ! ምንዳዬ ባይኖርም እኮ እኔና አ[illegible]” እ[illegible] የእልህ ሣቅ እየሣቀ ።

"እኔስ ደስ ብሎኝ መስለህ? ሰው እሰው አገር ተኸምጦ — —" ከማለቷ ፣

"ማነው የሰው አገሩ ሰው? ይኽ ጀምበር ከጠለቀች እሚደረስ በት አገርሽ ሩቅ ሆነና ነው እንዲህ እምትዪው?" ብሎ ሊቀጥል ሲል ፣ አሻጋሪ ከወደ ደጅ ብቅ አለ ። "እየሁ ኖረሃል እንዴ አሻጋሪ" አለ ቸርነት ወደ ውጪ እያየ ።

"እማምዬ ተየህ ተግቢ ትወጣና — — ዋልህ ብላኝ — — እየሁ ነው የዋልኩት" አለ ተናዶ ።

"ምነው ልጄ? ምን አጠፋ?"

"ምነው ነገሩን ስታኸው? ፈራኋ?" አለች ተክዛ ።

"እነማንን?"

"ካፈሣ ጋር የመጡትኮ የዞን አምባ ሰዎች ናቸው ፣ ባላጋሮቻችን አይደሉሚ!"

"እስቲ ሙት በይኝ! እኔ የታባቴ አወ ኩ?" ብሎ ወዲያው ተነሥቶ ሔደ ።

ጠበንጃውን ይዞ እንደ መጣ ፣ "አሻጋሪ! ና ሒድ ውጣና ተጫወት! ማባቱ እንደሚነካህ አያለሁ! ሱሪ አልታጠኩማ!?" ብሎ ካጥር ውጪ ይዞት ወጣና ፣ "ሒድ ከባልንጀሮችህ ጋ ተጫወት" አለው ። ልኬለሽ በአለኝታነቱ ተደሰተች ።

ቸርነት ከአፈሣ ቤት በታች ዲብ ላይ ተቀምጦ ፣ ረባዳው ጠባብ ሜዳ ላይ የሚጫወቱትን ልጆች ሲመለከት ደስ አለው ።

ምዕራፍ ሠላሳ ዘጠኝ

ምንዳዬ ፣ አንድ ሁለተዬ ቀኛዝማችን ተከትሎ በሔደበት ጊዜ ባየው የከተማ ሁኔታ በጣም በመገረሙ ፣ ሰውዬው ወጣ ባሉ ቁጥር ፣ "ምነው ና እንሒድ ባሉኝ" በማለት ተከትሎ ለማየት በጣም ይጓጓ ጀመር ። በተለይም አንድ ቀን ቀኛዝማችና አቶ ወርቅነህ መዘውር ምንዳዬን አስከትለው በራስ ሙኮንን ድልድይ አልፈው ፒያሳ እንደ ደረሱ ፣ ስን ኳንና አዲስ መጤው ምንዳዬ ቀርቶ ፣ በተደጋጋሚ ተመላልሼ አይቻ ዋለሁ ሲሉ የኖሩት ቀኛዝማች እንኳ በሚያዩት ልዩ ልዩ ብልጭልጭ የዕቃ ዓይነትና ብዛት ፣ በየሱቁ የተደረደረውን ልብስና ፣ ሽክ አርገው አልብሰው ያቆሟቸውን አምሳለ—ፈረንጅ አሻንጉሊቶች ሲመለከቱ በጣም ገርሟቸዋል ። የሱማ ምኑ ተነግሮ! እነ ቀኛዝማች ከአንድ መደብር ፊት—ለፊት ቆመው ፣ "ይኸኛው ይሻላል ፣ ያኛው ይጠነክ ራል" እያሉ የሱፍ ጨርቅ ሲያማርጡ ፣ ምንዳዬ ግን ዳለቻ የሱፍ ልብስ ለብሶና ባርኔጣ አድርጎ ፣ አንድ እጁን እሱሪ ኪሱ ውስጥ ወሽቆ የቆመውን መጠነ—ሰው አሻንጉሊት ትኩር ብሎ ያይ ነበር ።

በመጀመሪያ ፣ "እንዴት አምሮበታል ይኽ ፈረንጅ! አዬ አቋቋም ሆዬ!" አለ ። ነገር ግን ፣ ቢያየው ቢያየው ንቅንቅ አይልም ። "አቤት አሠለጣጠን! እንዴት ሰው እንደዬ'ንኳ ንእንቅ አይልም!" እያለ ሲገረም ፣ ለካስ እነ ቀኛዝማች መንገድ ቀጥለዋል ። ደግነቱ አልራቁም ነበር ።

የሰዉና የመኪናው ብዛት ፣ የቤቱ ንጽሕናና አሠራር እየገረመው ሲከተል ሌሎች አሻንጉሊቶችም በማየቱ ፣ "እንዴት ፈረደበት ይሄ ሁሉ ፈረንጅ ወንድሜ" እያለ ሲያዝግም ፣ አንድ ሱቅ በር ላይ እንደ ደረሱ ፣ አንድ ሽማግሌ ፈረንጅ ብቅ አሉ ። ምንዳዬ ትኩር ብሎ አያቸውና ፣ እስከዚያች ቅፅበት ያልታየው በቀል ትዝ ስላለው ብልጭ አለበት ። ወዲያው ጉዞ በመቀጠላቸውና ከሌላ ትርዒት ጋር በመገናኘቱ ትዝ ታው ጥሎት ነጎደ ።

አንዳንድ ቀን ከቀኛዝማች ጋር ወደ ፒያሳ ወይም ወደ አራት ኪሎ ሲሔድ ፣ የገረመውን ነገር መለስ ብሎ ወይ አሻግሮ ሲመለከት ፣ ሳያስበው ከሰው ጋር ይጋጭ—ይጋፋና በጣም ይደነግጣል ። ገጠሬነቱን የተገነዘቡ ሣቅ ብለው ያልፉታል ። አንዳንዶቹ የየራሳቸው የቀድሞ

ሁኔታ ትዝ ይላቸዋል ። በዚህ ምክንያት ስለሚሳቀቅ አብዛኛውን ጊዜ ከቀኛዝማች ጋር ለጠፍ ይላል ። በተለይም ደግሞ የመኪና መንገድ ያቋረጡ እንደሆን ፣ እሱን ነጥለው ይገጩት ይመስል መኪና መኪናዎቹን ሲመለከት ከቀኛዝማች ጋር ይጋጫል ፣ ወይም ቀድሚቸው ቦሩጫ ይሻገራል ። ብዙ ሰው በሚተላለፍበት አካባቢ ደግሞ የወጪ—ወራጁ መንገደኛ ትርምስ ያደናግረውና ተከታይ መሆኑ ቀርቶ ፣ ከቀኛዝማች ጎን አብሮ ይራመዳል ። ዘወር ብሎ ሲያይ ፣ ይደነግጥና ቶሎ ብሎ ያቺኑ እውቅ ቦታውን ይይዛል ።

ቀስ በቀስ መሔጃና መመለሻውን እያስተዋለ ፣ ምንም አደናጋሪና ዘወርዋራ ጐዳና የሌለበትን ከቀኛዝማች እስከ አቶ ወርቅነህ ቤት ያለውን መንገድ በሚገባ ለመደው ። በሁለቱ ቤቶች መካከል ሲመላለሱ ፣ ቀኛዝማች ፣ "የምሠራው እዚህ ውስጥ ነው" ብለው ያሳዩትን የምክር ቤት ሕንፃና ፣ "ይኸ ደሞ ያጤ ምኒልክ ቤተ መንግሥት ነበር" ብለው የነገሩትን አካባቢ ሲመለከት 'ምነው አንድ ቀን ገብቼ ጉዱን ባየሁት' ይላል ። ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት በሔደ ቁጥር ፣ ቤትየዋ ሎሌነቱን ለማሳወቅ አወራርተውት ወጣ ሲሉ ፣ ሥራዋን እየሠራራች ከምታጫውተው ከላቀች ጋር ሲያወሩ በቀላሉ ይግባባሉ ።

ከግር—እምባ ማጀቴ ሲላክ ፣ መልክና ደም—ግባቷን ነገሬ ብሎ አይቶት አያውቅም ነበር ። እሷም እንዲሁ ። ተከጃጅለው አያውቁም ። ዛሬ — ዛሬ ግን ፣ ትኩር ብሎ ይመለከታትና ይገርመዋል ። የማጀቱ ልብሷን ቀይራና ጸጉሯን እንደ ነገሩም ቢሆን ጐንጉና ከመለሎ አቋቋሟ ጋር ሲያያት ፣ "ይኸ የከተማ እህል ውሃ ወዘና ያሳምራል ለካ ፣ ወይስ ይኸ ጨርቁም ምኑም ነገር አለው ይሆን ?" ይላል በሐሳቡ ። ባያት ቁጥር ልቡ ደንገጥ ማለት ጀመረ ።

ቀኛዝማችም ፣ "ከዚህ ከዘበኛው ጋር ይኸን አታክልቱን ኮትኮት ፣ ኮትኮት እያረጋችሁ ግቢውን ትጠራርጉና ፣ ሲመችህ ሲመችህ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት እየሔድክ ዋል" ብለውት ስለነበር ፣ ለጊዜው እንደ ልቡ ነበር ። የምንዳዬ ቢጋለ በየጊዜው መመላለስና ከላቀች ጋር ማወራራት ያልታሰበ ቅሬታ በማስከተሉ ፣ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ "እረ እግር አበዛህ ብለው እንዳይቆጡህ! ባይሆን ተሳቸው ጋ አብረህ ና" አሉት ሰወር አድርገው ። ለኔው አስበው ይሆናል በማለት ነገሩን አዙሮ አላየውም ። ቤትየዋ ግን ፣ ደስ አላላቸውም ። ምግስ አምባቸው ብቅ ባለ ቁጥር ፣ ላቀች ምንዳዬን እስከ ፓርላማው ፊት—ለፊት ሸኝታው ስትመለስ ፣ ወይም ከልቧ እየተንከተከተች ሲያወሩ ስለሚያጋጥመው ፣ ውስጥ — ውስጡን በግኖ ፣ ዐይኑ መቅላት በመጀመሩ እንዲህ ያለችውን በቀላሉ የሚያውቁት ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑም ፣ "ይኸ

ሰው ነገር ያበላሻል!" በማለት አሳብ ገብቷቸዋል ። ሆኖም ገፍተው የማይናገሩት ፣ ታግሠው የማይዘልቁት ጉዳይ ስለ ሆነባቸው ፣ ምንዳዬን ከሚገሥፁ ላቀችን ማሎሉ ስለሚቀል ፣ ቶሎ ብለው በተግሣፅ ቀንዷን አሷት ። ምንዳዬ ግን "እኛህም እንደ ቀኛማች ተመርጠው የመጡ ናቸው መሰል! ያስታውአሉ ። እንዲያውም እኛህኛው ታይበልጡም አይቀሩ! መኪናም አላቸው" በማለት ሞገስ ወደ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ገባ ሲል 'ኖር' ብሎ እየተቀበለ እጅ ከመንሣት በቀር ፣ ዐልፎ—ተርፎ በላቀች ላይ እጠረጠራለሁ የሚል ምንም ግምት አልነበረውም ። የሞገስ ነፍስ ግን ፣ በጥርጣሬ አበሳዋን ጨለጠች ። ፍቅርና ናፍቆት ወደ ቅናት በመለወጡ ምንዳዬን ክፉኛ ጠላው ።

* * *

"አሁንስ አገሩን ለምደኸዋል ፣ ቤትዮዋም መምጫቸው ደርሷል መሰል?" አለችው ላቀች ፣ ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ መኝታ ቤት እንደገቡ ።

"ተንግዲህስ ምንም አልል ፣ መኪና ሳይ መበርገጉንም ትቻለሁ ፣ የታከተኝስ ተወዝፎ መዋሉ — — — ግብርትና በስንት ጣሙ — —"

"ለመሆኑ እማናቸው ጋ ትሆናለህ ብለው አመጡህ?"

"ይኸ ምኑ ይጠየአል? እያው እሳቸው ጋ መሆኑ ነዋ! — — እይፍረድ'ኮ ነው ፣ እዚያ ሥር—ሥሩን በነገር እየተነኳኮሱ ሲያተኸኑኝ ኖረው ፣ ይኸው ደሞ እየሁ መጣሁላቸው ። እንደሳቸውማ ቢሆን እያቀባብርም — —"

"አዎ ልጄ! እኔም በነገር—ነገር ተነሥቶ ፣ ሸው ብሎኛል" አለችው ዝቅ ባለ ድምፅ ።

"እንዴት ሰማሽ?"

"አንድ ቀን ሲታ እሳቸው ፣ ለቴዋ ሲነግሩ ሰምቼ ነዋ! እለያማ ከየቴ!"

"እኛህኛዋ ቲሰሙ ምን አሉ?"

"ዘመድ የሞታቸው ያክል አለቀሱ ። ንድድ አላቸው" ብላ ጥቂት ዝም ካለች በኋላ ፣ "አንተ እዚያ ተተኽመጥክ ፣ እኛህኛዋ ተማን ጋ ይሆናሉ? እዚህ ተኽምጠህ እየተላላክ እንድታይላቸው ነውቴ ፣ እዚያማ እሳቸው ራሳቸው አሉ ።"

"እእ! እኝህኛዋ ጋ ምን አሳብ አለ ። የሴትዮዋ ዘመድ አሉ ። በያ ላይ አንቺ አለሽ ። ምን እሚያሳስብ ነገር አለ?" ብሎ ዐይኑን ስክት አድርጎ አያት ።

"የኔ እየሀ መቆየት'ንኳ ያጠራጥራል ፥ ብኖርስ ማ እንደ ወንድ ልጄ?" አለችው በዝግታ እየሣቀች ።

"ወዴት ልኬጂ?"

"ባል ታላገባሽ እያሉ — —" ብላ ሳትጨርስለት ፥

"ማንን?" አላት ተገርሞ ።

"አንድ ሰውዬ እዚህ ቲመላለስም አላየኸው?"

"የትኛው? — — መሰንበቻውን ብዙ ሰው አይቻለሁ ።"

"ለዘግ ብሎ ግራ እግሩን ላመል ጎተት እሚያረግ ሰውዬ ፥ አፍንጫው አጠር ያለ ደርፏጫ ቢጤ — — አላየኸውም እንዴ?"

"እኝህ ባለመኪናው?" አለ ባጋጣሚ ግምት ።

"አዎድ!" አለች ፈገግታዋ እየጨመረ ። ያቺ የሚያውቃት ላቀች ድንገት የተለወጠች ፥ እዚያው በዚያው ከሱ በልጣ እንደ ቀኛዝማች የከበረችና የተሾመች ፥ እንዲያውም ከዘመዷ በላይ የሆነች መሰለውና "አንቺ ደህና ቀን ወጣልሽ" አላት ሣቅ ብሎ ። ረጋ ብሎ ጠየቃት ። ዘርዝራ ነገረችው ።

በርግጥም ከሁለት ወር በኋላ ቀኛዝማችና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፥ አቶ ወርቅነህና ባለቤታቸው ፥ እንዲሁም አንዳንድ የጐረቤት ሰዎች በተገኙበት ፥ በሞገስ በኩል አቶ ወርቅነህ ፥ በላቀች ወገን ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ የውል አባት ሆነው ፥ እሱ በብርዕ ፥ እሷ ቀለም በተቀባ ዐውራ ጣት ፈርመው ፥ እሱ ለሦስተኛ ፥ እሷ ለሁለተኛ ጊዜ አገቡ ።

ላቀች ጥበብ ኩታና ቀሚስ ለብሳ ፥ ጸጉሯን ተሠርታና ጥቁር ተረከዘ አጭር መጫሚያ አድርጋ ላያት ፥ ዋልካ ዐፈር ላይ የበቀለች የነጭ አበባ እምቡጥ ትመስል ነበር ። ያላንዳች ዕልልታና ጭፈራ ፥ ሞገስ በሁለት ተጨማሪ አውቶሞቢሎች ጓደኞቹን ፥ እነ ቀኛዝማችንና መቅረት የሌለባቸውን ጐረቤቶች ይዞ ወደ ቤቱ ሔደ ። እዚያው አብሮ የዋለው ምንዳዬ ወደቤቱ ሲያመራ ፥ "ወይ መአየት! እነ ቀኛማይኮ እጅበዋት ሔዱ!" አለ ተገርሞ ።

ምዕራፍ ዐርባ

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፥ ከዛሬ ነገ አዲስ አበባ ይገባሉ እየተባለ ዘበኛውና ምንዳዬ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን አጠገብ በየዕለቱ ከዐሥር ሰዓት ጀምሮ ይጠባበቁና አለመምጣታቸው ተረጋግጦ ወደ ቤት ሲመለሱ ፥ ቀኛዝማች "ምን ሆና ይሆን?" ይሉና የማታ—ማታ ምንዳዬን ወደ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ቤት ይልኩታል ።

ሴትዮዋም ከነባር የምኞትና የቅናት ሐሳባቸው ጋር ይጨቃጨቁ ይነታረኩና ፥ "መቼስ ምን አረጋለሁ" ብለው ይነሣሉ ። ምንዳዬን አስከትለው ሲሔዱ ምኞታቸው በተስፋ አብቦ ያሸትና ፥ ከቀኛዝማች ጋር እንደ ልባቸው ሲኖሩ ይታያቸዋል ። ምኞታቸው ከዘወትር ልምዳቸው ስለማይርቅ ፥ ከሰውዬው ጋር ቤተ ክርስቲያን እየሳሙ ፥ ግብዣና ድግስ ተጠርተው ከመኳንንት ሚስቶች ጋር ሲጋበዙ ፥ እሳቸውም ደግሰው ሲያበሉና ሲያጠጡ እየታያቸው ፥ እእምሯቸው በተስፋ ረክቶ ፥ ልባቸው በደስታ ይንደቀደቃል ። በዚህ የምኞትና የተስፋ ትርዒት መኻል ፥ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ውልብ ሲሉባቸው ፥ "መድኃኒዓለም አባቴ በዚያው ያስቀርሽ!" ብለው ይሳሉና አእምሯቸውን ያረጋጋሉ ።

የሴትዮዋ መመላለስ ድንገት ተሰምቶ ፥ አዲስ እንካ ስላንቲያ እንዳ ያስከትልና ከቤት የሚነሣውን ወሬ አዳፍኖ ለማስቀረት ሲባል ፥ የቤት ሠራተኛዋና ዘበኛው በተለያዩ ተራ ሰበብ ከሥራ ተሰናበቱ ።

ወ/ሮ መንበረ ፥ ለወደፊቱ ወሬ እምታቀብል ሠራተኛ ሲወስዱላቸው ፥ ምንዳዬም በዘበኛው እግር ተተካ ። ከሰነበተባት የጸሎት ክፍል የመኝታ ምንጣፉንና ዳለቻ ስስ ብርድ—ልብሱን ጠቅሎ ወደ ዘበኝነት ቤቱ ተዛወረ ። አታፈናፍንም ።

ከጣራዋ ቅርበት የተነሣ ፥ አጠናይቱ አልጋ ላይ ቆሞ ልብስ ማውለቅ አይቻልም ። በሌሊት ቅዝቃዜና በቀን ሞቃትነቷ የተነሣ የቀድሞው ዘበኛ ፥ "አምሰሽ አሹቂኝ" ብሎ ስም አ ውጥቶላት ነበር ። ምንዳዬ ትልቅ ሳጥን ከምትመስለው ክፍል ሲገባ እእምሮው ይጨነቅና የሐሳብ አሸን ይወረዋል ።

ዘበኝነቱን በጀመረ በሁለተኛው ሳምንት ፋጻሜ ላይ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ሸዋርካብሽን አስከትለው ፥ ካውቶቡስ ሲወርዱ በትሕትና ተቀብሎ ከሁለቱም ጋር ተሳሳመ ።

"ሀ! ተኗኗርናታ! እዚህስ ጠበንጃም ሰውም አያስፈልገኝ" አሉ ያመጡትን ኮተት ሲያስወርድ ከበስተጀርባው ቆመው ። "ያንማህ! አይይይ! የለህማ—የለህም!" ብለው ለዚያው ለማር—እምባ ጊዮርጊስ ሲነግሩት ፣ "መች አጣሁት! ግድ—የለሽም!" የሚላቸው ይመስላቸዋል ።

ዕቃቸውን ምንዳዬና ሦስት ኩሊዎች ተሸክመውላቸው ወደ ቤት ሔዱ ።

ቀኛዝማች ፣ ከሞገስ እምባቸውና ከአቶ ወርቅነህ መዘውር ጋር ሆቴል ውስጥ ተቀምጠው ፣ ወደፊት ስለሚገኝላቸው የገጠር መሬትና የከተማ ቦታ ሲወያዩ ከቆዩ በኋላ ፣ ሞገስ አቶ ወርቅነህን እቤታቸው አድርሶ ፣ በዚያውም ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑን ይዞና ቀኛዝማችንም ከሚጠብቁበት ቦታ አሳፍሮ እቤታቸው እንደ ደረሰ የመኪናውን ጥሩንባ ነፋ ።

ምንዳዬ ፣ በሩን ከፍቶ ብቅ ሲል ቀኛዝማች ከሴትዮዋ ጋር ሲመጡ በማየቱ ክፉኛ ደንግጦ ተርበተበተ ። በሩን ቶሎ ዘግቶ ከፊት ለፊታቸው ቆመና ፣ "እንዴ! ኧረ ወዴት ነው ቀደም—ቀደሙ? ባልተቤቲቱኮ መጥተዋል! ምን ሆናችሁብኝ!" አለ እጁን ግራ—ቀኝ ዘርግቶና ተንፈራጦ ።

ሴትዮዋ ብርክ ያዛቸው ። ድንገት በሩን ከፍተው ፣ "ደሞ ብለሽ ብለሽ እቤቱ ድረስ ምናባሽ ታረጊ መጣሽ? እ!!" የሚባሉ መሰላቸውና ውሃ ሆኑ ።

"ምነዬ ገባችየ" አሉ ሰውዬው ፣ ድንጋጤአቸውን ውጠው ።

"ጥኢት ቆየት አሉ ።"

ቀኛዝማች ፣ በምንዳዬ መኖር ተደስተው ፣ 'እንዲያው ምን ላርግህ!' አሉ በልባቸው ። "አሁን ይኸ ሰው እዚህ ባይኖር ፣ ወይም ሌላ ዘበኛ ቢሆን ኖሮ ዛሬ ጉድ ፈልቶ ነበር ። ወይ ቅሌት! እነሱስ እንደ ፍጥርጥራቸው! እኔ ግን ፣ በዚህ በማይረባ ጉዳይ ክብሬ ተዋርዶ ስሜ መሰበሩ ነበር" አሉ ፣ አሁንም በውስጣቸው ።

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ "አበስ ገበርኩ ጌታዬ! አለመጠርጠርን የመሰለ ምን መጥፎ ሞኝነት አለ? ይኸነዬኮ ምንዳ ባይሆን አሳር ገብተን ነበር! እናንተስ ያው እንደ ፍጥርጥራችሁ — — እኔን ምን ይውጠኝ ነበር! እሰው ቤት ምን ታረጊ ገባሽ ብባል ፣ ምን እመልስ ነበር? የኔ መድኃኒያለም ሰወረኝ! ሰወረኝ! እኔም ቅር—ቅር እያለኝ ነበር የመጣሁት" ብለው ምልስ አሉ ። ሞገስ ወሽክቶ እንደ ተጋለጠ

ሰው ፈዝዞ ቆሟል ። ሴትዮዋ በተዋረድኩ ባይነት እንጀታቸው እንደ ጨሰ ፣ ሞገስ "ምን አጉል እግር ጣለኝ? በሰው ነገር ጣጣ ገብቼ ነበር" እያለ ሴትዮዋን ይዞ ተፈተለከ ።

ቀኛዝማች ፣ ምንዳዬን አስከትለው ወደ ቤት እንደገቡ ከባለቤታቸው ጋር ተሳሳሙ ። ፈንጠር ብላ ተቀምጣ የቆየችው ሸዋርካብሽ ቀኛዝማች ሲገቡ ዝም ብላ በመቆሟ ፣ "ምነው ዝም ብለሽ መቆምሽ ልጄ! አይ ያንቺ ነገር! መላቢስ ፣— — ይኸነዬኮ ፈርተሽ ነው! ባይነይ ጫማ ሳሚ!" አሏት ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ባይዞሽ ባይነት ሁኔታ። እሳቸውና ምንዳዬ የመጡ ዕለት ግር እንዳላቸው ሁሉ ፣ እሷም ግር ብሏት ስለነበር ፈዛለች ። ፈርታለችም ። ወለሉን እየደለቀች ሔዳ ፣ የቀኛዝማችን ጉልበት ልትስም ጉንበስ ስትል ፣ ቀበል ብለው ሳሟትና "እኔኮ ስገባም አላየሁሽ ፣ ደህና ነሽ ወይ?" አሏት ያመጧ ነገር እየገረማቸው ።

"ደህና ነኝ !" ብላ እንዳቀረቀረች ተመለሰች ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ በምንዳዬ መምጣት የተነሣ ላደረባቸው ብስጭት እሳቸውም ሸዋርካብሽን ያስከተሉት እልሃቸውን ለመወጣት ነበር ።

*　　*　　*

ምንዳዬ ፣ ዘበኝነቱንና የአትክልት ኩትኳቶውን ፣ ሸዋርካብሽ ቤት ውልወላውን ተያያዙት ። እሱ ኩትኳቶውን ጨርሶና ግቢ ማጽዳቱን አዳርሶ ዐረፍ ሲል ፣ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱን ወጣ—ገባ ሲሉ ስለሚያያቸው ፣ የማር—እምባ ድርጊታቸው ትዝ ይለውና ደሙ ይፈላል። ቢሆንም ፣ አኗኗሩን አይቶ ንዴቱን ዋጥ ያደርግና ፣ 'ጅብ እስኪነክስ ያነክስ' በማለት ግንባሩን አይቋጥርም ። ሴትዮዋም የጥላቻቸውን ያህል ሳይሆን ፣ "ነገር ከተበላሸ ወዲያ እምቡር—እምቡር ቢሉት ምን መላ አለው?" ብለው ከፊታቸው ፈገግ ፣ ከጃቸው ለቀቅ ማድረግ ጀምረዋል ።

"አንቺ ሸዋርካብሽ! እንግዲህኮ አንቺ እሚሉሽን አትሰሚም ። መቼ ይሆን አንገት እምታበጂው ። ነግሬሻለሁ ኋላ! ደሞ በህል ውሃ በደሉት እንዳታስብይኝ ። ለሞተ እህል እሰው አፍ እንዳታስገቢኝ ። ሰው በሆዱ አይቀጣም ። ነውር ነው ። እሳቸውም ቢሆኑ ደስ አይላቸው ። ታንዳንድዬም ከኛ ወጥ አበስ አርጊለት — — የሰማይ ቤቴን እንዳታዘጊብኝ" ይላሉ ። በቀኛዝማች ፊትም ፡ "ምንዳ ራትክን በላህ? ማን እንዳይገባ ብለህ ነው? ዛሬ ሙያህን ስትንገላታ ነው የዋልከው ፣ ግባና ጋደም በል" ሲሉ ሰውዬው ደስ ይላቸዋል ።

*　　*　　*

ሞገስ እምባቸው፣ ስለ ምንዳዬ ማንነትና አኗኗር፣ ከገዛ ባለቤቱና ከቀኛዝማች ከሰማበት ዕለት ጀምሮ ያ ያንድ ሰሞን ቅናትና ጥርጣሬው ወደ ልባዊ ርኅራኄ ተለውጦ ወዶታል። ወደ ቀኛዝማች ቤት በሔደ ቁጥርም፣ አትክልት የሚያይና አካባቢውን የሚቃኝ መስሎ እንደዘበት በማውራት፣ የምንዳዬን ጠባይ ከተረዳ ወዲህ በወደደ ሰሜትና በፈገግ ፊት እጁን ዘረጋለት። ሁለት አርጀት ያለ ካኪ ኮትና ሱሪ ከነሸሚዙ የሰጠው ዕለት እንኳን ተቀባዩ ቀኛዝማችም ደስ ብሏቸዋል።

"አሁን ምን አርጌልሁና በምን አቀሁኝ ነው ይኸን ኩላ አምጥተሁ መስጠትሁ?" ብሎ ሲያመሰግን፣ "እንደ ትልቅ ስጦታ አትየው፤ ቀላል ነገር ነው፤ ለወደፊትም እረዳሃለሁ" አለው።

ልብሱን ማደሪያው ውስጥ አስቀምጦ፣ አንዳንድ ቀን ሥራውን ሲጨርስ እየቀያየረ መልበስ ጀመረ። ቦላሌውን ታጥቆ ሸሚዙን ወደ ውጭ ይለቅና፣ ቁልፎቹን በሙሉ ይቆልፋቸዋል። ኮቱን ሲለብስበት ደግሞ ሸሚዙ እሱሪው ላይ ይለጠፍና ጠርዙ ይጠቀለላል። ይህን ዋል አደር ብሎ አረመ። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ፣ የሸሚዙ አንገትጌ ሸቅብ ታጥፋ ትቆምና የነጭ ፍየል ግልገል ጆሮ ትመስላለች።

ቀኛዝማች፣ ከላይ ደህና ለብሶ ያለ መጫሚያ የሚከተላቸውን ምንዳዬን ለማስደሰት ተረከዙ ባንድ ወገን የተበላ አሮጌ ጫማቸውን ሰጡት። ያን እንደልቡ እየተዘረጋ እንዳሻው ሲረግጥ የኖረ እግሩን አሮጌ ሸፍን ጫማ ውስጥ ያለ እግር ሹራብ ይደነቅርና ጥርቅም አድርጎ ያስረዋል። ልብሱን ቀይሮና ጫማውን አጥልቆ ቀኛዝማችን የተከተለ ዕለት፣ አንድ እጁን ሱሪ ኪሱ ውስጥ ከትቶ ሲሔድ በጣም ደስ ይለዋል።

ሸዋርካብሽ፣ ቀደም ብላ ምስጢሩን የማታውቀው የመልእክት ጉዳይ ያስከተለባት ችግር እያንገበገባት፣ ቀስ በቀስ መግባባትን ሊፈጥር በሚያስችል ሁናቴ፣ ከምግብና ከመጠጡ ደበቅና ጠቀም እያደረገች ትሰጠው ጀመር። በሴትዮዋ ሰበብም ያቄመባት ስለሚመስላት፣ እሷ እንዳሏት አዳሪና በይ እንዳሏት መስካሪ መሆኗን እንዲያውቅላት በሰበብ ባስባቡ ጢጋ ጢጋ አበዛች። አልሸሻትም። ሲወጡላት ሔዳ ማውራትና ሲያስቀይሟትም ጢጋ ብላ ማማት ጀመረች። እሱም ቀስ በቀስ ነገሩን እየተረዳ፣ ከቀን ወደ ቀን ልቡን አላላላት።

* * *

ቀኛዝማች በላይነህ፣ ኑሮአቸውን የማሻሻልና ከነእከሌ እኩል ወይም በላይ መሆን አለብኝ የማለቱን ውጣ—ውረድ አመቺ በመሰላቸው ጊዜና ቦታ ሁሉ ተያይዘውታል። የከተማ ኑሮ ዕውቀትና ልምድ ካላቸው ሰዎች ጋር በተዋወቁ ቁጥር፣ እንዴት ባለ ብዙ ንብረት ለመሆን እንደቻሉ ለመስማትና ለማወቅ፣ ሁለመናቸው ጆሮና አእምሮ ይሆናል። ከዓላማቸው ጋር የሚጣጣም ሰው ካገኙ ደግሞ እጃቸው የልግስና መዓዱን ያወርደዋል።

በገጠር ያሳለፏቸውን አያሌ ዓመታት በከንቱ እንደ ባከኑ በመቁጠር፣ የኑሯቸው ሥርና ግንድ የሆነውን ሕዝብና አካባቢ እያማረሩ ይጸየፉታል። የፍላጐታቸውን ማከናወኛ መሰላል ግን እዚያው መሬት ላይ ተክለው፣ በገጠሩ ሕዝብ ትከሻ ላይ ይረማመዳሉ።

"ሰሙ ቀኛዝማች" አለ ሞገስ አቶ ወርቅነህ ቤት ተቀምጠው ሲያወሩ። "ዛሬ እርስዎን በጣም የሚጐዳዎት ይኸ በየወሩ የሚከፍሉት የቤት ኪራይ ነው። ቀላል ገንዘብ አይደለም። በአራትና በአምስት ዓመት ራሱን የቻለ ቤት ያሠራል። እናም የመጀመሪያ ሥራዎ የመኖሪያ ቤት መግዛት ቢሆን ጥሩ ነው" አለ።

"እኔም ቀደም ብዬ ነግሬያቸዋለሁ" አሉ አቶ ወርቅነህ ለማስታወስ ያህል።

"በሱማ ምነው ተስማምተን! አካባቢው የጨዋ ሠፈርና ውካታ የሌለበት እንዲሆንልኝ በማለት ነው ረጋ ያልኩት። አሁን ያለሁበትን ቤት የወደድኩት ስለ አካባቢው ነው" አሉ ቀኛዝማች።

"በኔ በኩል ሁለት ቦታ ተገኝቷል። የሚሻለንን መምረጥ የኛ መብት ነው። በዋጋም ረገድ የሚጎዳ አይደለም" አለ ሞገስ ኮራ ባለ ድምፅ።

ከተደጋጋሚ ምክክር በኋላ ጂማ፣ መንገድ የተገኘው መኖሪያ ቤት የተሻለ በመሆኑ ተገዛ። በአሠራር ደረጃውም ሆነ በቤቱ ስፋት መጠን ከተከራዩት ቤት ያነሰ ሲሆን፣ በምድረ—ግቢ ስፋት ግን ይበልጣል። ዋናው ቤት ከቀይ ጡብና ድንጋይ፣ የበስተጀርባዎቹ ትናንሽ ክፍሎች ከእንጨት የተሠሩ ናቸው። የዋናው ቤት ወለል በተላገ ሣንቃ የተነጠፈ ሲሆን፣ የፊት ለፊቱ ሰበሰብ ግን፣ በጠጠርና ስሚንቶ ድብልቅ የተስተካከለ ሻካራ ወለል አለው። ዋናው ቤት ቀለም ተቀባብቶ ከታደሰ በኋላ፣ የአዲሱ መኖሪያቸው ኰረቤቶችና ጥቂት እንግዶች በተገኙበት፣ ሰው ሳይበዛና ግብዣ ሳይንዛዛ ቤቱ ተመርቆ፣ ቀኛዝማች ቤተሰቦቻቸውን ይዘው ገቡ።

ቤቱ አነስ ያለ ሳሎንና የገበታ ቤት፣ ሦስት የመኝታ ክፍሎች፣ ከበስተጀርባም የዕቃና የሽንት ቤት፣ ሁለት ማድቤቶች፣ ተጨማሪ የዘበኛ ቤትና የሠራተኞች ማደሪያ አነስተኛ ክፍሎች አሉት።

በቤቱ መገዛትና በማይደበቀው ወሬ መዛመት፣ የወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ልብ ከቅናትና ከብስጭት ላመል ታህል ቀንሶ መጠነኛ እፎይታና ተስፋ አገኘ።

ሸዋርካብሽ እንደ ሌሎች መሰሎቿ፣ ኑሮዋ ተወስኖና ተስፋዋ ተጭ ለምልሞ የተለመደ አኗኗሯን ስትቀጥል፣ 'ነገ' እንዲህ እሆናለሁ የምት ልበት ምኞት ጠባብ ነበር። ምንዳዬ ግን፣ ቀኛዝማችንና የሞገስን አይዞህ ባይነት ይዞ ነገን እንደሩቅ አዝመራ በተስፋ ይጠባበቃታል።

ቀኛዝማችና ላቀች፣ እነሰም በዛ አዳዲስ ነገር እያዩና እያገኙ ነገንም ተስፋ ባለመለመው ስሜት ዘና—ፈካ ብለው ሲጠብቁ፣ ወ/ሮ፣ ደጅ—ይጥኑ ግን፣ በሰሙት ወሬ ሳቢያ እየተበሳጩና በቀኛዝ ማች እግር ማሳጠር እየቀኑ፣ የነበራቸው ጉራም እየሟሸሸ በመሔዱ፣ ነፍሳቸው በሥጋት ተከረከረች።

ምዕራፍ ዐርባ አንድ

"አንቺ እማምዬ!" አለ አሻጋሪ እናቱ ዘወትር የምታስማው ተስፋ ባዶ ስለ ሆነበት፣ "አባብዬ ይመጣል፣ ይመጣል ስትይ የታል እሚመጣው? ይኸው ስንትና ስንት ሺን ሆነው እማዶል!"

"ውሸቴን አይደለም አሻጋሪ። እሱ የሔደበት መኪና ወደዚህ አልተመለሰም። አባታችሁ እሚመለሰው በሔደበት መኪና ነው። ነግሮኛል።"

"አቤት ይቺ እማምዬ ስታሞኝ፣ ምነው በያ ሰሞን አብዬ ቸር ነት ልብስ ሊገዛልን የወሰደን ለታ ቆሞ አይቼው" አለ ትልቁ።

"እሱ እቴ! አይ የልጅ ነገር! እምሳያውን አይተህ ነው፣ እኔም መስሎኝ ነበር። ሁሉም ቅጠልያ ናቸው።"

"አይ ይቺ እማምዬ! ምሁኜ ነው እምሳሳተው? በደንብ እየዞ ርኩ አይቸዋለሁ" አለ ኮስተር ብሎ።

"ምነው ያንተና የወንድምነህ ጫጩቶች ይመሳሰላሉ? በጫጩት አቅም እንኳ እየተሳሳታችሁ፣ ያቺ የኔ ነች፣ ይቺ ያንተ አይደለችም እየተባባላችሁ ትጣሉ የለ? ያውም ከጫጩት አቅም —— መኪናውም የዚያ ቢጤ ሆኖብህ ነውዬ፣ አባታችሁ የሔደበት ተመልሶ አልመ ጣም —— ቢመጣማ—— —" አለች የውስጧን ሣቅ ደማቅ ፈገግታዋ እያጋለጠው።

"እሱ ታያ መቼ ነው እሚመጣው?" አለ ትንሹ።

"መስንበቻውን ይመጣ ይሆናል?"

"እሱ ብቻ ነው፣ እነ አባባ ቀኛማይም ይመጣሉ? —— እሱ ብቻ በመጣ? — —" አለ አሻጋሪ።

"ምነው እሳቸውስ ቢመጡ ምን ቸገረህ?"

"እሳቸውማ ተመጡ፣ ና እንሒድ ተከተለኝ እያሉ ይወስዱታል— ባልመጡ!" አለ በምሬት።

ልኬለሽ፣ ይህን በመሰለ ጥያቄ መፋጠጥና መዋሸቱን ለምዳዋለች። ቸርነትም የአፈሣን ወሽመጥ የበጠሰና የምንዳዬን ጥቃት የተወጣ

እየመሰለው አይለያቸውም ። ሁሉቱም ልጆች ይከቡና አንዱ ከበስተ ጀርባው ትከሻውን ተደግፎ፥ ሌላው እግሮቹ መኻል ቆሞ ዐይን—ዐይኑን እያዩ ይላፋታል ። ቦታ ይቀያየሩና ይቀጥላሉ ። አይሰላቹም ። እንኳን የመታቸውን የሰደባቸውን ሲመቱ ይነግሩታል ።

"አንተ አብዬ ቸርነት፥ ይኸ ቀማቸው የጋሼ አፈሣ ልጅ ካልመታኋችሁ እያለ ያስፈራራናል ።"

"ለምን ልጄ? ምን አረጋችሁኝ ብሎ?"

"ምንም ታናረገው፥ እሱ ራሱ ነገር እየከጀለ ነው ።"

"ዝም አላችሁት እንዴ ታዲያ?" አለ ቸርነት ነደድ ብሎት ።

"ይቺ እማምይ የሱን ሳታይ እየተእጣችን ነውዴ —— እሳየው ነበር !" አለ ትልቁ በድጋሚ ።

"ልማታ ብሎ ሲመጣ አቀለጥመውም ኖሯል? ኧረይታባቱ! ከነካችሁ በሉት!"

"እሱ እኮ አባቱን እያየ ነውዴ እያእተኙም! የቀልድም የምርም ትንታግል እያነሣሁ አፈርጠዋለሁ! — —አባብይ ብሎ ቲጣራ እፈራና እሮጣለሁዴ!— —ሀሀ! አባቱ ከያዙኝ ይለቁኝ መስሎሃል? አንድ ኧንለታ ብቅ ቲሉብኝ ጊዜ — —" ብሎ ሳይጨርስ፥—

"እኔ እያለሁ ማባቱ ነው እሚነካህ! ፈሪ ከሆንክማ — —" ከማለቱ ቸርነት፥

"ምን ታረጋቸዋለህ?"

"እያረገውሚ!— —ካረገውማ እኔ ዐቃለሁ!" አለው ቸርነት ።

"ኧረ ተው እንዲህ — እንዲህ እያልክ የልብ ልብ አትስጠው?" አለች ልኬለሽ ።

"'ባለቤቱን ካልናቁ፥ አጥሩን አይነቀንቁ' አሉ ። ልጅኮ የወላጁን ፊት ነው እሚያየው፥ በኋቸው ይሉ እንደሆነስ ማ ያቃል? " አለ ከንፈሩን ነከስ አድርጎ ።

"እሱማ እውነክን ነው ። የሰው ሰው ሔደው እንዳይተነኩሱ ብዬ ነውዴ !"

"ይቺ እማምይ እኮ ነች፥ እንዲህ—እንዲህ እያለች እምታስፈራራን" አለ ትንሹ ።

"እናንተም ሳይነኳችሁ አትንኳቸው" አለ ቸርነት የልኬለሽን ፊት እየና ።

"የፈሪ ልጆች፥ አባታችሁ ሸሽቶ ሔዶ እያሉን አደል?" አለ አሻጋሪ በቁጭት ንዴት ።

"እየሽ! እየሽ ይኸን ነገር! ልጅ እኮ አይዋሽም! እነዚያም እቤታቸው ሲወራ የሰሙትን ነው ። የኛ አባት ሸሽቶ አያቅም! — — ውሸታሞች በኋቸው ። ሀ! 'የሳትን ልጅ ገለባ ጉበኘው አሉ!' " ብሎ ተናዶ ወጣ ።

* * *

እርም አይቀሬ ቤተሰቡን ይዞ አንደኛው አዳራሽ ውስጥ ከገባ ሰንብቷል ። አረጋሽ እልፍኙንና ሌላውን አዳራሽ ትዘናከትቢታለች ። ቸርነትም ለይስሙላ ቆጡን አጠባብቆ ሰው እያየው ወጥቶ ቢተኛም አካባቢው ጭር ሲልለት፥ እየወረደ ከአረጋሽ ጋ ማደር ከጀመረ ቆይቷል ። ድርጊቱን ቤተኛ ነኝ ባዩ ሁሉ ከመጠርጠር ዐልፎ ቢያረጋግጥም፥ አፍ አውጥቶ የተናገረ፥ ያገባኛል ብሎ "ሃይ!" ያለ ግን አልነበረም ። ቸርነት ቢናገሩት የሚመልስ፥ ቢቃጡበት የሚማታ በመሆኑ፥ ሁሉም አፉን ያዘ ። ምንዳዬ ቤትም እንደልቡ መግባት መውጣቱን፥ ማሳውን ማረሱንና ጠበንጃውንም መቀበሉን የተመለከተው አፈሣ የጎረጥ ይመለከተው ጀመር ።

ምዕራፍ ዐርባ ሁለት

የቀኛዝማች ኑሮ በተስፋ ተከበበ ። ጥቅምና ዕድገት ማነፍነፍ ዋነኛው ተግባራቸው ሆነ ። ምክር ቤቱ ውስጥ ተቀምጠው ሳለ ፣ ከልዩ ልዩ ባለሙያዎች የሚቀርቡ ጥናቶች ፣ ክርክሮችና ተቃውሞዎች ሲነበቡም ሆነ ሲነሡ በሙሉ ልብ አድምጠው አያውቁም ። አንዳንድ አባላት የሚያቀርቡት ሐሳብና ክርክር ከማናደድ ዐልፎ ፣ "እንዲህ ያሉትን ጋጠ ወጦች ለምን ያስገቧቸዋል ፣ 'ጭሰኛ ተጎዳ ፣ የጭሰኛ ግብር በዛ ፣ ሥራ አጥ በረከተ ፣ ሴት አዳሪነት ተስፋፋ ፣ ሕግና ፍትሕ ተንደለ ፣ የሕዝብ ገንዘብ ባከነ' እያሉ መለፍለፍ ምን ይባላል? ንጉሡ ይኸ ሁሉ ጠፍቸውና ነው? ደህና ዐርፎ የሚገዛውንና ሰጥ—ለጥ ብሎ የሚያድረውን ሕዝብ አጓጉል ነገር እያሰሙ አገር ሊበጠብጡብን ነወዴ! እኔ ብሆን ሰብስብ አርጌ ወህኒ ነበር እማጉራቸው" ይላሉ በልባቸው ።

የምክር ቤቱን ጉዳይ ችላ ብለው ወደ ራሳቸው ሐሳብ ሲመለሱም ፣ "ምንጊዜም ራስን ከማስቀደም አለመቦዘን ፣ በማንኛውም ብልሃት እየገፈተሩና እየጐናነጡ ፣ ኑሮን ማቃናትና መካብ እንጂ ፣ ሰዎች ይቀየሙኛል ወይም እያ እንቶኔ ያስብልኛል ብሎ መዘናጋት እያደር መሸርሸርና ፍጻሜ ማበላሸት ነው" የሚለው የአቶ ወርቅነህ አባባል ቀልባቸውን ከመቀስቀስ አልፎ እንደ በቅሏቸው ይዟቸው ይሰግራል ። ወደ ከተማ ዘግይተው በመግባታቸውም ፣ "ዕድሜ ልኬን ከማንም ነሁላ ባላገር ጋር ታረመ እንዴ ተገመሰ እያልኩ ስነታረክና የስልቻ እህል ስቆጥር ፣ እዚህ ስንቱ ግፍንት ሽቅብ ወጣ! "በማለት ይጸጸታሉ ። ዕድሜያቸውን ሲያስቡትማ ምን ያህል ቀረኝ በሚል ስሜት በንዴት ቢል ይላሉ ። አእምሯቸው ተረጋግቶ ቀልባቸው ሲሰበሰብ ደግሞ ፣ የፍላጐታቸው ማስፈጸሚያ ፈር በሁለት ይከፈላል ።

አንዱ ፣ ገንዘብና በገንዘብ አማካይነት በሚገኙ ሰዎች በኩል ሲሆን ፣ ሌላው ደግሞ በዝምድናና ባገር ልጅነት ድጋፍ ሊካሔድ የታቀደ ነበር ። ለመኖሪያ ቤት መግዣ የተከፈተው የብር ማሰሯቸው እያደር አፉ እየሰፋና እየተዘረገፈ የሚከራይ ሦስት ክፍል ቤት ገዙ ። ፓርላማው ለዕረፍት ከመዘጋቱ በፊትም የሦስት ክፍል ቤት ኪራይ ሲቀበሉ ፣ "እንዴት ተጎድቼ ኖሯል? የማትነጥፍ ላም ማለት ይቺ ነች! ቆይ—ቆይ—ቆይ—ቆይ!" አሉ ።

ጉዳዩ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱን የማይመለከታቸውና መብታቸውም እንዳልሆነ ሁሉ ፥ ግዢው ሲጀመርም ሆነ ሲፈጸም አልተነገራቸውም ። ሴትዮዋም ቢሆኑ ሰውዬው ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን ከወሸሙ አንሥቶ ትዳራቸውን ሳይሆን ቅናታቸውን ስለሚያሰላስሉ ፥ "ሀብትና ንብረት ቢበዛ ለኔ ምኔ ነውና የማንም ጋለሞታ ተጋምሳ ልትበላው ለማባቱ ብዬ እለፋለሁ" ስለሚሉ ፥ እንዴት ሆነና ምን ተደረገ ማለቱን ትተውታል ። በዚህም የተነሣ ሞልቶ ቢከነበል ፥ ተጢያጢሶ ቢቃጠል ደንታ አልነበራቸውም ። እንዲያውም ለጣውንታቸው እህል መላኩን ከሰሙ ፥ እሳቸውም በድግስና በጠበል—ጠዲቅ ስም ጐተራ አስከፍተው አጠፌታውን በመዛቅ እልኻቸውን በገዛ ንብረታቸው ስርቆት ሲወጡት ቆይተዋል ። ብሶታቸውን አድምጦ ቁጭቱን ለገለጸላቸው አንዳንድ ተቆርቋሪም እጃቸው ዝቆ ጥርሳቸው ሥቆ ይሸኙዋል ።

ምንዳዬ ፥ የአዲሱን ቤት አትክልት ለማሳመር ዘወትር እንደ ኮትኮተ ፥ ግቢውን በጨፈቃ ቢጤ እንደ ፎከተ ነግቶ ይመሸለታል ። በዚያውም ሐሳብና ብቸኝነት ፥ ትዝታና ናፍቆት በየተራ ይቀራመቱታል ። ያ እንዳሻው ሲዘዋወር የኖረ እግሩ ተሰንክሎ ፥ ያ የሚስት ፥ የልጅና የጓደኛ ፍቅር የለመደ ልቡ በመታፈኑ ፥ ስሜቱ ቀዝቅዟል ። በዚህ ሁኔታ ለምን ያህል ጊዜ እንደሚቆይ ስለማያውቅ ሐሳብ ገባው ። ሴትዮዋም ሰው ሲኖር መፍካቱን ፥ ጭር ሲል ፊት መንሣቱን ያውቁበትና ይገለባበጡበት ጀመር ። ሁኔታቸውን የምታውቀው ሸዋርካብሽም ነገሩ ስለገባት ምሳውን አቅርባለት ዘወር ፥ ራቱን አድርሳለት መለስ ማለት ጀመረች ። እሳቸውም የምታቀርብለትን ምግብ ፥ የምትቆነጥርለትን ቆሎ አየት ያደርጉና ፥ "አንቺ እንደሁ አሳብ የለሽ ! ቢያልቅ—ባያልቅ አንቺ ምን አሻሽ? ምን አረገሽው ለማን ሰጠሽው እያሉ እሚያንገበግቡኝ እኔን ——" በማለት የሚሰጠውን ምግብ መገመት አበዙ ። ለሱ ግን ፥ አካባቢውን መልመዱ በጀው ። ያቺን ምንም ያህል ያልተቆነጠረላትን የራሱንና የቸርነትን ብር ፥ የከፋው ለት መመኪያ ፥ የራበው ዕለት መተኪያ እያደረገ ተጋደደ ። የኑሮው ማነቆ ግን እያደር ጠበቀ ።

አንድ ቀን ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ ፥ ሸዋርካብሽን አስከትለው ዘመድ ጥየቃ እንደሔዱ ፥ ቀኛዝማች ባጋጣሚ ወደ ቤት ይመጣሉ ። በተደጋጋሚ የተመኘው ቀን ነበር ። ተከትሎአቸው ገብቶ ስለነበር የቀድሞው ቀኛዝማች አልመሰልህ አሉት ። እየወደዳቸው ፈራቸው ። ሊናገር ያሰበውን ትቶ ሊመለስ ሲል የሚስትዬዋ ፊት ታየውና ከቀኛዝማች ፊት ለፊት ቆመ ። ቀና ብለው በጠያቂ ገጽታ አዩት ። ዳሩ ምን ያደርጋል ፥ ይሉኝታና ያልታሰበ ፍርሃት አንደበቱን አፈነው ። የመጣበትን ጉዳይ ትቶ ፥ "አሁን መጣሁ ብለው ነው ከሷ ጋ ወጣ ያሉት ፥ እስታሁንም እቆያለሁ አላሉ ነበር" አለ በልልኝ ያላሉትን በመናገሩ ራሱን እየታዘበ ።

"ቆይታለች?" አሉ በደንታ ቢስነት ።

"ኧረ ጥኢት ነው ቆየት ያሉት ፥ ያጋጣሚ ሆኖ ወጣ ከማለታቸው — —"

"ባል እንግዲያው ትንሽ ጋደም ልበል — — ደክሞኛል" ብለው ወደ መኝታ ቤት ገቡ ።

"እስቲ ምን አስፈራኝ? አልቀጠፍኩ ፥ አልሰረኩ ፥ ምን በወጣኝ ነው እንዲህ መሆኔ? ለዚያውም እኮ እንግልቱ ላይቀርልኝ! የህል—ውሃ ጉዳይ ሆኖ ነውዪ ፥ የትስ ይኖር አልነበረ" ብሎ አጠና አልጋው ላይ ቁጭ ብሎ ተከዘ ።

* * *

ከአንድ ወር በኋላ ሌላ አጋጣሚ አገኘ ። እንደከዚያ ቀደሙ አልፈራም ። "ዛሬስ የልቤን ተናግሬ ይለይልኛል" ብሎ ከቀኛዝማች ፊት ቆም እንዳለ ፥

"ምነው ይኸን ሰሞን ደህና አይደለህም እንዴ? ቅር ያለህ ትመስላለህ?" አሉት ትኩር ብለው እያዩ ።

"አይ!—— ለደህንነቱስ ደህና ነኝ" አለ ቅሬታው በፊቱ ላይ እየታዩ ።

"ቅርስ—ቅር ያለህ ትመስላለህ ፥ —— ምን ሆነሃል? ንገረኝ!" አሉት ሁኔታውን እያጤኑ ።

"አንቱም አልተመቸሁ ብዬ ነውዪ ፥ ቅሬታማ ምን ይጠፋል ! እንዲያው ተዛሬ ተነገ እነግርኋለሁ ስል ——" ብሎ አንገቱን ሰበር አደረገ ።

"አትነግረኝም ኖሯል ታዲያ? —— ንገረኝ ምን የቸገረህ ነገር አለ?"

"ያው ስለ ራሴው ችግር ነው" አለ ።

"ምንድን ነው ችግሩ? —— ልጆችህ ናፈቁህ እንዴ?"

"መናፈቅማ የት ይቀራል? በያ ሰሞን ወረኸት አስጥፌ ልኬላቸው ነበር ። እነሱም ወዲህ የሚመጣ ሰው አጥተው ነው መሰል ፥

ሳይልኩልኝ ቆዩና አሁን በእኛደም ለታ የመጡት የማጀቴው ሰውዬ ይዘውልኝ መጡ ። እነሱስ ደህና ናቸው ። ዕድሜ ላንቱ ምንም አላጡ።”

“ዝም ዝም እኮ ያልኩህ ፣ ወጪ ገቢው ስለበዛና ለሌላ ጨዋታ ስለማያመች ነው ። ሥራ እንደሚበዛብኝ ታያለህ ። ደሞዝም እያሰብኩልህ ነው ፣ ነግሬህ የለ? ጠርቀምቀም ቢልልህ ይሻላል በማለት ነው ። ዐሥራ አምስት ብር ምን አላት? እናት እናቷን ታጲት እልቅ ትላለች።”

“ኧረ እኔ መች የሱ ችግር ያዘኝ ፣ እነሱን አለባብሰበት ካገኙሁ ለኔ ምን ይሆነኝ” አለ መሬት—መሬቱን እያየ ። ወደ ዋናው ጉዳዩ እንዴት እንደሚገባ ግራ ገብቶት ሳለ ፣

“ንገረኝ! ምንድነው የቸገረህ?”

“እንዴት ብዬ ልንገርሁ ስል ብዙ ጊዜ ሆነኝ ። አንቱ መቼም የውዴታሁን አርገሁልኛል ፣ አሁንም ቢሆን ያጓደልኩብኝ ነገር የለም ። እኔም አመጣጤ አንቱን ብዬ ነውዬ ፣ ሌላማ ማን አለኝ?”

“እሱንማ መች አጣሁት! — — አሁን የቸገረህ ምንድን ነው? አትነግረኝም ወይ?” አሉ በለዘብታ ።

“እሱማ አመጣጤም ልነግርሁ ነበር — —”

“በላ! በል ንገረኝ — — ምን አስፈራህ?”

“አይ — — እንዲያው ከሳቸው ጋ — —” ብሎ ጥርቅም አለ ። ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱን እንደሆነ ገባቸው ።

“ምነው? ተናገረችህ እንዴ?” አሉ በመጠኑ ቅጭም ብለው ።

“አፍ አውጥተው ባይናገሩም እያደር ነገራቸው አላማረኝም ፣ ተዛሬ ነገ ሆዳቸው ይፈታል በማለት ነበሪ ፣ እንዲህ ፊት ይነሱኛልስ አላልኩም ነበር ። እገዛ ቤታቸው ተቀምጬ ፣ የገዛ እህል ውሃቸውን እየበላሁና እየጠጣሁ ፣ እንዲህ ተሚሆኑ ፣ አንድ መላ ብታረጉልኝ ብዬ ነው። ሰው አፍ አውጥቶ ና ሒድ ተቤቴ እስተሚል ዝም አይባልም ። እኔም አንቱን አይቼ ነበር አመጣጤ ፣ እዚያ ሳስቸግርሁ ኑሬ አሁን ደሞ እዚህ ———” ብሎ ንግግሩን ሳይጨርስ ፣

“ምንድነው የሆንከው? እስቲ ንገረኝ?”

“እእ! እኔማ እንዴት ብዬ ልንገርሁ ፣ የኔን እዚህ መቀመጥ አልወደዱትም ፣ ቀድሞውንም ፣ ያንቱን ፈቃድ ልፈጥም ብዬ ነውዬ ፣ ሆዳቸው ከጎሽ ቆይቷል ። የኔ መምጣት አልተዋጠላቸውም ። ይኸን ወራትማ ላይናቸውም ተጠይፈውኛል” አለ አንገቱን እንደ ሰበረ ።

“ግድ የለህም! አትበሳጭ ፣ ረጋ ካሉ ለማንኛውም ዘዴ አይታጣም ። አንዳንድ ጊዜ እኮ የበደሉንም ሰዎች ፣ እንዳይታወቅባቸው የተገላቢጦሽ ያኮርፉናል ። አንተ ግን ማየት ያለብህ እኔን ነው ፣ ምነው ስንትና ስንት ነገር ስታውቅ! ትዕግሥት ያለው ሰው ጥሩ ነው ። ሰው ብዙ ፣ ብዙ ነገር እየቻለ ነው ለቁም—ነገር እሚበቃው” በማለት ያላሰቡትን ጭምር ተናገሩ ።

“አንቱ እማታኡትና ያልሰማሁት ምን ነገር አለ? የምቀየምማ ብሆን እምቀየመው እኔ ነበርኩ ። ትንፋሼን ያስነበትኳትና አይዞህ ፀርታ ፣ ማባቱ ይነካሃል ብለሁ ፣ ጥላ ከለላ የሆንኩኝ አንቱ ነሁ ብዬ ፣ የሆነውን ሁላ እርግፍ አርጌ ትቸዋለሁ ። ምንስ ቢሉና ምንስ ቢያረጉ” እንዳለ ሐሳቡ ተማታበትና ዝም አለ ።

“የሴቶችን ነገር ታቀው የለ? ላመል ታህል ትበቃቸዋለች! በሆነ—ባልሆነው ቅጥል ነው እሚሉት ። እኔ ጥፋት ያጠፋሁት ደጅ—ይጥኑን ቅደሚ ብዬ ወደዚህ ማምጣቴ ... በኔ ግምትማ ፣ ይቺ እዚያው እቤቷ ትቀራለች ብዬ ነበር ። እኔ! ይቺኛዋን አስቀድሜ ፣ ያቺኛዋን ‘ሰንበት ብለሽ ነይ’ ብላት ይሻል ነበር ። ዘዴው ተበላሸ ። አንተን ታዲያ ዐይን ሆን ላፈር ያለችህ በሌላ አይምሰልህ ። እኔ ዐውቄዋለሁ ። አሁንም እንደዚያው እንዳገር ቤቱ እየመሰላት ነው ። ሞኝነቷ ነውዬ ፣ እዚሁ እጠገቧ ዶፉ ቀና ስትል እያየችህ ምን እናደዳት ። እኔ ደሞ ባየሁህ ቁጥር አሳብ የሆነብኝ እንደ ዕውር ድመት እቤት ውስጥ ተጨብጠህ መዋልህ ነውዬ ፣ እንዲህ ያለውን ነገር በምን አስቤው ! እንግዲህ ለማንኛውም እኔ አንድ መላ ፈጥሬ የሆነው እስተሚሆን እንደ ምንም ታገሥ ።”

ቀንበሩ ሳይቀልና ማነቀው ሳይላላ አያሌ ቀናት ዐለፉ ። የተከፈተ እንደበቱ ፣ ካንዴም ሁለት—ሦስቴ አስተዛዝኖ ተናገረ ። ቀኛዝማችም አሳብ ገብቷቸው ፣ “አይዞህ ትንሽ ታገሥ ። ረስቼ አይምሰልህ” እንዳሉና እሱም ‘የምኞቴ ፍጻሜ ምን ይሆን’ በማለት በሐሳብ እንደ ተንግላታ መስከረም ጠብቆ አደይ—አበባ ፈነዳ !

*   *   *

“ኤዲያልኝ ኤዲያ! እኮ ለኔ ምን ጠቀመኝ! — — ለኔ ምን ፈየደልኝ? እሳቸው ቤት ገዙና ፣ ርስት አገኙና ለኔ ምን ያረግልኛል? ‘ሺ ቢታለብ ያው በገሌ አለች’ አሉ ድመት ። ዞሮ—ዞሮ መዝጊያው ጭራሮ ነው ፣ ምንስ ቢሆን ማ እንደ ሚስት ማለታቸው አይቀር ። እኔ ነኝዬ ኩቲዋ ፣ ወንድ አምኜ መምጣቴ ! ያን የመሰለ ቤቴንና ኑሮዬን

አዳፍኜ — —'' አሉ ወይዘሮ ደጅ — ይጥኑ ፣ ቀኛዝማች የከተማ ቤት እንደ ገዙና የገጠር መሬት እንዳገኙ በመደሰት ፈንታ ልባቸው በጥር ጣሬና በቅናት እየተኰማተረ ።

"አሁንስ ቢሆን ምን ጎደለብሽ? ዝናብ ሲጥል እኮ ነው ምንጭ በደንብ እሚመነጨው ፣ እንዲህ እምትጠራጠሪ ከሆነ በፊት ነበር መጠንቀቅ'' አሉ አቶ ወርቅነህ ነገር ሲጀምሩ ።

"ምን ጐደለሽ ትለኛለህ እንዴ ጋሼ? እስቲ ምን አገኘሁና ነው ምን ጐደለሽ የምባለው? ይኸን የማጀቴ ባቡር ፈጪ የማያጣውን ጹቄት አገኘሁና ነው ምን አጣሽ እምትለኝ? አበስ ገበርኩ እቴ! ይኸው ይኸ ቤትም ፣ ዕቃውም ያንተ ነው ። 'ዐይን አይቶ ልብ ይፈርዳል —' ለሳቸው ስል ስንቱን ሲሳዬን ትቼ —— ወይኔ!'' አሉ በምሬት ።

"እንግዲህኮ የናንተ ነገር ይኸው ነው ። እንደ ስብ ቶሎ ትቀልጡና ወዲያው ደሞ ወይኔ—ወይኔ! ምንድነው ባጭሩ መከንዳት? ሰውዬው ስንትና ስንት ነገር አስበዋል ። አንቺ ሌላ ነገር ታውጠነጥኛለሽ! እኔስ ምን እሠራ መሰለሽ? ላንቺም ቢሆን ብዙ ነገር አስበዋል ። እስቲ አሁን ላሚታ የሚያደርስ ምን ነገር ሠሩ? የኖሩት ገጠር ፣ ገና እየነጋላቸው ነው ። እዚያ ከኔ እኩል ማንም የለ ሲሉ ኖሩና እዚህ መጥተው ሲያዩት ጊዜ በጣም ተበሳጩ ። ገና ዛሬ አሐዱ ብለው መጀመራቸውና ያዝኩት ጨበጥኩት እያሉ ነው'' በማለት ቀኛዝማች በወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ላይ ያላቸውን እምነት ለማረጋገጥ በውክልና ቢጤ ፈገግ አሉ ።

"አንተ አታአቸውም ጋሼ! የዋዛ ሰው መሰለውሃል ። እኛ ሆድ ለሆድ እንተዋወቃለን ፣ አንተ ያየኸው ቆዳቸውን ነው ። እእእ! ሞኝ መሰለውሃል! እስቲደላደሉና እስቲመቻቹ ነው ። የያዙትን ሲይዙ ዐይናቸው ይባከናል ። እልህና ይሉኝታ ይዞኝ ነው በዳውላ እህል ዝም ያልኩት ። ስሙ ይቢቃኛል እያልኩ አብሬኖሬ ዐመላቸውን አጣሁትና ነው?'' አሉ የተሙኙት ሁሉ በከንቱ የቀረ እየመሰላቸው ።

"ግድ—የለሽም በኔ ይሁንብሽ! ትልቅ ግንድ ተፈልጦና ተማግዶ እሚያልቀው ቀስ በቀስ ነው ። አንቺ ብልሃቱን ሳታውቂበት እየቀረሽ ነው እንጂ ፣ ሚስትዬይቱንስ ማስወጣት መች ያቅትሽ ነበር! እልህ ያለ ብልሃት ምን ያደርጋል?'' አሉ መካሪና መሠሪነቱንም እየደባለቁ ።

"ሚስት ተብየዋማ ፣ አልሆን እያላትና የኔ መድካኒዓለም እየከለለልኝ ነውዪ — — ዋና ተብታቢ መተተኛ ነች ፣ እስተዛሬም በመሰንበቱ አገር ጉድ ይላል ፣ እሰው ቤት ሔጄ ተሰውጋ ታልሆን በቀር

እንዲች ብዬ አፌ አላረግ ! ጋኔኑን ቲያስለፈልፍና እንጨት ቲያስግዘው ፣ ውሃ ቲያስቀዳው እሚያድር ዘመድ እደጋው አገር ተጓሳው በላይ አላት አሉ ። እኔ ላይ ብቻ አልይዝልህ አለው መሰል ይኸው ደህና ነኝ ። ሰውዬው እንደሁ አሙን አሙን ሲሉ በምን ያገኛቸዋል ። አሽከርዬውም ቢሆን ጥፌት ቢጤ ታይኖረውና የእጅ—ስብ መከላከያ ሳይቀምስ አልቀረም'' አሉ ። እሳቸው ግን ፣ እዚያው ማጀቴ መድኃኔ—ዓለም በሚያውቁት አንገተ—ብርሌ በሚባል ደብተራ 'በስመ—አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሀዱ አምላክ ጸሎት በእንተ መፍትሔ ሀፍት ወግርማ ሞገስ ፣ ወመድግ ወመስተፋቅር ፣ መድግ ፣ መጥቅ ፣ መትፍ ፣ አገጽጽያ አለሁማ ጅር—አላጅር ፣ መጅር ፣ ሰዓቦሙ ወአቅርቦሙ ወአራጎርኅ ልቦናሆሙ ፣ አሆ ! አሆ! አሆ! ይቤሉኒ ሰበ ከተማ ———' የሚል ጽሑፍ ያለበት ኪታብ በነጭ ፍየል ቆዳ አጽፈው እንደያዙ ልባቸው ያውቀዋል ።

"ለማንኛውም እኔ አለሁ — — ይኸ ቀላል ጉዳይ ነው ። 'ፌንጣ ብትቆጣ እግሯን ጥላ ሔደች' እንዳይሆን ፣ አንድ ደህና ነገር እጅሽ እስኪታገቢ ድረስ መታገሥ አለብሽ ። አለበለዚያ ነገር ታበላሻለሽ'' አሉ አቶ ወርቅነህ መዘወር ፣ የቤትዮዋ ለሁለት ማደር እየቆጫቸውና ለወደፊት አንድ ነገር ማድረግ እንዳለባቸው እየወሰኑ ።

ወይዘሮ ደጅ — ይጥኑ ፣ በሰውዬው ምክርና ተግሣፅ እየተጽናኑና ተስፋቸውን እያለመለሙ ፣ ከቀድሞው በበለጠ ፈገግታና አቀራረብ የልብ ሰለባ ዘመቻቸውን እንደ ተያያዙት ፣ ለሳቸውም መስከረም ጠብቶ አደይ አበባ ፈነዳ !

* * *

የሞገስ አምባቸውና የላቀች ተገኔ ትዳር በሱ ፍላጐትና አስተሳሰብ እየተመራ ፣ በሷ ወደ አዲስ አካባቢ መግባትና ሰዎች ባደነቁላት ኑሮ ውስጥ መገኘት እየጠነከረ ፣ በፍቅር አብቦ በመግባባት ደመቀ። እሱም ባረማመድና ባለባበሷ ከተማ—አደግ እንድትመስልለት እንደ ቀልድ እየመከራት ፣ ቀድሞውንም የከተማ ልጅ ለመምሰል ከነበራት ፍላጐት ጋር ተጋግዞ የልቡ እየደረሰ ፣ የሷም መላ ወዘናዋ እያማረ፣ የቤት አያያዝንና የእንግዳ አቀባበልን ፣ የመኪና ውስጥ አቀማመጥንና የመልስ አሰጣጥን እያወቀችበት የአምስት ወር ነፍሰ—ጡር ሆና መስከረም ጠብቶ አደይ አበባ ፈነዳ !

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱም ፣ "አንፏቃቂ ሁሉ አንፏቆ አንፏቆ ቀረዪ ፣ እኔስ እልሄን ተወጥቻለሁ'' በማለት ራሳቸውን እያጽናኑ ፣

በስጨት ያሉ ዕለት ደግሞ ፣ ማር—አምባ ጊዮርጊስን እየተማፀኑ በዘልማድ ሲኖሩ ፤ ሽዋርካብሽም እንዳሏት እየሆነችና ባንዲት ቀሚስ እንደ ተወሰነች ፣ ትበላው ሳትቸገርና ታወራው ሳታጣ ቀኑ ቢገፋም ፣ ከተስፋዋ ይልቅ ትዝታዋ እየበዛ ፣ የመኩብለያ መንገድም እንደ ፈለገች፣ ለሁሉም መስከረም ጠብቶ አደይ አበባ ፈነዳ!

ልኬለሽ፣ በባለቤቷ ትዝታና ለምኖ ባጻፈው የደብዳቤ ተስፋ እየተጽናናች ፣ ልጆቿንም "ያባታችሁ መምጫ ደርሷል አሉ ፣ የሔደበትም መኺና ተበጅቷል" እያለች ፣ ቤቷ ሳይቀዘቅዝና መብራቷ ሳይደነግዝ ፣ ማሳዋ ታርሶና ቡቃያው አምሮ ባካባቢዋ እንደ ተከበረች ፣ ቸርነትም የባልንጀራውን አደራ እንደ ጠበቀና ከአረጋሽ ጋር የጀመረውን ፍቅር እንዳጠናከረ ፣ በመጨረሻም ምንዳዬ በሦስት ወር ደመወዙ ለልኬ ፣ ለልጆቹና ለቸርነት የላከላቸውን አዲስ ልብስ ለብሰው እንደ ተደሰቱ ፣ መስከረም ጠብቶ አደይ አበባ ፈነዳ!

ምዕራፍ ዐርባ ሦስት

ቀኛዝማች ፣ የምክር ቤቱን ደንብና የአሠራር ሁናቴ ከዕለት ወደ ዕለት ስለ ለመዱት ፣ እንዴትና በምን ቀላል ዘዴ ሊያስፈቅዱና ያለ ፈቃድም ሊቀሩ እንደሚችሉ በሚገባ ዐወቁ ። እንዲያውም ለሦስትና ለአራት ወራት ያህል ከሥራ ገበታቸው የተለዩ አማካሪዎች ፣ ባሻቸው ጊዜ ሔደው ደመወዛቸውን እንደሚወስዱ ተረዱ።የወ/ሮ ደጅ—ይጥኑንም አንዳንድ ቅሬታ በልዩ ልዩ ስጦታና የማዘናጊያ ተስፋ ሰቅስቀው ጣሉት ። ድርጊታቸውን ሌት ተቀን የሚከታተሉት አቶ ወርቅነህ መዘውር ግን የሰውዬውን ለግል ጥቅማቸው ብቻ መራወጥ አንድ ባንድ ስለ ደረሱበት ለወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ያላቸው ተቆርቋሪነት ተጠናከረ ። የሴትዮዋን በጥበብ ልብስና በሉቲ ጨርቅ መደለል እያዩ ተበሳጩ ። "ለካ ሰው እንዳኖሩት አይገኝም ፣ ቁም—ነገረኛ እየመሰሉ የጊዜ ማሳለፊያ አደረጓት — — ቆይ! ቆይ! ቆይ! ቆይ! " አሉ ቀኛዝማችንም ለመዘወር ። የሰውዬውን ጠባይና ያላቸውን ወዳጅነትም በርጋታ ሲያሰላስሉት ፣ ቀኛዝማች አዳዲስ ወዳጆች ባገኙ ቁጥር ጨሌ እንዳየ በሬ ዘወር እንደሚሉ ታያቸው ። ስለዚህም ሴትዮዋን ቀስ በቀስ አራርቆና አላቆ ሌላ የመተዳደሪያ ዘዴ መስጠት አስፈላጊ ነው እስከ ማለት ደረሱ ። ሐሳባቸው ከንቱ ሆኖ እንዳይቀርም ፣ ትልማቸውን ከጥቅማቸው ጋር በተያያዘ አዲስ ዕቅድ ውስጥ አስገብተው የመተግበሪያውን ስልት ማውጠንጠን ጀመሩ ።

*　　*　　*

ምንዳዬ ተስፋው እየጠወለገ፣ኑሮው በምሬትና በብስጭት ተቀነበበ። በቀድሞ ሥራው ላይ የቀኛዝማችን ልጆች ወደ ት/ቤት ማመላለሱም መረረው ። ሴትዮዋም ከግርመማ ወደ ግልምጫ በመሸጋገራቸው አካባቢና ኑሮው አስጠልቶት የትዝታው አድማስ ሰፋ ። ከራሱ ጋር ሙግት ገጠመ ። ሴትዮዋም የሳቸውን እጅና ፊት አይቶ አዳሪ ስለሆንላቸው እልሐቸውን የተወጡና የተበቀሉት እየመሰላቸው ፣ ከመደሰትም የልብ ልብ ተሰማቸው ።

"ምንዳ" ብለው ይጠሩና ፣ "እስቲ አታክልቱን ኮትኩተው? ምነው ግቢው ቆሸሸ? ምናለ ጠረግ—ጠረግ ብታረገው? ዛሬ ደሞ በሩን ከፍቱን ጥለኸው ወዴት ውለህ መጣህ? ምናለ አንዳንድ ቀን

ጨርቅ አጠባውንም ፣ ቤት ውልወላውንም አገዝ ብታረገን፣ ዛሬስ ብለህ—ብለህ ቀድመኸን ተኛህ እንዴ?" በማለት ያንገረግቡት ጀመር።

አንድ ቀንማ ሆን ብለው ፣ ያላያቸውና ያልሰማቸው አስመስለው፣ "ምን ጭብጥ ኩርምት ይልብኛል ፣ ኧረ ንሺ እልፍ ይከንዱ! ካልጣመው አይሔደውም፣ እኔ ናልኝ ብዬ አላመጣሁት፣ እከከከከከ!" ሲሉ በመስማቱ ፣ "ምናባቱ! ምነው ይህን ያህል መሽቆጥቆጤ! ቢሻው አሞራ ፣ ቢሻው አውሬ ይብላኚ እንዲህ ሆኜስ አልዘልቀውም" ብሎ ለመጨረሻ ጊዜ ቆረጠ ።

ቀኛዝማችን ለማነጋገር አጋጣሚ አልጠበቀም ። "እኔ እንግዲህ" አላቸው ግቢው መኻል ቆመው ወጥ እንዳይቀር የአበባ አትክልት ሲመለከቱ ። "እኔ እንግዲህ እያው አገሬ ልመለስ ፣ አለያም አንድ መላ ፈልጉልኝ ። እስተመቼ ሰው አስቸግሬ እዘልቀዋለሁ?" አለ የበጠቃትን ቅጠል እያልመዘመዘ ።

"የረሳሁ እይምሰልህ ፣ የሰው እጅ እማያሳይ ፣ ደህና ሥራ እስኪገኝልህ ብዬ ነው ። ለደህና ደህና ፍሬ ሰዎች ነግሬልሃለሁ ። ሁሉም ተስፋ ሰጥተውኛል ። እኔማ ከኔጋ ብትኖር ደስ ይለኝ ነበር ። ከሚስትና ከልጆችህ ነጥዬ ያመጣሁህም ——" ብለው ሳይጨርሱ ፣

"እኔስ እየሁ አንቱጋ መኖሬን መች ጠላሁት? ችግሩ ——"

"ያንተን መቸገር አጥቼው መሰለህ ። ካይንና ከግንባርህ ነው እማቀው ። ከኔጋ ወጥተህ እንዲሁ አገርህ አትመለስም ። ትልቅ ሐሳብ የሆነብኝ ደግሞ ፣ ሥራው ቢገኝስ እማንጋ ይቀመጠዋል እያልኩ ነው" ብለው የቀዘዘ ፊቱን ትኩር ብለው አዩት ።

"ኧረ የትም አስጠጉኝ ብዬ እድራለሁ ! ለለት ወስፋቴ ታገኙሁ ይበአኛል' አለ አቀርቅሮ ። 'እሳቸውን አስደስት ብዬ መንፈሬ ለምንድን ነው" እያለ በልቡ ።

"ግድየለህም ፣ እነሰም በዛ እንዱ ጋ አስቀጥርሃለሁ" አሉት ተስፋ ባለው ፈገግታ ።

"ተዚያ ሁላ ውለታና ቁም—ነገርሁ አይበልጥ ። እኔም የዕድሌ ነገር ሆኖ ነው መሰል ፣ ሁለዜ አንቱኑ እንዳስቸገርኩ ነው" ብሎ ከነገራቸው አያሌ ቀናት አለፉ ።

*   *   *

መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ፣ ምንዳዬ ሽማግሌ ልኮ ከባላንጦቹ ጋር እንዲታረቅና የደም ማድረቂያ ወጀ ከፍሎ አገር እንዲቆረርለት (የተወሰነ የመኖሪያ ክልል) መኮይ ሽፍቶች መኖሪያ ድረስ ሁለት ጊዜ መልዕክተኛ ልከው ካስመጡት በኋላ ፣ ዞን አምባ ድረስ ሔደው የሚያስታርቁ ጉምቱ ሽማግሌዎች ለመኑ ።

ነገሩ የቆየና ሥር የሰደደ በመሆኑ በጥንቃቄ ተመከረበት ። መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ጉዳዩን በብልሃት ይዘው ከአካባቢው አብያተ ክርስቲያናት ፣ ተሰሚነትና ታዋቂነት ያላቸውን መነኮሳትና ቀሳውስት አዘጋጁ ። ከካብ ሥላሴ አባ ተክለ—አብን ፣ ከከላይ ጊዮርጊስ መምሬ ማርዬን ፣ ከውቢት ሚካኤል አለቃ ዘነበን ፣ ከዞን አምባ ተክለሃይማኖትና ከየገልዳ ኢየሱስ መምሬ በየነንና አባ ምንውየለትን ለሽምግልና ሲያዘጋጁ ፣ በአካባቢው የተከበሩትን ቀኛዝማች በላይነህንም ለዚሁ ጉዳይ አማከረዋቸው ፣ እሳቸው በወቅቱ ባጋጠማቸው የርስት ክርክር ጉዳይ ስላልተመቻቸው ፣ በምትካቸው የገምዛ ወረዳ ጸሐፊና እንዲሁም የወረዳው ዳኛ እንዲገኙላቸው በማድረግ በዕርቁ ላይ ከፍተኛ ሜና የሚያሳድሩ ሰዎች ወከሉ ። የሁለቱ ባለሥልጣኖች በሽምግልናው መግባትም ዕርቅና ውሉን ሕጋዊ መሠረትና ጥንካሬ ሰጠው ።

ምንዳዬ ይህችን ሁሉ አንጠርጥሮ ያውቃታል ። ስለዚህም በማንኛውም ረገድ ቢሆን ፣ ቀኛዝማችን የሚያስቀይም ድርጊት ለማሰብ ሕሊናው ይጨነቃል ።

ምገስ የምንዳዬን የገጠር ኑሮና የነበረበትን ችግር ከገዛ ባለቤቱና ከወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ እንዲሁም በሥራ ፈልግለት ሰበብ ከራሳቸው ከቀኛዝማች አንጠርጥሮ በመረዳቱ ፣ በሚያውቃቸው ሰዎች በኩል የዘበኝነት ሥራ ሲያጠያይቅለት ሰንብቶ ነበር ። ተስፋው አጐነቆለ ።

ምንዳዬ ወገገለት ።

ቀኛዝማች የሥራውን መገኘት እንደሰሙ የት እንደሚቀመጥ ሐሳብ ሆነባቸው ። ከወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ጋር እንዳይቀመጥ ፣ አቶ ወርቅነህ መዘወር የሱን ለቀኛዝማች ማድላት ስለሚያውቁና ከውጥናቸው ውስጥ አንዳንድ ወሬ ሊያቀብልብን ይችላል በማለት ስለሰጉ ፣ ለሁሉም ያሰቡ በመምሰል ፤

"እሱን የሚያህል ሰው ብቻዋን ከምትኖር ሴት ጋር ፣ አብረህ ተቀመጥ ማለት ያልታሰበ ችግር ያስከትላል ። ሰው ነውና ከብዙ ቀን አንድ ቀን ሊሳሳት ይችላል ። ምነው ስናውቀው ፣ ሴት ሆነን ባናየውም በወንድነታችን እናውቀዋለን ። ሥጋ ያሳስታል ። ሴላ እነስ

ያለ ቤት ቢኖረን እንኳ ምንም አልነበረም ፣ አለበለዚያ ግን እሱንም አስገድዶ ለስህተት መዳረግ ይሆናል” በማለት የማጨናነያ ሐሳብ ስለጋረጡ ፣ ሌላ ቦታ መፈለግ የግድ አስፈላጊ ሆነ ።

ከቀኛዝማች ጋር ወዳጅነቱን በማጠናከር ላይ የነበረውና ለላቀች መገኘት እንደዋነኛ ምክንያት የሚመለከታቸው ሞገስ አምባቸው ፣ ችግሩን እንዳወቀ ፤ “ማደሪያማ ምን ይቸግራል ? ይህን ችግር ነው ብለው አያንሱት ። እኔ ጋ አለ” ብሎ ሲገላግላቸው ፣ ቀኛዝማች “ውቢት ሚካኤል ሰው ተመስሎ መጣ መሰል” ብለው ደስ አላቸው ።

ላቀች ሁለት ወር የሆነውን የበኩር ልጅዋን አቅፋ ስታጠባ ፣ ምንዳዬ የዘበኝነት ሥራ እንደተገኘለትና ለጊዜው እነሱ ዘንድ መጥቶ እንደሚቀመጥ ባለቤቷ ፈገግ ብሎ ሲነግራት ፤ ካንጀት ተደሰተች ። “አንዳንድዬ እንኳ እሚያነጋግረኝ ያገሬ ሰው ታገኘሁ ጥሩ ነው” አለች በልቧ ። የእናቷ አገር ዞን—አምባ በመሆኑ ዘመዷም ጭምር ይመስላታል ።

“መቼ ተገኘለት! እንኳንም የተገኘለት ፣ የሱ ነገርስ ያጸድቃል ለነፍስህም ቅልቅል ነው ፣ ሴትዮዋ አካይስት ቢጤ ናቸው አሉ ። መቼም የሰውዬው ነገር ሆኖበት ነወዩ ፣ እንደ ሴትዮዋ ባሕሪስ ፣ እንዲች ብሎ እግሩን አያነሣም ነበር አሉ ። ከጭቅጭቁም እፎይ ይላል — — ደግ አርገሃል ።”

ምንዳዬ ሥራ እንደተገኘለት እንደሰማ ፡ ቀን በልቡ እንደፈነጠዘ፡ ሌሊት እንቅልፍ ባይኑ ሳይዞር ነጋ ። ሞገስና ቀኛዝማች በላይነህ ፣ ምንዳዬን አስከትለው ወደተገኘለት የዘበኝነት ሥራ ቦታ ለመሔድ ሲነሡ ፣ እእምሮው በደስታ ሰከረ ። መኪና ውስጥ ፣ እነሱ ከፊት ፣ እሱ ከኋላ በመቀመጡ ተጨንቆ እንዳቀረቀረ ፣ ሠንጋ ተራ ደረሱ ። ወለል ብሎ ከተከፈተው የብረት በር አናት ላይ “የካርሎ ቤርናርዲኒ ጋራዥ” የሚለውን የማስታወቂያ ቅስት አልፈው ወደ ግቢ ገቡ ። ምንዳዬ የቀድሞ ልብሱን ቢለብስም ዱላውን አልያዘም ። ከመኪና እንደወረዱ ከበስተኋላቸው ቆሞ ፣ በምስቅልቅል ስሜት ይበረግጋል ። ሁኔታው ባይገባውም ተጨነቀ ። “ምናባቱ! ያፈቀደው ይሁን! ከሰው ዝግን የራስ ጎመን ይበልጣል” አለ በልቡ ።

“ሰላም! ታይዳስ! አመጣችሁ? ይኸ ኖው ያ ሰውዬ ያላችሁ ?” አለ በብረታ—ብረት ቅባት ማሰሻ የመሰለ ቱታ የለበሰው ግንባረ—ፈጣጣና ጸጉረ—ሉጫው ሕድሩ ወደነ ሞገስ እየመጣ ። ረዘም ፣ ቀጠን ያለ መልከ—መልካም ነው ። ግራ—ቀኝ ቅንጡና ሺፋሉ ላይ ተቆርቷል ።

ሕድሩ በገራገር ፈገግታ ተቀብሎ በቅባት የተጨማለቀ እጁን አንሥቶ ፣ አንገቱን ሰበር በማድረግ ሰላምታ ሰጣቸው ። እነሞገስም ካንገታቸው ሰበር ፣ ከፊታቸው ፈገግ ብለው ሰላምታ ሰጡት ። ምንዳዬ ቀጥ ብሎ ቆሞ ሁሉንም በየተራ ያያል ። ሕድሩ የጋራዡ ሠራተኞች ተቆጣጣሪና የሥራው ዋና ኃላፊ ሲሆን ፣ እሱ የወደደው ሠርቶ ፣ የጠላው ይሰናበታል ። አብዛኛውን ጊዜ በቀላል ጉዳይ ፈጥኖ ቢቆጣም ፣ ቶሎ ይበርዳል ። ግልጽና ቅን ፣ ሥራ ወዳድ ነው ። ነገር ማዞር አይሆንለትም ። ሠራተኞች ሲለግሙም ሆነ ሲሰንፉ ካየ ፣ ተናዶ ስለሚናገር ያቺው የሚያውቃት አንዳንድ ያማርኛ ቃላት ትጠፋበትና ፣ የስድቡን መዓት በትግርኛና በጣሊያንኛ ያዥጎደጉደዋል ።

ገና ከልጅነቱ ጀምሮ አብራው ባደገችውና ካፉ በማትጠፋው የጣሊያንኛ ስድብ ፣ “ፊሌ ዲ ካኔ” ሲል ተግ ይልለታል ። ቀደም ሲል የሚያውቁት አብሮ አደግ የአሥመራ ባልንጀሮቹ ፣ “መንከሽከሽ!” ይሉታል ። ባንዳች ምክንያት ተበሳጭቶና ሠራተኞቹ ላይ አንባርቆ ዘወር ሲል ፣ “ዛሬ መንከሽከሽ ተነሥቶበታል ፣ ሲንከሽከሽ መዋሉ ነው” ይላሉ ። አንዳንዶቹ ምን እንደሚሉት የሰከሩ ዕለት ይነግሩታል ። እሱ ታዲያ “ፊሌ ዲ ካኔ! ለቄማየት!” ብሎ ዝም ይላል ። ቶሎ ቂም አይዝም እንጂ ከነከሰ አይለቅም ።

የሞገስ መኪና ስትበላሽ የምትጠገነውም ሆነ አዲስ ዕቃ የሚቀየርላት ፣ ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ጋራዥ ነው ። ሲኞር ካርሎ የመንግሥት ባለሥልጣንና ሹማምንት መተዋወቅ ስለሚፈልግ ፣ ለሚጠግኑላቸው የግል መኪናዎች የዋጋ ቅናሽና ፣ ለቀላል ብልሽትና ስንክልም እስከ ነጻ ግልጋሎት ይሰጣል ።

ሞገስ መኪናውን ባስጠገነና እንዲሁም በልዩ ልዩ አጋጣሚዎች ከሕድሩ ጋር በተገናኙ ቁጥር ስለሚገባበዙ ፣ ተግባብተው ወዳጅ ሆነዋል ። ሕድሩ ሲጋብዝ ልክ የለውም ። “ምስታይና ካልቀረ ብዶንቢ አድርገን ንጠጣ” ማለት ያበዛል ።

“አንቱም በዓል—ሥልጣን ናቸው ፣ እኛ ምን አሎና ? መሸኪን ለራእሳችን” ሲለው ሞገስ ልቡ ፍርስ እስኪል ይሥቃል ።

ሕድሩ እነሞገስ ፊት ቆሞ ሲታይ በሰው ቁመት ልክ የተጠቀለለ ማሰሻ ይመስል ነበር ።

“ጌና ከሀገረ—ሰብ የመጣ እንግዳ ኖውi” አላቸው ትናንሽ ዐይኖቹ ጭምር እየፈገጉ ።

“ከመጣስ ቆይቷል ፣ ብቻ” ብሎ ሞገስ ንግግሩን አንጠልጥሎ ተወው ።

"ከመጣ ስንት ጊዜ አደረገ ?" አለ ምንዳዬን ከወደ ጐን እያየ ።

"ዓመት አልፎታል" አለ ሞገስ ፈጠን ብሎ ።

"ማኬ! ይኸም አገር ለምዷል ማለት ኖው —— ድንቄ !"

"ብዙ ወጣ—ወጣ አላለም እንጂ ፣ ለሥራስ ትጉኅ ነው" አሉ ቀኛዝማች ምንዳዬን እያዩ ።

"እዚህ እኛ አሎና በቀላል ይለምዳለ ፣ ዋና እሚፈለግ ያለ ነገር ከሱ ፣ እሙን ሰው ምኳን ቢቻ ኖው ። ላይ የሚያሸግር ነገር የለም ።"

"ስለሱ ግድየለም ፣ ለሚያደርሰው ማንኛውም ጥፋት ተጠያቂና ኃላፊ ነን" አሉ ቀኛዝማች ኮራ ብለው ።

"ድንቄ ! የሱ ሥራ ብጣዕሚ ቀሊል ኖው ፣ እንተኸነም ምጥንቃቕ እስፈላጊ ኖው ።"

ምንዳዬን ፣ ልዩ ልዩ የመኪና ቅባቶች ፣ የነዳጅ—ዘይቶችና የብየዳ ጢስ ሽታ አወከው ። ሕድሩ ፣ እነ ሞገስንና ምንዳዬን አስከትሎ ወደ ግቢው በር በመሔድ ፣

"ይኸ ኖው እሱ ይጠብቅበታል አቦስቶ ፣ የሥራ" ብሎ ዙሪያዋን በቆርቆሮ የተሠራች አነስተኛ ቤትና እበሯ ላይ የቅባት እባሽ የጠገበች ገዳዳ አግዳሚ አሳያቸው ። የምንዳዬን ባዶ እጅ መሆን አይቶ ፣ ገባ ብሎ የባሕር ዛፍ ዱላ ካወጣ በኋላ ፣ አገላብጦ አይቶ ሰጠው ። እጅ ነሥቶ ተቀበለ ።

"አይዞሃ ፣ የሚሸግረካ ነገር ዘበለ ፣ ለኔ ትነግረኛል!" ካለ በኋላ እነ ቀኛዝማችን ተሰናብቶ ወደ ሥራው ተመለሰ ።

ሞገስ ፣ "እንግዲህ ነቃ ነቃ ማለት ነው ። አይዞህ ። ሁሉም የለመደው እንዲህ እንዲህ እያለ ነው ። በል በርታ ! ያቅትሃል እንዴ ?" አለው ።

"ኧረ አያእተኝም ፣ ይኸ ደሞ ምኑ ያእተኛል" አለ ምንዳዬ ዱላውን በጥንቃቄ ጨብጦ ።

"በል እንግዲህ አይዞህ! አጅሬ እንኳን ለዚች !" ብለው ቀኛዝማች እየፈገጉ ተሰናበቱት ። ምንዳዬ ሆዱ ባባ ። ዐይኑ ቃበዘ ።

የጋራዡ ግቢ ሜዳ ጠጠር ፈሰስ ሆኖ ፣ በልም የመኪና አቧራርጋፊና ጥራጊ ፣ በቅባት ዝቃጭና ፍሳሽ ተለዋውሶ በመደምደሙ ፣ ቅጥራን ያፈሰሱበት ይመስላል ። ምንዳዬ ወለል ብሎ በተከፈተው

በር በኩል ወጪ ወራጁን እየት ያደርግና ፣ እንደገና ወደ ግቢ ዘወር ይላል ። እንዴት ዐይነቶቹ ሰዎች ሲመጡ እንደሚያስገባ ለማወቅ አሳብ ያዘው ። "በምን አቃቸዋለሁ ፣ ይግቡ ወይ ብዬ እጠይቅ እን ደሁዬ" አለ በሐሳቡ ።

ሠላሳ ያህል የሚሆኑት የጋራዡ ሠራተኞች ፣ በየተመደቡበት ሥራ ዓይነትና አካባቢ ተፍ—ተፍ ይላሉ ። ቅጥቀጣና ብየዳ ፣ እጠባና ጥገና ፣ ቅብና ሞተር ፍተሻ ይሠራሉ ። ምንዳዬም የዚያ ኑሮ አካል በመሆኑ እንዲት ኦፔል ሬኮርድ የቤት መኪና እየተገፋች ወደ ጋራዡ ልትገባ ፊቷን ወደ በሩ ስታዞር ፣ ዱላውን ይዞ ጠንቀቅ አለና ልክ በሩ ጋ ስትደርስ ፣ ኮስተር ባለ አነጋገር ፣—

"ቆይ! ቆሙ! ታይፈእዱላችሁ አትግቡ! መጀመሪያ ልጠይቃላችሁ" አለ ።

ማንም ነገሬ አላለው ። ከቁም—ነገርም አልጻፉት ። የመኪናዋ ከፊል አካል የበሩን ደፍ እንዳለፈ ፣ ነጂው ራሱን በመስኮት ብቅ አድርጎ ፣ "ምንድነው እምትለው ?" አለው በሲጋራ የበለዘ ዝርዝር ገጣጣ ጥርሱን እየገለፈጠና ጨምዳዳ ማዲያታም ፊቱን ይበልጥ እያጨማደደ ።

"ልጠይቃላችሁና ነው እምትገቡት ነው ያልኹት!" አለ ቁጣ—ቁጣ እያለው ። እየሣቁበት ገቡ ። የምትገፋውን መኪናና ሰዎቹን እያየ ነደደው ።

"ቢተዋወኡ ይሆናሊ ፣ እንዲያው ያለ ብላት ሰተት ብለው አይ ገቡ" አለ በግምት ። ከጥቂት ደቂቃ በኋላ ሕድሩ እየሣቀ ሲመጣ ፣ ቀጥ ብሎ ቆሞ ጠበቀው ።

"ማኪና ይዘው ሲመጡ ሳለ መግባት አይትከልክላሸው ፣ ሀዲሽ መሆንካ አይተው ኖው የሣቁብኸ ። አጆኻ ! አንተ መንም መንገደይና ልግባ ሲለካ አይታስገባ — ተረዳኸ?" አለው በሚያግባባ ፈገግታ እያየ ። ሕድሩ የተናገረው አማርኛ ግር ቢለውም ፣ ነገሩ ስለ ገባው "እሺ ! ማ አስገባቸው አለህ እንዳትሉ ብየ ነውዬ ፣ ሌላውስ አይጠፋኝም" አለ ምንዳዬ ። ሕድሩ ተመልሶ ሲሔድ ትክ ብሎ አየውና ፣ "እምኑ ውስጥ ዶሎ ቢለውሰው ነው ልብሱ እንዲህ አሙካ የመሰለው ? ያሽታተቱ ! ስባትላብ ጌታዬ!" ብሎ ቅልብሽ እያለው ተቀመጠ ። ቀስ በቀስ ስሜቱ ተረጋጋ ።

አሻግሮ ወደ ሠራተኞቹ ሲመለከት ፣ የሕድሩን ዓይነት ልብስ ለብሰው ከመኪና ሥር የተንጋለሉና እናት ላይ የወጡ ፣ ዙሪያውን እየ

ታከኩና አቀርቅረው የሚሠሩ አየ ። ወደ ተለያዩ አቅጣጫዎች ከቆ
ሙት መኪናዎች መካከል ፥ አንዳንዱ ከወደ ኋላው ቂጡ ተገልቦ
ሌላው ሽንት እንደ ሸተተው ወደል አህያ ከወደ ፊቱ ምንጭሩን ሽቅብ
እ—ኝ! አርጎ ፥ ሌላው ከሥሩ የብረት ዘነዘና ጉማጅ ተመርኩዞ ፥
የቆመና የተጋደመ ፥ የተቃናና ፥ የዘመመ ፥ የብረታ—ብረትና የዕቃ እን
ክትካች ቁልል አይቶ ተገረመ ። ካየው ሁሉ በጣም ያስደነቀው ግን ፥
እንደ መብረቅ እየተብረገረገና የእሳት ፍንጥቅጣቂ እየረጨ የሚንተገ
ተገው ነገር ነበር ። ‘‘ምኑን ይሆን እንዲህ የሚያረጉት ጌታዬ?የሰማዩን
ላይ ነገርዮ በምን ይዘውት ይሆን? እንዲያው ይኸን ነገር ለማየት አብ
ቅቶኝ’’ እያለ ሲገረም ፥ ድንገት አንድ ነጭ ሚሌቼንቶ የሚነዳ ጸጉረ—
ስስ ሸበቶ ፥ አፍንጫው እንደ ጎራዴ የቆመ ፥ ዘንጋዳ የመሰለ ፊተ—
ሸካራ ፈረንጅ እፊቱ ድንቅር ሲልበት ፥ ድንግጥ ብሎ በንቃት ቆመ ።
በወጉም ሳያየው ዝም ብሎ ገባ ።

የጋራዡ ባለንብረት ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ነበር ። ፈረንጁ
ከመኪና ወርዶ ወደ አንድ ክፍል ሲገባ አየውና ጸጉሩ ቆመ ። ተመልሶ
ቁጭ ከማለቱ አባቱ ትዝ አሉት ።

‘ዱሮ ካባቴ ጋ ካራቆሪ የተደባደበው ፈረንጅ ፥ የዚህ ዓይነቱ
ነው መሰል’ አለ በልቡ ። እናቱ ወይዘሮ ማንጠግቦሽ እንገታቸው ቅጥል
የመሰለ መልከ—መልካም ነበሩ ። ኢጣሊያ ኢትዮጵያን በወረረች
ባመቱ ‘‘ቆሪ ገቢያ ጨርቅ ጥንቡን ጥሏል አሉ’’ ተብሎ በመወራቱ፥
አቶ ቦጋለ ባለቤታቸውን ወይዘሮ ማንጠግቦሽን አስከትለው ካራቆሪ
ገበያ ይወርዳሉ ። ልብስ በያይነቱ ተጠቅልሎና ተበትኖ ይታያል ።
ባልና ሚስቱ ያይን ዐዋጅ ይሆንባቸውና ፥ ‘‘እኔ ተዚህ ታቡዝዲው
ይሻለኛል ፥ - - አንቺ የትኛውን ትመርጫለሽ ?’’ ይሏቸዋል ።

‘‘አንተ ደህናውን አይተህ ምረጥልኝ ፥ እኔማ ምኑን አቀዋለሁ’’
ይላሉ ሚስት ። ባልና ሚስቱ እየዞሩ ሲመርጡ ፥ አመዳይ የመታው
በርበሬ የመሰለ ጸጉረ—ዝንጀሮ ፊተ— ጉርብርብ ፈረንጅ ገበያተኛ
ውን ቆሞ ያያል ።

ልብሱ የወታደር ይሁን የሲቪል አይታወቅም ። አብረውት ቢካሚ
ዮን የመጡ ሁለት ባንዶች ገበያ ገብተው የራሳቸውን ጉዳይ ያከናው
ናሉ ። ጣሊያኑ እግር—ጥሎት ጨርቅ ተራ እንደ ደረሰ ፤

‘‘ቤኒኣ!ሲኞራ!’’ አለ በእጁም እየጠቀሰ ። ምን እንዳለ ማንም አልገ
ባው ። ሰዉ ሁሉ በፍርሃት ፥ በጥርጣሬና በጥላቻ አየው ።

‘‘እንዴት አባቱ ሰው ቢንቅ ነው ፥ ብረት ሳይዝ እንዲህ ሚጎማ
ለለው?’’ አለ አንድ ገበያተኛ ።

‘‘ባንዶቹ ታጥቀውለታል ፥ እነሱን ተማምኖ ነው’’ ብሎ መለሰ
ለት ሌላው ። የምንዳዬ እናት ሰዎቹ ያሉትን ቢሰሙም ነገሩ አልገባ
ቸውም ። የአቶ ቦጋለ ዐይን ከጨርቅ—ጨርቅ ይንከራተታል ። ፈረንጁ
በትዕቢትና በትምክህት ሰዉን እየገረመመ ሲራመድ ፥ አብዛኛው ከን
ፈሩን እየነከሰ ገለል አለ ። በቀጥታ ሔዶ የወይዘሮ ማንጠግቦሽን ተርፋሳ
ክንድ ያዝ አደረገና ፥ በቀኝ እጁ መጀመሪያ ጉንጫቸውን ጫን ነካ ፥
ቀጥሎም ቂጣቸው ላይ ቸብ አደረጋቸው ። ሴትዮዋ ለጊዜው ደንገጥ
ካሉ በኋላ ፥ ‘‘ልኧእ ! ቅሌታም ! የሰው ቅሌታም !!’’ ብለው ሊመነ
ጭቁት ሞከሩ ።

አቶ ቦጋለ ዘወር ሲሉ ፥ አንድ ፈረንጅ የባለቤታቸውን ክንድ ይዞ
‘በልቀቀኝ አለቅም’ይታገላሉ ። ከመቅጽበት በቁጣ ጋዩና ፥ እንደወት
ሯቸው ‘‘ዘራፍ!!’’ ብለው የፈረንጁን ጉሮሮ ሰቅዘው ያዙት ። አካባቢው
ታመሰ ። የጣልያኑ ዐይን ፈጠጠ ። አቶ ቦጋለም አጠበቁ ።

‘‘አንቺ ጥፊ ! አንቺ ተየህ ግድም ወግጂ !!’’ አሉ ከግድግ
ግዱ ፈረንጅ ጋር ቁልቁል እየወረዱ ። ጣሊያኑ እንደ ምንም ተወራጭቶ
ጉሮሮውን አስለቀቀ ። ‘‘በይፍራታ መንገድ ሒጂ!’’ አሉ ጮክ ብለው።
ከጣሊያኑ ጋር ዐፈሩ ላይ ያህያ ውድቂያ እየተንደባለሉ ጸጉሩን
ጨምደው ያዙት ። አንድ ሁለቴዬም በደህና ቡጢ ደሰቁት ። በመኻ
ሉም በአመልካችና በትልቁ ጣታቸው መኻል በወጣው ያውራ ጣታ
ቸው ጠንካራ ጥፍር ምት ፊቱን ስለ ጓጉጡት ደማ ። እሱም ያንኑ ያህል
ደህና አድርጎ መደወታቸው ። እየተገለባበጡ ሲንከባለሉ ፥ ኢጣሊያዊው
ወታደር ገልብጦ ከላይ ፊጥ አለባቸው ። ‘‘ኧረ አንድ በሉልኝ ! ኧረ
ገላግሉልኝ !’’ እያሉ ዙሪያውን ሲዞሩ የቆዩት የምንዳዬ እናት አንድ
አነስ ያለ ድንጋይ አንሥተው ሲወረውሩና ድንገት አቶ ቦጋለ ሲገለ
ብጡ አንድ በመሆኑ ፥ ትካሻቸው ላይ አቀመሷቸው ። ወዲያው ሌላ
ድንጋይ አንሥተው አሻቅቦ እያየ የሚታገለውን ፈረንጅ ራሱ ላይ አቀ
መሱት ። ምቱ ባይጠነክርም ደሙ ቡልቅ በማለቱ የተጎዳ መሰለ ።
አቶ ቦጋለ ተስፈንጥረው ተነሡ ። ሰውዬው ግን የዋዛ ሰው አልነበረም፥
ወዲያው ተነሥቶ አቶ ቦጋለን ለመያዝ ሲወራጭ ፥ የወደቀ ዱላቸውን
አንሥተው ቀኝ እጁን ቀሸመዱት ። ወገቡን ፈታተሸና ፥ ‘‘ማማሚያ!!
ዲስክራሲያቶ !!’’ ብሎ አንባርቆ ፥ ‘‘ሶልዳቲ! ሶልዳቲ! ቦርኮ !!’’ አለ።
ባንዶቹ ርቀው ሔደዋል ።

‘‘ሰውዬ አምልጤ! ምን ያቆምሃል! እየሁ ነው መስቀልክን ብሎ
ሬሳህን እሚያስጣው! አላየም መሰል በያ ሰሞን!!’’አለ አንድ ገበያ
ተኛ ።

‘‘መንገድ አሳክረህ ጥፋ!’’ አለ ሌላው ።

አካባቢው ተሸበረ ። የጨርቅ ተራ ነጋዴ ጓዝ—እክቱን ሰብስቦ ፣ "አንድ ፈረንጅ ተፈነከተ አሉ!" እያለ ከፊሉ ሩጫውን ተያያዘው ።

"ማባቱ ሲለቀው! የሰው ፈረንጅ አስፈንክቶ! ደሞ በሱ ዳፋ!" አለ አንዱ ከየትም ።

"ማባቱ ሲነኻው ! የማ ወገን መሰለህ?" አለ ሌላው ከሌላ አቅጣጫ ። በግርግሩ መኻል አቶ ቦጋለ ሚስታቸውን አስቀድመው ተፈተለኩ ። ጣልያኑ ማንን ከማን እንደሚለይ ግራ ገባው ።

የምንዳዬ አባት ባለቤታቸውን አንዱ ቤት አስገብተው እሳቸው ወደ ደሴ በሚወስደው መንገድ በሸሀ—እምቡሬይ ድንጋያማ ቁልቁለት ሲሮጡ ፣ ዘልለው ያረፉበት ቋጥኝ በመገንበሩ ግራ እግራቸው ታጥፎ ወደቁበት ። እንደ ምንም ተነሥተው ለመሔድ ቢሞክሩ ቁርጭምጭሚታቸው ክፉኛ ተቀጥቅጦ በመውለቁ መላወስ ተሳናቸውና ጥሻ ውስጥ ተሸጎጡ ።

በዚያው መነሾ አንካሳ ሆኑ ። ምንዳዬ የዚያን ዕለቱን ታሪክ ከአባቱ ፣ ከፍ ካለም በኋላ ከእናቱና ከሌሎች ሰዎች ሰምቷል ። ማጀቴ ግቢ ያያቸውን ፈረንጆች ፣ "እነዚህ ጣልያን አይደሉም" ስላሉት ጥርሱን ነክሶባቸው ባያውቅም ፣ ጣሊያኖችም እነርሱን እንደሚመስሉ ግን ዐውቋል ።

"ምነው አንድ ጣልያን አግኝቼ ፣ ቀልጥሜ—ቀልጥሜ በለቀኩት! ወይ ነዶ!" ይላል ያባቱ ነገር ትውስ ሲለው ።

ቀኛዝማች በዘመነ አርበኝነት ፈጸምኩ የሚሉትን ጀግንነት ሲያወሩ ፣ ምኞቱ በሳቸው ድርጊት ውስጥ ይሠርፅና የሰማውን ያከናወነው ይመስል ደስ ይለዋል ።

ምንዳዬ ካርሎ ቤርናርዲኒን እያስታወሰ ፣ "ጣልያን የ ሚሉት የዚህ ዓይነቱን ሰው ይሆን?" አለ ከትዝታው መልስ ።

ሠራተኞቹ ለምሳ ሲወጡ ፣ የምንዳዬን የዱላ አያያዝና ጠንቃቃ አቋቋም እያዩ ሲያልፉ ፣ አንዳንዶቹ " አ!አዲስ ባለ ቁምጣ !" ሲሉ ፣ ሌሎች "ገና እንግዳ ነው ፣ የመጣበት ዜታዎ ገና አልተራገፈም "እያሉ ሲወጡ ፣ አረማመዳቸው ፈጠን ፣ አነጋገራቸው ሎክ ያለ ነበር ። ምንዳዬ ሕድሩ በላከለት ሻይና ዳቦ ዋለ ።

ሠራተኞቹ ከምሳ ሲመለሱና ምሽት ላይ ሲለቀቁ ቆሞ አሳለፋቸው ። በሕይወቱ የመጀመሪያዋ ልዩ ቀን በዚህ ዓይነት አዋዋል ስትፈጸም ፣ ሞገስ 12 ሰዓት ላይ ምንዳዬን ወደ ቤት የሚወስደው ሰው

ልኮለት ስለነበር ፣ መመላለሻውን መንገድ በደንብ እያሳየ ይዞት ገባ ። እቤት እንደ ደረሰም ባልና ሚስቱ ፣ እንዲሁም ቀኛዝማች ሲቀበሉት ፣ ጐንበስ ብሎ እጅ ነሣ ። አሁን ገና ከሰዎች ጋር የተቀላቀለ መሰለው ።

እጁን ታጥቦ የላቀች ሠራተኛ ያቀረበችለትን ምግብ ሲበላ ፣

"እህ ?! እንዴት ነው ? ትለምደው ይመስልሃል ?" አሉት ቀኛዝማች አንድ ሁለቴዬ እንደ ጎረሰ ።

"እንዲህ እንደ ዛሬው ከሆነ አያእተኝም ቀላል ነው"አለ እያላመጠ።

"አይዞህ በርታ! የከተማ ሰው ነቃ—ነቃ ይወዳል ። እኛም አደራ ብለነዋል ። ይረዳሃል " አለው ሞገስ ። ከሌሎች ቤተሰባዊ ጭውውቶች በኋላ ፣ ቀኛዝማች ምንዳዬን እውጪ አስጠርተው ፣ አበረታቱና ፣ "ደመወዝ እስኪሰጡህ ቀን— ቀን በምሳ ሰዓት እንዳይቸግርህ" ብለው ዐሥር ብር ሰጥተውት ሲሔዱ በጣም ደስ አለው ።

የበሯ የታች ማጠፊያ የተገነጠለው እዲቧ የምንዳዬ መኝታ ቤት ከግራ ከቀኝ ማድ ቤትና ዕቃ ቤት አማክለዋታል ። ዐልፎ ዐልፎ የተቀፋፈረ ወለሏ ውሃ ተርከፍክፎበት ተጠርጋለች ። በታጣፊ የሸራ አልጋ ላይ ፣ ሸማውና አመድማ ብርድ ልብሱ እንደነገሩ ጣል ተደርገዋል ። የቀን ውሎውና የተሰጠው የመኝታ ክፍል ስሜቱን ስላመሳቀሉት ፣ ሳይበላው እንዳከከና ሳይቆረቁረው እንደ ተገላበጠ ነጋለት ።

ከሊሴ ገብረ—ማርያም ትምህርት ቤት በስተምሥራቅ ፣ ራስ ናደው ሠፈር ውስጥ ከሚገኘው ከሞገስ መኖሪያ ቤት እስከ ጋራዡ ያለውን መንገድ ሁለት ሦስቴዬ ካሳዩት በኋላ እንደልቡ መመላለስ ቀጠለ ።

ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ የምንዳዬን አቀጣጠርና ያመጡትን ሰዎች ካወቀ ወዲህ ፣ በምንዳዬ በኩል አክብሮትና ውዴታው እንደሚተላለፍለት በመገመት ፣ በገባና በወጣ ቁጥር አየት ያደርገዋል ። ምንዳዬ ፈረንጁ የጋራዡ ባለቤት መሆኑን የሰማው ግን ፣ ከአዳሪው ዘበኛ ነበር ።

ኢጣልያዊነቱን እንደ ሰማ ሰውነቱን ወርር ቢያደርገውም ፣ "ይኸ ደህናው ጥልያን ቢሆን ነውዴ ፣ ቀኛማችም አይጠጉት ነበር ፣ አጅሬ እንዲህ ዋዛ !" ብሎ ራሱን ሸነገለና ፣ "እኔውም ሞኝ ነኝ ፣ እስቲ የሰው የሰብስቴ ጊዜ ፈረንጅ የት አገኘው ብዬ ነው መናደዴ? የኔ አባትንኳ ከሞተ ይኸው ስንትና ስንት ዘመኑ" አለ ከሕሊናው ጋር ሲመክር ።

ምንዳዬ የድካሙን ዋጋ አገኘ ። ከትልቅ መዝገብ ላይ ባውራ ጣቱ
ፈርሞ የመጀመሪያው ወር ደመወዙን 25 ብር ሲቀበል ፣ በጣም ከመ
ገረሙ የተነሣ "ተሳስተው ይሆን እንዴ" ብሎ ደግሞ ደጋግሞ ቆጠ
ረው ።

* * *

የምንዳዬ ባላሰቡት ሁኔታ ለቆ መውጣት ለወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ
የምሥራች ሆኖላቸው ስለ ሰነበተ ፣ "አንድ ማኢድ ወደቀ!" አሉ
በሸዋርካብሽ ፊት ። አይበጁኝም ከሚሏቸው መካከል አንዱ ካይ
ናቸው በመገለሉ ፣ አካላቸው ዘና ፣ ሕሊናቸው ቀና ማለት ቢጀምርም ፣
አንድ የተለመደ ጥርጣሬ ግን በአእምሯቸው ውስጥ እንደ ውሃ አዟሪት
መሽከርከሩን በመቀጠሉ ፣ "ይኸነዬኮ እኚህ ስንስኒያም ሰውዬ ሥራ
ዶየዋለሁ እያሉ እዚያቹ ጋለሞታቸው ጋ አስቀምጠውት ይሆናል ።
ዐይኔ ብቻ አይያቸውዪ እኔ ምን አሻኝ ፣ እዚያው ተሰባስበው
ይግማሙ" ይላሉ ። ሐሳባቸው ፈጥኖ ይለዋወጣል ። በአንድ እምነትና
ምክንያት ላይ ጸንቶ መሰንበት ይሳናቸዋል ። የአንዳንድ ምክንያት
ጠንቅ ደግሞ አእምሮ ውስጥ ሥር ሰዶ ስለሚደረጅ ፣ በቀላሉ አይነ
ቀልም ወይም አይኈለሰስም ። ስለዚህም ፣ ቂማቸው የማይፋቅ ፣ በቀላ
ቸው የማይቃለል ይሆናል ።

* * *

ሞገስ አምባቸው ፣ ከቀድሞዎቹ ሁለት ሚስቶቹ ፣ በመልክና በቁ
መናዋ የላቀች ፣ ያሳዩዋት የማይጠፋት ፣ የነገሯት የሚገባት ሚስት
በማግኘቱ ፣ 'ጣመኝ—ድገመኝ' እያለ ኑሮውን ተያይዞታል ። "አንዲት
ያልተማረች ቂል ባላገር አግብቷል አሉ ፣ ሰው ቢጤውን አያጣ" እያሉ
የዱሮ ሚስቶቹ የነዙትን አሉባልታና ወሬ ከጆሮውም አልጻፈውም።
ለሱ እንከን የለሹ ናት ። እንኳንና ዛሬ እንዲህ ብዙ ነገር ዐውቃና
ነቃ—ነቃ ብላ ቀርቶ ፣ ያነዬ ገና ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ዘንድ ሳለችም ፣

"ነይ እንሒድ እኔ ቤት ደርሰን እንምጣ!" ሲላት ፣

"ሆ! ኧረ ምን አረግ!—— ደሞ መዘዝ ዱሉኛ" ብላ ስታፍር ፣
"ቶሎ ደረስ ብለን እንመልሳለን — —" ብሎ ሲያባብላት ፣ "እኔ
እምቢኝ ፣ የሳቸው ነገር አይታወእም — —እግሬ ወጣ ከማለቱ
ቢሉኝስ" ስትለው ፣ "የሔዱት እኮ በጣም ሩቅ ቦታ ነው ፣ ሳይመጡ
እንመለሳለን ምንድን ነው አጉል መግደርደር!? ነይ እንሒድ" ብሎ
አባብሎ ሲወስዳትና መኪናው ጋ ደርሶ በሩን ከፍቶ ሲገባ ፣ እሱ
በገባበት በር በኩል የምትገባ መስሏት ቆማ ስትመለከት ፣ ቶሎ ብሎ

እጐኑ ያለውን በር ሲከፍትላት ፣ የበሩ ደፍ ቅልጥሟን ፣ ጉበኑ ራሷን ገጭ
ቷት ፣ ጭንቅላቷን ትከሻው ድረስ አስቀድማ ገብታ ፣ ቀሚሷን ሳትሰ
በስብና ሳታስተካክል ፣ ወንበሩን ሳትደገፍ ቀጥ ብላ ተቀምጣ ፊት ለፊት
ስታይና ፣ ፍሬን ሲይዝ ወደ ፊት ስትሽቀነጠር ፣ እንዲሁም እቤቱ
ገብታ ያየችው ልዩ ልዩ ዕቃ ብርቅና ድንቅ ሆኖባት ፣ "ይኸ ምን
ድን ነው ፣ ያ ምን ማረጊያችሁ ነው? — —" ስትል በነበረበት ጊዜም
ቢሆን ፣ ለሞገስ ዐይን ፣ ፍላጐትና ልብ ሙሉ ነበረች ።

አሁንማ ከጊዜ ወደ ጊዜ መልክና ደም—ግባቷ እንደ ለም መሬት
አዝመራ እያማረና እንደ መስከረም አደይ እያበበ ፣ የአካባቢውን ሰዎች
አኗኗር ፣ አለባበስና አቀራረብ እየለመደች ፣ ልጁም ታይታ የማትጠ
ገብ ያተር እሸት ፍልፍል መስላለት ፣ ሞገስ አሉባልታውን አንኳሶ
ቢኮራና ቢደሰት ምን ይጐድለዋል ?

ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ ፣ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየቀ
ንደረደሩ — — ምንዳዬ ፣ ሞገስና ላቀች ፊታቸውን ሳያቀጭሙብትና
የቤተሰብ ስሜት ሳይለየው ፣ እጃቸው እንደ ተዘረጋና መዓዳቸው እንደ
ሞላ ከአምስት ወር በላይ ቢቀመጥም ፣ አካላቱ በስቅቅታ ተበላ ። ቀኛ
ዝማች በሔዱ ቁጥር "እንካ እስኪ ይቺን ለሻይህ" እያሉ የደጎሙትንና
ከደመወዙም ያጠራቀማትን ይዞ 'ሰው ከማስቸገር ወደ ራሱ ቁራሽ መዞ
ርን' መረጠ ። እንዴት ብሎ እንደሚናገር ደግሞ ግራ ይገባዋል ። ይሉ
ኝታ ይፈታተነዋል ። መንገድ ለመንገድ "ዛሬስ እነግራታለሁ ፣ እኔ
ሌሎቹን ነውዬ ላኽችንስ አልፈራትም—እነግራታለሁ" ብሎ ይዘጋ
ጅና እቤት ሲገባ ደግሞ ፍርሃት ይተናነቀዋል ።

አንድ ቀን ግን ፣ "ዛሬስ ምንም ቢሆን እነግራታለሁ ፣ ብቻዋን
ብቻ ባገኘኋት" ብሎ ገባ ። ሳሎን ውስጥ ፎቴ ወንበር ላይ ተቀምጣ
ከልጅዋ ጋር ስትጫወት ደረሰ ። ከፊት ለፊቷ ተቀምጦ ያሰበውን ሁሉ
እጠር አድርጎ አማከራት ።

"ባየኸው ሲወድህና ሲራራልህ? እሱ እኮ ይኸን እንደ ውለታ
አይቆጥረውም" አለችው ።

"ሰው ተየህ በላይ ምን ውለታ ይውላል? የናትም ልጅ አያረ
ገው ።"

"ምን አረግንልህና? ለዚህ ለማደሪያው ነው ፣ ለባዶው ቤትና"
አለችው በፈገግታ ።

"ዋ — እቴ ሆዬ! እኔን ሆነሽ ባየሽው እንዳልልሽ ደግሞ አዶል!
ይህን ያክል ወራት ማ ያጋድዳል? ሳይበርደኝ — ሳይርበኝ — ሳይጠ
ማኝ — የሰው ፊት ሳይፈጀኝ — —"

"ላንተ ተብሎ አልተጋገረ? ለሞተ እንጀራ ምን ቁም — ነገር አለው ብለህ ነው? ይኸነዩኮ — — ተሳቀህ ነው፣ አይ ያንተ ነገር" ብላ በአዘኔታ አየችው።

"ቢሆንም! — ዋ — ላኸች! በየህ ባንድ ዓመት ዕድሜ፣ ስንቱን ያየሁና የታዘብኩት መሰለሽ? አሁን፣ አሁን፣ እያደር ለመድኩቲ ባየሽኝ ነበር እምረግጠውን መሬት ስፈራው! ዋ ካገር መውጣት፣ ዋ የሰው አገር ሰው መሆን! የዱር ዐውሬ ይብላኝ እንዳልኳቸው፣ ፈጣሪ አምላህ እናንተን ሰበብ ባይጥልልኝ፣ እንዴት እሆነው ነበር? እስቲ በይ ማን ነው? 'ይቺን እፍህ አድርጋት' ብሎ ደበቅ እርጎ እሚያጎርስ? 'እስቲ በይ ማነው ቤቱን ጠራርጉለት እያለ አይዞህ በርታ የሚል ሰው'" አላት ሆዱ እየባባ።

"አንድ ነገር የተናገርንህ ይመስላቸዋል። እሳቸው እንደሁ ጥቂት ይበቃቸዋል። ለማንኛውም እስቲ ሰንበት ቤልና — —" አለችው ውዴታን በሚገልጽ ቃና።

"የሳቸው አይቸግርም፣ ቀስ ብዬ እነግራቸዋለሁ። ቀኑ ሲበዛ ጊዜ ጭንቅ አለኝ። ሌላው ቢቀር ወስፋቴን እንኳ ብችል ብዬ ነውዴ—" አላት እንገቱን ሰበር አድርጎ።

"እንዲያው ተሳቀቅ ቢልህ ነው! — — ማታ ስትገባ መኪና አጥበህ፣ አታክልት ኮትኩተህ፣ ምን ላግዛችሁ ብለህ ነው። ኧረ መቼ ቀን ቂጥህ መሬት ነክቶ ያቃል?" አለችው በቅንነት።

ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ፣ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ — — —

ምንዳዬ ሰንበትበት ብሎ፣ ሠንጋ ተራ አካባቢ የሱ ቢጤ ባለ አነስተኛ ደመወዝ ሠራተኞች የሚመገቡበትን ምግብ ቤት ሁኔታና አካባቢ፣ የሚከፈለውንም የገንዘብ መጠን ነገራቸውና፣ ሆዱን ከውጪ አድርጎ፣ ማደሪያ ብቻ እንዲረዱት ባልና ሚስቱን በለዘብታ አዋያቸው። መሳቀቁ ስለ ገባቸው ሰነባብተው ፈቀዱለት።

እሱም፣ ሥራውንና አካባቢውን እያደር ስለ ለመደው፣ እንግዶች ሲገቡ መርቶ ቦታ ማሳየትን፣ ደንበኞች ከሆኑ ያለ ጥያቄ በፈገግታ ማሳለፍን ዐወቀበት። ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒም፣ "ኬሽቶ ብራቦ!" በማለት ንቃትና ትጋቱን ወደደለት። ሕድሩም ያለቃውን አስተያየት ተንተርሶና፣ የነሞገስን አደራና ጉትጎታ ለመወጣት፣ "አንቴ በጣም ሥራህ ትወዳል፣ ታከብራል። እኔውን እንዳንቴ የአመሰለ ጎበዝ ሰው እወዳሎ። ከዛሬ ጀሚርካ ለመካኒኮሽ ኪያቤን ዕቃን አቀባሊ ሆንካ ትሠራል" ብሎ ወደ ጋራዥ ክፍል ተላላኪነት አዛወረው።

ምዕራፍ ዐርባ አራት

መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ፣ ወደ አዲስ አበባ የመጡበትን ጉዳይ አጠናቀው ማር—እምባ እንደ ተመለሱ፣ ምንዳዬ ለባለቤቱ የላከላትን የከተማ ጥበብ ቀሚስና ኩታ፣ ለልጆቹና ለቸርነት የሰደደላቸውን ሙሉ ሙሉ ልብስ ሰጥተው፣ ለሳቸውም የገዛላቸውን ካኪ ኮት አሳይተው፣ ሁሉንም ካስደሰቱ በኋላ፣ የወሰዱትን ደብዳቤ ለማንበብ ቢሞክሩ፣ የሆሄያቱ ነባር ቅርፅ የተቀየረ ይመስል፣ ያንዳንዶቹ ተጥመልምሎና ተቆልሞ፣ አጥሮ ወይም ረዝሞ ሲያገኙት፣ "ይኸ ደሞ ማ እሚሉት ፊደል ይሆን?" በማለት ንባባቸውን ሲያቋርጡ፣ አንባቢውም ሆኑ ሰሚዎቹ ከተባለው ነገር አንዱም ሳይያዝላቸው 'ይድረስ' የ'አይድረስ' ያህል እየተነበበ አለቀ።

ቄሱ የመስተንግዷቸውን በልተውና ጠጥተው ወጣ ከማለታቸው፣ ልኬለሽና ቸርነት ልጆቹን ይዘው ወደ አካባቢው 'ራቦር' ጸሐፊ ቤት በረሩ።

ከትከሻው ጠበብና ከጭንቅላቱ ተለቅ ብሎ ወፈርፈር ያለው 'ራቦር' ጸሐፊ፣ ከቤቱ ደጃፍ ሰበሰብ ላይ ተቀምጦ አገኙት። ከቆሸሸ ልብሱ ጋር ከሩቁ ላየው፣ በጅምር የቀረ ድብኝት ይመስላል። የለየለት ስካራም ነው። ያው ስካሩ የኑሮውን ፀሐይ አሽቀልቁሎ የሕይወቱን ገሞድ አሰለሰላት። በሰከረ ቁጥር፣ ካለቃ እስከ ምንዝር፣ ከባለጉዳይ እስከ አጃቢ የሚያገኛቸውን ሰዎች ሙልጭ አድርጎ ስለሚሳደብ፣ እቤቱታ ያሰለቻቸው የወረዳ ገዢዎች በጻፉበት የማስጠንቀቂያና የቅጣት ብዛት ሲገመገም የሚሻሻልና የሚታረም ሰው ሆኖ ባለመገኘቱ ከሥራ ተሰናብቶ፣ የማጀቴና የአካባቢው መንደሮች ልዩ ልዩ ማመልከቻዎች ጸሐፊ ሆኖ ይኖራል። አብዛኛውን ጊዜ ካገሩ ከማር—አምባ አይወጣም።

እነ ልኬለሽ ደብዳቤውን ሰጥተው ከፊት—ለፊቱ ተቀመጡ። "ለውድ ባለቤቴ ለልኬለሽ፣ ለልጆቼ ለአሻጋሪ እና አጥላባቸው፣ ለውድ ጓደኛዬ ለቸርነት፣ እንደምን ከርማችኋል? እኔ በጣሙን ደህና ነኝ፣ እስከ ዛሬ ድረስ መጥቼ ያላየኋችሁ፣ ገና ባለመመቻቸቴ ነው። ሥራ መያዜን ከዚህ ቀደም አስጥፌላችሁ ነበር። ፈቃድ ስጡኝ ብዬ እንዳልመጣ ገና አዲስ ሠራተኛ በመሆኔ ነው። ሁለዜ ከሐሳቤ አትለ

ዩም ። ቀን በውኔ ሌት በልሜ ትታዩኛላችሁ ። በጣም ናፍቄአችኋለሁ ። እንደ እህልና ውሃ ነው የራባችሁኝ ፤ የጠማችሁኝ ። የሚያሠሩኝን ሰውዬ ፤ በሰውም ቢሆን አስለምኜ ፈቃድ ካገኘሁ ፤ ላንድ ቀን ጀምበርም ብትሆን መጥቼ አያችኋለሁ ። ስለኔ እንዲች ብላችሁ አታስቡ ፤ አይዟችሁ ፤ ጥቃት አይግባችሁ” የሚለው እንደተነበበ የልኬለሽ ዐይኖች አጤዙ ። ምራቋን ዋጥ አድርጋ ዐይኖቿን ከደን ስታደርጋቸው ጤዛው ኩልልታ ሆኖ ወረደ ። ፍቅር ፤ ምንዳዬ ፤ ትዝታ ፤ ም — ን — ዳ — ዬ ። የቧ እንባ ሳያባራና ፤ ቸርነት ዐይኑን ወረቀቱ ላይ እንደ ተከተለ ፤ ልጆቹ ሁሉንም ተራ — በተራ እንዳዩ ደብዳቤው ተነቦ አለቀ ።

ልኬለሽ ደስ ብሏት እንዳገሯ እንደ ሸንኩርት ውሃ ምንጭ እን ባዋን ለቀቀችው ። ቸርነት ደብዳቤውን ላነበበላቸው ሰውዬ ፤ “እስቲ ይቺን ለውሃሁ አርጓት” ብሎ ሐያ ሳንቲም ጨበጥ አደረገለት ።

እነ ልኬለሽ ተያይዘው እቤታቸው እንደገቡ ፤ በሉ እንግዲህ ተሳሳሙ ተብለው የታዘዙ ይመስል ፤ በልኬለሽ ጀማሪነት ተሳሳሙ ። ልጆቹ በደስታ ፈነደቁ ።

“ይህን የዛሬውን ደስታ ማ ያገኘዋል ?” አለች ዐይኗ እንባ እያረገዘ ።

“እስቲ እሱ ለራሱ ምን አለውና ነው እንዲህ ማረጉ ? በሰው አገር እየተንከላፈተ?” አለ ቸርነት ።

“የሱን ልብ ማ ያገኘዋል? እንዳይከፋን ብሎ ነው ። እነዚያ እነዚያ እምናአቸውንም ደስ አይበላቸው ብሎ ነው — ዋዛ መስሎሃል! ምንም ብሆን አለሁ ማለቱ ነው” አለችው ።

“ያጣንና የተቸገርን ይመስለው ይሆን እንዴ? መርሳትማ በየት ኛው አንጀቱ ይረሳናል? ምንስ ቢሆን ሚስትና ልጅ አይረሳ!?” አለ ቸርነት ለቀልድ ያህል እየሣቀ ።

“መስሎሃል! ሚስትነቱን አትይ! ተኔ አስበልጦ ነው እሚወድህ ። እንዲህ ወረኸት መላኩ ታልቀረ ፤ አሁን ምን አለበት እሱም እንደቀኛማይ ፤ ያን ኮቶግራፍ ሚሉትን ተነሥቶ ቢልህልን ፤ በትንሿ ትበአን ነበር ፤ ይኸ ትልልኡ ለሹሞቹ ነው መሰል?” አለች እየፈገገች ።

“እስቲ ደሞ ሰንበትበት ብለን እምናየውን በምን እናቀዋለን ። አቦ የሱ ሥራ!” አለ እየሣቀ ።

“ይኸ አባብይ መይ እመጣለሁ አለ እማምይ?” አለ አሻጋሪ የለበሰውን ጐመኔ ካኪ እያየ ።

“ቲነበብም አልሰማህ እንዴ ሽታዬ? መሰንበቻውን እመጣለሁኮ አለ” ስትል እንባዋ ወረደ ።

“ይቺ እማምይ ደሞ! ያልሰማሁ መስሎሻል? ምነው እያሣች ሆነን አብዬ ቸርነት ነግሮኝ!”

“ምን ብዬ ነገርኩህ አሻጋሪ? ፈቃድ ቲሰጡኝ መጥቼ አያችኋለሁ ብሏል ነው ያልኩህ!—አለያም እኔና አንተ ሔድ ብለን እናየዋለን!” አለ የምሩን በሚያስመስል አንደበት ።

“አቤት ይኸ አብዬ ቸርነት !!”አለ እየሣቀ ።

* * *

ቸርነት ፤ የራሱንና የባልንጀራውን ማሳ እያረሰ ፤ ልኬለሽና ልጆችዋ ሳይቸገሩ ፤ ጐተራዋ እንደ ሞላና ገበታዋ እንደ ከበደ ፤ ምድጃዋ ሳይቀዘቅዝና ማንም ወስላታ ቀና ብሎ ሳያያት ፤ ታፍራና ተከብራ ተቀምጣለች ።

አፈሣም ቢሆን ልቡ አላረፈም ። ምንዳዬ ባልታሰበ ቀን መጥቶ ጉድ እንዳያፈላበት እየሠጋና ውስጥ ውስጡን እየፈራ ፤ ከነቤተሰቡ እጃቸውን ሰብስበው አፋቸውን ከርክመዋል ።

መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ፤ ለምንዳዬ ቤተሰብ የወሰዱት ደብዳቤና ልብስ ፤ እጥፍ በእጥፍ ተጨማምሮበት ፤ ያልተባለው እየተባለና ያልተዛተው እየተዛተ ፤ ወሬው ውሎ ሳያድር ጃራን ተሻግሮ ዞን—አምባ ዘመተ ። ልኬለሽ ይህን በመስማቷ ፤ “እንዲህ እያሳመሩና እየጨማመሩ ያውሩለታ!” ብላ ካንገቷ ቀና ፤ ከልቧ ዘና አለች ።

ቸርነትም የሚወዱት እንዲያደንቁለት ፤ የሚጠሉት እንዲያዩለት ፤ ምንዳዬ የላከለትን ሙሉ ልብስ አዘወተረው ። አንዳንድ አሽሟጣጮችና ነገረ— ሠሪዎች ፤ “የሎሌነቱን ፤ የሚስትና የቤት ጠባኢነቱን፤ ጥብቆ ቢጤ ገዝቶ ላከለት ። ዋል አደር ብሎ ሚስቱን ቲቀማው ተጐኑ ያገኘዋል ። ‘ነፈዝ ባል የሚስቱን ውሽማ ይቀልባል’ እሚሉ ተረት ለካ አሰትም አዶል?” እያሉ አሰወሩ ። አሉባልታው ግን ፤ ከእርሱ በፊት ስንትና ስንት ጊዜ እየተወሩ እንደ ሞቱት አሉባልታዎች ሁሉ ፤ በየዕለቱ እየማቀቀ ሞተ እንጂ ፤ እንደ አንዳንድ ሽምድምድ ውሽቶች እንኳ ፤ የአሟሟት ወግና ግናዝ አልደረሰውም ።

የልኬለሽ ፤ የልጆቿና የቸርነት መንፈስ ግን ፤ በሚታፈስ እውነትና በምንዳዬ ይመጣል ተስፋ እየለመለመ — —ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ ፤ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ — — — ፍቅር ፤ ምንዳዬ ፤ ትዝታ ፤ ናፍቆት — — — — —ልኬለሽ — — — ምንዳዬ — — እነአሻጋሪ —— ቸርነት — — —

ምዕራፍ ዐርባ አምስት

ምንዳዬ ፣ ሠዐረ ተስፋ ጋብር የሰጠውን ያገለገለ ሰማያዊ ቱታ ለብሶ ከወዲያ ወዲህ ሲል የቆየ ሜካኒክ ሠራተኛ መሰለ ። በመጀመሪያው ወር የልዩ ልዩ መፍቻዎችና የመኪና ዕቃዎች ስም አልያዝህ እያለው አያሌ ቀናት ተቸገረ ። "ኪያቤ እንግሌዜ ፣ ፒንሳ ፣ ካቻ ቪቴ ፣ ላሜራ ፣ ሮታ ፣ ቺንጊያ ፣ ቸርኪዮ ፣ ክሪክ ፣ አሊዮ ፣ ባሌስትራ ፣ ኮሎ ፣ ራዲያቶሪ ፣ ኪያቬ ትሬዲቪ—ኪያቪ ኳቶርዲቪ ፣ ኪያቬ—ሡንዲቪ — —ሌባ ጎማ—"እያሉ ሲልኩና ሲጠይቁት መላ ቅጡ ይጠፋዋል ። በጥቆማ አሳይተውት ያቀረበውን ነገር ለይቶ ለማወቅ ፣ ቅርፅና መጠኑን ትኩር ብሎ እያየ የዕቃውን ስም በልቡ ደጋግሞ ይጠራል ። አንዱን መፍቻ "ሡንዲቪ ይባላል" ብለው አሳይተውት ከሆነ ፣ ያንን ሡንዲቪ ፣ ሡንዲቪ ሡንዲቪ በማለት ላይ ሳለ ፣ እንደገና "ፒንሳ ፓፓጋሎ!"ሲሉት፣ በሆዱ ፡"እምኑ ጣጣ ውስጥ ገባሁ ወንድሜ !አንዱን ሲሉት ሌላው፣ ይልና በአካባቢው ያገኘውን መፍቻ ሁሉ ሰብስቦ ፣ "ተየህ መኻል ትመርጡት ይሆን?" ብሎ ያቀርብላቸዋል ።

"ፒንሳ—ፓፓጋሎ ማለት ይኽ ነው" ብለው ነጥለው ያሳዩታል። እንደገና እንዳይጠፋው ስሙን ሲደጋግመው ፣ "ቢንሳ አባጋሎ" እስከ ማለት ይደርስና ፣ በመኻሉ ደግሞ ፣ አንዱ ሜካኒክ ሌላ መፍቻ ሲጠይቀው አዲሱን ስም ሲያሳድድ የመጀመሪያዎቹን ይዘነጋቸዋል ። በተለይም አንዳንድ ቀልደኛና ተረበኛ ሠራተኞች የምንዳዬን የዕቃዎች ስም አጠራር ሲሰሙ ከት ብለው ስለሚሥቁበት ፣ ውስጥ—ውስጡን ይናደድና የቀልድ መሆኑ ስለሚገባው ፣ እሱም ሣቅ እያለ ሥራውን ይቀጥላል ። መቼም ይሁን መቼ ፣ አብዛኛው ሠራተኛ ፒንሳን ፣ ቢንሳ ፣ ቪቴን ፣ ቤቴ ፣ አልዮን ወልዮ— — — ሲልና የተባለውን ትቶ ያልተባለውን ዕቃ እያቀበለ የተማረ በመሆኑ ፣ የምንዳዬ መሳሳትና መደናገር ያስከተለው ሣቅም ወዲያው አባርቶ ይረሳል ።

የሠራተኞች ቅንና የዋህ ልብም እንደ እንግልቱ ቆዳቸው ድድር፣ እንደ መጃጡ መዳፋቸው ሻካራ ሳይሆን ፣ እንደ ብርሃን ጨረር ሠርፆ የሚዘልቅና እንደ ላባቸው የሚንቆረቆር የወንድማማችነት ባሕሪ ሰንሰለትነት አለው ። ምንዳዬም ከቅን ልቦናቸው እውነትን ፣ ከንጹሕ ሕሊናቸው መተሳሰብና ፍቅርን ፣ ከግልጽ አንደበትና ልግስናቸው ፣ መቀ

ራረብና መተዛዘንን ቀሰመ ። ከመሰንበትም የገጠር አነጋገርና ግትርነቱ እየተሻሻለ ፣ የሠራተኞችን ባሕሪና ሁኔታ መላበስ ጀመረ ። የልዩ ልዩ ዕቃዎችንም ስም ፣ ቀድሞ እንደሚያውቃቸው ሞፈርና ቀንበር ፣ ድግርና ወገል ፣ ዋልታና ምሰሶ ፣ መንሽና ላይዳ—ከማወቅ ዐልፎ አንዳንድ የሚሠሩ ነገሮችን ፣ ማጠባበቅና ማላላትን ፣ መቆራረጥና ማቃናትን ፣ ቀስ በቀስ ለመደ ። ቀድሞውንም በእርሻና በተጨማሪ የጉልበት ሥራ የጠነከረ አካሉ ፣ በመንገድ ብዛት የከረረ ጡንቻና ጅማቱ ዛሬ ደግሞ ከብረታ ብረት ጋር በሚደረግ ትንቅንቅና ሥራ እየጠነከረ ፈረጠመ ።

የቀኛዝማች ውዴታቸው ሳይሆን የገንዘብ ድጎማቸው ፣ "ከእንግዲህስ ምንም አይል ፣ ራሱን እየቻለ ነው" በሚል ግምት ፣ "በአይዞህ በርታ" ተተካ ። በርግጥም የወር ደመወዙ ከዘበኝነት ጊዜ ክፍያው ጋር ሲነጻጸር ከሁለት እጥፍ በላይ አድጓል ። ሽቅብ ተንጠራርቶ እነ ቀኛዝማችንና ሞገስ እምባቸውን ለመጋበዝ ባይቃጣውም፣ እሱም በድረጃው ፣ በቢጤዎቹ ተጋብዞ መጋበዝንና ውለታ መመለስን ፣ ከዋል—አደርም ለወ/ሮ ደጅ— ይጥኑ "እስኪ ይቺ ለቡናሁ ትሁንሁ" እያለ ጨበጥ ማድረግን ጀመረ ።

ከቀኛዝማችና ከሞገስ ፣ ወይም ከሌላ ሰው ጋር ሲነጋገርም አንደበቱ ዘና ፣ አነጋገሩ ፈጠንና ኀላ ማለት ያዘ ። ስለ መኖሪያው ጉዳይ የማሰላሰሉ ነገር ግን እየጨመረ እንጂ ፣ እየቀነሰ ባለመሔዱ ፣ "እስከ መቼ ድረስ ሰው አስቸግራለሁ ፣ እንኳን ባዳና ዘመድም ቢሆን ይሰለቻል" በማለት አውጥቶና አውርዶ የራሱን ውሳኔ ወሰነ ።

በቅድሚያ ቀኛዝማችን አማከረና ላቀችንም አዋያት ። ሰውየው ሐሳቡን ደግፈው የመቋቋሚያ ድጎማ ሲሰጡት ፣ ላቀችም አንዳንድ የማሰናጃና የመመገቢያ ዕቃዎች አዘጋጀችለት ። ሞገስም የበኩሉን ሰነዘረ ።

ምንዳዬ ፣ ከአንድ የጋራዥ ሠራተኛ ጋር በደባልነት ለመኖር ቤቱን ለቆ ሲወጣ ፣ ከፍ ያለ ልባዊ ምስጋና አቀረበ ።

በበዓላትና በዕረፍት ቀናት ወደ ቀኛዝማች ቤት ሲሔድ ፣ ሚስትዮዋ ያቺኑ እንዳቅሙ የሚያደርጋትን ጫማ ፣ የሚለብሳትን የተተኳኮሰች ካኪ ልብስና ተራ ሸሚዝ ሲያዩ ዐይናቸው ይቀላና ፣ "ይኸ ጥፍራም ባላገር እከኩን አራገፈ አይደል ! እኔ ተጎዳሁዪ ፣ አዳሜማ ተጠቃቀመ ችብኝ ። እዚያ ስንቱ የለፋላቸው አሳረ—መከራውን ያያል ፣ ይኸ በደህና ጠጠር ጣይ አስጠንቁሎ ፣ ሰላ ብሎ ገባና ሰው ሆነ ። አንዳች ነገር አበስ ብያደርግባቸው ነውዪ ፣ እስቲ ምን አርጎላቸው ነው ፣ እሱን እዚህ ሥራ ዶለው ፣ እዚያ ደሞ ሚስትህ እርሻዋን ታሳርስ ማለታቸው ? ሙቻ

ታለሁዋ ! ያቺን መሬት አስመንጭቄ መቅኖ ባላሳጣው" እስከ ማለት ደረሱ ።

ሽዋርካብሽ ግን ምንዳዬ ሲመጣ ፣ ዐልፎ — ዐልፎ ልኩን ባልሳተ ድፍረት ፣ የሴትዮዋን ሁኔታ እየገመተች ታጫውተዋለች ። "እኔስ እንደሱ የሚያልፍልኝ መቼ ይሆን?" በማለት ራሷንም ፣ እምላኳንም ትጠይቃለች ። መልስ አታገኝም ፤ የሩቅ ተስፋም አይታያት ።

"እሁንማ ያዲስአባ ሰው መሰልክ ምንዳ?"አለችው ።

"ከዋል አደር የት ይቀራል?"

"እስቲ ለኔም ቀስ ብለህ ሥራ ፈልግና እሰው ቤት ዱለኝ"አለችው ዙሪያዋን አይታ ።

"በያ ደሞ ደህና ተንፈስ ያልኩትን ፣ እንደገና ጥርስ አስገቢኝ — —እኝህ ቤሽቲያ ዘመድሽ ነገሩን አዙረው የቡና ማከተሚያ ነው እሚያረጉኝ ። "

"እውነትም በሽተኛ "አለች ነገሩ ስላልገባት ።

ምንዳዬ ከት ብሎ ሣቀና ፣ "እኔማ ለጓደኞቼም ነግሬ ቢሆን አፈላልግልሽ ነበር — — አንቺ ግን" ከማለቱ ፣

"አይለፍልሽ ብሎኝም እንደሁ ፣ የላይኛው ጌታ ያቃል ። ላመድ ያለው ቂጥ ለኮርቻ አይሆንም ይባላል ፤ እዚሁ ዐመድ ላመድ ተርመጥምጠሽ ቅሪ ካላለኝ — —"

"ለምን አገሬ መልሱኝ አትያቸውም ። ምን ዕዳ አለብሽ!!"

"ኸረ በምን ሥራ አጣሀልኝ ! አበስ ገበርኩ! ለዕድሌም አላሳየው ፣ ይልቅ አንተ የወንድምነትክን ዋልልኝ! የኔን ዘመድ አታንሣ! ከዘመዱ ገዳይ ናት! መጨበጫም የላት ። አሁንማ እንዳለፈው ቅዳሜ ጣል አርጋኝ ፣ ባንዲት ጨርቅ ተጣብቄ ቀረሁ" ብላ እንባ ሲተናነቃት ፣ እዘነ ።

ምንዳዬ ሊጠይቃቸው በሔደ ቁጥር አንዳች ተስፋ ይሰማታል ። ባጋጣሚ ሴትዮዋ ሳይኖሩ የደረሰ ዕለት ብሶቷን ስትነግረው ቀለል ይላታል ። እሱ ግን ፣ ሆን ብሎ የሚመላለሰው ሴትዮዋን ለማበሳጨትና መሻሻሉን ለማሳየት ነበር ።

ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ግን ፣ እሱ የገመተውን ያህል አልተበሳጩም ። በተገናኙ ቁጥር ፣ "የኔ ጎርጊስ አዛዬን ነቀለልኝ" በማለት በሽንጋይ ፈገግታ ይቀበሉና ፣ "ደህና ነህ ወይ? ምነው መሰንበቻውን ጠፋህ?" ይሉታል ።

"ደህና ነኝ፣ ሥራው በየት አላውሶ! ፋታ አይሰጡ — —" ይላል ሥር— ሥሩን ግን "ደግ አሳቢ መሳይ!—መጥፎ ጊንጥ" እያለ ።

"ከማር——አምባ የመጣ ሰው አላገኘህም? ያቺ ልኬለሽ ደህና ናት? ትልክባታለህ?"

"ደህና ነች ። ታለፍ—ታለፍ እልክባታለሁ"

"እነኛ ልጆችህስ ልጄ? ናፍቆቱ እንዴት አርጓቸው ይሆን ?"

"ደህና ናቸው! እናታቸው እያለች ምን ይሆናሉ? ትልቁም እርፍ ይዞ ይወናከራል አሉ ። እኔ እሱን ሳህል አርስ ነበር"

"ታመጣታለህ ¡ አንተንም እዚሁ ሌላ ከጀለህ" አሉት በሰላቅ ድምፅ ።

"ምንስ ቢሆን እሷ አትሻልም ብለሁ ነው?"አለ የሚሉትን ለመ ስማት ።

"ምን ታረግ?—አንተስ ውሎህ ከነማን ሆነና? ደሞ ብለህ —ብለህ አትሻልም ወይ አልክ ? 'ወንድና ቢላዋ የሰባ ይወዳል' አሉ እቴዋ ሺምልጃሽ ። ሁሉም ቀሪ ነው ። የምር አይምሰልህ— እንዲያው ብቻ የቅልውጥ ውሃ ይጣፍጣል ይባል የለ" አሉ ኮስተር ብለው ። ልብ ለልብ ስለሚተዋወቁ፣ ዝም አለ ። "ምን ታረግ— ምን ታረግ!!አንተም እንደ ጌታህ ሌላ አስፈልጎህ ይሆናላ?! ለዚያች ለድሃም እዝጊሃር ያቅ ላታል ልበለውና ምን እንደሚል ልስማው ይሆን" ብለው ሊመልሱ ለት ካሰቡ በኋላ ካፋቸው ላይ መለሱት ። ምንም እንኳ ምንዳዬ በልኬ ለሽ ምትክ ሌላ ሴት ባይመኝም፣ ከባልንጀሮቹ ጋር መጠጥ ሲጠጣና የሩካቤ ፍላጐቱ ሲቀሰቀስ ፣ ሴት አዳሪ ቤት መሔድ ጀምሯል ።

"ሰው ፣ እህልና ውሃ በልቶና ጠጥቶ ዝም አይል ፣ አንዳይ ጉድ ተፈጥሮብን" ይላል እምሮቱን ለማርካት ከራሱ ጋር ሲዶልት ። ሆኖም የቤተሰቡን ናፍቆት ሊቋቋምና ብቸኝነቱን ሊያቃልልለት አልቻለም ። ስለዚህም ፣ ምን ማድረግ እንዳለበት ሲያወጣና ሲያወርድ ፣ ጊዜው እንደ ምስኖ ውሃ እየፈሰሰ ፣ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደ ረደሩ — —ምንዳዬም ከአዲሱ ኑሮና ሥራ ጋር እየተለማመደ ፣ አንድ ዓመት ነጎደ ።

ምዕራፍ ዐርባ ስድስት

ቀኛዝማች ፣ ቢጤዎቻቸው የሚያከናውኑትን የእንካ—በንካ አኗኗርና ለማደግም የት ጨበጥ ፣ እንዴት ረገጥ ማድረግ እንደሚገባቸው በይ በልጥ እየገባቸው ሔደ ። በተለይም ገንዘባቸውን እንዴትና ለምን እንደ ሚያወጡና ሒሳባቸውን ለማን እንደሚያካፍሉ ስላወቁበት ፣ ከሌሎች ጋር የጀመሩት ወዳጅነት እየተጠናከረ ፣ ከአቶ ወርቅነህ ጋር የነበራቸው ግንኙነት ሳያቤኑት ላላ ። በዚህም አቶ ወርቅነህ መዘውር ቀደም ሲል እንደ ተመኙት ሳይጠቀሙና ቀኛዝማችም ወደ ወይዘሮ ደጅ— ይጥኑ የመሔዳቸው ልምድ ከሠልስት ወደ ሳምንት እየረዘመ ፣ እጃቸውም እያደር በማጠሩ የአቶ ወርቅነህ የጥርጣሬ ጥንስስ መብላላት ጀመረ። ሆኖም "እስቲ ለማንኛውም ዋል—አደር እንበል ፣ የፍቅርም የጥላቻም እያደር ይለያል" ብለው ለጊዜው ታገሡ ። ነገር ከያዙ ቶሎ አላምጠው አይውጡም ።

የቀኛዝማች የወቅቱ ተፍ—ተፍ ግን ፣ እንደ ቀድሞው ለምንዳላ ብትና ዳሌ ፣ ለሚያረገርግ ቂጥና ገላ ብቻ መሆኑ ቀርቶ ፣ ለተጨማሪ ሀብትና ንብረትም ስለነበር ፣ "ሲያመቸኝ ሲያመቸኝ መሔዴን አልተ ውኩ ። እህሉን ከማር—አምባ ፣ ጮማውን ካዲስአባ አላጓደልኩ ። የቤቲ ቱም ይኸን ያህል አልተንቀባረረች ፣ በላይነህ የብር መውቂያ አው ድማ አለው ያለው ማን ነው? አይ ካለች ፣ እዚያው ማጀቴዋ ልትመ ለስ ትችላለች" አሉ የአቶ ወርቅነህ ቅሬታ የስሚ ስሚ ሸው ስላላቸው የኔንም ወስዳችሁ አድርሱልኝ በሚል አኳኋን ። በሚገቡበት ትላል ቅም ሆነ መካከለኛ ሆቴል ሁሉ የሴት አዳሪው ብዛትና ዓይነት ፣ የቀኛዝ ማችን ሴሰኛ ልብ በምርጫ ስላንበሸበሸው ፣ በጉዳያቸው ጣልቃ — ጣልቃ ቀልባቸው ያረፈባትንና ስሜታቸው የጓጓላትን ሴት ለመገና ኘት ፣ የሥራ ደረጃም ሆነ የዕድሜ ጸጋ ክብር አላወካቸውም ።

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ ስለ ኑሯቸው ይበልጥ ማሰላሰል የያዙት ፣ ከላቀችና ከምንዳዬ አንዳንድ ስጦታ መቀበል ከጀመሩ ወዲህ ነበር ። "እንዲህ እዚያ ታች ወርጄ አረፍኩታ ! ሰው ተገዛ ሎሌው ርዳታ ከተቀበለ ወዲያ ምን መላ አለው" ብለው ይተክዙና "እልሄን ሳልወጣ አልሞት" በማለት ከንፈራቸውን ይነክሳሉ ።

ሞገስ የወ/ሮ ደጅ—ይጥኑን የቀድሞ አኗኗርና ጠባይ ከገዛ ባለቤቱ ከተረዳ በኋላ ፣ "እኝህማ ከሴት አዳሪ በምን ይሻላሉ? እኔኮ

ከቀኛዝማች ሌላ ምንም ሰው እሚያስጠጉ አይመስሉኝም ነበር” በማለት እቧንም እያደር ሊያባልጓት ይችላሉ ብሎ በመጠርጠር፥ ሴትዮዋ ዘንድ በየጊዜው እንዳትሔድ፥ ከሔደችም ቶሎ ደርሳ እንድትመለስ በጥብቅ አስጠነቀቃት። ታዝባ እግሯን ብታሳጥርም፥ እጅዋ በምንዳዩ በኩል መዘርጋቱን አላቋረጠም።

* * *

አቶ ወርቅነህ መዘውር በያጋጣሚው ሁሉ፥ ስለ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ የለየለት ጥብቅና ቆመው፥ ቀኛዝማችን በለሰለሰ ምላስና በሰላ አንደበት መሞገቱን ተያያዙት። ሴትዮዋንም፥ “አትሞኚ፥ ቶሎ ቶሎ ግፈፊ፥ እንዲህ ያለውን ሰው፥ እያባበሉና እያሣሣቁ ካልጋጡት፥ እጁ በቀላሉ አይፈታም። አሁንማ ብዙ ነገር ዐውቀዋል” በማለት ብዙ ነገር አማከሯቸው።

የሴትዮዋ ተስፋ እንሰራራ። ተበደልኩ ብሎ ማማረርን፥ ቀሩ ብሎ መበሳጨትንና ቀኛዝማች ሲመጡም ማበጥ መቆጣቱን እርግፍ አርገው ተዉት። እንዲያውም፥ “ተንግዲህስ ወዲያ አልሞኝም” ብለው በአካልና በምላሳቸው ለመጠቀም ታጥቀው ተነሡ።

ጊዜም አላጠፉ። በጣፈጠ መዓድና ቀልብን ጠፍሮ ከጉዳይ በሚያዘናጋ ያልጋ ላይ ድሪያ የሰውየውን ነፍስ ሲኮረኩሯት፥ የቀኛዝማች ነፍስ እየተክለፈለፈች ሰተት ብላ ወጥመድ ገባች። ማ ሊለቅ! ከዚያማ እንደበታቸው ለእሺታ፥ እጃቸው ለስጦታ ተዘረጋ። በጥቂት ወራት ውስጥ አነስተኛ ምድረ—ግቢ ያለው ባለሁለት ደጃፍ ቤት ተገዛ። ‘እስተዛሬም ተታልያለሁ!—እንግዲህ አንድ አልኩ’ አሉ በልባቸው ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ። አቶ ወርቅነህ መዘውር ነገሩ በሳቸው ጉትጎታና ብርታት ብቻ የተፈጸመ ለማስመሰል፥ “ቀደም ብዬም ተናግሬ ነበር። እንዲህ ያለውን ሰው ቀስ ብሎ በዘዴ ነው ማለብ፥ ‘መጀመሪያ የቂጤን አለች’ አሉ ዝንጀሮ። ይህን የመሰለ ደህና ቋሚ ንብረት ከጨበጥሽ፥ ከእንግዲህ ወዲያ ደግሞ፥ እንደ ምንም በርትተሽ መቋቋሚያሽን ትመነዳድቢና፥ ከዚያ በኋላ ደግሞ ይመከርበታል። ያነዬ ታዲያ ገሸሽ እላለሁ ቢሉ፥ አንቺም ዘወር ነው። እንዳንቺ ያለ መልከ—መልካም የሰው እጅ አይቶ አይኖርም። ባታውቂበት ነው እንጂ ለብዙ ሰው ትተርፊ ነበር። ስንትና ስንት ጥሪት ታበጂ ነበር” በማለት የበርትተሽ ግፈፊ ምክራቸውን ሥራዬ ብለው ተያያዙት። እጅሬትም፥ “አሁንማ ዐውቄበታለሁ፥ እስተዛሬም የመካሪ እጦት ነው” በማለት ጅምራቸውን ገፉበት።

ካዛንቺስ ከአስፋወሰን ት/ቤት ማዶ ያስገዙትን ቤት እንደ ነገሩ አሳድሰውና አንዳንድ ዕቃዎችን አስገዝተው ሲገቡ፥ ከፍተኛ የድል አድራጊነት ኩራት ተሰማቸው።

ቀኛዝማችም ማንነታቸው ታውቆ፥ “መጡ እንዴ? ሔዱ እንዴ?” በማይባሉበት አካባቢ እንደ ልብ ሔድ መለስ ማለቱን ቢወዱትም፥ ሴትዬዋ አቶ ወርቅነህ ግቢ በነበሩበት ጊዜ፥ ማንም እንደልቡ ገብቶ ሊያነጋግራት አይችልም ብለው ስለማያስቡ፥ አንዳችም ጥርጣሬና ቅናት ዳብሷቸው አያውቅም ነበር። አዲሱ መኖሪያ ግን፥ ቅናትና ጥርጣሬ ፈጠረ። ቀልባቸው መከፈል፥ ልባቸው መሸበር ጀመረ። በተለይም ቤቱን በመግዛት ረገድ የወሰዱት ያልተብላላ ፈጣን ውሳኔ፥ ጸጸቱ እየጠዘጠዘ ፋታ ነሣቸው። “ወይኔ በላይነህ! ከነዘመዱ ተመሳጥራ ሥራዋን ሠራች አደል። ይቺ መልቲ፥ ለካ እንዲያ አለቃቅሳና ሰባብካ ያጣደፈችኝ ለብልሃቷ ኖሯል!ዋ አለማወቅ! የዋዛ ሰው መስያታለሁ፥ አንድ መላ ይበጅላታል” በማለት የግል ጠባቂ ለማስቀመጥ አሰቡ። ይህን መላ ማጀቴም ተጠቅመውበታል። ልዩነቱ የማጀቴው ከውጪ ሆኖ የሚሰልል መሆኑ ነበር። ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ግን፥ የሚሰልላቸውን ሰውዬ እንዳወቁ፥ እየት—መዘን አድርገው፥ በመጀመሪያ ክርሱን ጠቅጥቀው ምላሱን በስብከት ይሰንጉና በኋላም በጥቅም አርጩሜ ይነዱት ነበር።

ሴትዩዋ የማጀቴው ኑሯቸው በዐይነ—ሕሊና ከመታየት ዐልፎ ውል አላቸው። ያውም ብዙ ያዩና የለመዱበት ውልታ። ቀን በጥየቃ ሰብበና ማታ በጨለማ ተገን ከሚገቡት ወዳጆቻቸው ያገኙት የነበር ልዩ ልዩ ጥቅም፥ እንደገና ጐልቶ ታያቸው።

* * *

ወ/ሮ ደጅ— ይጥኑ አዲሱን ቤታቸውን ወደዱት። “በየሀ ላይ አንድ እንዳልኳት ሆና የምታድር ሠራተኛ ባገኝ፥ እንደ ምንም ብዬ ነፍስ እዘራ ነበር” ብለው ወይዘሮ መንበረን አማከሯቸው። ተግባቡና ተሳካላቸው።

ቀኛዝማችም አውጥተውና አውርደው፥ ቢበድሉት የሚናገር፥ ቢያጠቁት የሚቆረቆር ሰው የለውም የሚሉትን ድሃ ገበሬ ከሣር—አምባ አስመጥተው፥ “ሰው ጥሩ ነው፥ ብቻሽን ስትሆኚ እንዳትፈሪ ብዬ ነው። መደፈርም ይኖራል። ማጀቴ ቢሆን አሳብ አይገባኝም ነበር። እዚህ ግን ማን ያውቅሻል” ብለው ጠባቂ አኖሩ።

ሆኖም ፣ በሦስትና በአራት ወራት ጊዜ ውስጥ ፣ ዐይን ከጣሉባቸው የአካባቢው ወንዶች መካከል ያወቀበት እግሩን አስልቶና ጊዜውን አጢኖ ጐራ ማለት እንደ ጀመረ ፣ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ጠባቂያቸውን በጣፈጠ ፍርፋሪና ባደረ ቅራሪ እየሸነገሉ ፣ ምላሱን ቀየዱት ። ቀኛዝማች ሲጠይቁት ግን ፣ "እኔ እንዲህ ያሉ ሴት አይቼም አላቅ! እንኳን ሰው ወፍ ዝር አይልም" ብሎ የሴትዮዋን ታማኝነት ይገልጽላቸዋል። እሱ ግን ፣ 'እንደ ገበያ አህያ ዐሥሯን ሲያሸቱ ዕድሜያቸውን ፈጁት' ይላል በልቡ ።

የገጠር ደመወዙ እስከ ረፋድ የማታቆይ ማሳ ስትሆን ፣ ያቺንም ከመጋዞ መሬት ጋር የሚያርሳት ልጁ ነበር ።

ምዕራፍ ዐርባ ሰባት

ምንዳዬ ሁለተኛ ዓመቱን እንደ ጨረሰ ፣ የግርግሬ አንጋሬ እምታሀል ልሙጥ ቆርቆሮ ፣ የሸራ ወይም የጐማ ቅዳጅ ያነጥፍና ከተበላሸ መኪና ሥር ፣ በጐኑ ወይም በጀርባው ተኝቶ የላላውን አጥብቆ ፣ የተሰበረውን ቀይሮ ብቅ ሲል ፣ የተለበለበ እንጨት ይመስላል ። እንደተቀጠረ ሰሞን ያደረገው ድርጊትና የፈጸመው ስሕተት ሁሉ ትዝ ሲለው ብቻውን ይንከተከታል ። ሠራተኞቹ በዘበኝነቱና ከዚያም ወዲህ መፍቻ አቀባይ ሆኖ ሲሠራ በነበረበት ጊዜ ያደረገውን የቶሎ ዐውቄ ልመስገን ጥድፊያ እያስታወሱ ሲሥቁበት እሱም አብሮ ጦሽ ይላል ። በተለይም አንድ ጊዜ አንዲት ተጠግና የቆመች ፊያት 1500ን በውሃ አጥቦ በናፍታ እንዲወለውላት ታዝዞ ሲሠራ ፣ ሠራተኞቹ ሆን ብለው ይጠቃቀሱና መኪናይቱን ከበስተኋላ ሲገፏት ቀስ ብላ መንሸራተት ትጀምራለች ። ምንዳዬ ደንግጦ እመር ብሎ ከውስጧ ይወጣና ፣ ከፊት ለፊት ቀድሞ ሊያቆማት ይሞክራል ። ቦታው ትንሽ ቁልቁለታማ ስለነበር ፣ ከአቅሙ በላይ ትሆንበታለች ። ሠራተኞቹ ከያቅጣጫው ሲሥቁ ፣ "አንድ መላ በሉዩ ፣ እኔ ልለቅላችሁ ነው" ይላል ።

"በርትተህ ያዝ እንጂ ! ብትጋጭስ?"

"ምንዳ! ዐይኑ እያዬ — — ይዳጥላችኋል ! መልቀቄ ነው!" ሲል፣ እየተሣሣቁ ይረዱታል ። ያን ዕለት ማታ አብሮ ሲሥቅ አመሸ ።

ከሥራ ሰዓት ውጪ አብዛኛዎቹ የያዙትን ይዘው በየመጠጥ ቤቱ ይሰገሰጋሉ ። ቀን ጉልበታቸውን በሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ሲያስመጥጡ ይውሉና ፣ ማታ ማታ ደግሞ ገንዘባቸውን በየመሸታ ቤቱ ሲከሰክሱ ያመሻሉ ። ንዴትና ብሶታቸው በመጠጥ የሚቃለል ይመስላቸዋል ። ንግግራቸው ሁሉ አጭርና ቁርጥ ያለ ሆኖ ፣ ከወደዱ መሬት ፣ ከጠሉ ሬት ናቸው ። የበቀላቸው ክንድ አያላውስም ።

ምንዳዬ ከልዩ ልዩ ሠራተኞች ጋር ባወራ ቁጥር ፣ አንዱ ስለሌላው ዐመል እየነገረው ፣ ካሚታና ካሉባልታው ፣ ከቀልድና ከጨዋታው ስለ አካባቢው ሰዎች ጠባይ አያሌ ነገር አወቀ ። ሲኞር ካርሎና ወኪሎቹ የሚያቀርቡና የሚያርቁት ፣ የሚጠቅሙና የሚጎዱት ሠራተኛ እንዳለም ተገነዘበ ። ከሠራተኞቹም መካከል እነ ማን በጐሪጥ እንደሚ

ተያዩና እነ ማን እንደሚቀራረቡ አስተዋለ ። እሱም ፣ "ያጐረሰ ጎሠጎሠ፣ እጅ ያሳጠረ ጠሙን አደረ" የሚለውን የሠራተኞች ዋዛ መሳይ እባ ባል አጢኖ ፣ ከፍ ብሎ ሕድሩን ፣ ዝቅ ብሎ የሱን በታቾች መጋበዝ ለመደ ።

በቀልድም ሆነ በቁም — ነገር ምንዳዬና ሠዐረ ይቀራረባሉ ። የቅርብ አለቃው ቢሆንም የመግባባታቸው ደረጃ ቀስ—በቀስ እያደገ በሔመዱ ፣ ባልንጀራነት መሠረቱ ።

"ይኽ አምሐራይ ትንሽ ወንድምዬ ይመስለኛ ፣ ታናሽ ወንድ ምዬ እንደዚ እንደ ምንዳይ ሕርኩት ነበረ" በማለት እያሞገሰ ይወ ደዋል ። ሁለቱ ስለየትውልድ መንደራቸው በሚያወሩበት ወቅት፣ ምን ዳዬ ላይ ላዩን ሲያጫውተው ፣ ሠዐረ ግን ፣ ያየውንና የሚያውቀውን ሁሉ ልቡን ከፍቶ ይነግረዋል ። ልዩነታቸው እዚህ ላይ ብቻ ሲሆን፣ በሌላ በኩል ግን ይግባባሉ ። ሲጠሉም ሆነ ሲወዱ ተመሳሳይነት አላቸው ።

ቅርበታቸው እያደር በመጨመሩ ጓደኝነታቸው ዳብሮ ምስጢር መጋራትና ብሶታቸውን መወያየት ጀመሩ ። ምንዳዬ የሱንና የባላን ጦቹን ጉዳይ እንደ ግላዊ ምስጢሩ ስለሚቆጥረው አውርቶለት አያው ቅም ።

ሠዐረ ብዙ ማውራት አይሆንለትም ። ለጋስ ነው ። ከፍ ያለ የሜ ካኒክነት ችሎታ ቢኖረውም ፣ 'የሥራና የችሎታዬን ያህል አይከፈለ ኝም' በማለት ዘወትር ይማረራል ። መጠጥ የምሬት መርሻና የብስጭት ማቃለያ አለመሆኑን ቢያውቅም ፣ ለጊዜው ያረሳሳል በሚል ሰበብ ፣ ከሥራ እንደወጣ ወደ መጠጥ ቤት ጐራ ማለትን ያዘወትራል ። ያነዬ እንደበቱ ተከፍቶ ምላሱ ይፍታታል ። ሕሊናው ውስጥ የሚያመረቅዝ ቁስል ያለ ይመስል ፤ በሰከረ ቁጥር በቀልና ጥላቻው ጐልተው ይወ ጣሉ ። ፍርሃትና ተለማማጭነት አይታዩበትም ። ምንዳዬንም ፣ "አንቴ ሁሉጊዜ በክእለትካ ተአመን ፣ ዕውቀት ያለህ ሰው ከሆንካ ፣ ከመ ንም በታች አይትሆንም ፣ አይዞኻ ፤ እኔ እሚያውቅ ያለሁ ነገር ሁሉ እሳ ይሃል ፤ ከስተምህረካዬ ንመንም አይትፍራህ" ብሎ የሚያውቀውን እያሳየና የሚጠይቀውን እየነገረ ፣ ከበሰለ ዕውቀትና ችሎታው ደረጃ በደረጃ አጋራው ። ምንዳዬ ካደገበት ኅብረተሰብ የወሰደውን አብል ልቶና አጠጥቶ የማደግና አደግድጎ የመኖርን ጠባይ በሠዐረ ግፊትና ምክር ቀስ በቀስ እየቀነሰ ፣ በራሱ ልፋትና ችሎታ ተደላድሎ የመቆ ምን አዲስ ጠባይ ፣ ገና ድክ—ድክ ከምትለው ዕውቀቱ ጋር ተቀበለ።

* * *

ሠዐረ በኤርትራ ጠቅላይ ግዛት ፣ በሐማሴን አውራጃ ፣ በደቀ— ተሸም ወረዳ የወከድባ መንደር ተወላጅ ነው ። በጣሊያን ጊዜ ፈረን ጆቹ ለሙን የእርሻ መሬትና አካባቢውን ፣ ከአገሬው ሕዝብ በግ ዴታ ነጥቀውና ነቅለው የፈለጉትን ያህል መሬት ይይዙ ነበር ። አቤት የሚባልበት ሸንጎ ፣ ፍትሕ የሚጠየቅበት አደባባይ አልነበረም። የነሠዐረ መንደርም በለምነቷና በአካባቢው የተፈጥሮ አቀማመጥ ምቹነት የተነሣ ፣ አያሌ ጣሊያኖች ዐይናቸውን ጣሉባት ። ተቀራመ ቷት ። የነሠዐረ ቤተሰብ መሬትም አንድ ኢጣሊያዊ እጅ ገባ ። ጣሊያ ኖቹ ያወጡት ሕግ ፣ ራሳቸውን ጠቅሞና ተከሎ ፣ አገሬውን የጉልበት ሥራ አገልጋይ የሚያደርግ ነበር ።

ኢጣሊያዊው ከዐፅመ ርስታቸው ከነቀሏቸው ሰዎች መካከል አንዳንዶቹን መርጦ በእርሻ ሥራ ላይ ሲያሠማራ ፣ ሌሎቹን ደግሞ የምርቱን ውጤት አሥመራ ወስደው ለፋብሪካና ለግለሰብ እንዲያደርሱ ደለደላቸው ። ቀሪዎቹ መንደርተኞች ግን ፣ በሐበሻና በጣሊያን የመኖ ሪያ ክልል ወደ ተከፈለችው አሥመራ ገቡ ። የሠዐረ አባት ለዕለት ጉርስ በማትበቃ ክፍያ በሚገዛቸው ኢጣሊያዊ ርግጫና ጡጫ እንዲ ሁም በሚያሳየው ትዕቢትና በሚያደርሰው ሥቃይ ተማረሩ ።

አንድ ቀን ሌሊት ፣ የጣሊያኑን የስንዴ መጋዘን እሳት ለኩሰው በት ጠፉ ። በዚያን ዘመን ልጅ የነበረው ሠዐረ ፣ እናቱና እኅቶቹ ታስ ረው ሲገረፉና ላንድ ዓመትም በነጻ እንዲያገለግሉ ተፈርዶባቸው በግፍ እየተንገላቱ ሲሠሩ አይቷል ። አባቱ ግን አውሬ ይብላቸው ፣ አሞራ ይንጫቸው ሳይታወቅ የውሃ ሽታ ሆነው ቀሩ ። ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ ሲፈስም — —ተኩላ ለቀበሮ አቀበለች ፣ እንግሊዞች በጣሊያኖች እግር ገቡ ። የከረመው መጋዝ ባዲስ መቀርጠፊያ ተተካ ። ዓመታት አለፉ ። አንዱ ባለሥልጣን በሌላ ሲተካ ፣ ጣሊያኖቹ ከሕዝቡ የነጠ ቁትን የእርሻ መሬት ግዙን አሉ ። አቤቱታ ሰሚና ፍትሕ ሰጪ አልነ ረም ። ውሳኔ ተሰጥቶ ትእዛዝ ተላለፈ ።

መንደርተኞቹ የገዛ ርስታቸውን እንዲገዙ ፣ አለበለዚያ ለሌላ ገዢ እንደሚሸጥ ተነገራቸው ። የጥቅም ተካፋይ ሐበሾችም አብረው አረጠ ረጡ ። ግፍ የገዘገዛቸው መንደርተኞች ተሰብስበው መከሩ ። እምቢ ቢሉ ማምለጫ ፣ አቤት ቢሉ መደመጫ አልነበረም ። የፍትሕ ጉሮሮ ታን ቋል ። እናም የገዛ መሬታቸውን ለመግዛት ተገደው ተስማሙ ። የተ ገመተውን ብዙ ሺህ ብር በሦስት ጊዜ ክፍያ ከፍሎ ለመጨረስ የግ ዴታ ውል ገቡ ። የሠዐረ ቤተሰብ ግን ፣ በግዢው መዋጮ ላይ ለመ ካፈል ሳይችል ቀረ ። እሱም በዚሁ ተበሳጭቶ ሥራ ፍለጋ ወደ አሥ

መራ ይሔድና ከከተማው በስተሰሜን ትንሽ ወጣ ብሎ ፣ በአንድ ኢጣሊያዊ የጡብ ፋብሪካ ውስጥ በቀን ሃምሳ ሳንቲም ይቀጠራል ።

ኑሮ እየመረረውና ጭቆና እያንገሸገሸው ብዙ የሥራ ቦታ ቀያየረ። በኋላም ጋራዥ ውስጥ ተቀጥሮ ጥቂት ዓመታት ከሠራ በኋላ በ1954 ወደ አዲስ አበባ መጥቶ ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ጋራዥ ተቀጠረ ። ይህንና ሌሎችንም የመከራና የደስታ ትዝታዎቹን ለምንዳዬ አጫውቶታል ። "ወዬ ጉድ! ለካ ከኔም የባሰ አለና! እህ! ካሉ ስንት ጉድ ይሰማል" ብሎ በአዘኔታ ራሱን ነቅንቋል ።

ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ ፣ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ ። — — —

ምዕራፍ ዐርባ ስምንት

ስንሰለቱ እንደ ከረረና ፣ ቀንበሩ እንደ ከበደ የሠራተኛው የድካም ውጤት ሰተት ብላ ወደምትገባበት ትገባለች ። አራሹም ፣ ቀጥቃጩም ከሞፈርና ከሞተር ጋር ይተናነቃሉ ።

ሠዐረ 'የሠራተኛ ማኅበራትን ከሚያቋቁሙ ሰዎች ጋር በድብቅ እየተገናኘ ይመሳጠራል' የሚል የስሚ—ስሚ ወሬ ከአሠሪ ወኪሎች ዘንድ በመድረሱ ፣ 'ሳይዘገይ እርፍደሃል ፣ ሳይለግም ሥራ በድለሃል ፣ ሲጠግን መሣሪያ ሰብረሃል ፣ አለቆችህን ገላምጠሃል' በሚል የሐሰት ክስና በሥልጣን ኃይል በመጠቀም ፣ ደመወዙን እየቆረጡ አበሳጩት። ቅጣቱ እየጨመረና ጥቃቱ እየከረረ ሔደ ።

ክፉኛ በተበሳጨበት አንድ ዕለት ፣ ከምንዳዬ ጋር ወደ መጠጥ ቤት ይሔዱና ሠዐረ አከታትሎ ይጠጣል ። ያም ቢሆን አልሰነፈ ። እየተዘዋወሩ ሲጠጡ ካመሹ በኋላ የሞቅታቸው ደረጃ ከፍ እንዳለ ፣ አዘውትረው ወደሚገቡበት ቡና ቤት ይገባሉ ። ይጨምሩበታል ። በመኻሉ ሠዐረ ወዳጁ ከሌላ ወንድ ጋር ስትሣሣቅና ስትዳራ በማየቱ ደሙ ይፈላና አፉ እንዳመጣ መሳደብ ይጀምራል ። ምንዳዬም አብሮ ደሙ ፈላ ። የሠዐረ ደም እንደፈላ አልቀረም ። ግብግብ ገጠመ ። ሁለት—ሁለቱ ተዬ በደህና ቡጢ እንደ ተዳቁ ፣ ሠዐረ የተጣዩን አንገትጌ ይዞ ከወደራሱ ወደ ጐንና ወደ ኋላ እየተለጠጠ ፣ በጭንቅላቱ የሰውዬውን አፍንጫና ከንፈር ሁለት ሦስቴ አላትሞ ሲያደማው ፣ ሰውዬውም ያንኑ ያህል ደህና አድርጎ መደወተው ። ሠዐረ እያጠቃ ሰውዬው እየተከላከለ ሲናረቱ ፣ የዚያኛው ሁለት ባልንጀሮች ገላጋይ መስለው ተቀላቀሉ ። ዳር—ዳር ሲል የቆየው ምንዳዬ "አባ ገላግሌ !" ብሎ እንደ ቀትር እባብ ሲወረወር በቅድሚያ አንድ ቡጢ ቀመሰ ። ወገቡን ሰበር ፣ አንገቱን ቀርቀር አድርጎ ፣ በሚያውቀው የትግል ዘዴ ሰውዬውን ሽቅብ አጉኖ ከመሬት ደባለቀው ። አልተነሣም ። ሌላው ሰውዬ ግን ፣ የዋዛ ዱለኛ አልነበረም ፣ በቡጢ አጣደፈው ። ምንዳዬ የሚያዋጣው መስሎት በዚያቹ በዘዴው ሽቅብ አጉኖ ከመሬት ሊደባልቀው ሲል ፣ እላዩ ላይ ተጣብቆ ሙጭጭ አለበት ። ጎንበስ ብሎ አራገፈውና እላዩ ላይ ተከመረበት ። ጥቂት እንደ ተቦጣቦጡ ፣ በትርምሱ መኻል የተንከባለለች የቢራ ጠርሙስ ምንዳዬ እጅ ገባች ። ደህና አድርጎ ተጠቀመ

ባት ። ሠዐረም በበኩሉ ፣ እንደዬ ወድቆና ሁለተዬ ጥሎ ሰውዬውን አብረከርኮታል ።

ከየትና ማን እንደ ወረወረባቸው ሳይታወቅ ፣ ሠዐረ ቀኝ በራው ስላጤ ላይ ፣ ምንዳዬ ከግራ ጕሮው ግንዱ ከፍ ብሎ ፣ ላመል ላመል ታህል ተፈነከቱ ። አንዷ ሴት ከወደ ማድቤት ባመጣችው ደህና ፍልጥ ምንዳዬን ሁለተዬ ነረተችው ። ዘንጋ ማለቱ ቢበጃትም ፣ መለስ ብሎ ለቀም አደረገና አንድዬ እንዳሳረፈባት የሴትዮዋ ነገር አቢቃ ። ከዚያ በኋላ እከሌ አባ እከሌ ሳይል መደዳውን አጨዳቸው ። የሸሸው ሸሽቶ ሌላው ገለል አለ ። ሠዐረ የአምቦ ውሃ ጠርሙስ ፣ ምንዳዬ ፍልጡን ይዘው ቆሙ ። ያንደኛው ደም ከፊል ፊቱን ይዞ አንገትና ደረቱ ላይ ፣ የሌላው በጕሮ ግንዱ ወርዶ አንገትና ትከሻው ላይ እዋዜ መሰለ ።

ደማቸውን እየጠራረጉና እየተሳደቡ ዐረፍ ከማለታቸው ሁለት እንደ ተልባ የሚንጣጡ ሴቶች ፖሊስ ይዘው ከተፍ አሉ ። ከነምንዳዬ ሌላ ሁለት ወንዶችና አንዲት ሴት ጠረጴዛ ተደግፈው ደማቸውን ይጠራርጋሉ ። ከሳሽ እንሆናለን ያሉት እነ ምንዳዬ ተከሳሽ ሆነው ፣ ከጡጫውም ፣ ከእርግጫውም እየቀመሱ ወደ 5ኛ ፖሊስ ጣቢያ ተወሰዱ ። ከዚያ ቀደም ታስሮ የማያውቀው ምንዳዬ መንፈሱ ተረበሸ ።

ፖሊሶቹ ከወሰዷቸው ሰዎች መካከል አንዳንዶቹ ቃላቸውን እየሰጡ ሲወጡ ፣ የመጠጥ ቤቱ ባለቤት ፣ ጠፉ ያሉትን የንብረት ዝርዝርና ደረሰ የተባለውን ጉዳት አስመዘገቡ ። የብጥብጡ ቆስቋሾችና ለተሰባበረው ንብረት ተጠያቂዎቹ እነ ሠዐረ ናቸው በመባሉ ፣ ቀበቷቸውን ፈተውና ገንዘባቸውን አስረክበው እስር ቤት ሲገቡ ፣ ምንዳዬ ገና አይቶ ያልጠገባትን ሮመር ሰዓቱን ፈትቶ ሲያስመዘግብ ፣ የተነጠቀ ያህል ነደደው ።

የጣቢያው እስር ቤት የብረት በር ተከፍቶ ፣ ፖሊሱ እነ ምንዳዬን ወደ ውስጥ ገፈተራቸው ። ተግተርትረው መደዳውን ተሰባጥረው እተኙ ሰዎች መኻል ሲወድቁ "ቡሽቲ! እናክን ! ቤሽቲያ ! ትፉታም ! ባስታርድ! ኢልማ ሃደራው! ኩሱ ኡመክ!" የሚል የስድብና የርግማን ናዳ ወረደ ። በዚያውም ጥፊ ፣ ቡጢና ርግጫ ቀልባቸውን አጠፋው ። ሰማይ መሬቱ ዞረባቸው ። እንደምንም ተደናብረው ከተዘጋው በር ጥግ ቆሙ ። ምንዳዬ ተናካሽ አውሬዎች መኻል የገባ መሰለው ። ድንገት አንድ አጠር ያለ ጸጉረ—ሉጫ ፣ ጠይም ድሪምቢታም እመር ብሎ ተነሣና ፣ ምንዳዬ ላይ "የሸማ!" ብሎ በማንባረቅ በኃይለኛ ቃሪያ ጥፊ አላግቶ ሠዐረንም ከመቅጽበት አጣፈረው ። ሠዐረ እንዳመሉ "ወዲ አይተ!" ለማለት እንኳ ቅጽበታዊ ፋታ አላገኘም ። ተደመመ ። ምንዳዬ ጥንስስ መሰለ ።

የእስረኞቹ ካቦ "የሸማ!" ብሎ እንደገና ሙኹባቸው ። ሠዐረ የመጣው ይምጣ አለና ፣ "የብልናን! ወዲ ኸልቢ ! ፖሊሲያ ወሰዱት !"

"ቡሽቲ! ኧረ እናክን!" ብሎ ምንዳዬን ሆዱ ላይ በቡጢ ሲመታው ምንዳዬ ወደፊት ጎንበስ አለ ። እንደገና ከሥር በቡጢ ሽቅብ መታው ። ከንፈሩ ተሰንጥቆ ደማ ። ሠዐረ ከፉኛ ተናዶ ተራውን እንደሚጠብቅ ሰው ተገትሯል ። ካቦው በንቀት ተጀንኖ እንደ ቆመ ፣ ምንዳዬ ብልጭ አለበት ። የሠራ አካላቱን ወረረው ። በሥራ ብዛት ለፍቶ እንደ ጉማሬ ቆዳ በደደረ እጁ አፍንጫው ላይ ጠዘለው ። ድንገት በኃይለኛ ምት የተነረተው ካቦ እጆቹን አንጨፍሮ ሲወድቅ እስረኞቹ ተጯጯሁ ።

ምንዳዬ "እስቲ አባቱ ሲነካኝ አያለሁ! አንድ ሰው አንቄ መሞት አያቅተኝ?" ብሎ የከረረ ቡጢውን እንደ ጨበጠ ፣ ዐይኑን ጕልጕሎ ቆመ ።

"እኛ ብሕጊ ነው የመጣን ፣ ከይትነኸኡና ነገር ከይታመጡ! እንተዘየሎ ተታሐሐዝና ንሞታል ! ለእናንተ የሚፈራ የለም!" አለ ሠዐረም ለመማታት ተዘጋጅቶ ።

አንዳንዶቹ እስረኞች ሲፈሩ ፣ ሌሎቹ በተደፈርን ባይነት ከያቅጣጫው አፈጠጡ ። በጡብደሉ ካቦ የተበደሉት ግን ፣ "ጎሽ! ወንድ! በኛ ተለምዶ! አብዝቶት ነበር ! እንዲህ አንዳንድ ጊዜ እንኳ ይቅመሳት እንጂ!" አሉ ውስጥ—ውስጡን ። ካቦው የደማ አፍንጫውን እየደባበሰ ቀና አለና ፣ "እንዳትነኩት! 'ሪንጉ' ኋላ ይከፈታል! አልቢትር እኔ እመርጣለሁ" ብሎ ተቀመጠ ።

ምንዳዬ ፣ "ግድየለህም አታስብ! ሁለት ነፍስ አልያዝኩ! ምንን ኋላ ድረስ እስኪደህ!! የወንድነት ተሆነ ይኸነዬ ነው" ሲለው ፣

"እኛ ፈራሕ ሰዎሽ አይንምስልካ! ቦርኮ! ቴስታ ዲ ጋሊና! ከፈለካ ናዓ!" አለው ሠዐረ ።

የእስረኞቹ ካቦ ፣ "ግድ የለም! ለሁሉም ያደርሰናል!" ካለ በኋላ ወደ ሌሎቹ መለስ ብሎ ፣ "እናንተ ደሞ አትገተሩብኝ ተቀመጡ! የዶሮ ላባ ሁሉ ተሰብሰቦ!" ብሎ ገላመጣቸው ። ከእነ ምንዳዬ በስተቀር ሁሉም ተቀመጠ ። ክፍሉ ጸጥ አለ ።

ከተዘጋው የብረት በር አናት በላይ ከብረቱ ፍርግርግ ፋካ ጀርባ ተንጠልጥላ የምትበራው አምፖል ፣ በሲጋራ ጢስ ቀልቃ በበራሪ ነፍሳት ኩስ ቆሽሻለች ።

ካቦው በዝግታ ተራምዶ እነ ምንዳዬ አጠገብ ቆመና፣ “ጩብጠኝ! ብራቦ! የኛ ካስየስ ክሌይ! ሶኒ ሊስተን!” ብሎ በትዕቢት እየማቀ እጁን ዘረጋ።

“ቫይ ቪያ! ዲስክራሲያቶ!” አለ ሠዐረ።

“ዋ! ዛሬ ቀን! ወጊድ ብየሃለሁ ሰውዬ! አሳር እንዳይከተልህ!” ብሎ ምንዳዬ ቡጢውን አዘጋጀ።

“ምን ግበሩ ትለናል! አንተ ሰውዬ የምታመጣ ነገር አለ ዛሬ ቀን! ወዲ ካኔ!”አለ ቱግ ብሎ።

“ምነው አንተ ብትተው! ደህና ሰው አልነበርክም እንዴ?” አሉ አንድ ሽማግሌ ቢጤ ካቦውን።

“ዝምበል! የቡሃቃ ሌባ! ሐድና ማድቤት ለማድቤት ሊጥህን ድፋ! አጁዛ !!” አላቸው ዘወር ብሎ። አልመለሱም።

ካቦው፣ “በል ተወው፣ ረጋ ብለን እንጫወታለን! ይቺን የሽሮ ድንፋታ እናውቃታለን” ብሎ ተመልሶ ተቀመጠ። አንዳንድ ሞገደኛ ሰው ሲያጋጥም፣ አረጋግቶና ተመራርጦ በመደብደብ፣ ምናልባት የደ በቀው ገንዘብ ካለም ፈልፍሎ ማውጣት፣ አለበለዚያም በማግስቱ እንዲ ያስመጣ ቃል ማስገባት የተለመደ ዘዴ ነው።

እንደገና ጸጥታ ሆነ።

ከእስረኞቹ መኻል አንዱ፣ “ለምን የሻማ ክፍላችሁ በሰላም አትተኙም” አለ።

“አሁን ከየት ናመጣል?”

“የነበረንን እኮ አስረክቡ ተብለን አስረክበናል — የት አለን!” አለ ምንዳዬ በቁጣ።

“ምን ያስቆጣሃል ታዲያ? ደርቲ! ጢት እናመጣለን አትሉም!!” አለ ሌላው።

“አይትሳደብ! እዚህ ሁላችን ሐደ ኢና! ኢቐራንቲ!”

“ቀድሞ ነገር ማ እናግሮን! ከውጪ ዱላ ከግቢ ዱላ?!”

“ተአብ አታብዛ! — —ገንዘብ አስመዝግባችኋል?!” አለ አንድ ባለ ሰላላ ድምፅ።

“ጢት ስንት — ስንት ትከፍላላችሁ?” አለ ሌላ ቃጭል ቢጤ።

“የምን ጥያቄ ማብዛት ነው፣ ካደረ ባለቀፎዋን ነዋ! አምስት ገቢሬ!”

“እንዲህ በወጉማ መጠያየቅ ያባት ነው። እናንተ ታዲያ በየት?” አለ ምንዳዬ።

“የሻማ እንደሚከፈል አታውቅምና ነው?! ጉረኛ !!” አለ ሌላው በንቀት።

“አፋ! እባካችሁ ዝም በሉ! እንተኛበት!! አያስቸኩልም!!” አለ ሰባራ አንኮላ መሳይ ጉሮሮ።

ምንዳዬና ሠዐረ እንደ ቆሙ፣ ሁሉም እግሩን ወደ ቤቱ መኻል እየ ዘረጋ ተኛ። በግድግዳው ዙሪያ ካርባ በላይ ጭንቅላቶች፣ እቤቱ መኻል ከየልብሱ ሥር ብቅ—ብቅ ያሉ ከሰማንያ በላይ እግሮች። በእግሮቹ ጣልቃ—ጣልቃ ወደ ተለያዩ አቅጣጫ የተኙ ሰዎች። የአብዛኛዎቹ ጸጉር ተንጨብሮ የተቆጣጠረ፣ የገላቸው ላይ ፉከት መስመር፣ በየጥ ፍራቸው ስፋት መጠን የተሰበጣጠረ፣ ጭቅቅት የጠገበ ሸሚዝና ካና ቴራ፣ የብብትና የገላ ቅርናት፣ ክፍል ውስጥ የሚሸናበት ገረወይና ግማት፣ የልዩ ልዩ ሰዎች ትንፋሽና ላብ ድብልቅልቅ ክርፋት፣ እስኪ ለመድ ቅልብሽ ከሚያሰኝ ሁኔታው ጋር ራስ ይመታል። ግድግዳው ላይ የተገደሉት ቱኋኖች ደም መጠኑ የተለያየ የቃለ—አጋኖ ምል ክት መስሎ ጠቋሯል።

የእስረኞቹ ካቦ፣ ሌሊት በነምንዳዬ ላይ የሚፈጽመውን በቀል እያሰላሰለ፣ ከሌሎቹ በተሻለ ደባደቦ ላይ ተንጋሎ ጣራ ጣራውን ያያል። እነ ምንዳዬ፣ እዚያው ማዕዘኑ ጋ ትንሽ ቦታ አግኝተው ጠጋ ሲሉ የሽንት ገረወይና አፉን ከፍቶ ተቀበላቸው። ምንዳዬ ተናነቀው።

“ማ!እንታይ ዝአመሰለ ዕላጅ’ዩ!” አለ ሠዐረ። አንዱ ማቀበት።

“ማ እባቱ ነው እሚሥቀው!? ምናለ ብትተዉን?!” አለ አንዱ እየተነፋነፈ።

“የሰው አባት አትሳደብ እከካም!” ብሎ መለሰለት።

“ዛሬ እያንዳንድሽን ነው እምረግጥሽ!” አለ ካቦው።

“አህያውን ፈርቶ ዳውላውን” ሳይል አልቀረም አንዱ በልቡ።

ምንዳዬ የደረሰበትን ጉዳት ሲያሰላስል እንቅልፍ ባይኑ አል ዞረም። ሠዐረ ወለሉ ላይ ዘርፈጥ ብሎና ግድግዳውን ተደግፎ፣ ጭንቅ ላቱን ጉልበቱ ላይ አሳርፎ ያንጎላጃል። ካቦው እነሱን ለመበቀልና ሽንት ፉት ለማሰኘት፣ ዘሎ ጉብ የሚልባቸውን ደቂቃ ይጠባበቃል።

እስረኞቹ በተለያየ ድምፅ ያንኮራፋሉ ፤ ይቃዣሉ ፤ ይባንናሉ ። አንዳንዱ "ውሸት ነው! እኔ አላየሁም! እምላለሁ! ገርፈውኝ ነው! ማንም ይጠየቅ! አልነበርኩም! በግድ እመን ከሆነ እሺ! ታዲያ ምን ሠርቼ ልብላ! — —" ይቃዣል ። ካቦው ቀና ብሎ ሲያይ ከምንዳዬ ጋር ዐይን ላይን ተጋጩ ። አንዱ የሌላውን ሐሳብና ዝግጅት ያወቀ ይመስል ተፈራሩ ። ካቦው ችላ ብሎት ተኛ ።

ከንጋቱ 12 ሰዓት አካባቢ ፣ ሁሉም ተራ በተራ ወደ ሽንት ቤት እየሔደ በፍጥነት ሲመለስ፣ ምንዳዬና ሠዐረ በገረወይና ሲጠራቀም ያደረውን ሽንት አውጥተው እንዲያፈሱ በፖሊሶች ታዘዙ ። ረፋዱ ላይ ቃላቸውን እንዲሰጡ ወደ ጽ/ቤት ሲወሰዱ ሠዐረ በዚያቹ አጋጣሚ ወደ ቤቱ መልክት ላከ ። ባለቤቱም ሁኔታውን ለነሕድሩ ስትነግር ፣ የምንዳዬ መታሰርም ለሞገስ አምባቸው በስልክ ተነገረ ።

ሞገስና ቀኛዝማች፣ 5ኛ ፖሊስ ጣቢያ ለመድረስ ጊዜ አልፈጀባቸውም ። በሚያውቁት መንገድና በለመዱት ብልሃት ተሯሩጠው ሁለቱ እስረኞች 48 ሰዓት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ 6ኛ ወረዳ ፍ/ቤት ቀርበው በዋስ እንዲለቀቁ ተደረገ ። ክሱም ከሦስትና ከአራት ቀጠሮ በኋላ በአነስተኛ የገንዘብ ቅጣት ተዘጋ ።

ከዚያች ምሽትና ሁኔታ ጀምሮ የሠዐረና የምንዳዬ ጓደኝነት በይበልጥ ጠበቀ ። ሌሎች የማያሳዩትን የአሠራርና የአጠጋገን ብልሃት በማሳየት፣ ችሎታውን እንዲያዳብር ረዳው ። ያን የተቀጠረ ሰሞን እየተብረገረገ ሲፈነጣጠቅ፣ "እንዲያው ምን ጉድ ይሆን?" በማለት የተገረመበትን የመበየጃ ቀላጭ ብረት ፣ ዛሬ እንደ ልጅነቱ የጅራፍ ቀንዲላ ይዞ እንደልቡ እያገላበጠ ሲበይድበት ይገርመዋል ። ያን ፣ "ያንተ ያለህ! የዝግንትል መዓት ፣ ምኑን ከምኑ አቀራኝተው አቆላለፉት" እያለ በተመስጦ ሲመለከተው ስለ ነበረው የመኪና ሞተርም በእጅጉ አወቀ ።

ሠዐረ ፣ የሞተርና የፍሬን ጥገናና እድሳት የተደረገላቸውን መኪናዎች ለመፈተሽ በሚወጣበት ጊዜ፣ "እሱ ማኪና ብታሽግር ይረዳል" በሚል ሰበብ እየያዘው መሔድ በመጀመሩ ፣ ቀስ—በቀስ መኪና እንዴት እንደሚነዳ ማወቅ ጀመረ ። ከብዙ የፍተሻ ጉዞዎች በኋላም ፣ "ይቺ ማኪና ብትይዛት ምዝዋርዶ ትሽላለህ?" ብሎ ጠየቀው ።

"ዛሬስ አያቅተኝም" አለው በፈገግታ ።

ምዕራፍ ዐርባ ዘጠኝ

ሸዋርካብሽ ውል በሌለው ቅጥር ወይ በመንፈቅ ወይ ባመት በሚሰጥ አልባሌ ቀሚስና ነጠላ ፣ በእንዲህ ያለ ጊዜ ቀን ይወጣልኛል ብላ ተስፋ በማታደርግበት ሁኔታ መኖር እንገሸገሻት ። ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ስለገዛ ኑሮአቸው ከማውጠንጠን በቀር ፣ እንዲች ብለው እንደማያስቡላት ታውቃለች ። በእርግጥም ሴትዮዋ አዲስ አበባ በተዋወቁአቸው ያገራቸው ሰዎች በኩል በሚደርሳቸው ወሬ ፣ ለወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ተደርጓል ብለው በሚያስቡት ነገር ሁሉ የሚያንገበግብ ቅናት ስለ ነበረባቸው ፣ ስንኳንስ ለእሷ ፣ ለገዛ ልጆቻቸውም ደንታ ቢስ ሆነዋል።

ሸዋርካብሽ ፣ ተልካም ይሁን ተከትላ በወጣች ቁጥር በምታያቸው የከተማ ሴቶች ሁናቴና ፣ ሌሎች ሠራተኞች ደመወዝ እንደሚከፈላቸውም በማወቋ ፣ "እስተመቼ በነጣ ሳገለግል እኖራለሁ" በማለት ልቧ ሸፍቷል ። መብል መጠጡ እንደልብ በሆነበት ቤት ኑሮዋና ፣ ከአድካሚው የገጠር ሥራ በመገላገሏ አካላቷ ሞልቶ ፣ ደም—ግባቷም ሞቅ ደመቅ ማለት ይዞ ነበር ። አካሏም ቢሆን የሩካቤ ሥጋ ጥያቄ ማቅረብ ከጀመረ ወሎ አድሯል ። ሌላው የዘወትር ችግርዋ ግን ፣ ሐሳቧን የምታካፍለው ሰው በአቅራቢያዋ አለማግኘት ነበር ። ምንዳዬ እንዳመሉ በሔደ ቁጥር ፣ አካባቢውን ሰልላ ችግሯን የምትነግረው ለሱው ነበር። እሱም ቢሆን ቅን ጠባይዋንና ገራገር አቀራረቧን በሚገባ በማወቁ ፣ የቆየ ቂሙን እርግፍ አድርጎ ትቶታል ።

"ኧረ ተው ጋሼ ምንዳ—ኧረ ተው አጨክን? ኧረ ተው እኔንም አሳልፍልኝ?" ትለዋለች ።

"እኮ ምን ላርግልሽ?—እማረግልሽ እኮ ነው የቸገረኝ?" ይላታል ባዘኔታ ።

"ተው ተየህ ተቤት ገላግለኝ?! ተው አንዱጋ ሥራ አስገባኝ? ተው ግድየለህም፣ እኔም ሰው እሆንና ዘመድ እሆንህ ይሆናል?"

"ደሞ ደህና እፎይ ያልኩትን ነገር ልትቀሰቅሽብኝ ነው? ወዴት ገባች ቢባልስ ነ?"

"ኧረ ተው ካንጀትህ አውጋ! አንተ ብቻ እሺ በለኝ፣ እኔ አቅብታለሁ፣ እሌላ ጋ ሥራ አግኝቼ ሔጃለሁ ብላለች ብላችሁ ንገሩልኝ እላ

እስረኞቹ በተለያየ ድምፅ ያንኮራፋሉ ፤ ይቃዣሉ ፤ ይባንናሉ ። አንዳንዱ“ውሸት ነው! እኔ አላየሁም! እምላለሁ! ገርፈውኝ ነው! ማንም ይጠየቅ! አልነበርኩም! በግድ እመን ከሆነ እሺ! ታዲያ ምን ሠርቼ ልብላ! — —”ይቃዣል ። ካቦው ቀና ብሎ ሲያይ ከምንዳዩ ጋር ዐይን ላይን ተጋጩ ። አንዱ የሌላውን ሐሳብና ዝግጅት ያወቀ ይመስል ተፈራሩ ። ካቦው ችላ ብሎት ተኛ ።

ከንጋቱ 12 ሰዓት አካባቢ ፣ ሁሉም ተራ በተራ ወደ ሽንት ቤት እየሔደ በፍጥነት ሲመለስ ፣ ምንዳዩና ሠዐረ በገረወይና ሲጠራቀም ያደረውን ሽንት አውጥተው እንዲያፈሱ በፖሊሶች ታዘዙ ። ረፋዱ ላይ ቃላቸውን እንዲሰጡ ወደ ጽ/ቤት ሲወሰዱ ሠዐረ በዚያቹ አጋጣሚ ወደ ቤቱ መልክት ላከ ። ባለቤቱም ሁኔታውን ለንሕድሩ ስትነግር ፣ የምንዳዩ መታሰርም ለሞገስ እምባቸው በስልክ ተነገረ ።

ሞገስና ቀኛዝማች ፣ 5ኛ ፖሊስ ጣቢያ ለመድረስ ጊዜ አልፈጀባቸውም ። በሚያውቁት መንገድና በለመዱት ብልሃት ተሯሩጠው ሁለቱ እስረኞች 48 ሰዓት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ 6ኛ ወረዳ ፍ/ቤት ቀርበው በዋስ እንዲለቀቁ ተደረገ ። ክሱም ከሦስትና ከአራት ቀጠሮ በኋላ በአነስተኛ የገንዘብ ቅጣት ተዘጋ ።

ከዚያች ምሽትና ሁኔታ ጀምሮ የሠዐረና የምንዳዩ ጓደኝነት በይበልጥ ጠበቀ ። ሌሎች የማያሳዩትን የአሠራርና የአጠጋገን ብልሃት በማሳየት ፣ ችሎታውን እንዲያዳብር ረዳው ። ያን የተቀጠረ ሰሞን እየተብረገረገ ሲፈነጣጠቅ ፣ “እንዲያው ምን ጉድ ይሆን ?” በማለት የተገረመበትን የመበየጃ ቀላጭ ብረት ፣ ዛሬ እንደ ልጅነቱ የጅራፍ ቀንዲላ ይዞ እንደልቡ እያገላበጠ ሲበይድበት ይገርመዋል ። ያን ፣ “ያንተ ያለህ! የዝግንትል መዓት ፣ ምኑን ከምኑ አቆራኝተው አቆላለፉት” እያለ በተመስጦ ሲመለከተው ስለ ነበረው የመኪና ሞተርም በእጅጉ አወቀ ።

ሠዐረ ፣ የሞተርና የፍሬን ጥገናና እድሳት የተደረገላቸውን መኪናዎች ለመፈተሽ በሚወጣበት ጊዜ ፣ “እሱ ማኪና ብታሸግር ይረዳል” በሚል ሰበብ እየያዘው መሔድ በመጀመሩ ፣ ቀስ—በቀስ መኪና እንዴት እንደሚነዳ ማወቅ ጀመረ ። ከብዙ የፍተሻ ጉዞዎች በኋላም ፣ “ይቺ ማኪና ብትይዛት ምዝዋርዶ ትሽላለህ ?” ብሎ ጠየቀው ።

“ዛሬስ አያቅተኝም” አለው በፈገግታ ።

ምዕራፍ ዐርባ ዘጠኝ

ሸዋርካብሽ ውል በሌለው ቅጥር ወይ በመንፈቅ ወይ ባመት በሚሰጥ አልባሌ ቀሚስና ነጠላ ፣ በእንዲህ ያለ ጊዜ ቀን ይወጣልኛል ብላ ተስፋ በማታደርግበት ሁኔታ መኖር አንገሸገሻት ። ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ ስለገዛ ኑሮአቸው ከማውጠንጠን በቀር ፣ እንዲች ብለው እንደ ማያስቡላት ታውቃለች ። በእርግጥም ቤትዮዋ አዲስ አበባ በተዋወቁአቸው ያገራቸው ሰዎች በኩል በሚደርሳቸው ወሬ ፣ ለወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ተደርጓል ብለው በሚያስቡት ነገር ሁሉ የሚያንገበግብ ቅናት ስለ ነበረባቸው ፣ ስንኳንስ ለእሷ ፣ ለገዛ ልጆቻቸውም ደንታ ቢስ ሆነዋል።

ሸዋርካብሽ ፣ ተልካም ይሁን ተከትላ በወጣች ቁጥር በምታያቸው የከተማ ቤቶች ሁናቴና ፣ ሌሎች ሠራተኞች ደመወዝ እንደሚከፈላቸውም በማወቋ ፣ “እስተመቼ በነጣ ሳገለግል እኖራለሁ” በማለት ልቧ ሸፍቷል ። መብል መጠጡ እንደልብ በሆነበት ቤት ኑሮዋና ፣ ከአድካሚው የገጠር ሥራ በመገላገሏ አካላቷ ሞልቶ ፣ ደም—ግባቷም ሞቅ ደመቅ ማለት ይዞ ነበር ። አካሏም ቢሆን የሩካቤ ሥጋ ጥያቄ ማቅረብ ከጀመረ ውሎ አድሯል ። ሌላው የዘወትር ችግርዋ ግን ፣ ሐሳቧን የምታካፍለው ሰው በአቅራቢያዋ አለማግኘት ነበር ። ምንዳዩ እንዳመለበሐደ ቁጥር ፣ አካባቢውን ሰልላ ችግሯን የምትነግረው ለሱው ነበር። እሱም ቢሆን ቅን ጠባይዋንና ገራገር አቀራረቧን በሚገባ በማወቁ ፣ የቆየ ቂሙን እርግፍ አድርጎ ትቶታል ።

“ኧረ ተው ጋሼ ምንዳ—ኧረ ተው አጫክን ? እረ ተው እኔንም አሳልፍልኝ ?” ትለዋለች ።

“እኮ ምን ላርግልሽ ?—እማረግልሽ እኮ ነው የቸገረኝ ?” ይላታል ባዘኔታ ።

“ተው ተየህ ተቤት ገላግለኝ ?! ተው አንዱጋ ሥራ አስገባኝ ? ተው ግድየለህም ፣ እኔም ሰው እሆንና ዘመድ እሆንህ ይሆናል?”

“ደሞ ደህና እርይ ያልኩትን ነገር ልትቀሰቅሽብኝ ነው? ወዴት ገባች ቢባልስ ነው?”

“ኧረ ተው ካንጀትህ እውጋ ! አንተ ብቻ እሺ በለኚ ፣ እኔ እቅብ ታለሁ ፣ እሌላ ጋ ሥራ አግኝቼ ሔጃለሁ ብላለች ብላችሁ ንገሩልኝ እላ

ለሁ" እያለች ስለምትጨቀጭቀው ፣ ችግሯ እየተሰማውና ልመናዋ እየ
ከበደው ሔደ ።

በቅርብ ለሚያውቃቸው ሁሉ ነገረላት ። ብዙም ሳይቆይ ተሳካ
ላት ። ቀስ ብሎ በምስጢር ነገራት ። ደስታዋ ከልክ ዐለፈ ። መሔዷን
ለጐረቤት ነግራ ፣ በሹልክታ የምትጠፋባት ዕለት ናፈቀቻት ።

በእርሱ ተያዥነት በወር ሰባት ብር ሒሳብ ግርድና ተቀጠረች ።
"የኔ ዘመዶች ይኸው ናቸው ! እስብቶ አራጅ ! ምን ታረግ ፣ በር በመ
ለስ ፣ ጓዳ በጎረስ ለቀኩላት ፤ ተቀምጦ መብላቱ ሲታክታት እንዴት
ትሁነው ? ከተራብ ለጠገብ አዝናለሁ አሉ" አሉ ብለው ወ/ሮ እልፍ—
ይከንዱ ንዴታቸውን ዋጡት ።

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ እንዳይፈሩ ጠባቂ ፣ እንዳይወሰልቱ ሰባቂ
እንዲሆን በማለት የመጣው ሰውዬም ፣ ቢጭኑት አጋሰስ ፣ ቢጋልቡት
ፈረስ ሆኖ እንዲያገለግል አርገው ሴትዮዋ ገሩት ። ምንም ከማይደማ
ቸው ከቀኛዝማች ይልቅ ፣ የሌሎቹ ጉርሻ በጣም ጠቀመው ። ሴትዮዋም
የተወሰነ ገንዘብና ችሮታ ከሚዘረጋ አንድ እጅ ይልቅ ፣ ያልታሰበ
ሲሳይ ወደሚያመጡ እጆች በስውር ዘወር በማለታቸው የሩካቤ ሥጋና
የአኗኗራቸው ሁኔታ እየተሟላ ብስጭታቸው ቀነሰ ።

አቶ ወርቅነህ መዘውርም በሚደረግላቸው የመስተንግዶ ዓይነት
ሁኔታው ስለገባቸው "ጠንቀቅ እያልሽ" በማለት በርቺ የማለት ያህል
ዝም አሏቸው ።

ቀኛዝማች የሚሔዱበት ጊዜ ተለይቶ ስለማይታወቅ ፣ ጥርጣሬና
ሥጋት በማስከተሉ ፣ 'ዘመድ ጥየቃ ብለው ወጣ አሉ' እያስባሉ ፣ ከሚፈ
ልጓቸው ወንዶች ጋር በቀጠሮ እየሔዱ ጉዳይን አከናውኖ ፍላጐትን
ማሟላት የተሻለ ዘዴ ሆነ ።

ከዐርባ ዓመት የማይዘለው ዕድሜያቸውና በከተማ የልብስ ቅድ
ያማረበት ምንዳላ አካላቸው የጐልማሶችን ዐይን ለመሳብ በቂ ለዛና
ወዝና ነበረው ። በዚህም የተነሣ ቀን—ቀን በሚያመች አካባቢ ፣ ማታ
ማታ እገዛ ቤታቸው ፣ ስውር የሴት አዳሪነት ኑሮ ጀመሩ ። የቀ
ኛዝማች በላይነህ ሚስት የመባል ምኞታቸውንና ፣ ባለቤትዮዋን
ከቤት የማፈናቀሉ እልህ ፣ በሌላ አዳዲስ ወረትና ዓላማ ተተካ ።
ቀኛዝማች ሲሔዱ አባብሶና ደባብሶ መግፈፍን ፣ ከቀሩም ፣ "እኔ'ንኳ
እንዲህ ያለ ነገር አላውቅም" ካሏቸው ሰዎች መኻል እግር የጣለውን
ተቀብሎ እጅህ ከምን ማለትን ተያያዙት ።

ቀኛዝማች እቤታቸው ያጢያጢያሱት የቅናት ረመጥ ፣ ከጊዜ ወደ
ጊዜ በእሉባልታ እየገፋ ሲያስቸግራቸው ፣ "ምን ዓይነቷ ዝንታለም

የማይገባት ጉድ አገኘችኝ ወንድሜ? ጥላ እንኳ ዘወር ይላል" በማለት
ፊታቸውን ወደ ቅምጣቸው ሲያዞሩ ፣ እዚያም ቢሆን ሁኔታው እየተለ
ዋወጠ የ'ምነው ጠፉ?' አቀባበል ደረጃ በደረጃ ሚሸሸ ። እሳቸው ግን
"ይኸ ቅናት እያረገው ነገር የለ! አዳሜ ለምቦጯን ትዘረጋብኝ ጀመር ፤
እስንቱ ልሁን ?" ከማለት አላለፉም ።

ቀስ በቀስ ግን ፣ ከጠብ እርግፉና ከመስተንግዶው ማነስ የተነሣ
እያደር ቅሬታ ገባቸው ። "ይኸ ነገር እንዴት ነው? እስቲ እንዲት ነገር
ልስማ? እንዲህ በዋዛ አንላቀቅ!" በማለት ጥርጣሬ ቢጤ ዳበሳቸው ።
ምንዳዬን እንደ ቀድሞው ቢያምኑትም ፣ "እስቲ ሰለል—አድርገህ ና"
የማለቱ ነገር ከበዳቸው ።

ጥዋው ደረሳቸው ። ባለቤቱ የሚያሳድገው ጥርጣሬ እየገዘፈ
ስለሚሔድ ፣ ሥር—ሥሩን ሐሳብ አንገላታቸው ። በመጨረሻም የገዛ
ጥርጣሬአቸውን እስከ ማመን ደረሱ ። ጥርጣሬአቸውን ለማረጋገጥም
ይመጣሉ በሚባሉበት ቀን መቅረትን ፣ ቀርተዋል በሚባሉበት ሰዓት
ማዘናጋትን ጀመሩ ። ያም ሆኖ ከሴትዮዋ ችሎታ በላይ ብልጥ ለመሆ
ንና የጠረጠሩትን ለማረጋገጥ አልሆንላቸውም ። በመጨረሻ ግን ፣ ከአ
ንድ ሊተገብሩት ከማይቻላቸው ሐሳብ ጋር ተፋጠጡ ። ይኸውም ሴት
ዮዋን ወደ ማጀቴ መልሶ መላክ ፣ ወይም ያስቀመጡትን ጠባቂ መለ
ወጥና ፣ ከዚያም ወደሚቀጥለው ርምጃ መሸጋገር ነበር ። አንድ ቀን ፣
ጊዜው የደረሰ መሰላቸውና ፣ "እንግዲህ አገር ለምደሻል ፣ ጐረቤትም
አፍርተሻል ፣ ሰውዬው ምን ያረጋል?" አሉ በቸልታ ።

"ምናለ ቢቀመጥ ፣ እኔን አልከበደኝ ፣ — — — አላስቸገረኝ ——
እሱ ለራሱ — —"

"ቢሆንም ፣ እንግዲህ እርሱም ወደ ግብርናው ይመለስ ። እሱ
የእርሻ ሰው ነው ።"

"የደረሰ ልጅ አለው አላልኩኝም ነበር እንዴ? እንዲያው ለምን
አነጋጋሪ አገኘች ብለሁ ነውቴ ፣ እኔ አስቸገረኝ አላልኩሁ" አሉ ካን
ገት በላይ ።

"ለማንኛውም እኔ አነጋግረዋለሁ ፣ ይሻለኛል ካለ ምን ቸገረኝ"
አሉ ውስጥ—ውስጡን ግን ፣ "መስሎሻል" በሚል ስሜት ተንኮላ
ቸውን እየጐነጎኑ ።

ያሰቡት አልቀረም ። ሰውዬው ወደ ሣር—አምባ እንዲመለስ
ተደረገ ። ሆኖም ሁሉም ነገር ከእጃቸው አፈትልኳል ። አቶ ወርቅነህ
መዘውር የሰውዬውን ጥቅም ፈላጊነትና የሴትዮዋን አኗኗር ሲከታተሉ

ከቆዩ በኋላ ፣ "የሰማንያ ሚስት አይዶለች ፣ አትከስስ—አትወቅስ —— ሲቀር ይቀራል" በማለት ስለሴትዮዋ የወደፊት ኑሮ ማቀድ ጀመሩ ። ከራሳቸው ጋር የሚያደርጉት የሐሳብ ውጣ—ውረድ ከግላዊ ውሳኔአቸው ላይ እንደ ደረሰም ፣ በጉዳዩ ሞገስ አምባቸውን ተካፋይ አደረጉት። በዕቅዱ ላይ ሰፊ ውይይት ተካሔደበት ። በአቶ ወርቅነህ በኩል የግንዘብ ፣ የቦታና የዕቃ ዝግጅቱ እንደ ተገባደደ ፣ "ምን ይመስልሃል ይኸ ጉዳይ፣ እኔኮ ቀደም ብዬ እንደ ነገርኩህ ዝግጅቱን እያካሔድኩ ነው። ይሆን ያሀል ጊዜ የሰው እጅ እያዩ መኖር ቀላል አይምሰልህ ። ከዚህ በላይ እንኳንና ሰው እምላክም አይፈርድባት ። ማንኛውም ነገር መጠን ሊኖረው ይገባል ። እኔ የቧን ንግግር እምኘ ነው እንጂ ፣ ቀድሞውንም ቢሆን ጠርጥሬያለሁ ። አገር—ቤት ድረስ የሔድኩትም ሁኔታቸውን ለማጥናትና እቧን ያስደሰትኩ መስሎኝ ነው ። ስውዬው ከወዲያ—ወዲህ እያምታቱ መጠቀም ይፈልጋሉ" በማለት ሞገስን አዋዩት ።

"ሰውየው በዚህ ጉዳይ ይስማማሉ ወይ?"አለ ሞገስ ስለ ራሱም ወዳጅነት እያሰበ ።

"ቢስማሙ ፣ ባይስማሙ ምን ቸገረን ። ታዲያ እስተመቼ በዚህ ዓይነት ትኖራለች፣ እስከ ዛሬም የሞኝነት ነው ። እንዲህ እንደዋዛ ሲታዩ የዋህ የገጠር ሰው እየመሰሉ ሆዳቸው አይገኝም ። አረንዛናቸው ። እኔንማ ስንት ዐውቃለሁ የምለውን ሰውዬ ፣ ደህና አድርገው ነው የተጫወቱብኝ ። ያላስተዋወኳቸው ባለሥልጣን የለም ። ያውስ በቀላሉ መሰለህ ? የታናሽ እህቱ ባለቤት ናቸው እያልኩ ስዋሽ ከርሜያለሁ ። አንደዬ ከያዙ በማግሥቱ የማንንም ርዳታ አይሹ ። ዋናው ነገር ግን ፣ እንኳን ራሷን ማስገቢያ አገኘች እንጂ ከእንግዲህ ወዲያስ አይጫወቱባትም ። ስንትና ስንት ዓመት አሞኝተዋታል" አሉ ትዕግሥት ክህትም ተቆርቋሪነትም ባለበት አነጋገር ።

"የሰው ነገር እኮ አይታወቅም — — ምናልባት ይኸን ሲያዩ ቀንተው——" አለ እንደ ቀልድ ።

"ምን እንዳያረጉ ብለህ ነው፣ የትኛው ሕግ ነው ይህን ዓይነት ነገር እንዲሠሩ የሚፈቅድላቸው፣ እንኳንና መተናኮል ፣ አፍ አውጥተው አይቃወሙም ። ከተፈራገጡም ይላላጣሉ ። ሠርታ አትኑር የሚል ሕግ ደግሞ የለም ። ቤቱም የተገዛው በስሟ ነው ። ንብረቷ ነው ካሉም ይለይልናል ። በማን እንደሚብስ ይታያል ። ያንኛውን ትዳሬን አፍርሼ እዚሁ እጠቃለላለሁ ካሉም እናያለን ። ያም ቢሆን በሕግ ነው ። ያቺኛዋን ካልፈቱ ይቺኛዋን ማግባት አይቻልም ። ምነው ሕጉን እያወቅኸው?" አሉ ።

በሴትዮዋ አሳበው የሚከፍቱት ቡና ቤት በሐሳባቸው ተቀርጿል ።

ሞገስ ዋዠቀ ። ከወዲያ ከወዲህ ሲጎትቱት ታየው ። አቶ ወርቅነህን ካልደገፈ ፣ "ዱሮውንስ የሰው ልጅ ችግሩን ካስወገደ ——" አስኝቶ እጉል ግምት እንደሚሰጠው ፣ ከቀኛዝማች ቢርቅ አዲስ የመሠረተው ቅርርብና መዋዋል ስለሚሻክር ግራ ገባው ። ባለቤቱን አማከራት።

"አንተ ለዚህም ለዚያም አትበል ፣ እዚያው እንደፍጥርጥራቸው ። እነሱ ይተዋወቃሉ" አለችው ።

"እኔማ ሳንቺ ብዬ ነው እንጂ — — —"

"እንዴት ነው ሳንቺ ብዬ ነው ብሎ ነገር፣ እኔ ደሞ የምን ቤት ነኝ?" አለች በመገረም ።

"እኔ ዝም ስል ሴትዮዋ እንዳይቀየሙ ብዬ ነዋ! ዝምድናችሁንም ማየት አለብሽ!"

"ኡኡ! ይኸ ዝምድና ጉድ አፈላብኝ! እኔ በነጻ ሳገለግልና መከራዬን ሳይ ኖርኩቱ ምን ያገኘሁት ነገር አለ፣ ለኔ ብለህ ልብህን አታክር" አለችው ።

ሞገስ "ቢሠራ በዛብኝ" ሰበብ ከማማከር ርቆ እግሩን ቢያሳጥርም ፣ አቶ ወርቅነህ መዘውር ግን ፣ በወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ስም በተሰጠ የንግድ ፈቃድ ፣ በግል ውስጣዊ የስምምነት ውል ካዛንቺስ ውስጥ መለስተኛ ሆቴል አስከፈቱ ።

ምዕራፍ ሃምሳ

ሽዋርካብሽ ካንድም ሁለት ሦስት ቤት ተቀጥራ ስትሠራ ፣ ተያዥ ሆኖ ያስቀጠራትና ፣ ስታጠፋ ወቅሶ ፣ ስትበደል ተከራክሮ አይዞሽ በርቺ የሚላት ያው ምንዳዬ ብቻ ነበር ። እንዳቅምቲ አጠረቃቅማ በገዛችው ልብስ ፣ አለባበሷ እየተሻሻለ ፣ አረማመድና አነጋገሯ እየተለወጠ ፣ ሥቃ ስትጫወት ማራኪ ሆነች ። የምንዳዬም ልብ መደንገጥ ጀመረ ። "እንዴት አማረባት እባካችሁ" ይላል እየከጀላት ። የኋላ ኋላማ ዓይኑ መቀላወጥ ፣ ልቡ መናፈቅ ጀመረ ። እሷም ቢሆን ገባት ። እንደ ተጓጉ አልቀሩም ። "አሁን ብትቋጥር ምን አባቴ ይውጠኛል፣ —— አውጣኝ ጌታዬ" ይላል ከየግንኙነታቸው በኋላ ።

በመጨረሻ አንስተኛ ቡና ቤት ውስጥ ለቤት ጠራጊነት ፣ ለዕቃና ለልብስ አጣቢነት ተቀጠረች ። በየዕለቱ ጧት የቡና ቤቷን ባለቤትና ሦስት ሴት አዳሪዎች ቁርስ አብልታና ቡና አጠጥታ ቀሪ ሥራዋን ትጀምራለች ። ጥቂት ወራት እንደ ሠራች ፣ በተለያየ የዕድሜ ደረጃ ላይ የሚገኙ ወንዶች ዐይናቸውን ጣሉባት ። አለፍ ስትል ጐታቿ ፣ ጠጋ ስትል ጐንታይዋ በዛ ። በዚህም ምክንያት 'ይቺ ደህና ገበያ ታስገኛለች' ተብሎ ወደ አሻሻጭነት ተዛወረች ። በሴት አዳሪነትዋ ምክንያት ከብዙ ሰዎች ጋር ተወዳጀች ። ሆቴሎችና ቡና ቤቶች እንዴት እንደሚቀጥሩም ዐወቀች ። በተጨማሪም ስለ አለባበስና አረማመድ ፣ አፈጋገግና አስተነጋገድ ፣ ስለ ውድ መጠጦች አሻሻጥና አብሮ ስለ መጋበዝ ፣ ብዙ ወንዶችን ቀጥሮ ሲያስጠጡ ስለ ማምሸት —— ——

ምንዳዬም እጅ—እግራቸው የሚናገር በሚመስል ደላሎች ተተካ ።

* * *

የወይዘሮ ዶጅ—ይጥኑ ቡና ቤት የመክፈት ወሬ ከቀኛዝማች ጆሮ የደረሰው ፣ ጉዳዩ ከተጠናቀቀ በኋላ ነበር ። በነገሩ ክፉኛ ተናደው ሆድ ሆዳቸውን ቢበላቸውም ፣ ብስጭታቸውን ዋጥ አድርገው ፣ "ምነው እኔንስ ቀደም ብላችሁ ብታማክሩኝ ፣ ላወቀበትና ለበረታ ሰውኮ ቀላል መተዳደሪያ አይደለም" በማለት ውስጣቸው ቆስሎ ላያቸው ፈገግ አለ ። "አሁንማ የምቀኝነት ያስመስልብኛል" በማለት መራቁንም

ሆነ መቅረቡን በዘዴ ተያያዙት ። ሆኖም የከሰከሱት ገንዘብና የሰጡት ስጦታ እንገበገባቸው ። ዳሩ ምን ያደርጋል ፣ ከሰው የማያስመልሱትና ተበድያለሁ ብለው የማይሸማገሉት ከንቱ ጉዳይ ሆነ ። ከእንግዲህ ግትርነት ፣ ‘ማ እባቱ ይነካታልና’ እጉል ድንፋታ ፋይዳ የለውም ። ከተቻለ ሌላ ዘዴ ቀይሶ ከጥቅሙ መካፈል ፣ ወይም የጋራ ባለንብረት ለመሆን መሞከር ነው ። እረረም—መረረም ቀኛዝማች ከሁለት አንዱን መምረጥ ይኖርባቸዋል ። የወ/ሮ እልፍ ይከንዱ መጣቂያና ያገር መጣለቂያ ለመሆንም አይሹ ። እንዲያውም ይህ ጉዳይ እስከ መቼም እንዳ ይሰማባቸው ይፈልጋሉ ። ከተሸነፉና ከተዋረዱ ፣ ሞቱ መባልን ይመርጣሉ ። ሽንፈታቸውን ማመንም ሆነ መቀበል አይፈልጉም ።

የቀኛዝማች የጥላቻና የበቀል ቀስት ወደ እቶ ወርቅነህ መዘውር ዞረ ።

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ ለሥራው አዲስ ከመሆናቸው የተነሣ ሁለትና ሦስት መልከ—መልካም ሴቶች እያዘዙ ማሠራቱ ግር ብሏቸው ነበር። ቀኛዝማች በጉዳዩ ተናደው ቢተክኑም ፣ ቅናት እያዳፋ ይወስዳቸዋል ። ሴትዮዋም በሞቀ መስተንግዶ ልባቸውን ይጠልፉና ፣ “ዛሬስ የምታድሩት ከኔ ጋር ነው ፣ ናፍቀሁኛል — ምነው እቴ!” በማለት ይደልሏቸዋል ። ቢውሉም ስለማያድሩ ማታ ወደ ቤታቸው ሲያዘግሙ በንዴት የጋየ ልባቸውን በጉራ ውሃ ያበራርዱና ፣ “ለስሙ ካልሆን ዛሬም ቢሆን እኔው ነኝ አስተዳዳሪዋ ። መስሏት ነው ፣ ካሳብ ገላገለችኚ አልጎዳችኝም” በማለት ሲጽናኑ ፣ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ ግን ፣ ኑሯቸውን በይሉኝታ የመምራቱን ነገር እየተዉ ፣ ልባቸውን ደንደን ፣ ፍርሃታቸውን ገለል ማድረግ ለመዱ ። ቀኛዝማችም እያደር ጎድን እንደ ተባሉ ገባቸው ። የቀደመው እፈትልኮ የቀረውም ላልቷል ። እሳቸውም ቢሆን ፣ እኒያን ቀድሞ እንዳ ሽጉጥና ጠበንጃቸው ሲያዩዋቸው የነበሩትን ሴት ዛሬ ከልመናና ከደጅ ጥናት ባላነሰ ሁኔታ እየተመላለሱ መጠየቁ ሕሊናቸውን ስላቆሰለው ፣ ፊት እንደነሡት ቀላዋጭ ቀስ በቀስ አፈገፈጉ ። ሐሳብና ገንዘባቸውንም ለሁለተኛ ጊዜ ወደሚያደርጉት የፓርላማ ምርጫ ውድድር አዞሩት ።

* * *

ጊዜ እንደ ሙስክ ውሃ እየፈሰሰ ፣ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ —— ልኬለሽ ፣ ፀይፏ ወንድ ሳይቀላውጥና መቀነቷ ሳይላላ፣ የባለቤቷ ዐይን እንደ ናፈቃት ፣

ቸርነት “ለወዳጅም ለጠላትም አንደዬ እምርበት መጥቶ አንጀቴ በራሰ” እያለ ፤

የወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ነፍስ በቅናት ጠውልጋ በወንድየው ንቀት ብትንገላታም ፣ “ለማባቱ ደስ ይበለው ብዬ ነው እገር ቤት እምገባው? እዚቹ ልጆቼን እያስተማርኩ እቀመጣለሁ ። እልከክ ፣ አላበካ ፣ ያቀረቡልኝን ጉርስ ፣ ያስቀደዱልኝን ልብስ እያረኩ ያዳሜን እንጀት አጨሳታለሁ” እንዳሉ ፤

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑም ፣ “እስተዛሬም በመከራ እጦት ተጎድቼ ኖሬያለሁ ። ነዳይ ይመስል የሰው እጅ ስጠብቅ ስንት ዘመን ሆነኝ ። ተንግዲህማ ነግቶልኛል ፣ እያደር ደሞ እቅበታለሁ” እንዳሉ ፤

ላቀች ትዳርዋ ሠምሮና ኑሮዋ ተሟልቶ ሁለተኛ ልጅዋን ወልዳ ስታጠባ ፤

ሞገስ እምባቸው ትዳሩ ተቃንቶ ፣ በቀድሞ ሚስቶቹ ፊት ፣ ከራሱ ቀና ከልቡ ዘና ብሎ ፣ “ከናንተ የምትበልጥ እንጂ የምታንስ አላገባሁ” እያለ ሲኩራራ ፤

እቶ ወርቅነህ መዘውር ፣ “እንዴት እኔ እያለሁ ፣ ባጣ ቆየኝ ሁና ትጠቃለች ፣ ካስቀመጡም የሚያስፈልጋትን ሁሉ በጥቶ ነው እንጂ ፣ እገጠርም ፣ እከተማም ሚስታቸውን አቅፈው ይቺን መጫወቻ አረጓት” በሚል ሰበብ ፣ የራሳቸውንም ጥቅም የሚያካብቱበት የሸርክና ቡና ቤት ከፍተው ትርፍ መብላት እንደ ጀመሩ ፤

ሸዋርካብሽ በደማቅ ጨርቅና በብልጭልጭ ጌጣጌጥ እምራ ፣ ካንዱ ቡና ቤት ወደ ሌላ እየተዘዋወረች በመሥራት ፣ እስደሳች መሳይ ኑሮዋን “ምንም ቢሆን ካዛባ ዝቅሽና ተሰው ፊት ሳይሻል አይቀርም፣ የነገን ደሞ አንድዬ ያቅልኛል” ስትል ፤

እፈሣም ፣ ቀኛዝማች ከርሞ ለሚያደርጉት የፓርላማ ምርጫ ውድድር ዝግጅት ፣ ቀደም ሲል ማር—እምባ ሔደው በነበረበት ወቅት ‘እገልግሉ ከልጅ ተነጥቆ መወሰዱን በማለጽና ፣ ያን ጊዜም ቢሆን ከፊታቸው ገለል ያለው ነገሩ ሳይጣራ ተናደው እንዳያንገላቱት በመፍራት መሆኑን በትሕትና ገልጾ በሽማግሌ በመታረቁ ፣ በሠራው ተንኮል ሳቢያ የመበርገግ ስሜትና ሥጋቱ በጣም ተቃልሎ እንደ ልቡ በመኖር ላይ እንዳለ ፣

ምንዳዬ በደብዳቤ ከሚነገር የናፍቆት ሰላምታና ‘በዓይኔ ሥጋ ለመገናኘት ያብቃን’ ከሚል የሩቅ ምኞት ፣ “ተንግዲህስ እንደልቤ አይቻቸው እመጣለሁ ፣ ያመት እረፍት ፈቃዴም ተጠራቅሞልኛል” ብሎ የመሔጃውን ዕለት በማሰላሰል ላይ ሳለ ፣ ቀኛዝማች በሊይነህ ታፈሰ በሕድሩና በሞገስ እምባቸው በኩል እስፈትኸው የነበረትግ የሠ

ራች ላንድ ሮቨር መኪና፣ በምንዳዬ ቦጋለ እያስነዱ ቅዳሜ ሰባት ሰዓት ላይ ሚስትና ልጆቻቸውን ይዘው ማጀቴ ከተማ ሲገቡ ገቢያተኛው ሁሉ ጉድ አለ ።

ላንድ ሮቨሯ በገበያው መኻል አቋርጣ ወደ ዐጸዳማው የሕዝባዊ ኑሮ እድገት ግቢ እንደ ገባች፣ ቀኛዝማችን ለመቀበል በመጡ የማር—እምባ ሰዎች ተከበበች ። ሰውዬው በስተርጅና የሚዳሩ መስለው ዱብ ሲሉ፣ የኑሮውን ጣራና ግድግዳ የሚያውቀው ሉሌና ገበሬ፣ ተጋዥና ጭሰኛ —— ሁሉ ጫማ ለመሳም ተሽቀዳደመ ።

‘ለምኔ ብዬ ነው ይኸን ያህል ጎንበስ—ቀና ማለቴ ፣ ከሲሶው አይቀንሱልኝ ከርቦው’ የሚለው ልበ—ሙሉ ደግሞ፣ ክንብንቡን አውርዶ እጅ ይነሣና፣ ዱላውን በስላች ተክሎ ይመለከታል ።

ቀኛዝማች ‘ጋሻ—መከታችሁ እኔ ነኝ’በሚል ስሜት፣ ካንገታቸው ጠንቀስ፣ ከፈገግታቸው ነስነስ እያደረጉ ሰላምታ ሲያቀርቡ ፣ አንዳንዶቹን ግን፣ ያለፈ ውለታቸውን በማስታወስና የወደፊት ድጋፋቸውን ለመቀስቀስ አገላብጠው ሳሟቸው ። ሆድ —ለሆድ ይተዋወቃሉ ።

የወይዘሮ እልፍ — ይከንዱን ጫማ ለመሳም የተግደረደሩና ጢጋ ከበብ ብለው ፣ “እቴዋ ! እቴሜቴ !” እያሉ በአክብሮት ተቀብለው የሳሟቸው ብዙዎች ነበሩ ።

ምንዳዬ ሞተር አጥፍቶና የሚደረገውን ሁሉ አደራርጎ ከመኪና ሲወርድ ፣ እንኳንና እሱ ነው ፣ ይሆናል ብሎ የጠረጠረም አልነበረ ። የነፋስና የብርድ መከላከያ ቆቡን አውልቆ ሁሉንም አያቸው ።

አንዳንዱ ትኩር ብሎ አይቶ፣ “ይኸ ያ ምንዳዬም አዶል እንዴ?” ይልና፣ በሾፌርነቱና በአካላቱ ደልደል—ሞላ ማለት ደግሞ ይጠራጠራል ። አብዛኞዎቹ ዐወቁት ። ፊት ለፊት ካገኛቸው ጋር ሲሳሳም፣ ላንድ ሮቨሯን ይመለከት ከነበረው ከቸርነት ጋር ዐይን — ላይን ተጋጩ ። ጓደኝነት እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰች፣ የናፍቆት ፈገግታ እንደ እግረ—ፀሐይ ብርሃን እየደመቀች፣ ቸርነትና ምንዳዬ ተቃቅፈው ተሳሳሙ—ደስታና ፈገግታ !

“ምንዳም አብሮ ይመጣል ብለው አልነገሩንም እኮ?”

“እዬ ቸርነት ! ይኸማ እንዴት ይነገራችኋል? እኔኮ አንድ ተራ ሰው ነኝ ። ስለ እኔ ምን ተብሎ ይነገራል ?!”

“ወይ ነዶ ! እነ አሻጋሪን እማመጣቸውን” አለ ራሱን እየነቀነቀ ።

“ምንም አይደል፣ አሁን ስሔድ አገኛቸዋለሁ ።”

“እቤት ያቺ ልኬ! ዐይንህን ስታይ እንዴት ትሆነው ይሆን ? ደስታው ነው እሚገላት” ።

“ሁላችሁም ደህና ናችሁ ወይ ?”

“ደህና ነን ! እነ አሻጋሪማ አድገዋል፣ —— ባየሃቸው ሲያጓጉ!”

“በጣም ነበር የናፈኳችሁ! ደግነቱ በጊዜ መግባታችን፣ ገና ሳይነጋ በ11:00 ነበር ጉዞ የጀመርነው” ብሎ ላንድ ሮቨሯን በፈገግታ አያት።

“የሳቸው መሆንዋ ነው?”

“አዎ የሳቸው ናት !”

“ማ እየነዳላቸው መጡ? ይችላሉ እንዴ ?”

“እሳቸውማ አይችሉም ። እኔ ነኝ የምነዳት ።”

“እስቲ ሙት በለኝ?! በምን ጠደከው ! እንግዲህ አጉሜ ዐይኗ ይቅላ !” አለ ቀስ ብሎ ።

ቀኛዝማች አጃቢዎቻቸውን አስከትለው ከገበያው በስተምራብ ዳርቻ ወደሚገኘው መጠጥ ቤት ገቡ ። በራሱ የተማመነና “ምንም ቢሆን ከሳቸው አላንስም” ባዩ የገጠር ከበርቴ ከቀኛዝማች አጠገብ ፣ ሌላው አቅሙን ዐውቆ ከየቢጤው ጋር እቤትና እደጅ ፈንጠር ጢጋ እያለ ተቀመጠ ። ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ልጆቻቸውን ይዘው ወደ ባለ መጠጥ ቤቷ ጓዳ ገብተዋል ። ምንዳዬ ከጓደኛው ጋር ከነቀኛዝማች አጠገብ በመቀመጡ ብዙዎቹ ሲገረሙ ፣ ቸርነትም ደንግጧል ። ቀኛዝማች ግን፣ የለመዱት በመሆኑና ከምንዳዬም ጋር የነበራቸው የጌታና የሎሌ ግንኙነት ከስሜት በቀር ባብዛኛቸው በመቋረጡ፣ ሁለት የተነፋፈቁ ጓደኞች ባንድ ላይ ተቀምጠው ያወራሉ ከሚል ግንዛቤ አልፈው በሌላ ግምት አይመለከቱትም ። ምንዳዬ የማንንም ስሜት አላጤነም ። ቀኛዝማችና አጠገባቸው የተቀመጡት አምስት—ስድስት ሰዎች በሽንጢ— ረጃጂም አፈ—ገላላ መለኪያ ኮኛክ ሲጠጡ፣ ለምንዳዬ ቀንዶ አረቄ ታዘዘለት ። ለሌሎቹ ጠጅ ተቀዳላቸው ።

“እንደኔ ቀንዶ ነጭ አረቄ ጠጣ!” አለው ወደ መደርደሪያው እየተመለከተ ።

“ኧረ እኔ ምን ይሆነኝ!? እኔ ይኸንኑ ጠጄን እ፡በጣለሁ፣ ሆ! ለዚሁም ገርሞኛል ። ሰው ጉድ ይለናል፣ እሳቸውም ደኅ አይላቸው” አለ ቀኛዝማችን በጨረፍታ እያየ ።

“የፈለግሁትን ብጋብዝ መብቴ ነው፣ ግድ የለህም” ።

"እኔ አይሻኝም! ይእርብኝ ምነው የዚህን አገር ሰው ስታቀው" አለው አቀርቅሮ ። አላስገደደውም ።

ሁለት ሰዓት ያህል ካረፉ በኋላ ፣ ለባልና ሚስቱ ፣ እንዲሁም ለልጆቹ በቅሎ ቀርቦላቸው ጉዞ ሲጀምሩ ፣ ወንድማማቾቹ ተፈናጠጡ።

"ምንዳዩ!" አሉ ቀኛዝማች አሽቆልቁለው እያዩ ።

"አቤት!"

"አንተ እኮ ሲደክምህ ውለሃል ፣ ዋሲሁን ከናቱ ጋር ይፈናጠጥና——"

"ኧረ ግድ የለም ! ከነቸርነት ጋር እያወራሁ ይሻለኛል ።"

"በል እንግዲያው በርታ !እኔማ መንገድ ረስተሃል ብዬ ነው።"

ፀሐይ አሽቆልቁላ ከላይ ተራራ አናት ላይ እንደ ደረሰች ማር—እምባ ገቡ ። ከግቢያቸው እንደ ደረሱም ፣ አብሮ የሔደው ሁሉ እንደ ጅራት ተከትሎ ገባ ። በሁለቱ አጥሮች መካከል ፣ ከትላልቆቹ አጻፋሮች ጋር ስትነጻጸር ያረጀ የደሃ መሶብ የምትመስል ጎጆ ፣ በሯ መለስ ብሎ ፣ በየጭላንጭሏ ጢሷን ታቡለቀልቃለች ። የልኬለሽና የምንዳዩ ጎጆ ነች ።

ቀኛዝማች አጃቢዎቻቸውን አስከትለው ፣ ባዳራሾቹ መካል ወደ እልፍኝ ሲያመሩ ፣ ምንዳዩ ፣ ቸርነትና ሌሎች ሦስት ሰዎች ወደ ጎጆይቱ ገንጠል አሉ ። ቸርነት በሩን ሲከፍተው ፣ እነ አሻጋሪ እያጠረና እየረዘመ ከሚንቀለቀለው የእሳት ነበልባል ዳር ተቀምጠው እሹቅ ያወልቡ ነበር ።

ቸርነት "እሻጋሪ ! ምንዳዩ እኮ መጣ! አባታችሁ መጣ!" ሲል ሁለቱም ወደ በሩ ሮጡ ። የምንዳዩ ዐይን ልጆቹ ላይ ተተከለ ። ግር እንዳላቸው እግላብጦ ሳማቸውና ከግራ—ቀኙ ይዟቸው ዐረፍ አለ ።

"እናታችሁ ወዴት ኼደች?" አለ አንደኛው ሰውዬ ።

"አባባ ቀኛማይ ይመጣሉ ብለዋት፣ እትልኡ ቤት ነይ" አለ አሻጋሪ።

ቁመተ ሎጋ የወይን እሸት የመሰለች መልከ—መልካም ጠይም ሴት በፈገግታ ተውባ በሩጫ ስትገባ ፣ ምንዳዩ እጆቹን ዘርግቶ ሲቀበላት ፣ ተጠመጠመችበት ። ጎጆይቱ በደስታና በፍቅር ወገገች ። ልኬለሽ ትይዘው—ትለቀው ጠፋት ። በደስታ ሰከረች ። ወደ ምድጃው ትሔድና ጉልቻውን ነካ—ነካ ፣ እሳቱን ቆስቆስ— ቆስቆስ ፣ ዐይኗን

ወደ ምንዳዩ ወርወር ፣ እንባዋን ጠረግ ፣ ብድግ—ቁጭ ፣ ሒድ—መለስ መላ—ቅጡ ጠፋት ። ጉረቤቶቿ እየመጡ ምንዳዩን ፣ እሷንና ልጆቹን ሳሟቸው ። አንዳንድ ሴቶች ወደ ምድጃውም ፣ ወደ ማጀቱም እያሉ መንጎዳጎድ ጀመሩ ። ጉረቤቶች ያመጡት ጠላ ፣ ሽከናና የዋንዛ ቅጠል እየተወተፈ በገንቦ — በገንቦ ሆኖ በምሰሶው ዙሪያ ተኮለኮለ ፣ እየተጠጣለት ።

ቀኛዝማች የላኩት አንድ እንስራ ጠላ በተከደነበት እንኮላ እየተንካካ ገባ ። ምንዳዩ ደስ አለው ። ቸርነትና ልኬለሽ ገረማቸው ። ጉረቤቶቿ እርስ—በርስ ሲያወሩ ፣ ልኬለሽ ከባለቤቷ ጐን ተቀምጣ ፣ አይቶ በማይጠግብ ዐይን ልቅም አድርጋ አየችው ። ምንም እንኳ ያ የጥንቱ የጢቱ ምንዳዩ ቢሆንም ፣ መልሳ—መላልሳ ስታየው ፣ እየቆየ—እየቆየ ገረማት ። እሱም እንደ ቀኛዝማች የተሾመ መሰላት ። አለባበሱ ፣ አስተያየቱና አነጋገሩ ፣ ጫማና ሰዓቱ አዲስ ስሜት አሳደረባት ። ካንድና ሁለቱ በቀር ጉረቤቶቿ ሁሉ እንደሔዱ ፣ "እንዲያው ለመሆን እንዴነህ? ምነው ጥፍት ማለትህ ልጄ?" አለችው ።

"ደህና ነኝ! አልመች ብሎኝ ነው ልኬ! ቢመቸኝማ በናንተ እጨክናለሁ ?"

"እሱስ እውነክን ነው ። የሰው አገር እስቲለምዱትስ ስንትና ስንት አለው! እኛማ ንፍቅ ስትለን ፣ ባይናችን ላይ ስትኬድ ስንቱን ተመኘነው።"

"ችግሩኮ ፣ የዓመት ዕረፍት ፍቃድ በወቅቱ ስለማይሰጡን ነው ። ለመሆኑ ሁለዜ ትዝ እላችኋለሁ?" አለ እየሣቀ ።

"ዋ—አንተ !— ምነው እኛን ሆነህ ባየኸው—አብሶማ ልጆቹ!"

"ምን ይሉኛል?" አለ የትንሹን ራስ እያሻሸ ። ልጆቹ ያባታቸውን ልብስ ፣ ጫማና ሰዓት እየደባበሱ ይመለከታሉ ።

"ነጋ ጠባ ፣ 'አባብዬ መች ይመጣል ፣ አባብዬ ምነው ቀረ' እያሉ ልቤን ሲያወልቁት ባየህ? እኔማ ዋሽቼ የምለው ጥፍት ሲለኝ ፣ ይኸው የፈረደበት ቸርነት የቆጥ—የባጡን ቀበጣጥሮ ዝም ያሰኛቸዋሊ ካፋቸውም ለይተውህ አያቁ ፣ ——እንዲያው እንዴት ነው ያንተስ ኑሮ?" አለችው ትኩር ብላ እያየች ።

"ደህና ነኝ ። ምንም ችግር የለብኝም።"

"መቼም ከሳቸው ጋ እማደለሁ ብለህ ወረኸት ጥፈህልናል።"

"እዎ ፣ ቢሆንም ርቁ እልራኩ ፣ ብቅ እያልኩ እጠይቃቸዋለሁ ። ለዚህ ሁሉ ያበቃኝ ማ መሰለሽ ?"

“እውነትክን ነው፣ ቀድሞውንም ቢሆን አንተና እሳቸው ኮከባችሁ ግጥም ነው”ብላ ወደ ምድጃዋ ሔደች። ከዚያም እንጀራ ቀርቦ እንደ ተበላና ቡና እንደ ተጠጣ ጨለመ።

አረጋሽ ልጅዋን አዝላ እንደመጣች ምንዳዬም የቸርነትን የበኩር ልጅ አቅፎ ሲጫወቱ አመሹ። ሲተኙ አቅራቢያ ቸርነት ጠመንጃውን ምንዳዬ ትራስጌ አስደግፎለት ወጣ። ከአዲስ አበባ የወሰደው እንሶላ፣ በጠፍር አልጋ ቁርበት ላይ ተነጥፎ፣ ባልና ሚስቱ አዲስ ብርድ ልብስ ደርበው ሲተኙ፣ ልጆቹም መደባቸው ላይ ለሽ አሉ።

በማግሥቱ ጧት ከቁርስ በፊት ፣ ምንዳዬ ለባለቤቱና ለልጆቹ፣ ለቸርነትና ለአረጋሽ የወሰደውን ልብስ ከሻንጣ እያወጣ ሰጣቸውና ለሰባት ወሯ የቸርነት ልጅም በግምት የገዛውን ጥብቆ አለበሳት። ሁሉም አዳዲስ ለብሰው ሲታዩ ማማራቸው!

መሬት ሞቅ እንዳለም ቸርነት ለጓደኛው መስተንግዶ አንድ ወጠጤ አረደለትና አረጋሽ ሕፃኗን አዝላ፣ ልኬለሽ ልጆቿን እየላላከች ምሳ ሲሠሩ፣ ወንዶቹ ጠላቸውን በገንቦ ይዘው ወደ ሰበሰብ ወጡ።

*   *   *

ቀኛዝማች፣ አረጋሽን በጣም ይወዷታል። እሷ ያየችና ያወቀችው ንብረት አይጠፋም፣ አይደፈርም። እሷ ብቅ ስትል ወሬኛ ወሬውን፣ አሚተኛ ምላሱን ይሰበስባል። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ግን፣ እንኳን በድብቅ በግልጽ ቢዝቁ፣ ያሻቸውን ቢሳደቡና ቢናገሩ ፣ “እሳቸው እንዲህ እየለፉና መከራቸውን እያዩ እሱ ለማንም የማጀቱ ሴት እየዛቀ ሲሰጥ ምን ያርጉ?” በማለት ወሬ ማቀበሏን ከተወችው ብዙ ጊዜ ሆኗታል። ሴትዮዋ ግን እመስግነዋት አያውቁም። በጣም እንዲጠሏት ያደረገቻቸው ግን ሸዋርካብሽ ነበረች። እሷ ቸርነትን ፣ እሱ ግን አረጋሽን በመውደዱ፣ “እሱም የሷ ቢጤ ያገልጋይ ልጅ ነው መሰል፣ በደህናው እንዲህ አልወደዳትም። ዕድሜ ለኛ ይበል፣ አቦ! ሲል መጣና ሠለጠነ” ብላ ጠመደችው። ባረጋሽም ላይ ዘመተችባት።

ከቁመናዋ አጠር፣ ከአካሏ ደልደል ብላ፣ ከጠይምነት ይልቅ ወደ ጥቁረት የምታመዝነው አረጋሽ፣ ጎረድረድ ያለች ደም—ግባታም ነች። ቸርነት ሲወዳት አይጣል ነው። እቆጡ ላይ የተኛ መስሎ አድፍጦ ያመሽና፣ ሌሊት ጭር ሲልለት ይወርዳል። ያዳራሹን በር ‘ቋ’ ሲያደርግ ትከፍትለታለች። ዶሮ ደጋግሞ ሲጮህ ወደ ቆጡ ይመለሳል።

“ቀኛዝማች አንድ ቀን ባገኙህና ባሯሯጡልኝ” ሲለው ምንዳዬ፣ “እኔ የተለየ አልያዝኩ!? እሳቸውስ ማጀቴ ድረስ እሚሔዱት ግሼን ማርያም ሊስሙ መሰለህ? በሱስ አይጨክኑብኝም — ጣምናውን ያቁታል” ይለው ነበር። በዚህ ሁኔታ ብዙ ጊዜ ዐለፈ። ቀኛዝማች ወደ አዲስ አበባ ሔደው፣ አረጋሽ ያጉቷን ንብረት እየጠበቀች እንደ ልቧ በሆነች ሰሞን፣ ቸርነትም ቀስ በቀስ ቆጡን ተወና አረጋሽ ዘንድ አዘወተረ። ወሬውም ከቀኛዝማች ጆሮ ደረሰ። ተይ ብሎ መከልከል የማይቻል ስለ ሆነባቸው በርጋታ አነጋገሯት። ባታፍረጠርጠውም ገለጸችላቸው። “ተያይዘው ከሚኮበልሉ እዚሁ እንዳሻቸው እየሆኑ ያገልግሉ” በማለት ዝም ስላሏት ፈቃዳቸው መሆኑ ገባት። ቸርነት ቀርባ መጠየቋን እንደሰማ፣ ኃፍረትም ፍርሃትም ይዞት ነበር። ግልምጫም ጥላቻም ባለማየቱ ቀለለው። ቀኛዝማችን አስፈቅዶ ካጥር ውጪ አነስ ያለች ጎጆ ሲቀልስ ሣር አምቦች ጉድ አሉ። ያን አውርተው ሳይጨርሱ አረጋሽና ቸርነት ጎጆ ወጡ።

*   *   *

ምንዳዬና ቸርነት ጠላቸውን እየጠጡ ሲጫወቱ፣ “ጥኢት ቀን ትሰነብታላችሁ ፣ ወይስ ቶሎ ትመለሳላችሁ?” ሲል ጠየቀው።

“አንድ 15 ቀን ያህል ሳንቆይ አንቀርም፣ እሳቸውማ ብዙ ሥራ አለባቸው”

“ትንግዲህ ወዲያ ደሞ ምን ያረጋሉ?”

“እንደገና እኮ ሊወዳደሩ ነው! በያራት ዓመቱ አይደል!።”

“ያንተ ያለህ! ገና ነውና አሳራቸው፣ አሁን ደሞ እንዲህ አስደርግላችኋለሁ ሲሉ ሊከርሙ ነው በለኛ! ያቺ ሁሉ ያኗትኮ አንዷም አልተፈጠመች።”

“ሁሉንም አጠቃልዬ አስፈጽምላችኋለሁ ይላሉዋ!” ብሎ ምንዳዬ ሣቀ። ከዚያም ስለ አዲስ አበባ ኑሮው አንዳንድ እያለ ሲያጫውተው፣ ቸርነት እየተከፋም ፣ እየተደሰተም አዳመጠውና፣ “ያም አለ፣ ያም አለ አንተ እንደ ምንም እጅህን አውጥተሃል” አለው። እሱም በበኩሉ ስለ ትዳሩና ስለ ልጁ፣ ስለ ልኬለሽ ብርታትና ስለ ልጆቹ ሁናቴ፣ እንዲሁም ስለ አፈሣ አጫወተው።

“አስቸግሯችሁ ያውቃል እንዴ?” አለ ምንዳዬ ኮስተር ብሎ።

“አሁንማ ልኩን ዐውቋል! አስቸግራለሁ ቢልስ ማ ይለቀዋል? የሱ ነገር ምን መላ አለው፣ ሁለዬ አስጉዳዉ ይገባና ሲዝረጠረጥ ይገ

ኛል ። 'በመጡ ቁጥር ከምትሸሸ ፣ ሽማግሌ ልክህ ታረቅ' የሚል ደህና መካሪ አገኘ መሰል ፣ እምና ለሚኻኤል እንደ መጡ ፣ ቄስ መነኩሴውን አግቶልትሎ ታረቀ ። አሁን ደሞ ፣ ይኸን ሰሞን ሲመጡ ነው ማለትን እንደሰማ ፣ አጥር ሲያጠባብቅና ግቢ ሲጠራርግ ሰነበተ ። እሱ እንደ በግም ፣ እንደ ቀበሮም መኖሩን ያውቅበታል ። ከትላንት ወዲያ ግድም እሚሉት አገር ዘመድ ሞቶበት ሔዶ ነውዪ ፣ ታገኘው ነበር ።" ወሬ እቸው ሳያልቅ ወደ ቤት ገቡና ከተጠሩ የጐረቤት ሰዎች ጋር ተሰባስበው ምሳ በሉ ።

ሁለትና ሦስት በደስታ የተሞሉ ቀናት ዐለፉ ።

* * *

ቀኛዝማች ፣ የዶጋሬዎቻቸውን ቁጥር ለማበራከትና እንደገና በከፍተኛ የድምፅ ብልጫ ለመመረጥ ፣ ለመንግሥትና ለምክር ቤት ያላቀረቡትን ሐሳብ ያቀረቡ ፣ ልዩ ልዩ ባለሥልጣኖች ያነጋገሩ ፣ ያላሳሰቡትን አሳስበው ፣ ያልታቀደውን ያሳቀዱ በማስመሰል ለማሳመንና ለመታመን የወሬና የሐሰት ድራቸውን እያደሩ መዘዋወር በመጀመራቸው ፣ ቸርነትና ምንዳዬ ለአንድና ለሁለት ቀን መለያየት ጀመሩ ። የገጠሩን አካባቢ አዳርሰው ፣ ፊታቸውን ወደየአካባቢው ከተሞች አዞሩ ።

ከ15 በላይ በማትይዘው ላንድሮቨር ውስጥ ከ20 ሰዎች በላይ ጠበንጃና ዱላቸውን እየያዙ ይታጨቁባታል ። አንዳንዶቹ ከልብ ዶጋሬ ዘመድና ወዳጅ ሲሆኑ ፣ ተቀላቅሎ የሚጓዝ እጩብጫቢም አይጠፋ ። እሱም ቢሆን ዋጋ አለው ። ፋይዳውን ስለሚያውቁ ፣ ሲርቅ ጠርተው ፣ ሲቀርብ አብልተው ይሸኙታል ። ከዚያ በኋላ ጥቅምና ስማቸውን የሚሸከም አጋሰሳቸው ይሆናል ።

ለሁለተኛ ጊዜ ወደ ካራቆሬ ፣ አጣዬ ፣ ሰንበቴና ሸዋ ሮቢት በሚደረገው ጉዞ ላይ ፣ ቸርነት አብሮ እንሒድ ምንዳዬ ቀደም ብሎ ቀኛዝማችን ጠይቋቸው ስለነበር ፣ አብረው ሔዱ ። መኪናው ከማጀቴ ተነሥቶ በረጅሙ ኮረኮንቻማ ጥርጊያ ሲጓዝ ቸርነት ዐይኑን ከምንዳዬ ላይ ሳይነቅል አስፋልት መንገድ ገቡ ።

ሰውዬውና አጃቢዎቻቸው ፣ ካራቆሬ ፣ አጣዬና ሰንበቴ ወረድ እያሉ የሚጋብዘውን ጋብዘውና የሚሸኘውን ሸኝጋግለው ፣ ተዘነጋግ ባዮችን በተበፋ ጀቢቡነው ወደ ሸዋ ሮቢት አመሩ ። ቢያለፉበት ከተማ ያወሩትና ያስወሩት ወሬ ግን ፣ አንዳንዱ ተረስቶና ተገራርዶ ፣ ሌላው ተጨማምሮበትና ተኳኩሎ ፣ የጎረሰ አሳምሮ ፣ የጠላ አጉደፍድፎ ያወራል ፣ ያስወራል ። ላንድሮቨሯ ሸዋ ሮቢት እንደ ደረሰች ፣ ቀኛዝማችና አጃቢዎቻቸው በከተማይቱ ውስጥ ወደ ታወቀው ሆቴል ገቡ ። ምንዳዬ ገለል ያለ ቦታ መርጦ ከቸርነት ጋር ተቀመጠ ።

ከጥቂት ዕረፍት በኋላ ፣ የተለመደው የምርጫ ዝግጅት ወሬ በየፊናው ቀጠለ ። የተላከባቸው ሰዎች አንድ ወይም ሁለት ሰው እያስከተሉ መጡ ። እደራ ተብለው ዘመዶቻቸውን እደራ እንዲሉ ። የመጡትም የቆዩትም እየተጋበዙ ፣ እየበሉ ፣ እየጠጡ ፣ የሚያወሩት ወሬ እየተሚሟቀ ሐሰትና ጉራ ፣ እንደልብ ሆነ ። አብዛኛው ሰው ከለብታ ወደ ሞቅታ ተሸጋገረ ። ቀኛዝማች ለማሳረጊያ ሦስት ጠርሙዝ ነጭ አረቄ አወረዱ ።

ምንዳዬ ለራሱና ለባልንጀራው ጠቀም አድርጎ አስቀዳ ። የሁሉም ድምፅ ናረ ። ቸርነትም እንደልቡ ማውራት ጀመረ ። ሰዎቹ ሁሉ አንሰው ታዩት ። ሁለመናው ቀለለው ። ቀኛዝማችን የማፈርና የመፍራት ስሜቱ የተገፈፈ መሰለ ። እሱም ጠጋ ብሎ ቢያዋራቸው ምንም እንደ ማይሉት ተሰማው ። እንዲያውም "እኔ ባረጋሽ በኩል ተዛምጃለሁ ። ምንም ቢሆን ከማንም ባዳ እኔ እበልጣለሁ" አለ በልቡ ። ምንዳዬ ፣ "ረጋ ብለን ነው መጫወት ፣ ቀስ ብለን እናውራ" ቢለውም አልሆነለትም ። ነገሩ ስላላማረው ቀስ ብሎ ጠበንጃውን ሊወስድበት ሲል ፣ "ይ — — ይ — ይ — ኸኮ ጓደ — ደ — ደኛዬ ነው! አንተ ነህ! አ — እምጣ!" ብሎ ያዘበት ።

"ልያዝልህ ብዬ ነው እንጂ ፣ እሱማ ያንተ ነው! ማንም አይነካብህ።"

"— እ — እንደሱ ተሆነ — እሺ! ይቺ ቺኮ ገንዳ — ውሃሃሃ — ናት!!" ብሎ ለቀቀለት ። ወዲያው ፎክር — ፎክር ፣ አቅራራ — አቅራራ የሚል ግፊት ተናነቀው ። ሣር — እምባ ያለ መሰለው ። ስሜትና አካሉ እንደ ተዋሐዱ እመር ብሎ ተነሣና ፣

"የእናት ልጅ አምሳያ ፣ የት ይገኛል ባዳ ፣
ቀኝ እጁን የሚሰጥ ፣ አንጀት አራሽ ምንዳ ።
ገንዳ ውሃ ጢሽ በጥይት ሰንጣቂ ፣
አሞታሙ ምንዳ ጓደኛ አስታጣቂ ፣
ሣር — እምባ ላይ ሆኖ ዞን — እምባ አስጨናቂ" ብሎ ሲያቅራራ ፣

ሁሉም ወደ እርሱ አዩ ። ምንዳዬ ቀስ ብሎ በእጁ ስቦ አስቀመጠው ። ቀኛዝማች ስማቸው ባለመነሣቱ ቅር እያላቸው ሣቅ አሉ ።

"ሰከሩ ይሉናል — — እዚሁ ቀስ ብለን እናውራ" አለው ወደ ጆሮው ጠጋ ብሎ ።

"ማባቱ !! ይበሏ! ዕድሜ ላንድ ሰው! ተንግዲህም አንተ አለህ !!" አለና ድንገት ቆመ ።

"አምናና ሐቻምና ፣ ሲፈትሉ ሲገምዱ ፣
መጓጉዋው ጠፍቷቸው ፣ መሾሚያ ምንገዱ ።
አሉ ሙቱ ሲሉ ፣ — — አጅሬው ገሥግሠህ ፣
እጐራው አናት ላይ እንዳሞራ ታየህ ፣
አባ ዝናብ ወንዱ ፣ ቆፍጣኔ በላይነህ ።
እርር ድብን ይበል ፣ ጠላት ቁርጡን ይስማ ፣
ሹመቱ የኛ ነው ፣ ለከርሞም ባርላማ" እንዳለም ፣ 'ይበል! ይበል! ለካ! ለካ! — — —ጎሽ!' ጎሽ! የሚል ድምፅ ተሰማ ። ካንጀት ተሥቆ ፣ ከልብ ተጨበጨበ ።

ቾርነት በዚያው ቀጠለ ።

"እንግዲህ ምን ይበል ፣ የዞን አምብ ጓዳ ፣
ወዳጅና ጠላት ፣ ዘመድና ባዳ ፤
አህያ ቀርቅቦ አጋሰስ ሲነዳ ፣
መኪና አግለብላቢው ይኸው መጣ ምንዳ !" ብሎ ሲቀመጥ ሁሉም ተንከተከቱ ። ሌሎች ሁለት ሰዎችም ፎከሩ ።

ቀስ በቀስ ሁሉም ተዳክሞ ፣ አንድ ባንድ ወደየመኝታው አዘገመ ። ምንዳዩና ቾርነት ከሆቴሉ በስተጀርባ ካለው መኝታ ክፍል አደሩ።

በማግሥቱ ማታ ቾርነት ቤት ተሰብስበው ራት ሲበሉ ፣ የትላንትናው ስካርና ቀረርቶ የተነገራቸው ልኬለሽና አረጋሽ ሲንከተከቱ አመሹ ።

ቀኛዝማች በመወዳደሪያ ክልላቸውና ውጪ ፣ በምኑም በምኑም ይጠቅማሉ ብለው ወዳመኑባቸው ሰዎች ሁሉ በበቅሎና በመኪና እየተጓዙ በማነጋገር ፣ እጅ — እጃቸውን ለሚያየው ገንዘብ ፣ ዝምድና ፣ ለሚቢቃው አደራ ፣ ውለታ ለሚጠብቀው ተስፋ ሰጥተው እንዳገባደዱ ፣ ቀሪውን ለሌላ ጊዜ አስተላልፈው ወደ አዲስ አበባ ለመመለስ ተነሡ ።

የምንዳዩም የዓመት ፈቃድ በማለቁ ፣ እሱም ለሥራው ቸኩሏል ። ልኬለሽ ቀኑ ፈጠነባት ። የመለየት ሥጋት በዳበሳት ቁጥር ፈገግታዋ ይጠወልጋል ። ዳግመኛ የሚለያዩባትን ዕለት ክፉኛ ጠላቻት ። ዳሩ ምን ይደረጋል ፣ የቀትር ፀሐይ መጥለቋ ፣ ውብ አበባ መጠውለጓ እንደ ማይቀር ፣ ጠላቻትም ፈራቻት የምንዳዬ መነሻ ቀን ደረሰች ።

"ልኬ?" አላት ምንዳዬ ፣ ለሱዉ መሸኛ የታረደችውን ልበ— ወርቅ ዶሮ ስትገነጣጥል ፤ "ከእንግዲህ ወዲያ እዚህ የምትቆዩት ለተወሰነ ጊዜ ነው ። ሦስት ዓመት ሙሉ ተለያይተናል ። አንደዬ'ንኳ ብቅ ብዬ ያላየኋችሁ ፣ ገና ሳልደላደል በማለት ነበር ። እንዳጫወትኩሽ አሠሪዎቻችን የዋዛ ሰዎች አይምሰሉሽ ። አብዛኛውን ጊዜ ጥቃቅን ስሕተት እየፈለጉ ከሥራ ያባርራሉ ። በተለይማ ችሎታው እንደ ነገሩ የሆነውን በቀላሉ ያስወጡታል ። እኔም ከጥሩ ጥሩ ሰዎች ጋር ጠጋ ጠጋ ስላልኩ ነው ብዙ ነገር የተማርኩት ። በዚያ ላይ ለምኑም ፣ ለምኑም አጋርና ዘመድ ያስፈልጋል ። አሁን እንደ ምንም ጥርሴን ነክሼ ራሴን ችያለሁ ። አንደዬ ሚስቴ አንደዬ ልጆቼ እያልኩ ወለም—ዘለም ባበዛማ ኖሮ ፣ ሥራ አይወድም ብለው ያፈናቅሉኝ ነበር ።"

"ኧረ ደግ አረክ! ይኸ ታዲያ የጥላቻ አዶል! አንተም እሰው አገር ሔደህ ከምትንከላፈት ጥሩ አርገሃል ። በሁለት እግር ቆሞ ነው ወግ ማውጋት ። እጅ ያጠረህ ዕለት ማንም እኔ አለሁልህ አይልህም ። ሁሉም አለሁ አለሁ ቢል የምር አይምሰልህ ፣ ሁኔታህን እያዩ ነው ። ያው ዐይንህ ነውዪ ፣ እጅህ አልራቀን ። ችግር ይሉ ነገር ነክቶን አያውቅም ። አሻጋሪም እርፍ ጨብጧል ፣ በያላይ ደሞ ቾርነት እያለ ቤታችን አይቀዘቅዝም ። ለኛ ምናምኒት አታስብ" ብላ ጥንካሬን የሚገልጽ ገጽታ አሳየችው ።

"እኔም አሳቤን ጥዬ የተቀመጥኩት እንደማይቸግራችሁ ስለማውቅ ነው ። ሥጋት ቢኖርብኝማ ኖሮ ፣ መች እንዲህ እንደልቤ እቀመጥ ነበር !።"

ስለ ሌሎች ጉዳዮች በማውራት ላይ እንዳሉ ፣ ቾርነት ገንቦውን በአሻጋሪ አሸክሞ ፣ አረጋሽም ልጅዋን አዝላ ተከታትለው ገቡ ። ሁሉም ሽከናቸውን ጨብጠው በኅብረትና በተናጠል አዳዲስና ትዝታ ነክ ጨዋታ ጀመሩ ። ወሬው እንደ ጣማቸው የልኬለሽ ዶሮ ወጥ በነጭ ጤፍ እንጀራ ታጅባ ቀረበች ። መላ ቤተ—ሰብ ዙሪያውን ከበው ቅር ጥፍጥፍ አደረጓት ። ያን ለታ ማታ ለልጆቹ የተለየ መዓድ አልተሠራላቸውም ። ድስቲቱ የታጠበች መሰላ ተነሣች ። የኩራዚቱ ላምባ እያለቀ የምድጃው እሳት ላንቃ ሲያጥር ቾርነትና አረጋሽ ወደየቤታቸው ሔዱ ። ነገ ጧት ቅርብ ናት ።

ልኬለሽ ጋደም ከማለቷ ሐሳብ ገባት ። ዶሮ ደጋግሞ እንደ ጮኸ ከእንቅልፏ ነቅታ ውሃ ጣደች ። ሲኮክሉ ካደሩት አውራ ዶሮዎች መካከል ምንዳዬ አንዱን ገብስማ አርዶት ተመልሶ ተኛ ። የፀሐይ መውጫ ቀይ አለላ እንደ መሰለ ድስቱ ወረደ ።

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱም ቅቤው ተንጣሎ ሽታው ዙሪያ ገባውን ያወደ የዶሮ ወጥ ሠርተው ፣ ማግሹን ባገልግል ቋጥረውታል ።

ረፋዱ ላይ ቀኛዝማች እንደተለመደው ታጅበው ሲወጡ ፣ ምንዳዬም ባለቤትና ልጃቹን ፣ እንዲሁም አረጋሽን አስከትሎ ብቅ አለ ። ጥቂት እንደ ተጓዙ አረጋሽ አጐቷን ተሰናብታ ወደ ምንዳዬ መለስ አለችና ፣ "እንደዚህ ቀደሙ ጥፍት አትበል ፣ መጣ—መጣ እያልክ ጠይቀኝ" አለችው እንባዋ ተንቆርዞ ።

"ተንግዲህስ እመጣለሁ ፣ እንደተዚህ ቀደሙ አልቆይም" አላት ፈገግ ብሎ ። ከነልጅዋ ስሞ ሲሰናበታት ሆዱ ባባ ።

እኩለ ቀን ላይ ማጀቴ እንደገቡ የቀኛዝማች ኮተት ካህዮች ላይ ተራግፎ ላንድሮቨር ላይ ተጫነና ሰውዬው አጃቢዎቻቸውን አስከትለው በገቢያው መኻል ዐለፉ ።

የማጀቴ ገቢያ ዙሪያውን በልብስና በሸቀጣ—ሸቀጥ ሱቆች ፣ በሻይ ፣ በጠላና በጠጅ ፣ በሥጋና በቡና ቤቶች የተከበበ ሲሆን ፣ ገበያተኛውን ከጉብታ ላይ አሽቆልቁሎ ለተመለከተው ፣ በሰፊ ጉድጓድ ቦታ የሚርመሰመስ ዝንጉርጉር ፍጥረት ይመስላል ።

ምንዳዬ በኩራትና በላላይ—ላላውቅ ስሜት መኪናይቱ ውስጥ ገብቶ ሞተር በመቀስቀስ አስጓራት ። ሞተሩን ሳያጠፋ ወርዶም ኮፈኑን ከፈተና አንዳንድ ነገሮችን አጠባበቀ ። ልኬለሽ እየገረማት ተደሰተች ። ልጆቹም ከናታቸው ጐን ቆመው ፈዘው ያያሉ ።

ቀኛዝማች ተመልሰው ሲመጡ ፣ ምንዳዬ ከፊቱ ፈገግ ፣ ከመንገዱ ገለል ብሎ ተቀበላቸው ። የልኬለሽ ዐይን እንባ አዝሎ የልጆቹ ፊት ተንቀረበበ ።

"እኔ ነኝ ጥፋተኛው ፣ እዚያው ሜር—እምባ ብሰናበትሽ ኖሮ" አላት በማስመሰያ ቁጣ ።

"ምናረኩ? ለምን መጣሽ ብለህ ነው?" አለች አቀርቅራ ።

"መምጣትሽንማ ወድጄዋለሁ ፣ አንቺ ግን ልቅሶሽ በየት — —"

"ግድ የለህም! ፈርቼ መሰለህ? እንኳንና ዛሬ ያኔዬም አልፈራሁ — —"

"ቢሆንም ! እያለቀሱ መሸኘት ጥሩ አይደለም ። እንደማትፈሪማ ዐውቃለሁ" ብሎ ትከሻዋን ያዘና ፣ "ቢቃ! ከእንግዲህ ብንለያይ ለጥቂት ጊዜ ነው" አላት ደርበብ ብሎ ቀዝቀዝ ያለ ፊቷን እያየ ። በመጠኑ ፈገግ አለች ።

ቀኛዝማች ከቤተሰባቸውና ከአምስት ሰዎች ጋር ላንድሮቨሯ ውስጥ ገቡ ። ምንዳዬ ፣ ልኬለሽንና ልጆቹን ፣ እንዲሁም ቸርነትን ስሞ መኪናይቱ ውስጥ ገባ ። መደዳውን ቆመው ካይናቸው እስኪሰወር አዩት ።

ላንድሮቨሯ ካራቆሬ ከተማ እንደ ደረሰች ፣ ቀኛዝማች እህታቸውን ለመሰናበትና በሰበቡም የጀመሩትን የዝና ማስፋፋት ወሬ ለመነስነስ ወደ ወ/ሮ ጌጤነሽ ታፈሰ ቤት ሔዱ ። ሴትዮዋ ወንድማቸውን ለማስደሰትና ወሬውም ባካባቢው እንዲወራላቸው በማሰብ እንግዶቹን እንዲያድሩ ጠየቋቸው ። ተስማሙ ።

ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ወዳጅ ፣ ዘመድ ጥየቃ ፣ ልጆቹ ባልንጀሮቻቸውን ፍለጋ ሲዘዋወሩ ዋሉ ። የወ/ሮ ጌጤነሽና የባለቤታቸው ግብዣ ሲበላና ሲጠጣ ሌሊቱ ተጋመሰ ። በማግሥቱም ረፋዱ ላይ መስተንግዶው ቀጥሎ ጐረቤቶችም ተጋበዙ ።

ከዚያም መኪናይቱ የትም ሳትቆም ዘጠኝ ሰዓት ላይ አዲስ አበባ ደረሰች ። ቡና ተጠጥቶ ጥቂት እንዳረፉ ፣ ቀኛዝማች አብረዋቸው የመጡትን እንግዶች 'ከተማ ላስጐብኛችሁ' ብለው ወደ ካዛንቺስ ይዘዋቸው ገሠገሡ ።

ቀኛዝማች ካንገታቸው ቀና ፣ ካረጋገጣቸው ኮራ ብለው ወደ ይፋት ቡና ቤት ሲገቡ ፣ ወ/ሮ ዶጅ—ይጥኑ ዳሌአቸውን አቅፎ ቂጣቸውን እንደ ትልቅ ወታቦ ካድበለበለው ደጋናማ የብረት ወንበር ላይ ተቀምጠው ፣ ካንድ ወንድ ጋር እየተሣሣቁ ይዝናኑ ነበር ። ድንገት ስለ ተደረሰባቸው ሴትዮዋ ደንገጥ ሲሉ ፣ ቀኛዝማች ነደዳቸው ። ሆኖም ልብ ያላሉ መስለው ፣ ምንዳዬንና እንግዶቹን አስከትለው ወደ ውስጥ ዘለቁ ። ወ/ሮ ዶጅ—ይጥኑ ፈጠን ብለው ተከተሏቸው ።

"ምነው ቶሎ እመለሳለሁ ብለሁ ፣ ይህን ያክል ጥፍት ማለትሁ ?" እያሉ ከመኝታ ክፍላቸው ፊት ለፊት ያለውን በር ከፍተው አስገቧቸው ። ከመኝታ ቤታቸው ጋር የተያያዘው ይህ የሰበሰብ ክፍል ፣ የእንግዳ መቀበያ ሲሆን ፣ ከቡና ቤቱ ጀርባ ዐሥር ርምጃ ያህል ወደኋላ ፈቅ ይላል ። መኻል ላይ አጠር ብሎ ልከኛ ስፋት ያለው ጠረጴዛና ስድስት ወንበሮች ተደርድረዋል ። ከውጪ የመኝታ ቤቱ በር የተጋረደበት ጌጠኛ መጋረጃ ረዝሞ ዘርፋ ወለል ያስሳል ።

ቀኛዝማች ፣ የተቀዳላቸውን ዊስኪ ፣ ሌሎቹ የቀረበላቸውን ቢራ እየጠጡ ስለ ውሏቸው ሲያወሩ ፣ ሴትዮዋም ደንበኛቸውን ሸኝተው ተቅላቀሉ ። የወ/ሮ ዶጅ—ይጥኑ የመስተንግዶ መዐድ ቀርቦ ከተበላና

የማይቀረው ቡና ከተጠጣ በኋላ ፣ ቀኛዝማች በባለቤትነት ስሜት ያስ መጡት መጠጥ ቀርቦ ሁሉም ተጋበዘ ።

ሴትዮዋ በአዲሱ የኑሮ ምቾት የተሞናደለ ገላቸውንና በዘመኑ የልብስ ስፌት ቅድ ፣ ያማረበትን ሙንድልድል አካላቸውን እያገላ በጡ ከወዲያ—ወዲህ ሲሉ ፣ የቀኛዝማች ዐይን አብሮ ተንከራተተ ። ስሜታቸው ቋምጦ ዐይናቸው የባከነበትን ገላ አግኝተው እስኪረኩም አቅበጠበጣቸው ።

ምዕራፍ ሃምሳ አንድ

ሁሉም ጋ ተንጧል ።

ቀኑ ቢለያይም ፣ ያልሰማና ያላወቀ አልነበረም ። ቀኛዝማችም ልባቸው ተኮማትሮ አንጀታቸው ጨፏል ። ከትላልቅ ከተሞች እስከ ፣ ትናንሽ መንደሮች ፣ ከአነስተኛዋ የገጠር ት/ቤት እስከ ዩኒቨርስቲ ፣ ከተራ ጭቃ ሹም እስከ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ፣ ከሞያሌው ተራ ወታደር ቃሮራ እስከሚገኘው የጦር ሠራዊት ጄኔራል ፣ ከሠፈር ቀጥቃጭ ፣ እስከ ብረታ—ብረት አቅላጭ የፋብሪካ ሠራተኛ ፣ ከደሃ ገበሬ እስከ ባለ ብዙ ጋሻ የመሬት ከበርቴ ፣ ከጣሳ ጠላ ቸርቻሪ መበለት እስከ አስመጪና ላኪ ቱጃር ነጋዴ! ሁሉም ሰምቷል! ዐውቋል ።

ቢይፋ የሚቃወሙ ፣ ውስጥ ውስጡን የሚያጉረመርሙ ፣ ላምላካ ቸው የሚነግሩ ፣ ተደብቀው የሚመክሩ ፣ ተይዘው የሚታሰሩ ፣ ተሰብስ በው የሚታጎሩ — — — እዚህ — — እዚያ — — — የትም — — — አዲስ አበባ — — — ደሴ — — — ጂማ ——— በየአምባው ——— በየስርንጉጡ ፣ — — — ከራስ ደጀን ተራራ — — — እስከ ዳሎል ዘብጥ ።

ሁሉም ጋ ተንጧል ። የከፋውም ፣ የደላውም — ሁሉም ቢያለበት "እህ?" ማለት ይዟል ።

"ሰዉ ዘንድሮ ጤናም የለው! 'ሥልጣናችሁን ልቀቁ ፣ ርስታች ሁን ተነጠቁ' ይል ጀመር!" አሉ ቀኛዝማች ፣ ዐልፎ ዐልፎ የሚያዩት ንና በየመኳንንቱ አካባቢ የሚሰሙትን ይዘው ። ሁሉም ያበደና የሸፈተ መሰላቸው ። ዐልፎ ዐልፎ ቢናደዱም ፣ "ትልባ ቢንጫጫ ባንድ ሙቀጫ" እያሉ ይንቁታል ።

እና ሁሉም በጊዜ መሰኖ ፈሰሰ — የፈራም የተባም ባማሹ እየታመሰ ።

ቀኛዝማች ፣ ምንዳዬ ፣ ቸርነት ፣ አፈሣ ፣ አቶ ወርቅነህ ፣ ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ ፣ ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ፣ ልኬለሽ ፣ አረጋሽ ፣ ላቀች ፣ ሸዋርካብሽ ፣ አስካደች ፣ ሞገስ አምባቸው ፣ መምሬ ተክለጊዮርጊስ ፣ ሥዐረ ፣ ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ፣ አማረ ንጋቱ ፣ ዋሲሁን ፣ እርም አይቀሬ ፣ ሚካኤል ፣ ጊዮርጊስ ፣ ሃጂ — ፊጅ ፣ አዲስ አበባ ፣ ማጀቴ ፣ ዞን አምባ ፣ ሣር—አምባ ፣

ደብተራ ፣ ጠንቋይ ፣ ዘማዊ ፣ ዋልጌ ፣ ሠራተኛ ፣ ገበሬ ፣ ወታደር ፣ ተማሪ ፣ ሁሉም ታመሱ ። በጊዜ መስኖ እየፈሰሱ! ተናነቁ ፣ ላይላቀቁ ።

ቀኛዝማች 'ሰው በድያለሁ ፣ ኃጢአት ሠርቻለሁ' ብለው ባያምኑም ፣ "ሳናውቅ በስሕተት ፣ ስናውቅ በድፍረት የሠራነውን ኃጢአት ይቅር ይበለን" እየተባለ የሚነገረው በዘፈቀደና በከንቱ አይደለም በማለት ፣ የየዕለቱ ጸሎትና ይቅር በለኝ አቤቱታቸው ፣ ያለፈውን ኃጢአት ሁሉ የሚደመስስላቸው ስለሚመስላቸው ፣ የሠሩትን ሠርተውና የበደሉትን ቢበድሉም የንጹሕነት ስሜት ይሰማቸዋል ። ይህ የብዙዎቹ ቢጤዎቻቸው ባሕሪ ነው ።

አንድ ቀን እንደ ተለመደው ማለዳ ተነሥተው ፣ ሰበሰቡ ላይ የጸሎት መጽሐፋቸውን ሲያነቡ ፤

"ትክክለኛ አገዛዝ እንዲህ አይደለም! ከዘር ማንዘር የወረደ ፣ ጂኒ ቁልቋል ፣ በእግዚአብሔር የተሠየምኩ እያሉ ማወናበድ ያታላዮች ሥራ ነው! ኢድየትስ! የይሁዳ ዝሆን ፣ የሰሎሞን ወርንጭላ! እያሉ ባገር ላይ መጋለብ! — — ባስታርድስ! ተዝቢ አይደለም! ዘመድ ! አልጋ! ዙፋን! ቱጋን! ቤሽቲያ! እናቱን! ቢፈልግ እኔ እበቃዋለሁ! ሶኖ ኢዮ አቾዮ ዲ ፌሮ!" እያለ የሚጮህ ድምፅ ይሰሙና ፣ ንባባቸውን ያቋርጣሉ ። አላስችል ስላላቸውም ፣ የአጥሩን በር ከፍተው ብቅ ይላሉ ።

ዳለቻ ኮት ለብሶ ፣ ካኪ ሱሪ የታጠቀ ፣ የሸሚዙ አዝራሮች ተበጥሰው ፣ ደረቱ የተገለጠ ፣ ረዘም ያለ ጸጉረ እንጭብር ወንዳወንድ ወጣት ፣ ባዶ እግሩን ጐዳናው መሐል ቆሟል ።

"እኔ ደሃ መስሎኝ ነበር ። ለካ ይኸ ሰው እብድ ነውና! እንዲህ እንደ ልቡ ዘውድና ንጉሥ ሲሳደብ እንዴት ዝም አሉት?" አሉና ስለ ዘውዱና ንጉሡ ተናደዱ ።

"ጨቋኝና ግፈኛ ሁሉ ቀብሮ ነው ። ቀብሮ በግ ትበላለች ። እነሱ ሰው ይበላሉ! ጅቦች! ሞንስተርስ! እናታቸውን! እኛ እናስብላችኋለን ፣ እኛ እናውቅላችኋለን እያሉ ያታልላሉ! 'ግሬት ቶከርስ አር ግሬት ላየርስ' አለ ያ ፈረንጅ! አብሮት ያለው ሁሉ ቀፈታም ነው ። ቦርጫቸውም በሰዎች ነፍስ ተሞልታለች! ነፍሶቹ ሲፈራገጡ ይታዩኛል! ጉሮሯቸውን አንቄ አስተፋቸዋለሁ! እኔ ሮኪ ማርሲያኖ! 'ሰዎች ይወዱሃል የምንልህ እኛ ነን እንጂ ፣ ሕዝቦችስ ሞትህን ይመኛሉ አይሉትም!' የይሁዳ አንበሳ አንተ ንጉሣችን እየተባለ ይዘመራላ! ዐፈር—ድሜ! ሕዝቦች የሚያጨበጭቡልህና እልል የሚሉልህ ሳይወዱና

ሳያውቁ ነው በሉት! ላላላላ! ቡም! — — ቡቡቡቡም! ነግሬሻለሁ ፣ ፍቅር ይዞኛል! የራሷ ጉዳይ !"

"የሊቀ—መላኩ ያለህ! ዛሬስ ምኑን አሰማኸኝ! የእብዶች ማሰሪያና ማከሚያ አለ እየተባለ እንዴት ዝም ይሉታል!" ብለው እየተናደዱ ወደ ቤት ገቡ ። ንዴቱ ሳይበርድላቸው ዋሉ ።

ከዚያን ቀን በኋላ ፣ በልዩ ልዩ አጋጣሚዎች አዩት ። ስድብና ዘለፋው እያናደዳቸውም ክፉኛ ጠሉት ። መኖሪያው ባቅራቢያቸው ስለ ነበር ፣ "የኪራይ ቤት ምን የማያመጣው ጉድ አለ!? ከእብዱ ያከራዮቹ ስለ ከነዘመዶቹ ነበር ወስዶ ማሰር" አሉ ተናደው ። ቀስ ብለው ነገሩን ሲያጣሩ ፣ በአእምሮ ሕመም ምክንያት ትምህርቱን ያቋረጠ የዩኒቨርስቲ ተማሪ መሆኑን ዐወቁ ።

"ቢሆን ነው! ሌላ ሰው እንዲህ አጥንት የሚሰብር ነገር አይናገርም ። እዚያስ ሥር ሥሩን ስንትና ስንት መዘዘኛ አለ አሉ ። ወይ ነዶ!" ብለው ትክን አሉ ። የሚሰሙና የሚያዩት እያደር በዛ ። አብዱል ከተ ሰዎችም አንደበት ፣ ለየት ባለና በተለባበሰ መልክ መስማት ጀመሩ ። አንዳንድ የምክር ቤት እንደራሴዎችም ፣ ውስጥ—ውስጡን በግልጽ ፣ ባደባባይ ግን ፣ በዘዴ ፣ የአገዛዙን ሁኔታዎችና ስልት እየነቀፉና እያጥላሉ እንደሚናገሩ እያደር ታወቃቸው ። መሻሻልና መለወጥ አለበት የሚባለው ሁሉ ከነከናቸው ። ከሚወዱት የሚጠሉት በዛ ።

በየጊዜው ስለ ገጠር መሬት ፣ ጭሰኛና ባለርስት ፣ አሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ፣ እሳቸው መጠንና ባሕሪውን የማያውቁት ዲሞክራሲ ፣ ነጻነት ፣ መጻፍ ፣ መናገር መሰብሰብ ፣ መደራጀት የሚባሉ ጉዳዮች በዙባቸው።

ሠልፍ — አቤቱታ — እምቢታ — ሽብር — ግድያ — እስራት — ስደት — ሞት — ሙብት — ፍትሕ — ርትዕ — ለውጥ ፣ ለውጥ!! እዚህም — እዚያም — የትም!

ቀኛዝማች እየናቁና እያጥላሉ ፣ ችላ ሲሉ ፣ ጊዜ ፣ እንደ መስኖ ውሃ ፈሰሰ ፣ ሁሉም እየታመሰ ።

ምዕራፍ ሃምሳ ሁለት

ትንሽ የእሳት ፍንጣሪና — — —ገሥጋሽ ማዕበል

ልደታ ቤተ ክርስቲያን ቅጥር ግቢ ለዕለተ ሰንበት ጸሎት የተሰበሰቡት ምዕመናን ፣ ከቤተ ክርስቲያን ውስጥና ውጪ ፣ ወጋግራውን ፣ ግንቡን ፣ ዛፉን ፣ ምርኩዝና መቋሚያ እየተደገፉ ፣ ሰሚ ለሚሉት መልአክ ጸሎትና ልመናቸውን ያቀርቡ ነበር ።

አንዳንዶቹ አንጋጠውና አቀርቅረው ፣ ሌሎች በቁማቸው ወዳንድ ወገን ዝልስና ዘምበል ብለው ፣ ቢቃላቸው እያነበነቡ ወይም ከመጻሕፍት እያነበቡ ይጸልያሉ ። ሁሉም ከየራሱ ምኞትና ችግር አኳያ በተለያየ የሕሊና ምጥቀት ወደ ወሰን የለሹ ሰማየ—ሰማያት ቃለ ጸሎቱን ይልካል ።

የማለዳዋ ፀሐይ ገና ለጋ ስለ ነበረች አየሩ ለብ አላለም ። ከቤተ ክርስቲያኑ ውስጥ የካህናት ቅዳሴና ዝማሬ ፣ ከውጪ ቆማጦች ፣ ዐይነ— ስውራን ፣ መፃጉአን ፣ ሽባዎች ፣ ደንቆሮዎች ፣ ወዘተ . . . በተለያየ የልመና ዜማና ቃና የዕለቱን ታቦት እየጠሩ ይለምናሉ ። ዐይነ—ስውሩን ቆማጣው እየመራው ፣ ሽባውን ዲዳው እየተሸከመው እየዞሩ ፣ እየቆሙ ፣ እየተንፏቀቁና በሽታ ያለበትን ገላቸውን እያሳዩ ። ድህነት ፣ ሕመም ፣ እጦት ፣ ረኃብና እርዛት! ከሰማይም ከሰውም ይለምናሉ ።

ካህናቱ ወደ ሰንበቴ ቤት ሔዱ ። የቸኮሉ ምዕመናንም ወደየቤታቸው ።

መስበኪያው ማማ ላይ አንድ በብረት ዘንግ መስቀላቸው ላይ ትንሽ የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማ ያበቱ ፣ ከወዝ—ጠገብ ቡናማ ቆዳ ልብሳቸው ሥር ደረታቸው ላይ ካምስት ዙር በላይ ሰንሰለት የታጠቁ ፣ የተለያየ መጠን ባላቸው ማኅደሮች መጻሕፍት ያነገቱ ፣ ትልቅ የነሐስ መስቀል ደረታቸው ላይ ያንጠለጠሉና ፣ ዐፈር ከሚመስለው ቆባቸው ሥር ጥቀርሻ የጠገበ ቁጥርጥር ገመድ የሚመስል ረጂም ጸጉራቸው አንገትና ትከሻቸው ላይ የሚንከባለል ፣ መጫሚያ የለሽ ባሕታዊ ቆመው ይሰብካሉ ።

"ሰማይና መሬት ያልፋል ! ቅዱስ ቃሉ ግን አያልፍም ! የዚህ ዓለም ማንኛውም ሀብትና ንብረት ፣ ዕውቀትና ጥበብ ሁሉ ፣ ጠፊና

ረጋፊ ነው ። ዘልዓለም የሚኖርና የነበረ ፣ በረከተ—ጸጋና ረድኤቱ የማያልቅና የማይነጥፍ ፈጣሪ ኩሉ ዓለም አምላካችን ብቻ ነው ። እግዚአብሔርን በንጹሕና በትሑት ልብ ልንቀርበውና ልናመሰግነው ሲገባ ፣ አብዛኛዎቻችን ወደ ቤተ ክርስቲያን የምንመጣውና ቃለ እግዚአብሔርን የምንሰማው ግን ፣ በቂም በቀል ተሞልተን ፣ በሐሰትና በተንኮል ፣ እንዲሁም በልዩ ልዩ ኃጢአት ተጠምደን ነው ። የእግዚአብሔርን ትዕዛዛት የማይፈጽምና የማያከብር ሰው ወደዚህ ቦታ በመምጣቱ ብቻ ከኃጢአቱ ሊነጻና ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም" እያሉ በሞቀ ስሜትና ተመስጠ ሲሰብኩ ፣ አንዳንድ በዚያም ሆነ በሌላ ቤተ ክርስቲያን አካባቢ ሞልቶላቸው የማይገኙ ፣ ፊተ—መጣጣ ፣ አካለ—ጥንክር ፣ አረማመደ ፈጣን ሰዎች በማማው ዙሪያ ወደ ተሰበሰቡት ሰዎች ጠጋ ፣ ቆም ይሉና ወደ ሌላ አቅጣጫ ይሔዳሉ ። ልብ ብሎ የሚያያቸው አልነበረም ።

ባሕታዊው ፣ "በዚህ ዘመን ያለን ሰዎች እንጠንቀቅ! ልብሰ—ነፍሳችን ተቀዶ ፣ ግርማ ሞገሳችን ተገፏል ። ባይታየንም ነፍሳችን ተራቁታለች ። በዝሙት ረክሰናል ። እግዚአብሔር የኛ ነው ፣ እኛ ግን የእርሱ አንሆንም ብለናል ። ዓለም የተፈጠረችው ለኛ ነው ፣ የምናጣው ነገር የለም" ሲሉ —

"ቸሩ መድኃኔ ዓለም አላማርርህም ፣

ይብስ ታመጣለህ አንተ ግድ የለህም" እያለ ይለምናል አንድ ለማኝ ።

በዚያው ማማ በኩል ቀልባቸው የተጣደፈ ፣ መዳፈ—ሸካራ ሰዎች ፣ ወዳንድ አቅጣጫ ይጓዛሉ ። ሰባኪው ሲሰብኩ ፣ ልዩ ልዩ ለማኞች በተለያየ ግጥምና ዜማ ይለምናሉ ። ካህናትና ዲያቆናት ፣ ደጀ—ሰላም ውስጥ ፍትፍታቸውን እየዋጡ ፣ ዳቧቸውን እየገመጡና ጠላቸውን እየጠጡ ያወካሉ ። ጭላጭና ፍርፋሪ ጠባቂ ለማኞች ወደ በሩ ለመጠጋት ይጣላሉ ። ከውጪ በጎዳናው ላይ የሚያማምሩ ልዩ ልዩ አቶሞቢሎች ይፈስሳሉ ።

በማማው አጠገብ እያለፉ የሔዱት ሰዎች ፣ ከቤተ ክርስቲያኑ በስተደቡብ አጥሩን ተግነው እንደ ተቀመጡ ፣ ከመካከላቸው ሁለት ሰዎች ተነሥተው ፣ ወደ ተቀመጡት ሰዎች እያዩ ቆሙ ። ሰዎቹ አንዱን የሚያውቁት ሲሆን ፣ ሌላው ግን እንግዳ ነበር ። አንዳንዶቹ የት እንዳዩት ግር ቢላቸውም ፣ ያዩት—ያዩት መሰሏቸዋል ። ቁመቱ ልከኛ ፣ ቀይዳማና ዐይኑ ጎላ—ጎላ ያለ ፣ ፊቱ ደርባባ ፣ የደስ ደስ ያለው ሲሆን ፣ አብሮት የቆመው ጓደኛቸው ብዙዎቹ የሚወዱና የሚያምኑት ፣ ስለ ሠራተኞች ጉዳትና በደል የሚቆረቆር በመሆኑ እየወደዱ ያከብሩታል ።

ባሕታዊው ፣ "ሥጋችንን ከልክ ባለፈ ምቾትና ድሎት ማንፈላሰስ አይገባም ። አካላችን በጾምና በጸሎት መገሠፅና መቀጣት ይገባዋል ። ይህን ባናደርግ ግን ፣ መንፈሳችን እንደ አለት ጠጥሮ ፣ የፈጣሪን ትዕዛዝ አልቀበል ይላል ። ይህም ከዘለዓለማዊ ሕይወት ወደ ዘለዓለማዊ ሞት ያደርሰናል" ሲሉ ፣

"የተከበራችሁ ወንድሞቼ" አለ አማረ ንጋቱ ። "እኛ እዚህ ዛሬ የተሰበሰብነው ለሌላ ጉዳይ ሳይሆን ፣ አንድ እኛኑ የሚጠቅመንንና እስበሳችን የምንረዳዳበትን ነገር ለማቋቋም ነው" ሲል ፣ ተቀምጠው የሚያዩት ሰዎች ስሜት ነቃ አለ ። አማረ ንጋቱ የሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ጋራዥ የመኪና ሞተር አዳሽና ጠጋኝ ነው ።

"ሰው ሁልጊዜ ነዋሪ አይደለም ። እንደ እንጨት ተሰባሪ ነው ። ጡት በደህና ወጥተን ፣ ማታ በደህና ፣ እንመለስ አንመለስ ማረጋገጥ አንችልም ። በተለይም የእኛ ሥራ ከብረታ ብረት ጋር መታገል በመሆኑ ያልታሰበ አደጋ ይበዛበታል ። ያው ሁልጊዜ የምናየውና የምናውቀው ነው ። ይኽ ለሁላችንም አዲስ ነገር አይደለም ። ስንቶቹ ባልንጀሮቻችን በየጊዜው አደጋ እያጋጠማቸው አካለ ጐደሎ ሲሆኑ ፣ ከኛ ያገኙት ምንም ርዳታ የለም ። በቁማችን ካልተረዳዳንና ካልተሳሰብን ደግሞ ፣ የኛ አብሮ መሥራት ምን ፋይዳ አለው ? ዋጋ የለውም ። በየቦታው የሚገኙ እንደኛ ያሉ ሠራተኞች እስበሳቸው እየተረዳዱ ዛሬ የትናየት ደርሰዋል ። እኛም ከዛሬው ከበረታንና ካሰብንበት ፣ ከሌሎቹ አናንስም ። ምንም የሚያቅተን ነገር የለም ። እኛ እንኳ ቢያቅተን አይዟችሁ በርቱ የሚለን አይታጣም ። ታዲያ አልሳካ እያለንና እኛም ያዝ ለቀቅ እያደረግነው ብዙ ጊዜ አለፈ እንጂ ፣ አንዳንዶቻችን ታስብንበት ውሎ አድሯል ። ዛሬ ስንቶቹ ናቸው እንዲህ በዕድርና በትናንሽ መዋጮ እየጀመሩ ለስንትና ስንት ቁም—ነገር የበቁት ። ይኸው እስተ ዛሬ ስንት ዓመት ሙሉ አብረን ስንሠራ ፣ ዘመድ ቢሞተን እንረዳዳ ፣ እንዲህ ያለ ወንድማችን አደጋ አጋጥሞታልና እንዲህ እናርግለት አንል ። የያዝናትን ብቻ ስሙኒም ትሁን አራት ፍራንክ ግፋ ቢል ሽልንግና ብር—ብር ጣል ጣል አርገን መሰስ ነው ። ታዲያ ለእንዲህ ያለው ጊዜ ደህና ዕድር ፣ ደህና ማበር ቢኖረን በየወሩ የምንከፍላትን እየከፈልን ፣ አደጋ በመጣ ጊዜ ኮርተን እንረዳዳበት ነበር ። ለሰጪውም ለተቀባዩም ደስ ይላል ። እና ጉዳታችንን እኛ እናውቀዋለን ። እኛ ለኛው ካልበረታንና አይዞህ—አይዞህ ካልተባባልን ማንም አይዟችሁ ፣ በርቱ የሚለን የለም ። ወደ መርካቶም ፣ ወደ ጉለሌም ፣ ወደ ጨርቆስም ፣ ወደ ተክለ ሃይማኖትም የሚገኙት ሁሉ ፣ ቀስ በቀስ እንዴት እንዴት ያለ ማበርና መረዳጃ አቋቁመዋል ። እኛ ብቻ ነን የቀረነው ። ሕጉ ተጽፎ ወጥቶልናል ። ንግግር አበዛሁባችሁ መሰል ? ዛሬ እንግዲህ

እዚህ የተሰበሰብንበት ዋናው ነገር ይኸው ነው” ብሎ እነስ ያለ መዝገብና ሌሎች ወረቀቶች ማገላበጥ ሲጀምር ፣ በጸጥታ ሲያዳምጡ የቆዩት የካርሎ ቤርናርዲኒ ጋራዥ ሠራተኞች መንሾካሾክ ጀመሩ ።

የማማው ላይ ባሕታዊ ፣ “የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ ሳይፈጽሙ ፣ መንግሥተ ሰማያትን መመኘት ከንቱነት ነው ። ልብ አርጉ! ምፅአቱ መቃረቡንና የተነገረው ትንቢት ሁሉ መፈጸሙን አስታውሱ! ካለፈ በኋላ ቢያለቅሱና ቢትከነከኑ ፣ ዕርባና የለውም” እያሉ መስቀላቸውን ከፍ አድርገው ሲያወዛውዙ ፣ ሁሉም በጭንቀት ያያቸዋል ።

ከአማረ ንጋቱ ጐን የቆመው እንግዳ ፣ “አንዳንዶቻችሁ ታውቁኛላችሁ ፣ ደስታ ፋንታዬ እባላለሁ ። ጓደኛችሁ የተናገረውን ሁሉ ሰምታችኋል ። አንድ በጣም ጠቃሚ የሆነ ቁም ነገር ነው የነገራችሁ ። ሠራተኞች ጥንካሬ የሚያገኙት አንድነት ኖሯቸው ማኅበር ሲመሠርቱ ነው ። ማንኛውም ሰው ብቻውን መሥራትና መኖር አይችልም ። ሲሠራም ሆነ ሲኖር በችግርም ሆነ በደስታ ወቅት የሚረዳውና እደዞህ የሚለው ሰው ያስፈልገዋል ። በርታ ካሉት ይጠነክራል ፣ ‘ድር ቢያብር አንበሳ ያስር’ ይባል የለ፤ መተባበርን የመሰለ ታላቅ ቁም ነገር የለም ። በተለይም ለሠራተኞች ። አንድን ዝሆን ለየብቻችን ታግለን ለማሸነፍም ሆነ ገፍትረን ለመጣል አንችልም ። ከያቅጣጫው ተባብረን ከዘረጠጥነው ግን እንጥለዋለን ። የሠራተኞችም አንድነት በዚሁ ሊመሰል ይችላል ። ከተባበርን እንኳንና አንድ ተራ ዝሆን ግዙፍ ተራራ እንገፈትራለን ። ቢሆንም ነገሩ እንዳነጋገሩ ቀላል ላይሆን ይችላል ። ዋናው ነገር ግን ፣ ልባዊ ፈቃድና እውነተኛ ጽኑ ዓላማ ነው ። ታዲያ ዛሬ አደራጅተን ያላጠናከርነው ነገር ፣ ነገ ሊደርስልንና አለኝታ ሊሆነን አይችልም ። ዛሬ በወጉ ያልመሠረቱትና ተባብረው ያልገነቡት ቤት ፣ ነገ መኖሪያና መግቢያ ሊሆን አይችልም ። እና ከአንድነት የበለጠ ነገር የለም ። በተለይም ለሠራተኞች ። ልባችን አንድ መሆን አለበት ። ሞተን ዐውሬ ቢበላን አንሰማም ። በቁማችን እየሰማን ቀስ በቀስ ልሰውና ግጠው የሚጨርሱን ግን አሉ ። በኛ ጉልበትና ሕይወት ይኖራሉ ። እየቦጨቁና እየነጩ እንዳይጨርሱን ፣ በአንድነት ቆመን መከላከል አለብን ። ሰው ራሱ የሰው ልጅ ጠላት መሆን የለበትም ። እኛ ሰዎችን ማስተማር ፣ ማረም ፣ እንደኛም ጥረውና ግረው በላባቸው እንዲኖሩ ማድረግ እንጂ ፣ አሸንፈንም ቢሆን ማሰቃየት ፣ ፍትሕ ማሳጣትና መግደል የለብንም ። የኛ የሠራተኞች ዓላማ ሰውን ሰው አይዝረፈው ፣ ያንዱን ሕይወት ሌላው አይዋጠው መሆን አለበት ። ሰው ለሰው የሚያስብ መሆን አለበት ። ዛሬ የምታቋቁሙት ማኅበር የሥራና የኑሮችሁ ዋስትና ነው ። የመብታችሁም ማስከበሪያና ማረጋገጫ ይሆናል ። በሥራ ላይ ብዙ ችግር ይገጥማችኋል ። መሰበር ፣ መቃወር ፣ አካለ

ጎደሎ መሆን ፣ ከሥራ መባረር ሊያጋጥም ይችላል ። ለዚህ ሁሉ መድኑ ማኅበር ነው ። ለወደፊቱ በሰፊው እንነጋገርበታለን ። ዛሬ ግን ፣ አንድ ቁም ነገር ያለው ጉዳይ ፈጽማችሁ መሔድ አለባችሁ ። ‘ብዙ ካወራ ጥቂት የሠራ’ ይባል የለ?” አለ ።

ሰዎቹ እርስ በርስ ተያዩ ። አንዳንዶቹ ግር ቢላቸውም ፣ ብዙዎቹ የሔዱበት ጉዳይ ወለል ብሎ ታያቸው ።

ባሕታዊው ፣ “በዚህ ፍቅርና ሰላም በጠፋበት በአሁኑ ዘመን ፣ በዚህ አረጋውያንና አብያተ ክርስቲያናት በተናቁበት ዘመን ፣ መጠንቀቅና ለአምላካችን መገዛት አለብን ። በዚህች የኃጢአት ጥሻ በሆነች ዓለም ያለው ነገር ሁሉ ያልፋል ፣ ይረግፋል” ብለው መስቀላቸውን ከፍ ሲያደርጉ ፣ ሁሉም ለየራሱ እየሣቃ እንጋጦና አቀርቅሮ አየ ።

አማረ ንጋቱ ፣ “ለመሆኑ እንደኛ የተበደለና የተጨቆነ ማን አለ? ዛሬ ሁሉም በያለበት በማኅበር እየተደራጀ ነው ። እምና ከሥራ የተባረረው ጓደኛችን አበራ ወርዶፋ ይኸው እስተዛሬ ፍርድ አጥቶ ይንከራተታል ። ቤተሰቦቹ ይበሉና ይጠጡት አጥተው ፣ ትልቁ ልጁ ኩሊ ፣ ትንሹ ሊስትሮ ሆነዋል ። ሚስቱም ብትሆን የሰው ቤት እንጀራ ጋጋሪ ሆናለች ። ዘነበና አስገዶምም ፣ ከዛሬ ነገ ይፈጸምላችኋል እየተባሉ እንዲሁ እየተንገላቱ ነው ። እንግዲህ ይህ ሁሉ የኛ ቀደም ብሎ አለመተባበርና በርትተን ማበር አለማቋቋማችን ነው እንጂ ፣ በማበራችን እንከራከርላቸው ነበር ። እንደ ተነገረን ዛሬ አንድ ነገር ፈጽመን መሔድ አለብን” ሲል የሁሉም ስሜት ተነካ ።

አንድ የብየዳ ክፍል ሠራተኛ ተነሡና ፣ “መቼም ተዚህ የበለጠ ጥሩ ነገር የለም ። ይኸ የኔ ቢጤው ሠራተኛ ስንትና ስንት ችግር ይደርስበታል ። ተቆጥሮ ማለቂያም የለው ። ተዚህ ቀደም ተሦስት አራተዬ በላይ ከሥራ ሲያባርሩኝ ፣ አንድ ደህና ረዳት በማጣቱ ከስሼ ፣ ብወጣ—ብወርድ በምን አቅሜ ልቻላቸው? ብዬ ብዬ ሲያቅተኝ እርም ብዬ ተውኩት ። ይሁን ካላችሁ እኔ ደስ ይለኛል ፣ ያዝ ለቀቅ ግን ጥሩ አይደለም ። ያስጠቃናል እንጂ አይጠቅመንም ። ከተጀመረ አይቀር ጠበቅ ነው ። ሥር—ሥሩን ቶሎ ቶሎ መበርታት ነው ። አሊያ ባይጀመር ይሻላል ። እኔ በበኩሌ ወድጄዋለሁ ። ሌሎቻችሁም እንዲህ ያለውን መልካም ነገር እምትጠሉት አይመስለኝ” ብለው ሲቀመጡ ፣ ሁሉም የድጋፍና የደስታ ጣቅ ጣቁ ። ልቦች ተገናኙ ። ሌሎችም ተናገሩ ።

ከወደ ዳር የተቀመጠው ምንዳዬም ፣ ጉዳዩን ቀደም ሲል ሠበረ ከነገረው ነገር ጋር እያገናዘበ በመጠኑ ገባው ። ‘ተሆነልንማ መረዳዳትን የመሰለ ምን ጥሩ ነገር አለ’ አለ በሐሳቡ ።

የሠራተኛ ማኅበር ማቋቋማቸውን ለመሸፈን ሲባል ፣ በዕድር ስም የተዘጋጀው ሦስት ገጽ ውስጠ—ደንብ በእንግዳው ሰውዬ ተነብቦ እንዳበቃ ፣ ተሰብሳቢዎቹ 'የሠራተኛ ማኅበር አባላት መመዝገቢያ ቅጽ' በሚል ሌላ ወረቀት ላይ እየተመዘገቡ ፈረሙ ።

ባሕታዊውም ፣ "ዛሬ በዚህች ቅድስት ቤተ ክርስቲያን የምትገኙ ምዕመናን ፣ አርጅተው ለፈራረሱና ተጀምረው ለቀሩ የገጠር አብያተ ክርስትያናት ማሰሪያና ማደሻ የሚሆን የየችሎታችሁን ያህል ትረዱ ዘንድ በቤዛይተ ዓለም ስም እለምናችኋለሁ" ብለው ከማማው ላይ ወረዱ ።

አማረ ንጋቱ ፣ የሠራተኛ ማኅበር አደራጁ ፣ ሠዐረ ፣ ምንዳዬና ሌሎች ሁለት ሠራተኞች አብረው ከግቢ ሲወጡ ፣ እንግዳው ሰውዬ "ይኸ የዛሬው የመጀመሪያችን ነው ። ማንኛውም ነገር ሲወጠን አድካሚ መሆኑ የታወቀ ነው ። በተለይም ተደራጅተው የማያውቁ ሠራተኞችን ማደራጀት አስቸጋሪ ነው" አላቸው ። ወደ ሜክሲኮ አደባባይ በማዝገም ላይ ሳሉም ፣ ስለ አሠሪዎች ልዩ ልዩ ባሕሪ ፣ ስለ ሕግና መብት ፣ ስለ ባለሥልጣኖችና ፍርድ ቤቶች ሁኔታ ፣ ባጭር ባጭሩ ገለጸላቸው ። አደባባዩን አቋርጠው ወደ ባቡር ጣቢያ በሚያስኬደው ጎዳና ጥቂት እንደ ተጓዙ ፣ አናቱ ላይ 'የኢትዮጵያ ሠራተኞች አንድነት ማኅበር' የሚል ጽሑፍ ከተለጠፈበት አነስተኛ ባለ ሁለት ፎቅ ሕንፃ ገቡ ።

አዳራሹ ውስጥ ሠላሳ ያህል ለሚሆኑ የሠራተኛ ማኅበራት ተወካዮች ፣ አባላትን ስለ ማበራከትና ስለ ኃራ ስምምነት ጥቅምና አቀራረብ ፣ ስለ ክስ አመሠራረትና ክርክር ፣ ከሥራ የታገዱ አባላትን ስለ መርዳት ፣ የጽሑፍና የቃል ገለጻ ትምህርት ሲሰጣቸው ስለ ነበር ፣ እነ ምንዳዬም በዚያው ተካፈሉ ። አያሌ ሠራተኛ ነክ ጉዳዮችን ያካተተ መጽሔትም ታደለ ። መግቢያውን ሲያነቡ ፣

"እየኸ ፣ ማታ—ማታ ምምሃራችን አሁን ቁሩብ ጠቀመኝ" አለው ሠዐረ ።

"እውነክን ነው ፣ ይኸው እኔም ደህና አንዳንዱን እያገጣጠምኩ ማንበብ ለመድኩ" አለ ምንዳዬ ።

"እኔኮ ሬሰሁ እምበር ሀገሬይ ሳለሁ ፣ እንዳ ቄስ ተምሬ ነበርኩ።"

"እኔስ ምናምኒት አልተማርኩም ፣ ደሞ ይህን ያህል ሙያ።"

"የሚመጣ ያለ ጊዜ እነዚ ማኅበር ሠራተኞሽ ሚያስተምሩ ያለ ቤት ትምህርቲ ገብተን እናሻሽላል ፣ እነሱ ቸርተፊክ ይሰጣሉ።"

"እንግዲህማ ምኔ ሞኝ ነው ። ግድ የለህም ጉዳዩ ሁሉ እየገባኝ ነው።"

ትምህርቱ ተጠናቆ ፣ እነ ምንዳዬ ተጨማሪ መጽሔቶች ተሰጥተዋቸው ሲወጡ ፣ 'ለካ ሁሉም በያለበት እንጀቱ አሯልና! ወይ መሰንበት ! ቆየት ስልማ ገና ብዙ ብዙ ነገር እሰማለሁ' አለ በልቡ ። ከዋል—አደርም ጉዳዩ ስለ ገባው ፣ ስለ ወዳጅና ጠላት ምንነት የነበረው ግንዛቤ መለወጥ ጀመረ ።

ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ ፣ ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ — — ምንዳዬ ቦጋለና ሠዐረ ተስፋ ጋብር በኢ.ሠ.አ.ማ. አማካይነት ሠንጋ ተራ በሚገኘው ንግድ ሥራ ት/ቤት ይሰጥ የነበረውን መሠረተ ትምህርት ተከታትለው ቀደም ሲል በግል የተማሩትን ካሻሻሉ በኋላ ፣ ታኅሣሥ 15 ቀን 1962 ከ5,025 ሠራተኞች ጋር 'ከማይምነት ነጻ' የሚል የምስክር ወረቀት ተቀበሉ ።

ምዕራፍ ሃምሳ ሦስት

ቀኛዝማች ፣ በመወዳደሪያ ክልላቸው ውስጥ ፣ ከድሆች ጭራሮ በር እስከ ሀብታሞች ልግ ማንቃ ፣ ከቤተ ክርስቲያን ደጇ—ሰላም እስከ ጋለሞታ ጓዳ ፣ ከተራ መሸታ እስከ አካባቢው ትልቅ ቡና ቤት ፣ ዓርማቸው ተለጥፎና ዝናቸው አድጎ ፣ ያልሠሩት ሥራ ተጋንኖ ተወርቷል ። ዐልፎ ዐልፎ ፣ "ኢዲያ!ቢመረጡ ባይመረጡ ፣ ለኛ ምን ሊፈይዱልን ነው ? ያው በገሌ አለች ድመት" ቢባልም ፤

"ደሞ ዛሬም ፣ በበሬ ተምሳሌት መመጣቱ ለምን ይሆን? እያረሳችሁ ወዲህ በሉት ለማለት ይሆን? እንዲህ አረግላችኋለሁ ፣ እፈጥምላችኋለሁ እየተባለ ሲቦተለክብን ተከረመና ፣ ያው ለራሳቸው ቁና—ቁና ብር ቲዝቁብን ከረሙዪ ፣ ለኛ ምን ጥብ ያለልን ነገር አለ? እኛ መች አጣነውና ዓመት የለፋንበትን ይገፋፍፉንና ባንድ ቀን መብል እንደ ልላችሁ ይሉናል" ቢሉም ፤

"ዘንድሮማ አፍ—ለቆባቸዋል ፣ ያንን ለምድ እሚያከል ኮቶግራፋቸውን እየበሬእችን ግንባር ላይ ሊለጥፉት ጥኢት ነው የኸራቸው ! የኛ አገር ሹሞች እያ ሸዋ እሚሉ አገር ደርሰው ቲመጡ ይብሰባቸቸዋል!" ቢባልም ፣ ቀኛዝማች ከምክር ቤት አባላት በሰሙት የንግግር ልምድና ፣ ከልዩ ልዩ ሰዎች ጋር በተገናኙ ቁጥር በቀሰሙት አንዳንድ የአነጋገር ፈሊጥ በመጠቀም ፣ አጠር ወይም ረዘም ያለ ንግግር በማድረግ ፣ የአብዛኛውን ተራ ሰው ቀልብ በተስፋ ቃላት ሸነጋግለው ፣ በድጋሚ የሕግ መምሪያ ምግር ቤት አባል ሆነው ከተመረጡ ስምንት ወራት አልፈዋል ።

የጉዳዩ መሳካት ብዙዎቹን የቀኛዝማች ዘመዶችና ደጋፊዎች ያረካ ቢሆንም ፣ በተለይ ግን ፣ "አሁን ከኔ ሌላ ማንን ፈጥረሃል ? ምቀኞቼን ሁሉ ጠራርገህ ለዚህ አበቃኸኝ ፣ እስቲ አሁን ያንተን ውለታ በምን ይመልሷል" ያሉትን ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱን ፣ በምርጫው ወቅት ባሳየው ትጋትና በኦረጋሽ በኩል በቋጠራት የሥጋ ዝምድና ሰበብ አንድ ጥማድ የሚያውል ማሳ የተሰጠው ቸርነትንና ፣ በወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ግፊትና በእርሱም አባባል የተሰበረ ስሙን ለማደስ ባደረገው መሯሯጥና ባሳየው ትሕትና ከቸርነት እኩል ማሳ የተፈቀደለትን አፈሣን ፣ የምርጫው ውጤት በጣም አስደስቷቸው ነበር ።

* * *

የሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ጋራዥ ሠራተኞች "የ16ቱ የተሽከር
ካሪ ሕይወት ማደሻ ሠራተኞች አጠቃላይ ማኅበር" አባል መሆናቸው
ከተረጋገጠ ጀምሮ ዋና አሳባሪና ቀስቃሽ ናቸው በተባሉት ላይ ፡ ልዩ
ልዩ ክትትልና ትኩረት ማድረግ ተዘወተረ ።

አሠሪው የሥራ ተቆጣጣሪና ደጋፊዎቹን እያስተባበረ የራሱን
ጐራ ሲያጠናክር ፣ ሠራተኞቹን ከፋፍሎ ትግላቸውን ለማዳከም ግብግ
ቡን ተያያዘው ። እርስ በርስ እንዳይተማመኑም በተለያየ ዘዴና ሁኔታ ፣
ለተወሰኑ ሠራተኞች የማታለያ ደመወዝ ጭማሪና ጉርሻ ፣ የተጠራቀመ
የዓመት ፈቃድና ክፍያ በመስጠት ፣ እንዲሁም ከመደበኛው የሥራ
ሰዓት ውጪ መርጦ በማሠራት ፣ የትርፍ ሰዓት ክፍያ በማድረግና
አንዱን ጠርቶ ሞቅ ያለ ሰላምታ በመስጠትና ምክር ቢጤ ነገር ሹክ
በማለት ፣ ደመወዝ የሚከፈልበት የሦስትና አራት ቀናት ልዩ ፈቃድ
በመፍቀድ ሠራተኞቹን ለመነጣጠል የሚያደርገው ጥረት ተጧጧፈ ።
በማኅበሩ ውስጥ እልቅና አላቸው የሚባሉትን ተጠሪዎች እንደ ጥፋ
ተኛና ወንጀለኛ በመቁጠር በሚገኘው አጋጣሚ ሁሉ መቅጣትና
መግቢያ—መውጪያቸውን ተከታትሎ ማጥቃትና ማስጠቃት አስፈላጊ
መሆኑ ታምኖበት ተዶለተ ። ዱልቱ ሐሳብ ሆኖ አልቀረም ። ካርሎ
ከውስጥ ቀበሮዎችና ከውጪ መሰሪዎች ጋር መክሮ የማስበርገጊያና
የመቀጣጫ ኃይሉን በማኅበሩ ተጠሪዎች ላይ ለመሰንዘር ቆርጦ
ተነሣ ።

የሠራተኛው ማኅበር ተጠሪዎችም ፣ በድብቅ እየተሰበሰቡ የአባላ
ቱን አንድነትና ጥንካሬ ለማሳደግ የማስተማሩን ሥራ በሰፊው ተያ
ያዙት ። ምንጊዜም መተማመኛቸው መማማል ነበር ።

የሁለቱ ጐራዎች ፍጥጫ በግልጽና በስውር ተጋጋመ ።

ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ፣ ሕድሩንና ሌሎች ሁለት የሠራተኛ ተቆ
ጣጣሪዎቹን አስከትሎ ፣ ከባለሥልጣኖች ጋር በመመሳጠር ፣ የሠራተኞ
ችን የመብት ጥያቄ ለማንተት የታወቀ ጠበቃ ቀጠረ ። ጠበቃው ከልዩ
ልዩ ድርጅቶች የተባረሩ ሠራተኞችን አቤቱታና ይግባኝ በቀጠሮ በማ
ራዘም ፣ ሠራተኞቹ ተንገላተው እንዲንበረከኩና ሌሎቹም የነሱን
ችግር አይተው በማኅበሩም ሆነ በራሳቸው ላይ እምነትና ተስፋ እን
ዲያጡ ፣ ከሹማምንቱ ጋር በሚተበትበው ተንኮል ከፍ ያለ ትምክህ
ትና ትዕቢት የሚሰማው ሰው ነው ።

አቶ አበራ ሺጉልቴ የሲኞር ካርሎ ወኪል ነገረ ፈጅ ከሆነ
ጀምሮ በተለመደ የማሸመቂያ ስልቱ እየተጠቀመ ፣ ሠራተኞቹ በእነ

ማን ሙሪነት የትና ሥቼ እንደ ተደራጁ ፣ ቀንደኛ አስተባባሪዎች እነ
ማን እንደሆኑ ፣ ከዋናው የሠራተኞች ማኅበር ጽሕፈት ቤት እስከ
ሠራተኛ ጉዳይ መሥሪያ ቤት በዘረጋው የብር መረብ ተጠቅሞ አንድ
ባንድ ደረሰበት ።

ይህንኑ አድራጎቱን የተረዱ የማኅበሩ ተጠሪዎችም የተንኮል
ገመዱን ለመበጣጠስ የተባበረ ጥረት ጀመሩ ። ትንቅንቁ ከረረ ። የሠ
ራተኛው ማኅበር ለሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ የጋራ ስምምነት ውል
ጥያቄ አቅርቦ ከብዙ ውጣ—ውረድና ውዝግብ በኋላ ድርድሩ ተጀመረ።

ይብስ ተካረሩ!

የሠራተኞቹ የመሥራት ፍላጐት በመቀነሱም የድርጅቱ ገቢ
አሽቆለቆለ ። የድርድሩ ሥነ ሥርዓት ተጣሰ ፣ ሕጋዊ ግዴታ ተፋለሰ
ተባለ ። ጠበቃው ብርዑን ፣ ሠራተኞቹ ክንዳቸውን አነሡ ።

አቶ አበራ ሺጉልቴ ፣ "ማኅበሩ ፣ የጋራ ስምምነት በሚካሔድበት
ወቅት ሕገ—ወጥ ድርጊት በመፈጸሙ በድርጅቱ ላይ ከፍ ያለ ኪሣራ
አድርሷል" በማለት ክስ መሠረተ ። ከዚያም አሠሪው ቀስቱን አነጣ
ጠረ ። አማረ ንጋቱና ሠዐረ ተስፋ ጋብር ዒላማ ውስጥ ገቡ ። ጠበ
ቃው ፣ "ሥራቸውን ተግተው ባለመሥራታቸውና ሙሉ ችሎታና
ኃይላቸውን በሥራ ላይ ባለማዋላቸው ፣ በድርጅቱ ላይ ከፍ ያለ ኪሣ
ራና በደል ከማድረሳቸውም በላይ የተጀመረውን የጋራ ስምምነት
ውል በሥራ ማቀዝቀዝ አስገድደው ማፋጠን ስለሚፈልጉና ድርጅታዊ
ሰላም ስለነሱ ከሥራ ታግደዋል" በማለት ያቀረበው ጽሑፍ በሲኞር
ካርሎ ተፈርሞ ለሁለቱ የማኅበር ተጠሪዎች ተሰጣቸው ።

እናም እየተጧያጧያሰ ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ ፈሰሰ———

አቶ አበራ ሺጉልቴ ፣ መሠሪ ችሎታውን ፣ የሠራተኞቹ ማኅበር
የአንድነት ጥንካሬውን የሚያሳዩበት የመጨረሻ ትንቅንቅ ወቅት
ደረሰ ። ግብግቡ ጦፈ ። ሠራተኞቹ መሣሪያ ማሰናከል ፣ ሥራ መዘፍዘ
ፍና ማበላሸት ሲቀጥሉ ፣ ድርጅቱም ከጊዜ ፣ ደቂቃን ፣ ከሰቡብ ብረት
ዛገ ወረዛን ፣ በመቆጣጠር መቅጣት ጀመረ ። እነ አማረም ክስ መሠረቱ።

በቀጠሮው ዕለት ጧት ፣ እነ አማረ አሠሪና ሠራተኛ ማስማሚያ
ክፍል ፊት ለፊት ከተሰበሰቡት አዳዲስና ግልቱ ቢጤዎቻቸው ጋር
አብረው ቆሙ ። ሠራተኞች ከየትም ይምጡ ከየት ብሶትና በደላቸ
ውን ይወያያሉ ። ቁዛሚያቸው ተመሳሳይ ፣ ማነቋቸው አንድ ነው ።
የማስማሚያ ክፍሉ ቢሮዎች ተራ በተራ ሲከፈቱ የከሳሾቹ ወሬ ይቀ
ንስና ቀልባቸው ወደየተቀጠሩበት ቢሮ ይዞራል ። ያረጀ የመጥሪያ

ወረቀትና የተቀዳደደ ማመልከቻ አያጡም። በቃል ከማብራራት ማመልከቻ ማቅረብ ይቀናቸዋል። አንድና ሁለት ሆነው ወደየተቀጠሩበት ቢሮ ይጠጉና በሩን በቀስታ ያንኳኳሉ። እየፈሩ። በዝግታ ከፍተው አንገታቸውን ብቅ ያደርጉና በተደጋጋሚ እጅ ይነሣሉ። ቀስ ብለውም ይገቡና በሩን በዝግታ ይዘጉታል፣ ወይም ከፊት እንዳለ ይተዉታል። ማን ወይም እነማን መሆናቸው በቀላሉ ይታወቃል። ነገር አያበዙም ባጭሩ ይጠይቃሉ። ባንዲት ቃል ይመለስላቸዋል። አሠሪዎች ምንጊዜም ዘግይተውና ተዝናንተው ስለሚደርሱ፣ ወይም እንደማይመጡ በስልክ ስለሚገልጹ "ጠብቅ" የተለመደ መልስ ነው።

ሠራተኞቹ ማስማሚያ ክፍል ፊት ለፊት ሲሰበሰቡ፣ "እኛን ማን ከሰው ቆጥሮን! ጉዳዩ የሚያልቀው ማታ ማታ" ይላል አንዱ።

"እኛ ከዛሬ ነገ ይፈጸምልናል እያልን ስንንገላታ እነአጅሬ በስልክ ይፈጸሙታል" — ይመልሳል ሌላው።

"ዘመድና ጉቦ እያለ በየት? ከኛ ምን ይገኛል? ያው ተባይ ነው!" ሲል ሌላኛው፣ "ተባይዋም የመሔጃ እጦት ነው! ማን አባቷ ያስጠጋታል! ሁሉም የሚመዘምዙት እኛኑ ነው። እዚህ የታጐሩትስ ምን ሲጠቅሙን" ይላል ።

"እኔ አንዲት ነገር ሳይፈጸምልኝ በቀጠሮ ብቻ ይኸው መንፈቅ አለፈኝ! የዛሬን አይቼ መኻል አናቱን ብዬው የመጣው ይመጣል!"

"ከሆነስ እሱን ብቻ አይደለም፣ እዚህ ከተወሸቁትም ጨመር ማድረግ ነው።"

እልፍ—አዕላፍ የመከራ ሮሮ! የጭቆናና የግፍ ዓይነት! የአቤቱታ ክምርና የቀጠሮ ርዝማኔ፣ ብስጭት፣ ንዴት፣ በቀል፣ ዛቻ! ዐልፎ ዐልፎ ግን፣ ስለ ትክክለኛ አሠራርና ውሳኔ የአስማሚ ስምና የቢሮ ቁጥር ተጠቅሶ ይነገራል ።

የቀጠሮ ሰዓት ካለፈ በኋላ፣ እንደ ቅቤ ቅል የወዙና ብስል ሙዝ የመሰሉ፣ ትከሻቸው ያበጠ ቀፈታሞች የፈለጉትን ቢሮ ከፍተው ወይም እየት አድርገው ሲመለሱ ደንታ የላቸውም። ከየትም ይምጡ ከየት፣ ሠራተኞች ያውቋቸዋል። እናም ደማቸው ይፈላል።

ከናፍራቸው የቀለመ፣ ጸጉራቸው በልዩ ልዩ ጥቅልና ብትን ሥራ የተበጀ ጉንጨ ትንቡክቡክ፣ ዐይነ ገብ ኩንስንስ ሴቶች፣ ማራኪ ልብስ ለብሰው እየተረገረጉ ልብን ከሚቀማ ፈገግታ ጋር ወደየቢሮው ሲገቡ፣ ጉዳያቸው ተሳክቶና ጥያቄአቸው ተሟልቶ ይመለሳሉ። በአቤት ባይ ሠራተኞች እሮጌ ጫማ ሽታ፣ በባዶ ሆድ ትንፋሽና የላብ ጠረን

የሚበረዘው የቢሮ አየር፣ በወይዛዝርቱ ልዩ ልዩ ሽቶና ቅባት ሲከለስ አቅለሽላሽ፣ ቅይጥይጥ ሽታ ይፈጥራል።

በክርክር ጊዜ አሠሪዎች እንደልብ ተዝናንተው በረጂም ንግግር ሐሳባቸውን ሲገልጹ፣ ሠራተኞች ግን ባጭሩ ተናግረው ዝም ይላሉ። ስለ ጉዳያቸው የሚነገረውን ሐሰት፣ የተደበቀውንም እውነት ያውቁታል። የሕጉ ደባ እስከሚገባቸው በነጋሪት ጋዜጣው ያምናሉ።

በክርክር ወቅት ሠራተኞች ቶሎ ይናደዳሉ፤ ባንድ የጋራ አቤቱታ ተሰብስበው ካገቡ ተራ ሳይጠብቁ የታያቸውን ይናገራሉ። ይኸኔ አንዳንድ አስማሚዎች የአሠሪዎችን ሁኔታ ይገመግሙና፣ "ባለንብረቶቹ ምን ያርጉ! እዚህ ሕግ ፊት እንዲህ የሆናችሁ፣ እዚያማ እንዴት ልትሆኑ ነው? በማኅበር ያደራጃችሁ ክፍል ምንድነው የሚያስተምራችሁ? ባለድርጅቶቹን እንዴት ማኅ፣ ር እንዳለባችሁ አያስተምራችሁም ማለት ነው?" ሲሉ፣ ሠራተኞቹ አዝማሚያው ቢገባቸውም ዝም ይላሉ።

"አዬ ጌታዬ! ይኸማ በቀላሉ ነው! ምነው አንድ ቀን በኔ ኪሣራ ብቅ ብለው አሠራርና አኳኋናቸውን ባዩልኝ። ትዕዛዝ እሚባል ነገር አይቀበሉም። ጭቅጭቁን ትታችሁ ሥራችሁን ሥሩ ካልንማ፣ ጉድ ይፈላብናል። እኛ እኮ የበደለን ሕጉ ነው። በሆነ ባልሆነው ሲከስሱ መጥሪያ ትሰጧቸዋላችሁ። መብታቸውን መቼ ከለከልን። የበጠበጠን ደግሞ ይኸ ማኅበር እሚባል ነገር ነው። ቢጠቅማቸው እኮ ምንም አል ነበረም። የማይደረገውን እናደርጋለን፣ የማይገኘውን እናስገኛለን እያሉ በርትታችሁ በጥብጡ ይሏቸዋል መሰል ይኸው እንደምታዩት ያፋጁናል" ይላል አሠሪው።

* * *

አማረ ንጋቱና ሠዐረ ተስፋ ጋብር፣ ከነገር በላቹ ጠበቃና ከሲኖር ካርሎ ብር ጋር ትግል ገጥመው አያሌ ወራት ከተንገላቱ በኋላ፣ "ድርጅቱ ሠራተኞቹን ከሥራ ያገዳቸው፣ በማስረጃ በተረጋገጠ ጥፋትና የዲሲፕሊን ጉድለት ሳይሆን፣ የተጀመረውን የጋራ ስምምነት ለማንተት ከሥነ ሥርዓቱ ውል ውጪ የተፈጸመ ድርጊት በመሆኑ፣ አለአግባብ ከሥራ ከታገዱበት ጊዜ አንሥቶ የነበረው ደመወዛቸው ተከፍሏቸው ወደ መደበኛ ሥራቸው እንዲመለሱ እንዲደረግ" ተብሎ በማስማሚያ ክፍል በመወሰኑ፣ ድርጅቱ ለአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ የይግባኝ አቤቱታ አቀረበ።

ቦርዱ ሁለት ወራት ሙሉ ጉዳዩን መርምሮ ከሳሽና ተከሳሽ እንዲቀርቡ አድርጎ፣ ማኅበሩ ከአንድ ወር በኋላ መልሱን እንዲያቀርብ

ግልባጭ ሲሰጠው ፣ አማረ ንጋቱ ፣ "ቀጠሮው ረዘመብን" ብሎ ለአምስቱ ዳኞች የቃል አቤቱታ አቀረበ ። እንደ ድብኝት የተድበለበለው የመኻል ዳኛ ፣

"የቀጠሮውን ጊዜ ማሳጠርም ሆነ ማስረዘም የኛ ሥራ ነው ። የት እንዳለህ ማወቅ አለብህ! እዚያ ድርጅቱን ስታስቸግሩ ትኖሩና እዚህ ደግሞ አላሠራም ትላላችሁ! ያስገደዳችሁ የለም! ቀጠሮ ረዘመብን ካላችሁ ክርክሩን መተው ትችላላችሁ ። ተስማምታችሁ ሥሩ ሲሏችሁ ታስቸግሩና — —" ብሎ በክፉ ዐይን አየው ።

ከችሎት ሲወጡ ጠበቃው በደስታ ሲፈግ ፣ እነ አማረ ንጋቱ ተከኑ ።

"እነዚህ ግፈኞች ምን አሏችሁ?" አለ "የተባበሩት የእታጨት ሥራ ሠራተኞች ማኅበር" መሪ ።

"ያው ቀጠሮ ነው ፣ ነገር ማጓተት ፣ ሌላማ ምን ሲረዱ !" አለ አማረ ዐይኑን ጉልጉሎ ።

"ዱሮስ ከአራት ለአንድ ምን ይገኛል?" አለ ሌላ የሠራተኛ ማኅበር መሪ ።

"አራት ለአንድ ደሞ ማለት ምን ማለት ነው?" አለ አንዱ ቀገርሞ ።

"ዳኞቹን አላየኻቸውም እንዴ? አምስት እኮ ናቸው ፣ ሦስቱ የመንግሥት ፣ አንዱ የአሠሪዎች ወኪል ሲሆኑ ፣ አንዱ ደግሞ የኢ.ሠ.አ.ማ. ተወካይ ነው ። በኛ ላይ ቅንጣት ጥፋት ሲገኝ ከነዛ ሕጋቾነው ጋር ይረባረቡብናል ።"

ክርክሩ በቀጠሮ እየተራዘመ ተወሳሰበ ። አብዛኞዎቹ የካርሎ ቤርናርዳኒ ሠራተኞች እነ አማረን እስከ መጨረሻው ለመርዳት ወሰኑ። አራት ሠራተኞች ግን ፣ ውስጥ—ውስጡን እየተደለሉ ሲያፈገፍጉ ፣ ሁለቱ ደግሞ በገዛ ፈቃዳቸው ከማኅበሩ እንደወጡ በጽሑፍ ገልጸው ለድርጅቱ በግልባጭ እንዳስታወቁ ፣ የካርሎ አቸፍቻፊዎች በደስታ ተፍነከነኩ ።

ምዕራፍ ሃምሳ አራት

ሽዋርካብሽ በምታገኘው ገቢ የተለያዩ ልብሶችንና ርካሽ ብል ጭልጭ ጌጣጌጦችን ፣ ተራ ሽቶና ቅባቶችን እየገዛች ፣ ከቢጤዎቿ ጋር በመፎካከር የልታይ—ልታይ ኑሮዋን ተያይዛዋለች ። አረማመድዋ ፣ አነጋገርና ቅልጥፍናዋ ፣ እንዲሁም ወንድን አሣሥቆ የመግፈፍ ችሎታዋ ፣ ከሷ ቀደም ብለው ከጀመሩት ቤተኛ አዳሪዎች በለጠ ።

አጠር ባለ ቀሚስ ጭን ማጋለጥን ፣ ወዳጆቿ ሲመጡ መኩነስነስን ፣ ጠቀም ላለ ክፍያ ማድላትን ፣ በቀላሉ ዐወቀችበት ። በአልጋ ላይ ችሎታዋም ቢሆን "እ—እ—እ— የዋዛ አይደለችም" የሚሏት በዙ ። በዚህም የተነሣ የለየላት ወረተኛ ሆነች ።

ወይዘሮ ደጅ ይጥኑም ባሳባቸው አዳሪ ፣ አፍጣጭና ገልማጭ የሌለበት ኑሮ ፣ በመጀመራቸው አነጠነጡ ።

ቀኛዝማችም ፣ በአቶ ወርቅነህ መዘውር ደባና ትብተባ ፣ እያደር ወደ ውጪ እየተገፈተሩ መውጣታቸውን ቢያውቁም ፣ ትዝታቸው ሲጫርና በፍትወት ሲቃጠሉ ሰተት ብለው ገብተው አበራር ደው መውጣቱን ስለ ለመዱት ፣ "እኔ ምን አታገለኝ ፣ የጐዱኝ መስሏቸው ጠቀሙኝ ። ቀድሞውንስ ቢሆን ለየትኛው ርስቷና ጉልቷ ነበር ልፋቴ? ታሳብ ዳን ሲለኝ ነው" እያሉ ራሳቸውን ደለሉት ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ፣ ከቡና ቤቱና በስተጀርባ ካሉት አምስት የመኝታ ክፍሎች የሚያገኙት ዕለታዊ ገቢ የልብ—ልብ ሰጣቸው ። ሁለቱም ልባቸው እየተራራቀ ፣ የየራሳቸውን የጥቅም ጉዳና መደልደል ቀጠሉ ።

* * *

ምንዳዬ ፣ ለነአማረ ከሚያዋጣው ወርኃዊ መዋጮና በግሉ ለሠዐረ ከሚሰጠው አነስተኛ ድጎማ በላይ ፣ የሠራተኛ ማኅበርን ምንነት እየተገነዘበ በመምጣቱ ፣ እነማንን ትቶ ፣ እነ ማንን እንደሚከተል ጠንቅቆ ዐወቀ ። በሠራተኞቹ ጉዳይ ከልብ የመሳተፉ ወሬ በመሰማቱም ፣ አሠሪው ባይነ—ቁራኛ ያየው ጀመር ። እንዲያውም ስለ አመጣጡና አቀጣጠሩ ፣ ባሉባልታና በአሚታ በመተነኳኰስ በነገር ወጋጉት ። አልበረገገም ። ይልቁንም ቅንና ለሠራተኛ ተቆርቋሪ መስለው

ሠራተኛን እርስ በርሱ እያናከሱ የራሳቸውን ኑሮ የሚገነቡ አሠሪዎች እንዳሉ ለይቶ በማወቁ ፣ ብስጭቱ ጥላቻን ዘራ ።

"ለካ የገጠሩ ርኩቻና ተንኮል እዚህም አለና? እዚያ ገበሬው በመሬት እየተናቆረ ይፋጃል ፣ እዚህ ደግሞ የጣጣውና የሸሩ ብዛት!" አለ ተገርሞ ።

ብዙም ሳይቆይ የድርጅቱ ቀስት ወደ ምንዳዬ ዞረ ።

ሲኞር ካርሎ እንደ ታዘቢ ፣ ሕድሩና ጠበቃው ዋና ተናጋሪ ሆነው ምንዳዬን ቢሮ ውስጥ ሲያነጋግሩት ፣ "አንተሳ ዳህና ሰው አልነበር ካም ፣ ማኅበር ግባ ኢሉ ማን መኽረካ?" አለው ሕድሩ ።

"ለዚህ ደሞ ምን ምክር ያሻዋል ፣ እኔው ነኝ ፈቅጄ የገባሁት።"

"ምን የሚጠቅመካ ነገር አገኘኽ? ሞኝነትካ ነው!"

"መስሎህ ነው ፣ በመጀመሪያ የሚያታልል አዚም አለበት ። ምንም የሚያደርግልህ ነገር የለም ። እስክታየውና እስክታውቀው ነው። ያልሞከረው የለም ። ዋል—አደር ብለህ ምን ብሎ ነበር ትላለህ" አለ ጠበቃው በትምክህት ።

"እኔስ ባየውና ብሞክረው ምን አለበት? እናንተን ምን ይጎዳ ችኋል?" አለ ለስለስ ብሎ ።

"ለአንቴ ነው የ ሚጎዳህ ያለ እንጂ ለእኛማ ምንም አይትጎዳን።"

"ነገሩን ቀደም ብለህ እንድታውቀው ብለን ነው እንጂ ፣ ተጠ ቃሚና ተጎጂውንማ ወደፊት ታየዋለህ ። አብዛኛውን ጊዜ እንዳንተ ያሉትን የዋህና ትጉህ ሠራተኞች ከሥራችሁ ለማፈናቀል ሲሉ ፣ በማኅበር ስም ይሰበስቡና በገንዘባችሁ ይጠቀሙበታል ። ሥራ ሳይሆን ነገር የ ሚወዱ ሰዎች የ ሚኖሩት በእናንተ እጅ ነው ። እነሱ ለሚለፈ ልፉት ከንቱ ቃላትና ተስፋ እናንተ ላባችሁን እያንጠፈጠፋችሁ ትከፍ ሏቸዋላችሁ ። የማይገኘውን ይገኛል እያሉ ፣ በምኞትና በግዙፍ ተስፋ እንደ ከብት ይነዷችኋል ። ሠራተኛ ሲባል የዋህ ነው ። የማይሆነውን ሁሉ ይሆናል በማለት አይዟችሁ ፣ አይዟችሁ ይሏችሁና ከደህና እንጀ ራችሁ ላይ ያፈናቅሏችኋል ። ስትቸገሩ ግን መለስ ብሎ የ ሚያያችሁና የሚያስታውሳችሁ የለም ። የማናውቅ አይምሰልህ ፣ ብዙ ብዙ ነገር እናውቃለን ። በየሥርቻውና በየጓዳው እየሰበሰቡ ሲሰብኳችሁማ ፣ ገደ ሉን ሜዳ ፣ ድንጋዩን ዳቦ ያስመስሉታል ። ከሰማይ በታች ያለው ሁሉ የናንተ ነው ይሏችኋል ። ይኽን አትክደኝም ። እጅግ የ ሚያሳዝነው ደግሞ ፣ እንዳንተ ዓይነቱን የትልቅ ሰው ወገን እየደለሉ ሲያታልሏ

ችሁ ነው ። ሌላው እንኳ ከየትም የመጣ ብራሪ ነው ። ምን ሰው አለ ባቸው ። ቢቸግር ነው ። ይኽን አንተም ታውቀዋለህ ፣ መናገር አይገባ ኝም ። የሆነ ሆኖ ፣ 'ምነው ቀድሞውኑ በቀረብኝ' እያሉ የኋላ ኋላ ከመ ጸጸት ፣ ካሁኑ መጠንቀቅና በማኅበር ስም ከሚያወናብዱ ሰዎች መራቅ ሳይሻልህ አይቀርም ። እኔ በወንድምነቴ ልምከርህ ብዬ ነው" አለ አቶ አበራ ሺጉልቴ ።

"አሁን ምን አርግ ነው እምትሉኝ? ምን አጠፋሁ? ሥራዬን አላጓደልኩ?" አለ በርጋታ ።

"ሥራህ ብታጓድልም ካልእ ብዙ ነገር ያጋጥመካ ነበረ ። የምታ ደርጉ ያላሽሁ መጥፎ ነገር ሁሉ እኛ እናውቃል ። አንተ ዝም ኢልካ ሥራሕካ ብትሠራ ጥሩ ነበረ ። ሌሎሽ ያጋጠማቸው ያለ ሁሉ አይተ ሃል ሙሽ? እኔ እንዳንተ ሳለሁ ቀደም አይቸዋሎሁ ። አይትታለልላ ሽው ። ኩሉ ሰው ለራእሱ ነው የሚጠቅም የሚፈልግ ። አንቴ ደሞ ብዙ ታውቃል ። ስለዚ ብትሐሰበሉ ይሻላል ። በተለዪ እሳቸው ሲኞር ካርሎ ከቀኘዝማቲ ጋር ስለሚያውቁ ያለ ተአግሠዋል ። አንድ ሠራሕ ተኛ ከሥራሕ ቢወጣ እሱ ኖው የሚጎዳ እምበር ፣ እሳቸው ሲኞር ካርሎ ዋላ ሐንቲ አይሆንም" ብሎ ወደ ሰውዬው ሲመለከት ፣ ፈረንጁ ጠቅላላ ጉዳዩ የገባው ለመምሰል ራሱን በእምንታ ነቀነቀ ።

ይህ በሆነ በሳምንቱ ቀኛዝማች ከጠበቃውና ከሕድሩ የሰሙትን አሉባልታና ስሞታ ሁሉ አንድ ባንድ ነገሩት ።

"እርስዎም ለምን ማኅበር ገባህ ነው እሚሉኝ?" አለ ምንዳዬ በለዘብታ ።

"እዎ! ምን ያረግልሃል? አትሥራ ብሎ የከለከለህ የለ! ምን ችግር ደረሰብህና ከማንም ጋጠ—ወጥ አድመኛ ጋር ታብራለህ?"

"ይኸኮ አድማ አይደለም ። መብታችንን ለመጠየቅ ያክል እንጂ ለሌላ አይምሰልዎ።"

"መች አጣሁት ? ከኔ የተረፈ ነው ! የትኛው መብትህ ተጓደለ ? ዋ አለማወቅና አዞሮ አለማየት ፣ እስኪ ራስክን መለስ ብለህ እየው ! ለዚህ ሁሉ የደረስከውኮ በማኅበር አይደለም ። አንተ የራስህ መብት ካልተነካና አትሠራም ብለው ካልከለከሉህ ፣ ስለ ሌላው ምን ዶለህ ? ፈረንጁ ደግ ሰው በመሆኑ ነውዬ ፡ በገዛ ንብረቱ አላሠራም ቢል ማን ይከለክለዋል ። ሰው ደሞ ጥቅም ላለውና ለሚያስመሰግን ነገር ቢደክም ጥሩ ነው ።"

“አሄሄ! እርስዎ የማያውቁት ስንትና ስንት ችግር አለ ። እኔም የገባኝ ቀስ—በቀስ ነው ። አሁን በቅርቡ ነው ዐይኔን መግለጥ የጀመርኩት ። አብዛኛውን ጊዜ አሠሪዎች የሚያቀርቡት ስሞታ ሐሰት ነው ። ሌት ተቀን ቢግጡን ደስታቸው ነው ። በእኛ ጉልበት እየከበሩና እየተዘባነኑ ፣ እኛ የምናቀርባት ትንሽ ጥያቄ ግን ፣ ከመጠን በላይ ታንገፈግፋቸዋለች ። በተጨማሪም — — —”

“ደሞዛችሁን በወቅቱ ይከፍሏችሁ የለም ወይ?” አሉት ድንገት አቋርጠው ።

“እሱማ የት ይቀራል! ግን ምን ዋጋ አለው ፣ የሚከፍሉን በድካማችን መጠን አይደለም ። በዚያ ላይ በፈለጉ ጊዜ ከሥራ ቢያባርሩንና ቢቀጡን ማን ይከለክላቸዋል ። ሕጉ እንደሁ ለይስሙላ ነው ሲሉ ሰምቻለሁ ። ባለሀብት በመሆናቸው ብቻ በጣም ይበድሉናል ።”

“እሱማ አስወጣችሁኝ ብሎ ጠብ የታል! አንድ ሰው ከገዛ ርስቱ ላይ ጭሰኛውን ቢነቅል ፣ ሎሌውን ከገዛ ቤቱ ቢያባርር ማ ይከለክለዋል? በድሎም ከሆነ ወቃሹም ፣ ከሳሹም እግዚአብሔር ብቻ ነው ። ፈረንጁም ቢሆን እጁ ሰቶ አይማታ—አይጋረፍ እንጂ ፣ በገዛ ንብረቱ ያሻውን ቢያሠራና ባያሠራ ማን ይከለክለዋል? ይኸማ አጉል ነገር ነው ። ያጠፋ ሠራተኛ ደሞ ከሥራ ይባረር ቢባል አግባብ ነው ።”

“እኛ ደግሞ የምንለው ፣ የጉልበታችንን ዋጋ ክፈሉን ፣ በሆነ ባልሆነው ከሥራ አታባሩን ነው ። እንዳላችሁና እንዳዘዛችሁማ አላዋጣም ። መብታችን በሕጉ መሠረት ይጠበቅልን ነው ። ለዚያውም ሕጉ የሚያደላው ለነሱ ነው አሉ” አለ ያለ ፍርሃት ።

“እንዲህ ነችና በላይነህ! በዚህ አያያዝማ እነሱም እንዳሉት ዋና ተከራካሪ ሆነሃል ። እኔ ላንተ ይበጅሃል ብዬ ነውዬ አለያ ከሥራ ያስወጡሃል ፣ ዐርፈህ ብትቀመጥ ይሻልሃል ፣ ይኸ አለጉዳይህ አለሁ — አለሁ አያዋጣም ። ከምታስወቅሰኝ ሥራውን ለቀህ ሌላጋ ብትቀጠር ጥሩ ነው” አሉ ቅር በመሰኘት ።

“ግድ የለም ፣ እርስዎን የሚያስነካ ጉዳይ አይደለም ። እነሱም እርስዎ ዘንድ ለምን እንደ መጡ ገብቶኛል ። ለማንኛውም እኔ ጠቃሚዬን አላጣውም ። ከባልንጀሮቼ ጋር እመክርበታለሁ ። ወይ ሕጉ— ወይ የሚለየው ይለየናል ። እነሱ ስንቱን ሰው እየበደሉ ፣ አንዲት ቃል የመለሱላቸው እንደሁ አገር ይያዝልን ይላሉ ።”

“እኔ ከዚህ በላይ ዐላውቅም ፣ በተረፈ አንተ ታውቃለህ ። ትዕግሥትን የመሰለ ነገር የለም ። ይኸው የሕዝቡንም ሁኔታ እያየኸው

ነው ። አሁንማ ሥርዓት እያጣና መንግሥትን እያስቸገረ ነው ። ተማሪዎቹ በማያገባቸው ጉዳይ እየገቡ አገር እናብጥ ይላሉ ። እናንተም ነገር—ነገር ሸቷችኋል ፣ የምር አይምሰልህ! ንጉሥ ቻይና ታጋሽ ነው ። ችሎ ችሎ እጁን ያነሣ ዕለት ግን ፣ ሁሉም እውሃ የገባች ዐይጥ ይሆናል ። እስከዚያው ግን ፣ እግዚአብሔር በፍጡሩ ላይ እንደማይጨክን ሁሉ ፣ ንጉሥም በሕዝቡ ላይ አይጨክንም ። ባጭሩ ልንገርህ ፣ መንግሥት እንኳን የሚደረገውንና የሚታሰበውን ያውቃል ። ‘ስትቆርስ ገበታህን ፣ ስትራመድ መንገድህን እይ’ የሚሉ ምክር እንዴት ጥሩ ምክር መሰለህ! ከሚያብዱ ጋር ማበድ የለብህም ። ልክህን ብታውቅ ይበጅሃል ። ‘አንጣሪያ—ላንጣሪያ ቢደጋገፍ ተያይዞ ዘፍ’ ሲባልም አልሰማህ መሰል ። ከልክስክሶች ጋር አትዋል ። እኔ ሁሉንም ነገር ዐውቀዋለሁ ። ምን ስንሠራ እንውል መሰለህ? ተስማምቶና ተግባብቶ መኖር እንጂ ፣ ከባለቤትና ካሳዳሪ ጋር እልህ መያያዝ ተገቢ አይደለም ። የሚጠቅምህን አንተ ታውቃለህ ፤ ማየት ያለብህ ደግሞ የዛሬውን ብቻ ሳይሆን የትላንቱንም ጭምር ነው ።”

በልቡ ‘ምን አነታረከኝ’ ብሎ ዝም አለ ።

የቀኛዝማችን ሐሳብ እያሰላሰለው በሔደ ቁጥር ምክራቸው ሁሉ እልጥምህ አለው ። ከሲኞር ካርሎ ጋር አንድ ሆኑበት ።

ከብዙ የማኅበር ተጠሪዎች ጋር በመተዋወቁም ፣ አንዳንድ የሠራተኛ ጉዳይ ችግሮችና መነሻቸው እየገባው ሔደ ። ወዳጅና ጠላት ፣ ጭካኔና ርኅራኄ ፣ ምን እንደሆኑ ይገባው ጀመር ። ቀስ በቀስም የራሱን አመለካከትና ግንዛቤ አዳበረ ። ቀኛዝማች ዘንድ በሔደ ቁጥር አስተሳሰባቸው እየተራራቀና እየተፃረረ ፣ ወሬአቸው ሁሉ የገጠር ትዝታ ብቻ ሆነ ።

የነአማረ ክርክር ከዓመት ከመንፈቅ በላይ ሲጓተት ቆይቶ ፣ “ሠራተኞቹ በሥራቸው ላይ አድርሰዋል ስለ ተባለው በደል በማስረጃ የተደገፈ ጥፋት ባለመቅረቡ ፣ ከሥራ የታገዱት ያላንዳች ሕጋዊ መንሥኤ መሆኑ ተረጋግጧል ። ነገር ግን ፣ በማኅበር ምሥረታ ምክንያት እንዲታገዱ ተደርጓል ተብሎ የቀረበው አቤቱታ አንዳችም ማረጋገጫ አልተገኘለትም ። ቦርዱ ከግራ—ቀኙ የቀረበለትን የመከራከሪያ ነጥቦች አንድ ባንድ መርምሯል ። ስለዚህም ክሱ ላስማሚ ክፍል ከቀረበበትና እንዲሁም ይግባኙ ለቦርዱ ጽ/ቤት ከደረሰበት ዕለት አንሥቶ የነበረው ደመወዛቸውና ሌላም ሕጋዊ ጥቅማቸው ሁሉ ተጠብቆ ወደ መደበኛ ሥራቸው እንዲመለሱ ይደረግ” የሚል ውሳኔ ተሰጠ ። አሠሪው በውሳኔው ሲከፋ ፣ አማረ ንጋቱ ፣ ሠዐረ ተስፋ ጋብርና እንዲሁም የማኅበሩ አባላት ገና በተግባር ባልተተረጐመው የወረቀት ላይ ድል ፈነደቁ ።

ሆኖም ፣ አፈጻጸሙ በአዳዲስ ምክንያትና የቢሮ ስልት ተንተተ። ንዋይ ከሕግ በላይ ፣ ፍትሕ ከጥቅም ግርጌ ዋሉ ። የኋላ—ኋላም ፣ “ሁለቱ ሰዎች ወደ ሥራ ገበታቸው ቢመለሱ ፣ ሌሎች ሠራተኞችን በስውር እያሳደሙ ሥራ ስለሚያዳክሙ ፣ ከድርጅቱ ውጪ ቆይተው ደመወዛቸውን ቦርዱ ጽ/ቤት ድረስ እየቀረቡ ይቀበሉ” በሚል የአሠሪ አቤቱታ ፣ የቀድሞው ውሳኔ በሌላ የጓዳ ችሎት ተገዝግዞ ጉዳዩ እንደገና ተዳፍኖ ተድበሰበሰ ። ሠራተኞቹ በደላቸውን ለማሰማት ወደ ልዩ ልዩ ባለሥልጣኖች ቢቀርቡም ፣ ሕሊናቸውን ሸንግሎ ፣ ቅስማቸውን የሚሰብር እንጂ ፣ ተስፋቸውን የሚያለመልም ሹም አጡ ። እየመሸ ሲነጋ ፣ ለማይገኝ ፍትሕ ፍለጋ — — —

ምዕራፍ ሃምሳ አምስት

ምንዳዬ ፣ ካንድም ሁለት ሦስቴ በመመላለሱ ፣ ከቅዳሜ ገበያተኛ ጋር ወደ ሣር—አምባ ሲሻገር እንደ በፊቱ ብዙ ሰው አጀብ—ከበብ አላደረገውም ነበር ። ልኬለሽ እንደ ምኞቷ ሴት ልጅ ወልዳ ማጥባት ከጀመረች ሦስት ወር አልፏታል ። ዛሬም ደስ አላት ። አመሻሽ ላይ ከቆላ የገባው ቸርነት የባልንጀራውን መምጣት ሰምቶ ከነባለቤቱ ሲሔድ ፣ የነምንዳዬ ጎጆ በሚዋደዱ ሰዎች ሣቅና ፈገግታ ተሞላች ። በተከታታይ ሦስት ቀናት እስከ ውድቅት እያወሩ ናፍቆታቸውን ተወጡ ።

* * *

“ይኸው እስከዛሬ ድረስ ተለያይተን ኖርን ፣ ከእንግዲህ ብቻሽን መቀመጥ የለብሽም ። ከዚህ ቀደም ስንት ዓመት ተንገላታሽ ፣ መምሬ ተክለ ጎርጊስ እንኳ ‘ለሁሉም ጊዜ አለው’ እሚሏት ጥሩ ፊሊጥ አለቻቸው” አላት ፀሐይ እየሞቁ ሲያወሩ ።

“ኧረ እኔ አልተንገላታሁም ፣ ምን ጐሎብኝ ምን አጥቼ! ስለኔ አትጨነቅ ።”

“አሁንማ ደህና ራሴን ችያለሁ ፣ ትላንትም ከትላንት ወዲያም አጫውቸሻለሁ ፣ ከእንግዲህ እዚህ አትኖሪም — —”

“ወዴት እንሔዳለን?”

“አዲሳባ!”

“መገን ያንተ ነገር! ቤቱን ለማን ጥዬው?”

“የትኛውን ቤት ልኬ? ቤታችንማ ዞን አምባ ፈርሶ ቀረ! ይህ እኮ ሳባ ዐይኔና ደግበረሊላ አይደለም ። ይኸ የመቆረር አገር ነው ፣ የመቆያ ቤታችን ነው ።”

“እኔ እኮ እምልህ ፣ ፍየሎቹ ፣ አህያውና በሮቹስ?”

• “ግድየለሽም ሁሉም ቀላል ነው ፣ ፍየሎቹን እቤቶችሽ ጋ ዞን አምባ እንልካቸዋለን ፣ በሮቹም ይሸጣሉ ፣ ሌላ ምን አለ ? ይኸው ነው ።”

አላት እየማቀ ። ተወያይተው እንዳበቁ ፣ ፍየሎቹ ለሷ ቤተሰቦችና ለሚቹ እኅቱ ሚስት ፣ እህያው ለመምሬ ተክለ ጊዮርጊስ እንዲሰጡ ተስማሙ ።

ይህንኑ ጉዳይ ማምሻውን ለቸርነት ነገረው ። መርዶ የሰማ ያህል ደንግጦ ፣ ክው ብሎ አቀረቀረ ። ለብዙ ጊዜ ከተለየውና ደረስ መለስ ከሚለው ከምንዳዩ ይልቅ ፣ ከልኬለሽና ከነአሻጋሪ የመለየቱ ነገር መንፈሱን አስጨንቆ ነፍሱን አሸቀጠቀጣት ። ለጥቃትና ለብቸኝነት የተጋለጠ መሰለው ። ልቡ እና ሆነች ። ቀና ብሎ ፊት ለፊቱን ቡዝዝ ብሎ አየና ፣

"ባንደዬ አታራቁተኝ! አሻጋሪን እንኳ ተውልኝ?"

"እንዴት አርጌ ልተውልህ? ብተውልህ ደስ ይለኝ ነበር ። ትምህርት ቤት መግባት ስላለበት ———"

"ቢሆንም ፣ ባይሆንኳ የዘንድሮን — ምን ይገዴ ልቅር ?" አለና አቀረቀረ ።

ምንዳዩ ፣ ጥያቄውን በልዩ ልዩ መልክ አገላብጦ አየው ። ባንድ በኩል እጅግ የሚወደውን የበኩር ልጁን ትቶ መሔድ በጣም ሲከብደው ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ልኬለሽ ይህን ጥያቄ ብትቃወም ፣ "አንቺ ምን አገባሽ" ሊላት እንደማይገባ በማሰብ ነፍሱ ተዋከበች ። ክልከላም ቸርነትን በጣም እንደሚያስከፋው ታየው ። በተጨማሪም አሻጋሪ ብቻውን ከናት አባቱ ተለይቶ እንደሚቀር ሲነገረው ፣ አሻፈረኝ ቢል ምን ማድረግ እንደሚቻል በማውጠንጠን መላ ቅጡ ጠፋው ። መንፈሱ በልጁ ፣ በባለቤቱና በጓደኛው መካከል ቆማ ተንገላታች ። አውጥቶና አውርዶ ወሰነ ።

የቸርነትን ትከሻ ያዝ አደረገና ፣ "እሺ በል ይቅርልህ — — ሐሳብህ ገብቶኛል ፣ እንዳንለያይ ብለህ ነው ፤ አንለያይም ። ልጁ ኖረም አልኖረ አንለያይም" አለው ፊቱ በፈገግታ ደምቆ ። ቸርነትን ደስታ አፈነው ። የማይለካ የደስታ መጠን ። በሣቅ ፣ በፈገግታ ፣ በፍንደቃ ፣ በዝምታ ሳይቀር የሚገለጽ ። ምን ብሎ እንደሚመልስለት ጠፋውና በዝምታ ትኩር ብሎ አየው ። ልቦናቸው ተግባብቷል ።

ምንዳዩ ይህንኑ ለልኬለሽ ገለጸላት ። ነገሩ የተገላቢጦሽ ሆኖ አገኘው ። "አይሆንሚ እሚሆን ቢሆንስ እስከ ዘለቄታውም ቢሆን ቅር አይለኝ" አለችው ። ለልጁም የመደሊያና አፉን የማስያዣ ልብስ ተገዛለትና ፣ "ሚያዝያና ግንቦትን እንዲሁም ክረምትን ከቸርነት ጋር ቆይቶ መስከረም ሲጠባ እሱም ወደ አዲስ አበባ እንደሚሔድ በለዘብታ ተነገረው ። ቢባባም 'እሺ' አለ ። ደስ አላቸው ።

ምንዳዩና ቸርነት ካብ ሥላሴ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ቤት ደርሰው ሲመለሱ ፣ የበሬዎቹ ጉዳይ ተነሣና ፣ "እነዚህን በሬዎች ልሸጣቸው ነው ። ምን ያህል ያወጣሉ?" አለ ምንዳዩ ።

"የነዚህ ዓይነቱ ጥሩ የርሻ በሬዎች ደህና ዋጋ ያወጣሉ" አለ ቸርነት ። በዋጋው ግምት ተግባቡ ።

በመጨረሻም ፣ ቸርነት የበሬዎቹን ዋጋ እጁ ሲሞላለት ቀስ በቀስ እንዲከፍለው ተስማሙ ።

"የጠበንጃውስ?" አለ ቸርነት ድንገት ትዝ ብሎት ።

"ጠበንጃውማ ውዴታዬ ነው ፣ በየቀኑ አብረን እንድንውል ፣ እንዳንለያይ ብዬ ሰጥቸሃለሁ" አለው ።

ምንዳዬ ገና ከአዲስ አበባ ሲነሣ ስለ ጎጆው ጉዳይ ለቀኛዝማች ነግሯቸው ስለነበር ፣ ቸርነት እርሱ ቤት ገብቶ እንዲኖር በመፍቀዳቸው ቤቱን ከነሙሉ ቅራቅንቦው ተወለት ።

ሁለቱ ቤተሰቦች በከፊል የሚለያዩባት ዕለት ደረሰች ። ማጀቴ ወርደው ዓለማቸውን አዩ ። አረጋሽ የመረጠችው ሻሽና የሱዳን ሽቶ ተገዛላት ። በማግሥቱ ከሰዓት በኋላ ልኬለሽ ከነልጆቿ ጐላ ሠፈር እንደ ደረሰችም ፣ የምንዳዩ ጐረቤቶች ሞቅ ባለ መስተንግዶ ተቀበሏት።

ምዕራፍ ሃምሳ ስድስት

ቀኛዝማች ፣ በገንዘብ ኃይልና በሰው ድጋፍ ፣ ከባለሥልጣን ወደ ባለሥልጣንና ከመኳንንት ወደ መኳንንት መሸጋገርንና ያጉርሰኝ ላጉርስህን ዘዴ አሳምረው ካወቁበት ውለው አድረዋል ። ከርስቱም ከቤቱም ከጨባበጡ በኋላ ፣ በተለይ ሹመት የማግኘቱ ጉጉት እንቅልፍ ስለ ነሣቸው ፣ ጊዜና ገንዘባቸውን ወደዚያው አዞሩት ። ምኞታቸው አልመከነም ። የአንዱን ዕውቅ ባለሥልጣን ጠንካራ ክንድ ጨበጡ ። ከትርምሱ መኻል ሽቅብ ስቦ አወጣቸው ። መሰላሉና ክንዱ ቀላል አልነበረም ። ከዙፋኑ አቅራቢያ ቆመው ፣ የንጉሡን ዘርፍ እንደነኩ ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ በንጉሠ—ነገሥቱ መልካም ፈቃድና ትዕዛዝ የሕግ መወሰኛ ምክር ቤት አባል እንዲሆኑ ሲሾሙ ፣ የደስደሱ ግብዣ ያዲስ አበባ ወዳጆቻቸውን አንበሸበሾ ፣ ማጀቴና ሣር አምባ ላይ ዓለም አለፈች ።

ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ — — ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ — — —

ተማሪዎች ፣ በየጊዜው በስድስትና ባራት ኪሎ አካባቢ በሚያደርጉት ሰልፍ ፣ እንዲሁም አቤቱታ ይሁን ትዕዛዝ ያለየለት የጽሑፍ ሰሌዳ ተሸክመው ፣ የሚያሰሙት ንግግርና የሚወረውሩት ድንጋይ ቀኛዝማችን እጅግ አበሳጫቸው ። አንዳንድ ቀን ሁኔታውን ሲያናንቁ፣

"እሄሄ! አሁን ይኽ ሁሉ እምቡር—እምቡር የት ለመድረስ ይሆን? ወጉ እንዳይቀር ነው ። ሲባል ተሰምቷል መሰል" ይሉና ፣ የተናደዱ ዕለት ደግሞ ፣

"እረ ወዲያልኝ ! ንጉሡም ችላ—ችላውን ያበዙታል ፣ ያዳሜን ስድ አደግ ወዲያ ቅርምርም ማድረጋቸውን ጥለው ፣ ጥኝ ይመስል ባርጩሜ ሲያስገርፉ ይውላሉ" በማለት ያማርራሉ ። ጉዳዩ የሚመለከታቸው ባለሥልጣኖች ለምን ከረር ያለ ርምጃ እንደማይወስዱም ይገረማሉ ። ራሳቸው የባለሥልጣንነት ስሜት ሲሰማቸው ደግሞ ለሰሚ የሚዘገንን የቅጣት ዓይነት ያስባሉ ። ነገሩ ረገብ ሲል ደግሞ ፣ ሁኔታውን እንደ ጨረባ ሠርግና እንደ ማቲ ሁካታ ይቆጥሩታል ።

በተለያዩ ከተሞች የተደረጉ የተቃውሞ ዐመፆችን ለማዳፈን የተወሰዱ ርምጃዎችን ሲሰሙ ደግሞ ፣ "እንዲህ ነወዲ ፣ አሁን ጥሩ

አደረጉ ፣ ጥጋብ በዛ! እነሱን ብቻ አልነበር ፣ በርቱ በርቱ እያሉ የሚቆሰቁሷቸውንም ሰብስቦ ወህኒ መክተት ነበር ። ያላሳብ እየበሉ ይማራሉ ምን ያርጉ ?'' ይላሉ ።

አንዳንድ ሰዎች ስለ ተማሪዎችና ሠራተኞች ፣ እንዲሁም በአንዳንድ የገጠር አካባቢዎች ስለ ተደረጉ የገበሬዎች እንቅስቃሴ አሥጊነት ሲወያዩ ፣ ቀኛዝማች ጉዳዩንና ሰዎቹን በመናቅ ሁኔታውን ያንኳስሱታል ። አልፈው ተርፈውም ሰዎቹን እንደፈሪ ይቆጥሯቸዋል ።

* * *

ምንዳዬ ፣ የማኅበሩ ምክትል ተጠሪ ሆኖ ከተመረጠ ጀምሮ የሚደርስበት ቅጣት እየበዛ በመሔዱ ፣ ሕሊናው ለዓመፅ ፣ እጁ ለስንዘራ ተዘጋጀ ። ያቺ በየጊዜው የምትቋረጠው የማታ ትምህርቱም ክ፫ኛ ክፍል እልፍ ባለማለቷ ከማመልከቻ ጸሑፍ አላዳነችውም ። ሆኖም በብዙ የሠራተኛ ጉዳይ ስብሰባዎች በመካፈሉና ልምድ ካላቸው የማኅበር መሪዎችም ጋር በመተዋወቁ ፣ የመከራከር ችሎታው ዳበረ ። ዋናው የማኅበር ተጠሪ በማይኖርበት ወቅት ፣ ማኅበሩን ወክሎ ለክርክር ሲሔድ፣ እንዴት ብሎ እንደሚከራከርና ምን ቢሉት ምን መልስ እንደሚሰጥ በቅድሚያ ይማከርና ፣ ከዋናው ጽ/ቤት የተጻፈውን አቤቱታ ወይም መልስ ይዞ ይሔዳል ።

በክርክሩ ወቅት ፣ የጉዳዩ አዝማሚያ አላምርህ ሲለው ደሙ ይፈላና ፣ "እንዲህ ተሁኖስ አይዘለቅም ። ይኸማ ሲነፍሩ መኖር ነው። ለዚህ መዳኒቱ ጥይት ነበር ፣ ወይ ነዶ! ምን ያረጋል'' ይላል ብቻውን።

ያም ሆነ ይህ ፣ ንዴቱን የሚያበርድና ብስጭቱን የሚቀንስለት ነገር አልተገኘም ። እንዲያውም ከሚያውቀው ግፍ የከፋና ካየው መከራ የባሰ የደረሰባቸው ሠራተኞች እንዳሉ ተገነዘበ ። በሌላ አካባቢ የሚደረገው ድርጊት ሲገርመውና ሲቆጨው ፣ እዚያው አጠገቡ ያለው ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ ፣ የተማመነውን ተማምኖ በተጨማሪ ሦስት ሠራተኞችን ከሥራ አባረረ ።

ምንዳዬ በንዴት ቢል አለ ። ዞሮ—ዞሮ ግን ፣ ያው አቤቱታና ክስ በመሆኑ ፣ እንደ ተለመደው ክሱን መሠረተ ። ቀጠሮ በቀጠሮ ላይ ፣ ምስክር በማስረጃ ላይ እየተደራረበ ቀኑ ተንተተ ። በግሉ ሲያሰላስልም ሆነ ከቢጤዎቹ ጋር ሲያወራ ፣ የወሬው መወጠኛና መቋጠሪያ ሠራተኞች ማስማሚያ ክፍል ፣ ቀነ ቀጠሮና ሰዓት ፣ ያለ በቂ ምክንያትና ማስረጃ ፣ የጋራ ስምምነት ውል ፣ ሕግ ፣ አድልዎ ፣ ጉቦ ፣ ነገረ ፈጅ ፣—— የሚሉት ጉዳዮች ሆኑ ። ወጣም ወረደ፣

ሦስቱ ሠራተኞች በጥፋተኝነት ከሥራ መባረራቸውን የሚገልጽ የጽሑፍ ውሳኔ የደረሰው ዕለት ሁለመናው ነደደ ። የውሳኔውን ወረቀት ይዞ በቀጥታ ወደ ቤቱ በመሔድ ጋደም አለ ። ቢያስብ ቢያሰላስል ምንም አልታየው ። ሐሳቡ ከንፎ—ከንፎ በበቀል ላይ ይደመደማል ። ግን በምኑ ! ካርሎንና የካርሎን ተባባሪዎች ፣ በገንዘብና በስጦታ የደለላቸውን ሰዎች ሁሉ በጥርሱ አይነክሳቸው ፣ በጥላቻ ብቻ አይገላቸው። በሐሳቡ ብዙ ነገር ታየው ።

ሐሳቡ የትዝታውን ጎዳይ ይዞ ሲከንፍ ፣ አገሩ ዞን አምባ ገባ ። አያሌ ዓመታት ወደኋላ ተመልሶ በርስት ግጭት ምክንያት የደረሰበት ነገር ሁሉ በዐይነ — ሕሊና ታየው ። አንድ የነደደው ተቆርቋሪ ዘመዱ ፣ ድግስ ላይ ፣

"እረሱት ያን መሬት እንደቦይ እንደቦይ ፣

አባትዬው ቢሞት ልጅየው የለም ወይ?'' ብሎ በነገር የወጋውትውስ አለው ። ምንዳዬን አባባሉ ቢገባውም ፣ ለጊዜው ጥርሱን ነክሶ ዝም አለ ።

"ይወለድና ጫማ ሰፋፊ

ያባቱን መሬት ወሰን አስገፊ'' ይለዋል ሰውየው መልሶ ።

እንደገና ዝም ለማለት ግን አልቻለም ። ከሰውዬው ጋር መጣላት አህያውን ፈርቶ ዳውላውን ይሆንበትና ፣

እየጤስ ባፉ ይሚሻል እንበራ ፣
መቼ ይጠፋኛል የምሠራው ሥራ ፣

ተው በለው ምከረው መካሪም የለው ወይ ፣
እንግዲህ ዝም በለው ተወው ይፈንግጠው ፣

አጥንቱ ይገኛል ጀቢራ ሲግጠው ፣
እምቢ ቃሉ ፣ ጠቡን ተወደደው ፣

በዲሞፍተር ጥይት ወገቡን ጉረደው'' ብሎ ይመልሳል ።

አንድ ራቅ ያለ ዝምድና የነበረው ሰው ፣ የምንዳዬን አባት መሬት ፣ "አያቴ ገዝቶት ስለነበር ፣ ወይ ገንዘቡን መልሱልኝ አለበለዚያም መሬቱን ልቀቁ ። ቀድሞውኑም የያዛችሁት በጉልበት ነው'' በማለት ይከሳቸዋል ። የምንዳዬ አባትም ፣ መሬቱ የከሳሽ አያት ያለመሆኑን ማስረጃና ነቃሽ አቅርበው ይረታሉ ። ከሳሽ ማመን ይሳነዋል ። የምንዳዬ አባት ጤና እያጡና አቅም እያነሳቸው ሲሔድ ፣ "በጉልበት የተነጠቀ ርስት የሚመለሰው በጉልበት ነው'' ይልና ፣ እሱ ራሱ

በገመተው ክልሎ ይነጥቃቸዋል ። በጉልበት የማይቋቋሙት ፡ በሕግ የማያቸንፉት ሲሆንባቸው ጊዜ ፡ ሽማግሌ ይልኩበታል ። አልተቀመሰም ። እንደ ጨሱና እንዳረሩ ይሞታሉ ።

ምንዳዬ ፡ ከልጅነቱ ጀምሮ አካለ መጠን እስከ ደረሰ ድረስ ይህን ታሪክ ከሥር—ከመሠረቱ ልቅም አድርጎ ያውቀዋል ። መሬቱን አሻግሮ ባየ ቁጥር ብድሩን ለመመለስ ይዳዳዋል ። አልቀረም ፡ ለወጉ ያህል ያገር ሽማግሌ ልኮ ያስጠይቀዋል ። ሽማግሌዎቹን ፡ "አፋችሁን አታጥፉ" ብሎ ይመልስና ፡ እሱንም በሸውከኛ ያስጠነቅቀዋል ። ምንዳዬ ግን ፡ እስቲ ላስጨርሰው በሚል ሐሳብ ፡ ሰው አማክሮና ምስክር ቆጥሮ ይከስሰዋል ። ሕጉ ተዛብቶ ፡ ሥነ ሥርዐቱ ተማቶ ፡ ሰውዬው ለመንግሥት የገበረበት ዘመን ተሰልቶ ፡ በተጨማሪም ገንዘብና ወገን ተረባርበውበት ምንዳዬ ተቀጥቶ ተረታ ። ከዚያ በኋላ እንቅልፍ ያጣል ። ነገሩን ከሥር ከመሠረቱ ሲያጣራ ፡ የምንዳዬ አያት አቶ ባሕሩ ቦለድ ከነበረው መሬታቸው ላይ ሦስት ጥማድ የሚያውል ለም መሬት በችግር ምክንያት ለ፫ ዓመት ያስይዙና ብድር ይገባሉ ። ዕዳቸውን በጊዜው ከከፈሉ መሬታቸውን ሊያገኙ ፡ ጊዜው ካለፈ አጠፌታ ሊከፍሉ ይስማማሉ ። ጊዜው ያልፍባቸዋል ። አምስተኛው ዓመት ላይ አጠፌታ ከፍለው መሬታቸውን ያስለቅቃሉ ። ሰውዬው ግን ፡ ያለቢትን ዕዳ ለወደፊት ሊከፍለኝ ሥግነቱን አይቼ መለስኩለት እያለ ያስወራል ። ነገሩ ካባት ለልጅ ፡ ከልጅ ለልጅ—ልጅ ይተላለፋል ። ምንዳዬ ይኸን ሁሉ በሚገባ ያውቃልና ፡ የመጣው ይምጣ ብሎ ቆርጦ ይነሣል ። ከወዲያ ወዲህ ብሎ መሣሪያ ገዛ ። አልቸኮለም ። ረጋ ብሎ የቀድሞ ዳር ድንበሩን ካጣራ በኋላ፣ ከሰው መሬት አንዲት ጋት ሳይነካ ፡ ያባቴ ነው የሚለውን መሬት በጠራራ ፀሐይ አረሰው ። ጠብ አበቀለ ። ዱላ ተማዞና ዳኛ ፊት ቀርቦ ዳግመኛ ተቀጣ ።

ምንዳዬ ፡ በዘራው ሰብል ላይ እሳት ለቀቁበት ። አንድ አለ ። የእርሻ ወራት ጠብቀው ዐይኑ እያዬ አረሱበት ። ሁለት አለ ። ያረሱትን መሬት መልሶ አረሰና ዘራበት ። ቡቃያውን ከብት ለቀቁበት ። ሦስት አለ ። አጠናቀቀ ። ወሰነ ። ችላ ያለና የተረታ መስሎ ዝም አለና አንድ ዓመት አሳለፈ ። ወኔ ሲያደራጅና ሐሞቱን ሲቋጥር ቆይቶ ፡ የበቀሉን በትር አነሣ ። አባቱን አንገላቶ እሱንም ያሰቃየውን ሰውዬ መከታተል ጀመረ ። ሲወጣ መውጫውን ፡ ሲመለስ መግቢያውን አጠና ። ቀኑ ተቃረበ ።

አንድ ቀን ያኛው ባዶ እጁን ፡ ምንዳዬ ከነጠበንጃው ይገናኛሉ ። ምንዳዬ ባዶ እጁን የሆነ ሰው ላለመግደል ፡ ያኛው ምን አባቱ እንዳያረገኝ በሚል ንቀት ይተላለፋሉ ። ያ ቀን ሌላ ቀን ተካ ። ሰውዬው

በነምንዳዬ መሬት ላይ በሮቹን ጠምዶ ሲያርስ ፡ ምንዳዬ ከተፍ ይላል ። ጠበንጃውን ይዞ ወደሱ ሲመጣ በመመልከቱ ፡ ያመጣጡን ሁኔታ ገምቶ ጠበንጃውን ለማንሣት ወደ ድንበሩ ይሮጣል ። ምንዳዬ ይገሠግሣል ። ጠበንጃውን አንሥቶ መለስ ሲል ምንዳዬ አጠገቡ ደርሷል ። ሰውዬው ፋታ ሳይሰጥ ይተኩሳል ። ቀድሞ በመደንገጡ ይስተዋል ።

ምንዳዬ ፡ አከታትሎ በሁለት ጥይት ደረቱ ላይ ይመታዋል ። ባካባቢው የነበሩ ገበሬዎችና እረኞች እያዩ የሰውዬውን መሣሪያ ገፍፎ እየፎከረ ዱር ይገባል ። የተከተለም ፡ ያስጣለም አልነበረም ። ከያለበት ኡኡታው ይቀልጣል ። ምንዳዬ ጫካ—ጫካውንና ሸለቆ—ሸለቆውን እየመረጠ ዞን አምባን አሸቀልቁሎ ከሚያይበት ጉብታ ላይ ሲወጣ ፡ መንደሩ ተሸብሯል ። የሟቹ ሬሣ በቃሬዛ ወደ ቤቱ ሲገባ ፡ ዘመድ አዝማድ ሲላቀስ ፡ ሰው ከወዲያ ወዲህ ሲመላለስ ወለል ብሎ ይታየዋል ። መሸ ። የልቡ ቢደርስም ንዴቱ አልበረደም ። በውስጡ አንድ ጥርጣሬና ሥጋት ይላወሳል ። ከቶ ምንም ቢሆን ፡ መሆኑ ስለማይቀር ፡ ንዴትና ቁጭት አያቃልሉትም ። ስለዚህም ራሱን ነቅንቆ ከመተከዝ ሌላ የሚያደርገው ነገር አልነበረም ። የፈራው አልቀረም ። የሟች ወገኖች የምንዳዬን አጐት ፡ ያባቱን ታናሽ ወንድም ገድለው ቤታቸውን ካቃጠሉ በኋላ ፡ የሱንም ጎጆ አጋዩዋት ።

ምንዳዬ የትም አድሮ የትም ከዋለ በኋላ ፡ በሦስተኛው ቀን መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ቤት ካብ ሥላሴ ገብቶ ፡ የሆነውን ሁሉ ነገራቸው ። ቢድብቅ ወጣ ገባ ሲል ሰነበተና በመጨረሻም ነገሩ በእርቅ እስኪያልቅ ድረስ ለጊዜው መኮይ እሚባል አገር ከሽፍቶች ጋር እንዲቀላቀል አማከሩት ። አላቅማማም ። ከሟቹ የገፈፈውን ጠበንጃ አስቀርተው ፡ እሱን በምስጢር ከሰው ጋር ወደ ሽፍቶቹ ሠፈር ሰደዱት ።

ነገሩ እስኪበርድና ሐዘኑ እስኪረሳሳ እየተባለ አንድ ዐመት አለፈ። ከዚያ በኋላ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ደህና ደህና አስታራቂ ሽማግሌ ማፈላለግ ጀመሩ ። ቀሳውስትና መነኮሳት ካካባቢው አብያተ ክርስቲያናት ፡ ሌሎች ሽማግሌዎች ከዚያው ከዞን አምባና ፡ ቀኛዝማች በላይ ተመቻቸው በሳቸው ምትክ የላኳቸውን የወረዳውን ጸሐፊና ዳኛውን ይዘው ሽምግልናቸውን ተያያዙት ። የገዳይ ወገን ሽማግሌዎች መስቀላቸውን አስቀድመው ፡ ቄስ መነኩሴአቸውን አስከትለው ፡ የወረዳውን ጸሐፊና ዳኛ ተግነው ፡ የምንዳዬን ሁለት እህቶች ፡ ያባቱን ታናሽ እህት አክስቱን ፡ የልኬለሽን አባት (አማቱን) እንዲሁም በሐዘን የተቆራመዱ እናቱን ይዘው ሽምግልና ሲጀምሩ ፡ በሟች በኩል ፡ ሚስቱና

ልጆቹ ፥ እህትና ወንድሞቹ ፤ ዘመድ አዝማድ በተገኙበት የመታረቂያ ሐሳቡና ልመና እጅግ በሚያስፈራ ሁኔታ ረጋና ቀዝቀዝ ባለ ስሜት ፤ ቃለ እግዚአብሔር እየተጠቀሰ ፡ ተረትና ምሳሌ እየተነገረ ፥ ልማድና ባህል እየተዘከረ ፣ ሰይጣን እየተወገዘና እየተረገመ ፣ ቢርቅም የዘመዳሞች መገዳደል ዞሮ—ዞሮ የሁሉም ጉዳትና ሐዘን መሆኑ በመራር ቃላት እየተነገረ ፥ የመጀመሪያው ቀን ሽምግልና ተከናወነ ። በባህላዊ ወጉና በሀገር ልማዱ ፥ በተላኩት ሽማግሌዎች ልመናና ምክር ፤ ተማፅኖና የቅዱስ መጻሕፍት ጥቅስ ፥ ባካባቢው ባላቸው ክብርና ተሰሚነት የተነካ የሚች ወገኖች የመታረቅ አዝማሚያ አሳዩ ።

በሳምንተኛው ቀን ቀጠሮ ገዳይ በሽማግሌዎቹ ታጅቦና አንገቱን ሰብሮ ሽምግልናው ቦታ ተገኘ ። ሽማግሌዎቹ ተራ በተራ ረዘም ያለ የማግባቢያና የማስታረቂያ ፡ ቂምን የመፋቂያና እርቅን የማጠናከሪያ ንግግሮች አደረጉ ። የሚች ወገኖች እያንገፈገፋቸውና ጭስስ ብለው የመረረ ንግግር አደረጉ ። የገዳይ ወገኖች ቃሉተውና ረግበው ፡ አጥፍተናል ፥ በድለናል ብለው ቀረቡ ። የምንዳዬ አጎትም እንደ ማካካሻ ተቆጥረው ፡ በሞታቸው የሽምግልናውን ግብግብ አቃለሉ ። እሺታው ሲሚላ የሽማግሌዎቹ ፊት በደስታ ፈካ ።

ከዚያ በኋላ ፡ እርቁን በስምምነት ማገዳደብ ሲሆን ፡ ለደም ዋጋ የሚከፈለውን ወጀ ፥ ምንዳዬ አገሩን ለቆ እንዲሔድና የመኖሪያ ክልል እንዲከለልለት (አገር እንዲቆረርለት) የሚለው ጉዳይ ሲነሣ ፡ ዱላ ቀረሽ ክርክርና ንትርክ ተካሔደ ። የሚች ወገኖች ፥ የሚች ጠበንጃ እንዲመለስላቸው ፥ ወጀ አንድ ሺ ብር እንዲከፈላቸው ፥ ለገዳይ ራቅ ያለ አገር እንዲቆረርለት አጥብቀው ጠየቁ ። የገዳይ ወገኖች የሚቹን ጠበንጃ ለመመለስ ሲስማሙ ፡ የደም ማድረቂያው ክፍያ ግን ፥ እንደበዛባቸውና ፡ ቂሙን ለመፋቅና ጥላቻውን ለማስቀረትም ለገዳይ የሚቆረርለት አገር በጣም እንዳይርቅ ተማፀኑ ።

ሽማግሌዎቹ አውጥተውና አውርደው ፥ ሁለቱንም ወገኖች በየተራ እያገለሉ መክረውና ወቅሰው ፥ ሲያስፈልግም ገሥፀው ሲያስማሙ ፥ የሚቹን ጠበንጃ ለማስመለስ ፥ ያጋደላቸው መሬት የመያዣ ንንዘብ ተጣርቶ የሚች ወገኖች እንዲወስዱና ወጀም አምስት መቶ ብር እንዲቀበሉ ፥ ምንዳዬም ከጃራ ወዲያ ማዶ ወደ ጎምዛ ውስጥ እንዲኖርና ጃራን እንዳይሻገር አገር በመቆረር የማስማሚያ ሐሳብ አቀረቡ ።

የሚች ወገኖች ፡ ሌላ ሌላውን ሲቀበሉ ፥ የተቆረረለትን አገር ክፉኛ ተቃወሙ ። በመምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ጥያቄ በቀኛዝማች በላይነህ አለመመቸት ምክንያት ከማጀቴ የሔዱት የወረዳው ጸሐፊና ዳኛ ጣልቃ እየገቡ ሕግና ሥነ ሥርዓት እየጠቀሱ ፥ የመሬቱን ክርክር እያነሡ ፥

በመጀመሪያ የተሰጠውን ውሳኔ እያስታወሱና "ምንዳዬ አልሞት ባይ ተጋዳይ ነው" በማለት እያሳበቡ በሚች ወገኖች ላይ ስውር የሥልጣን ጫናና ፥ "ከዚህ ወዲያ ምን ይሁን ማለታችሁ ነው" በሚል ስሜት በእርቅ ስም ገትረው ስለያዙ ፡ የሚች ወገኖች የቄስና መነኩሴዎቹና ፥ ያገር ሽማግሌዎቹ ቆሞ ልመና ስለ ከበዳቸው ፡ "እስከ ማጀቴማ ከመጣ ፡ ዞን አምባ ለመግባት ምን ቀረው ፡ ጃራን አልተሻገረምና ነው?" ቢሉም እርቁን ተቀበሉት ። የሚችና የገዳይ ወገኖች ተራ በተራ ፥ ሽማግሌዎቹም ጭምር ተሳሳሙ ። ምንዳዬም የሽማግሌዎቹን ጉልበትና ጫማ ስሞ ፥ ተሳመ ።

ከቀሳውስቱ አንዱ የብረት መስቀላቸውንና የወንጌል መጽሐፍ አውጥተው የሚቹን ልጅና የምንዳዬን እጅ መስቀሉ ላይ ካሳረፉ በኋላ ፥ "ይህን የእርቅ ገደብ አፍርሼ ብገኝ ፡

እንደ መስቀሉ ይበሳሳኝ
እንደ ወንጌሉ ይደምስሰኝ ፡
በምድር ዘርቼ አያስቅመኝ ፡
ወልጄ አያስመኝ ፡
በሰማይም ርስተ መንግሥተ ሰማያትን ይንቀለኝ" በማሰኘት ሁለቱንም በየተራ አስማሏቸው ።

ከዚያ በኋላ ፥ በምንዳዬ በኩል የቀረበው የበግ ሙክት ታርዶ ፡ በትልቅ ሸክና ተሞልቶ የቀረበው ጠላ ተባርኮ ፥ ምንዳዬና የሚች የመጀመሪያ ልጅ ከሽማግሌዎቹ ፊት ቆመው ፥ ምንዳዬ ጠላውን ፉት ብሎ ፥ ለሚች ልጅ ሰጠውና ያኛውም ፉት ብሎ መለሰለት ። ተፏተቱ ። የቀረበውንም የጥሬ ሥጋ ሙዳ ለሁለት ይዘው ከቆረጡ በኋላ ምንዳዬ በቅድሚያ ፥ የሚች ልጅም ቀጥሎ ተጎራረሱና ተሳሳሙ ። ሲበሉና ሲጠጡ ውለው መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ፥ የወረዳው ጸሐፊና ዳኛው የማታ ማታ ወደ ማጀቴ ሲያዘግሙ ፡ ምንዳዬ ለመጨረሻ ጊዜ የትውልድ መንደሩን ዞን አምባን ተሰናብቶ ተሰደደ ። ልኬለሽ ልጅዋን አዝላ እያለቀሰች ፡ እናቱ ከኋላ ኋላው እያነቡ እስከ ወይራ ውሃ ሸኝ ተውት ተመለሱ ።

* * *

ከዚያ የረጂም ጊዜ ትዝታው ብንን ሲል ፡ ከባድ ሥራ ሲሠራ እንደቆየ ሰው ድክም ቢለውም ፡ ስንተዬ አገር ማስቆረር አለ ፤ እነዚህ ደግሞ ባንድና ሁለት ጥይት እሚፈቱም አይደሉ ፡ እንደ ሐረግ የተያያዙ ናቸው ። ሁሉንም ወዲያ በጣጥሶ አንድ መላ መምታት ነው ። አለያማ ሲነፍሩና ሲናፈሩ መኖር ነው ። ከነዚህ ጋር እርቅ አይመልሰንም ሌላ ብልሃት ይኖረዋሊ" ብሎ እነ ሠዐረን ፍለጋ ወጥቶ ሔደ።

ምዕራፍ ሃምሳ ሰባት

ልኬለሽ ፡ የጐላ ሚካኤልን ሠፈር ኑሮ ተላመደችው ። የጐረቤቶቿ ቤት ከእርሷ የገጠር ጎጆ የሚለየው ፡ በቆርቆሮ ክዳኑና በአሠራር ቅርፁ ብቻ ሳይሆን ፡ በቤት ዕቃዎች ዐይነትና ብዛትም ስለነበር ፡ የምታየው ነገር ሁሉ ሲገርማት ሰንብቷል ። ዐይኗ አንድ ነገር ላይ ካረፈ ቶሎ አይነቀልም ። በልቧ ፡ "ይኸ ደሞ ምናቸው ይሆን ጌታዬ ?" ከማለት በቀር አፍ አውጥታ አትጠይቅም ። ያየችውን ነገር ለምንዳዬ ትነግረዋለች ። የራሱ የቀድሞ ሁኔታ ትዝ ስለሚለው ረጋ ብሎ ያብራራላታል ።

ቀስ በቀስ ጐረቤቶቿ ቤት ያየችው የቤት ዕቃ እሷም ቤት ገባ ። በመጀመሪያው ሰሞን እጅግ አውኳት የሰነበተው ግን ፡ ከየቤቱ የሚረጨው የዕቃና የልብስ እጥብጣቢ ፡ የሽንት ቤት ግንፋይና የሞቱ የቤት እንስሳት ግማት ነበር ። እንኳን ግማት መከራ ይለመዳልና ፡ ለመደችው ። ወር—በወር ላይ ሲተካ ፡ ዐይኗን ገለጠች ። ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ — — — ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ ———

* * *

እዚያ ላይ — — — ጠግበው ለወዙና ሞልቶ ለተረፋቸው ፡ እጃቸው ይዘግነው ፡ ገላቸው መርጦ ይለብሰው ላላጣ ፡ ለባለ ብዙ መብት ሰዎች ፡ መስከረም የጠባው ብርሃን—ተስፋውን አፍክቶና በረከት—ሲሳዩን አንዠርጎ በደስታና በፈገግታ ነበር ።

እዚያ ታች — — — ግፍና በደል ፡ ረኃብና ስደት ላሰቃያቸው ሞት እያንዠበበ ጻዕረ—ሞት ለገዘገዛቸው ፡ ቤት ንብረታቸው ፈርሶ ፡ አካልና ሕሊናቸው ታርዞ ፡ የሀልውና ፀሐይ ለጠለቀችባቸው ፡ መስከረም የጠባው ፡ የመከራ አከናፋን ዘርግቶና የስቃይ ጥርሱን አግጦ ነበር ።

እናም — አቤቱታ ! እምቢታ — ግጾታ — መብት ዱላ— ጥይት— ደም—ሞት — ዐመፅና አድማ ቀጠለ ። የከተማው ሠራተኛና ሸቅሎ አዳሪ ፡ ከልመናና ከልምምጥ ወደ ይገባኛልና እምቢታ ፡ የገጠሩ

ብሶተኛና ጉስቁል ገበሬ ፣ ከጉብደዳ ወደ ግድያና አሻፈረኝ ፣ ከምን ይሻለኛል ወደ ምናባቱንስና ይለይልኝ ተሸጋገረ ። ወራት ዐለፉ ።

ነገሩ እንደ ተጎለጎለ ልቃቂት እየተወሳሰበ ፣ እንደ ጫካ ሰደድ እሳት እየተቀጣጠለ ቀጠለ ። የካቲት ከመጠናቀቁ በፊት ግብግቡ ያረገዘው እሳት—ገሞራ ፈንድቶ ረመጡ ሲረጭ አገር ምድሩ ተቀጣጥሎ ተናወጠ ።

ምንዳዬ ፣ ከፊት ለፊቱ ሥጋት ፣ ከበስተኋላው ጥርጣሬ አልነበረበትም ። ቀኛዝማች በዐይነ—ሕሊና ሲታዩት ፣ ከነማን ጋር እንደሚያብሩ ያውቃል ። አስተሳሰብና ዓላማቸውን ክፉኛ ጠልቶ ቢጸየፈውም፡ ጭንቀታቸውን ብቻ በመገንዘብ ያዝንላቸዋል ። የሚያምኑትና የሚሔዱበት ሲያጡ ይታየዋል ። ግትር ጠባያቸው ትዝ ሲለው ደግሞ ፣ ከሕዝቡ ጋር ከመሻሻል ይልቅ ተያይዘው መቀመቅ ቢወርዱና የጠፋው ቢጠፋ እንደሚመርጡ ያውቃል ። ይህን ሲያስብ ደግሞ ውለታቸው በንኖ ጠላት ይሆኑበታል ።

ጊዜ እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ —— ማዕበሉ እየገሠገሠ —— ቀኛዝማች የናቁት ዐመፅ እየገፋና ያላሰቡት ነገር እየደረሰ በመሔዱ፡ እንደበታቸው መፍራት ፣ ልቦናቸው መጠራጠር ጀመረ ። ከጓደኞቻቸው ጋር ሲያወሩም ከፊሉ ፣ "ከእንግዲህ ወዲያ ምን መላ አለው ! ብርሌ ከነቃ አይሆንም ዕቃ" ሲል ፣ አንዳንዱ ደግሞ ፣ "ለጊዜው ነው እንጂ አንዳችም የሚያሠጋ ነገር የለም" በማለት ገደሉን ንዶና ጉራንጉሩን ደልድሎ ሲያወራላቸው የልዩ ልዩ ሐሳብ ግብስብስ ናላቸውን ያዞረዋል ። የሚያዩትም ሆነ የሚሰሙት አስጠላቸው ። ሁሉም የትንቅንቁ አካል በመሆኑ ገላጋይም ፣ ሽምጋይም የሚሆን አልተገኘም ። ከምንጊዜው መሸና ነጋ ሲሉ የኖሩት ሰውዬ ፣ ቀን እንደ አውሬ ታፍኖ መዋሉ ሌሊት በቅዠት ሲጨነቁ ማደሩ ሰላም ስለ ነሣቸው ፣ የጊዜ ባሕሪ የተዛባ እስኪመስላቸው ድረስ መንፈሳቸው ተሸበረ ። ወሬ ለመቃረም ወጣ ካሉም ባንዳች ፍሬ ቢስ ተስፋ ፈንድቀው ወይም በአስደንጋጭ ዜና በርግገው ይመለሳሉ ። የደነገጡ ዕለት የትካዜ ማቃቸውን ይለብሱና እንደማይነቃነቅ ዕቃ ይወዘፋሉ ። በእንደዚህ ያለው ጊዜ ፣ "ምን መሆንሁ ነው አንቱ ሰውዬ? ባገር ነውዴ ባንቱ ብቻ አልመጣ!" ይላሉ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ። "ጀሪ ተው ተመስገን በሉት! የሌሎቹን ማየትና መስማት ነውዴ! እስተዛሬ በዚህ አልኖርን? አንቱ እጅ—እግርሁን ክርክም ካረኩ ፣ ያለው ጥሪት ሳገር አይበቃም ወይ? ያ ሁሉ እውር አህያ የሚያስጦር ርስት እያለ ይህን ያክል ማሰብና መጠበብሁ ለማን ብለሁ ነው?" በማለት ይመክሯቸዋል ። አይመልሱላቸውም ።

የአዲስ አበባ ዋና ዋና ጐዳናዎች ማንንም በማይፈሩና የተለያየ የሰሌዳ ላይ ጽሑፍ በያዙ ሠልፈኞች መጥለቅለቁን ቀጠለ ። እንዳጋጣሚ እየሆነም ቀኛዝማች ወጣ ሲሉ ያጋጥማቸዋል ። በአቅራቢያቸው የነበረው ንክም እንዲያሳብዳቸው የታዘዘ ይመስል ፣ "ፍትሕ ተጓድሏል ! ነጻነት ካገር ጠፍቷል ! ድሃ ተበድሏል ፣ የሕዝቡ መብት ተገፏል !" እያለ ሠርክ ይጮሃል ። በየጐዳናው ላይ የሚሠለፉትም ያንኑ ያስተጋባሉ ።

ያንን ያገናዝቡና ፣ "ግድየላችሁም ፣ ሕዝቡ ቀስ በቀስ ማበዱ ነው" ይላሉ ለራሳቸው ። እሳቸው ራሳቸው እጃቸውን እያወናጨፉ ብቻቸውን ሲያወሩ ፣ የቆየ ንክ ይመስላሉ ። ከቀን ወደ ቀን የማዕረግ ስማቸውን ጠሉት ። "የተከበሩ ቀኛዝማች" ሲሏቸው ፣ ሲሰርቅ እንደ ተያዘ ሰው ክፉኛ ይደነግጣሉ ።

ከማር አምባ እስከ አዲስ አበባ የሚያውቋቸውን ሰዎች ሲያስላስሉ ምንዳዬ ዝክር ይላቸውና ፣ "አዬ ቀርቶ! እሱስ ማን ሆነና? አሁንማ ወግ—ወጉ ተይዞ ፣ እሱም አብሮ በል በለው ሲል ነው እሚውለው አሉ! አጅሬ ይቺን ታህል አግኝቶ ነው? ከንግዲህማ ምኑ ይታመናል? መተማመን ቀረ! ዛሬማ ያንን ደግ ፈረንጅ ፣ እንደ ውጋት እሚያጣድፈው እሱው ነው አሉ — ወይ መቆየት! ወይ ጊዜ!" ይላሉ እየተጨነቁ ።

ከአቶ ወርቅነህ ጋር ሲገናኙም ፣ በወ/ሮ ደጅይጥኑ ምክንያት የነበራቸውን ቅሬታ ገሸሽ ያደርጉና ፣ "እህ? እንዴት ነው ነገሩ? ዘንድሮ ምስቅልቅሉ ወጣ አይዶል? እዝማሚያው ወዴት ይመስለዎታል?" ይሏቸዋል ። ፋይዳ ያለው መልስ አያገኙም ። በየራሳቸው ልቦና የፈጠሩትንና የሰሙትን እያስመሰሉ ያወራሉ ። በውሸቱም ፣ በቅጥፈቱም ይጠጋገናሉ ። ዞሮ—ዞሮ ግን ፣ በሰም ያጣበቁት ጥርስ ይሆንባቸዋል ። ከወደ ገጠር የሚሰማውም ወሬ አላማራቸውም ።

* * *

ምንዳዬ ፣ ሌት—ተቀን ይባዝናል ። ገና ለማንም አልነጋ ። በድንግዝግዙ ውስጥ ሁኔታዎች መለዋወጥ ቀጠሉ ። የሠራተኞች አቤቱታ በሁለትና በሦስት እግር ይወሰናል ። የማስማሚያ ክፍል በር ተከፍቶ ፣ የባለሥልጣን ፊት ፈክቶ ይጠብቃል ። ባለንብረቶቹም እንደ ተጠሩ ከተፍ ፣ ሳይጠየቁ መለፍለፍ ሆነ ። እንዲያውም አብዛኞዎቹ ፣ "ይኸኮ ቀላል ጉዳይ ነው ። እዚህ ድረስ መምጣትም አልነበረባችሁ ። ቀደም ብላችሁ አትነግሩንም ነበር" ማለት ጀመሩ ። እርቅ ጠያቂና ስምምነት

ፈላጊው በዛ ። እያሌ ወራት የተጓተቱ የጋራ ስምምነቶች ወር በማይ ሞላ ጊዜ ተጠናቀው ተፈረሙ ። ሲኞር ካርሎ ቤርናርዲኒ የቃጣው ሳይመታና ዛቻው ፈር ሳይዝ ፤ እያሌ ነገሮች ምስቅልቅላቸው ወጣ ። የነካርሎ የጠራራ ዱለታ ፤ ወደ ውድቅት ሲለወጥ ፤ ሠራተኞቹ ጋራዡ ግቢ እየተሰበሰቡ መወያየት ጀመሩ ። የሸኹ ጠጋ—ጠጋ ፤ የተዳከሙ ጠንከርከር አሉ ። ያቸፍቻፊዎች ምላስ እየጠወለገ ወሬ እያቀበሉ ማራኮት ዋጋ አጣ ።

እናም ፤ ጊዜው እንደ መስኖ ውሃ እየፈሰሰ — — ቀናት እንደ ናዳ ድንጋይ እየተንደረደሩ — — የተነሣው ሞገድ እያፈረጠና እያላጋ ፤ ይብስ ማጥለቅለቁን ቀጠለ ። የይሁዳው አንበሳ ግርማ ሞገስ ተገፎ ፤ ሰለሞናዊው ዘውድ ሲንኮታኮት ፤ ቀኛዝማች በሽብር ተንገርግበው እናቱን እንደ ተመታ ዘንዶ ተወራጩ ።

ወራቱ ሲጨምርም ሥጋትና ብስጭታቸው በዛ ። ወርኃ—የካቲት ላይ የተሰነዘረው ግዙፍ ሰይፍ ፤ ቀኛዝማችን አወራርዶ ፤ የጭሰኞቻቸውን የድግር—እላቂ አሳከላቸው ። ሕሊናቸው እየሚሸሸ ፤ ነፍሳቸው ተንገላታች ። ከነጠር ጋር የተያያዙበት ወፍራም የጥቅም ደም ሥራቸው ድንገት ተጎመደ ። የጉማጇን እርባና ቢስ ጫፍ ከሩቁ ጨብጠው ቀሩ ።

ቀኛዝማች አውርተው ከማያባሩ ፤ ለፍልፈው ከማይሰለቹ ሰዎች ጋር ቤት ዘግቶ መዶለትን አዘወተሩ ። ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፤ "ዘንድሮ እኚህ ሰውዬ እንጃላቸው ፤ ያዳሜን ወሸካታ እየሰበሰቡ ጉድ ሳያመጡብኝም አይቀሩ ፤ ከዚህ ሁሉ ያንኑ ሚካኤላቸውን ቢለማምኑ ይሻላቸው ነበር" ይላሉ ጓዳ ለጓዳ ።

ቀኛዝማች ግን ፤ ካንዳንድ የመኝታ ቤትና የሳሎን ውይይት በኋላ ፤ ልባቸው ተስፋ ቢጤ ሲያጎነቁል ፤ "እረዲያ ! ምንም ቢሆን ከዘንድሮ ጎፈሬ ያንበሳ ሙላጣ ይሻላል" ይሉና ፤ ቤት ለቤት ሲንጎራደዱ ልበ—ሙሉነት ይሰማቸዋል ። በእንደዚያ ያለው ወቅት በሙቶና በሺህ የሚቆጠር ጀሌ አስከትለው ፤ ጠላትና ምቀኛዬ ነው የሚሉትን ሁሉ ረፍርፈው እንደ ልባቸው ሲጎማለሉ ይታያቸዋል ።

የወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ሐሳብ ከቅናት ወደ ሥጋት ፤ "ከራሳቸው ጉዳይ ወደ ምነው ጠፉና" ፤ በመጨረሻም "እኚህ ሰውዬ አንድ ነገር ሆነውብኝ ይሆን እምላኬ? የማር እምባው አባቴ አትርሳኝ ፤ አታጋልጠኝ" ወደ ማለት አጋደለ ።

የሰውዬው ተለዋዋጭ ጠባይ ካንድ ውሳኔ ወደ ሌላ ውሳኔ እየተሸጋገረ ፤ አንዱ ሐሳብ በሌላ ሐሳብ እየተሻረ ቁም ስቅላቸውን አዩ ።

የኋላ ኋላ ግን ፤ ከሚመክሩት ጋር መክረውና ያዛልቃል የሚሉትን ብልሃት መርጠው ወሰኑ ። ጊዜም አሳባከኑ ። ሚስትና ልጆቻቸውን ይዘው ፤ መኪናና ቤት ንብረታቸውን ከሣር እምባ ላመጧቸው የቤት ሠራተኞችና ዘበኞች ፤ "በርትታችሁ ጠብቁ ፤ አገር—ቤት ደርሼ እመለሳለሁ" ብለው ፤ በአውቶቡስ አጣዬ ከተማ ሲገቡ ቀለል ቢላቸውም ልባቸው አላረፈም ። ስለ አካባቢው ሁኔታ ወሬ እያጠያየቁ ሁለት ቀን ዘመድ ቤት ውለው አደሩ ። ደስ ስላላቸውም እሞታቸው ፈሰሰ ።

ሐምሌ 18 ቀን አመሻሽ ላይ ካራቆሬ እህታቸው ቤት ሲገቡ ፤ ሁሉም ነገር ቀዝቅዞና ተዳክሞ ፤ አገር ምድሩ ግርማ—ሞገሱ ተገፎ የተከዘ ስለ መሰላቸው ፤ ራሳቸውን በአዘኔታ ነቀነቁ ። የተደረገላቸው የመስተንግዶ መጠን ግን አልቀነሰም ። ይሻል ይሆናል ብለው የገመቱት አካባቢ ይብስ ፍሞ ስለ ቆያቸው ጋደም ብለው ሁኔታውን ሁሉ አሰላሰሉት ። ከማያዳፍኑት እሳትና ከማይጋፈጡት ሞገድ ፊት—ለፊት ቆመው ፤ አሻግረው ተስፋ ይዘራሉ ።

ሳይበላቸው እንዳከኩና ሳይቆረቁራቸው እንደ ተገላበጡ ነጋ ። ጧት ወደ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ሲሔዱም ከእማቻቸው በቀር ሌላ ሰው አልተከተላቸውም ። ከገረገራ ውጪ ቆመው በመጸለይ ላይ እንዳሉ ፤ አንድ ድምፅ አወካቸው ። ከአብሮ አደጋቸው ዜማ ይልቅ ፤ አየሩን ሰንጥቆ የሚሰማው የሬዲዮ ድምፅ ቀልባቸውን ሰለበው ። ድምፁ ወደሚሰማበት ቤት ለመሔድ ልባቸው ቆመ ። እማቻቸውን አስቀድመው እየተፍገመገሙ ቁልቁል ሲወርዱ ፤ ጉልበታቸው ራደ ።

እማችዬው ፤ "እንዴት አደራችሁ እየሀ ቤቶች?" ብለው ገቡ ። ቀኛዝማች እውጪ ቆመው አስፈሰፉ ። ወዲያው እግሩ የተጣመመ አግዳሚ ተጠርጎላቸው ገብተው ተቀመጡ ። በማርሽ እየታጀበ የሚስገመገመውን ሙዚቃ ፤ ወደፊት ለመጥ ፤ ወደኋላ ለጠጥ ፤ ፊታቸውን ቋጠር ፤ ፈታ ፤ ቅጭም እያደረጉ በንቃት አዳመጡ ። የቤት ኪራይ ጥገታቸው ነጠፈች ። እንኳን ሰዉን ፤ የሚረግጡትን መሬት ፈሩት ። እህታቸው ቤት እንደ ደረሱም ማንንም ሳያናግሩ ፤ ሕመሙ እንዳገረሸበት ሰው ጥቅልል ብለው ተኙ ። ደፍሮ ያናገረ አልነበረም ። ቃል ሳይተነፍሱና እህል ውሃ ሳይቀምሱ ውለው አደሩ ።

ገባ ወጣ የሚለውን የጐረቤት ሰው ሁሉ ስለ ጠሉት ፤ ቤተሰባቸውን ይዘው ወደ ማጀቴ ሔዱ ። የሚያውቋቸው ሁሉ በአክብሮት ተቀበሏቸው ። ከዘመድ ቤት በተገኙ በቅሎዎች ሣር እምባ ሲገቡ ፤ መምጣታቸውን ያየና የሰማ ፤ "እንኳን ደህና መጡ" እያለ እጅ ነሣ ። መስተንግዶውም አልተጓደለ ። ደስ አላቸው ። አንዳንዶቹ ግን ፤ "ደሞ ተንግዲህ ወዲያ ለሱ ማ ጉብ—ቂጥ ይላል" እያሉ ቀሩ ።

ቀኛዝማች ዋል—አደር እንዳሉ ፤ የቀድሞዋ ሣር አምባ ፡ ያዘዙና የነዱባት ፤ የቀጡና የገረፉባት ፤ ያማሩና የተከበሩባት ፡ የተፈሩና ዓለማቸውን ያዩባት ሣር አምባ ቀረቀረቻቸው ። ይኸነዬ "ምናባቱ !" ብለው መላ ሙቱ ! እንደልብ በፏለሉበት አገር እንደ ሽለመጥማጥ እየተሹለኮለኩ ደባ መተብተብ ያዙ ። ወኔ ለመቋጠርና ከጉልበታቸው በታች የወረደውን ሱሪያቸውን ከፍ ለማድረግ ፤ ሥር—ሥሩን መቅበዝበዝና ቢጫዎቻቸውን ማነፍነፍ ጀመሩ ። አጃቢ ጀሌአቸውን መልምለው እንዳበቁ ፤ አቅጣጫቸውን አምታተውና ዓላማቸውን ሰውረው ከሣር አምባ ወጡ ።

* * *

በዋናው የሠራተኞች ማኅበር ጽ/ቤት በኩል የለውጡን ተፃራሪዎች የሚፋለሙ ሠራተኞች ከየድርጅቱ ሲመረጡ ፤ ምንዳዬ በጋለና አማረ ንጋቱ በፈቃደኝነት ተመዝግበው ማስልጠኛ ገቡ ። ከልዩ ልዩ ፋብሪካዎች የሔዱ ሠራተኞች ለ፫ ወራት ያህል ወታደራዊ ልምምድ ተሰጣቸው ። ሁለቱ ሠራተኞች በሾፌርነትና በሜካኒክነት አያሌ አውራጃና ወረዳዎችን እንዳዳረሱ ፤ ሰሜን ሸዋ ውስጥ የሚካሔደው ፍጥጫና ቁርቁስ በመካረሩ ፡ ወደዚያው አመሩ ። የነምንዳዬ ክፍል ከፈጥኖ ደራሽ ፖሊስ አባላት ጋር መንዝና ግሼን ፡ ይፋትና ጥሙጋን እያሰሰና እየተዋጋ ዋናው ምሽግ ከነበረበት አካባቢ ደረሰ ።

ከአካባቢው ወረዳዎች የዘመቱ አያሌ ገበሬዎች ፤ ሠራተኞችና የፈጥኖ ደራሽ ፖሊስ አባላት ፤ የማጥቂያና የመከላከያ ወረዳቸውን ይዘው ፤ ለትንቅንቅ ሲዘጋጁ ፡ ልዩ ልዩ የነፍስ ወከፍና የቡድን ጦር መሣሪያ የያዙ የለውጡ ተፃራሪዎችም ጀሌዎቻቸውን አስቀድመው እያስመሸጉ አመቺ የውጊያ ቀጣናቸውን ይዘዋል ። የጉዳትን መጠን ለመቀነስ ሲባል ፤ አለአግባብ ቸኩሎ የማጥቃቱ ሁኔታ ዘግይቶ ፡ በቅድሚያ የጠላትን አቅም በሽምቅና በስለላ ስልት ማዳከም አስፈላጊ መሆኑ ስለ ታመነበት ፤ እስከዚያው የነምንዳዬ ጦር ቦታ መርጦ ሠፈረ ።

* * *

እሳቱ ባቄላ ምድር ላይ ቦግ ብሎ ነደደ ። ተራራና ገመገሙ ፤ ሸለቆና ስርጓጉጡ ፡ በተኩስ ድምፅ ተናጋ ። ጥይት እንደ በረዶ እየፈላቀቀ ረፍዶ ጠረረ ። ወግያው ተጧጧፈ ። ከቀኑ ሰባት ሰዓት አካባቢ የሕዝቡ ጦር አይሎ ከፍታ መሬቶችንና ምሽጎችን ቢያስለቅቅም ፡ የለውጡ ተፃራሪዎች ጦር መሬት ልሶና ድንጋይ ነክሶ እስከ መጨረሻው

ተዋደቀ ። ፀሐይ ስታዘቀዝቅ ግን ፤ ተንዶ ተፈረካከሰ ። ወዲያው በጉርሻ የተገዛ ሎሌ ፡ በስብከት የተነዳ ጀሌ ፤ በሥጋ ዝምድና የተደለለ አሽከር ፡ ሀብት ያተበተው ባለርስትና ምኞት የቀተተው ከበርቴ ፤ በየቋጥኙ ሥር ሲረፈረፍ ፤ ቀሪው እጁን እየሰጠና እየተማረከ ገባ ።

ፀሐይ እንደ ጠለቀች ፤ ምርኮኞቹ በሙሉ ለጥበቃ ቅርብና ምቹ በሆነ ቦታ ላይ እንዲሰበሰቡ ተደረገ ። በየገደላ—ገደሉ ሲወድቁና ሲነሡ ፤ ሲዘሉና ሲንከባለሉ የዋሉት ምንዳዬና አማረ ፤ ራታቸውን በልተው ጋደም አሉ ።

ድል አድራጊዎቹ እየሸለሉ ሲያቅራሩ ፤ ተሸናፊዎቹ አንገታቸውን ሰብረው ሲተክዙ አጥቢያ ኮከብ ታየች ።

"ምነው አንተ አለመሸለልህ ምንዳ?" አለው አማረ ጉመኔ ብርድ ልብሱን ደርቦ ሜዳው ላይ በጀርባው እንደተኛ ።

"ምን እባክህ ፤ የከተማ ሰው ሆኜ ሰውነቴ ባልጎ ፤ እንደ ዱሮውማ ቢሆን አባቱ ነበርኩ— —"

"እኔስ ትንሽ ታሰማኛለህ ብዬ ነበር ለጉራ እንዲመቸኝ" አለ እየሣቀ ።

"ከእንግዲህ ወዲያ ውጊያ የለም ብለህ ነው — — ያኔዬ እፎክራለሁ!"

"ላንተ ቀረብህ እንጂ ፡ እኔማ እስኪበቃኝ ሰምቻለሁ ።"

"እሱስ ለኔም ለራሴ ቢሆን ጥሩ ነበር ፤ ወገን ያበረታል ፤ ወኔ መቀስቀሱስ ቢሆን ቀላል መሰለህ ? ቆይ ለወደፊቱ" ብሎ ከት ብሎ ሣቀና ፡ "አማረ ?" አለው ።

"አቤት!"

ንግግሩ በሣቅ እየተቆራረጠ ፤ "አሁን ያንን ካርሎን እዚህ ብታገኘውስ?"

"አይ አንተ! በምን ትገዘ አለህ? እሱን ብቻ አልነበር? — — አለ እንጂ! ኧረ ስንቱ!"

"ባትልም ሞልተውልሃል! እንደኔ ደረስ ብለህ ባየኻቸው!" አለ ራሱን እየነቀነቀ ።

አማረና ምንዳዬ ፤ የሁለት ምርኮኞች ስም ለማስመዝገብና የማረኩትን መሣሪያ ለማስረከብ ወደ ማስመዝገቢያው ቦታ ሲጓዙ ፡ ከየት

በኩል መሆኑ የማይታወቅ ድምፅ ፡ "ምንዳ!" ብሎ ተጣራ አንድ ሰው ። ምንዳዬ ቆም ብሎ ግራ—ቀኙን ቃኘ ።

"እኔ ነኝ ምንዳ!" ሲለው ወዲያው ተያዩ ። የሁለቱም ፊት በደስታ ደመቀ ። አንገት ላንገት ተያይዘው ተሳሳሙ ። ከትርምሱ ውስጥ ወጣ ብለው ገለል ካለ ቦታ ቆሙ ።

"በየት በኩል መጣህ ምንዳ?" አለው አመጣጡ ገርሞት ።

"ይልቅ አንተ እንዴት እንደ መጣህ ንገረኝ? የሚገርመው ያንተ!"

"እኔማ በተራዬ የመሬት ከበርቴ ላሳድድ መጥቼ ነው" አለ ቸርነት ።

"እኔም አመጣጤ ለዚሁ ነው ።"

"መቼ ነው የገባኸው?"

"እዚህ ከደረስን አንድ ሳምንት ሆነን" አለ አማረን እያየ ።

"እኛም ከመጣን ሰነበትን ። ከላይ ያሉት ተኩስ ሲከፍቱ እናንተም ከዚህ ትጀምራላችሁ ብለውን አድፍጠን ነው የሰነበትነው ። ትላንትና ታዲያ ታያስቡትና ወፍ ቲንጫጫ ክልብስ አልንባቸው ። የዛሬ ወር ገደማ መሆኑ ነው መሰል እኛ እማናኸውን ብረት ይዘው ጉድ አፍልተውብን ነበር ። መገን ምንዳ? ጦር ሠራዊት ሆንክ እንዴ?" አለው ትከሻውን ያዝ አድርጎ ።

"አልሆንኩም ፡ በየቦታው የምንገኝ ሠራተኞች ግን አብረን እየዘመትን ነው ።"

"ያ ሁሉ ጡሃ በወንፊት ካልቀዳችሁ ሲል የኖረ የመሬት ከበርቲ ሁሉ መላ—ቅጡ ጠፍቶታል ። ኧረ እንደ ሥራቸው ክሆነስ ገና ቁናቸውን አላገኙም ። እኔማ አሁን ፡ አሁን ታስበው ሁለመናዬ ይንቀጠቀጣል! በየህ ላይ ስንቱን ደለለው አስፈጁት — — ልኬስ? እነ አሻጋሪስ ደህና ናቸው? አገሩን ለመዱት?"

"ሁሉም ደህና ናቸው! እነ አሻጋሪም ተማሪ ቤት ገብተዋል ። ይህን ጉዳዮችንን ስናጠናቅቅ አብረን ሔደን ታያቸዋለህ ።"

"እንኳን ደህና የሆኑዬ እንሔዳለን — እሳቸውስ ደህና ናቸው ወይ?"

"ማ?"

"ቀኛማች?"

"የመቼህን ነው? ከዚያ ከኛ ጋ ተሔዱ እኮ ቆይተዋል ። ቢያ ሰሞን ሔጄ አጥቻቸዋለሁ ። እናንተ ጋ የሉም እንዴ?"

"ተምርህ ነዎይ? እኛጋማ የት አሉ? ሚስትዮዋና ልጆቹ ግን አሉ ። ሰውዬው ሰንበትበት ብለው ነው የሔዱት" አለ ግር እያለው ።

"ታዲያ ወዴት ገቡ ይባላል ?"

"ባትገናኙ ይሆናሊ ፡ እያው እናንተ ጋ ናቸው ።"

"ሚስትዮዋ የሰው ከተማ እንቀው ምን ያረጋሉ እያሉ ተጨንቀዋል ፡ ዛሬማ አለቅጥ አፍ አብዝተዋል ፡ ከገባ ከወጣው ጋ ወሬ ሲያቀማቅሙ ነው እሚውሉት" አለ ዐይኑን ምንዳዬ ላይ ተክሎ ።

ምንዳዬ ዝም ብሎ ቆየና ፡ "ካንተ ሌላ የመጣ የለም እንዴ? እነ ማን አሉ?" አለው ።

"ማ ቀረ ብለህ ነው? እችላለሁ ያለ ሁሉ መጥቷል ። እንማ እነማ ልበልህ? እሸቴ ፡ ናደው ፡ አህመድና ጀማነህ ፡ አብዬ ተፈራ ፡ አፈሣ ፡ ዘነበ ፡ ይሽበሩ — —"

"የቱ አፈሣ?"

"ያው እምታኸው አፈሣ ነዋ!"

"ምን ትቀልዳለህ? አፈሣ እዚህ ድረስ መጥቶ?"

"እንዴታ! ኧረ እሱ ዋና ሞገደኛ ሆኖልሃል!"

"እንዴት?" አለና ከት ብሎ ሣቀ ።

"ዐይን—ጥላው ተገፎለት! ዛሬ ያ የዱሮው አፈሣ አይምሰልህ !"

"እንዴት — እንዴት ነው እምትለው?"

"ይኸውልህ እንዲህ ሆኖልሃል! ምድረ ተማሪ ነጋ ጠባ ጠላትህን እወቅ እያለ ቲነዘንዘው እንዴት ይሁን ትላለህ? እስበሳችሁ ተረዳዱ እያሉ በየስብሳበው ሲያስተምሩን ጊዜ ፡ ምድረ—ጭሮ አዳሪ ፡ ለካ እንዲህ ኖሯል ነገሩ እያለ ፡ እስበሱ ይኢኽንልህ ይዟል" አለ ቸርነት በርጋታ ።

"አሁን አንተና አፈሣ ካንጀት ሆናችሁ ትነጋገራላችሁ ማለት ነው?" አለው ተገርሞ ።

"ምነው ወንድሜ! ዛሬማ ዋና ወዳጅ ሆነንልሃል! ያ የያነዬው አፈሣ እማደል እኮ ነው እምልህ! ያን ያለፈውን አርቲ—ቡርቲ ሁሉ ትተነዋል ። አብሶማ ይኸን ሰሞን አልተለያየንም ። ትላንትም በርታ ጎበዝ ስንባባል ነው የዋልነው ።"

"በኔ የተነሣ አይወድህም ነበር እኮ! ማን አስታረቃችሁ?"

"ማ ያስታርቀናል! እኛው እስበሳችን እያደር ነገሩ ሲገባን ፣ ተነጋገርን ።"

"እስቲ ሙት በለኝ?"

"ፍቅርህን!"

"አሁን ምንዳዬን እዚህ አገኘሁት ብትለው ምን ይላል?"

"ምን ይላል ብለህ ነው? ሰው በዋለበት ውሃ በፈሰሰበት አይደል?"

"ወየ ጉድ! እንዴት እሚገርም ነገር ነው! በላ! በል ሒድ ንገ ረውና ከኔም ጋ አገናኘን ። ድሮውንም ቢሆን ሁላችንም ከውቀት እጦት ነው ። አሁንማ ጉዳዩ እየገባን ነው ።"

"ኧረ እሱ እሚለውን በሰማህ! አለማወቅ እያለ ፣ ሁለዜ እንደ ተን ገበገበ ነው ። ከወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ጋ እማ ዐይንና ናጫ ሆነዋል! በወሬ ወሬ ያንተን ነገር ቲያነሡበት ፣ ምነው አሁን ባገኘሁትና እግሩ ላይ ወድቄ በታረቅን ሲል በሰማኸው !"

"ታዲያ አብረን ሔደን እናነጋግረው እንዴ? ወይ አንተ ሔደህ ትነግረውና . . ."

—"ለማንቻውም እኔ ሔጄ ልንገረው ፣ እየሁ ቆዩኝ — —" ብሎ ሊሔድ ሲል ፣

"እኔ እንደሁ በጣም ነው ደስ ያለኝ ፣ አሁንማ ያንዳችንን ደም አንዳችን እያፈሰ እንዴት ጠላት እንሆናለን?" እንዳለ ቸርነት ሔደ ።

ልዩ ልዩ ሰዎች ምርኮኛና መሣሪያ በግንባር እያስጠሩና እያቀ ረቡ አስመዝግበው ሲመለሱ በነአማረ አጠገብ ያልፋሉ ።

ቸርነት ፣ አፈሣንና ሌሎች ሁለት ሰዎችን አስከትሎ ሲመለስ ፣ ምንዳዬ ገና ከሩቁ ፈገግ ብሎ ጠበቃቸው ። የሁሉም ከንፈር ተላቀ ፣ የሁሉም ፊት ፈገገ ። ምንዳዬ ያነገተውን መሣሪያ ለአማረ ሰጥቶ ሁለት እጁን ሲዘረጋ ፣ ቸርነትም የአፈሣን ጠበንጃ ተቀበለው ። እያሌ ዓመታት እንደ ተለያዩ ባልንጀሮች ተቃቅፈው ተሳሳሙ ። ከከፍተኛ የጥላቻ አዘቅት ወጥተው ፣ ፈጽሞ ይሆናል ብለው ባልጠበቁት ጊዜ በቀላሉ ሲገናኙ ፣ ሁሉንም ደነቃቸው ። ከግማሽ ሰዓት በላይ ሲያወሩ የቀድሞወን ባይረሱም ፣ አላወሱም ።

ሁሉም ባንድነት የማረኩትን መሣሪያ ለማስረከብ ፣ ወደ ማስመ ዝገቢያው ቦታ አመሩ ። ሠራተኞቹ አንዳንድ ፣ ገበሬዎቹ ሁለት— ሁለት ምርኮኞች አስጠርተው አስመዘገቡ ። ባካባቢው ቆመው አላፊ አግዳሚውን ሲመለከቱ ፣ የተመዘገቡ ምርኮኞች ባጠገባቸው እያለፉ በዚያው ይመለሳሉ ። አንድ መሣሪያ ያነገተ ደልዳላ ጐልማሳ ፣ ምር ኮኛውን ለማስመዝገብ ጮክ ብሎ ተጣራ ። ደስ እንዳለው ከቁንጥና ጤውና ከገጽታው ያስታውቃል ።

እነ ምንዳዬ ፣ የቅርብ ወዳጁን መርዶ እንደ ሰማ ሰው ክው ብለው ደንግጠው እርስ በርስ ተያዩ ። አንድ ረዘም ያሉ ገብስማ ጸጉራቸው የተንጨበረረ አዛውንት ፣ ወፈር ያለ አካላቸውን እያርገደገዱ አቀርቅ ረው ባጠገባቸው ዐለፉ ። ካኪ ሱሪያቸው ከወደ ግርጌው ተተርትሮ ፣ ኮትና ሸሚዛቸው ትከሻና ጀርባቸው ላይ ተዘንጥሎ ገላቸው ይታያል ። ዐፈር መስለዋል ። ከምንዳዬ ይልቅ እነ ቸርነት ዐይናቸውን ትክል አድርገው አዩ ። ምኑን ከምን ይጠራጠሩት ። እሳቱን ውሃ ፣ ተራራውን ሜዳ አይሉት ። ያዩትም ፣ የሰሙትም እውነት ነው! አይቶ ካረጋገጠ ዐይን የበለጠ ማን ይታመን! ሁሉም ወደፊት ተጠጉ ። ሰውዬው ድን ገት ቀና ብለው ዙሪያውን ሲመለከቱ ዐይናቸው እነ ቸርነት ላይ በማረፉ ከመቅፅበት ደንግጠው አቀረቀሩ ። መንፈሳቸው ተሸብሮ አካላቸው ራደ ። እንደገና ቀና ብለው ሲመለከቱ ከምንዳዬ ጋር ተያዩ ። ሕልማዊ ትዕይንት መሰላቸው ።

ትኩር ብለው ሲያዩት ፣ "የኔ ነገር በቃው ፣ ተሸንፌአለሁ ፣ ምር ኮኛህ ነኝ" የሚሉት መሰለው ። ሹክክ ብለው ባቅራቢያው ሲያልፉ ፣ ትኩር ብሎ አያቸው ። እምብዛም ሳይርቁ ከምርኮኞቹ ጋር ተቀላቅ ለው በስተዳር ተቀመጡ ። የእምነታቸው አቅጣጫና ባሕሪ ቢለያይም ፣ የአወዳደቃቸው ፍጻሜ አሳዘነው ። ሰው ፣ ኑሮ ፣ ከፍና ዝቅ ማለት ይኸው ነው?" አለ ለራሱ ።

እነ አማረን ቆዩኝ ብሎ ሻንጣውን ወዳስቀመጠበት ሔደ ። ከሸራ ሻንጣው አንድ ኮት አውጥቶ ወደ ምርኮኞቹ አካባቢ ተመለሰና ፣

"አንድ ምርኮኛ ለማነጋገር ፈልጌ ነበር?" አለው መዝጋቢውን ።

"ለምን? ምን ልትለው ?"

"የምላቸውንማ እኔ ዐውቀዋለሁ ።"

"ምን ታነጋግረዋለህ! አዬ ! 'እርጎ መስሎሽ እርሾ ጥልቅ' እንዳ ይሆን! ይልቅ አትሞኝ ፣ ጠላትህን ጐርፍ ሲወስደው ምራቅህን አክል በት ይባላል ። ሊገልህ የመጣን ጠላት አትዘንለት" ብሎ ምንዳዬን በንቀት አየው ።

“እኔ ይኸን መች አጣሁት ! ያሸነፈውን የሚገል ዐውሬ ነው ! ስለ በቀሉ ግድ የለህም ! እዮ ሌላ ፡ ወዮ ሌላ !”

“ከፎከረ የጠረጠረ ብዬ ነዋ! ይኸንዬ አንተ ተማርከህ ቢሆን ፡ እግር—ተወርች ታስረህ ነበር!”

“እዩዩዩ ! ‘ለቀባሪው አረዱት’ አሉ ! ያንዬ መጥተህ ታየኛለህ !” ብሎ ያለ ፈቃድ ጥሎት ወደ ምርኮኞቹ ሲሔድ ፡ እነ ቸርነትም ተከተሉት ።

“ቀኛማች በላይነህ !” አለ ከፊት ለፊታቸው ቆሞ ።

“አቤት!” ብለው ቀና ሲሉ ፡ የያዘውን ኮት አለበሳቸው ። ትኩር ብለው አዩትና ዐይናቸው እንባ አቀረረ ።